

ROMÂNIA

și Armistițiul
cu Națiunile Unite

DOCUMENTE ●●

ARHIVELE STATULUI DIN ROMÂNIA

România și Armistițiul cu Națiunile Unite
Documente
Vol. II

Romania and the Armistice with the United Nations
Documents
IInd vol

La Roumanie et l'Armistice avec les Nations Unies
Documents
IIe vol

ISBN: 973-97394-1-5

ARHIVELE STATULUI DIN ROMÂNIA

**ROMÂNIA ȘI ARMISTIȚIUL
CU NAȚIUNILE UNITE
DOCUMENTE
VOL. II**

**Coordonator:
MARIN RADU MOCANU**

București
1995

Ediție de documente întocmită de:

MARIN RADU MOCANU

**LIDIA BRÂNCEANU
SIMONA CEAUȘU
NICOLAE DINU
MARIA IGNAT**

**VERONICA ILIESCU
AFRODITA PETROVICI
SILVIA POPOVICI
IOAN SUCIU**

**Traducere: SIMONA CEAUȘU
MARGARETA MIHAELA CHIVA**

Redactor : MARIA IGNAT

CUPRINS
CONTENTS
SOMMAIRE

1. Argument	7
Argument	10
Argument	13
2. Lista documentelor	17
List of documents	28
Liste des documents	39
3. Documente	51
Documents	51
Documents	51
4. Indice antroponimic	465
Index antroponymic	465
Index anthroponymique	465
5. Indice toponimic	469
Index toponymic	469
Index toponymique	469

Argument

O motivație la un anumit tip de volum de documente necesită, dacă acel volum continuă problematica respectivă, un *adaos*, într-o manieră general-explicativă, pentru orice cititor, studiile introductive pretându-se subiectelor specioase prin ele însele. Astfel că, dacă în primul nostru volum al acestei proiectate serii de documente (*România – marele sacrificat al celui de-al doilea război mondial. Documente*, vol. I, Arhivele Statului din România, București, 1994) cursul real-firesc al acestora ne-a purtat la porțile unui adevăr care ne-a ajutat să vedem limpezimea faptului că impunerea „preparatului“ Armistițiului din 12 septembrie 1944 a fost „rodul“ acțiunilor conjugate ale unor factori politico-diplomatici și militari din interior și din exterior, am găsit necesar și pentru volumul de față să urmărim aceeași cale. Cu atât mai mult cu cât preceptele istoriografice la zi de la noi și de aiurea converg în sensul că istoria este „o imagine a omului și a societății într-un moment determinat (...), știința care studiază dezvoltarea societății omenеști în diversitatea și complexitatea ei“¹ și „că întreaga istorie este istorie contemporană“², creând logica obligativitate de a te integra ca ființare în perioada istorică respectivă, luând în calcul și marele interes manifestat în lume față de problema sovietizării (comunizării) Europei de Est³.

Tratând despre al doilea război mondial, indiferent ce segment temporal, spațial ori cauzal am aborda, este nimerit, credem, să ne construim demersul mai mult pe acele mărturii pe care timpul le-a dosit cu bună știință.

O problemă de o acuitate istoriografică plurivalentă o constituie, în această incommensurabilă istorie a marii conflagrații mondiale, Armistițiul cu Puterile Aliate, un „rod“ al acțiunii conjugat-coroborate a unor forțe politice și militare din interior și din exterior.

Așadar, tratarea istoriografică a problemei intrării „oficiale“ a României în zona de influență a Uniunii Sovietice (12 septembrie 1944) și a „preparatelor“ instaurării regimului de tip comunist la București (1945–1947) nu se poate face fără a se cunoaște urmările în plan politic, militar, social și economic generate de aplicarea efectivă și succesivă a convențiilor Armistițiului. Perioada de după semnarea Actului armistițional de la Moscova a decurs, oricum am privi-o, într-un singur sens, direcțional, pe relația dare-luare; unul, mare, lua, și altul, mic și vlăguit, da. Astfel stând lucrurile, este firesc să ne intereseze, acum și aici, segmentul de final al conflagrației, prezentând câteva mărturii emanate de un curs voit-paradoxal al evenimentelor și faptelor produse după 12 septembrie 1944.

Declanșat de un anume fel de lovitură de stat, la 23 august 1944, acest curs a primit „undă verde“, punând România, încă înainte de a-și îndrepta țeava tunului spre

vest, într-o dificultate ultraumilitoare – să lupte cu toate forțele și resursele umane și materiale împotriva unui cotropitor și să fie, în același timp, ocupată și jefuită până la secătuire de către un alt cotropitor, de același tip, militaristo-totalitarist.

Așa se face că, în timp ce „armata română lupta pe frontul din Ungaria și – după cum declară comunicatele militare sovietice – depășește prin curajul și energia sa cu mult obligațiile textelor” (Armistițiului – n.n.)⁴, la numai 20 de zile de la semnarea Convenției de Armistițiu, comandamentele sovietice opreau „orice posibilitate de a se mai efectua transporturile românești”⁵, ceea ce crea situația de a „se distruge întregul plan de producție și revitalizare agricolă și industrială”⁶.

În a contura mai convingător pentru orice receptor aria și gama procedurilor Armistițiului, reliefăm câteva situații ce pot fi, fiecare în parte, multiplicare, ca modalitate și scop.

O categorie de asemenea situații o constituie împrejurările în care „militarii sovietici ajută diferite persoane civile armate și nearmate (...) pentru a încălca teritoriul român, fără a putea fi legiuite de grănicerii români”⁷.

Regimul comportamental al autorităților sovietice de a ne trata ca pe niște ocupați în urma unor bătălii decisive este completat de atitudini dintre cele mai potențial-paradoxe. De pildă, față de revendicările muncitorilor de la Uzinele „Malaxa”, expuse de aceștia într-o întrunire grevistă la 29 septembrie 1944, „ofițerii sovietici au luat cuvântul asigurând pe muncitori că dacă Guvernul român nu va lua măsuri pentru satisfacerea doleanțelor muncitorilor, aceste măsuri vor fi impuse de sovietici”⁸, ceea ce însemna, lesne de înțeles, un amestec direct în viața social-politică a țării.

Restricțiile și obstrucționările de tot felul, multora neputându-li-se găsi nici un suport real, logic, au vizat și teritoriul Transilvaniei de Nord, unde autoritățile românești erau împiedicate de Comandamentul militar sovietic să-și preia atribuțiile⁹.

Realizarea – prin forța armelor – la fosta Uniune Sovietică a unor străvechi teritorii românești a declanșat o aprigă campanie a autorităților sovietice pentru o așa-zisă repatriere a „cetățenilor sovietici”, „care au locuit în Basarabia și Bucovina de Nord, după 28 iunie 1940”¹⁰.

Pentru a nu fi suspectați de unilateralism sau subiectivism istoriografic în selectarea și prezentarea faptelor, alăturăm aici și temerea Londrei în a nu li se încălca interesele în România de către aceleași autorități sovietice, care ridicaseră deja unele materiale (rețele petroliere) aparținătoare firmelor britanice, Camera Comunelor cerând, în 7 decembrie 1944, Guvernului englez să solicite „aliților noștri sovietici să aibă grijă ca aceste interese să fie apărate”¹¹.

Nu a scăpat, bineînțeles, interesului autorităților sovietice nici mass-media românească, redacția gazetei „Alba Iulia”, apărută la 1 decembrie 1918 (ziua Marii Uniri), fiind nevoită să solicite Ministerului Afacerilor Străine să intervină pe lângă Comisia Aliată de Control să anuleze suspendarea primului număr din luna ianuarie 1945 al gazetei, suspendare făcută „din motivul că suntem fasciști, antidemocrați, cât și contrari îndeplinirii condițiilor armistițiului”¹².

Ca o culme a paradoxului, soldatul român continuă să fie tratat ca inamic după luni de zile de la alăturarea de Puterile Aliate.

În 2 martie 1945, Comisia Română pentru aplicarea Armistițiului intervenea pe lângă Comisia Aliată de Control (Sovietică), explicând că românii nu au luptat contra armatei sovietice, ci alături de ea și au fost făcuți prizonieri de către armata sovietică după ce ei căzuseră în captivitate germană¹³.

În tot acest răstimp, până la 9 mai 1945, ca și după această dată, Comisia Aliată de Control (Sovietică) a torpilat Guvernul român cu atenționări că nu-și îndeplinește

obligățiile ce-i revin din Convenția de Armistițiu. Chiar în preajma zilei de 9 mai 1945 o circulară inițiată de Comisia Aliată de Control (Sovietică) obliga toate instituțiile și așezămintele de stat și particulare de orice fel să înregistreze toți cetățenii sovietici aflați în serviciul lor, astfel „*orice abatere de la dispozițiunile de mai sus*“ va atrage după sine sancțiunile celor „*vinovați de sabotarea aplicării Convenției de Armistițiu*“¹⁴.

Înțelegând că nu mai era altă cale de ieșire, țara fiind deja aservită total Moscovei, Guvernul român de la 6 martie 1945 este nevoit să intervină prin ambasada Moscovei la București ca aceasta să aducă „*la cunoștința Guvernului U.R.S.S. că, dacă nimic nu se opune, (...) am dori să luăm în considerare toate problemele în curs de dezvoltare care interesează țările noastre*“¹⁵. Una dintre problemele căreia trebuie să i se dea o explicație „oficială“ se intitula „Situățiunea generală politică și pozițiunea României în cadrul politicii de colaborare cu Uniunea Sovietică“¹⁶.

Pentru a nu mai comenta mult acest document, revelator în felul lui, mai specificăm doar faptul că, lecturat în întregime degajă o supușenie cu tâlc diplomatic, dar care era venită tardiv, chiar dacă generalisimul Stalin urma să primească „*omagiile și recunoștința poporului român*“¹⁷.

„*Sunt sigur că veți putea să vedeți dumneavoastră înșivă (...) spiritul de camaraderie care unește trupele române și Armata rusă în bătălia împotriva dușmanului nostru comun*“¹⁸ – răspundea Regele Mihai I ziarștilor englezi, încrezător în bunele relații româno-sovietice ce aveau să asigure Armistițiului o aplicare cel puțin în limitele prevederilor, de ajutorare a României în rezolvarea problemelor ei vitale.

Ceea ce s-a crezut cu ceea ce s-a petrecut aveau să fie două lucruri (total) diferite, după cum relevă documentele vremii pe urmele raporturilor româno-sovietice statuate de Armistițiu din 12 septembrie 1944.

MARIN RADU MOCANU

NOTE

1. Ovidiu Drimba, *Pagini despre cultura europeană*, Ed. Excelsior-multipress, p. 100.
2. Ernest Cassirer, *Eseu despre om*, Editura Humanitas, p. 248.
3. Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americe (1944–1947)*, Editura Iconica, București, 1993.
4. Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 187, f. 2–3.
5. Ibidem.
6. Ibidem.
7. Ibidem, vol. 185, f. 29.
8. Ibidem, vol. 187, f. 163.
9. Ibidem, vol. 189, f. 190.
10. Arhivele Statului București, fond Direcția Generală a Poliției, dosar 79/1944, f. 37.
11. Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 157, f. 194.
12. Ibidem, vol. 189, f. 62.
13. Ibidem, vol. 328, f. 476.
14. Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 2770, f. 198.
15. Arhivele Statului București, fond Casa Regală, dosar 43/1945, f. 17.
16. Ibidem.
17. Ibidem, f. 18.
18. Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 32/ 1944, f. 1.

Argument

Our motivation when we started this series of volumes dedicated to the Armistice of 1944 and its consequences for Romania was to give to the public opinion the opportunity to read some of the unknown documents which reveal the truth concerning a new trap set to Romania by the Soviet Union.

It is known that the history is “an image of the man and of the society at one time (...) the science which studies the evolution of the human society in its diversity and its complexity”¹ and “the whole history is contemporary history”² and therefore we must take into consideration of the interest of the world towards the sovietization of the Eastern Europe³.

Therefore, in view to talk about the “official” entering of Romania in the influence zone of the Soviet Union (12 September 1944) and about the “preparations” of the setting up of the communist regime in Bucharest (1945–1947) we must know the political, military, social and economic consequences of the application of the provisions of the Armistice Convention.

After 12 September 1944, while the Romanian army fought in Hungary and – according to the Soviet military communiqués – exceeded by his courage and energy its obligations foreseen by the Armistice Convention”⁴ in 20 days after the signing of the Armistice Convention the Soviet command stopped any possibility to the Romanian transport to be effected”⁵, which meant “to destory the whole plan of production and the reconstruction of the agriculture and industry”⁶.

We have to notice some of the strange situations like those one in which “the Soviet soldiers help all sort armed or unarmed civilians (...) to overrun the Romanian territory, without beeing identified by the Romanian frontier guards”⁷

The 29 September 1944, when took place a strike of the workers of “Malaxa” factory, “the Soviet officers took the floor and said that if the Romanian Government doesn’t take measures to satisfy the workers’ complaints, these measures will be taken by them”⁸, this is a typical exemple of the Soviet interference in the internal life of the country.

The Soviet military Command prevent the Romanian authorities to exercise their prerogatives in the Northern Transylvania⁹.

The Russians asserted also that the determination of that Bessarabians and Bucovinians were Soviet citizens repatriable under Article 5 of the Armistice agreement was an internal matter to be determined by the USSR¹⁰.

We have to mention here the fear of the British Government that the Soviet authorities violate his interests in Romania; that’s why the House of Commons

asked in his session of 7 December 1944 to the British Government to request “to our Soviet Allies to take care that our interests be defended”¹¹.

The Soviet authorities tried also to close a number of newspapers like „Alba Iulia” under the charge of being “fascists, anti democratic, and adversaries to the application of the Armistice provisions”¹².

Another paradox of these years is that the Romanian soldiers were treated as enemies many months after the signing of the Armistice.

The Romanian Commission for the Armistice explained in a note to the Allied (Soviet) Control Commission for Romania that the Romanian soldiers fought beside the Soviet army not against it, and they were taken prisoners by the Soviet officers after the German captivity¹³.

In the name of the allied Control Commission the Russians presented to the Romanian Government five demands for the enforcement of the article 5 of the Armistice Convention. These demands concerned a list of the Soviet citizens who worked in any Romanian ministry, the repatriation of Soviet citizens, the dismissal from all public and private institutions of all Soviet citizens, the identification of all Soviet citizens living on Romanian territory and their handing to the Allied Control Commission. *The communication provides that persons violating that instruction will be held full responsible and tried under war laws*¹⁴.

The Romanian Government elected at 6 March 1945 addressed a note to Moscow in which “he announced the Soviet Government that Romania wants to take into consideration all the problems which concern our two countries”¹⁵. One of these problems was “The general political situation and the attitude of Romania towards the co-operation with the Soviet Union”¹⁶.

Romania against her will, “had to pay the respects of its people and his gratitude to generalissimo Stalin”¹⁷.

“I’m sure that you will see by yourself (...) the companionship between the Romanian and the Russian Armies in our fight against the common enemy”¹⁸ – said King Michael I in a press conference with the British journalists, confident in the friendly terms with the Soviet Government who were a guarantee of the positive application of the provisions of the Armistice Convention for Romania.

The documents show us that what was said was different of what is happened.

MARIN RADU MOCANU

NOTES

1. Ovidiu Drimba, *Pagini despre cultura europeană*, Ed. Excelsior-multipress, p. 100.
2. Ernst Cassirer, *Eseu despre om*, Ed. Humanitas, p. 248.
3. Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americe (1944-1947)*, Ed. Iconica, București, 1993.
4. The Archive of the Minister for Foreign Affairs, fund 71/1939, E. 9, vol. 187, f. 2-3.
5. Ibidem.
6. Ibidem.
7. Ibidem, vol. 185, f. 29.
8. Ibidem, vol. 187, f. 163.
9. Ibidem, vol. 189, f. 190.
10. State Archives Bucharest, fund General Direction of Police, doss. 79/1944, f. 37.

11. The Archive of the Minister for Foreign Affairs, fund 71/1939, E. 9, vol. 157, f. 194.
12. Ibidem, vol. 189, f. 62.
13. Ibidem, vol. 328, f. 476.
14. State Archives Bucharest, fund the Presidency of Council of Ministers, doss. 2770, f. 198.
15. State Archives Bucharest, fund The Royal House, doss. 43/1945, f. 17.
16. Ibidem.
17. Ibidem, f. 18.
18. State Archives Bucharest, fund The Royal House, News items, doss. 32/1944, f. 1.

Argument

La motivation pour un certain type de volume de documents nécessite, à condition que le volume porte sur l'ensemble des problèmes déjà connus, une argumentation d'une manière généralement explicative, à la portée de tout lecteur, les études introductives se prêtant aux sujets spéciaux par eux-mêmes.

De sorte que, si dans notre premier volume de cette projetée série de documents nous avons été amenés à découvrir des vérités qui nous ont facilité l'éclaircissement du fait que l'Armistice du 12 septembre 1944 a été le «fruit» des actions conjuguées de quelques facteurs politiques, diplomatiques et militaires de l'intérieur et de l'extérieur du pays, pour le présent volume nous avons considéré qu'il est nécessaire de suivre la même voie. D'autant plus que les derniers préceptes de l'historiographie de chez nous et de partout sont convergents en ce qui concerne l'histoire qui est «une image de l'homme et de la société à un moment déterminé (...) la science qui étudie le développement de la société humaine dans sa diversité et sa complexité»¹ et que «l'histoire dans son entier est histoire contemporaine»², créant ainsi l'obligation logique de s'intégrer comme être humain dans la période historique dont il est question, compte tenu de l'intérêt manifesté dans le monde entier pour la question de l'adaptation forcée de l'Europe de l'Est au système soviétique ou communiste³.

En ce qui concerne la deuxième guerre mondiale, n'importe quel fragment – temporel, spatial ou causal – nous allons aborder, il est nécessaire que notre démarche soit fondée surtout sur ces témoignages qu'on avait caché à l'époque à bon escient.

Si l'on considère l'histoire de cette grande conflagration mondiale, la question qui mérite d'être posée pour la pluralité de ses sens historiques sera celle de l'Armistice conclu avec les Puissances alliées, le «fruit» – comme on avait déjà dit – des actions conjuguées et corroborées de quelques puissances, politiques et militaires, existantes autant à l'intérieur qu' à l'extérieur du pays.

On ne peut pas étudier du point de vue historique la question de l'entrée «officielle» de la Roumanie dans la sphère d'influence de l'Union Soviétique (le 12 septembre 44) et des «préparatifs» en vue de l'instauration d'un régime de type communiste à Bucarest (1945–1947), sans prendre en compte les conséquences politiques, militaires, sociales et économiques occasionnées par l'application effective et successive des conventions de l'Armistice.

De n'importe quelle manière on va l'envisager, la période qui avait suivi à la signature de l'armistice de Moscou s'était écoulée dans un seul sens,

conformément à la relation donner-prendre; le plus fort prenait tout alors que le petit, affaibli, donnait toujours.

Par conséquent, notre intérêt porte naturellement sur la période finale de la conflagration tout en présentant des témoignages émanés de la succession paradoxalement voulue des événements et des faits déroulés après le 12 septembre 1944.

Déclenché le 23 août 1944 par une sorte de coup d'Etat, le cours des événements a reçu «feu vert», la Roumanie se trouvant alors, avant même de diriger le tuyau de ses canons vers l'ouest, dans une situation d'une difficulté humiliante: elle devait lutter de toutes ses forces et avec toutes ses ressources humaines et matérielles contre l'envahisseur et elle devait être en même temps occupée et pillée jusqu'à l'épuisement par un autre envahisseur, du même type, militariste et totalitaire.

Pendant que «l'armée roumaine luttait sur le front de Hongrie et – selon les déclarations militaires soviétiques – elle surpassait par son courage et son énergie les obligations des textes (de l'Armistice – n.n.)⁴, 20 jours seulement après la signature de la Convention de l'Armistice, les commandements soviétiques arrêtaient «toute possibilité d'effectuer des transports roumains»,⁵ fait qui avait conduit à «la chute du plan de production et de développement de l'agriculture et de l'industrie»⁶.

Pour retracer le plus convainquant possible pour les lecteurs les possibilités et la variété des procédures de l'Armistice, on va mettre en évidence quelques situations caractéristiques qui peuvent être multipliées, chacune de son côté si on prend en compte la manière d'agir et les fins.

Toute une catégorie de situations similaires portent sur les circonstances dans lesquelles «les militaires soviétiques aident divers civils – armés ou pas armés – (...) à violer le territoire roumain, sans que les soldats roumains à la garde des frontières puissent établir leur identité»⁷.

Au comportement des autorités soviétiques de nous traiter comme des vaincus à la suite des batailles décisives, on peut ajouter aussi quelques prises de position des plus paradoxales. Par exemple, pour ce qui est des revendications des travailleurs des Usines «Malaxa», exposées le 29 septembre 1944 à une réunion gréviste, «les officiers soviétiques ont pris la parole tout en assurant les travailleurs que si le gouvernement roumain ne prend pas des mesures pour satisfaire les doléances des travailleurs, ces mesures seront imposées par les soviétiques»⁸, ce qui signifiait bien sûr, une ingérence directe dans la vie sociale et politique du pays.

Des restrictions et des obstructions de toutes sortes, sans avoir aucun support réel ou logique, ont été manifestes aussi sur le territoire de la Transylvanie de Nord où les autorités roumaines étaient empêchées, par le Commandement Militaire soviétique, à reprendre leurs attributions⁹.

Le rattachement – par la force armée – des anciens territoires à l'ex-URSS avait déclenché une dure campagne de la part des autorités soviétiques pour un soi-disant rapatriement des «citoyens soviétiques» «qui avaient domicilié en Bessarabie et Bucovine de Nord après le 28 juin 1940»¹⁰.

Pour ne pas être accusé de parti pris ou de subjectivisme historique relatifs au tri et à la manière de présenter les faits, il y a lieu de souligner ici la crainte manifestée par les autorités de Londres en ce qui concerne la violation de leurs

intérêts en Roumanie, compte tenu du fait que les autorités soviétiques s'étaient emparées déjà de quelques outillages (réseaux pétroliers) qui appartenaient aux firmes britanniques. C'est la raison pour laquelle, le 7 décembre 1944, la Chambre des Communes a demandé au Gouvernement anglais de solliciter à «nos alliés soviétiques de faire attention à ce que ces intérêts soient sauvegardés»¹¹.

L'intérêt des autorités soviétiques n'avait épargné ni les média roumains, la rédaction de la gazette «Alba Iulia», parue le 1er Décembre 1918 (jour de la Grande Union) étant obligée de demander au Ministère des Affaires Etrangères d'intervenir auprès de la Commission alliée de Contrôle pour annuler la suspension de son premier numéro du mois de janvier 1945 «en raison du fait que nous sommes fascistes, antidémocrates et contre l'accomplissement des conditions de l'Armistice»¹².

En même temps, paradoxalement, à longueur de mois après son alliance avec les Puissances alliées, le soldat roumain continuait à être traité en ennemi.

Le 2 mars 1945, la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice intervenait auprès de la Commission alliée de Contrôle (soviétique) pour expliquer que les Roumains n'avaient pas lutté contre l'armée soviétique, mais à ses côtés, et qu'ils ont été faits prisonniers de guerre par cette même armée après avoir été retenus en captivité par les Allemands¹³.

Pendant ce temps, jusqu'au 9 mai 1945 et même après cette date, la Commission alliée de Contrôle (soviétique) a torpillé souvent les actions du gouvernement roumain par ses interventions visant à démontrer qu'il ne remplissait pas les obligations qui lui revenait par la Convention d'Armistice. A la veille même du 9 mai 1945 une circulaire initiée par la Commission alliée de Contrôle (soviétique) obligeait toutes les institutions et les établissements d'Etat et privés de toutes sortes à enregistrer tous les citoyens soviétiques qui travaillaient pour eux, de sorte que «tout écart en ce qui concerne ces dispositions» devait attirer des sanctions contre ceux qui se rendaient «coupables de sabotage dans l'application de la Convention d'Armistice»¹⁴.

Tout en comprenant qu'il n'y avait pas d'autre issue, le pays étant totalement asservi aux autorités de Moscou, le Gouvernement roumain installé le 6 mars 1945 a été obligé d'intervenir auprès de l'ambassade soviétique à Bucarest pour que celle-ci «porte à la connaissance du gouvernement de l'URSS que si rien ne fait obstacle (...) nous souhaiterons prendre en considération toutes les questions en cours de développement qui intéressent nos pays»¹⁵.

Parmi ces questions, celle qui demandait une réponse «officielle» était la «situation politique générale et la position de la Roumanie par rapport à la politique de collaboration avec l'Union Soviétique»¹⁶.

Pour ne plus s'attarder sur ce document, révélateur dans son genre, on doit préciser seulement que, lu dans son entier, il nous fait songer à un assujettissement qui, quoique tardif, laisse entrevoir des conséquences diplomatiques, même si le généralissime Stalin devait recevoir «les hommages et la reconnaissance du peuple roumain»¹⁷.

„Je suis sûr que vous pourrez voir vous-même (...) l'esprit de camaraderie qui anime les troupes roumaines et l'Armée russe dans la bataille contre notre ennemi commun“¹⁸ – répondait le Roi Michel Ier aux journalistes anglais, confiant dans les bonnes relations roumaino – soviétiques qui devaient assurer à l'Armistice

une application au moins dans les limites de ses prévisions, pour aider la Roumanie à résoudre ses questions vitales.

Mais ce qu'on avait cru alors et ce qui c'était passé devait être deux choses totalement différentes, comme d'ailleurs relèvent les documents de l'époque relatifs aux relations existantes entre les Roumains et les Soviétique, relations établies par l'Armistice du 12 septembre 1944.

MARIN RADU MOCANU

NOTES

1. Ovidiu Drimba, *Pagini despre cultura europeană*, Ed. Excelsior-multipress, p. 100.
2. Ernst Cassirer, *Eseu despre om*, Editura Humanitas, p. 248.
3. Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americanne (1944-1947)*, Editura Iconica, București, 1993.
4. Archives du Ministère des Affaires Etrangères, fonds 71/1939, E 9, vol. 187, p. 2-3.
5. Ibidem
6. Ibidem
7. Ibidem, vol. 185, p. 29.
8. Ibidem, vol. 187, p. 163.
9. Ibidem, vol. 189, p. 190.
10. Archives de l'Etat, Bucarest, fonds de la Direction Générale de la Police, dosar 79/1944, p. 37.
11. Archives du Ministère des Affaires Etrangères, fonds 71/1939, E 9, vol. 157, p. 194.
12. Ibidem, vol. 189, p. 62.
13. Ibidem, vol. 328, p. 476.
14. Archives de l'Etat, Bucarest, fonds de la Présidence du Conseil des Ministres, dosar 2770, of. 198.
15. Archives de l'Etat, Bucarest, fonds de la Maison Royale, dosar 43/1945, p. 17.
16. Ibidem
17. Ibidem, p. 18.
18. Archives de l'Etat, Bucarest, fonds de la Maison Royale, Divers, doss. 32/1944, p. 1.

Lista documentelor

1. **1944 septembrie 17, București.** Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri în care s-au discutat abuzurile, jafurile făcute de armata sovietică în România și faptul că Guvernul român nu poate trece la aplicarea Convenției de Armistițiu din cauza lipsei de colaborare din partea Comandamentului armatei sovietice.
2. **1944 septembrie 20, București.** Apelul C.C. al P.C.R. adresat populației țării ca urmare a semnării Convenției de Armistițiu și a stabilirii prieteniei statale cu Uniunea Sovietică.
3. **1944 septembrie 25, București.** Protocol militar încheiat la 25 septembrie 1944 între Marele Stat Major Român și Comisia Aliată de Control în scopul executării art. 1 din Convenția de Armistițiu.
4. **<1944 septembrie 30, București>.** Notă informativă asupra revendicărilor muncitorilor uzinelor „Malaxa” susținute de unii ofițeri sovietici, dispuși să impună Guvernului român respectivele revendicări.
5. **1944 octombrie 1, <București>.** Memoriu asupra aplicării Convenției de Armistițiu până la 28 septembrie 1944, întocmit de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului, privind pretențiile și ilegalitățile părții ruse.
6. **1944 octombrie 5, București.** Notă asupra posibilităților de executare a clauzelor Armistițiului încheiat de România cu Națiunile Aliate privind lichidarea trecutului (restituiri, despăgubiri etc.) și cele privind viitorul relațiilor româno-sovietice (aprovizionarea armatei sovietice, obligațiuni militare etc.).
7. **1944 octombrie 7, București.** Notă a președintelui Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului prin care informează pe primul-ministru de nemulțumirile Guvernului sovietic față de aplicarea articolului 15 al Convenției de Armistițiu.
8. **1944 octombrie 9, <București>.** Adresa Marelui Stat Major către Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului cu privire la efectuarea cenzurii corespondenței în condițiile impuse de Comandamentul sovietic.
9. **1944 octombrie 9, București.** Informare a Marelui Stat Major către Ministerul Afacerilor Străine cu privire la dificultățile întâmpinate de unitățile române de grăniceri pe frontiera dunăreană, din partea unităților militare sovietice staționate pe malul românesc și la sud de Dunăre.
10. **1944 octombrie 19, București.** Adresa Direcției Generale a Poliției, Direcțiunea poliției de siguranță către Ministerul Afacerilor Străine

referitoare la împiedicarea instalării și funcționării aparatului polițienesc român la Cluj, de către Comandamentul militar sovietic.

11. **1944 octombrie 19, <București>**. Adresă a Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului către primul-ministru român, privind încălcarea Convenției de Armistițiu de către sovietici, care continuă să ia ca prizonieri soldații și ofițerii români.
12. **1944 octombrie 20, <București>**. Notă asupra convorbirii dintre ministrul de externe român Grigore Niculescu-Buzești și generalul V. P. Vinogradov, locțiitor al președintelui Comisiei Aliate de Control în România, asupra punctului de vedere sovietic privind aplicarea Convenției de Armistițiu, mai precis asupra neîndeplinirii prevederilor acesteia, cu privire, de pildă, la arestarea vinovaților de război <antisovietic>, plata în contul reparațiilor de război etc.
13. **1944 octombrie 23**. Comentariu al Agenției „Time“ asupra politicii rusești în România și a implicațiilor acesteia în viața economico-socială a românilor și a zonei balcanice.
14. **1944 octombrie 26, București**. Ordine date de Marele Stat Major în legătură cu aplicarea art. 1 din Convenția de Armistițiu.
15. **<1944 octombrie-decembrie, București>**. Interviuul Regelui Mihai I acordat unor ziariști străini referitor la perspectiva relațiilor româno-ruse și româno-europene, ca urmare a loviturii de stat de la 23 august 1944.
16. **1944 noiembrie 2, București**. Scrisoarea președintelui Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, adresată generalului C. Sănătescu, președintele Consiliului de Miniștri, prin care prezintă demisia membrilor Comisiei, pentru învinuirea ce le-a fost adusă de către generalul rus Vinogradov, în numele Comisiei Aliate de Control, privitor la aplicarea prevederilor Convenției de Armistițiu.
17. **1944 noiembrie 2, București**. Adresă a Comisiei Aliate de Control către primul-ministru al României, prin care i se reproșează acestuia executarea nesatisfăcătoare a Convenției de Armistițiu de către Guvernul român.
18. **1944 noiembrie 4, <București>**. Adresa Ministerului de Război către Ministerul Afacerilor Străine referitoare la încălcarea de către Comisia Aliată de Control (Sovietică) a prevederilor Convenției de la Geneva în privința tratării prizonierilor germani aflați în România.
19. **1944 noiembrie 9, Berlin**. Știri transmise de Agenția „Rador“ despre comentariile cercurilor politice germane în legătură cu sosirea în România a vicecomisarului poporului pentru afaceri externe al U.R.S.S., A. I. Vâșinski, pentru a examina executarea de către Guvernul român a condițiilor din Convenția de Armistițiu privitoare la condamnarea „criminalilor de război“, epurarea administrației de stat și restituirea bunurilor sovietice.
20. **1944 noiembrie 10, <București>**. Notă a Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului către Comisia Aliată de Control prin care se atrage atenția asupra depășirii atribuțiilor de către Comandamentul militar sovietic, în Dobrogea, în dauna prerogativelor administrative ale autorităților române.
21. **1944 noiembrie 16, <București>**. Fragment din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri în care s-a discutat depășirea prevederilor Convenției de Armistițiu de către Uniunea Sovietică.

22. **1944 noiembrie 19, București.** Scrisoarea Președinției Consiliului de Miniștri adresată generalului Vinogradov, locțiitor al președintelui Comisiei Aliate de Control, prin care îi solicită acestuia sprijinul în a se crea condițiile reînălării administrației de stat românești în Transilvania de Nord, operațiune împiedicată de armata sovietică în mod abuziv, sub diverse pretexte.
23. **1944 noiembrie 25, București.** Proces-verbal al ședinței Consiliului de Miniștri, în care președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, Savel Rădulescu, a prezentat concluziile discuțiilor cu A. I. Vâșinski, vicecomisar al poporului pentru afaceri externe al U.R.S.S. privind dificultățile de aplicare a prevederilor Convenției, provocate de partea sovietică.
24. **1944 noiembrie 27, București.** Memoriu adresat de C.I.C. Brătianu, președintele Partidului Național-Liberal, către vicecomisarul poporului pentru afaceri externe al U.R.S.S., A. I. Vâșinski cu privire la aplicarea Convenției de Armistițiu, cu urmări dezastruoase pentru România.
25. **1944 noiembrie 27, <Buzău>.** Notă a poliției din Buzău, care informează că ofițeri sovietici din Comisia Aliată de Control iau în evidență pentru „repatriere“ în Uniunea Sovietică și pe refugiații basarabeni și bucovineni.
26. **1944 noiembrie 29, București.** Fragment din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri, privitor la cererea Uniunii Sovietice de a i se preda de către România fabrica „Malaxa“, în contul prevederilor Convenției de Armistițiu.
27. **1944 decembrie 7.** Comentariu al Agenției „Reuter“ asupra unor declarații făcute în Camera Comunelor privind tendința de lezare a intereselor britanice în România de către aliații sovietici.
28. **1944 decembrie 12, București.** Adresă a Comisiei Aliate de Control, partea sovietică, ilustrând modul acesteia de interpretare asupra art. 3 din Convenția de Armistițiu relativ la staționarea trupelor sovietice pe teritoriul României.
29. **1944 decembrie 16, <București>.** Raport întocmit de trei ofițeri ai regimentului 2677 al Biroului Servicii Strategice, adresat lui William L. Langer, șef în cadrul Armatei Regulate americane (Washington), referitor la rolul celor trei puteri în cadrul Comisiei Aliate de Control pentru România.
30. **1944 decembrie 17, București.** Raportul lui Eugen Filotti, secretarul general al Comisiei Române pentru Aplicarea Convenției de Armistițiu, asupra discuțiilor purtate la Legația sovietică în legătură cu solicitările adresate Comisiei Aliate de Control privind regimul diplomaților români și străini, altul decât cel stabilit de autoritatea sovietică.
31. **1944 decembrie 23, București.** Decretul-lege pentru organizarea Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului dintre România și Națiunile Unite.
32. **1944 decembrie 26, București.** Raportul lui A. Lavrentiev adresat lui Vâșinski referitor la probleme legate de retrocedarea Transilvaniei de Nord, României.
33. **1944 decembrie 30, <București>.** Declarațiile primului-ministru al României, generalul N. Rădescu, făcute presei străine privitor la executarea prevederilor Convenției de Armistițiu.
34. **<1944>.** Memoriu al Guvernului român adresat Comisiei Aliate de Control privitor la injustețea acuzării României de mersul nesatisfăcător al aplicării Convenției de Armistițiu.

35. **1945 ianuarie 4.** Notă destinată generalului V. P. Vinogradov, loțiitor al președintelui Comisiei Aliate de Control, privind modalitatea de cenzurare a ziarului clujean „Tribuna Ardealului“.
36. **1945 ianuarie 9, <București>.** Memoriu al președintelui Partidului Național-Liberal, C.I.C. Brătianu către primul-ministru N. Rădescu, prin care protestează față de hotărârea Comisiei Aliate de Control de a se trimite în Uniunea Sovietică cetățeni români de origine germană.
37. **1945 ianuarie 13, București.** Notă asupra convorbirii avute de ministrul român de externe, C. Vișoianu, cu Kirsanov, adjunct al secției politice a Comisiei Aliate de Control, referitoare la necesitatea participării României la negocierile sovieto-ungare de la Moscova în scopul stabilirii și recunoașterii obligațiilor avute de Ungaria față de România și a despăgubirilor ce ar decurge din acestea.
38. **1945 ianuarie 14, București.** Notă asupra discuțiilor româno-sovietice de la Comisia Aliată de Control asupra pretențiilor sovietice de aplicare a prevederilor Armistițiului și a sancțiunilor promovate de partea sovietică în caz de neexecutare.
39. **1945 ianuarie 16, București.** Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri privind stabilirea de măsuri pentru asigurarea îndeplinirii articolului 11 din Convenția de Armistițiu și necesitatea semnării, în acest sens, a unui Protocol între Guvernul român și Guvernul sovietic.
40. **1945 ianuarie 16, București.** Convenția specială încheiată între guvernele României și U.R.S.S., cu privire la aplicarea prevederilor art. 11 din Convenția de Armistițiu.
41. **<1945> ianuarie 16, București.** Scrisoare către Comisia Aliată de Control semnată de Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului cu privire la nerecunoașterea de către partea aliată (sovietică) a unor pretenții exagerate în efectuarea unor despăgubiri conform art. 11 din Convenția de Armistițiu.
42. **1945 ianuarie 17, <București>.** Adresa Ministerului Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor către Ministerul Afacerilor Străine cu privire la modalitatea de executare a cenzurii militare sovietice asupra telegramelor destinate străinătății.
43. **1945 ianuarie 20, Sibiu.** Raport al Prefecturii județului Sibiu, adresat guvernului, prin care informează că, în acțiunea de trimitere la muncă în Uniunea Sovietică a cetățenilor români de origine etnică germană, conform Convenției de Armistițiu, delegații sovietici nu respectă limitele de vârstă.
44. **1945 ianuarie 20, <București>.** Adresa Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului către Comisia Aliată de Control prin care solicită restituirea materialului petrolier ridicat de autoritățile sovietice de la societățile de extracție și exploatare din România.
45. **1945 ianuarie 23, <București>.** Memoriu întocmit de Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, asupra modului de executare a articolelor din Convenția de Armistițiu.
46. **1945 ianuarie 29, <București>.** Notă analitică și statistică asupra sarcinilor financiare, pe 6 ani, decurgând din Convenția de Armistițiu și influența livrărilor de mărfuri asupra disponibilităților bugetare românești.

47. **1945 ianuarie 29, Ankara.** Comunicarea a Legației Regale a României în Turcia făcută ministrului afacerilor străine, C. Vișoianu, asupra unui text al ministrului cehoslovac la Londra în legătură cu pretențiile ungarilor asupra Transilvaniei și propaganda acestora în America și cu disponibilitatea ministrului cehoslovac de a sprijini România în problema Transilvaniei.
48. **<1945 ianuarie>.** Notă de informare privind aplicarea articolelor 10, 11 și 12 ale Convenției de Armistițiu și situațiile de ordin economic și financiar ce decurg din obligațiile respective pentru statul român.
49. **1945 februarie 5, <București>.** Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control pentru România, Schuyler, adresat generalului Hull din Statul Major al Forțelor Aliate de la Caserta (Italia), referitor la aplicarea de către România a prevederilor articolului 3 al Convenției de Armistițiu.
50. **1945 februarie 9, București.** Raportul lui A. Pavlov, reprezentant sovietic în Comisia Aliată de Control în România, privind discuția cu ministrul afacerilor străine C. Vișoianu referitoare la probleme legate de retrocedarea Transilvaniei, respectarea clauzelor Convenției de Armistițiu, situația economică a României.
51. **1945 februarie 12, Alba Iulia.** Scrisoarea redacției gazetei săptămânale „Alba Iulia“ către Ministerul Afacerilor Externe conținând protestul acesteia față de suspendarea gazetei de către Direcțiunea Presei, la intervenția Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, pe motivul sustragerii de la cenzură.
52. **1945 februarie 12, <Geneva>.** Scrisoarea lui R. Bossy, reprezentantul Societății Române de Cruce Roșie pe lângă Comitetul Internațional al Crucii Roșii, adresată ministrului afacerilor străine C. Vișoianu, prin care îi aduce la cunoștință opinia occidentală favorabilă față de restabilirea administrației românești în Ardealul de Nord, față de conturarea formelor de influență ale celor trei mari puteri și-și exprimă optimismul față de viitorul României.
53. **1945 februarie 14, București.** Telegramă transmisă de A. Pavlov, reprezentant sovietic în Comisia Aliată de Control în România, referitoare la discuția cu gen. Schuyler privind atitudinea Comisiei Aliate de Control față de criza guvernamentală din România.
54. **1945 februarie 16, București.** Telegramă transmisă de A. Pavlov, reprezentant sovietic în Comisia Aliată de Control în România, referitoare la discuția avută cu Gh. Tătărescu privind probleme legate de viața politică din România.
55. **1945 februarie 20, București.** Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control pentru România, Schuyler, adresat gen. Hull din Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), cuprinzând aprecieri la adresa programului conceput de U.R.S.S. pentru dezintegrarea partidelor politice din România și crearea unei situații politice care să justifice instalarea unui guvern de extremă stângă.
56. **1945 februarie 22, București.** Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control pentru România, Schuyler, adresat gen. Hull din Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), referitor la întâlnirea șefilor grupurilor reprezentate în Comisia Aliată de Control, convocată la cererea reprezentantului american, în cadrul căreia s-a discutat problema interzicerii, „în numele Comisiei Aliate de Control“, a unor ziare ale partidelor Național-Tărănesc și Liberal din România.

57. **1945 februarie 27, București.** Raportul președintelui Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, generalul S. Pretorian, adresat ministrului afacerilor străine, C. Vișoianu, privind măsura abuzivă a Comandamentului Militar Sovietic de a face prizonieri militarii români scăpați din captivitatea germană.
58. **1945 februarie 28, București.** Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control, Schuyler, adresat Statului Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), cuprinzând textul scrisorii adresate de Schuyler, generalului Vinogradov, locțiitor al președintelui Comisiei Aliate de Control pentru România, în care îi atrage acestuia atenția asupra necesității respectării de către reprezentanții celor trei Puteri membre ale Comisiei Aliate de Control a prevederilor Declarației de la Yalta.
59. **1945 februarie 28, București.** Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control, Schuyler, adresat Ministerului Apărării referitor la atitudinea reprezentanților sovietici din Comisia Aliată de Control, care nu-i consultă pe reprezentanții britanic și american în legătură cu măsurile luate privind România.
60. **1945 martie 1, București.** Mesaj al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control, Schuyler, adresat gen. Hull din Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), cuprinzând textul scrisorii adresate lui Vâșinski de reprezentantul britanic în Comisia Aliată de Control pentru România, referitoare la intenția vicecomisarului poporului pentru afaceri externe al U.R.S.S. de a-l demite pe primul-ministru al României, generalul Rădescu.
61. **1945 martie 2, București.** Adresa Ministerului Afacerilor Străine către Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului cu privire la eliberarea soldaților români făcuți prizonieri de către armata sovietică, după ce aceștia căzuseră în captivitate germană.
62. **1945 martie 5, București.** Mesaj al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control (Schuyler) adresat gen. Hull din Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), referitor la conflictul de păreri dintre România și U.R.S.S. privind repatrierea foștilor rezidenți din Basarabia și Bucovina.
63. **1945 martie 6, București.** Scrisoarea generalului Ivan Susaikov, locțiitor al președintelui Comisiei Aliate de Control în România către mareșalul D. Stevenson prin care se menționează că în România controlul asupra păstrării ordinii și securității este realizat de Comisia Aliată de Control sub conducerea Înaltului Comandament sovietic.
64. **1945 martie 10, București.** Memorandumul Comisariatului Poporului pentru Afaceri Externe al U.R.S.S., întocmit de A. I. Vâșinski, aflat la București cu prilejul instalării guvernului Petru Groza, redând aprecierile părții sovietice asupra politicii interne promovate de fostul guvern Rădescu.
65. **1945 martie 11, Washington.** Scrisoare de răspuns a președintelui S.U.A. F. D. Roosevelt către primul-ministru al Marii Britanii, W. Churchill, prin care își exprimă hotărârea de a respecta Convenția de la Yalta, deși rușii au avut de la început controlul indiscutabil asupra României.
66. **1945 martie 19, București.** Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control, Schuyler, adresat gen. Hull din Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia) referitor la acțiunile U.R.S.S., care au condus la instalarea în România a unui guvern minoritar.

67. **1945 martie 21.** Memoriu al unor personalități basarabene adresat primului-ministru român, prin care protestează față de hotărârea de a fi „repatriați” în Uniunea Sovietică, conform prevederilor art. 5 al Convenției de Armistițiu.
68. **1945 martie 22, București.** Raport al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului privitor la colectarea de la populație a cailor pentru a fi predați Uniunii Sovietice, conform Convenției de Armistițiu.
69. **<1945 aprilie 1, București>.** Instrucțiuni ale Ministerului Industriei și Comerțului referitoare la stabilirea normelor și procedurilor pentru aprovizionări de subzistență, materiale, prestări de servicii și plata cheltuielilor necesare executării obligațiilor Statului Român ce decurg din Convenția de Armistițiu cu Națiunile Unite.
70. **1945 aprilie 11, Londra.** Telegramă trimisă de Winston Churchill președintelui F. D. Roosevelt prin care prim-ministrul britanic își exprimă părerea că S.U.A. ar trebui să preia apărarea democrației în România.
71. **1945 aprilie 16, <București>.** Situație statistică a Direcției generale a mișcării fondurilor privind angajamentele de plată ale României pentru întreținerea armatelor aliate, respectiv sovietice, conform Convenției de Armistițiu, evaluate în milioane lei.
72. **1945 aprilie 28, București.** Fragment din jurnalul lui A. Pavlov, consilier politic în Comisia Aliată de Control din România, referitor la o discuție cu M. Ghelmegeanu privind măsurile ce le va lua în scopul îndeplinirii condițiilor din Convenția de Armistițiu.
73. **1945 mai 1, București.** Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control, din România, gen. C. V. R. Schuyler, către Comitetul Mixt al Șefilor de Stat Major privind situația din România și Bulgaria.
74. **1945 mai 28, București.** Ordin al Președinției Consiliului de Miniștri către Ministerul Afacerilor Interne, prin care se solicită efectuarea unui recensământ cu cetățenii sovietici aflați în România.
75. **1945 iunie 1, București.** Telefonogramă transmisă de A. Pavlov lui V. M. Molotov și A. I. Vâșinski referitoare la înțelegerea dintre P. Groza, L. Pătrășcanu și A. Pavlov asupra conținutului discuției cu regele Mihai privind schimbarea pedepsei capitale în pedeapsă silnică pe viață pentru cei 18 criminali de război.
76. **1945 iunie 3, București.** Raport al lui A. Lavrișev către V. M. Molotov în care susține ideea predării către autoritățile române a lui Ion și Mihai Antonescu, Constantin Pantazi, C. Vasiliu și Radu Lecca.
77. **1945 iunie 9, București.** Telefonogramă transmisă de A. Pavlov lui V. M. Molotov referitoare la amânarea predării lui Ion Antonescu puterilor române pentru a fi judecat în România.
78. **1945 iunie 13, București.** Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri privind aplicarea Convenției de Armistițiu și urmările asupra situației economice și a nivelului de trai.
79. **1945 iulie 3, <Moscova>.** Fragment din jurnalul lui A. I. Vâșinski referitor la discuția cu gen. Constantin Vasiliu-Rășcanu privind probleme economice și politice din România. A. I. Vâșinski îl asigură pe dr. Petru Groza de sprijinul Moscovei.

80. **1945 iulie 5.** Notă informativă asupra declarațiilor lui Iuliu Maniu, președintele Partidului Național-Tărănesc, făcute presei despre rolul partidului său în încheierea Armistițiului cu Puterile Aliate și în care îl învinuiește pe Gh. Tătărescu, printre altele, de antisovietism.
81. **1945 iulie 9, București.** Raportul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului asupra situației vaselor olandeze aflate în apele românești preluate de către Înaltul Comandament Aliat (Sovietic) în cadrul prevederilor Convenției de Armistițiu, ca vase germane; tabel cu vasele respective.
82. **1945 august 7, București.** Decret-lege referitor la angajarea, lichidarea și controlul cheltuielilor efectuate pentru executarea prevederilor Convenției de Armistițiu.
83. **1945 august 20, București.** Telefonogramă transmisă de I. Susaikov și A. Pavlov lui Stalin, Molotov și Vâșinski referitoare la scrisoarea regelui Mihai I prin care solicită sprijin pentru formarea unui guvern recunoscut de Puterile Aliate.
84. **1945 august 21, <București>.** Textul scrisorii generalului Schuyler tradus în limba rusă și transmis de I. Susaikov și A. Pavlov lui Dekanazov și Lavrișev referitoare la solicitarea Regelui Mihai I ca guvernele S.U.A., Uniunii Sovietice și Marii Britanii să sprijine instalarea unui guvern democratic în România.
85. **<1945 august 24, București>.** Discursul ambasadorului extraordinar și plenipotențiar al U.R.S.S. în România, S. I. Kavtaradze, ținut la înmânarea scrisorilor de acreditare către Regele Mihai I al României.
86. **<1945 august 24, București>.** Răspunsul Regelui Mihai I al României la discursul ambasadorului S.I. Kavtaradze, trimis extraordinar și plenipotențiar al U.R.S.S. în România, cu ocazia depunerii scrisorilor de acreditare.
87. **1945 august 31, București.** Scrisoare a vicepreședintelui Consiliului de Miniștri al României, Gh. Tătărescu, adresată ambasadorului extraordinar și plenipotențiar al U.R.S.S. în România, S. I. Kavtaradze, prin care îi cere să aducă la cunoștința guvernului U.R.S.S. dorința de a se stabili o vizită la Moscova a reprezentanților Guvernului român pentru a se discuta cu Guvernul sovietic probleme de interes comun.
88. **1945 august, București.** Raport a lui V. P. Vinogradov către A. I. Vâșinski referitor la arhiva cabinetului Administrației cu problemele Basarabiei, Bucovinei și Transnistriei, care, după cercetare, va fi trimisă în Uniunea Sovietică.
89. **1945 septembrie 1, București.** Raportul președintelui Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, M. Ghelmegeanu, adresat primului-ministru, cu privire la refuzul Guvernului sovietic de a accepta ca plata despăgubirilor de război ale României, în cereale, să fie făcută în produse petroliere, din cauza urmărilor secetei.
90. **1945 septembrie 3, București.** Material informativ al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, cuprinzând problemele în legătură cu aplicarea Convenției de Armistițiu și care urmează a fi discutate la întrederea de la Moscova dintre reprezentanții României și ai Uniunii Sovietice.
91. **1945 septembrie 3, Washington.** Notă a Departamentului de Stat adresată, prin intermediul ambasadorului american de la Londra, Guvernului britanic, prin care-i solicită acestuia punctul de vedere referitor la nota redactată de

Guvernul american și adresată Guvernului sovietic privind colaborarea celor trei guverne semnatare ale Declarației de la Yalta pentru a ajuta România să-și formeze un guvern de largă reprezentare a tuturor elementelor democratice și să organizeze, cât mai curând, alegeri libere.

92. **1945 septembrie 10, București.** Adresă a ministrului de război, general de Corp de Armată C. Vasiliu-Rășcanu, prin care aduce la cunoștință primului-ministru cererea Comisiei Aliate de Control de a se preda Uniunii Sovietice arhiva Sfatului Țării al Basarabiei.
93. **1945 septembrie 10, Moscova.** Scrisoarea ambasadorului român în Uniunea Sovietică, Iorgu Jordan, adresată vicepreședintelui Consiliului de Miniștri și ministru al afacerilor străine, Gheorghe Tătărescu, cu privire la interesul deosebit al Moscovei față de situația politică din România, susținând Guvernul dr. Petru Groza.
94. **1945 septembrie 10, Londra.** Telegramă a atașatului de presă american adresată Departamentului de Presă al Secretariatului de Stat (Washington), referitoare la reacția cercurilor oficiale britanice la articolul publicat de „Izvestia“ în ediția sa din 8 septembrie pe tema Guvernului Groza.
95. **1945 septembrie 10, Moscova.** Raport al ambasadorului american la Moscova, Averell Harriman, adresat secretarului de stat, cuprinzând răspunsul lui Vâșinski la nota din 7 septembrie a ambasadorului american care solicita poziția Guvernului sovietic față de actualul guvern din România.
96. **<1945 septembrie 11, Moscova>.** Textul Convenției cu Guvernul U.R.S.S. privitoare la restituirea bunurilor sovietice, prevăzute la art. 7 și 12 ale Convenției de Armistițiu din 12 septembrie 1944, prin care se stabilește și contravaloarea acestora la prețurile existente la 1 aprilie 1945.
97. **1945 septembrie 11, Moscova.** Convențiile încheiate între Guvernul României și Guvernul U.R.S.S. privitor la înlocuirea obligațiunii de livrare a unei părți din cereale cu livrarea de produse petroliere, returnarea de către U.R.S.S. a vaselor de captură din flota maritimă a României, livrarea de cereale României cu titlu de împrumut, exploatarea Căilor Ferate Române, reducerea livrărilor de subzistență pentru trupele sovietice aflate pe teritoriul României, furnizarea unor autocamioane către România, restituirea bunurilor sovietice conform art. 12 din Convenția de Armistițiu.
98. **1945 septembrie 12, <Moscova>.** Comunicat al postului de radio Moscova, privitor la convorbirile de la Moscova între delegația guvernamentală română și Guvernul sovietic.
99. **1945 septembrie 14, București.** Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri în care a fost prezentată vizita la Moscova a delegației Guvernului român.
100. **1945 septembrie 14, București.** Raport al lui A. Lavrișev, locțiitorul șefului Departamentului țărilor balcanice, referitor la activitatea politică a guvernelor Sănătescu și Rădescu.
101. **1945 septembrie 19, București.** Notă a reprezentantului american în Comisia Aliată de Control pentru România, Schuyler, adresată ministrului de externe american referitoare la un articol apărut în ziarul „Izvestia“ având ca subiect guvernul Groza.
102. **1945 septembrie 22, București.** Memoriul întocmit de președintele Partidului Național-Liberal, C.I.C. Brătianu și președintele Partidului Național-Țărănesc, Iuliu Maniu și adresat Conferinței miniștrilor de externe, ce

urmează să se țină la Londra și să discute problema elaborării unui proiect de tratat de pace cu România.

103. **1945 septembrie 22, <București>**. Declarațiile lui Iuliu Maniu, făcute presei străine ca răspuns la interviul dat de V. Molotov, comisar al U.R.S.S. pentru afacerile străine, privind situația politică din România; caracterul „democratic“ al guvernului Petru Groza; necesitatea organizării de alegeri și elaborarea unei noi legi electorale.
104. **<1945 octombrie 2, București>**. Notă asupra desfășurării ședinței Comisariatului General al executării Armistițiului, Direcția prestațiilor privind producția de bumbac necesară comenzilor de îmbrăcăminte pentru trupele sovietice staționate pe teritoriul României.
105. **1945 octombrie 9, <București>**. Adresa Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului către Ministerul Afacerilor Străine cu privire la încălcarea frontierei în regiunea Dorohoi de către grănicerii sovietici, justificată de Comisia Aliată de Control (sovietică) printr-un anume proces-verbal din septembrie 1940, necunoscut autorităților române.
106. **1945 noiembrie 2, București**. Notă informativă transmisă de V. P. Vinogradov lui A. I. Vâșinski referitoare la discuția cu senatorul american Pepper și Burton Berry privind poziția guvernului Groza.
107. **1945 noiembrie 15, București**. Scrisoarea Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului către Comisia Aliată de Control cu referire la nerecunoașterea de către partea română a pretenției Comisiei Aliate de a-și exercita dreptul de captură asupra vaselor maritime românești.
108. **1945 noiembrie 26, București**. Notă asupra efortului financiar depus de România de la 23 august 1944 până la 15 noiembrie 1945 pentru îndeplinirea obligațiilor Armistițiului.
109. **1945 noiembrie 29, București**. Raportul lui A. Lavrișcev către V. M. Molotov referitor la mitingurile din România la care se cerea arestarea lui Iuliu Maniu și C.I.C. Brătianu și dizolvarea partidelor lor.
110. **1945 decembrie 17, București**. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri în care s-a discutat îndeplinirea Convențiilor semnate la Moscova la 11 septembrie 1945 între Guvernul român și Guvernul sovietic, privitoare la articolele 10, 11, 12 din Convenția de Armistițiu.
111. **1945 decembrie 29, <Moscova>**. Raportul lui A. Lavrișcev referitor la discuția avută cu ambasadorul român Iorgu Iordan privind hotărârea miniștrilor Afacerilor Externe de a nu recomanda în guvern pe Maniu, Brătianu și Lupu.
112. **1945 decembrie 31, București**. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri privind hotărârile Conferinței de la Moscova a celor trei mari puteri (U.R.S.S., Anglia, S.U.A.) referitoare la situația de moment și ulterioară a vieții economico-sociale a României.
113. **<1945>**. Memoriu intitulat „Convențiunea de Armistițiu și situația românilor din Basarabia“, alcătuit în urma hotărârii U.R.S.S.-ului ca românii basarabeni să fie socotiți „cetățeni sovietici“.
114. **<1945>**. Memoriul unui grup de cetățeni români originari din Basarabia și Bucovina de Nord, adresat primului-ministru, dr. Petru Groza, cu privire la situația disperată a basarabenilor și bucovinenilor ce urmau a fi predați autorităților sovietice pentru „repatriere“.

115. <1945>. Memoriul Delegației românilor basarabeni adresat primului-ministru al României privind statutul lor de cetățeni români.
116. <1945>. Studiu întocmit de câțiva profesori universitari, prin care se arată că cererea Guvernului sovietic de a fi trimiși în Uniunea Sovietică basarabeni și bucovinenii din România încalcă normele de drept internațional.
117. <1945>. Reglementări asupra statutului militar al României, ca rezultat al aplicării clauzelor Convenției de Armistițiu.
118. <1945>. Fragment dintr-un raport în care se subliniază depășirea de către Uniunea Sovietică a prevederilor Convenției de Armistițiu.
119. <1945, București>. Scrisoare a generalului Susaikov către ambasadorul V. A. Harriman referitoare la poziția guvernelor S.U.A., Marii Britanii și a regelui Mihai față de guvernul Groza.

List of documents

1. **1944 September 17, București.** Shorthand record of the meeting of the Council of Ministers in which there were discussed the abuses, the robberies made by the Russian army in Romania and the impossibility of the Romanian Government to apply the Armistice Agreement for lack of the collaboration of the Command of the Russian Army.
2. **1944 September 20, Bucharest.** The Appeal of the Central Committee of the Romanian Communist Party to the Romanian people as a result of the signing of the Armistice Agreement and of the establishment of the friendly terms with Soviet Union.
3. **1944 September 25, Bucharest.** Military protocol concluded between the Romanian General Staff and the Allied Control Commission for the execution of article 1 of the Armistice Agreement.
4. **<1944 September 30, Bucharest>.** Informative note concerning the claims of the “Malaxa” factory’s workers supported by some Soviet officers, ready to impose them to the Romanian Government.
5. **1944 October 1, <Bucharest>.** Memorial drawn up by the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement concerning the pretensions and the unlawful acts of the Russians.
6. **1944 October 5, Bucharest.** Note concerning the means for the application of the stipulations of the Armistice Agreement concluded by Romania with the United Nations respecting the liquidation of the past (restoration, damages, etc) and the future of the Soviet-Romanian relations (supply of the Soviet Army, military obligations, etc).
7. **1944 October 7, Bucharest.** Note of the chairman of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement in which he informs the Prime Minister about the dissatisfaction of the Soviet Government concerning the execution of Article 15 of the Armistice Agreement.
8. **1944 October 9, <Bucharest>.** Address of the Romanian General Staff to the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement concerning the censorship of the correspondence in the terms imposed by the Soviet Command.
9. **1944 October 9, Bucharest.** Informative note of the Romanian General Staff to the Royal Minister for Foreign Affairs concerning the difficulties imposed

by the Soviet units to the Romanian frontier guard units on the Danubian border.

10. **1944 October 19, Bucharest.** Address of the General Direction of the Police to the Minister for Foreign Affairs concerning the difficulties put by the Military Soviet Command in the settlement and in the functions of the Romanian police from Cluj.
11. **1944 October 19, <Bucharest>.** Address of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement to the Romanian Prime Minister, regarding the infringement of the Armistice Agreement by the Soviet Officers who continue to take prisoners the Romanian soldiers and officers.
12. **1944 October 20, <Bucharest>.** Minutes of the conversation between the Romanian minister for Foreign Affairs, Grigore Niculescu-Buzești and General V. P. Vinogradov, deputy chairman of the Allied Control Commission in Romania, with regard to the Soviet point of view concerning the execution of the Armistice Agreement, in other words concerning the non-fulfilment of its provisions for the arrest of the war criminals, the pay of the war damages, etc.
13. **1944 October 23.** Commentary of "Time" Agency regarding the Russian policy in Romania and its implications in the economic-social life of Romanians and of the Balkans.
14. **1944 October 26, Bucharest.** Orders of the Romanian General Staff concerning the execution of Article 1 of the Armistice Agreement.
15. **<1944 October-December, Bucharest>.** Interview of King Michael I with foreign press representatives concerning the future of the Romanian-Russian and Romanian-European relations, as a result of the coup d'état from 23 August 1944.
16. **1944 November 2, Bucharest.** Letter of the Chairman of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement to the President of the Council of Ministers general C. Sănătescu, in which he submits the resignation of the members of this Commission, because of the charge expressed by the Russian General Vinogradov, in the name of the Allied Control Commission, concerning the execution of the Armistice Agreement.
17. **1944 November 2, Bucharest.** Address of the Allied Control Commission to the Romanian Prime Minister in which it reproaches him the unsatisfactory execution of the Armistice Agreement.
18. **1944 November 4, <Bucharest>.** Address of the War Department to the Ministry for Foreign Affairs concerning the infringement of the provisions of the Geneva Convention regarding the treatment of the German prisoners from Romania by the Allied (Soviet) Control Commission.
19. **1944 November 9, Berlin.** News of Rador Agency about the remarks of the German political circles concerning the arrival in Romania of the vice-commissary of People for Foreign Affairs, Vyshinski, to examine the execution by the Romanian Government of the terms of the Armistice Agreement concerning the sentence of "the war criminals", the purification of the Romanian authorities and the restoration of the Soviet assets.
20. **1944 November 10, <Bucharest>.** Note of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement to the Allied Control Commission, in

- which it is underlined the fact that the Soviet Military Command exceeded its prerogatives in Dobruđja to the detriment of the Romanian authorities.
21. **1944 November 16, <Bucharest>**. Excerpt of the shorthand record of the session of the Council of Ministers in which it was discussed the exceeding by the Soviet Union of the terms of the Armistice Convention.
 22. **1944 November 19, Bucharest**. Letter of the Presidency of the Council of Ministers to general Vinogradov, deputy chairman of the Allied Control Commission, in which it is asked his support for create the conditions in the Northern Transylvania to reinstall the Romanian administration, because of the Soviet army which tries abusively to prevent from doing this.
 23. **1944 November 25, Bucharest**. Minutes of the session of the Council of Ministers, in which the chairman of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice, Savel Rădulescu, presented the conclusions of his meetings with Vyshinski, Soviet vicecommissary of People for Foreign Affairs: he outlined the difficulties provoked by the Soviet representatives in the execution of the terms of the Armistice Agreement.
 24. **1944 November 27, Bucharest**. Memorandum of C.I.C. Brătianu, president of the National Liberal Party, addressed to the vice-commissary of People for Foreign Affairs, Vyshinski, concerning the execution of the Armistice Agreement which has disastrous consequences for Romania.
 25. **1944 November 27, <Buzău>**. Informative note of the Police of Buzău in which it is outlined that the Soviet officers, members of the Allied Control Commission, draw up lists of the Bessarabians and Bucovinians „refugees“ who are repatriable under Article 5 of the Armistice Agreement.
 26. **1944 November 29, Bucharest**. Except of the shorthand report of the session of the Council of Ministers, concerning the claim of the Soviet Union that Romania delivers the factory “Malaxa”, as a “war damage“.
 27. **1944 December 7**. Remarks of “Reuter” Agency about some statements pronounced in the House of Commons concerning the tendency of the Soviet Allies to endanger the British interests in Romania.
 28. **1944 December 12, Bucharest**. Address draw up by the Soviet representatives in the Allied Control Commission, in which they express the Russian interpretation of Article 3 of the Armistice Agreement concerning the free movement of the Soviet troops on Romanian territory.
 29. **1944 December 16, <Bucharest>**. Report drawn up by three officers of 2677th Regiment of the Office of Strategic Services addressed to William L. Langer, chief in the American Regular Army (Washington), concerning the role of the Major Powers in the Allied Control Commission for Romania.
 30. **1944 December 17, Bucharest**. Report of Eugen Filotti, general secretary of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement, concerning the negotiations carried on at the Soviet Legation in connection with the requests addressed to the Allied Control Commission regarding the treatment of the Romanian and the foreign diplomats.
 31. **1944 December 22, Bucharest**. Decree-law for the organisation of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement between the Government of Romania and the United Nations.

32. **1944 December 26, Bucharest.** Report of A. Lavrențiev addressed to A. I. Vyshinski concerning some problems in connection with the retrocession to Romania of the Northern Transylvania.
33. **1944 December 30, <Bucharest>.** Statements made to the foreign press representatives by General N. Rădescu, Romanian Prime Minister, concerning the execution of the terms of the Armistice Agreement.
34. **<1944>.** Memorandum (of the Romanian Government) addressed to the Allied Control Commission concerning the unfair accusation against Romania for the unsatisfactory execution of the Armistice Agreement.
35. **1945 January 4.** Note addressed to General Vinogradov, deputy chairman of the Allied Control Commission, concerning the censorship of the newspaper of Cluj „Tribuna Ardealului“.
36. **1945 January 9, <Bucharest>.** Memorandum of the President of the National Liberal Party, C.I.C. Brătianu, addressed to the Prime Minister, N. Rădescu, in which he protests against the decision of the Allied Control Commission to send the Soviet Union the Romanian citizens German by birth.
37. **1945 January 13, Bucharest.** Note on the discussion between the Romanian Minister for Foreign Affairs, V. Vișoianu and Kirsanov, adjoint of the political section of the Allied Control Commission concerning the required participation of Romania to the Soviet-Hungarian negotiations from Moscow for the purpose of stipulating and recognizing the legal obligations of Hungary towards Romania and the damages which result.
38. **1945 January 14, Bucharest.** Note on the Soviet-Romanian negotiations in the Allied Control Commission concerning the Soviet claims for the execution of the terms of the Armistice Agreement and the sanctions promoted by the Soviet party in case of non-execution.
39. **1945 January 16, Bucharest.** Shorthand report of the session of the Council of Ministers assigned to discuss the due measures for the execution of Article 11 of the Armistice Agreement and the need that the Romanian and Soviet Governments sign a protocol to the same effect.
40. **1945 January 16, Bucharest.** Special convention between the Romania and the Soviet Governments concerning the execution of Article 11 of the Armistice Agreement.
41. **<1945> January 16, Bucharest.** Letter signed by Savel Rădulescu, president of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement, addressed to the Allied Control Commission concerning the exaggerated claims of the Soviet Allied party in the execution of Article 11 of the Armistice Agreement.
42. **1945 January 17, <Bucharest>.** Address of the Ministry of Public Works and Communications to the Ministry for Foreign Affairs concerning the censorship by the Soviet military authorities of all the telegrams for the foreign countries.
43. **1945 January 20, Sibiu.** Report of the Prefect's Office of Sibiu, addressed to the Government, in which it is outlined that the Soviet authorities ignore the terms concerning the action of sending to work in Soviet Union the Romanian citizens German by birth.
44. **1945 January 20, <Bucharest>.** Address of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement to the Allied Control Commission in

which it is requested the restitution of the oil equipment took over by the Russian from the Romanian oil companies.

45. **1945 January 23, <Bucharest>**. Memorandum of Savel Rădulescu, president of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement, concerning the execution of the provisions of the Armistice Agreement.
46. **1945 January 29, <Bucharest>**. Analytical and statistical note concerning the financial tasks of Romania for the next 6 years, resulting from the Armistice Agreement.
47. **1945 January 29, Ankara**. Note of the Romanian Legation in Turkey addressed to the minister for Foreign Affairs, C. Vișoianu, about the statement of the Czecho-Slovak minister in London concerning the Hungarian claims towards Transylvania and their propaganda in United States.
48. **<1945, January>**. Information note concerning the execution of Articles 10, 11 and 12 of the Armistice Agreement and the economic and social situation of Romania resulting from it.
49. **1945 February 5, <Bucharest>**. Report of the United States representative in the Allied Control Commission for Romania, Schuyler, addressed to general Hull, from Allied Force Headquarters Caserta (Italy) concerning the execution of Article 3 of Armistice Agreement which requires Romania to insure free movement of Allied Forces on Romanian territory.
50. **1945 February 9, Bucharest**. Report of A. Pavlov, Soviet representative in the Allied Control Commission in Romania about his meeting with C. Vișoianu minister for Foreign Affairs in which they discussed the problem of the retrocession of the Transylvania, the execution of the Armistice Agreement's terms, the economic situation of Romania.
51. **1945 February 12, Alba Iulia**. Letter of the editorial staff of the weekly review "Alba Iulia" addressed to the Ministry for Foreign Affairs which contains its protest against the suspension of this review by the interference of the Allied Control Commission.
52. **1945 February 12, <Geneve>**. Letter of R. Bossy, the representative of the Romanian Society of the Red Cross near the International Committee of the Red Cross addressed to C. Vișoianu, minister for Foreign Affairs, in which he informs about the position of the western countries towards the retrocession of Northern Transylvania.
53. **1945 February 14, Bucharest**. Telegram of A. Pavlov Soviet representative in the Allied Control Commission in Romania concerning the opinion of general Schuyler about the attitude of the Allied Control Commission regarding the Romanian government crisis.
54. **1945 February 16, Bucharest**. Telegram of A. Pavlov concerning the opinions of Gh. Tătărescu about the political situation in Romania.
55. **1945 February 20, Bucharest**. Report of the United States representative in the Allied Control Commission, for Romania, Schuyler, addressed to general Hull from the Allied Force Headquarters Caserta (Italy), concerning the definite and carefully conceived Soviet program designed to lead to the desintegration of the historic political parties in Romania and to the creation of a situation in which only an extreme leftist government will be capable of maintaining order and directing the nation's affairs.

56. **1945 February 22, Bucharest.** Report of the United States representative in Allied Control Commission for Romania, Schuyler, addressed to general Hull from the Allied Force Headquarters Caserta (Italy) concerning the meeting of the three chief representatives ACC, at Schuyler's request, to discuss present critical situation in Romania and the recent closing by ACC of a number of newspapers representing national peasant and liberal parties.
57. **1945 February 27, Bucharest.** Report of the president of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement general S. Pretorian, addressed to the minister for Foreign Affairs, C. Vișoianu, about the abusive measure of the Soviet Military Command to take as prisoners the Romanian militaries former German prisoners.
58. **1945 February 28, Bucharest.** Report of the United States representative in the Allied Control Commission for Romania, Schuyler addressed to Allied Force Headquarters Caserta (Italy) which contains the letter of Schuyler to general Vinogradov, deputy chairman of ACC Romania, directed to point out the fact in conformance with the spirit of Yalta declaration, all instructions and directives involving matters of policy which may be issued in the name of the Allied Control Commission should be issued after consultation among the Soviet, American and British members of ACC.
59. **1945 February 28, Bucharest.** Report of the United States representative in ACC, Schuyler, addressed to War Department concerning the discontentment of the British and American representatives from the ACC towards the attitude of the Soviet representatives in ACC who don't consult them with reference to any contemplated action by the ACC or by the Soviet Government in connection with political situation in Romania.
60. **1945 March 1, Bucharest.** Message of the United States representative in the Allied Control Commission for Romania, Schuyler, addressed to general Hull, Allied Force Headquarters Caserta (Italy) which contains the letter addressed to Mr. Vyshinski by British political representative in Romania concerning the decree dismissing the Prime Minister, General Rădescu at the request of the Soviet Government.
61. **1945 March 2, Bucharest.** Address of the Minister for Foreign Affairs to the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement concerning the liberation of the Romanian soldiers taken prisoners by the Soviet army after the German captivity.
62. **1945 March 5, Bucharest.** Message of the United States representative in the Allied Control Commission for Romania, Schuyler, addressed to General Hull, Allied Force Headquarters, Caserta (Italy), outlining conflicting Romanian and Russian points of views with reference to Russian repatriation of former residents of Bessarabia and Bukovina.
63. **1945 March 6, Bucharest.** Letter of General Susaikov, deputy chairman of ACC in Romania to Marshal D. Stevenson in which it is said that the Allied Control Commission under the leadership of the Soviet High Command must control the maintenance of order and security in Romania.
64. **1945 March 10, Bucharest.** Memorandum by A. I. Vyshinski, including the Soviet attitude towards the internal policy of the former government Rădescu.
65. **1945 March 11, Washington.** Letter signed by president Roosevelt in which responding to the British Prime Minister, W. Churchill, he affirms his decision

to respect the Yalta Declaration, even the Russian had the unquestionable control over Romania.

66. **1945 March 19, Bucharest.** Report of the U.S. representative Allied Control Commission for Romania, Schuyler, addressed to General Hull, Allied Force Headquarters, Caserta (Italy), concerning the recent establishment under Russian pressure of the minority government in Romania.
67. **1945 March 21, Bucharest.** Memorandum of some Bessarabian personalities addressed to the Romanian Prime Minister in which they protest against the decision to be "repatriated" in the Soviet Union, under the terms of art. 5 of the Armistice Convention.
68. **1945 March 22, Bucharest.** Report of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement concerning the collecting of horses to be delivered to the Soviet Union, under the terms of the Armistice Agreement.
69. **<1945 April 1, Bucharest>.** Instructions of the Minister of Industry and Trade concerning the establishment of the rules and the proceedings for the supply of the Red Army by Romania under the terms of the Armistice Agreement.
70. **1945 April 11, London.** Letter signed by Winston Churchill addressed to President Roosevelt in which he affirms that United States must take over the protection of democracy in Romania.
71. **1945 April 16, <Bucharest>.** Statistics of the General Direction of funds circulation concerning the Romania's payment obligations for the support of the Soviet Army, under the terms of the Armistice Agreement.
72. **1945 April 28, Bucharest.** Excerpt from A. Pavlov's diary, political consultant Allied Control Commission for Romania. His conversation with M. Ghelmegeanu concerning the measures adopted for the execution of the terms of the Armistice Agreement.
73. **1945 May 1, Bucharest.** Report of the United States representative in Allied Control Commission for Romania, Schuyler, addressed to Allied Force Headquarters about the political situation in Romania and Bulgaria.
74. **1945 May 28, Bucharest.** Order of the Presidency of the Council of Ministers to the Minister of Internal Affairs in which it is requested a census of the Soviet citizens from Romania.
75. **1945 June 1, Bucharest.** Telephonogram transmitted by A. Pavlov to Molotov and Vyshinski concerning the agreement between Groza, Pătrășcanu and Pavlov about their discussion with King Michael regarding the commutation of the capital punishment in life hard labour for 18 war criminals.
76. **1945 June 3, Bucharest.** Report of A. Lavriscev to V. Molotov in which he states the case for handing over to the Romanian authorities of the war criminals Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Pantazi Constantin, C. Vasiliu and Radu Lecca.
77. **1945 June 9, Bucharest.** Telephonogram transmitted by A. Pavlov to V. M. Molotov concerning the adjournment of the handing over of I. Antonescu to the Romanian authorities to be tried.
78. **1945 June 13, Bucharest.** Shorthand report of the session of the Council of Ministers concerning the execution of the Armistice Agreement and its economical consequences.

79. **1945 July 3, <Moscow>**. Excerpt from Vyshinski diary. The discussion with General Vasiliu Rășcanu concerning the economical and political problems of Romania. Vyshinski assures Groza of Moscow's support.
80. **1945 July 5**. Informative note about the statements made by Iuliu Maniu, president of National Peasant Party, to representatives of the press concerning the prominent part played by his party in the conclusion of the Armistice with the Allied Powers.
81. **1945 July 9, Bucharest**. Report of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement containing an account of the Dutch ships located in Romanian waters, handed over by the Allied Soviet High Command under the terms of the Armistice Agreement.
82. **1945 August 7, Bucharest**. Decree-law concerning the engagement, the liquidation and the checking of the expenses incurred under the terms of the Armistice Agreement.
83. **1945 August 20, Bucharest**. Telephonogram transmitted by Susaikov and Pavlov to Stalin, Molotov and Vyshinski concerning the letter of King Michael in which he asks for support to form a Government recognizable by the Allied Powers.
84. **1945 August 21 <Bucharest>**. Letter of Schuyler translated in Russian transmitted by Susaikov and Pavlov concerning the request for support of King Michael addressed to the Governments of the Allied Powers for the establishment of a democratic government in Romania.
85. **<1945 August 24, Bucharest>** Speech made by the extraordinary and plenipotentiary Soviet ambassador in Romania, S. I. Kavtaradze, on occasion of handing over his letters of credence to King Michael I of Romania.
86. **<1945 August 24, Bucharest>**. Reply of King Michael I of Romania to the speech of the Soviet ambassador, S. I. Kavtaradze, on the occasion of handing over the letters of credence by the Soviet ambassador.
87. **1945 August 31, Bucharest**. Letter of the vice-president of the Romanian Council of Ministers, Gh. Tătărescu, addressed to the extraordinary and plenipotentiary Soviet ambassador in Romania, S. I. Kavtaradze, in which he mentions the desire expressed by the Romanian Government to agree upon a visit to Moscow in view to discuss with the Soviet Government problems of common interest.
88. **1945 August, Bucharest**. Report of V. P. Vinogradov to A. I. Vyshinski concerning the Archives of the Administration's Cabinet for Bessarabia, Bukovina and Transnistria which will be send after investigations, in Soviet Union.
89. **1945 September 1, Bucharest**. Report of the president of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement, M. Ghelmegeanu, addressed to the Prime Minister, concerning the refusal of the Soviet Government to accept that Romania pay its war damages instead of cereals in oil products, because of the drought.
90. **1945 September 3, Bucharest**. Informative note of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement concerning the problems which will be discussed with the Soviet representatives in Moscow.
91. **1945 September 3, Washington**. Note of Department of State addressed through the United States ambassador in London to the British Government,

in which it is requested the British position towards the note of the United States Government to the Soviet Government concerning the consultation under the Yalta declaration in respect of Romania.

92. **1945 September 10, Bucharest.** Address signed by the minister of War, General C. Vasiliu-Rășcanu, by which he informs the Prime Minister of the request of the Allied Control Commission that Romania hand over the Archives "the Council of the Country" of Bessarabia to the Soviet Union.
93. **1945 September 10, Moscow.** Letter of the Romanian Ambassador in Soviet Union, Iorgu Iordan, addressed to the vice-president of the Ministers Council and to the minister for Foreign Affairs, Gheorghe Tătărescu, concerning the special interest of Moscow towards the political situation of Romania, the Soviet Government being the sustainer of Groza's Government.
94. **1945 September 10, London.** Telegram of the United States press attaché addressed to the Press Department of the State Secretariate (Washington), concerning the reaction of the British official circles to "Izvestia" article criticizing British and American representatives on Allied Control Commission in Bucharest.
95. **1945 September 10, Moscow.** Report of the United States Ambassador in Moscow, Averill Harriman, addressed to the Secretary of State, containing the reply received from Vyshinski to note addressed to him by Harriman on 7 September on the position of Soviet Government with respect to the Government of Romania headed by Peter Groza.
96. **<1945 September 11, Moscow>.** The text of the Convention between the Romanian and the Soviet Government concerning the return to the Soviet Union in complete good order all valuables and materials removed from its territory during the war, under art. 7 and 12 of the Armistice Agreement signed the 12th September 1944, in which it is fixed the equivalent value of these goods at the price of 1st April 1945.
97. **1945 September 11, Moscow.** Conventions between the Romanian and Soviet Governments concerning the replacement of the war damages in cereals with oil products, the return to the Soviet Union of the ships located in Romanian waters, the delivery of cereals to Romania as a loan, the obligation of Romanian authorities to place all transport facilities at disposition of Soviet High Command, the return to Soviet Union of all goods under article 12 of the Armistice Agreement.
98. **1945 September 12, <Moscow>.** Official news of Moscow radio station concerning the talks from Moscow between the Romanian representatives and the Soviet Government.
99. **1945 September 14, Bucharest.** Shorthand report of the meeting of the Council of Ministers in which there were discussed the Romanian-Soviet talks from Moscow concerning the execution of article 12 of the Armistice Agreement.
100. **1945 September 14, Bucharest.** Report of A. Lavriscev, deputy of the chief of the Balkan Department, concerning the political activity of Sănătescu and Rădescu Government.
101. **1945 September 19, Bucharest.** Note of the United State representative Allied Control Commission for Romania, Schuyler, addressed to the

Secretary of State, concerning the Izvestia's article of September 8 entitled "Concerning the Question of the Romanian Government".

102. **1945 September 22, Bucharest.** Memorandum drew up by C.I.C. Brătianu, president of National Liberal Party and Iuliu Maniu, president of National Peasant Party, addressed to the Conference of the ministers for Foreign Affairs, which will take place in London, and has on agenda to discuss the elaboration of a project of peace treaty with Romania.
103. **1945 September 22, <Bucharest>.** Interview of the Peasant Party leader with foreign press representatives in the latter part of September, during which he discussed the statements made by the Soviet Foreign Commissar, Mr. Molotov, that were given in a press interview during the London Conference.
104. **<1945 October 2, Bucharest>.** Note about the meeting of the General Commissariat for the Execution of the Armistice, Direction for the cotton production used for the Soviet army's clothes.
105. **1945 October 9, <Bucharest>.** Address of the Romanian Commission for the Execution of the Armistice Agreement to the Ministry for Foreign Affairs concerning the violation of the Romanian frontier in Dorohoi department by the Soviet frontier guards justified by the Allied (Soviet) Control Commission with a report from September 1940, unknown to the Romanian authorities.
106. **1945 November 2, Bucharest.** Informative note addressed by V. P. Vinogradov to A. I. Vyshinski concerning the discussion with the American Senator Pepper and Burton Berry about the Groza's Government.
107. **1945 November 15, Bucharest.** Letter of the Romanian Commission for the Armistice addressed to the Allied Control Commission concerning the non-recognition by the Romanians of the request of the Allied Control Commission to exercise its right of capture upon the Romanian vessels.
108. **1945 November 26, Bucharest.** Note concerning the financial effort of Romania from 23 August 1944 to 15 November 1945 for the execution of its duties under the Armistice terms.
109. **1945 November 29, Bucharest.** Report of A. Lavriscev to V. M. Molotov concerning the demonstration from Romania during which it was requested the arrest of I. Maniu and C.I.C. Brătianu and the dissolution of their parties.
110. **1945 December 17, Bucharest.** Shorthand report of the meeting of the Council of Ministers during which it was discussed the execution of the terms of the conventions signed in Moscow the 11th September 1945 between the Romanian Government and the Soviet Government, concerning the articles 10, 11, 12 of the Armistice Agreement.
111. **1945 December 29, <Moscow>.** Report of A. Lavriscev concerning his discussion with the Romanian Ambassador, Iorgu Jordan, about the decision of the Minister for Foreign Affairs to not recommend Maniu, Brătianu and Lupu for the Romanian Government.
112. **1945 December 31, Bucharest.** Shorthand report of the Council of Ministers concerning the decisions of the Conference of the three Allied Powers (Soviet Union, Great Britain, United States) from Moscow regarding the present and the future economic-social situation of Romania.
113. **<1945>.** Memorandum entitled "The Armistice Agreement and the situation of Romanians from Bessarabia", drawn up as a result of the Soviet

Government's decision that the Romanians from Bessarabia are "Soviet citizens".

114. <1945>. Memorandum of some Romanian citizens from Bessarabia and Northern Bukovina, addressed to the Prime Minister, dr. Petru Groza, concerning their desperate situation of being "repatriated" in Soviet Union.
115. <1945>. Memorandum of a delegation of Romanians from Bessarabia addressed to the Romanian Prime Minister concerning their statute of Romanian citizens.
116. <1945>. Study drawn up by some university professors, in which they outline that the decision of the Soviet Government to "repatriate" the Romanians from Bessarabia and Bukovina "as Soviet citizens" infringe the international law.
117. <1945>. Rules concerning the military statute of Romania as a result of the execution of the terms of the Armistice Agreement.
118. <1945>. Excerpt from a report concerning the exceeding by Soviet Union of the terms of the Armistice Agreement.
119. <1945, Bucharest>. Letter of Susaikov to V. A. Harriman concerning the attitude of the United States and Great Britain Governments towards King Michael and Groza's Government.

Liste des documents

1. **1944 septembre 17, Bucarest.** Sténogramme de la séance du Conseil des Ministres qui a mis en discussion les abus et les pillages commis par l'armée soviétique en Roumanie et aussi le fait que le Gouvernement roumain ne peut pas procéder à la mise en application de la Convention d'Armistice faute de collaboration de la part du Commandement de l'armée soviétique.
2. **1944 septembre 20, Bucarest.** Appel du C.C. du P.C.R. adressé à la population du pays suite à la signature de la Convention d'Armistice et au rétablissement des relations d'amitié avec l'Union Soviétique.
3. **1944 septembre 25, Bucarest.** Protocole militaire conclu le 25 septembre 1944 entre le Grand Etat Majeur Roumain et la Commission alliée de Contrôle dans le but de la mise en application du 1er article de la Convention d'Armistice.
4. **<1944 septembre 30>, Bucarest.** Note d'informations visant les revendications des ouvriers des usines «Malaxa» appuyés par quelques officiers soviétiques prêts à imposer au Gouvernement roumain ces revendications.
5. **1944 octobre 1, <Bucarest>.** Mémoire sur la mise en application de la Convention d'Armistice jusqu'au 28 septembre 1944, rédigé par la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice pour présenter les prétentions et les illégalités de la partie russe.
6. **1944 octobre 5, Bucarest.** Note officielle visant les possibilités d'application des clauses de l'Armistice conclu entre la Roumanie et les Nations Unies pour régler les questions du passé (restitutions, dommages de guerre etc.) et celles concernant l'avenir des relations roumaino-soviétiques (ravitaillement de l'armée soviétique, obligations militaires etc.).
7. **1944 octobre 7, Bucarest.** Note officielle du président de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice par laquelle il avertit le premier ministre du mécontentement du Gouvernement soviétique vis-à-vis de la manière d'application de l'article 15 de la Convention d'Armistice.
8. **1944 octobre 9, <Bucarest>.** Note officielle du Grand Etat Major adressée à la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice concernant la censure de la correspondance dans les conditions imposées par le Commandement soviétique.
9. **1944 octobre 9, Bucarest.** Note officielle du Grand Etat Major adressée au Ministère des Affaires Etrangères visant les difficultés affrontées par les

soldats des unités roumaines affectées à la garde des frontières à cause du comportement des unités militaires soviétiques en stationnement sur la rive roumaine et au sud du Danube.

10. **1944 octobre 19, Bucarest.** Note officielle de la Direction Générale de la Police – Direction de la police de sûreté – adressée au Ministère des Affaires Etrangères concernant les obstacles faits par le Commandement militaire soviétique à l'installation et à l'entrée en exercice de la Police roumaine à Cluj.
11. **1944 octobre 19, <Bucarest>.** Note officielle de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice adressée au premier ministre roumain concernant la violation de la Convention d'Armistice, violation faite par les soviétiques qui continuaient à faire des prisonniers des rangs des soldats et des officiers roumains.
12. **1944 octobre 20, <Bucarest>.** Note officielle relative aux discussions entre le ministre roumain des affaires étrangères, Grigore Niculescu-Buzești, et le général V. P. Vinogradov, adjoint du président de la Commission alliée de Contrôle pour la Roumanie, présentant le point de vue soviétique en ce qui concerne l'application de la Convention d'Armistice et précisément le fait de n'avoir pas rempli les obligations qui en découlaient, obligations visant par exemple l'arrestation des coupables de guerre, <antisoviétique>, le payement dans le compte des réparations de guerre, etc.
13. **1944 octobre 23.** Commentaire de l'Agence „Times“ sur la politique russe en Roumanie et ses conséquences dans le domaine économique et social pour les Roumains et pour la zone balkanique.
14. **1944 octobre 26, Bucarest.** Dispositions données par le Grand Etat Majeur visant l'application du 1er article de la Convention d'Armistice.
15. **<1944 octobre-décembre, Bucarest>.** Interview donnée par le Roi Michel Ier aux journalistes étrangers concernant l'avenir des relations roumaino-soviétiques et roumaino-européennes suite au coup d'Etat du 23 août 1944.
16. **1944 novembre 2, Bucarest.** Lettre du président de la Commission Roumaine pour l'Application de l'Armistice adressée au général C. Sănătescu, président du Conseil des Ministres, présentant la démission des membres de la Commission, accusés, au nom de la Commission alliée de Contrôle, par le général russe Vinogradov, de n'avoir pas suivi les prévisions pour l'application de la Convention d'Armistice.
17. **1944 novembre 2, Bucarest.** Note officielle de la Commission alliée de Contrôle adressée au premier ministre de la Roumanie pour lui reprocher que le Gouvernement roumain n'avait pas rempli ses obligations pour l'application de la Convention d'Armistice.
18. **1944 novembre 4, <Bucarest>.** Note officielle du Ministère de Guerre adressée au Ministère des Affaires Etrangères concernant la violation que la Commission alliée de Contrôle (soviétique) avait faite aux prévisions de la Convention de Genève visant le traitement des prisonniers allemands qui se trouvaient en Roumanie.
19. **1944 novembre 9, Berlin.** Nouvelles diffusées par l'Agence „Rador“ relatives aux opinions des milieux politiques allemands à l'occasion de l'arrivée en Roumanie du vice-commissaire du peuple pour les affaires étrangères, de l'U.R.S.S., A. I. Vychinski, pour examiner la manière dont le Gouvernement

roumain respectait les conditions de la Convention d'Armistice en ce qui concerne la condamnation des „criminels de guerre“, l'épuration de l'administration d'Etat et la restitution des biens soviétiques.

20. **1944 novembre 10, <Bucarest>**. Note officielle de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice adressée à la Commission alliée de Contrôle pour attirer l'attention que le Commandement militaire soviétique avait dépassé ses attributions en Dobroudja au détriment des prérogatives administratives des autorités roumaines.
21. **1944 novembre 16, <Bucarest>**. Fragment du sténogramme de la séance du Conseil des Ministres dans laquelle on avait discuté la violation des prévisions de la Convention d'Armistice, faite par l'Union Soviétique.
22. **1944 novembre 19, Bucarest**. Lettre de la Présidence du Conseil des Ministres adressée au général Vinogradov, adjoint au président de la Commission alliée de Contrôle, par laquelle on sollicite son appui à la réinstallation de l'administration d'Etat roumaine en Transylvanie de Nord, opération que l'armée soviétique empêchait abusivement, sous divers prétextes.
23. **1944 novembre 25, Bucarest**. Protocole des discussions de la séance du Conseil des Ministres dans laquelle le président de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice, Savel Rădulescu, a présenté les conclusions à la suite des discussions avec A. I. Vychinski, vice-commissaire du peuple pour les affaires étrangères de l'U.R.S.S., en ce qui concerne les difficultés de l'application des prévisions de la Convention, provoquées par la partie soviétique.
24. **1944 novembre 27, Bucarest**. Memoire adressé par C. I. C. Brătianu, président du Parti National-Libéral au vice-commissaire du peuple pour les affaires étrangères de l'U.R.S.S., A. I. Vychinski, visant l'application de la Convention d'Armistice, dont les conséquences étaient désastreuses pour la Roumanie.
25. **1944 novembre 27, <Buzău>**. Note officielle de la police de Buzău relevant que les officiers de la Commission alliée de Contrôle inscrivent dans leurs listes les réfugiés de Bessarabie et de Bucovine pour le „rapatriement“ en Union Soviétique.
26. **1944 novembre 29, Bucarest**. Fragment du sténogramme de la séance du Conseil des Ministres concernant la demande faite par l'Union Soviétique que la Roumanie lui remette l'usine „Malaxa“, au compte des prévisions de la Convention d'Armistice.
27. **1944 décembre 7**. Commentaire de l'Agence „Reuters“ concernant quelques déclarations faites à la Chambre des Communes visant la tendance des alliés soviétiques à léser les intérêts britanniques en Roumanie.
28. **1944 décembre 12, Bucarest**. Note officielle de la Commission alliée de Contrôle (soviétique) relevant l'interprétation de l'article 3 de la Convention d'Armistice relatif au stationnement des troupes soviétiques sur le territoire de la Roumanie.
29. **1944 décembre 16, <Bucarest>**. Rapport rédigé par trois officiers du régiment no. 2677, Bureau des Services stratégiques, adressé à William L. Langer, chef de l'Armée régulière américaine (à Washington), concernant le rôle joué par les trois Puissances dans le cadre de la Commission alliée de Contrôle pour la Roumanie.

30. **1944 décembre 17, Bucarest.** Rapport d'Eugen Filotti, secrétaire général de la Commission roumaine pour l'Application de la Convention d'Armistice concernant les discussions qu'on avait eues à la Légation soviétique au sujet des sollicitations adressées à la Commission alliée de Contrôle en ce qui concerne le régime des diplomates roumains et étrangers, autre que celui établi par l'autorité soviétique.
31. **1944 décembre 22, Bucarest.** Decret-loi sur l'organisation de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice entre la Roumanie et les Nations Unies.
32. **1944 décembre 26, Bucarest.** Rapport d'A. Lavrentiev adressé à A. I. Vychinski visant les questions rattachées à la rétrocession de la Transylvanie de Nord à la Roumanie.
33. **1944 décembre 30, <Bucarest>.** Déclarations du premier ministre de la Roumanie, le général N. Rădescu, faites à la presse étrangère en ce qui concerne l'exécution des prévisions de la Convention d'Armistice.
34. **<1944>.** Mémoire du Gouvernement roumain adressé à la Commission alliée de Contrôle visant l'accusation injuste portée à la Roumanie en ce qui concerne l'exécution des prévisions de la Convention d'Armistice.
35. **1945 janvier 4.** Note officielle adressée au général Vinogradov, adjoint au président de la Commission alliée de Contrôle, concernant la manière dont on pourrait censurer le journal „Tribuna Ardealului“ de Cluj.
36. **1945 janvier 9, <Bucarest>.** Mémoire du président du Parti National Libéral, C. I. C. Brătianu, adressé au premier ministre, N. Rădescu, protestant contre la décision de la Commission alliée de Contrôle d'envoyer en Union Soviétique des citoyens roumains d'origine allemande.
37. **1945 janvier 13, Bucarest.** Note officielle concernant les discussions entre le ministre roumain des affaires étrangères, V. Vișoianu, et l'adjoint Kirsanov de la division politique de la Commission alliée de Contrôle, visant la nécessité que la Roumanie participe aux négociations soviéto-hongroises de Moscou dans le but d'établir et de reconnaître les obligations que la Hongrie aurait par rapport à la Roumanie et aussi d'établir les dommages de guerre qui en découleront.
38. **1945 janvier 14, Bucarest.** Note officielle concernant les discussions roumaino-soviétiques de la Commission alliée de Contrôle visant les prétentions des soviétiques dans l'application des prévisions de l'Armistice et les sanctions prévues par la partie soviétique en cas de non-exécution.
39. **1945 janvier 16, Bucarest.** Sténogramme de la séance du Conseil des Ministres visant à établir des mesures pour assurer la mise en application de l'article 11 de la Convention d'Armistice et la nécessité de signer un Protocole en ce sens entre le Gouvernement roumain et le Gouvernement soviétique.
40. **1945 janvier 16, Bucarest.** Convention spéciale conclue entre les gouvernements de la Roumanie et de l'U.R.S.S. concernant l'application des prévisions de l'article 11 de la Convention d'Armistice.
41. **<1945> janvier 16, Bucarest.** Lettre signée par Savel Rădulescu, président de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice, relative au fait que la partie alliée (soviétique) ne reconnaît pas avoir des prétentions exagérées en ce qui concerne la paye des dommages de guerre, conformément à l'article 11 de la Convention d'Armistice.

42. **1945 janvier 17, <Bucarest>**. Note officielle du Ministère des Travaux Publics et des Communications adressée au Ministère des Affaires Etrangères visant la modalité de réaliser la censure militaire soviétique sur les télégrammes envoyés à l'étranger.
43. **1945 janvier 20, Sibiu**. Rapport de la Préfecture du département de Sibiu adressé au Gouvernement pour informer que les délégués soviétiques ne respectent pas les limites d'âge en ce qui concerne l'envoi au travail en Union Soviétique, conformément à la Convention d'Armistice, des citoyens roumains d'origine allemande.
44. **1945 janvier 20, <Bucarest>**. Note officielle de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice adressée à la Commission alliée de Contrôle par laquelle on sollicite la restitution des outillages pétroliers pris aux sociétés roumaines d'extraction et d'exploitation par les autorités soviétiques.
45. **1945 janvier 23, <Bucarest>**. Mémoire rédigé par Savel Rădulescu, président de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice, concernant la manière de mettre en application les articles de la Convention d'Armistice.
46. **1945 janvier 23, <Bucarest>**. Note analytique et statistique visant les charges financières pour 6 années découlant de la Convention d'Armistice et l'influence des livraisons de marchandises sur les disponibilités budgétaires roumaines.
47. **1945 janvier 29, Ankara**. Note officielle de la Légation Royale de la Roumanie en Turquie adressée au ministre des affaires étrangères, C. Vișoianu, relative à une note diplomatique du ministre tchécoslovaque à Londres relevant les prétentions des hongrois au sujet de la Transylvanie, leur propagande en Amérique et la disponibilité du ministre tchécoslovaque d'appuyer la Roumanie en ce qui concerne la question de la Transylvanie.
48. **<1945 janvier>**. Note officielle visant la mise en application des articles 10, 11 et 12 de la Convention d'Armistice et les conséquences économiques et financières qui en découlent pour l'Etat roumain.
49. **1945 février 5, <Bucarest>**. Rapport du représentant américain Schuyler dans la Commission alliée de Contrôle pour la Roumanie adressée au général Hull de l'Etat Major des Forces Alliées de Caserta (en Italie) concernant l'application des prévisions de l'article 3 de la Convention d'Armistice.
50. **1945 février 9, Bucarest**. Rapport d'A. Pavlov, représentant soviétique dans la Commission alliée de Contrôle, concernant les discussions avec C. Vișoianu, ministre des affaires étrangères, relatives aux questions rattachées à la rétrocession de la Transylvanie, au respect des clauses de la Convention d'Armistice, à la situation économique de la Roumanie.
51. **1945 février 12, Alba Iulia**. Lettre de la rédaction de la gazette hebdomadaire «Alba Iulia» adressée au Ministère des Affaires Etrangères pour protester contre la suspension de la gazette, mise en pratique par la Direction de la Presse sur les instances de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice, en raison de se soustraire à la censure.
52. **1945 février 12, <Genève>**. Lettre de R. Bossy, représentant de la Société roumaine de la Croix Rouge auprès du Comité International de la Croix Rouge, adressée au ministre des affaires étrangères, C. Vișoianu, pour porter à sa connaissance que l'opinion publique occidentale est favorable au rétablissement de l'administration roumaine en Transylvanie de Nord et aux

- nouveaux contours des sphères d'influence des trois Grandes Puissances. Il exprime aussi son optimisme en ce qui concerne l'avenir de la Roumanie.
53. **1945 février 14, Bucarest.** Télégramme d'A. Pavlov, représentant soviétique dans la Commission alliée de Contrôle, relatif aux discussions qu'il avait eues avec le général Schuyler concernant la position de la Commission alliée de Contrôle vis-à-vis de la crise gouvernementale de Roumanie.
 54. **1945 février 16, Bucarest.** Télégramme d'A. Pavlov, représentant soviétique dans la Commission alliée de Contrôle, relatif aux discussions qu'il avait eues avec Gh. Tătărescu visant des questions rattachées à la vie politique de Roumanie.
 55. **1945 février 20, Bucarest.** Rapport du représentant américain Schuyler dans la Commission alliée de Contrôle pour la Roumanie, adressée au Général Hull de l'Etat Major des Forces Alliées à Caserta (en Italie) comprenant des observations visant le plan conçu par l'U.R.S.S. pour la désintégration des partis politiques en Roumanie en vue d'aboutir à une situation politique qui puisse justifier l'installation d'un gouvernement d'extrême gauche.
 56. **1945 février 22, Bucarest.** Rapport du représentant américain Schuyler adressé au général Hull de l'Etat Major des Forces Alliées à Caserta (en Italie) concernant la réunion des chefs des groupes représentés dans la Commission alliée de Contrôle, convoqués à la demande du représentant américain pour discuter la suspension, «au nom de la Commission alliée de Contrôle», de quelques journaux du Parti National Paysan et du Parti National Libéral de Roumanie.
 57. **1945 février 27, Bucarest.** Rapport du président de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice, le général S. Pretorian, adressé au ministre des affaires étrangères, C. Vișoianu, concernant la mesure abusive du Commandement Militaire Soviétique de transformer en prisonniers de guerre les militaires roumains qui venaient d'échapper à la captivité allemande.
 58. **1945 février 28, Bucarest.** Rapport du représentant américain Schuyler de la Commission alliée de Contrôle, adressé à l'Etat Major des Forces Alliées à Caserta (en Italie), y compris la copie de la lettre adressée par celui-ci au général Vinogradov, adjoint au président de la Commission alliée de Contrôle pour la Roumanie, lettre par laquelle il attire l'attention en ce qui concerne la nécessité que les représentants des trois Puissances membres de la Commission alliée de Contrôle respectent les prévisions de la Déclaration de Yalta.
 59. **1945 février 28, Bucarest.** Rapport du représentant américain Schuyler dans la Commission alliée de Contrôle, adressé au ministre de la défense, visant l'attitude adoptée par les représentants soviétiques de la Commission alliée de Contrôle de ne pas consulter les représentants britannique et américain en ce qui concerne les mesures adoptées pour la Roumanie.
 60. **1945 mars 1, Bucarest.** Message du représentant américain Schuyler dans la Commission alliée de Contrôle adressé au général Hull de l'Etat Major des Forces Alliées à Caserta (en Italie) y compris la copie de la lettre adressée à Vychinski par le représentant britannique de la Commission alliée de Contrôle pour la Roumanie, visant les intentions du vice-commissaire du peuple pour les affaires étrangères de l'U.R.S.S. de révoquer le premier ministre de la Roumanie, le général Rădescu.

61. **1945 mars 2, Bucarest.** Note officielle du Ministère des Affaires Etrangères adressée à la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice pour demander la délivrance des soldats roumains qui, après avoir été en captivité allemande avaient été considérés comme prisonniers de guerre par l'armée soviétique.
62. **1945 mars 5, Bucarest.** Message du représentant américain Schuyler dans la Commission alliée de Contrôle adressé au général Hull de l'Etat Major des Forces Alliées à Caserta (en Italie) relevant le conflit d'intérêts entre la Roumanie et l'U.R.S.S. en ce qui concerne le rapatriement des anciens résidents de Bessarabie et de Bucovine.
63. **1945 mars 6, Bucarest.** Lettre du général Ivan Susaikov, adjoint au président de la Commission alliée de Contrôle, adresse au maréchal Donald adressée à Stivenon mentionnant le fait que le contrôle pour le maintien de l'ordre et de la sécurité en Roumanie appartient à la Commission alliée de Contrôle sous la direction du Commandement soviétique supérieur.
64. **1945 mars 10, Bucarest.** Mémoire du commissaire du peuple pour les affaires étrangères de l'U.R.S.S., rédigé par A. I. Vychinski qui se trouvait à Bucarest à l'occasion de l'installation du gouvernement de Petru Groza, relevant les appréciations de la partie soviétique en ce qui concerne la politique intérieure menée par l'ancien gouvernement Rădescu.
65. **1945 mars 11, Washington.** Lettre de réponse du président Roosevelt adressée au premier ministre de la Grande Bretagne, W. Churchill, par laquelle il exprime sa décision de respecter la Convention de Yalta, quoique les Russes aient eu dès le début le contrôle incontestable en ce qui concerne la Roumanie.
66. **1945 mars 19, Bucarest.** Rapport du représentant américain Schuyler dans la Commission alliée de Contrôle adressé au général Hull de l'Etat Major des Forces Alliées à Caserta (en Italie) visant les actions de la Russie qui avaient conduit à l'installation d'un gouvernement minoritaire en Roumanie.
67. **1945 mars 21.** Mémoire de quelques personnalités de Bessarabie adressé au premier ministre roumain pour protester contre la décision de les «rapatrier» en Union Soviétique, conformément aux prévisions de l'article 5 de la Convention d'Armistice.
68. **1945 mars 22, Bucarest.** Rapport de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice concernant la réquisition des chevaux, pris à la population pour les envoyer en Union Soviétique, conformément à la Convention d'Armistice.
69. **1945 avril 1, <Bucarest>.** Instructions du Ministère de l'Industrie et du Commerce concernant les normes et les procédures à suivre pour le ravitaillement, les outillages, les services et le paiement des frais nécessaires à remplir les obligations de l'Etat roumain prévues par la Convention d'Armistice avec les Nations Unies.
70. **1945 avril 11, Londres.** Télégramme adressé par Winston Churchill au président Roosevelt par laquelle le premier ministre britannique exprime l'opinion que les Etats Unis devraient procéder à la défense de la démocratie en Roumanie.
71. **1945 avril 16, <Bucarest>.** Tableau statistique de la Direction générale pour la distribution des fonds concernant les obligations de paye de la Roumanie pour

subvenir aux besoins des armées alliées, respectivement soviétique, conformément à la Convention d'Armistice. (L'évaluation est faite en millions lei).

72. **1945 avril 28, Bucarest.** Fragment du journal d'A. Pavlov, conseiller politique de la Commission alliée de Contrôle pour la Roumanie. Discussion avec M. Ghelmegeanu concernant les mesures qu'il devait adopter pour remplir les obligations de la Convention d'Armistice.
73. **1945 mai 1er, <Bucarest>.** Rapport du représentant américain Schuyler dans la Commission alliée de Contrôle pour la Roumanie adressé au Comité mixte des Chefs d'Etat Major concernant la situation de la Roumanie et de la Bulgarie.
74. **1945 mai 28, Bucarest.** Disposition donnée par la Présidence du Conseil des Ministres au Ministère des Affaires Etrangères en vue de réaliser le recensement des citoyens soviétiques qui se trouvaient en Roumanie.
75. **1945 juin 1er, Bucarest.** Cable envoyé par A. Pavlov à V. M. Molotov et A. I. Vychinski relatif à l'entente entre P. Groza, L. Pătrășcanu et A. Pavlov en ce qui concerne la discussion qu'on avait eue avec le roi Michel visant à changer pour les 18 criminels de guerre la peine capitale en peine à perpétuité.
76. **1945 juin 3, Bucarest.** Rapport d'A. Lavriscev adressé à V. M. Molotov à l'appui de l'idée de livrer aux autorités roumaines Ion et Mihai Antonescu, Pantazi Constantin, C. Vasiliu et Radu Lecca.
77. **1945 juin 9, Bucarest.** Cable envoyé par A. Pavlov à V. M. Molotov relatif au retardement de la remise de Ion Antonescu aux autorités roumaines, dans le but d'être jugé en Roumanie.
78. **1945 juin 13, Bucarest.** Sténogramme de la séance du Conseil des Ministres relatif à l'application de la Convention d'Armistice et ses conséquences dans le domaine économique et pour le niveau de vie.
79. **1945 juillet 3, <Moscou>.** Fragment du journal de A. I. Vychinski. Discussion avec le général Constantin Vasiliu Rășcanu concernant les questions économiques et politiques de la Roumanie. A. I. Vychinski rassure P. Groza en ce qui concerne l'appui de Moscou.
80. **1945 juillet 5.** Note officielle concernant les déclarations de Iuliu Maniu, président du Parti National Paysan, faites à la presse pour relever le rôle de son parti dans la conclusion de l'Armistice avec les Puissances alliées.
81. **1945 juillet 9, Bucarest.** Rapport de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice concernant les navires hollandais qui se trouvaient dans les eaux territoriales roumaines et qui avaient été considérés par le Haut Commandement allié (soviétique) comme bâtiments allemands; tableau statistique avec ces navires.
82. **1945 août 7, Bucarest.** Décret-loi relatif à l'engagement, la liquidation et le contrôle des dépenses faites pour l'exécution des prévisions de la Convention d'Armistice.
83. **1945 août 20, Bucarest.** Cable envoyé par I. Susaikov et A. Pavlov à Stalin, Molotov et Vychinski, concernant la lettre du roi Michel Ier par laquelle il sollicite l'appui pour constituer un gouvernement qui soit reconnu par les Puissances alliées.

84. **1945 août 21, <Bucarest>**. Lettre du général Schuyler traduite en russe et envoyée par I. Susaikov et A. Pavlov à Dekanozov et Lavriscev concernant la demande que le roi Michel avait faite aux gouvernements des Etats-Unis, de l'Union Soviétique et de la Grande Bretagne d'appuyer l'installation d'un gouvernement démocratique en Roumanie.
85. **<1945 août 24, Bucarest>**. Discours de S. I. Kavtaradze, ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de l'U.R.S.S. en Roumanie, à l'occasion de la remise des lettres de créance au roi Michel Ier de la Roumanie.
86. **<1945 août 24, Bucarest>**. Réponse du roi Michel Ier de la Roumanie au discours de l'ambassadeur S. I. Kavtaradze, représentant extraordinaire et plénipotentiaire de l'U.R.S.S. en Roumanie, à l'occasion de la remise des lettres de créance.
87. **1945 août 31, Bucarest**. Lettre de Gh. Tătărescu, vice-président du Conseil des Ministres de la Roumanie, adressée à S. I. Kavtaradze, ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire de l'U.R.S.S. en Roumanie, par laquelle on demande de porter à la connaissance du Gouvernement de l'U.R.S.S. le désir des représentants du Gouvernement roumain de faire une visite à Moscou pour discuter avec le Gouvernement soviétique des questions d'intérêt réciproque.
88. **1945 août, Bucarest**. Rapport de V. P. Vinogradov adressé à A. I. Vychinski relatif aux archives du Cabinet de l'Administration de la Bessarabie, de la Bucovine et de la Transnistrie, archives qui, après avoir été examinées, seront envoyées en Union Soviétique.
89. **1945 septembre 1er, Bucarest**. Rapport de M. Ghelmegeanu, président de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice, adressé au premier ministre concernant le refus du Gouvernement soviétique d'accepter que la paye en grains des dommages de guerre de la Roumanie soit faite, à cause de la sécheresse, en produits pétroliers.
90. **1945 septembre 3, Bucarest**. Note officielle de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice relevant les questions soulevées en ce qui concerne l'application de la Convention d'Armistice. Elles seront posées pendant la rencontre qui aura lieu à Moscou entre les représentants de la Roumanie et ceux de l'Union Soviétique.
91. **1945 septembre 3, Washington**. Note diplomatique du Département d'Etat adressée par l'intermédiaire de l'ambassadeur américain à Londres au Gouvernement britannique pour solliciter son point de vue concernant la note diplomatique du Gouvernement américain adressée au Gouvernement soviétique, relative à la collaboration des trois gouvernements signataires de la Déclaration de Yalta en vue d'appuyer la Roumanie pour instaurer un gouvernement démocratique où tous les éléments démocratiques soient pleinement représentés et pour organiser le plus vite possible, des élections libres.
92. **1945 septembre 10, Bucarest**. Note officielle de C. Vasiliu Rășcanu, ministre de guerre et général de corps d'armée, portant à la connaissance du premier ministre la demande de la Commission alliée de Contrôle de remettre à l'Union Soviétique les archives du Conseil du Pays de la Bessarabie.
93. **1945 septembre 10, Moscou**. Lettre de Iorgu Iordan, ambassadeur de la Roumanie en Union Soviétique, adressée à Gheorghe Tătărescu, vice-

- président du Conseil des Ministres et ministre des affaires étrangères, relative à l'intérêt particulier manifesté par Moscou en ce qui concerne la situation politique de Roumanie et pour appuyer le Gouvernement du dr. Petru Groza.
94. **1945 septembre 10, Londres.** Télégramme de l'attaché de presse américain adressé au Département de Presse du Secrétariat d'Etat (de Washington), relatif à la réaction que les milieux officiels britanniques avaient eue à l'article visant le Gouvernement Groza, publié le 8 septembre dans «Izvestia».
 95. **1945 septembre 10, Moscou.** Rapport d'Averill Harriman, ambassadeur des Etats Unis à Moscou, adressé au secrétaire d'Etat pour lui faire connaître la réponse de Vychinski à la note diplomatique du 7 septembre, envoyée par l'ambassadeur américain pour demander la position du Gouvernement soviétique vis-à-vis du Gouvernement de la Roumanie.
 96. **<1945 septembre 11, Moscou>.** Convention conclue avec le Gouvernement de l'U.R.S.S. concernant la restitution des biens soviétiques, prévus dans les articles 7 et 12 de la Convention d'Armistice du 12 septembre 1944, par laquelle on établit aussi leur contre-valeur, aux prix du 1er avril 1945.
 97. **1945 septembre 11, Moscou.** Conventions conclus entre le Gouvernement de la Roumanie et le Gouvernement de l'U.R.S.S. concernant l'obligation de la livraison des produits pétroliers en remplacement des grains, la restitution des navires capturés de la flotte maritime roumaine, la livraison des grains donnés à la Roumanie à titre de prêt, l'exploitation des chemins de fer roumains, la diminution des livraisons de ravitaillement pour les troupes soviétiques se trouvant sur le territoire de la Roumanie, la livraison de quelques camions pour la Roumanie, la restitution des biens soviétiques conformément à l'article 12 de la Convention d'Armistice.
 98. **1945 septembre 12, <Moscou>.** Communiqué diffusé à la radio Moscou, concernant les discussions entre la délégation gouvernementale roumaine et le Gouvernement soviétique.
 99. **1945 septembre 14, Bucarest.** Sténogramme de la séance du Conseil des Ministres concernant la visite de la délégation du Gouvernement roumain à Moscou.
 100. **1945 septembre 14, Bucarest.** Rapport d'A. Lavriscey, adjoint au Département pour les pays balkaniques, concernant l'activité politique des gouvernements Sănătescu et Rădescu.
 101. **1945 septembre 19, Bucarest.** Note officielle du représentant américain Schuyler dans la Commission alliée de Contrôle pour la Roumanie, adressée au américain des affaires étrangères concernant un article paru dans le journal «Izvestia» au sujet du gouvernement Groza.
 102. **1945 septembre 22, Bucarest.** Mémoire rédigé par I. C. Brătianu, président du Parti National Liberal et Iuliu Maniu, président du Parti National Paysan, adressé à la Conférence des ministres des affaires étrangères qui devait avoir lieu à Londres pour discuter l'élaboration d'un projet de traité de paix avec la Roumanie.
 103. **1945 septembre 22, <Bucarest>.** Déclarations de Iuliu Maniu, faites à la presse étrangères en réponse à l'interview de V. Molotov, commissaire de l'U.R.S.S. pour les affaires étrangères, concernant la situation politique de la Roumanie, le caractère «démocratique» du gouvernement Petru Groza, la nécessité d'organiser des élections et d'élaborer de nouvelles lois électorales.

104. <1945 octobre 2, Bucarest>. Note officielle concernant le déroulement de la séance du Commissariat Général pour l'exécution de l'Armistice – Direction des services pour la production du coton nécessaire aux commandes de vêtements pour les troupes soviétiques en stationnement sur le territoire de la Roumanie.
105. 1945 octobre 9, <Bucarest>. Note officielle de la Commission Roumaine pour l'Application de l'Armistice adressée au Ministère des Affaires Etrangères concernant la violation de la frontière dans la région de Dorohoi par les soldats soviétiques des unités affectées à la garde des frontières. Le procès-verbal de la Commission alliée de Contrôle (soviétique), dressé au mois de septembre 1940, est resté inconnu aux autorités roumaines.
106. 1945 novembre 2, Bucarest. Note officielle envoyée par V. P. Vinogradov à A. I. Vychinski relative à la discussion avec le sénateur américain Pepper accompagné par Burton Berry au sujet de la position du Gouvernement Groza.
107. 1945 novembre 15, Bucarest. Lettre de la Commission roumaine pour l'Application de l'Armistice adressée à la Commission alliée de Contrôle relative au fait que la Partie roumaine ne reconnaissait pas les prétentions de la Commission alliée d'exercer le droit de capture sur les navires maritimes roumains.
108. 1945 novembre 26, <Bucarest>. Note officielle concernant l'effort financier de la Roumanie à partir du 23 août 1944 et jusqu'au 15 novembre 1945, pour remplir les obligations de l'Armistice.
109. 1945 novembre 29, Bucarest. Rapport d'A. Lavriscev adressé à V. M. Molotov relatif aux meetings de Roumanie où on demandait l'arrestation de Iuliu Maniu et de C.I.C. Brătianu et la dissolution de leurs organisations.
110. 1945 décembre 17, Bucarest. Sténogramme de la séance du Conseil des Ministres dans laquelle on avait discuté la mise en pratique des Conventions signées à Moscou le 11 septembre 1945, entre le Gouvernement roumain et le Gouvernement soviétique, concernant les articles 10, 11, 12 de la Convention d'Armistice.
111. 1945 décembre 29, <Moscou>. Rapport d'A. Lavriscev relatif à la discussion avec l'ambassadeur roumain Iorgu Jordan concernant la décision des ministres des affaires étrangères de ne pas proposer Maniu, Brătianu et Lupu pour faire partie du gouvernement.
112. 1945 décembre 31, Bucarest. Stenogramme de la séance du Conseil des Ministres relatif aux décisions prises à Moscou par la Conférence des trois Grandes Puissances (l'U.R.S.S., l'Angleterre et les Etats-Unis) concernant la situation de la Roumanie et son évolution dans le domaine économique et dans la vie sociale.
113. <1945>. Mémoire intitulé «La Convention d'Armistice et la situation des Roumains de Bessarabie», rédigé à la suite de la décision prise par l'U.R.S.S. de considérer comme «citoyens soviétiques» les Roumains de Bessarabie.
114. <1945>. Mémoire d'un groupe de citoyens roumains originaires de Bessarabie et de Bucovine de Nord adressé au premier ministre, dr. Petru Groza, concernant la situation désespérée des gens de ces régions qui devraient être remis aux autorités soviétiques en vue de leur «rapatriement».

115. <1945>. Mémoire de la délégation des Roumains de Bessarabie adressé au premier ministre de la Roumanie, concernant leur statut de citoyens roumains.
116. <1945>. Etude élaborée par quelques professeurs universitaires relevant que la demande du Gouvernement soviétique d'envoyer en U.R.S.S. les gens de Bessarabie et de Bucovine se trouvant en Roumanie transgresse les lois de droit international.
117. <1945>. Dispositions pour régler le statut militaire de la Roumanie à la suite de l'application des clauses de la Convention d'Armistice.
118. <1945>. Fragment d'un rapport qui souligne la violation que l'Union Soviétique a faite aux prévisions de la Convention d'Armistice.
119. <1945, Bucarest>. Lettre de l'ambassadeur Susaïkov adressée au général V. A. Harriman concernant la position des gouvernements des Etats-Unis et de la Grande Bretagne et aussi celle du roi Michel envers le Gouvernement Groza.

1

1944 septembrie 17, București. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri în care s-au discutat abuzurile, jafurile făcute de armata sovietică în România și faptul că Guvernul român nu poate trece la aplicarea Convenției de Armistițiu din cauza lipsei de colaborare din partea Comandamentului armatei sovietice.

DL general M. Racoviță, ministru de război: Domnilor, să-mi dați voie să vă aduc la cunoștință o notă informativă, pe care am primit-o de la domnul Maniu și în care se arată starea de fapt din regiunile în care intră trupele germane și ungare.

Știri primite din Turda arată toată grozăvia celor două zile de ocupație germano-ungară acolo. Nu în cursul luptelor s-au săvârșit distrugerii, ci după ocupație. Tot ce a fost instalație de interes public: uzină de apă, gară, telefoane, a fost distrus. Depozite, magazine de tot felul au fost prădate. Femeile, copiii și bătrânii, care n-au putut fugi, au fost împușcați. Tot ce n-au putut duce cu ei în retragere a fost distrus. Animalele au fost exterminate cu mitraliera. S-a dat foc satelor din jurul Turzii. Peste tot este un spectacol jalnic. Acolo unde casele n-au putut fi distruse de foc, s-a trecut la distrugerea lor în amănunt: casele care n-au putut fi incendiate au fost golite de mobile, care au fost scoase în stradă și incendiate.

Vedeți și dv. grozăvia acestor fapte. Cred că n-ar fi greu ca, prin toate mijloacele noastre, să arătăm că se vor lua măsuri de represalii contra populației germane și ungare ce se găsește pe teritoriul nostru și că această populație va fi făcută răspunzătoare pentru aducerea în bună stare a tuturor stricăciunilor făcute de armata germană și ungară.

DL Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: Cred că trebuie făcut un comunicat.

DL C. Titel Petrescu, ministru de stat: Trebuie făcut un comunicat. Să se publice această notiță informativă la ziare și să se dea un comunicat al guvernului, care să ne precizeze atitudinea.

DL L. Pătrășcanu, ministru de stat: La baza unei serii de lucruri, care s-au petrecut în lipsa mea, stă o nepotrivită aplicare a principiilor politice. S-a făcut împotriva spiritului nostru. Prezența domnului Georgescu la Industrie nu este acceptată de noi. N-am fost consultați. Orice va face, fără asentimentul conducerii noastre, este personal răspunzător. Spun aceasta, ca să nu fie nici un fel de falsă interpretare.

Același lucru îl spun pentru toți miniștrii numiți ulterior, fără asentimentul conducerii blocului și al partidului.

DL Iuliu Maniu, ministru de stat: N-am obiceiul să întrerup, dar chestiunea mi se pare prea importantă.

Între noi n-a fost o înțelegere ca vreunul din membrii Cabinetului să intre cu învoirea noastră. Nici un domn ministru, care este pe băncile noastre – și-mi pare bine că îi văd – n-a fost numit prin învoirea noastră. Nici un singur domn ministru din Cabinet n-a fost numit cu știrea și învoirea mea. Îmi pare bine de acei care sunt de față.

Dar acesta este dreptul Regelui, pe care nu-l putem limita noi. Niciodată n-au fost în drepturile noastre ca noi să exercităm un astfel de control în ce privește drepturile suverane ale Majestății sale și ale domnului președinte.

DI. L. Pătrășcanu, ministru de stat: Eu rămân la declarația pe care am făcut-o.

DI. general Gh. Potopeanu, ministrul economiei naționale și al finanțelor: Aș ruga pe domnii miniștri să sesizeze Comisiunea de executare a armistițiului cu toate chestiunile care sunt de resortul Departamentului domniilor lor.

Comisiunea va fi prezidată de domnul ministru Cristu și se va numi „Comisiunea pentru aplicarea armistițiului“. Ea lucrează la mine, la Economia Națională. Și atunci, rog pe domnii miniștri să sesizeze această comisiune cu toate chestiunile, care trebuiesc tranșate.

DI. general dr. N. Marinescu, ministrul muncii și sănătății: Domnilor, o altă chestiune: între patronii de fabrici sunt și unii cetățeni germani de origine etnică română. Aceștia au lucrători de origine etnică germană. Ce fac ei cu acești lucrători? Îi plătesc? Mai ales că și ceilalți lucrători s-au solidarizat cu ei.

DI. Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: Pe cei care lucrează, să-i plătească.

DI. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Cinstit este ca, pentru ceea ce s-a lucrat, să se plătească.

DI. general A. Aldea, ministrul afacerilor interne: Domnule președinte, relativ la situația internă, partea cea mai îngrijorătoare este că se continuă cu abuzurile, cu jafurile și că nu este nici un fel de deosebire de când s-a semnat armistițiul între ceea ce a fost și ce este.

DI. C. Titel Petrescu, ministru de stat: Totul trebuie raportat d-lui mareșal Malinovski.

DI. general Gh. Potopeanu, ministrul economiei naționale și al finanțelor: Comisiei. Din moment ce s-a încheiat armistițiul, suntem în drept să adresăm d-lui mareșal Malinovski toate plângerile de această natură. Cum le va repartiza d-sa și ce servicii de control va crea, îl privește. Facem o mare greșală dacă așteptăm. Noi trebuie să depunem imediat lucrările. Depunem hârtiile și d-sa va vedea ce va avea de făcut.

DI. general D. Dămăceanu, subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Interne:

În privința acestei chestiuni, am vorbit cu ajutorul d-lui Pătrășcanu și l-am rugat să intervină unde crede de cuviință, ca să înlesnească un contact al guvernului cu dl. mareșal Malinovski. D-sa mi-a spus că au sosit de la Moscova trei generali, care, după impresiunea d-sale, vor face parte din această comisie. Mai urmează să sosească un alt general, Badranof, care a luat parte la toate ședințele plenare pentru discutarea armistițiului și care se crede că va fi președintele acestei comisii, lucrând în numele mareșalului Malinovski.

Totuși eu l-am rugat ca în cursul acestei dimineți să ne înlesnească contactul cu cine crede de cuviință, sau cu dl. mareșal Malinovski, sau cu un reprezentant al d-sale.

Față de această informație pe care v-o aduc, sunt de perfect acord cu propunerea d-lui general Potopeanu, ca toate aceste chestiuni să se trimită cuiva din anturajul d-lui mareșal Malinovski, mai ales că au sosit în țară și acești domni generali de la Moscova.

DL general dr. N. Marinescu, ministrul muncii și sănătății: Domnilor, să vă dau o informație: ieri a fost chemat la Comandamentul rusesc generalul Capitanovici pentru medicul șef al mareșalului Malinovski. Generalul Capitanovici i-a spus ce se petrece cu spitalele, i-a arătat toate jafurile săvârșite, iar acest general medic rus i-a spus să rezistăm la toate aceste încercări.

DL general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Am aici o reclamație: la Sibiu, niște soldați români care au rezistat și n-au vrut să predea rușilor depozitele au fost trimiși în judecata Curții Marțiale rusești.

DL general dr. N. Marinescu: La Râul-Vadului mai avem 100 000 kg vată și 600 kg iod. În afară de acestea, Țara Românească nu mai are altă vată și alt iod. Ținând seama de ceea ce ni s-a luat, nu mai avem medicamente decât pentru o lună.

DL viceamiral AL Gheorghiu, subsecretar de stat al înzestrării armatei: Rușii au început să intre în industrii și să dea comenzi. Așa s-a întâmplat la Banloc, unde acum se lucrează pentru armata rusă.

DL general Gh. Potopeanu, ministrul economiei naționale și al finanțelor: Aceasta este contrar armistițiului. Comenzile trebuie date prin Comisia Aliată.

DL general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Dar comisia aceasta nu există.

DL general Gh. Potopeanu, ministrul economiei naționale și al finanțelor: Dacă această comisie ar lua ființă peste trei luni, ce facem noi până atunci? La prima audiență, pe care urma s-o am la dl. mareșal Malinovski voiam să-i supun chestiunea rublelor. Întrucât rezolvarea acestei probleme întârzie, am dat o copie de pe această adresă d-lui colonel Sidorov. I-am atras atenția că, în spiritul armistițiului, nu mai trebuie să circule rublele și că țin la dispoziția Comandamentului Armatei Ruse sumele de lei de care are nevoie. Am făcut această sesizare printr-un act oficial.

DL C. Titel Petrescu, ministru de stat: Pe baza acestei sesizări, trebuie dat și un comunicat din partea guvernului.

DL general A. Aldea, ministrul afacerilor interne: Tocmai că mi se semnalează că a început să se facă o speulă foarte întinsă cu rublele la bursa neagră. La cafeneaua Elite s-au făcut numeroase operații cu rublele. Același lucru se întâmplă cu ceasornicele într-un anumit cartier.

DL general Gh. Potopeanu, ministrul economiei naționale și al finanțelor: Toate acestea trebuie făcute cunoscut. Să rămână bine stabilit.

Trebuie să adresați toate acestea Comisiunii pentru aplicarea armistițiului. Trebuie să arătați obligațiunile care decurg pentru Departamentele dv. din executarea armistițiului, cerând instrucțiuni. Trebuie astfel adresate toate plângerile și toate abaterile Comisiunii instituită prin textul armistițiului.

DL D. D. Negel, ministrul agriculturii: Ar trebui să avem un exemplar oficial al textului armistițiului.

DL A. Căpățână, ministrul justiției: Este publicat în „Monitorul Oficial“.

DL Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: Se găsește în toate ziarele.

DL D. D. Negel, ministrul agriculturii: S-ar putea să se fi strecurat erori.

DL. general Gh. Potopeanu, ministrul economiei naționale și al finanțelor: Oricât de dureroasă este Convenția de Armistițiu, este un punct câștigat și ea trebuie aplicată.

DL C. I. C. Brătianu: Până la formarea acestei comisiuni, ar trebui să luăm altfel contact cu Guvernul rus.

S-a delegat un domn colonel Sidorov, care să țină legătura cu guvernul. Văd că acest domn colonel nu ia contact cu noi. Ar trebui să găsim o modalitate de a lua contact, de a putea face mai strânsă legătură...

DL. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Cu cine să luați legătura?

DL C. I. C. Brătianu: Să luăm legătura cu șeful de Stat Major al domnului mareșal Malinovski.

DL. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Am vorbit la telefon cu domnul general Mardare. Îmi spune că n-are nici un răspuns în această chestiune. Eu nici nu știu locul unde se află.

DL L. Pătrășcanu, ministru de stat: Mi s-a comunicat că este plecat pe front. A trebuit să plece imediat.

DL. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Prin urmare, primul pas este să se prezinte cineva din partea noastră mareșalului Malinovski și să-i spunem să dea ordin de formare acestei comisiuni, cu care să începem să lucrăm.

DL. general adj. D. Dămăceanu, subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Interne: Propun să se facă o intervenție scrisă din partea guvernului către domnul mareșal Malinovski, pentru că de patru zile Guvernul român caută să ia contact cu cineva împuternicit pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și n-a izbutit.

În același timp, să se facă – nu un protest – dar să se aducă la cunoștința guvernului din Moscova acest lucru.

DL. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Pe ce cale? Să-l reclam pe acesta?

DL C. I. C. Brătianu: Nu sub formă de reclamație.

DL. general Gh. Potopeanu, ministrul economiei naționale și al finanțelor: Subscriu la propunerea domnului Dămăceanu.

DL L. Pătrășcanu, ministru de stat: Facem un proces-verbal și li-l trimitem. Eu îl comunic imediat.

DL. general Gh. Potopeanu, ministrul economiei naționale și al finanțelor: Are un șef de Stat Major.

DL. general M. Racoviță, ministru de război: Se poate da colonelului Malinin, cu care are legătură, și care este șef de Stat Major.

DL. Iuliu Maniu, ministru de stat: Cel mai simplu lucru este să luăm contactul cu un ofițer de legătură.

DL. viceamiral I. Georgescu, subsecretar de stat al marinei: Mi s-a spus de la Statul Major că n-a mai venit de mult.

DL. general Gh. Potopeanu, ministrul economiei naționale și al finanțelor: N-are nici o importanță. Noi vrem să executăm armistițiul și dumnealor să rezolve chestiunea aceasta.

DL. Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: Dacă este vorba de intervenție scrisă, cer unele lămuriri. Nu înțeleg prea bine textul armistițiului și ce trebuie să facem. Va trebui să încheiem acorduri separate pentru aplicarea lui, în ce privește anumite puncte, care conțin numai principii și nu conțin norme precise de aplicare? Dacă da, acestea cu cine le facem? Comisia Aliată de Control ce face? Încheie aceste acorduri sau le aplică?

DL. L. Pătrășcanu, ministru de stat: Le aplică. Comisia Militară Româno-Sovietică va sta la baza tuturor propunerilor și acțiunilor noastre.

DL. Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: Toate acordurile pe care le încheiem, cu cine le încheiem? Cu Malinovski?

DL. L. Pătrășcanu, ministru de stat: Cu Malinovski.

DL. Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: S-a stabilit la Moscova că tratăm cu Malinovski? În textul armistițiului nu se spune că încheiem cu Malinovski aceste acorduri.

DL. L. Pătrășcanu, ministru de stat: Această comisiune va tranșa toate chestiunile. El este autorizat.

DL. Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: În Dobrogea este altul.

DL. D. D. Negel, ministrul agriculturii: Chestia nu mi se pare atât de simplă. Eu mă uit în textul Convenției de Armistițiu și iată ce spune art. 18: „... va fi înființată o Comisiune de Control Aliată“, dar nu spune că este mixtă, adică să fie formată și cu reprezentanți din partea noastră, „care va lua asupra sa, până la încheierea păcii, reglementarea și controlul executării prezentelor condițiuni, sub directivele generale și ordinele Înaltului Comandament Aliat (Sovietic)“.

DL. Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: Înaltul Comandament Aliat (Sovietic) este Malinovski.

DL. D. D. Negel, ministrul agriculturii: Atunci noi nu trebuie să spunem numai că am înființat o comisie, căci nu noi trebuie să înființăm o comisie, ci o delegație.

Și atunci socot că ceea ce ar trebui să facem este o intervenție la mareșalul Malinovski și aceasta o va face domnul ministru al afacerilor străine, care știe în ce formă trebuie făcută, intervenție în care să spunem că: în dorința de a lua cât mai curând contact cu comisiunea prevăzută în art. 18 al Convenției de Armistițiu, Guvernul român a făcut o delegație care să poată să ia contact cu această Comisie și care să servească de organ de legătură și că rugăm ca să accepte această formă de lucruri, pe care o propunem noi și în modul acesta să începem lucrările. Pentru că nu este suficient să spunem că noi am făcut comisiunea și să trimitem hârtiile.

DL. general adj. D. Dămăceanu, subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Interne: Ideea predominantă este aceasta: de cinci zile Guvernul român vrea să aplice armistițiul și n-o poate face din cauză că n-a putut lua contact cu Comandamentul Sovietic.

Cred că este bine să se treacă neapărat la aplicarea propunerii domnului general Potopeanu, în sensul ca fiecare Departament să sesizeze pe domnul președinte Cristu cu toate chestiunile Departamentului.

DL. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Este foarte simplu: se pot aduna la Cristu toate lucrările acestea.

DL. general adj. D. Dămăceanu, subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Interne: Dacă nu se va proceda așa, vom fi surprinși de momentul când se va face comisiunea cu lucrările nestrânse și apoi va trebui să treacă încă 24 ore până la adunarea lor.

De aceea propun ca fiecare Departament, până mâine la o oră anumită, să sesizeze în scris pe domnul ministru Cristu cu toate chestiunile pendinte de Departamentul respectiv, care să-i fie trimise acolo.

DL. general dr. N. Marinescu, ministrul muncii și sănătății: Fiecare Departament să aibă pe cineva însărcinat, care să supravegheze această chestiune.

DI. general C. Eftimiu, ministrul lucrărilor publice: Am făcut aceasta.

DI. general A. Aldea, ministrul afacerilor interne: Chestiunile ar trebui împărțite pe categorii: militare, economice etc., aceasta, ca să le ușurăm lor lucrul.

DI. D. D. Negel, ministrul agriculturii: Această operație o vor face ei singuri.

DI. viceamiral Al. Gheorghiu, subsecretar de stat al înzestrării: Trebuie date instrucțiuni Departamentelor, arătându-li-se cum să lucreze.

DI. general C. Eftimiu, ministrul lucrărilor publice: S-au dat de către Ministerul Economiei Naționale asemenea instrucțiuni. S-a spus că fiecare Departament să aibă un Birou, care să studieze chestiunea armistițiului și să aibă un delegat care să se ocupe de această chestiune.

DI. D. D. Negel, ministrul agriculturii: Noi spunem punctul nostru de vedere; dar ei pot avea alt punct de vedere. Se poate ca ei să delege câte un funcționar la fiecare Minister.

DI. general C. Eftimiu, ministrul lucrărilor publice: Noi trebuie să avem la comisiune toate categoriile de activități. Trebuie să fie un delegat care să meargă la această comisiune și un Birou cu traducători, dactilografi, care să urmărească această chestiune. Așa că fiecare trebuie să aibă o comisiune.

DI. D. D. Negel, ministrul agriculturii: De altfel, în textul anexei de la art. 18 se spune: „Comisiunea Aliată de Control va instaura organe sau secțiuni speciale, însărcinându-le respectiv cu executarea diferitelor funcțiuni. În plus, Comisiunea Aliată de Control va putea să aibă funcționari în diferitele părți ale României.”

DI. general C. Eftimiu, ministrul lucrărilor publice: Fiecare Departament poate să facă o comisiune.

DI. C. Titel Petrescu, ministru de stat: Ei pot face, pe lângă fiecare Minister, câte o comisiune specială.

DI. D. D. Negel, ministrul agriculturii: Sigur că da. Au acest drept. Este o singură comisiune a lor, dar pot fi făcute altele pe lângă fiecare Minister. Trebuie văzut cum vor lucra.

DI. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Ei trebuie să aibă în fiecare zi o întrunire cu membrii acestei comisii.

Această comisiune trebuie să ia contact zilnic.

DI. viceamiral Al. Gheorghiu, subsecretar de stat al înzestrării: După prevederile armistițiului, noi nu avem delegat în comisiune.

DI. general C. Eftimiu, ministrul lucrărilor publice: Este numai chestiune de control.

DI. C. Titel Petrescu, ministru de stat: Guvernul dă o delegație pentru comisiune. Este chestiune de aplicare a textului.

DI. Gr. Niculescu-Buzești, ministrul afacerilor străine: Vor face controlul cu noi.

DI. general D. Dămăceanu, subsecretar de stat la interne: Domnule președinte, propun concretizarea acestei măsuri: mâine, până la ora pe care o hotărâți Dvs., toate aceste chestiuni să fie comunicate comisiei de sub președinția d-lui ministru Cristu. În al doilea rând, dl. ministru de externe să facă această intervenție scrisă la dl. mareșal Malinovski.

DI. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Sau la dl. colonel Malinin, șeful de Stat Major.

DI. D. D. Negel, ministrul agriculturii: Acum aș vrea să știu un alt lucru: adresele făcute către colonelul Sidorov, și la care n-am primit nici un răspuns, urmează să fie repetate dincoace?

DL viceamiral AL Gheorghiu, subsecretar de stat al înzestrării: Particularii se pot adresa acestei comisiuni? De exemplu: un proprietar de moșie, căruia i s-au luat toate tractoarele.

DL general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Se adresează prin ministerul respectiv de care depinde.

DL C. I. C. Brătianu, ministru de stat: Toate devastările sunt centralizate la Prefecturi. Prefecții fac tablouri, pe care le înaintează Ministerului de Interne.

DL general A. Aldea, ministrul afacerilor interne: Toate aceste cazuri sunt aduse la cunoștința Comandamentului rusesc, cu toate precizările necesare.

În diferite comune se găsesc care de luptă, zise în reparație. Soldații ruși care sunt cu ele fac fel de fel de dezordini.

DL L. Pătrășcanu, ministru de stat: Mi s-a spus că unele din comandamentele sovietice au împușcat pe soldații lor care au fost dovediți că au făcut jafuri. Interesele Comandamentului nu trebuie compromise din cauza unor asemenea elemente. El trebuie sesizat ca să ia măsuri.

DL general D. Dămăceanu, subsecretar de stat la interne: Mi-a spus șeful de Stat Major că toate cazurile care sunt aduse la cunoștința Comandamentului Capitalei sunt comunicate Comandamentului Sovietic, care le sancționează imediat.

DL general A. Aldea, ministrul afacerilor interne: Totuși, în Capitală unii oameni sunt evacuați din casele lor, după cum în provincie sunt evacuate sate întregi, în care se instalează apoi trupe rusești.

DL general C. Sănătescu, președintele Consiliului: S-au adus la cunoștința Comandamentului cazuri precise?

DL general A. Aldea, ministrul afacerilor interne: Da, domnule Președinte.

Mai este și o altă latură: în diferite porturi lucrătorii sunt scoși ca să încarce șleperi, care sunt apoi trimise în josul Dunării spre Basarabia. Lucrătorii, după ce lucrează nu sunt plătiți. Când s-a protestat, s-a răspuns că aceasta este treaba statului român.

La Tulcea, Comandamentul rusesc a cerut oameni și lemnărie, pentru a construi o serie de drumuri așternute cu scânduri. Pretențiile acestea depășesc posibilitățile de lucru de acolo.

DL general C. Eftimiu, ministrul lucrărilor publice: În Rusia Sovietică, lucrătorii sunt plătiți de stat. De aceea, rușii care vin la noi sunt sub imperiul acestei concepții. La noi nu este așa.

La telefoane, rușii au luat absolut toate firele. Nu mai avem absolut nici un fir cu care să vorbim cu frontul sau cu provincia. Toate le-au băgat într-o centrală rusească și le folosesc într-un chip foarte rudimentar. Dacă ne-ar fi lăsat pe noi să organizăm acest lucru, le-am fi putut oferi mai multe posibilități de convorbiri. Le-am arătat că acesta este interesul lor și al conducerii războiului. Astăzi, din această cauză, nu există nici un fel de posibilitate de convorbire cu toată țara.

DL general A. Aldea, ministrul afacerilor interne: Ceea ce este foarte îngrijorător sunt aceste rechiziții făcute până la sânge, care creează o stare de nesiguranță. Sunt comune care din 400 de cai au rămas cu 4 cai. Aceasta duce la imposibilitatea de a se face arăturile și însămânțările de zahăr. Țăranii au ajuns să se ducă cu câte un sac de porumb la spinare până la moară, să-l macine și să se întoarcă tot așa înapoi.

1944 septembrie 20, București. Apelul C.C. al P.C.R. adresat populației țării ca urmare a semnării Convenției de Armistițiu și a stabilirii prieteniei statale cu Uniunea Sovietică.

Muncitori, țărani, intelectuali, patrioți!

Armistițiul între România și Uniunea Sovietică, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii a fost încheiat. Prin acest act se pune temelia unei ere de viață nouă în istoria națiunii noastre. Se pune definitiv capăt politicii criminale a guvernului Antonescu și a clicii sale și care a costat poporul român viețile a sute de mii de tineri bărbați, sărăcirea și secătuirea izvoarelor economiei naționale.

Pentru cine au fost vărsate valuri de sânge românesc?

Pentru cine a fost jertfită floarea națiunii și ruinată gospodăria țării noastre?

Pentru ale cui interese a fost pătată cinstea poporului român?

Pentru interesele Germaniei hitleriste și a slugilor ei din România. Pentru o cauză străină și potrivnică intereselor poporului român. Clica lui Antonescu a târât România în războiul tâlhăresc împotriva marii noastre vecine din răsărit, Uniunea Sovietică. România a dus războiul împotriva aceluși stat, care apără libertatea și independența națională a micilor popoare. Clica lui Antonescu a târât România în război alături de Germania hitleristă, alături de acea țară care ne-a călcat independența și demnitatea națională, ne-a impus samavolnicul Dictat de la Viena.

Români!

Victoriile glorioase ale Armatei Roșii au ajutat poporul român să pună capăt sângerosului regim al lui Antonescu, să iasă din războiul hitlerist, să rupă relațiile cu Germania și trecând de partea coaliției antihitleriste, să intre în război contra Germaniei și Ungariei, pentru restabilirea independenței și suveranității patriei.

Convenția de Armistițiu semnată la Moscova sprijină poporul român în marea lui bătălie pentru curățirea țării de hitleriști, pentru restabilirea neatârării ei și eliberarea Transilvaniei de Nord.

Prin armistițiu, i se dă poporului român posibilitatea și i se face marea cinste de a lupta împotriva hitleriștilor nemți și unguri, cot la cot cu falnicele trupe ale Armatei Roșii.

Ofițeri, subofițeri, soldați!

Fiți la înălțimea măreței voastre misiuni. Îndreptățiți nădejdea pe care poporul nostru o pune în curajul și devotamentul vostru patriotic.

Pentru ca armata noastră să-și îndeplinească cu succes îndatoririle către țară și neam, se impune: reorganizarea temeinică a armatei, curățind-o de toate elementele fasciste și profasciste. În oștirea noastră trebuie să domnească noul duh de viață democratică, corespunzător năzuințelor și voinței întregului popor.

Toate forțele naționale – Blocul Național Democrat, Uniunea Patrioților, Sindicatele Unite, Frontul Plugarilor, Apărarea Patriotică, Asociațiile liber-profesioniștilor, meseriașilor, Madosz-ul, Asociații feminine, întregul tineret patriotic trebuie să dea concursul cel mai larg armatelor sovietice și române, să sprijine prin toate mijloacele eforturile războiului nostru de eliberare și consolidare a independenței țării.

Pentru asigurarea la timp a aprovizionării, transportului și echipării luptătorilor de pe front, pentru asigurarea succesului luptei noastre, se impune:

curățirea aparatului de stat și administrativ, a instituțiilor și întreprinderilor industriale și comerciale, de slugile hitleriste, de legionari și sprijinatorii lor, de uneltele clicii Antonescu, de hitleriști șvabi, sași etc.

Muncitori! Vouă vă revine sarcina de a sta, ca forță organizată, în fruntea acțiunii patriotice de susținere a frontului, asigurând bunul mers al producției, împiedicând orice încercare de sabotaj din partea oricui ar veni. Sabotajul, în împrejurările actuale, este un act de trădare națională, este o crimă împotriva patriei. Apărați întreprinderile împotriva răufăcătorilor. Formațiile voastre patriotice de luptă să aresteze și să predea autorităților civile și militare pe criminalii fasciști.

Țărani!

În războiul antinațional al lui Antonescu, sarcina voastră a fost să ascundeți produsele voastre, să lăsați necultivate ogoarele, pentru a pune astfel mai repede capăt războiului nelegiuit hitlerist.

Azi, poporul nostru ia parte la războiul de zdrobire definitivă a hitlerismului, la războiul care așază temelia unei Români democratice și independente, în care și țărănimii române îi vor fi asigurate libertățile și drepturile sale. În acest război, sarcina voastră este să munciți cu sârguință ogoarele, să asigurați cu produsele voastre o bună aprovizionare a trupelor de pe front și a populației orășenești.

Intelectuali!

Puneți cunoștințele și capacitățile voastre în slujba intereselor națiunii. Alăturați-vă luptei patriotice contra hitlerismului și fasciștilor, pentru împlinirea loială a armistițiului încheiat cu aliații. Nu răbdați în rândurile voastre uneltele hitlerismului.

Ardeleni din Ardealul robit!

Organizați sabotajul în industrie și agricultură, distrugeți toate căile de comunicații pe care se pot retrage bandele hitleriste. Formați grupuri de partizani. Ridicați-vă la înălțimea strămoșilor voștri, marii luptători, Horea, Cloșca și Crișan. Loviți în spate cotropitorii hitleriști și fasciști unguri, dușmanii de moarte ai libertății și dreptății voastre.

Muncitori, țărani, intelectuali unguri, alăturați-vă luptei Armatei Roșii și Armatei Române, împotriva dușmanului comun, hitlerismul, pentru că aceasta este lupta pentru propria voastră eliberare de sub jugul cotropitorilor germani.

Români!

Ajutorul pe care l-am primit prin lupta victorioasă a armatelor Națiunilor Unite și în special a Armatei Roșii, precum și actul de mărinimie și dreptate al armistițiului trebuie să deschidă ochii tuturor românilor. Poporul român își poate elibera țara, va putea să-și refacă și să-și dezvolte economia națională, va putea să trăiască liber și fericit într-un stat neatârnat, puternic și înfloritor, numai făcând o politică de sinceră și strânsă prietenie cu marea Putere Sovietică. Împlinirea riguroasă a condițiilor armistițiului este piatra de hotărâtă despărțire între vechea politică antinațională, politica de vrăjmășie împotriva Uniunii Sovietice, și noua politică patriotică de prietenie cu Uniunea Sovietică. Pentru binele patriei și al națiunii, datoria fiecărui patriot român este să ducă lupta necruțătoare contra oricui s-ar pune în calea împlinirii conștiințioase a stipulațiilor prevăzute în acordul de armistițiu.

Trăiască lupta unită a poporului român pentru asigurarea libertății și independenței sale naționale!

Trăiască frăția de arme între Armata Roșie și Armata Română!

Trăiască prietenia între România și Uniunea Sovietică!

Trăiască alianța victorioasă antihitleristă, Uniunea Sovietică, Anglia, America!

Trăiască prietenia poporului român cu vecinii și eroicul popor iugoslav, bulgar și cehoslovac!

Moarte cotropitorilor hitleriști și uneltelor din slujba lor!

COMITETUL CENTRAL AL PARTIDULUI
COMUNIST DIN ROMÂNIA

„Scânteia“ nr. 1, din 21 septembrie 1944.

3

1944 septembrie 25, București. Protocol militar încheiat la 25 septembrie 1944 între Marele Stat Major Român și Comisia Aliată de Control în scopul executării art. 1 din Convenția de Armistițiu.

În scopul executării art. 1 din Convenția de Armistițiu dintre Puterile Aliate și România și:

În urma convorbirilor ce au avut loc între domnul mareșal Malinovski, comandantul Frontului II ucrainean, de o parte, și general de C.A. adj. Gh. Mihail, Șeful Marelui Stat Major Român, de altă parte, în București, M.St.M., la 25 septembrie 1944, s-au convenit cele ce urmează:

I. Armata română

După ce a realizat într-o primă fază (24.VIII–25.IX) acoperirea concentrării forțelor sovietice în centrul și vestul Transilvaniei și pe Dunărea mijlocie, cu un maximum de forțe, va continua operațiunile contra Germaniei-Ungariei cu 12 mari unități, astfel:

a) Diviziile: 2, 3, 4, 6, 9, 11, 19, 21 infanterie, Diviziile 3 și 18 munte, Divizia 8 purtată și Divizia 1 cavalerie.

b) Comandamentele Corpurilor: II, III, IV și VII Armată.

c) Comandamentele Armatelor I și IV.

Diviziile și corpurile de armată vor avea comandamentele, trupele și serviciile organizate după graficele comunicate domnului mareșal Malinovski, comandantul Frontului II ucrainean și anexate la prezentul Protocol (Anexele nr. ...).

Armatele având unitățile organice de transmisiuni și poliție și formațiunile de servicii necesare.

II. Trupe speciale

A. Aeronautica armatei române va coopera cu un Corp Aerian constituit din:

a. Aviație:

– 4 escadrile observație (I.A.R. 39), corespunzătoare celor 4 C.A.;

– 1 escadrilă mixtă recunoaștere și bombardament Ju. 88;

– 1 grup bombardament a 2 escadrile bimotoare Savoia 79;

– 1 grup vânătoare Messerschmidt 109 G (2 escadrile);

– 1 grup vânătoare I.A.R. 80 cu 2 escadrile (caracteristice și performanțe inferioare, ceea ce va impune utilizarea numai în misiuni corespunzătoare performanțelor);

– 1 grup mixt de asalt și picaj cu 2 escadrile; 1 escadrilă asalt Henschel 129, o escadrilă bombardament picaj Ju 87.

b. Un regiment artilerie antiaeriană compus din 4 baterii, 75 Vickers și 4 baterii ușoare (20–37 mm), parte din ele lipsite de mijloace de tracțiune proprii.

B. Pionieri

Armata a IV-a va dispune de Bat. 30 pionieri, iar Armata I numai în măsura recuperării personalului și materialelor din Moldova, Bat. 35 pionieri.

C. Pontonieri

– Bat. I și II pontonieri fluvii, pe Dunăre cu poduri întinse la Silistra și Oltenița, depinzând direct de M.St.M.

– La dispoziția Armatelor 1 și 4; Comp. 12, 18, 19 și 21 poduri râuri dispunând însă numai de coloana 1 autotransport întregă și o parte din coloana nr. 2.

D. Transmisiuni

Armata I, în afară de Bat. 51 Transmisiuni organic, va mai dispune de 2 companii construcții linii din Bat. 22 construcții linii.

Armata a IV-a, în afară de Bat. 53 Transmisiuni organic, va mai dispune de 2 companii construcții linii din Bat. 22 construcții linii.

E. Armatele 1 și 4 vor dispune de câte un divizion mixt de artilerie antiaeriană, compus din 2 baterii 75 Vickers și 3 baterii ușoare (20–37 mm).

III. Gruparea acestor M.U. se va face inițial după indicațiile domnului mareșal Malinovski, astfel:

– În centrul Transilvaniei:

Armata a IV-a dispune de:

C-dtul Corp II și III Armată.

Diviziile 3, 6, 9, 11, 21 inf. și 18 munte și Div. 8 purtată.

– În vestul Transilvaniei:

Corpul VII Armată cu Div. 19 infanterie și Div. 3 munte și Divizia 1 cavalerie.

– În vestul Munteniei:

Corpul VI Armată, cu Diviziile 2 și 4 infanterie.

După ce C. IV A. va fi făcut disponibil în vestul Munteniei și va fi transportat în Banat (aproximativ 10 zile) Corpurile IV și VII Armată vor coopera sub ordinea Armatei I.

IV. Reorganizarea și completarea M.U., prevăzute la punctul 1, vor fi terminate la 15 octombrie a.c. ora 24.

V. Comandamentul Frontului II ucrainean va pune la dispoziția Marelui Stat Major Român, pentru completarea M.U. de intervenție trupele române care au acționat în Carpații Moldovei sub Comandamentul Sovietic, adică:

– C-dul 103–104 munte;

– Reg. 7 art. grea;

– Brigada 6 artilerie;

– Det. blindat, precum și alte trupe care s-ar găsi în aceeași categorie.

Regimentul 3 grăniceri va fi pus la dispoziția M.St.M. pentru paza frontierei.

VI. Divizia I cavalerie va fi deplasată în regiunea Arad, prin grija Armatei a IV-a.

VII. Pentru completarea organizării și dotării M.U. de infanterie, Comandamentul Frontului II ucrainean urmează:

a. A pune la dispoziția armatei române personalul (ofițeri, subofițeri și trupă), caii, armamentul și materialele reținute, după data de 24 august ora 4 (asupra trupelor sau în depozite).

În această categorie se cuprind și armamentele, munițiile și materialele germane ce au aparținut armatei române (comenzi cu plată română).

Pentru aceasta, generalul de C.A. Gherghel Radu va pleca imediat, însoțit de un lt. colonel din Armata Sovietică, în regiunile unde au fost reținute sau depozitate trupe și materiale ce urmează a fi restituite armatei române;

b. Pentru realizarea completării M.U. prevăzute în prezentul protocol până la data de 15 octombrie a.c., Comandamentul Frontului II ucrainean de comun acord cu M.St.M. Român vor asigura executarea transporturilor, referitoare la:

- aducerea imediată a personalului, animalelor, armamentului și materialelor din regiunile unde au fost reținute sau depozitate, la M.U. respective;
- completarea din interior (de la organele de mobilizare) a M.U. cu personalul, animalele, armamentul și materialele necesare;
- afluirea personalului de la vatră și mișcarea materialelor din interior prin menținerea trenurilor în circulație.

Pentru realizarea la timp a transporturilor de mai sus, M.St.M. va întocmi un plan de transport, conținând liniile generale ale lui.

De asemenea, se vor debloca depozitele de carburanți proprietatea armatei sau statului român.

VIII. Armata română nedisponând de rezerve de armament, material de aeronautică, echipament etc. va trebui să se asigure:

- continuarea fabricării și reparării în țară a materialelor de mai sus;
- lăsarea la dispoziția armatei române a depozitelor, a pieselor de schimb, a atelierelor de reparații;
- cedarea de armament, muniții, materiale aeronautice etc. de modele germane în serviciul armatei române, din capturile făcute de armata sovietică (în condițiuni de stabilit ulterior);
- cedarea de aceeași categorie de materiale de modele române capturate de armata sovietică înainte de 24 august 1944.

IX. Se va asigura funcționarea trenurilor române de reprovizionare, evacuare etc., necesare pentru M.U. române de intervenție.

Pentru efectuarea evacuării răniților și bolnavilor se va asigura circulația pe rețeaua C.F. a trenurilor sanitare aparținând armatei române.

X. Prizonierii și capturile făcute de M.U. române vor aparține armatei române.

XI. Se vor asigura legăturile telefonice, telegrafice, radio și meteo necesare M.U. și comandamentelor române.

În acest scop, comandamentul român va avea la dispoziție circuite telefonice și telegrafice speciale.

Întreținerea circuitelor la dispoziția armatei române va fi asigurată de către unități militare române de transmisiuni și de organele tehnice S.A.R.T. și P.T.T., fără a fi împiedicați de către unitățile armatei sovietice.

XII. Paza depozitelor, stabilimentelor și industriilor de război, servind la întreținerea capacității operative a armatei române, revine armatei române.

XIII. Teritoriul Transilvaniei eliberate, aparținând României, va fi considerat ca teritoriu amic.

Pe acest teritoriu se vor aplica, ca și în restul țării, aceleași norme, stabilite prin Convenția de Armistițiu.

XIV. Prezentul protocol s-a întocmit în patru exemplare originale; două în limba rusă și două în limba română, câte unul pentru fiecare parte.

Împuternicitul
Frontului II Ucrainean
General de Divizie
VINOGRADOV

Șeful M.St.M. Român
General de C.A. Adj.
GH. MIHAIL

◆
Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond Marele Stat Major, dosar 3/44, f. 164–167.

4

<1944 septembrie 30, București>. Notă informativă asupra revendicărilor muncitorilor uzinelor „Malaxa” susținute de unii ofițeri sovietici, dispuși să impună Guvernului român respectivele revendicări.

NOTĂ INFORMATIVĂ

Muncitorii uzinelor „Malaxa” au ținut o adunare în ziua de 29 septembrie a.c., la care a participat și un colonel sovietic însoțit de alți ofițeri.

După ce delegații muncitorilor au vorbit arătând care sunt doleanțele lucrătorilor, ofițerii sovietici au luat cuvântul asigurând pe muncitori că dacă Guvernul român nu va lua măsuri pentru satisfacerea doleanțelor muncitorilor, aceste măsuri vor fi impuse de sovietici.

◆
Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 189, f. 163.

5

1944 octombrie 1, <București>. Memoriu asupra aplicării Convenției de Armistițiu până la 28 septembrie 1944, întocmit de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului, privind pretențiile și ilegalitățile părții ruse.

MEMORIU

asupra aplicării armistițiului ruso-român până la 28 septembrie 1944

Este greu să se vorbească despre o posibilitate de apreciere statistică sau de o vedere generală asupra aplicării armistițiului dintre Națiunile Unite și România, de la punerea în vigoare și până azi.

Timpul scurs fiind prea scurt și împrejurările de război neîngăduind o informare generală – ne aflăm numai în fața unor date provizorii, pe alocuri depășite, și din a căror reunire nu se poate reconstitui decât o imagine fragmentară.

În general, însă, se poate afirma că liniile mari ale aplicării armistițiului au fost trase și că prevederile cele mai importante au fost realizate. Colaborarea armată, punerea în execuție a măsurilor de ordin intern, respectarea angajamentelor de ordin economic luate de Guvernul român sunt cele trei mari probleme care se puneau prin armistițiu și cărora se poate afirma incontestabil că li s-a răspuns cu maximum de bunăvoință și făcându-se tot ceea ce îngăduiau împrejurările să se facă.

Ceea ce nu a putut încă să se facă se justifică prin următoarele trei motive majore:

1. – lipsa timpului necesar unei organizări prealabile pentru punerea în aplicare a noilor măsuri;
2. – lipsa de mijloace de acțiune a administrațiunii române, dezorganizată temporar de pe urma bombardamentelor, a intrării armatelor sovietice înainte de semnarea armistițiului, a luptelor cu trupele germane în interior și, în sfârșit, a schimbărilor de personal din conducerea centrală și locală și
3. – insuficiența coordonare dintre măsurile luate de Comandamentul Sovietic și administrația română (care nu poate fi reproșată serviciilor românești).

Nu știu cât să insist mai mult asupra acestei probleme. Este adevărat că până acum condițiile tehnice de colaborare au fost atât de imperfecte încât nu s-a putut ajunge la vreo altă formulă de realizare pe teren decât adoptându-se ordine provizorii insuficient de discutate și, în marea lor parte, menite mai mult să dezorganizeze decât să servească țelurile cauzei comune. Este în interesul Alianților ca România, căreia i s-a lăsat în mod vădit independența și libertatea de a se conduce, să poată pune în luptă întreaga ei forță. Beneficiul Alianților va fi cu atât mai mare cu cât și România va putea aduce mai mult. Ori, din măsurile luate până acum de Comandamentul Sovietic, cele mai multe, chiar dacă au ca scop imediat de a fi puse în folosul Armatei Roșii, se întorc împotriva ei prin faptul că dezorganizează și periclitează acțiunea organică a țării. Suspendarea lucrărilor câmpului, oprirea circulației, demontarea instalațiilor industriale, risipirea stocurilor și rezervelor economice, iată cauze suficiente pentru o paralizare a țării, în detrimentul tuturor acelor care sunt interesați ca România să-și aducă participarea sa la lupta comună. Lucrările Comisiunii Interaliatate vor pune, sper, capăt acestor primejdioase stări provizorii.

În lumina acestor afirmații, să trecem acum la cercetarea aplicării punctelor armistițiului. Luăm fiecare articol în parte:

Art. 1. – România și-a respectat toate angajamentele, atât din punct de vedere diplomatic, cât și cel militar.

Armata română luptă pe frontul din Ungaria și – după cum declară comunicatele militare sovietice – depășește, prin curajul și energia sa, cu mult, obligațiunile textelor.

La Marele Stat Major sunt discuțiuni în curs pentru stabilirea unui protocol de angrenare a celor 12 divizii românești în sistemul operativ al armatelor sovietice. Tot prin același protocol se vor prevedea și toate celelalte condițiuni de colaborare dintre armata rusă și cea română.

Este însă absolut necesar, pentru o cât mai rapidă organizare a forțelor românești care luptă, să se restituie de către Comandamentul Sovietic:

- materialul și echipamentul reținut în Moldova;
- prizonierii români, înțelegând prin aceasta atât cei de la 24 august pe teritoriul român, cât și cei aflați în U.R.S.S.

De asemenea, întrucât prin Convenția de Armistițiu se prevede că și Marina Română va coopera la aceste acțiuni militare, țin să subliniez necesitatea imediată de a se restitui toate vasele românești luate de forțele sovietice și care, din cauza acestui fapt, nu pot fi întrebuințate în ducerea războiului contra Germaniei și Ungariei.

Cu cât Armata română va fi lăsată să-și păstreze întregul ei potențial, cu atât lupta unităților operative de pe front va fi mai energică, cunoscut fiind principiul că o acțiune militară nu se duce numai pe efectivele aduse pe front, ci mai ales pe rezerve de oameni și armament și pe posibilitatea de a întreține și împropăta corpul care luptă prin mijloace din interior.

Art. 2. – Nici la acest articol nu se poate face vreo rezervă cu privire la măsurile luate de Guvernul român, în vederea respectării angajamentelor sale.

Prin lupte grele și costisitoare s-au dezarmat și internat forțele armate ale Germaniei aflate pe teritoriul României.

– S-au luat măsurile cele mai stricte pentru internarea cetățenilor ungari și germani cu reședința în România.

Art. 3. – Guvernul și Înaltul Comandament al României au asigurat și asigură forțelor sovietice și ale celorlalți Aliați înlesniri pentru libera lor mișcare pe teritoriul României și au acordat tot concursul solicitat.

Direcția Generală C.F.R. a cerut încă de la început Comandamentului Sovietic, respectiv Comandamentelor Armatei a II-a și Armatei a III-a să fixeze un program unic de transporturi pe care s-ar fi obligat să-l aducă la îndeplinire, cu condiția numai să fie înștiințată cu două zile înainte.

Am comunicat acestea celor în drept, rugând, în același timp, să se instituie un organ unic de conducere în acest sens, pentru a colabora cu Căile noastre Ferate.

În loc de aceasta, am constatat spre surprinderea tuturor că Comandamentele Sovietice au lărgit și linia simplă Cernăuți–Adjud și linia dublă principală din Moldova, oprind astfel orice posibilitate să se mai efectueze transporturile românești. Trebuie să subliniez că prin aceasta:

1. – se pierde întregul potențial de transport românesc în slujba vehiculării trupelor sovietice spre front;

2. – se taie orice posibilitate de aprovizionare a provinciilor din nordul țării, care vor fi condamnate la înăbușire progresivă;

3. – se distruge întregul plan de producție și revitaliere agricolă și industrială, cel puțin pentru provinciile în care circulația nu se mai poate efectua.

Art. 4. – Nimic de semnalat.

Art. 5. – După datele Marelui Stat Major, la zi, s-au predat un total de 57 295 prizonieri sovietici. Au mai rămas de predat Comandamentului Sovietic numai 3 994, în curs de predare și ei.

N-a mai rămas nici un prizonier american sau englez.

Art. 6. – Prin legile din 24 august s-au dat dispozițiunile legale pentru deschiderea tuturor lagărelor de concentrare și pentru liberarea tuturor deținuților politici prevăzuți de acest articol.

S-a restabilit Constituția și s-au repus în vigoare toate drepturile cetățenești.

Lucrările tehnice pentru desființarea întregii legislații rasiale, care nu au decât de precizat în detaliu această restabilire a regimului constituțional, sunt aproape de sfârșitul lor.

Art. 7. – După datele Marelui Stat Major, toate trofeele prevăzute de acest articol au fost ridicate, direct și fără forme, de Comandamentele Sovietice. Cu

ocazia aceasta s-au ridicat și cantități mari de armament românesc, a căror necesitate se face simțită pentru trupele române care luptă pe front și despre care ne-am ocupat la art. 1.

Art. 8. – După informațiile obținute de serviciile noastre, acțiunea de conservare a bunurilor inamice este aproape terminată.

Țin însă să semnez și aici inevitabilele confuziuni pe care le provoacă acțiunile izolate ale anumitor grupuri din armata rusă, care, sub cuvânt că ar fi bunuri germane, intră în localurile și depozitele diferitelor societăți, ridicând mărfurile sau obiectele aflătoare.

Această confuzie am găsit-o într-o notă recentă a domnului colonel Sidorov, prin care mă roagă să-i pun la dispoziție materialele Soc. Coloranil, cu capital german.

Întrucât art. 8 prevede numai obligația de păstrare și conservare, am fost nevoit să nu satisfac această cerere.

Art. 9. – Printr-o notă am rugat să se desemneze delegații Înalțului Comandament Aliat, cu care să stabilim procedura pentru predarea vaselor Națiunilor Unite și cărora să li se facă predarea efectivă.

Luarea de contact cu delegații Înalțului Comandament Aliat era cu atât mai necesară, cu cât elementele armatei sovietice, după intrarea lor pe teritoriul României, au făcut imposibilă orice activitate a organelor române în porturi și au luat un număr de vase, fără discriminare între vase române, inamice sau aparținând Națiunilor Unite, trimitându-le la destinații ce ne sunt și azi necunoscute.

Până în prezent nu am primit nici un răspuns la nota noastră, astfel încât, cu toată bunăvoința și dorința ce am manifestat de a executa dispozițiunile Convenției de Armistițiu, ne-am găsit puși într-o imposibilitate de fapt.

Art. 10. alin. 2. – Transporturi în interesul Alianților nu am putut efectua, după cum nu s-au mai făcut transporturi maritime și fluviale nici pentru România, deoarece de la intrarea trupelor sovietice în România nu mai puteam dispune deloc de flota noastră.

Vasele maritime și fluviale românești și străine au fost luate în parte sau mobilizate de armata sovietică.

Toate serviciile Marinei Române nu-și mai pot îndeplini atribuțiunile, fiind împiedicate de organele armatei sovietice sau lipsite de materialele și instalațiile necesare.

De asemenea, s-au luat de armata sovietică toate depozitele de carburanți și de materiale de întreținere ale vaselor.

În afară de luarea de vase, materiale și împiedicarea funcționării serviciilor române în porturi, pe Dunăre și litoralul maritim, armatele sovietice au ridicat cu forța un număr de 35 ofițeri, subofițeri și echipajele ce se aflau pe vasele românești luate în condițiile de mai sus. Până în prezent tot acest personal nu a fost repus în libertate.

În același fel s-a luat României și toată flota sa militară de Dunăre și Mare.

Printr-o serie de note v-am informat de toate aceste lucruri, precizând că ele sunt contrarii Convenției de Armistițiu și printr-o notă specială am rugat să se desemneze o delegație din partea Înalțului Comandament pentru stabilirea unui program de transporturi fluvial și maritim și pentru restabilirea situației legale a Marinei Române, conform Convenției de Armistițiu.

Același lucru a fost relevat verbal și d-lui amiral Bogdenko, în ziua de 27 septembrie a.c.

Până în prezent nu am primit nici un răspuns și toate demersurile noastre au rămas fără rezultat.

Art. 10. – În aplicarea acestui articol, al cărui text lasă loc la interpretări, s-au pus câteva probleme de fond care vor trebui lămurite cât mai curând de Comisiunea Interaliată.

Iată cele mai importante:

1. – Cererile de întreținere ale armatelor sovietice sunt exagerate.

Încă de la început, când dl col. Sidorov mi-a prezentat primele tablouri și liste cuprinzând pretențiunile Comandamentului Sovietic pentru aprovizionarea și întreținerea unităților sale aflate pe teritoriul României, am arătat că consider cifrele ca de două ori exagerate:

– În primul rând, exagerate față de necesitățile efectivului probabil și normal al trupelor sovietice aflate în România. La obiecțiunea mea că aceste cifre reprezintă necesitățile unei armate de câteva milioane de oameni, un domn ofițer sovietic care mi le prezenta aci a răspuns că chiar acesta este efectivul trupelor ruse aflate pe teritoriul românesc. La aceeași obiecțiune, dl col. Sidorov, vicepreședintele Comisiunii Interaliată, mi-a răspuns că nu are posibilitatea de a-mi arăta numărul aproximativ al trupelor, acestea constituind un secret militar. Cred însă că ar trebui făcută o apreciere, oricât de vagă, a efectivului, pentru a stabili o bază sănătoasă de calcul.

– În al doilea rând, exagerate față de posibilitățile producției românești. Am arătat că, în timpuri normale chiar, livrarea unor asemenea cantități ar îngreuna prea mult producția țării noastre și ar crea o stare de paupertate generală. Dar cu atât mai mult, astăzi când țara se găsește aproape ruinată în urma bombardamentelor, a luptelor și a dezorganizării producției în general, – și când, mai ales acțiunea indirectă de până acum a trupelor sovietice de a rechiziționa direct stocurile de produse, de a împiedica circulația comercială, de a scoate din uz instalațiile industriale și de a împiedica pe producătorii agricoli de a se reîntoarce la lucrul câmpului, mai ales astăzi România nu poate suporta o asemenea sarcină.

Pentru o evaluare cât mai cinstită a posibilităților noastre reale, am cerut, și cer încă o dată acum, să se instituie o comisiune mixtă de inventariere a mijloacelor noastre de producție actuale – și chiar și comparativ cu situația dinainte de 23 august 1944 – și de a se fixa astfel o nouă listă, pe care Guvernul român își va face o datorie de onoare de a o executa întocmai și la termenele cerute.

2. – Trebuie precizat sensul obligației față de armata sovietică „pentru îndeplinirea funcțiilor sale“.

În cererile prezentate de Comandamentul Sovietic, majoritatea articolelor pretinse sunt din categoria acelor care nu intră normal în necesitățile unei armate aflate în luptă „pentru îndeplinirea funcțiilor sale“, după cum se exprimă textual. (Mai mult: dacă se citește atent textul în original, reiese ideea clară că România este obligată de a asigura folosința întreprinderilor, a mijloacelor de transport, a stațiunilor de energie, a întreprinderilor și instalațiilor de utilitate publică, a depozitelor de combustibil, petrol, alimente și alte materiale sau servicii – fără a fi vorba de livrări de mărfuri și de obiecte trebuincioase armatei).

Guvernul român înțelege să-și execute întocmai toate obligațiunile dar în bună ordine și după o concepție clară. El nu refuză să livreze articolele și mărfurile solicitate și de care poate dispune în mod real, dar cu condiția să se facă o socoteală organizată a livrărilor, fiecare dintre ele urmând să fie încadrată în contul respectiv.

Propun deci ca din lista de livrări care se va alcătui de către Comisiunea Interaliată să se contabilizeze deosebit livrările făcute în cadrul articolului 10, respectiv ale acelor mărfuri și articole necesare pentru întreținerea unei armate în campanie – și cele făcute în cadrul articolului 11, adică în contul despăgubirilor de război și unde ar urma să intre în mod incontestabil orice altă livrare făcută unităților sovietice și care nu intră în necesitățile întreținerii unei armate în campanie.

Această distincție ar trebui făcută în spiritul cel mai larg, ea nepunând decât o problemă de contabilizare menită să asigure ordine și încredere în raporturile dintre Puterile Aliate și România.

3. – Să se impute pe livrările cerute pe luna octombrie toate cantitățile de mărfuri ridicate direct de unitățile sovietice.

În zilele care urmează voi fi în măsură să arăt Comisiunii Interaliată o parte din cifrele totalizate reprezentând preluările directe ale armatei sovietice – efectuate de la intrarea ei în România, din depozite, publice și particulare, magazine, societăți, la țară și în orașe, și care, din nenorocire, mai continuă și acum.

Se va vedea atunci că aceste cifre depășesc multe din cererile în curs ale Comandamentului Sovietic.

Vor trebui deci făcute două rânduri de operații:

a) Să se recunoască de către Comandamentul Sovietic preluările făcute de unitățile sale, chiar dacă s-au făcut fără ordine, în care făptuitorii vor fi desigur sancționați; pentru aceste recunoașteri va trebui să se adopte o procedură sumară în care declarația Comisiunii Române de Armistițiu va trebui să fie luată în considerare cu precădere.

b) Să se impute aceste cantități pe cotele cerute de către armata sovietică pentru luna octombrie deoarece, pe de o parte, nu mă îndoiesc că Comandamentul Sovietic intenționează să achite aceste mărfuri, chiar dacă nu au fost predate în mod reglementar – iar, pe de alta, nu se poate pretinde unei țări cu resursele micșorate pentru cauzele pe care le-am arătat de câteva ori, să mai furnizeze o serie întregă de livrări, când ultimele ei rezerve au fost în prealabil golite.

4. – România are obligațiuni numai față de armata mareșalului Malinovski. Spre surprinderea mea am luat cunoștință, în primele cereri formulate de Comandamentul Sovietic, că va trebui să facem față unei duble serii de exigențe, a două armate ruse deosebite: cea a mareșalului Malinovski și cea a mareșalului Tolbuhin.

Dacă prima se află în România, cea de a doua nu a făcut decât să treacă și pe o mică parte a teritoriului românesc, îndreptându-se apoi spre Bulgaria, unde se află acum.

Ori, nici litera Armistițiului, nici principiile dreptului războiului nu justifică această pretențiune.

Am fixat toate rezervele cu privire la acele livrări, arătând domnului colonel Sidorov, și în scris și verbal, că nu le recunosc de drept, dar înțeleg să satisfac cererile Comandamentului Sovietic, urmând ca mai târziu să procedăm la o socoteală mai calmă și mai organizată.

Propun deci ca toate livrările și confiscările făcute în favoarea armatei Tolbuhin să fie centralizate ca mărfuri exportate – deoarece au fost ridicate de un reprezentant al Statului Sovietic, neîncadrându-se în art. 10 și transportate în alte țări, – și ca atare imputate în contul despăgubirilor, prevăzute de art. 11.

În orice caz, cererile armatei Tolbuhin, neexecutate până acum de Guvernul român, urmează a fi anulate.

Punând aceste probleme domnului general Vinogradov, Președintele Comisiunii Interaliată, am găsit la Domnia sa o nădăjduitoare înțelegere.

În ce privește chestiunea monedelor circulând pe teritoriul României, grație hotărârii d-lui mareșal Malinovski, luată în ziua de 25 sept., s-a oprit circulația rublelor pe data de 2 octombrie crt.

Art. 11. – La acest articol mă restrâng să arăt numai că Guvernul român vede cu bucurie începuturile de tratative duse de reprezentanții organizației sovietice „Glavsmoblez“ pentru contractarea și cumpărarea anumitor produse din România, în contul despăgubirilor prevăzute de Convenție.

Deocamdată, sunt în curs tratative pentru achiziționarea unei mari partide de lemn, după informațiile mele, mai rămâne să se rezolve chestiunea prețului pentru a se încheia Convenția, așteptându-se un răspuns de la reprezentanții sovietici.

Este de recomandat ca propunerile și comenzile să se facă din vreme pentru ca livrările să poată fi pregătite.

Reamintesc că tot în același cont al prestației anuale de cincizeci milioane dolari este să se contabilizeze și livrările făcute către armata sovietică, depășind cadrul firesc al întreținerii unei armate în campanie despre care m-am ocupat pe larg la articolul precedent.

Art. 12. – Din situațiile cu totul necentralizate de care dispune până în prezent domnul general Florea Popescu, lichidatorul bunurilor luate de pe teritoriul Uniunii Sovietice, îmi apare că s-au preluat bunuri, direct, sau cu forme legale, în valoare de 823 900 000 lei.

În măsura posibilului, toate bunurile inventariate până azi sunt ambalate și împachetate pentru a fi trimise în teritoriul U.R.S.S. Cum însă Guvernul român nu poate dispune acum de vagoane și cum înlocuirea șinelor de cale ferată agravează problema transporturilor în România, – cum, în sfârșit, Comandamentul Sovietic nu vrea să le recepționeze în țară și cere ca ele să fie expediate la destinație – coletele rămân aici. Depun, personal, toate eforturile pentru a soluționa această chestiune care îmi apare însă ca un cerc vicios. Dar este unul din exemplele cele mai sesizante ale afirmațiilor de la începutul memoriului meu, prin care declarăm că dezorganizarea produsă de anumite dispoziții ale Comandamentului Sovietic se întoarce împotriva propriilor lui interese.

Art. 13. – Nimic de semnalat.

Art. 14. și Art. 15. – Alături o situație la zi pe care mi-o comunică autoritatea competentă.

Art. 16. – Guvernul român a luat toate măsurile pentru executarea acestei dispozițiuni. Direcțiunea Generală P.T.T. îmi semnalează însă dificultățile provenite până acum din funcționarea cenzurii, care îngreuiază corespondența; rog să se dispună luarea măsurilor trebuincioase pentru o cât mai bună funcționare.

Art. 17. – La acest articol se pune problema anunțată de mine în preliminariile acestui memoriu, prin care arătam avantajele pentru Puterile Aliate ca administrația românească să fie cu adevărat restabilă pe întreg teritoriul țării.

Din reclamațiile care îmi parvin din toate colțurile țării – de la Capitală și până în satul cel mai îndepărtat – pot să afirm că unități ale armatei sovietice nu recunosc administrația română și drepturile ei de ordine și control.

Cu toate asigurările date mie personal de domnul colonel Sidorov că s-au dat ordine pentru ridicarea gărzilor și pentru încetarea intervențiilor directe ale unităților sovietice, încă se mai află gărzi la industriile principale (petrol, zahăr, pielărie) și încă în fiecare zi, ni se semnalează nenumărate cazuri de ridicări, sechestrări, confiscări și intervențiuni directe ale armatei sovietice.

La protestele mele făcute pe lângă domnul colonel Sidorov, mi se răspunde: de ce nu asigură organele Dvs. paza? Răspund că organele administrative române consideră armata rusă ca o armată prietenă împotriva căreia nu are a se apăra, ci cu care are a colabora.

Rog Comandamentul Sovietic să dea un ordin clar, publicat și afișat în ambele limbi, în care să arate că trupele sovietice nu au voie să facă nici gărzi, nici confiscări și sechestrări și că în acest sens administrația română este îndrituită să oprească orice abatere.

Propun ca un delegat special al Comandamentului Sovietic să fie detașat pe lângă Comisiunea Română pentru a-i putea înmâna toate reclamațiile urgente care ni se fac în fiecare zi.

Numai astfel, adică numai în condițiuni de ordine și siguranță exercitate de o singură autoritate și anume de autoritatea română, ca mandatară a Puterilor Aliate, se poate asigura o funcționare a țării și poate Guvernul român să-și respecte angajamentele luate prin Convenție.

Întrucât la celelalte articole nu mai am nimic special de semnalat, închei acum acest memoriu, din care cred că se degajă unele cereri drepte, – și țin să semnalez că întrucât l-am terminat în grabă, pentru a-mi respecta angajamentul luat față de domnul general Vinogradov, îmi voi îngădui să-l completez ulterior, după noile date pe care le voi primi.

PREȘEDINTELE COMISIUNII ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI

◆

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 14/1944, f. 1-14.

6

1944 octombrie 5, București. Notă asupra posibilităților de executare a clauzelor Armistițiului încheiat de România cu Națiunile Aliate privind lichidarea trecutului (restituiri, despăgubiri etc.) și cele privind viitorul relațiilor româno-sovietice (aprovizionarea armatei sovietice, obligațiuni militare etc.).

NOTĂ

asupra posibilităților de executare a armistițiului încheiat la 12 septembrie 1944

Clauzele armistițiului încheiat de România cu Națiunile Aliate la 12 septembrie pot fi împărțite în două categorii:

a) clauze privind lichidarea trecutului;

b) clauze privind diverse prestațiuni (în special prestație de bunuri și servicii) privind cooperarea României în viitor cu Națiunile Aliate.

Clauzele privind lichidarea trecutului reprezintă în realitate un fel de condițiuni prealabile ale cooperării noastre cu Națiunile Aliate și în special cu Uniunea Sovietelor, ele având toate, sau aproape toate, din punctul de vedere al Uniunii Sovietice, importanță în ce privește siguranța îndărătul frontului.

Clauzele privind viitorul reprezintă sau obligații de prestațiuni privind cooperarea noastră cu Națiunile Unite (clauze militare, aprovizionarea armatei U.R.S.S. etc.), sau obligațiuni de prestațiuni decurgând din activitatea noastră din trecut (restituiri, despăgubiri etc.), sau, în fine, obligațiuni privind din nou securitatea îndărătul frontului (controlul comunicațiilor, presei, propagandei etc.).

Mai mult chiar decât din clauzele armistițiului, din relațiunile avute până în prezent cu Comisiunea Aliată de Control se degajează o atitudine de mare precauție dacă nu de neîncredere din partea acesteia.

Problema care se pune este de a se ști cum pot fi create condițiunile optime pentru executarea prevederilor armistițiului, înlăturând, pe cât posibil, suspiciunea de până acum.

I. În ce privește lichidarea trecutului, trebuie să mărturisim că, cel puțin din punct de vedere sovietic, Guvernul român nu apare ca făcând zel pentru executarea clauzelor armistițiului.

Referitor la această chestiune (art. 2, 5, 6, 14 și mai ales 15) aducem la cunoștința Guvernului că în ziua de 2 octombrie am primit o notă redactată în stil ultimativ din partea Comisiunii Aliate de Control în care ni se cerea (fixându-ni-se termen de prezentare a răspunsului de la 2 octombrie – aceeași zi în care ne-a fost remisă nota – până la maximum 7 octombrie) să remitem documente privitoare la: foștii internați politici eliberați, organizațiile fasciste și semifasciste existente în România, dispozițiunile guvernului pentru desființarea lor, dispozițiunile guvernului privitoare la abolirea legilor rasiale, lista lagărelor de prizonieri aliați, lista întreprinderilor ridicate de pe teritoriul sovietic, date detaliate de locul unde se află cetățeni sovietici ridicați cu forța din Uniunea Sovietică și, în fine, lista tuturor supușilor germani și unguri domiciliați astăzi în România.

În preambulul acestei note ni s-a precizat că aceste date „sunt necesare pentru a raporta guvernelor Națiunilor Unite despre realizarea condițiunilor armistițiului“.

Cu ocazia adunării acestui material am putut constata că, *în special din punct de vedere optic, măsurile luate de Guvernul român în această privință nu au fost destul de semnificative* (este de ajuns să menționăm că dintre foștii legionari nu se găsesc arestați, până în prezent, decât 22, iar dintre compromișii regimului antonescian 5 și dintre foștii șefi de autorități ai acestui regim 3. Datele sunt acelea ale Siguranței Generale).

Menționăm în plus că Directorul General al Siguranței ne-a adus la cunoștință că, într-o conversație de serviciu avută cu unul din membri, probabil ai N.K.D.V., acesta s-a arătat foarte afectat că se mai găsesc astăzi la posturi de înaltă conducere oameni suspecti.

Dacă coroborăm aceste informațiuni cu caracterul ultimativ al termenelor notei Comisiunii de Control Aliată, amintite mai sus și mai ales cu preambulul acestei note, *se naște temerea că în sânul Comisiunii de Control Aliate ar exista impresiunea că România nu-și îndeplinește obligațiile impuse de Convenția de Armistițiu și că această Comisiune își pregătește documentele necesare pentru susținerea acestei teze.*

În aceste împrejurări socotim necesar să atragem guvernului atențiunea asupra celor expuse mai sus, precizând că pentru a beneficia de o atitudine mai înțelegătoare în ceea ce privește cea de a doua categorie de clauze ale armistițiului (privind viitorul) – care sunt și clauzele de care depinde posibilitatea de dezvoltare ulterioară a României, – *este indispensabil ca guvernul să ia măsurile impuse de prima categorie de clauze, în așa fel încât, și din punct de vedere optic, sinceritatea răsturnării întâmplată la 23 august să nu mai poată fi suspiciată.*

Accentuăm că, după impresiunile ce am avut din contactul cu reprezentanții Comisiunii Aliate de Control și ai Comandamentului Sovietic, capitolele unde aceste măsuri ar trebui să apară mai rapide și mai energice sunt: epurarea administrației, legionarii și organizațiile germane, șefii regimului Antonescu și traducerea în fapt a abolirii discriminării rasiale.

II. *În ceea ce privește executarea clauzelor din armistițiu referitoare la cooperarea în viitor a României cu Națiunile Unite și în special cu Uniunea Sovietică, avem de făcut următoarele observațiuni:*

Obligațiunile ce ne-am asumat prin semnarea Convenției de Armistițiu sunt desigur severe; ele pot deveni, prin executare, excesiv de apăsătoare. Pentru a crea condițiunile optime de lucru Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului ar trebui realizate trei categorii de circumstanțe:

1) crearea atmosferei de lipsă de suspiciune, dacă nu de încredere din partea Comandamentului Aliat, prin executarea măsurilor indicate la punctul I;

2) punerea Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului în măsură să-și exercite normal funcțiunile, prin:

a. Crearea în sânul fiecărui departament a atmosferei de colaborare dintre acestea și Comisiunea Română, prin luarea măsurilor următoare:

– șefii departamentelor să atragă atenția tuturor serviciilor publice asupra necesității de a furniza Comisiunii Române, în termenele cerute, date exacte și sincere asupra tuturor problemelor asupra cărora vor fi sesizați de Comisiune;

– să se ceară tuturor serviciilor să execute întocmai hotărârile Comisiunii; precizăm că în repetate rânduri s-a întâmplat ca în cadrul aceluiași departament să se primească ordin de neexecutare a unor măsuri asupra cărora se căzuse de acord. Semnalăm, în special, cazul armatei care refuză să predea materiale din stocuri, fără de care nu se pot satisface cererile sovietice.

Trebuie să se atragă atenția acestor servicii asupra primejdiei pe care ar reprezenta-o procurarea de date inexacte, neexecutarea hotărârilor luate sau întrebuițarea de procedee administrative care ar putea fi considerate ca o sabotare a hotărârilor Comisiunii.

b. Menționăm că s-a întâmplat în câteva cazuri ca anumite firme românești să intervină direct la Comandamentul Sovietic sau la Comisiunea Aliată de Control, pentru a oferi măsuri asupra cărora Comisiunea Română fusese cel puțin rezervată. (Este evident că Președintele Comisiunii Române, care trebuie să țină seamă de posibilitățile totale ale României față de cererile sovietice și față de consumul intern, este de multe ori în situațiunea să refuze anumite cantități, chiar dacă la unii producători există asemenea produse, bineînțeles în cantități insuficiente).

Într-o convorbire cu domnul colonel Sidorov, d-sa mi-a citat cazul mai multor întreprinderi și oficii, care i-ar fi declarat direct sau prin intermediari, că

sunt în măsură să livreze cantități sau să primească comenzi cu mult mai importante decât arătăm noi și ar fi cifrele maximele. Cercetez personal pentru a vedea care este adevărul acestor afirmații. Deocamdată mă mărginesc să arăt acestea numai ca un simptom al atmosferei de care mă ocupam.

În această privință credem că ar trebui luate măsuri atât prin Camerele noastre de Comerț, asociații de industriași etc., cât și prin intervenții pe lângă Comisiunea Aliată de Control, căreia, explicându-i-se situația, să i se ceară să nu mai ia contact direct cu producătorii.

c. Instalarea Comisiunii într-un local propice;

d. Încadrarea cu funcționari capabili necesari, luați în cea mai mare parte de la alte departamente.

3) În afară de aceste chestiuni care privesc activitatea românească, trebuie să semnalăm guvernului – cel puțin pro memoria, – dificultățile întâmpinate în executarea Armistițiului, din pricina Armatei sovietice.

Cazurile în care, din faptul Armatei sovietice, nu se pot executa anumite cereri ale Comandamentului Sovietic sau ale Comisiunii Aliate de Control sunt extrem de diverse și de multiple. Cităm cu titlu de exemplu: modificarea liniilor ferate de către Armata sovietică împiedică efectuarea unor transporturi cerute de acesta; devastarea inventarului agricol îngreunează și mai ales va face foarte precară în viitor aprovizionarea Armatei sovietice; în fine, cazurile multiple de neexecutare de către unități ale Armatei sovietice a ordinelor date de la centru pun câteodată Armata română în situația de a trebui să se apere și aceasta chiar la sugestia comandanților sovietici „de a nu se lăsa intimidați“.

În această chestiune Comisiunea Română a făcut o notă pe care a înaintat-o Comisiunii Aliate de Control, dar socotim că ar fi foarte util ca și Guvernul român să întrețină relațiuni personale cu reprezentanții autorităților Uniunii Sovietice (în special prin departamentele militare și Marele Stat Major) pentru a face cât mai prezentă în mintea Comandanților sovietici din România această situațiune.

*

În încheiere, trebuie să semnalăm guvernului că, după impresiunile căpătate până în prezent, nu pare exclus să vedem Comisiunea Aliată de Control încercând într-un viitor apropiat să pretindă că Guvernul român nu a executat întocmai clauzele Convenției de Armistițiu sau că nu este în măsură să le execute, ceea ce ar atrage consecințe incalculabile.

Pentru a evita acest lucru socotim indispensabil luarea fără întârziere a măsurilor amintite mai sus pentru ameliorarea situațiunii expuse în această notă.

București, 5 octombrie 1944

PREȘEDINTELE COMISIUNII ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI,

(ss) I. Christu

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9 VI 8, vol 162, f. 2-8.

1944 octombrie 7, București. Notă a președintelui Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului prin care informează pe primul-ministru de nemulțumirile Guvernului sovietic față de aplicarea articolului 15 al Convenției de Armistițiu.

Domnule Președinte,

Ca urmare la nota făcută în ziua de 5 octombrie a.c., prin care vă făceam sugestii cu privire la anumite măsuri ce credem că trebuie luate de autoritățile române, țin să vă informez despre următoarele:

Ieri, 6 octombrie a.c. am avut o lungă convorbire cu domnul general Vinogradov.

În cursul acestei convorbiri, dl. general Vinogradov mi-a declarat categoric că Guvernul din Moscova apreciază că art. 15 al Convenției de Armistițiu nu a fost executat până în prezent în mod satisfăcător de către Guvernul român.

Această categorică declarațiune întărește temerea pe care v-o exprimam în nota mai sus citată și anume că vom fi acuzați de Comisiunea Aliată de Control de lipsă de loialitate și fermitate în executarea obligațiunilor ce ne-am asumat prin semnarea armistițiului, acuzațiune ce ar putea atrage consecințe incalculabile.

Art. 15 al Convenției de Armistițiu prevede că: „Guvernul român se obligă să dizolve imediat toate organizațiile prohitleriste de tip fascist aflate pe teritoriul românesc, atât cele politice, militare, sau paramilitare, cât și orice alte organizațiuni care duc propagandă ostilă Națiunilor Unite și în special Uniunii Sovietice, nepermițând în viitor existența unor astfel de organizațiuni“.

Cu toate explicațiunile ce am dat, arătând că legalmente s-au luat toate măsurile pentru desființarea organizațiunilor prevăzute în art. 15 al Convenției, precum și pentru interzicerea existenței în viitor a unor atari organizațiuni, dl. general Vinogradov a rămas la prima sa părere, lăsându-mi impresia că pentru Comisia de Control Aliată numai efectuarea unor arestări masive ar reprezenta o executare a art. 15 în spiritul său.

Am arătat, fără a reuși să conving, că art. 15 al Convenției nu ne obligă a face arestări masive, acestea fiind măsuri la care urmează a se aviza numai când prin activitatea lor anumite persoane periclitează ordinea publică sau interesele statului, dar care nu trebuie luate atunci când atitudinea cetățenilor este pașnică și conformă cu dispozițiunile legilor în vigoare.

Vă aducem la cunoștință cele de mai sus, menținând în totul concluziile exprimate prin nota mea din 5 octombrie a.c.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

PREȘEDINTELE COMISIUNII ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI,

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 2747, f. 5-6.

1944 octombrie 9, <București>. Adresa Marelui Stat Major către Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului cu privire la efectuarea cenzurii corespondenței în condițiile impuse de Comandamentul sovietic.

MARELE STAT MAJOR

SECȚIA a II-a

Către

COMISIA ROMÂNĂ PENTRU APLICAREA CONVENȚIEI DE ARMISTIȚIU

Domnul Ministru Filotti

Am onoarea a vă aduce la cunoștință că Marele Stat Major, studiind adaptarea sistemului de cenzurare a corespondenței poștale noii situațiuni create, propune următoarele:

– Cenzura corespondenței externe să se facă de către organele noastre de cenzură în strânsă colaborare cu organele sovietice, astfel:

Correspondența externă să fie predată de către organele P.T.T. cenzurii sovietice, care după cenzurare le va fi înapoiată pentru a se preda în același scop organelor noastre de cenzură.

După cenzurarea corespondenței externe de către organele noastre de cenzură, această corespondență se va preda pentru expediere.

– Cenzura corespondenței interne să se facă numai de către organele noastre de cenzură.

Cu onoare vă rugăm să binevoiți a supune chestiunea de mai sus Comisiunilor Aliate, pentru a se stabili un protocol asupra funcționării cenzurii.

ȘEFUL MARELUI STAT MAJOR,
General de C.A.Adj.
Gh. Mihail

Șeful Secției a II-a
colonel

♦

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 189, f. 22.

1944 octombrie 9, București. Informare a Marelui Stat Major către Ministerul Afacerilor Străine cu privire la dificultățile întâmpinate de unitățile române de grăniceri pe frontiera dunăreană, din partea unităților militare sovietice staționate pe malul românesc și la sud de Dunăre.

Am onoarea a vă aduce la cunoștință următoarele:

I. Pe frontiera dunăreană, unitățile de grăniceri române care asigură paza întâmpină mari dificultăți din partea unităților sovietice care staționează la sud de Dunăre în Bulgaria și pe malul românesc.

Astfel:

1. Ostașii sovietici ajută diferite persoane civile, armate și nearmate, din Bulgaria, pentru a încălca teritoriul român, fără a putea fi legitimate de grăniceri români sau a reacționa prin foc, pentru a nu da naștere la conflicte cu urmări grave.

2. În unele sectoare, soldații sovietici încearcă să dezarmeze grănicerii români, amenințându-i cu moartea.

3. Patrurile și formațiunile sovietice care trec în Bulgaria opresc patrurile de grăniceri române să-și execute serviciul, motivând că nu există frontieră între Bulgaria și România, iar paza ei cade numai în sarcina rușilor.

4. Vasele de război sovietice care navigă pe Dunăre, precum și patrurile lor de pe malul bulgar atacă pichetele, bărcile și patrurile de grăniceri române.

5. Ordinele date de Comandamentele sovietice locale din România sunt nesocotite de trupele sovietice din Bulgaria, care trec pe malul românesc.

II. De asemenea, în cursul acestei luni, un avion bulgar având ca pasager un colonel sovietic, a survolat pe teritoriul național, aterizând pe aeroportul Pipera, fără ca în prealabil să fi fost încunoștiințate și autoritățile competente românești.

III. Marele Stat Major apreciază că dificultățile arătate mai sus trebuie eliminate, întrucât:

1. În Convenția de Armistițiu, la art. 1 și 4 s-a stabilit în mod clar că *Națiunile Unite urmăresc respectarea independenței și suveranității României, precum și stabilirea frontierelor acesteia din 1940.*

2. Fluviul Dunărea, care reprezintă frontiera României cu Bulgaria, nu poate fi luat din sarcina grănicerilor români.

3. Pe teritoriul țării trebuie aplicat un singur regim și anume acela prevăzut de condițiunile Armistițiului, de care trupele sovietice de la nord și sud de Dunăre trebuie să țină seama, altfel vor apare și în viitor dificultăți din ce în ce mai mari.

Pentru ca acesteia să i se poată da o soluționare favorabilă din partea Națiunilor Unite, este necesar a se discuta și formula un demers pe lângă președintele Comisiunii Interaliat.

În acest scop, vă rugăm a dispune ca un delegat al dvs. să ia parte la o conferință ce se va ține la Marele Stat Major <secția II> în ziua de 16 octombrie crt. orele 18.

D.O.

ȘEFUL SECȚIEI A II-A

COLONEL

L.S. SS A. RUNCEANU

ȘEFUL BIROULUI 4

LT. COLONEL

SS V. TONEANU

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 185, f. 29.

10

1944 octombrie 19, București. Adresa Direcției Generale a Poliției, Direcțiunea poliției de siguranță către Ministerul Afacerilor Străine referitoare la împiedicarea instalării și funcționării aparatului polițienesc român la Cluj, de către Comandamentul militar sovietic.

Avem onoarea a vă face cunoscut că, de către Chestorul Timbus, care a fost repartizat la Chestura Cluj și care acum se află la Alba-Iulia, ni s-au raportat următoarele:

Chestorul Timbus s-a prezentat la Cluj, împreună cu personalul încadrat la Chestura Cluj, pentru a lua serviciul în primire.

Astăzi, la ora 11,30, a fost chemat la Comandamentul General Rus unde i s-a pus în vedere că în termen de o oră și jumătate să părăsească orașul împreună cu tot aparatul polițienesc ce-l însoțea, contrar vor fi dezarmați.

Comandamentul Sovietic a motivat dispoziția dată cu nerespectarea clauzelor din Armistițiu (zona de 50-100 km de front).

Totodată, i-a pus în vedere că se putea prezenta numai cu autorizarea d-lui mareșal Malinovski.

Ca urmare, toți polițiștii au părăsit Clujul.

La Primărie s-au instalat primarul și ajutorul de primar ungar.

Prefectul nu s-a putut instala.

Justiția, care venise, a plecat și ea.

Poliția se face de localnici.

Avem onoare a vă ruga să binevoiți a dispune.

DIRECTOR GENERAL AL POLIȚIEI

Colonel Magistrat

Radu Ionescu

COMUNICAT:

D-lui Ministru al Afacerilor Interne

D-lui Subsecretar de Stat al Poliției

D-lui Ministru al Afacerilor Străine

D-lui Ministru I. Christu

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E9, vol. 189, f. 190.

11

1944 octombrie 19, <București>. Adresă a Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului către primul-ministru român, privind încălcarea Convenției de Armistițiu de către sovietici, care continuă să ia ca prizonieri soldații și ofițerii români.

Domnule prim-ministru,

Am onoarea a vă aduce la cunoștință că am intervenit pe lângă Comisia Aliată de Control pentru soluționarea următoarelor chestiuni:

1. – *Eliberarea ofițerilor, subofițerilor și trupei, care au fost dezarmați după data de 24 august 1944.*

Situația acestora, în detaliu, precum și modul precar în care sunt tratați în lagărele de internare, se arată în Nota anexată.

Având în vedere art. 1 al Convenției de Armistițiu, care prevede *încetarea operațiunilor militare împotriva U.R.S.S., la data de 24 august 1944, orele 4, toți ofițerii, subofițerii și trupa, dezarmați după data de mai sus, nu pot fi considerați ca prizonieri.*

De asemenea, nici armamentul și materialele luate de la trupele dezarmate după data de 24 august 1944 nu pot fi considerate ca pradă de război.

Un argument care întărește această justă interpretare a art. 1 al Convenției de Armistițiu este însăși măsura luată de Înalțul Comandament Sovietic, de a înarma și organiza Divizia General Crețulescu, formată tot din cei dezarmați, după data de 24 august 1944 și care a fost trimisă să lupte în Ardeal.

Prin aceasta se confirmă de însuși Înalțul Comandament Sovietic, că o parte din cei dezarmați au fost tratați deja în calitate de coluptători.

2. – *Clarificarea situației prizonierilor români aflați în U.R.S.S.*

Deoarece în Convenția de Armistițiu nu există nici o clauză care să reglementeze schimbul de corespondență între familii și acești prizonieri, s-a intervenit în sensul ca – date fiind relațiile de alianță ce decurg din armistițiul în vigoare, precum și camaraderia de arme ce ne leagă de armata sovietică – Guvernul și Înalțul Comandament Sovietic să permită, să reglementeze și să faciliteze schimbul de corespondență între familii și prizonierii români aflați în U.R.S.S.

3. – *Încetarea ridicării populației bărbătești din Moldova de către comandamentele sovietice.*

În această privință, deținem următoarele informațiuni:

Comandamentul Sovietic din Huși a cerut Cercului Teritorial local să adune pe toți ofițerii, subofițerii și soldații care se află în Huși și județ, aparținând unităților combatante și care au rămas pe teritoriu. Aceștia urmează a fi întruniți într-o singură coloană și transportați sub pază.

Comandamentul Sovietic din Berești-Covurlui a dispus că toți oamenii aparținând vreunui element al Armatei Române urmează să se prezinte aceluia Comandament de unde vor fi trimiși la Bârlad.

Sunt informațiuni că, până în prezent, au fost duși din Berești la Bârlad un număr de 245 bărbați.

Întrucât se pare că, măsuri ca cele arătate mai sus sunt generalizate în întreaga Moldovă și având în vedere că sunt contrarii prevederilor Convenției de Armistițiu, s-a intervenit ca ele să înceteze.

În chestiunea eliberării ofițerilor, subofițerilor și ostașilor români, dezarmați după data de 24 august 1944, deși am intervenit de mai multe ori, până în prezent nu s-a ajuns la nici un rezultat categoric.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte al Consiliului, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

PREȘEDINTELE COMISIUNII ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI,

MINISTRU,

I. Christu

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 1418, f. 110–111.

1944 octombrie 20, <București>. Notă asupra convorbirii dintre ministrul de externe român Grigore Niculescu-Buzești și generalul V. P. Vinogradov, locșitor al președintelui Comisiei Aliate de Control în România, asupra punctului de vedere sovietic privind aplicarea Convenției de Armistițiu, mai precis asupra neîndeplinirii prevederilor acesteia, cu privire, de pildă, la arestarea vinovaților de război <antisovietic>, plata în contul reparațiilor de război etc.

NOTĂ

asupra convorbirii dintre dl. ministru Grigore Niculescu-Buzești și domnul general-locotenent Vinogradov, asistat de dl. consilier Kirsanov la întrevederea din 20 octombrie 1944 ora 20

Dl. ministru Buzești: Profit de prilejul ce mi se prezintă pentru a ura d-lui general Vinogradov bun sosit și-l rog să-mi spună dacă este mulțumit de felul cum s-a instalat la București.

Dl. gen. Vinogradov: Mă simt bine la București, însă Comisiunea Aliată are de rezolvat foarte multe lucrări și în această privință aş avea de semnalat atât compartimentele unde chestiunea executării Convenției de Armistițiu se desfășoară satisfăcător, cât și compartimentele în care această executare întâmpină dificultăți. În această ordine de idei relev următoarele:

1. Izolarea și arestarea vinovaților de război conform art. 14 din Convenție, și în special a legionarilor, întârzie. Motivul invocat de Guvernul român cum că această organizație a fost desființată încă înainte de 23 august nu este întemeiat, deoarece legionarii au desfășurat o activitate intensă și după desființarea oficială a organizației lor.

De asemenea, nici tabloul nominal al principalilor legionari nu a fost prezentat până în prezent.

2. Se întârzie îndeplinirea obligațiilor luate de Guvernul român conform art. 11 din Convenție în ce privește plățile în contul reparațiilor. Curând Dunărea va îngheța și principala arteră de transport nu va putea fi folosită în acest scop.

3. Foarte bine se desfășoară executarea obligațiunii prevăzute în art. 1 al Convenției. Armata română luptă cu eroism alături de Armata Roșie împotriva trupelor germane și maghiare.

Dl. ministru Buzești:

Referitor la pct. 1:

În rezolvarea acestei probleme intervin chestiuni foarte delicate pentru noi. În special pentru mine, pe care mă cunoașteți că am fost organizatorul loviturii de stat și am făcut legătura între principalii comandanți militari români și Rege și Maniu. Fără cei patru generali printre care și generalii Potopeanu și Trincu lovitura de stat nu s-ar fi putut înfăptui. Generalul Trincu, de ex., în calitate de comandant al Diviziei din Galați, urma conform planului de acum 1 1/2 an să se concentreze cu unitatea sa, concomitent cu diviziile de la Ploiești și Craiova, la un moment dat în fața Capitalei.

Probabil Antonescu a aflat ceva despre acest rol eventual al generalului Trincu și l-a transferat la Odessa, unde a fost însărcinat cu organizarea unui centru de rezistență pentru cazul unei acțiuni de învăluire a Odesei. Generalul Trincu a refuzat această însărcinare, susținând că e imposibilă, pentru care germanii au

cerut arestarea lui. Atunci i s-a dat un comandament teritorial de importanță cu totul neglijabilă.

Același lucru se poate afirma și despre generalul Potopeanu. Fără concursul efectiv al lui în calitate de comandant efectiv în armată, realizarea loviturii de stat ar fi fost imposibilă.

În ce privește unele persoane cuprinse în listă, din cadrul profesorilor universitari, secundari și altor funcționari, aceștia în majoritatea cazurilor au fost mobilizați și trimiși în diferite comisiuni din Transnistria pentru recepționarea capturilor de război. Ei personal nu au nici-o vină; majoritatea sunt democrați notorii, dar fiind mobilizați au fost nevoiți să se supună ordinelor.

În urma unei comunicări telefonice primite în timpul convorbirii, dl. ministru Buzești transmite dlui general Vinogradov cererea dlui prim-ministru și dlui ministru Christu de a se renunța la arestarea dlui general Macici, care azi se află în fruntea trupelor române glorioase, care se luptă în Transilvania împotriva armatelor germane și maghiare, iar zilele trecute a fost citat chiar prin ordin de zi de însuși mareșalul Malinovski pentru fapte de arme; arestarea sa ar avea efect demoralizant asupra trupelor de pe front.

Dl. general Vinogradov promite să se pună în legătură telefonică cu dl. mareșal Malinovski, iar rezultatul îl va comunica direct dlui prim-ministru.

În continuarea expunerii, dl. Buzești:

Același lucru se poate spune și despre ceilalți generali; toți au contribuit în mod substanțial la reușita loviturii de stat de la 23 august c.

Dl. consilier Kirsanov: Clauzele Convenției de Armistițiu prevăd în sarcina Guvernului român obligațiunea de a preda pe toți criminalii și vinovații de război. Comisiunea specială de stat pentru cercetarea și constatarea crimelor, atrocităților, distrugerilor etc. comise de ocupanți în regiunea Odessa, formată din savanți, academicieni, profesori universitari și specialiști, a constatat în sarcina acestor persoane vinovății, încât ele trebuie să compară în fața judecății și Guvernul român este obligat să respecte clauza armistițiului și să procedă la arestarea lor. Nimic nu împiedică, însă, ca aceia care se simt nevinovați să-și dovedească în fața judecății nevinovăția, să-și ușureze situația prin invocarea anumitor circumstanțe atenuante, sau să se reabiliteze chiar prin dovada că au desfășurat o activitate folositoare cauzei aliate.

Dl. ministru Buzești: insistă asupra situației delicate care i se creează guvernului și D-sale personal prin arestarea acestor persoane și asupra repercusiunilor ce vor putea avea în opinia publică democrată românească. Roagă să se grăbească instituirea instanțelor de judecată mixte, pentru ca astfel cei ce se vor dovedi nevinovați să scape cât mai curând posibil de sub această grea învinuire.

Referitor la pct. 2, *dl. ministru Buzești* declară că perturbările provocate de ultimele evenimente, cererile mari pentru aprovizionarea Armatei Roșii, precum și preluările directe făcute de unitățile sovietice au dezorganizat transportul, aprovizionarea și au dus la secarea unor importante rezerve de produse, încât odată cu această sarcină îi va fi foarte greu pentru Guvernul român să mai pășească la plata reparațiilor conform art. 11.

Guvernul român și D-sale personal în calitate de militant al loviturii de stat din 23 august și al încheierii Armistițiului sunt animați de o sinceră și puternică dorință de a îndeplini întocmai și cât mai repede obligațiunile Convenției de Armistițiu, dar cere concursul Comisiunii Aliate în ce privește restabilirea mijloacelor de transport și nestânjenita organizare a producției și mâinii de lucru.

DI. general Vinogradov: Ținem seamă de greutățile ce le întâmpină Guvernul român din cauza stării de război și de aceea până la normalizarea producției românești nu cerem pentru acest prim an decât articole care, după cum știm noi, pot fi furnizate și în actualele condițiuni și anume: petrol, cherestea, locomotive, vagoane, vase de transport fluviale, cisterne. Din cauza războiului dus de România împotriva U.R.S.S. noi am avut pierderi la aceste articole, de aceea este drept ca cel puțin o parte din articolele din această categorie pe care le are România să ne fie dată în contul reparațiilor.

DI. ministru Buzești: Noi suntem sincer animați de voința de a colabora cu Aliații la războiul comun împotriva Germaniei și Ungariei, dar pentru ca această colaborare să fie cât mai completă și eficace, trebuie să ne fie lăsate mijloacele noastre de producție și transport. Pentru mine în special și pentru toți aceia care au inițiat, organizat și executat lovitură de stat din 23 august, este nu numai o datorie de onoare, dar suntem cu trup și suflet porniți spre o desăvârșită executare a clauzelor Convenției.

Eu și toți aceia care au colaborat cu Titulescu și apoi personal suntem ferm convinși că linia politicii noastre în ce privește raporturile noastre cu U.R.S.S. trebuie să se orienteze permanent spre o colaborare trainică și permanentă cu Uniunea Sovietelor.

Avem credința că soluția raporturilor noastre cu Uniunea Sovietelor și politicii noastre internaționale în principalele ei probleme trebuie căutate nu la Londra, Berlin, Paris sau Varșovia, cum greșit s-a procedat până acum, ci numai la Moscova.

DI. general Vinogradov: Trecând peste actualele dificultăți, sperăm că Guvernul român va reuși să se pună pe linia executării depline a clauzelor Armistițiului.

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9 VI 8, vol. 162, f. 35-39.

13

1944 octombrie 23. Comentariu al Agenției „Time” asupra politicii rusești în România și a implicațiilor acesteia în viața economico-socială a românilor și a zonei balcanice.

TEAMA ÎN ROMÂNIA

Corespondentul de la „Time”, Percival Knauth, telegrafiază:

Două mari întrebări domină în România astăzi:

1. Care va fi politica rusească;
2. Până la ce punct influența aliată se poate impune în Balcani?

În privința primei chestiuni, românii sunt foarte pesimiști – în cel mai rău caz ei cred că țara lor va deveni o republică sovietică; în cel mai bun caz Moscova dorește să instaleze un guvern comunist care va fi probabil precedat de o revoluție. În ce privește chestiunea a doua, românii trăiesc cu speranța de la o zi la alta, așteptând ca o misiune aliată să-și ia locul pe lângă ambasada sovietică, care are un personal atât de numeros.

Nu este nici o îndoială asupra sincerității sentimentului proaliat în România. Dar în ce privește Rusia Sovietică, atitudinea românilor a trecut de la rău la mai bine, spre a sfârși la foarte rău. Înainte ca rușii să intre în București, populația era cu totul speriată. Armata Roșie a intrat în oraș, trecând prin el liniștită, lăsând totuși mici contingente în spate.

Pe urmă au sosit mai mulți ruși, ruși care au luptat contra germanilor și românilor în Basarabia și la Stalingrad. Ei au venit într-o țară bogată în toate produsele de care au dus lipsă mai mult de trei ani. Au sosit cu minimum de aprovizionări. Au început să rechiziționeze, unii au început să fure. Alții s-au îmbătat și au început să violeze femei. Pentru un timp Armata Roșie părea într-o continuă petrecere.

Ofițerii lor aveau nevoie de automobile. Cu puțină sau fără nici o ceremonie le-au luat unde le-au găsit, câteodată chiar din stradă în absența proprietarului. Aveau nevoie de cantonamente și le-au rechiziționat. În același timp, soldații ruși au găsit un mijloc foarte ușor de a-și procura ceasuri: se duceau la cinea pe stradă și-l întrebau cât e ora, iar dacă le plăcea ceasul îl luau.

Împușcături și umbre. Rușii au impus o oră polițienească și un camuflaj foarte serios. După ora nouă, nimeni nu mai avea permisiunea să circule. Soldații ruși patrulau toată noaptea. Ei nu erau obișnuiți cu orașe liniștite. Ei cunoșteau numai orașe distruse în care fiecare umbră putea fi un inamic. Ei împușcau umbrele și câteodată unul pe altul.

Românii obiectivi și observatorii neutri din București își dau seama că politica Armatei Roșii nu reprezintă politica Moscovei. Dar marile lor griji merg mai adânc decât pesimismul cel mai orb.

Griji economice

Întâi ei au griji economice. Ruble în valoare de mai mult de 9 miliarde lei circulă acum în țară fără nici o acoperire. Ele pot fi schimbate numai la Banca Națională a României, pentru 20% din valoarea lor în efectiv și pentru rest în bonuri care nu pot fi întrebuințate decât numai pentru impozite. Banca Națională a României nu știe ce să facă cu lei.

2/ În valoare de aproape 8-9 miliarde lei au fost rechiziționate vite, alimente și combustibil. Între acestea și o mare parte de mașini agricole și grâne. Mult mai grav este faptul că însăși sămânța a fost luată. Perspectiva pentru recolta anului viitor este foarte tristă.

3/ Transportul este foarte dezorganizat. Unora dintre liniile principale li s-a schimbat ecarsamentul spre a se da posibilitate trenurilor rusești să circule, astfel că transporturile românești pe calea ferată nu se mai pot face.

4/ Lipsa de locuințe și de combustibil începe să fie simțită cu atât mai mult cu cât iarna se apropie. Unele orașe ca Ploiești și Câmpina au fost distruse aproape cu totul de bombardament. Sosirea trupelor rusești a îngreunat și mai mult problema locuințelor. Drept rezultat românii încep ei înșiși să rechiziționeze case pentru personalul lor.

Teama politică. Din aceste fapte economice rezultă o teamă politică. România este o țară de inegalitate socială, iar sistemul social nu se bazează pe un fundament sigur. Guvernul actual este format dintr-o coaliție de patru partide: țărănist, liberal, comunist și socialist. Comunismul nu este puternic în România; Partidul Comunist susține că are 2 000 de membri. Dar prezența Armatei Roșii determină pe comuniști să se simtă mai puternici și-i face să aibă o mare importanță în guvern, întrucât în orice moment poate să-și retragă sprijinul ei,

făcând astfel să apară un guvern reacționar. Atitudinea rușilor față de comuniști nu este clară, ei nu-i ajută deschis sau oficios.

Elementele democratice își dau seama că actualul guvern trebuie să fie schimbat într-unul mai mult politic și mai puțin militar. Dar le este teamă să nu dea comuniștilor posibilitatea de a da o lovitură de stat. Populația înfrigurată și înfometată poate fi ușor determinată la o acțiune și pentru mulți români pare probabil că această iarnă va fi friguroasă și fără alimente.

Deasupra acestui întreg tablou politic apare semnul de întrebare al politicii rusești. Mulți români au uitat sau se îndoiesc de declarațiunea făcută de Comisarul pentru Afacerile Străine, Molotov, în aprilie trecut, după care Uniunea Sovietică nu are ambițiuni teritoriale mai departe de frontierele ei, sau intențiunea de a schimba structura socială și politică a celorlalte națiuni.

Nu se poate să nu ai impresia că românii speră ca aliații să-i salveze de teama pe care o simt față de ruși. Ei cred că este o fundamentală diferență între scopurile de război ale aliaților și ale Rusiei, că Rusia Sovietică caută să câștige cât mai mult „dintr-un mariaj de convainance“ cu Marea Britanie și Statele Unite: cel puțin Balcanii și cel mai mult Europa la Vest de Rhin.

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 157, f. 204-206.

14

1944 octombrie 26, București. Ordine date de Marele Stat Major în legătură cu aplicarea art. 1 din Convenția de Armistițiu.

La 26 octombrie 1944 se semnează Protocolul pentru aplicarea art. 1 din Convenția de Armistițiu, încheiată între Națiunile Unite (U.S.A., U.R.S.S. și Anglia) și România, la 12.IX.1944. Textul Protocolului este cel redactat de Comisia Aliată de Control (Sovietică), prezentat M.St.M. în ședința de la 25 octombrie 1944 și cuprinde următoarele:

1. Pentru continuarea operațiilor militare contra Germaniei și Ungariei, începute la 24.VIII.1944, Guvernul român și Înaltul Comandament român vor acționa ca următoarele M.U. și unități:

a. Div. 2, 3, 4, 6, 9, 11, 18, 19 și 21 inf., 3 Mte., 8 Cv. Moto, 1 Cv.

b. Cd-tele Corpurilor 2, 4, 6 și 7 armată.

c. Cd-tele Armatelor anexate la Protocol.

2. Trupe speciale.

a. Un corp aerian cu 13 escadrile.

b. Un regiment artilerie A.A.

c. Două batalioane pionieri (câte unul de fiecare armată).

d. Două batalioane pontonieri fluviali și 4 companii pontonieri râuri.

e. Trei batalioane transmisiuni.

f. La fiecare armată câte un divizion A.A.

3. Unitățile arătate mai jos se vor organiza conform tabelelor anexate la Protocol, fără a întrerupe operațiile, astfel:

– În Transilvania de Nord Armata 4, cu C. 2 și 6.A., și Div. 3, 6, 9, 11, 18, 21 inf. și 8 P.

– În Ungaria Armata 1 cu C.4 și 7A., cu Div. 2, 4, 19 inf., 3 M-te și 1 Cv.

4. Reorganizarea și completarea unităților și M.U., menționate în prezentul Protocol vor fi terminate la 20.X.1944, orele 24,00.

5. Pentru completarea pierderilor pe tot timpul luptei:

a. Fiecare C. de A. va dispune de câte un regiment mixt de marș cu: 3 batalioane infanterie, un divizion artilerie, subunități speciale.

b. Corpul de aviație se va completa prin trimeri de personal pregătit în școlile corespunzătoare.

6. Pentru completările M.U. și unităților arătate în prezentul Protocol, se vor folosi: personalul, animalele și motocicletele M.U. și unităților armatei române, ce nu intră în prezentul Protocol.

Restul unităților vor fi:

a. Desființate.

– Cd-tul A.3.

– Cd-tele C. 1 și 3 A.

– Cd-tul C. de Cv.

– Cd-tul Trupelor Moto-Mec.

– 10 divizii de inf. și munte.

– 1 divizie Moto-Mec.

– 3 divizii de cavalerie.

b. Demobilizate la efective de pace.

– Cd-tul C. 5 A.

– Cd-tul trupelor de munte.

– Trei divizii de inf. sau munte.

Desființarea și demobilizarea vor fi terminate la 01.12.1944.

7. Pentru transporturi necesare M.U. operative, M.St.M. Român va face cereri de transport, ce vor fi înglobate în planul general de transport pe căile ferate.

8. Prezentul intră în vigoare în momentul semnării.

Întocmit în două exemplare fiecare în limbile rusă și română.

LOCȚITORUL PREȘEDINTELUI
COMISIEI ALIATE DE CONTROL,

G-ral Lt. Vinogradov

Semnez cu rezerva din nota adițională și adresa
nr. 27.48 a Comisiei Române pentru Aplicarea
Armistițiului, aici alăturată.

ȘEFUL M.S.T.M. ROMÂN,

G-ral Adj. N. Rădescu

NOTĂ ADIȚIONALĂ

Ca împuternicit al Guvernului și ca reprezentant al Înaltului Comandament Român, declar că consider fixarea de către Comisia Aliată (Sov.) de Control a numărului de M.U. române ce pot rămâne în ființă în interiorul țării ca nederivând din obligațiile impuse României prin Convenția de Armistițiu din 12 sept. 1944 (art. 1, art. 18, anexa la art. 18), condițiuni care nu pot fi modificate prin acest Protocol.

Protocolul îl semnez ca fiindu-ne impus de Comisia Aliată (Sov.) de Control și în scopul de a evita consecințele dăunătoare operațiilor comune contra Germaniei și Ungariei.

Se anexează copie de pe avizul nr. 2748 al Comisiei Române pentru
Aplicarea Armistițiului,

ȘEFUL MARELUI STAT MAJOR,
General Adj. N. Rădescu

Domnule general șef,
Răspunzând adresei dv. nr. 681866 din 25 oct. 1944, am onoarea a vă
comunica cele ce urmează.

Textul din Convenția de Armistițiu de la 12 sept. 1944 are legătură cu
chestiunea pusă de dv., este art. 1.

Acest articol prevede că trebuie să participăm la războiul comun cu 12 divizii
de infanterie.

Această comisie este de părere că textul citat nu poate fi interpretat în sensul
că se impune desființarea și demobilizarea diviziilor române rămase în interiorul
țării.

Președintele Comisiei Române
pentru Aplicarea Armistițiului,
Christu

◆

Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond Marele Stat Major, dosar 457/72, f. 94-95.

15

<1944 octombrie-decembrie, București>. Interviuul Regelui Mihai I
acordat unor ziaristi străini referitor la perspectiva relațiilor româno-ruse
și româno-europene, ca urmare a loviturii de stat de la 23 august 1944.

I am happy to meet the correspondents of the principal Agencies and
newspapers of the United Nations and neutral countries.

I am sure that you have been also to see for yourselves both the tenacity
with which the Romanian Army fought the Germans for the liberation of My
country and the spirit of comradeship wich unites the Romanian troope with the
Russian Army in the battle against our common enemy.

This common fight is the beginning of a good neighbour policy and mutual
confidence between Romania and Soviet Russia and of our sincere cooperation
with all the United Nations.

Submitted by Frank O'Brien of the ASSOCIATED PRESS OF AMERICA.

Nr. 1

Questions

1) Would His Majesty give us his opinion on Romania's immediate
economic future and nedds?

2) Would His Majesty tell how he thinks peace can best be maintained?

Answers

1) Romania's immediate needs are chiefly concerned with on our war effort: the succes of our army in the common fight will depend directly upon the quantity and quality of its equipment. We are also in dire need of medical supplies in order to properly for our casualties.

2) I believe that the best way to insure peace lies in the friendship between the three principal members of the United Nations. This alliance will guarantee the peace and security of the world, unhampered development of all peoples and general economic reconstruction and progress in the future.

Alfred Cholerton DAILY TELEGRAPH
and

Sam P. Brewor THE CHICAGO TRIBUNE

Nr. 2

Question

Will he give us some idea of the general lines on which he hopes to see war damage and the country reconstructed, and how he foresees Romania's general position in Europe in the future.

Answer

This is, for Romania, not only a problem of reconstruction, but also a problem of economic development, with a view to assuring of the standard of life all social classes. Only an international economic organisation can efficiently contribute to the realisation of these ends.

That is the reason Romanian public opinion follows with great interest the discussion between the United Nations relative an international monetary plan, capital exchanges, and investment policy.

Archie Gibson DAILY SKETSCH
and

Alfred Cholerton DAILY TELEGRAPH

Nr. 2 b.

Question

His Majesty's own account of the events that led up to the overthrow of the Antonescu Regime and of His own part therein.

Was it not very difficult for H.M. to overthrow Marshal Antonescu when the Conducator was firmly in Office and Bucharest seething with Gestapo agents and S.S.?

Answer

The replacement of the Antonescu regime was certainly a very difficult tash. All the calculations which we made led unfailingly to take conclusion that the Germans were far superior in strength to the Romanian forces inside the country. At the same time, the Gestapo and S.S. agents were most vigilant in their observance of our actions.

If only the material forces were considered, the outlay was gloomy indeed – we had almost no chances of success. However, we did not permit ourselves to be

discouraged. I knew it was the will of my people to regain their freedom and I knew what moral strength supported their determination. I believed that only a spark was needed to release this moral force. That, in a few words, is the history of the days of August 23. This deed proved once against the superiority of moral over material forces. Had I been guided only by calculations based on the reports of the military forces, the deed done in Romania on August 23 could never have taken place.

Archie Gibson DAILY SKETCH

Nr. 2 c.

Question

Had H.M. planned to rid Romania of Marshall Antonescu before August 23rd? If so, when, and what had happened to prevent H.M. from carrying out his plans?

Answer

As I have already said to your colleagues we mean to break the chains binding Romania to Germany well before August 23rd. During the month of June we presented the three principal powers with a detailed plan to this effect.

At that time Romanian and German forces were disproportionate that no action was possible without military assistance inside the country.

Meantime, the training of the new contingent of recruits continued. By August 23, this training had made some progress. I therefore profited of the first favorable moment to pass over to action, renouncing military aid inside the country.

It is evident that the Russian army's offensive, which immobilized the considerable German forces in Moldavia and Bessarabia, was an essential condition to the success of this action.

Alfred Cholerton DAILY TELEGRAPH

Nr. 2 d.

Question

His views as to the most effective ways of realising full loyal collaboration between Romania and the United Nations.

Answer

The struggle which the Romanian army is carrying out at the side of the Russian Army against our common enemy constitutes the best point of departure for collaboration between Romania and the United Nations.

Hubert Pictet & Yves C. Frank JOURNAL DE GENEVE

Nr. 3.

Question

Quelles sont les prérogatives de Sa Majesté dans le nouvel Etat démocratique de la Roumanie?

Réponse

Les prérogatives royales sont définies par les constitutions de 1866 et 1923 qui ont été remises en vigueur par le nouveau Gouvernement. En ce qui concerne l'avenir je peux déclarer que la monarchie ne se départira jamais des principes constitutionnels et démocratiques.

THE NEW YORK TIMES

Nr. 4

Questions

- 1) What was Your Majesty's role in the preparation of the events of August 23rd?
- 2) What does Your Majesty expect from the Allies concerning Roumania's future?

Answers

1) On August the 23rd, I thought that the best time had arrived to end a dictatorial regime which had never been identical with the wishes of my people. I had of course long before made up My mind to do this.

The events of August the 23rd were merely the culmination of my efforts to coordinate the long prepared plans of our political and military leaders with the wishes of the United Nations.

2) Roumania hopes that the United Nations will grants her security from aggression in the future and will help her in her reconstruction and economic development.

The people of Romania are prepared to do their part in the organisation of world peace and security.

From Derek Patmore, THE DAILY MAIL

Nr. 5

Questions

- 1) Could His Majesty give some short message for the British people, as his courageous coup d'Etat has won the admiration of the entire British nation?
- 2) Can His Majesty give any details about the possibility of Roumania, a country rich in foods, helping the United Nations to relieve the starving countries in Europe?

Answers

1) a). Romania is happy indeed to have regained her position among the Allied Nations who are fighting for liberty.

b). The British people well deserve the worlds greatfulness for their tremendous contribution in the defense of liberty.

c). The Romania people have always greatly admired the courage and tenacity of the British nation shown particularly during the dark and tragic days following Dunkerque.

2) Romania stands ready to contribute to the limit of her capabilities, in relieving the starving peoples. But first of all we must supply the Russian army with whom we are fighting against our commun enemy.

◆

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 32/1944, f. 1-8.

Traducere:

Sunt fericit să întâlnesc pe corespondenții principalelor agenții și publicații din cadrul Națiunilor Unite și din țările neutre.

Sunt sigur că veți putea să vedeți dumneavoastră înșivă atât tenacitatea cu care Armata română a luptat contra germanilor pentru eliberarea țării mele, cât și spiritul de camaraderie care unește trupele române și Armata rusă în bătălia împotriva dușmanului nostru comun.

Această luptă comună este începutul unei politici de bună vecinătate și de înțelegere mutuală între România și Rusia Sovietică și a sincerei noastre cooperări cu toate Națiunile Unite.

(Întrebări) puse de Frank O'Brien – ASSOCIATED PRESS OF AMERICA
nr.1

Întrebări

1. Ar putea Maiestatea Sa să ne prezinte opinia sa asupra viitorului economic și necesităților imediate ale României?

2. Ar putea Maiestatea Sa să ne spună cum se gândește că va fi cel mai bine menținută pacea?

Răspunsuri

1. Nevoile imediate ale României sunt în special legate de efortul nostru în război: succesul armatei noastre în lupta comună va depinde direct de creșterea cantității și calității echipamentelor sale. Noi avem, de asemenea, o nevoie cumplită de aprovizionare medicală pentru a interveni eficient în toate cazurile.

2. Cred că cea mai bună cale pentru a asigura pacea constă într-o relație de prietenie între cei trei membri principali ai Națiunilor Unite. Această alianță va garanta pacea și securitatea lumii, o dezvoltare nestingherită a tuturor popoarelor și reconstrucția (economică) și progresul economic general în viitor.

Alfred Cholerton – DAILY TELEGRAPH

și

Sam P. Brewor – THE CHICAGO TRIBUNE

nr. 2

Întrebare

Vreți să ne prezentați câteva idei privind liniile generale în care se speră să fie privite distrugerile de război și reconstrucția țării și cum se va întări în viitor poziția României în Europa?

Răspuns

Aceasta este pentru România nu numai o problemă de reconstrucție, dar și o problemă de dezvoltare economică, având în vedere asigurarea standardului de viață pentru toate clasele sociale. Numai o organizare economică internațională poate contribui eficient la realizarea acestor scopuri.

Aceasta este rațiunea pentru care opinia publică românească urmărește cu deosebit interes discuțiile între Națiunile Unite referitoare la un plan monetar internațional, la schimburile de capital și la politica de investiții.

și

nr. 2 b

Întrebare

Aprecierile Maiestății Sale asupra evenimentelor care au condus la răsturnarea Regimului Antonescu din interior.

Nu a fost foarte dificil pentru M.S. să răstoarne pe mareșalul Antonescu când conducătorul era de neclintit în slujbă și Bucureștiul gema de agenți Gestapo și SS-iști?

Răspuns

Înlocuirea Regimului Antonescu a fost, desigur, o sarcină foarte dificilă. Toate calculele pe care le-am făcut au condus în mod sigur la concluzia că germanii erau de departe superiori ca putere în lupta cu forțele române în interiorul țării. În același timp, Gestapo-ul și agenții SS erau foarte atenți în a observa acțiunile noastre.

Dacă am fi luat în considerație numai forțele materiale, rezultatul ar fi fost sumbru într-adevăr – noi n-am fi avut aproape deloc șanse de succes. Totuși, noi nu ne-am permis să fim descurajați. Știam că a fost dorința poporului meu de a-și redobândi libertatea și știam că hotărârea lui era susținută de forță morală. Credeam că numai o scânteie era necesară ca să descătușeze această forță morală. Aceasta este, în câteva cuvinte, istoria zilei de 23 August. Această faptă dovedește, încă o dată, superioritatea morală față de forțele materiale. Am fost determinat (să fac acest lucru) numai de calculele bazate pe rapoartele forțelor militare (fără de care) această acțiune înfăptuită în România în august 23 nu ar fi avut niciodată loc.

Archie Gibson – DAILY SKETSCH

nr. 2 c

Întrebare

A plănuit M.S. să salveze România de Mareșalul Antonescu înainte de 23 August? Dacă da, când și cum s-ar fi întâmplat să împiedice M.S. înfăptuirea planurilor sale?

Răspuns

După cum am spus și colegilor dv., noi urmăream să rupem lanțurile care legau România de Germania chiar înainte de 23 August. În luna iunie noi ne-am prezentat principalelor trei puteri cu un plan detaliat în acest sens.

Pe atunci forțele române și germane erau disproporționate încât nici o acțiune nu era posibilă fără asistență militară în interiorul țării.

Între timp, s-a continuat instruirea unui nou contingent de recruți. Până la 23 August în pregătirea acestora s-au realizat unele progrese. Prin urmare, am profitat de primul moment favorabil pentru a trece la acțiune, renunțând la ajutor militar în interiorul țării.

Este evident că ofensiva Armatei ruse, care a imobilizat considerabile forțe germane în Moldova și în Basarabia, a fost o condiție esențială pentru succesul acestei acțiuni.

nr. 2 d

Întrebare

Opiniile sale asupra celor mai eficiente căi de realizare a unei depline și loiale colaborări între România și Națiunile Unite.

Răspuns

Lupta pe care Armata română o duce de partea Armatei ruse împotriva dușmanului lor comun constituie cel mai bun punct de plecare pentru colaborarea dintre România și Națiunile Unite.

Hubert Pictet și Yves C. Frank – JOURNAL DE GENEVE

nr. 3

Întrebare

Care sunt prerogativele Maiestății Sale în noul stat democratic al României?

Răspuns

Prerogativele regale sunt definite de constituțiile din 1866 și 1923, care au fost repuse în vigoare de către noul Guvern. În ceea ce privește viitorul, eu pot să declar că monarhia nu se va îndepărta niciodată de principiile constituționale și democratice.

THE NEW YORK TIMES

nr. 4

Întrebări

Care a fost rolul Maiestății Sale în pregătirea evenimentelor de la 23 August?

Ce așteaptă Maiestatea Sa de la Aliați în ceea ce privește viitorul României?

Răspunsuri

La 23 August m-am gândit că a sosit momentul cel mai bun să pun capăt regimului dictatorial care n-ar fi corespuns niciodată dorințelor poporului meu. Mi-a trebuit mult timp, desigur, înainte de a mă decide să fac acest lucru.

Evenimentele din 23 August au fost numai punctul culminant al eforturilor mele de a armoniza unele planuri îndelung pregătite ale liderilor noștri politici și militari cu dorințele Națiunilor Unite.

România speră ca Națiunile Unite să-i garanteze securitatea în cazul unei agresiuni în viitor și să o ajute la reconstrucția și dezvoltarea sa economică.

Poporul din România este pregătit să ia parte la organizarea păcii și securității în lume.

Derek Patmore – THE DAILY MAIL

nr. 5

Întrebări

1. Ar putea Maiestatea Sa să transmită un scurt mesaj poporului britanic privind curajoasa sa lovitură de stat care a câștigat admirația întregii națiuni britanice?

2. Poate Majestatea Sa să dea unele detalii despre posibilitatea ca România, o țară bogată în hrană, să ajute Națiunile Unite să potolească suferința țărilor sărace, din acest punct de vedere, din Europa?

Răspunsuri

1. a) România este fericită într-adevăr de a-și fi recâștigat poziția în mijlocul Națiunilor Unite, care luptă pentru libertate.

b) Poporul britanic este demn de recunoștința lumii pentru extraordinara sa contribuție la apărarea libertății.

c) Poporul român va avea întotdeauna o mare admirație pentru curajul și tenacitatea națiunii engleze, dovedite în special în timpul întunecatei și tragice zile care a urmat Dunkerque-ului.

2. România este gata să contribuie, în limita capacităților ei, la ajutorarea popoarelor înfometate. Dar înainte de toate noi trebuie să aprovizionăm Armata rusă alături de care noi luptăm împotriva dușmanului nostru comun.

16

1944 noiembrie 2, București. Scrisoarea președintelui Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, adresată generalului C. Sănătescu, președintele Consiliului de Miniștri, prin care prezintă demisia membrilor Comisiei, pentru învinuirea ce le-a fost adusă de către generalul rus Vinogradov, în numele Comisiei Aliate de Control, privitor la aplicarea prevederilor Convenției de Armistițiu.

Domnule PREȘEDINTE AL CONSILIULUI,

Am luat cunoștință cu surprindere de textul publicat în ziare al documentului privitor la executarea Armistițiului ce v-a fost înmănat, în numele Comisiunii Aliate de Control, de către dl. general lt. Vinogradov.

Împotriva marilor eforturi pe care Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului le face fără întreruperi pentru executarea scrupuloasă și loială a clauzelor Armistițiului și împotriva totalei sale bunăvoințe în îndeplinirea grelei misiuni pe care o are, această Comisiune este învinuită că ar îngreua sau împiedica executarea unor obligațiuni izvorâte din Convențiunea de Armistițiu.

Este, socotim, de prisos să enumerăm aici toate măsurile care s-au luat pentru executarea conștiincioasă a Armistițiului în mijlocul celor mai mari dificultăți, de care, nu noi suntem răspunzători. Domnia Voastră le știți tot așa de bine ca și noi, după cum cunoașteți și voința noastră fermă de a ne îndeplini însărcinarea pe care guvernul ne-a încredințat-o, vrând cu toții să asigurăm cele mai bune condițiuni ale unei perfecte colaborări cu Comisiunea Aliată de Control.

Cum însă documentul înmănat de dl. general lt. Vinogradov se referă nu numai la dificultăți de ordin material, ci pune la îndoială chiar buna credință a Comisiunii noastre, ne vedem nevoiți să vă prezentăm demisia noastră pentru a vă

înlesni astfel numirea unor membri ce ar putea inspira mai multă încredere Comisiunii Aliate de Control.

Primiți, vă rugăm, Domnule Președinte al Consiliului, asigurarea înaltei noastre considerațiuni.

PREȘEDINTELE COMISIEI ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI,

MEMBRII,

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 22/1944, f. 1-2.

17

1944 noiembrie 2, București. Adresă a Comisiei Aliate de Control către primul-ministru al României, prin care se reproșează acestuia executarea nesatisfăcătoare a Convenției de Armistițiu de către Guvernul român.

ГОСПОДИН ПРЕМЬЕР МИНИСТР!

Время, прошедшее об дня подписания Соглашения о перемирии, вполне позволяло Румынскому Правительству приступить в эффективному выполнению условий Соглашения.

Однако, Союзная Контрольная Комиссия должна констатировать явно неудовлетворительный ход выполнения Соглашения, объясняющийся отсутствием должного желания и готовности Румынского Правительства обеспечить выполнение соглашения со стороны румынских властей.

Об этом говорит факты невыполнения таких статей соглашения, выполнение которых не требовало овойбой подготовки и не сопряжено с какими либо объективными трудностями.

Для примера можно сослаться на статьи 2 Соглашения:

— Немецкие и венгерские подпаны, проживающие на герритории Румынии, полностью до сих пор не интернированы, а интернированные сочняется в условиях, повтодяющих им ежедневно безнакаванне вставлять лагерь, поддерживать связь со своими единомышленниками, бесконтрольно получать передачи. Такие условия они сотовали побегам интернированным.

Только нежеланием Румынского Правительства выполнять Соглашение, а не объективными обстоятельствами, можно объяснить явно неудовлетворительное выполнение статьи 5 Соглашения, вследствие чего до сего времени Румынскими властями не представлено исчерпывающих данных о советских и союзных гражданах, насильственно у везенных в Румынию

Материальное обеспечение этих граждан не производится и последние находятся в тяжелых материальных условиях. Имеются данные, свидетельствующие о том, что различные представители румынской администрации всякими способами пытаются воздействовать на советских граждан, склоняя их к невозвращению в Советский Союз.

Статья 8-я Соглашения о перемирии обязывает Правительство Румынии не допускать вывоза или экспроприации всякого рода

имущества (включая ценности и валюту), принадлежавшего Германии и Венгрии или их гражданам или лицам, проживающим на их территории или на территории ими занятой, без разрешения союзного (Советского) Главного Командования.

Однако, Румынское Правительство не приняло надлежащих мер к тому, чтобы путем издания соответствующих законов и распоряжений, а равно путем эффективного контроля за состоянием указанного имущества и ценностей, обеспечить выполнение статьи 8-й Соглашения.

При существующем положении имущество и ценности указанных лиц могут бесконтрольно отчуждаться, что является нарушением статьи 8-й Соглашения.

Статья 11-я Соглашения явно игнорируется Румынским Правительством.

На полтора месяца Румынским Правительством ничего практически не сделано по осуществлению статьи 11-й Соглашения, и только под нажимом Союзной Контрольной Комиссии — Министром КРИСТУ, во второй половине октября, представлены соображения по возмещению убытков причем эти соображения совершенно неудовлетворительны по своему содержанию и свидетельствуют о нежелании серьезно заняться практическим возмещением убытков, причиненных Румынией Советскому Союзу.

Выполнение статьи 12-й Соглашения о перемирии, касающейся возвращения имущества, принадлежавшего СССР, Румынскими властями не только не форсируется, а по существу тормозится.

К 20-му октября, т.е. более чем через месяц после подписания соглашения, от министра КРИСТУ получены совершенно недостаточные и неполные сведения о местонахождении вывезенного из СССР оборудования, тогда как буквально на каждом предприятии сотрудниками Союзной Контрольной Комиссии выявляется большое количество советских машин и оборудования — станков, тракторов и др. имущества. При этом имеют место массовые случаи демонтажа оборудования, продажи его частным лицам и укрывательства при полном воздействии румынских властей. Оборудование расхищается и подвергается порче.

До настоящего времени Румынским Правительством ничего не сделано в отношении установления ответственности частных лиц за несдачу вывезенного из СССР имущества, которое укрывается и часто перепродается.

Созданная для осуществления возврата советского имущества организация, под руководством генерала КАСЯНА, работает совершенно неудовлетворительно, почему и отгрузка имущества протекает не опустимо медленно.

Число подобных примеров можно было — бы значительно умножить, но и указанные выше факты достаточны, чтобы констатировать наличие саботажа со стороны румынских властей и бездействие со стороны Румынского Правительства в деле выполнения условий о перемирии.

Такое положение не может быть терпимо.

Обеспечить выполнение в кратчайший срок условий Соглашения о перемирии — обязанность Румынского Правительства, от выполнения которых оно до настоящего примени систематически уклоняется.

Это уклонение выражается в затягивании осуществления условий перемирия, в предоставлении явно несерьезных и заведомо неприемлемых для Советского Правительства, предложений о способах выполнения Румынией своих обявательствах по ст. 11-й Соглашения о перемирии; в попытках оценивать поставляемых в счет этих обязательств товаров по непомерно вядутым ценам и тому подобное.

Союзная Контрольная Комиссия *требует*, чтобы Румынское Правительство прекратило эту политику затягивания выполнения принятых на себя по Соглашению о перемирии от 12-го сентября обязательств, и серьезно взялось за обеспечение быстрого и добросовестного выполнения всех условий перемирия.

Союзная Контрольная Комиссия обращает внимание Румынского Правительства на всю серьезность положения, создавшегося в деле выполнения Соглашения от 12-го сентября, и требует немедленного принятия мер, обеспечивающих выполнение Соглашения.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
СОЮЗНОЙ КОНТРОЛЬНОЙ КОМИССИИ В РУМЫНИИ,
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ — (ВИНОГРАДОВ)

НАЧАЛЬНИК ШТАБА
СОЮЗНОЙ КОНТРОЛЬНОЙ КОМИССИИ В РУМЫНИИ
ГВАРДИИ ГЕНЕРАЛ-МАЙОР — (ВАСИЛЬЕВ)

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 1417, f. 158-161.

Traducere:

DOMNULE PRIM-MINISTRU,

Timpul trecut din ziua semnării Acordului de Armistițiu permitea pe deplin Guvernului român să pășească la o efectivă îndeplinire a condițiilor Armistițiului.

Totuși, Comisiunea Aliată de Control trebuie să constate o vădită insuficiență a mersului îndeplinirii acordului, explicabilă printr-o lipsă de bunăvoință convenită din partea Guvernului român și solicitudinii de a asigura îndeplinirea Convenției din partea autorităților românești.

Despre aceasta pledează faptul neîndeplinirii unor astfel de articole, îndeplinirea cărora nu cerea o pregătire deosebită și nu era legată de oarecare greutate obiective.

Pentru exemplificare putem să ne referim la articolul 2 din Acordul de Armistițiu:

Supușii germani și unguri, ce locuiesc pe teritoriul României până în prezent, nu au fost toți internați, iar cei internați sunt întreținuți în condițiuni care le permit să părăsească lagărul zilnic fără a fi pedepsiți, să întrețină legătura cu ai lor și a primi fără control pachete.

Astfel de condițiuni au contribuit la evadări de internați.

Numai prin reaua-voință a Guvernului român de a îndeplini Acordul și nu prin împrejurări obiective se poate explica vădita insuficiență a îndeplinirii art. 5 din Acordul de Armistițiu, din cauza căreia până în prezent nu s-au prezentat de către autoritățile românești datele complete asupra cetățenilor sovietici și aliați aduși forțat în România.

Asigurarea materială a acestor cetățeni nu se efectuează și aceștia se găsesc în condițiuni materiale grele.

Sunt date care adevăresc că diverși reprezentanți ai administrației românești încearcă prin orice mijloc să influențeze cetățenii sovietici înclinându-i de a nu se reîntoarce în Uniunea Sovietică.

Art. 8 din Armistițiu obligă Guvernul român a nu permite exportul sau exproprierea a tot felul de bunuri (inclusiv valori și monedă) aparținând Germaniei și Ungariei sau cetățenilor lor ori persoanelor care locuiesc pe teritoriul lor sau pe cel ocupat de ei, fără aprobarea Înalțului Comandament Aliat (Sovietic).

Totuși, Guvernul român nu a luat măsurile necesare pentru ca prin întocmirea unor legi și dispozițiuni corespunzătoare, precum și printr-un control efectiv asupra situației bunurilor și valorilor arătate, să asigure îndeplinirea art. 8 din Convenție.

Prin situația existentă averea și valorile persoanelor indicate pot fi înstrăinate fără nici un control, ceea ce apare ca o nerespectare a art. 8 din Convenție.

Art. 11 din Convenție este vădit ignorat de către Guvernul român.

Timp de o lună și jumătate practic nu s-a făcut nimic de către Guvernul român pentru executarea art. 11 din Convenție și numai sub presiunea Comisiunii Aliate de Control s-au prezentat de către domnul ministru Christu, în a doua jumătate a lunii octombrie, propunerile sale pentru despăgubiri și totodată aceste propuneri sunt cu totul nesatisfăcătoare în ceea ce privește cuprinsul lor și dovedesc lipsa de bunăvoință de a se ocupa serios de o despăgubire practică a pagubelor ce le-a pricinuit România Uniunii Sovietice.

Îndeplinirea art. 2 din Convenția de Armistițiu relativ la înapoierea bunurilor aparținând U.R.S.S. de către autoritățile române nu numai că nu se accelerează ci în fond se împiedică.

La 20 octombrie, adică mai mult decât este o lună după semnarea Convenției s-au primit de la ministrul Christu datele cu totul insuficiente și incomplete asupra locului unde se află utilajul ridicat din U.R.S.S., în timp ce în fiecare întreprimere colaboratorii Comisiei Aliate de Control scot la iveală o cantitate mare de mașini și instalațiuni sovietice – strunguri, tractoare și alte bunuri.

În legătură cu aceasta au loc numeroase cazuri de demontare a utilajului, vânzarea lui persoanelor particulare și tănuirea lor față de totala inacțiune a autorităților românești. Utilajul se fură și se defectează.

Până în prezent nu s-a făcut nimic de către Guvernul român în ceea ce privește stabilirea responsabilității persoanelor particulare pentru nepredarea bunurilor ridicate din U.R.S.S., care se tănuiesc și deseori se revând.

Organizația creată pentru înfăptuirea înapoierii bunurilor sovietice, de sub conducerea generalului Casian, lucrează cu totul insuficient, din care cauză și reîncărcarea bunurilor decurge nepermis de încet.

Numărul unor astfel de exemple ar putea fi considerabil înmulțit, dar și faptele arătate mai sus sunt suficiente pentru a constata prezența sabotajului din

partea autorităților românești și inacțiunea din partea Guvernului român în chestiunea îndeplinirii condițiilor de Armistițiu.

Astfel de situație nu poate fi tolerată.

Datoria Guvernului român este de a asigura în termenul cel mai scurt îndeplinirea condițiilor Acordului de Armistițiu, de la îndeplinirea cărora acesta se eschivează sistematic.

Această eschivare se exprimă în tergiversarea realizării condițiilor Armistițiului, în prezentarea propunerilor vădit nereserioase și clar inacceptabile pentru Guvernul sovietic, asupra mijloacelor de îndeplinire de către România a obligațiilor sale potrivit art. 11 din Convenția de Armistițiu; în încercările de a evalua mărfurile livrate în contul acestor obligațiuni la prețuri exagerat de ridicate și așa mai departe.

Comisiunea Aliată de Control cere ca Guvernul român să înceteze această politică de tergiversare a îndeplinirii obligațiilor luate asupra sa prin Convenția de Armistițiu din 12 septembrie și să treacă în mod serios la asigurarea unei rapide și conștiincioase îndepliniri a tuturor condițiilor Armistițiului.

Comisiunea Aliată de Control atrage atențiunea Guvernului român asupra întregii seriozități a situației ce s-a creat în chestiunea îndeplinirii Convenției din 12 septembrie și cere luarea măsurilor imediate care să asigure îndeplinirea Convenției.

LOCȚITORUL PREȘEDINTELUI
COMISIUNII ALIATE
DE CONTROL DIN ROMÂNIA
General Locot /ss/ Vinogradov

ȘEF DE STAT MAJOR
AL COMISIUNII ALIATE
DE CONTROL DIN ROMÂNIA
General de Gardă /ss/ Vasiliev

◆
Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 1417, f. 162-164.

18

1944 noiembrie 4, <București>. Adresa Ministerului de Război către Ministerul Afacerilor Străine referitoare la încălcarea de către Comisia Aliată de Control (Sovietică) a prevederilor Convenției de la Geneva în privința tratării prizonierilor germani aflați în România.

DOMNULE MINISTRU

Am onoarea a aduce la cunoștința Domniei voastre următoarele:

În ziua de 21 octombrie 1944, colonelul Constantinof de la Comisia de Control Sovietică a comunicat Ministerului de Război – Secția Prizonieri că, prizonierii germani *să nu mai primească pachete cu alimente sau efecte de îmbrăcăminte decât cei bolnavi*. Aceștia ar putea primi alimente *numai în urma avizului dat de medicul lagărului*, – verificat de Comisia de Control Sovietică, – iar efecte de îmbrăcăminte numai din cele militare.

Cunoscând că atât România, cât și Germania au aderat la Convenția de la Geneva, iar cererea de mai sus fiind în contradicție cu art. 36 și 37 din Convenție, Domnule Ministru, vă rugăm să binevoiți a dispune să se ia legătura cu forurile

competente sovietice, ca autoritățile române să poată executa Convenția de la Geneva iscălită de România.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

p. SUBSECRETAR DE STAT AL ARM. DE USCAT

Secretar General

General E. Borcescu

◆
Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 373, f. 40.

19

1944 noiembrie 9, Berlin. Știri transmise de Agenția „Rador” despre comentariile cercurilor politice germane în legătură cu sosirea în România a vicecomisarului poporului pentru afaceri externe al U.R.S.S., A.I.Vâșinski, pentru a examina executarea de către Guvernul român a condițiilor din Convenția de Armistițiu privitoare la condamnarea „criminalilor de război”, epurarea administrației de stat și restituirea bunurilor sovietice.

BERLIN (DNB). – În cercurile bine informate din Berlin se subliniază, în legătură cu sosirea la București a vicecomisarului poporului Vâșinski, că acesta trebuie să examineze executarea condițiilor armistițiului de către Guvernul român.

Este vorba, în primul rând, de articolele din Acordul de armistițiu privitoare la: urmărirea în justiție a „criminalilor de război”, epurarea administrației de stat și restituirea proprietăților sovietice confiscate de România.

Din partea Sovietelor s-a discutat cu înverșunare asupra acestor probleme, iar faptul acesta n-a rămas fără influență asupra politicii interne a României. Guvernul român a trebuit, în cele din urmă, să demisioneze, pentru a face loc unui guvern în care numărul miniștrilor comuniști a fost dublat, iar influența lor a fost mult mărită.

Vâșinski, care este probabil expertul cel mai vestit din lume în materie de procese politice, ca unul care a prezidat nenumărate procese de acest fel în calitate de procuror general al Uniunii Sovietice, va supune probabil Guvernului român noi pretenții, menite să întărească și mai mult influența partidului comunist.

Atitudinea Uniunii Sovietice în chestiunea „criminalilor de război” și în aceea a epurării aparatului administrativ dovedește că Sovietele consideră aceste două chestiuni ca baza politicii lor de bolșevizare a țărilor ocupate.

La Berlin se declară că Vâșinski este fără îndoială la înălțimea acestei misiuni.

◆
Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 20/1944, f. 21.

1944 noiembrie 10, <București>. Notă a Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului către Comisia Aliată de Control prin care se atrage atenția asupra depășirii atribuțiilor de către Comandamentul militar sovietic, în Dobrogea, în dauna prerogativelor administrative ale autorităților române.

NOTĂ
către
COMISIA ALIATĂ DE CONTROL
în atenția dlui general Vassiliev

Suntem informați că, în Dobrogea, Comandamentele militare sovietice au atribuțiuni incompatibile cu prevederile Convenției de Armistițiu, întrucât dispun, în zonele respective, asupra chestiunilor administrative și de ordine internă care incumbă autorităților române.

Așa, de pildă, însăși ordinul de investire a căpitanului Alexandru Mihailovici ca ajutor și loțiitor al dlui lt. colonel Dubovitzky la Comanda județului Constanța, ordin emis de dl colonel Sidorov, menționează, între alte atribuțiuni:

- asigurarea ordinii în regiune;
- dreptul de a aresta orice persoană care contravine la ordine sau la ordonanțele emise;
- dreptul de a opri manifestațiile și întrunirile.

Din aceste atribuțiuni rezultă că titularul lor ar putea să intervină în administrația și poliția teritoriului respectiv, în mod direct și trecând peste autoritățile române. În fapt, s-au și ridicat, din ordinul Comandamentului militar sovietic al județului Constanța, fără nici o formă de rechiziție și fără nici o prealabilă înțelegere cu organele române, mașinile particularilor, tractoarele agricole, animalele de muncă etc.

Situația astfel creată e în contradicție cu dispozițiile articolului 17 din Convenția de Armistițiu, care prevede că cu excepția unei zone limitate, în spatele liniei frontului, administrația românească este restabilă. Este adevărat că același articol menționează, în continuare, că: „organele administrative românești se obligă să aducă la îndeplinire, în interesul restabilirii păcii și securității, instrucțiunile și ordinele Înalțului Comandament Aliat (Sovietic) *date de către el*, în scopul de a asigura execuția condițiilor de armistițiu“, dar această rezervă trebuie înțeleasă în sensul că acele instrucțiuni să vină din partea Înalțului Comandament Aliat (Sovietic), respectiv a Comisiunii Aliate de Control, prin intermediul Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului, și să se adreseze forurilor centrale superioare ale administrației românești, pentru ca, la rândul lor, acestea să ordone în sensul respectiv organelor lor de execuție. Dacă s-ar admite ca și Comandamentele militare sovietice regionale să dea dispozițiuni organelor administrative de execuție române, acestea s-ar găsi în situația de a primi din două locuri, și din partea forurilor lor ierarhice superioare, și din partea Comandamentelor sovietice, ordine care eventual nu s-ar suprapune, și atunci întreaga aplicare a art. 17 din Convenția de Armistițiu ar deveni iluzorie și inoperantă. Aceasta cu atât mai mult când comandamentele sovietice ar lua măsuri directe asupra populației.

Cele spuse mai sus pentru administrația civilă sunt valabile și pentru comandamentele și unitățile militare române, întrucât acestea primesc ordine de la

Marele Stat Major, și s-ar putea găsi și ele în fața unor dispozițiuni diferite, emanate de la foruri diferite. Art. 1 din Convenția de Armistițiu precizează că numai „operațiunile militare împotriva Germaniei și Ungariei vor fi purtate sub conducerea generală a Înaltului Comandament Aliat (Sovietic)“, unitățile din interior rămânând sub conducerea românească.

În consecință, vă rugăm să binevoiți a vedea că atribuțiunile și jurisdicția Comandamentelor militare sovietice regionale ar trebui să se limiteze la chestiuni de administrație militară sovietică.

În ce privește aplicarea art. 3 și anexei sale, avem onoarea a vă expune mai jos câteva cazuri și interpretarea pe care ne permitem a le-o da.

1. Pe întreg teritoriul Dobrogei, mulți comandanți de plăși sau alți diverși delegați sovietici se prezintă autorităților civile și le impun a le pune la dispoziție tot felul de materiale, amenințând că dacă le refuză, le vor lua singuri.

Anexa la art. 3 prevede punerea la dispoziția Înaltului Comandament Aliat (Sovietic) a construcțiilor și instalațiilor românești *militare*, aeriene și navale, respectiv porturi, cheiuri, cazărmi, câmpuri de aviație etc., cerute pentru nevoi militare. Punerea lor la dispoziție trebuie să se facă, conform art. 3, de către *Guvernul și Înaltul Comandament al României*, prin organele sale. În ce privește materialele autorităților civile și ale particularilor, ele urmează a fi, când e cazul, rechiziționate cu forme legale, prin intermediul organelor române competente.

2. La 24 octombrie, câțiva ofițeri sovietici s-au prezentat la Sanatoriul militar „Carmen Silva“, cerând subofițerului român, rămas ca custode, să le pună la dispoziție întreg sanatoriul, fără nici un fel de act oficial.

Acel sanatoriu militar intră în categoria construcțiilor militare prevăzute de anexa la art. 3, dar subofițerul rămas ca custode nu avea căderea să procedeze la predarea sanatoriului, și cu atât mai puțin în mod direct, fără un act emanând de la foruri competente.

Ne permitem a vă supune considerațiunile de mai sus, în scopul unei exacte interpretări și aplicări a condițiunilor armistițiului, în spiritul și litera lor.

PREȘEDINTELE COMISIUNII ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI,

ss/ Ion Christu

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 189, f. 165-166.

21

1944 noiembrie 16, <București>. Fragment din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri în care s-a discutat depășirea prevederilor Convenției de Armistițiu de către Uniunea Sovietică.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Dosarul Rosin e în cercetarea Marelui Stat Major.

Îmi pare rău că nu au venit domnul ministru Vișoianu și domnul ministru Christu, căci aveam câteva chestiuni importante de discutat cu d-lor.

Art. 11 din Convenția de Armistițiu prevede că „... Părțile sunt de acord ca compensațiile pentru pierderile menționate să nu fie plătite în întregime de România, ci numai în parte și anume în sumă de 300 milioane dolari ai Statelor

Unite, plătibili în curs de 6 ani, în mărfuri, produse petroliere, cereale, materiale lemnoase, vase maritime și fluviale, diverse mașini etc.“

Dacă trebuie să plătim 300 milioane dolari în timp de 6 ani de zile, însemnează că în fiecare an trebuie să plătim 50 de milioane dolari.

Rușii ne cer însă tot parcul nostru de vase de pe Dunăre în costul acestei sume.

Dacă se calculează petrolul pe care l-am livrat și se adaugă valoarea acestor vase, aproape plătim toată datoria într-un singur an. Vasele astăzi sunt foarte scumpe. Am predat 6 vapoare de război, 80 de șleपुरi, un număr de remorhere etc. Acum ne cere tot parcul de vase de pe Dunăre, fapt care ne desființează complet flota de pe Dunăre. Această cerere atinge însăși existența noastră.

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: Ne desființează mijloacele noastre de transport.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Sunt informat că rușii intenționează să demonteze fabrica Malaxa. Aceasta constituie o valoare colosală și ne privează pe noi de un venit important. În afară de aceasta, ce facem cu lucrătorii?

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: Avem acolo 4-5 000 de lucrători.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Ce facem cu ei?

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: Este o problemă socială.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Vrea s-o ia în contul datoriilor de război.

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: Dacă ia fabrica Malaxa, însemnează că am plătit datoriile de război cu vârf și îndesat.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Art. 11 din Convenția de Armistițiu nu precizează cât la sută se va plăti în produse petroliere, cât la sută se va plăti în vase maritime și fluviale, într-un cuvânt nu este stabilit un program.

D. Gh. Fotino, ministrul cooperăției: Se poate epuiza întreaga datorie într-un singur an. În Convenția de Armistițiu se vorbește de mașini produse, iar nu de fabrici.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Cum este redactat articolul 11 din Convenția de Armistițiu?

D. Gh. Fotino, ministrul cooperăției: „... părțile sunt de acord ca compensațiile pentru pierderile menționate să nu fie plătite în întregime de România, ci numai în parte și anume în sumă de 300 milioane dolari ai Statelor Unite, plătibili în curs de 6 ani, în mărfuri (produse petroliere, cereale, materiale lemnoase, vase maritime și fluviale, diverse mașini etc.)“.

Prin urmare, este vorba de „diverse mașini“, nu de fabrici.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Dv. știți că rușii au ridicat din regiunea Ploiești 2 000 de vagoane de materiale de forat. Piesele acestea nici nu au fost despachetate.

D. Gh. Fotino, ministrul cooperăției: A fost ridicată toată secția de foraje de la Astra Română.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Această societate avea rezerve mari de piese de schimb. Valoarea lor este formidabilă. Am atras atenția d-lor miniștri de dificultatea ce se va naște cu ocazia stabilirii prețurilor. Astăzi vasele de război, șleपुरile, remorherele etc. costă foarte mult. Ce prețuri se vor stabili, cele din 1938 sau cele de astăzi?

D. general D. Dămăceanu, subsecretar de stat la Președinția Consiliului: Prețurile stabilite de noi au fost considerate de domnul general Vinogradov ca fiind umflate.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Se petrece același lucru ca între un cumpărător și un vânzător, cumpărătorul cere un preț, vânzătorul dă un alt preț, și în felul acesta începe tocmeala.

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: Mai este o latură foarte gravă: confuziunea care se face între dispozițiunile art. 10 și dispozițiile art. 11 din Convenția de Armistițiu.

Eu am statistica materialelor pe care le-au ridicat rușii de la fabricile românești, care se ridică la valoarea de 16 miliarde, care sunt trecute à fond perdu. Cel puțin o jumătate sau o treime din valoarea acestor materiale să fie socotite în cadrul dispozițiilor art. 11. Aceasta este o chestiune foarte importantă.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Noi am dat o cotă din vasele noastre de pe Dunăre, iar ei ne-au cerut să le dăm nu numai vasele care aparțin Statului, ci și vasele care sunt proprietățile particulare de transport.

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: Este o chestiune de discutat dacă această plată nu ar fi bine să se facă în dolari și nu în produse, produsele acestea noi să le speculăm pe piața internațională și să obținem astfel valută străină.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Nu este rău ca această plată să o facem în produse, însă nu avem un control. Ridicările nu s-au făcut în mod regulat, nu s-au dat chitanțe, nu s-au dat dovezi.

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: Vom avea 6 ani de plată.

D. Gh. Fotino, ministrul cooperăției: În legătură cu mărfurile ridicate de la anumite întreprinderi, care au fost evaluate la suma de 16 miliarde lei, eu cred că intră în cadrul art. 11 și nu în cadrul art. 10, căci art. 11 spune: „părțile sunt de acord ca compensațiile pentru pierderile menționate să nu fie plătite în întregime de România, ci numai în parte, și anume în sumă de 300 milioane dolari ai Statelor Unite, plătite în curs de 6 ani, în mărfuri (produse petroliere, cereale, materiale lemnoase, vase maritime și fluviale, diverse mașini etc.)“, iar art. 10 spune: „Guvernul român trebuie să facă, în mod regulat, în monedă românească, plățile cerute de către Înaltul Comandament Aliat (Sovietic), pentru îndeplinirea funcțiilor sale, și în caz de necesitate va asigura folosința, pe teritoriul românesc, a întreprinderilor industriale de transport, a mijloacelor de comunicație etc.“.

Deci, secția de foraje, care a fost ridicată și transportată, nu poate fi încadrată decât la art. 11 din Convenția de Armistițiu.

Art. 10 este explicit.

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: Ne-au luat 5 milioane potcoave, ei pot să spună că le vor folosi în țară.

D. Gh. Fotino, ministrul cooperăției: Sunt cazuri în care se poate dovedi folosința în țară a materialelor ridicate și sunt cazuri în care nu se poate face această dovadă.

În orice caz, trebuie să se facă deosebire între dispozițiunile art. 10 și dispozițiunile art. 11.

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: Ne cer 4-5 000 de căruțe.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Credeam că dacă operațiunile militare vor trece de pe teritoriul nostru pe teritoriul ungueresc, vom avea o ușurare în ceea ce privește aceste cereri. Alaltăieri ni s-a spus că trebuie să dăm 5 miliarde lei.

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: Nu putem avea nici o dovadă, câtă armată este și ce plăți trebuie să se facă.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Tremur de frică că ni se va da peste cap moneda.

L-am rugat pe domnul ministru Romniceanu să facă o situațiune exactă, care să fie la curent cu privire la moneda noastră.

D. Gh. Fotino, ministrul cooperăției: Și în ceea ce privește această chestiune, textul Convenției de Armistițiu mi se pare clar:

„Art. 10. Guvernul român trebuie să facă, în mod regulat, în monedă românească, plățile cerute de către Înalțul Comandament Aliat (Sovietic), pentru îndeplinirea funcțiilor sale“, ... nu bunăoară, Guvernul român să continue să facă plățile și atunci când armata sovietică ar ajunge pe Rin, fiindcă acestea n-ar mai fi plăți necesare pentru ca Înalțul Comandament Sovietic să-și îndeplinească funcțiunile sale.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Eu le-am plătit, cât au fost în Țara Românească soldele și toate cheltuielile. Am vrut ca și pentru ofițerii și soldații ruși să plătesc aceleași solde pe care le plătesc armatei române. Ei însă mi-au făcut un buget foarte sumar, pe care eu l-am achitat.

Cheltuielile noastre, pentru întreținerea armatei ruse, n-au scăzut de loc, deși armata rusă a trecut în Ungaria. Eu credeam că, odată ajunși rușii acolo, Comandamentul n-are să mai îmi ceară mie atâția bani.

D. L. Pătrășcanu, ministrul justiției: În Ungaria, rușii au emis și pengoe de război.

D. prof. Gh. Fotino, ministrul cooperăției: Acolo e just ceea ce fac.

D. general D. Dămăceanu, subsecretar de stat la Președinția Consiliului: Între 7 miliarde lei, cât au luat în octombrie și 5 miliarde cât au cerut acum, sunt două miliarde lei în minus.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Au mai luat odată încă un miliard și ceva. Mi-e teamă de ce are să se întâmple cu moneda noastră.

◆

Arhivele Statului București, Arhiva C.C. al P.C.R., fond nr. 103, dosar 307/1944, f. 43-48.

22

1944 noiembrie 19, București. Scrisoarea Președinției Consiliului de Miniștri adresată generalului Vinogradov, locțiitor al președintelui Comisiei Aliate de Control, prin care îi solicită acțuina sprijinul în a se crea condițiile reînălării administrației de stat românești în Transilvania de Nord, operațiune împiedicată de armata sovietică în mod abuziv, sub diverse pretexte.

Domnule GENERAL,

Primind în seara zilei de 13 noiembrie 1944 adresa Dvs. nr. V.150 din 12 noiembrie 1944, am onoarea a vă aduce la cunoștință următoarele.

În executarea hotărârilor Dvs. comunicate, am luat neîntârziat următoarele măsuri:

1. – Am dispus ca toate autoritățile administrative românești aflătoare pe teritoriul Transilvaniei, eliberate de Armata Roșie și Armata Română, să evacueze acel teritoriu.

2. – Am ordonat neîntârziata dizolvare a așa-numitelor „Regimente de voluntari“, retragerea persoanelor din care ele se alcătuiesc de pe teritoriul Transilvaniei eliberate. În aceeași vreme, am ordonat organelor de Justiție Militară să cerceteze cu toată seriozitatea faptele puse în sarcina elementelor din acele formațiuni și în special a numitului Gavril Olteanu (care nu face parte din Armata Română și nicicând nu a fost ofițer al Armatei Române). Sunt sigur că Justiția Militară va sancționa ca legală severitatea faptelor penale, care se vor dovedi în sarcina celor vizați în adresa Dvs.

Față de cele două cazuri concrete de infracțiune săvârșite de aceste formațiuni, care nu au nimic comun cu autoritățile civile sau militare române, am onoarea a vă comunica:

Ajungând la cunoștința Prefectului județului Ciuc, domnul dr. Aurel Tețu, cazul arestărilor din comuna Ciumani, domnia-sa a ordonat Comandantului Legiunii de Jandarmi Ciuc să facă ancheta cuvenită, cerând și domnului comandant militar, maior al Armatei Sovietice, să ia parte la acea anchetă. Din informațiunile primite până acum, reiese că această anchetă a stabilit că numiții Bormas Mihail și alții au fost arestați din motivul că împotriva ordinelor date aveau ascunse arme de foc și că ei nu aveau nici un fel de însărcinare pentru vreo activitate în legătură cu aprovizionarea Armatei Sovietice sau Române.

Cazul gravei ofense pe care ar fi adus-o ordonanța lui Gavril Olteanu memoriei și mormintelor eroilor sovietici din Gheorghieni, până azi nu s-a adus la cunoștința autorităților românești și, desigur, va forma obiectul cercetărilor și sancționării amintite mai sus.

Executând astfel precis cele cerute în adresa Dvs., în aceeași vreme e de datoria mea și a Guvernului român să vă comunic următoarele:

Chestiunea Transilvaniei, în hotarele ei trasate de Tratatul de Pace de la Trianon, e una vitală pentru România, eliberarea acestui teritoriu românesc de sub dominația asuprațoare a Ungariei a fost totdeauna una dintre străduințele cardinale ale politicii românești. Prin Dictatul dușmănos de la Viena, din 1940, o parte a acestui teritoriu a fost rupt din trupul Statului Român și încorporat Ungariei.

Prin cei mai autorizați reprezentanți ai Națiunilor Unite, încă pe când România – împotriva convingerii și voinței neamului românesc – se găsea în dezastruoasa ei legătură cu Germania, a fost recunoscută injustețea aceluia Dictat de la Viena, și în mod formal s-a declarat acel dictat ca nul și neavenit. Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944, în art. 19 cuprinde un text de convenție obligatoare, declarația Guvernelor Aliate, că „socotesc hotărârea arbitrajului de la Viena cu privire la Transilvania, ca nulă și neavenită“ și ca o consecință: „sunt de acord ca Transilvania (sau cea mai mare parte a ei) să fie restituită României, sub condiția confirmării prin Tratatul de Pace“.

Aceste declarații și această convențiune neatinse cu nimic, dimpotrivă, repetite și recent, stabilesc de pe acum că Transilvania de Nord a intrat sub suveranitatea Statului Român.

Într-adevăr, în urma declarării Dictatului de la Viena ca nul și inexistent, s-a restabilit întru toate situația din august 1940, modificată prin acel Dictat „inexistent“ de la început. Chiar condiția „confirmării“ prin Tratatul de Pace a acestui acord obligator, *însemnează*, că prin acel Tratat de Pace urmează să se confirme o stare de fapt și de drept, *actuală*, creată prin arătatele dispozițiuni ale Convențiunii de Armistițiu.

Guvernul român, ca și întreaga națiune română sunt adânc recunoscătoare Puterilor Aliate, pentru această recunoaștere a drepturilor României și pentru

repararea nedreptății pe care a suferit-o prin Dictatul de la Viena, impus de permanenții dușmani ai României.

În aceeași vreme, Guvernul român constată cu adânc regret divergența născută cu privire la restabilirea administrației românești în teritoriile Transilvaniei de Nord, eliberată prin jertfele Armatei Roșii și Armatei române. În sincera sa dorință de a elimina această divergență și pentru a apăra cele mai esențiale drepturi ale Statului Român, își ține de datorie să-și arate aici punctul de vedere.

Guvernul român a avut totdeauna și are și azi ferma convingere că avându-se în vedere textul și spiritul Convențiunii de Armistițiu, era în drept ca dincolo de limitele maxime ale distanțelor stabilite în art. 17 al acelei Convențiuni, să restabilească administrația civilă română, fără a mai fi nevoie, ca în prealabil să se stabilească un acord între el și Înaltul Comandament Militar Sovietic. Cu atât mai puțin s-a produs până acum vreun act, care să fi „interzis să se introducă administrația românească“ în Transilvania eliberată. Această convingere se întemeiază pe următoarele considerațiuni:

Prin însăși declararea drept „nulă și inexistentă“ a hotărârii arbitrare de la Viena, au fost anulate, ca și când nu ar fi existat niciodată, toate efectele de drept și de fapt ale acestui act nedrept. Deci s-a restabilit, sub condiția confirmării prin Tratatul de Pace, situația de dinaintea aceluia arbitraj: existența deplină a suveranității României asupra întregului teritoriu, care era sub această suveranitate în august 1940.

Acest punct de vedere este întărit de împrejurarea, că în ultimul alineat al aceluiași articol 19 se arată, că „Guvernul Sovietic este de acord ca forțele Sovietice să ia parte în acest scop (adică anularea efectelor Dictatului de la Viena și restituirea Transilvaniei) în operațiuni militare comune cu România, contra Germaniei și Ungariei“.

Articolul 17 din Convențiunea de Armistițiu stabilește că „Administrația civilă românească este restabilită pe întregul teritoriu al României, afară de un sector de 50–100 km de linia frontului...“. „Întregul teritoriu al României“, în urma celor expuse mai sus, nu poate însemna decât teritoriul întreg, care se găsea în 1940 august, și a revenit acum din nou sub suveranitatea Statului Român deci și Transilvania eliberată.

Menționăm că în textul acum citat al art. 17 nu se vorbește despre o viitoare restabilire a autorităților civile românești, pusă în vedere și condiționată de alte împrejurări decât respectarea distanței de la front (50–100 km), ci se vorbește despre o actuală restabilire, statornicită definitiv prin însăși Convenția de Armistițiu.

Aceasta cu atât mai mult, că același articol 17 obligă „Organele administrative românești să aducă la îndeplinire, în interesul stabilirii păcii și a securității, instrucțiunile și ordinele Înaltului Comandament Aliat (Sovietic), date de către el, în scopul de a asigura execuția acestor condițiuni de armistițiu“.

În consecință, aceste autorități civile române au însemnat obligațiuni și nu numai pentru restabilirea ordinii și a securității pe întreg teritoriul României, „dar sunt chemate obligator să colaboreze“ la executarea condițiunilor de armistițiu. Ori, îndatoririle asumate de România în Convenția de Armistițiu privesc în mod necesar întreaga Românie, ele nici nu pot fi executate de o parte a ei, adică fără concursul și administrativ și economic al Transilvaniei de Nord, eliberată.

În temeiul acestei stări de drept, pe măsură ce frontul s-a îndepărtat peste limita de 50–100 km, Guvernul român a restabilit sau a încercat să restabilească

administrația românească în teritoriile eliberate ale Transilvaniei de Nord, fără a mai socoti necesară o convențiune specială cu Înalțul Comandament Sovietic.

În unele locuri (de ex. Cluj), unde din partea autorităților militare sovietice s-au ridicat obiecțiuni, Guvernul român a sistat imediat operațiunea și a urmat dorința Comandamentelor locale, în aceeași vreme sesizând Înalțul Comandament Sovietic pentru luarea de hotărâri menite să clarifice situațiile acestea locale.

Operațiunea de restabilire a administrației civile românești era în curs când am primit nota din 12 crt. și instituite la acea dată deplin numai autoritățile din județele Trei-Scaune, Ciuc, Odorheiu și Mureș.

Dorim să menționăm două împrejurări pe care le socotim însemnate pentru judecarea situațiunii și a măsurilor luate de Guvernul român:

Restabilirea administrației civile românești în Transilvania de Nord nu s-a făcut clandestin și nici cu ocolirea autorităților militare sovietice. Pretutindeni, autoritățile române au luat imediat contact cu autoritățile locale sovietice, instalarea lor s-a făcut în văzul, cu știința acestor Comandamente. Mai mult: Comandamentele locale sovietice, în îndeplinirea misiunii lor, au colaborat stabil și spre satisfacția noastră, în perfect acord cu autoritățile românești.

În unele locuri (ca de ex.: cu ocaziunea reîntoarcerii Regimentului 82 Infanterie la Târgu-Mureș, în ziua de 30 octombrie 1944) au luat parte, la micile festivități organizate, reprezentanți ai Comandamentului Militar Sovietic. În județele amintite mai sus, administrația românească funcționează – exclusiv ea – de mai multe săptămâni, deci în mod public, cunoscut de toți.

În al doilea rând, trebuie remarcat că liniștea și securitatea publică nu se pot menține fără existența unor autorități de Stat. Formațiunile locale improvizate pot face față în mod excepțional și numai un timp foarte scurt. În lipsa unei autorități normale se întronează de grabă anarhia, mizeria, cu toate consecințele ei. Dovada cea mai bună este că pe când în teritoriile în care a fost restabilită administrația românească nu s-au săvârșit atrocități și omoruri în aceeași vreme în hiatusul produs între stăpânirea vechilor autorități și cele românești (*deci înainte de a fi fost restabilită administrația românească*) s-au produs sângeri, ca cea de la Aita Seacă (jud. Trei-Scaune) și Arghirești (jud. Cluj).

Din cele ce preced, Guvernul român crede că Comisiunea Aliată de Control va binevoi a constata perfecta bună credință cu care s-a procedat la restabilirea administrației civile române în Transilvania eliberată.

Dacă, cu toate acestea, Comisiunea Aliată de Control ar considera că în operațiunea de restabilire a administrației românești s-ar fi făcut vreo eroare, aceasta nu poate fi de fond ci numai de formă și ea a fost pe deplin reparată prin măsurile de evacuare pe care le-am luat.

Rămâne însă de rezolvat *în fond* problema restabilirii administrației românești din Transilvania de Nord potrivit literei și spiritului dispozițiilor citate mai sus ale Convențiunii de Armistițiu din 12 septembrie 1944, dispoziții care pentru România au o importanță fundamentală. Guvernul român roagă deci insistent Comisiunea Aliată de Control să binevoiască a examina și stabili, cât mai curând posibil, modalitățile în care urmează a se realiza această restabilire reclamată urgent nu numai de cele mai însemnate interese ale Statului Român, ci și de situațiunea extrem de grea în care se găsește populația aceluși ținut.

Primiți, vă rog, Domnule General, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

◆

1944 noiembrie 25, București. Proces-verbal al ședinței Consiliului de Miniștri, în care președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, Savel Rădulescu, a prezentat concluziile discuțiilor cu A. I. Vâșinski, vicecomisarul poporului pentru afaceri externe al U.R.S.S., privind dificultățile de aplicare a prevederilor Convenției, provocate de partea sovietică.

PROCESUL-VERBAL

al ședinței Consiliului de Miniștri de sâmbătă, 25 noiembrie 1944, ora 11,30

– Ședința se deschide la ora 11,30, sub președinția domnului general C. Sănătescu, președintele Consiliului.

– Participă domnii:

Petru Groza, vicepreședintele Consiliului

L. Pătrășcanu, ministrul justiției

C. Vișoianu, ministrul afacerilor externe

C. Brătianu, ministrul producției de război

N. Penescu, ministrul afacerilor interne

Ștefan Voitec, ministrul educației naționale

Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor

Prof. Gh. Fotino, ministrul cooperăției

General D. Dămăceanu, subsecretar de stat la Președinția Consiliului de Miniștri

Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului.

Domnul Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, expune Consiliului de Miniștri stadiul în care se găsește problema aplicării Convenției de Armistițiu în urma discuțiilor avute cu domnul vicecomisar Vâșinski.

Conform art. 11 din Convenția de Armistițiu, România trebuie să plătească în mărfuri, în timp de șase ani, suma de 300 milioane dolari drept despăgubiri de război.

Aceste livrări de mărfuri ridică însă mai multe probleme.

Prima: problema prețurilor.

S-au oferit rușilor mărfurile calculate în dolari la prețurile de astăzi, pe motivul că o actuală procurare a lor de pe piețele engleze sau americane nu s-ar putea face acum decât la prețurile actuale.

A doua: problema structurii compoziției livrărilor.

Ni s-a cerut ca să nu fie socotite dotațiunile și prelevările făcute de Armata Sovietică la noi, ca livrări care trebuie imputate asupra art. 11 din Convenția de Armistițiu.

A treia: problema cantităților.

S-a arătat, din partea noastră, în ce privește cantitățile livrărilor, că ele sunt în funcțiune de prețuri, de disponibilitățile noastre, dar mai înainte de toate sunt în funcțiune de transporturi.

Pe aceste baze, s-a întocmit de către domnul Savel Rădulescu o notă scrisă, pe care domnia-sa a prezentat-o Comandamentului Sovietic.

În primul rând, domnia-sa s-a opus calculării livrărilor pe prețurile din 1938, fiindcă aceasta ar însemna să livrăm de cinci ori mai multe produse decât am furniza, socotindu-le la prețurile actuale. Disproporția prețurilor este mai evidentă în ce privește produsele petroliere, care trebuie să constituie, în termen de șase ani, jumătate din totalul livrărilor evaluate la 300 milioane dolari, pentru acoperirea datoriei noastre de război.

În ce privește celelalte livrări, vite, cereale, cherestea, material rulant de cale ferată etc., s-a prezentat o listă cifrică, din care rezultă o neegală repartizare a livrărilor anuale – pe timp de șase ani – până când trebuiește acoperită în întregime datoria noastră, pretinzându-se pentru primul an cantități cu mult mai mari decât cele corespunzătoare anuității.

La obiecțiunile făcute de domnul Savel Rădulescu, răspunsul a fost că stricăciunile au fost făcute de români în Rusia chiar în primul an.

În ce privește prelevările făcute de Armata Sovietică în industria de petrol, ele sunt socotite ca trofee de război întrucât au aparținut nemților și ca atare nu intră în calculul livrărilor făcute pe baza art. 11.

În urma acestor formulări s-a cerut un răspuns de urgență din partea noastră, întrucât sunt două săptămâni de când se duc asemenea discuțiuni – domnul Vășinski spunând că altfel va telegrafia la Moscova că nu executăm armistițiul.

Domnul președinte al Consiliului de Miniștri, domnul ministru Vișoianu și domnul ministru Gheorghiu-Dej ridică chestiunea consultării Departamentelor în ce privește posibilitatea fiecăruia de a livra respectiv cantitățile solicitate.

Domnul Savel Rădulescu citește procesul-verbal încheiat de domnii miniștri: Vișoianu, Hudiță, Fotino, Leucuția și viceamiral Roman, în care se relevă că, după discuțiunile avute în legătură cu stabilirea planului de livrări – deși din Convenția de Armistițiu nu reiese obligația de a socoti prețurile din 1938 – Guvernul român se vede obligat să accepte teza Comandamentului Rusesc.

În același proces-verbal se evidențiază necesitatea precizării cantităților ce urmează să fie livrate în contul art. 11 din Convenția de Armistițiu și se subliniază importanța problemei transporturilor și a normalizării producției, pentru o completă satisfacere a clauzelor armistițiului.

Domnul Savel Rădulescu a arătat Consiliului că a fost chemat a doua oară la Comandamentul Sovietic, ca să fie întrebat ce a hotărât guvernul în privința cererilor sovietice și care este spiritul în care se înțelege să se lucreze la noi.

Domnia-sa a răspuns că guvernul nostru este animat, ca totdeauna, de spiritul executării cu lealitate a condițiilor armistițiului; a arătat însă că în ce privește prețurile, din textul Convenției de Armistițiu nu rezultă că materialele livrate de noi în contul despăgubirilor de război trebuie socotite la prețul din 1938. Dat fiind însă insistența Comandamentului Sovietic asupra acestui punct de vedere Guvernul român a cedat. Domnul Savel Rădulescu a adăugat însă că este absolut necesară o controlare a acestor prețuri, iar Comandamentul Sovietic a fost de acord asupra acestei rezerve.

Al doilea punct discutat a fost determinarea categoriilor de mărfuri ce trebuie livrate și stabilirea cantităților în așa fel încât să nu se dezorganizeze economia noastră națională. Comandamentul Sovietic a răspuns că și acest punct va fi examinat.

Al treilea punct discutat a fost în legătură cu stabilirea cantităților de mărfuri ce urmează să fie livrate, în funcție de posibilitățile de producție. Comandamentul Sovietic a făgăduit că și această chestiune va fi examinată.

Domnul Savel Rădulescu a pus apoi problema transporturilor, care domină cu importanța ei întreaga problemă a livrărilor. Reprezentanții Comandamentului Sovietic au accentuat că și această problemă va fi soluționată, prin lucrările de normalizare a unor serii întregi de linii.

În ce privește prelevările, domnul Savel Rădulescu a ridicat problema calculării lor în cadrul livrărilor ce urmează să fie făcute în primul an și a arătat că în această privință va fi făcută o întreagă organizare a unor servicii județene conduse de ofițeri superiori, care vor ține o strânsă legătură cu Comandamentul Sovietic.

În sfârșit, domnul Savel Rădulescu a ridicat chestiunea subzistențelor, care n-ar trebui să ne fie cerute în cantități care într-adevăr ne-ar pune în imposibilitate să livrăm ceea ce ne-am angajat, intenția Comisiei Române fiind să facă un plan destul de larg, în care însă să nu figureze cantități neexecutabile. În același timp, domnul președinte al Comisiei pentru aplicarea armistițiului a cerut să înceteze pur și simplu subzistențele. Răspunsul a fost că aceasta nu este posibil, dar că subzistențele vor fi cerute în cantități din ce în ce mai mici.

După ce aceste probleme au fost dezbătute, domnul Savel Rădulescu a discutat cu domnul vicecomisar Vâșinski diferite probleme politice. Prima chestiune, care a fost pusă, a fost aceea a repatrierii basarabenilor, veniți după 1940 în Basarabia. Cu toate insistențele depuse de domnul Savel Rădulescu, domnul vicecomisar Vâșinski a arătat că Guvernul român trebuie să ia măsuri în acest sens, aceasta fiind dispoziția legii sovietice.

Domnul ministru Penescu a raportat Consiliului dificultățile care se pun în calea realizării acestei măsuri și imposibilitatea oricărui control asupra identității persoanelor ce urmează să fie trimise în Rusia Sovietică.

Domnul Savel Rădulescu a subliniat faptul că jurisprudența internațională este de acord că cei care au fost în Basarabia după 22 iunie 1940 sunt cetățeni români. În fața insistențelor Comandamentului Sovietic însă, noi trebuie să ne plecăm și să luăm această măsură, redactând totdeodată un document în care să arătăm care a fost punctul nostru de vedere.

Domnul ministru Vișoianu a relatat și domnia-sa că totdeauna Comandamentul Sovietic a fost de părere că cei care au fost în Basarabia după 1940 sunt cetățeni sovietici, care trebuie să se întoarcă la locurile lor. Noi însă am arătat punctul nostru de vedere în scris și urmează să avem un răspuns în această privință.

În concluzie, domnul Savel Rădulescu solicită Consiliului aprobarea pentru prețurile din 1938, pentru a-și putea astfel întocmi propunerile scrise, cu care urmează să se prezinte Comandamentului Sovietic, căruia îi va arăta că aceste prețuri au fost acceptate de noi forțat.

Domnul președinte al Consiliului încheie discuția asupra acestei chestiuni, hotărând să se convoace un Consiliu după ce se va încheia protocolul.

Consiliul acceptând prețurile cerute, domnul Savel Rădulescu relevă că în acest fel se va ajunge la o destindere a raporturilor.

Domnul ministru Fotino cere Consiliului să nu se mai publice în presă note că noi nu executăm Convenția de Armistițiu, fiindcă noi vrem s-o executăm pentru a nu da naștere la nici un reproș și pentru că presa străină se sesizează de ceea ce se scrie la noi.

Domnul ministru Vișoianu cere ca toate cantitățile să fie astfel fixate, încât livrarea lor să fie posibilă, iar prelevările făcute de armata sovietică să fie calculate în livrările primului an.

În concluzie, Consiliul ia act de propunerea făcută de domnul Savel Rădulescu ca să întocmească și să prezinte luni protocolul ce domnia-sa îl va întocmi împreună cu domnul ministru al afacerilor străine.

Arhivele Statului București, Arhiva C.C. al P.C.R., fond nr. 103, dosar 311/1944, f. 1-5.

24

1944 noiembrie 27, București. Memoriul adresat de C. I. C. Brătianu, președintele Partidului Național-Liberal, către vicecomisarul poporului Vâșinski cu privire la aplicarea Convenției de Armistițiu, cu urmări dezastruoase pentru România.

MEMOIRE SUR L'APPLICATION DE LA CONVENTION D'ARMISTICE DU 12 SEPTEMBRE 1944

Monsieur le Premier Représentant du Commissaire du Peuple,

La question de l'application de la Convention d'Armistice de 12 septembre que vous considérez à juste titre comme la base sur laquelle doivent se développer les relations mutuelles des peuples russe et roumain, a donné lieu à la note du 2 novembre de la Commission de Contrôle soviétique.

La Commission roumaine a répondu à la plupart des points qui se trouvaient en discussion, en attirant l'attention sur les difficultés qui résultent pour la Roumanie des événements et du développement actuel des opérations militaires.

En insistant aujourd'hui sur l'aspect économique et financier du problème, je voudrais surtout faire appel à l'esprit pratique, à la bonne volonté et à la compétence dont vous avez déjà donné tant de preuves, pour rechercher avec le maximum d'efficacité des solutions et des remèdes à l'état actuel de la Roumanie.

Cet aspect constitue en effet un élément particulièrement caractéristique et important de l'ensemble de ces questions, bien que la difficulté principale que nous avons à surmonter réside dans un fait de nature administrative; la Convention d'Armistice envisage des livraisons et des servitudes qui doivent s'appliquer à tout le territoire de la Roumanie, après le rétablissement des frontières de 26 juin 1940 avec l'U.R.S.S., moins une zone de 50 à 100 km, située à l'arrière du front. Celle-ci, par ailleurs, ne devrait plus s'étendre au territoire roumain. dans l'état actuel des opérations offensives qui se déroulent en Hongrie.

En fait, cependant, l'administration roumaine ne fonctionne effectivement d'une manière à peu près normale, que dans un nombre relativement restreint de départements. Des régions entières, comme la Moldavie, la Bucovine méridionale et la Transylvanie du Nord, et même la Dobroudja et les confins du Banat échappent en grande partie ou même totalement à l'emprise des autorités centrales.

Comme les ordres émanant de Bucarest ne sont pas pris en considération par les éléments locaux, installés à la suite de l'avance des armées soviétiques et parfois avec leur appui, il devient impossible de faire contribuer ces régions, qui représentent près de la moitié du pays, à l'effort unanime que nécessite l'application intégrale des clauses prévues par la Convention d'Armistice. Pour arriver au rendement escompté par la Commission alliée de Contrôle et donner à

notre bonne volonté d'appliquer la Convention l'occasion de se manifester pleinement, il convient donc en premier lieu de résoudre ce problème administratif et de restituer à la Roumanie l'exercice entier de sa souveraineté sur toute l'étendue de son territoire.

Une autre difficulté du même ordre est soulevée par le problème de l'épuration, qui ne saurait assurément être différée, mais qui doit aller de pair avec une réorganisation des services publics, pour ne pas priver l'administration des éléments qui lui sont nécessaires, dans des circonstances aussi difficiles.

Ces questions d'ordre administratif et politique constituent une introduction nécessaire à l'étude des problèmes du secteur économique et financier, qui peuvent être groupées en quatre chapitres principaux.

I. – Communications et transports

Les chemins de fer sont actuellement en grande partie désorganisés et risquent de l'être tout à fait. L'écartement des voies ferrées de Moldavie a été élargi selon le système russe, sur les lignes principales jusqu'à Buhăești d'une part et Adjud de l'autre, sans que ce changement affecte les lignes secondaires, qui sont restées ainsi entièrement isolées. La Moldavie se trouve partagée en un certain nombre de petits compartiments, entre lesquels toute circulation ferroviaire est devenue impossible. D'autre part, le système employé pour élargir les voies a ébranlé la solidité des traverses, rendant ainsi le trafic sur ces lignes beaucoup plus difficile et parfois même dangereux.

Le matériel roulant, déjà fortement atteint par les bombardements aériens, a été affecté par les exigences des transports militaires, qui utilisent un grand nombre de wagons en dehors du territoire roumain. Ainsi, le 24 octobre, plus de 7 800 wagons roumains avaient été expédiés en Bulgarie, en Yougoslavie et en Hongrie pour les nécessités du transport des armées soviétiques. Il va de soi que la capacité des chemins de fer roumains, pour transporter les matériaux ou les objets dont la restitution a été prévue par la convention d'armistice, s'en trouve sérieusement affectée.

Le plus grave est sans doute le risque de coordination entre les différentes autorités soviétiques, qui agissent en cette matière d'après des initiatives isolées et souvent contradictoires, au lieu d'établir un plan commun avec la Direction roumaine des Chemins de Fer et de s'en tenir à ses prescriptions. La Commission roumaine a recueilli des cas nombreux de trains mis en marche contrairement à l'ordre prévu, à la suite des interventions pressantes de divers représentants de l'armée soviétique: un déraillement sur la ligne Timișoara-Lovrin, avec de nombreux morts et blessés et des pertes matérielles considérables, en a été la conséquence directe.

Le déficit du combustible, charbon et mazout est également des plus aigus. La circulation normale sur les voies ferrées exige 180 000 tonnes de charbon et 45 000 tonnes de mazout par mois. Les quantités disponibles sont tout à fait insuffisantes; seule une importation de charbon de l'U.R.S.S. ou de la Turquie pourrait améliorer la situation, ainsi qu'une exploitation plus régulière de nos ressources pétrolières.

Les transmissions des chemins de fer sont encore en grande partie interrompues, les lignes télégraphiques ou téléphoniques se trouvant en partie détruites ou occupées, sur les points essentiels du circuit par les autorités soviétiques qui les réservent à leur propre usage.

Il en est de même des communications appartenant à l'administration des P.T.T. Des circuits entiers sont, soit affectés à l'usage exclusif des troupes soviétiques, soit entièrement démontés, surtout en ce qui concerne les fils de cuivre. De grandes quantités de ces matériaux se trouvent encore déposés dans différentes stations du chemin de fer en Moldavie.

Comme d'autre part, en province, les appareils de radio ont été enlevés à tous les habitants, certaines localités n'ont plus aucun moyen de communication avec la capitale et les administrations centrales.

La circulation routière, bien qu'ayant enregistré certaines améliorations depuis l'éloignement de la zone des opérations militaires, n'en est pas moins rendue très précaire par les prélèvements massifs d'automobiles et de camions de toutes catégories, effectués pendant tout le mois de septembre et au début d'octobre par les autorités soviétiques. Des chantiers de réparation installés sur quelques portions importantes des chaussées nationales ont été démontés par des détachements de l'Armée Rouge.

Dans ces conditions, il est évident que toute économie du pays est atteinte par une véritable paralysie, dont elle ne peut se relever qu'à la condition expresse de lui rendre le plus tôt possible le contrôle et l'usage de tous les moyens de communication et de transport dont elle dispose, afin de régler l'emploi de commun accord et dans l'intérêt bien compris des autorités soviétiques et roumaines.

II. – Agriculture

La situation actuelle de l'agriculture en Roumanie peut être qualifiée à bon droit d'extrêmement grave. Les ensemencements n'ont été faits que sur des surfaces tout à fait insuffisantes en rapport avec les autres années et c'est à peine si l'on a pu achever dans certains districts, les opérations de la récolte et du battage.

La cause en est d'abord dans les prélèvements d'inventaires agricoles qui ont été effectués par les troupes soviétiques, pendant leur avance en Roumanie. En Bucovine et en Moldavie, ces réquisitions de chevaux et de bétail dépassent les 80% des ressources locales. Les tracteurs ont été enlevés presque dans leur totalité et le peu qui est resté est inutilisable, faute de combustible. Dans cette même région aussi bien qu'ailleurs, de grandes quantités de semences ont été réquisitionnées, sans égards pour les besoins de la production locale.

Enfin le manque de sécurité de la population rurale, dû au passage continu des troupes et leurs exigences de tout ordre, a également exercé une influence funeste sur les travaux des champs dans tout le pays.

Les réquisitions et livraisons de produits alimentaires se font sans souci des possibilités locales et des provisions nécessaires à l'existence des habitants. L'abondance relative dont certains restaurants de Bucarest offrent le spectacle, n'est qu'un phénomène de surface et passager; dans la plupart des villes de province la situation est différente. Les réquisitions d'aliments dépassent dans divers endroits les besoins des effectifs soviétiques qui s'y trouvent cantonnés; d'autres envois, particulièrement dans les districts situés le long du Danube, sont destinés à l'armée du maréchal Tolboukhine, opérant en Bulgarie. On doit regarder d'autre part comme une difficulté supplémentaire le fait que des réquisitions ont été faites directement chez l'habitant par les troupes soviétiques, sans que les autorités roumaines en soient averties. Dans l'état actuel, les autorités roumaines ne peuvent plus se rendre compte de ce qui reste disponible pour les nécessités futures. On peut donc facilement prévoir, si l'on ne met pas bon ordre à

cet état de choses, une véritable famine pour le début de l'année prochaine, dont l'armée soviétique souffrirait, d'ailleurs, autant que la population roumaine.

III. – Industrie

Le secteur industriel n'est pas moins gravement atteint par les circonstances qui font l'objet de ce mémoire.

Des prélèvements considérables ont été opérés en ce qui concerne les matières premières ou les pièces de rechange, ainsi que les matériaux nécessaires à la construction. De nombreuses usines évacuées avant la fin des hostilités entre la Roumanie et l'U.R.S.S. ne peuvent rejoindre leurs bases faute de moyens de transport.

Dans la région des industries pétrolières de la Prahova, les quantités de tuyaux prélevés sur les stocks ou même dans les chantiers a atteint des proportions qui rendent tout à fait précaires les perspectives de cette industrie, pourtant essentielle.

D'autre part, la crise des communications et des transports rend l'approvisionnement des usines de plus en plus difficile; le manque de carburant se fait sentir toujours davantage. A Bucarest et dans les principaux centres industriels, par exemple Ploiești, ou Timișoara, les mouvements ouvriers organisés par certains partis politiques contribuent de leur côté à affaiblir la production. Les démonstrations fréquentes réduisent le nombre des heures de travail; des revendications souvent excessives créent un problème des salaires et des revenus impossible à résoudre, et la prétention d'imposer dans la direction des usines certains éléments et d'en écarter d'autres, crée un désordre qui risque de se perpétuer et d'entraîner une diminution croissante de leur capacité de produire.

Il faut envisager les nécessités considérables de la reconstruction des villes bombardées, des usines détruites par les attaques aériennes, qui doivent être remises en état de travailler pour rendre la production plus intense et contribuer par là au paiement des réparations prévues par la Convention d'Armistice.

Pour cela il faut ne diminuer en rien le capital investi dans des entreprises dont le rendement constitue un point important dans l'ensemble de la production et par là de la capacité de paiement du pays. Pour pouvoir produire, il faut laisser à la Roumanie l'usage de sa flotte, de ses usines, de son outillage industriel et commercial: le produit de cette activité, bien distribué, suffit à garantir l'application de toutes les clauses financières et économiques de la convention. Procéder autrement, signifie simplement répéter l'histoire de la poule sans oeuf d'or.

Enfin, il faut prévoir le plan général, la possibilité de transformer les usines de notre production de guerre pour fabriquer des machines agricoles et compléter ainsi l'inventaire, dont l'agriculture ressent le besoin toujours davantage.

IV. – Situation financière

L'accord conclu avec le maréchal Malinovsky, en arrêtant au 1er octobre le change des roubles, avait eu une influence heureuse sur la situation de la monnaie. Mais depuis, le gouvernement roumain a dû admettre – à la demande de la Commission alliée – de continuer le change des roubles jusqu'au 1er décembre, sans que les autorités roumaines puissent contrôler la provenance des sommes immenses jetées ainsi sur le marché. A Jassy seulement, le change des roubles semble avoir dépassé 4 milliards de lei. Comme le cours du change a été fixé

beaucoup trop bas, par rapport à celui de cette même monnaie en Bulgarie, un spéculation effrénée menace de ruiner entièrement le système monétaire roumain.

Le manque de communications et d'informations ne permet pas encore d'évaluer l'étendue du désordre financier, mais l'écroulement de la valeur du *leu* ne peut qu'entraîner une hausse vertigineuse des prix, ainsi que toutes les catastrophes qui sont la suite naturelle d'une inflation sans limites. Il devient impossible de prévoir quelles pourraient être les possibilités et les ressources fiscales, encore moins d'établir un budget régulier de l'Etat. L'effort qui a été fait pendant le premier mois d'application de l'armistice peut être évalué à environ 50 milliards de lei, somme qui représente à elle seule le chiffre de toutes nos exportations de l'année précédente, le double de la moyenne des dépenses mensuelles totales de l'Etat roumain. Le tableau des émissions de la Banque Nationale du 2 septembre au 20 novembre 1944 constitue un document particulièrement éloquent à cet égard. En voici quelques données caractéristiques:

- Sommes avancées pour l'approvisionnement des armées soviétiques	Lei	19 milliards
- Sommes avancées directement aux armées soviétiques	Lei	12 milliards
- Change des roubles (jusqu'au 15 novembre)	Lei	35 milliards 722 millions
- En Moldavie se trouvent encore près de	Lei	18 milliards
(à la disposition des succursales, encore non décomptés)		
- Sommes prélevées par les troupes soviétiques aux différentes succursales de la Banque Nationale	Lei	4 milliards 716 millions
Total:		Lei 89 milliards 438 millions

A tout cela il faut ajouter la valeur des biens réquisitionnés par les troupes soviétiques dans toutes les régions du pays, dont il a été impossible d'établir une statistique même approximative, sans que l'on puisse savoir jusqu'ici, à quel compte il faut les reporter. Il y a lieu également de tenir compte des dépenses nécessitées par la coopération de l'armée roumaine avec l'armée soviétique dans la campagne contre l'ennemi commun, qui exige à chaque instant de nouveaux efforts et de nouveaux sacrifices.

C'est le moment de souligner que lorsque les troupes russes ont pénétré en Valachie, l'armée roumaine avait déjà réussi, non seulement à réduire à l'impuissance les armées allemandes qui se trouvaient en Roumanie, mais à les repousser aux confins de son territoire.

Ajoutons encore que l'effort militaire de la Roumanie dépasse et a toujours dépassé le minimum exigé par l'art 1 de la Convention d'Armistice.

Et cela malgré le fait que les hommes et le matériel pris par les troupes soviétiques après le 23 août (début de notre collaboration) ne nous ont pas été rendus.

Nous avons ainsi évité aux troupes de l'U.R.S.S. des combats meurtriers dans les Carpathes et nous les avons aidées à les faire avancer jusqu'à Budapest. Tous ces efforts nous ont causé de fortes pertes en hommes et de grandes dépenses pour l'entretien de notre armée et celle de l'Armée Rouge.

Des mesures immédiates s'imposent, si l'on veut arrêter le procès de dissolution et éviter que le pays ne sombre dans l'anarchie.

Il apparaît donc indispensable, pour rendre à la Roumanie la possibilité de remplir les obligations résultant de la Convention d'Armistice et empêcher un désastre économique et des troubles sociaux, dont les effets seraient déplorables pour l'ensemble des opérations de l'armée soviétique sur le front qu'elle occupe actuellement, de procéder sans retard aux mesures suivantes:

a) le rétablissement de l'administration et de la pleine souveraineté de l'Etat roumain sur toute l'étendue du territoire.

b) La remise de tous les moyens de communication et de transmission aux autorités roumaines, sous le contrôle des autorités soviétiques.

c) La collaboration avec l'autorité soviétique par l'entremise exclusive de la Commission roumaine chargée de l'application de l'armistice, sans intervention des autorités soviétiques locales.

d) L'établissement d'un plan raisonné des livraisons prévues par la convention, en échelonnant sur différentes étapes les quantités à livrer et en fixant pour chaque terme un chiffre qui ne sera pas dépassé.

Il serait également très désirable, dans l'intérêt des bonnes relations et des rapports de confiance qui doivent à l'avenir exister entre les deux pays, et dont vous avez si bien établi le programme, de nommer le plus tôt possible des chargés d'affaires de l'U.R.S.S. à Bucarest et de Roumanie à Moscou, qui puissent traiter des différentes affaires qui se présentent, avec plus de compréhension des intérêts réciproques et moins de rigueur, que ne peuvent le faire des délégués militaires, dont la consigne est forcément plus limitée!

Ce n'est que sur ces bases que l'on pourra établir cette collaboration sincère entre les peuples russes et roumain qui est le but essentiel de votre politique; c'est ainsi que l'on pourra inciter, par l'exemple de ces relations pacifiques et loyales, dans l'esprit des déclarations répétées du gouvernement soviétique, concernant le respect de l'indépendance et de la souveraineté de ses voisins, les autres nations de l'Europe à orienter leur politique vers l'U.R.S.S., appelée à jouer un si grand rôle dans l'organisation de la paix, dans cette partie du monde.

Agréez, je vous prie, Monsieur le Premier Représentant du Commissaire du Peuple, l'assurance de ma haute considération.

LE PRESIDENT DU PARTI NATIONAL-LIBERAL

◆

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 25/1944, f. 1-10.

Traducere:

Memoriu privind aplicarea Convenției de Armistițiu din 12 septembrie 1944

Domnule Prim Reprezentant al Comisarului Poporului

Problema aplicării Convenției de Armistițiu din 12 septembrie, pe care dvs. o considerați pe drept cuvânt ca bază de dezvoltare a relațiilor mutuale între popoarele rus și român, a dat naștere, la 2 noiembrie, unei note a Comisiei de Control Sovietic.

Comisia română a răspuns la cea mai mare parte a punctelor aflate în discuție, atrăgând atenția asupra dificultăților pe care le va întâmpina România ca urmare a evenimentelor și a evoluției actuale a operațiunilor militare.

Insistând astăzi asupra aspectului economic și financiar al problemei, aş vrea mai ales să fac apel la spiritul practic, la bunăvoința și la competența de care ați dat dovadă, pentru a căuta, cu maximă eficiență, soluții și remedii pentru starea actuală a României.

Acest aspect constituie într-adevăr un element caracteristic și important în special pentru ansamblul acestor probleme, cu toate că principala dificultate pe care o avem de depășit constă într-un fapt de natură administrativă: Convenția de Armistițiu are în vedere livrările și obligațiile care trebuie să se aplice întregului teritoriu al României după restabilirea frontierelor din 26 iunie 1940 cu U.R.S.S., cu excepția unei zone de 50–100 km, situată în spatele frontului. Aceasta, printre altele, n-ar mai trebui să se întindă pe teritoriul românesc, în starea actuală a operațiunilor ofensive care se desfășoară în Ungaria.

De fapt, administrația românească nu funcționează efectiv într-un mod apropiat de normal decât într-un număr relativ restrâns de departamente. Regiuni întregi ca Moldova, Bucovina meridională și Transilvania de Nord, și chiar Dobrogea și marginile Banatului scapă în mare parte sau chiar total exercitării unei autorități centrale.

Cum ordinele de la București nu sunt luate în considerație de elementele locale, instalate în urma avansării armatelor sovietice și uneori cu sprijinul lor, devine imposibil să determinăm aceste regiuni, care reprezintă aproape jumătate din țară, să contribuie la efortul unanim cerut de aplicarea integrală a clauzelor prevăzute de Convenția de Armistițiu. Pentru a ajunge la randamentul scontat de Comisia Aliată de Control și pentru a ne arăta pe deplin bunăvoința în aplicarea Convenției este deci necesar ca în primul rând să rezolvăm această problemă administrativă și să redăm României <posibilitatea> exercitării suveranității sale pe toată întinderea teritoriului său.

O altă dificultate de același fel s-a datorat problemei epurării care, cu siguranță n-ar fi putut fi amânată, dar care trebuie să se rezolve împreună cu o reorganizare a serviciilor publice, pentru a nu lipsi administrația de elementele necesare în împrejurări atât de dificile.

Aceste chestiuni de ordin administrativ și politic constituie o introducere necesară în vederea studierii problemelor din sectorul economic și financiar, care pot fi grupate în patru capitole principale.

I. COMUNICAȚIILE ȘI TRANSPORTURILE

Căile ferate sunt în prezent în mare parte dezorganizate și riscă să se dezorganizeze complet. Ecartamentul căilor ferate din Moldova a fost mărit pe liniile principale după sistemul rusesc, până la Buhăiești pe de o parte, și până la Adjud pe cealaltă parte, fără ca această schimbare să afecteze liniile secundare, care au rămas astfel în întregime izolate. Moldova este împărțită în mai multe porțiuni între care orice circulație feroviară a devenit imposibilă. Pe de altă parte, sistemul folosit pentru a lărgi liniile a zdruncinat soliditatea traverselor, traficul pe aceste linii devenind astfel mai dificil și uneori chiar primejdios.

Materialul rulant, deja afectat în urma bombardamentelor aeriene, a avut de suferit și ca urmare a cerințelor de transporturi militare, care folosesc un mare număr de vagoane în afara teritoriului românesc. Astfel, la 24 octombrie, mai bine de 7 800 de vagoane românești fuseseră expediate în Bulgaria, în Iugoslavia și în Ungaria pentru necesități de transport al armatelor sovietice. Este de la sine înțeles că, în aceste condiții, capacitatea Căilor Ferate Române de a transporta materialele sau obiectele a căror restituire a fost prevăzută prin Convenția de Armistițiu a fost serios afectată.

Cea mai gravă este, fără îndoială, lipsa de coordonare între diferitele autorități sovietice care acționează în acest domeniu conform unor inițiative izolate și adesea contradictorii, în loc să stabilească un plan comun cu Direcția Română a Căilor Ferate și să urmeze dispozițiile sale. Comisia română a înregistrat numeroase cazuri de trenuri puse în mișcare contrar ordinului prevăzut, ca urmare a intervențiilor grăbite ale diverșilor reprezentanți ai armatei sovietice: o deraiere pe linia Timișoara-Lovrin, cu numeroși morți și răniți și cu pierderi materiale considerabile a fost una dintre consecințele directe ale acestor intervenții.

Lipsa de combustibil, cărbune sau păcură, este și ea acută. Circulația normală pe căile ferate necesită 180 000 tone de cărbune și 45 000 tone de păcură pe lună. Cantitățile disponibile sunt total insuficiente; numai un import de cărbune din U.R.S.S. sau din Turcia ar putea ameliora situația, la fel ca și o exploatare uniformă a resurselor noastre petrolifere.

Transmisiunile căilor ferate sunt încă în mare parte întrerupte, liniile telegrafice sau telefonice fiind în parte distruse sau ocupate, în punctele esențiale ale circuitului, de către autoritățile sovietice care și le rezervă pentru propria folosință.

Același lucru se poate spune și despre comunicațiile aparținând P.T.T. Circuite întregi sunt fie afectate folosirii exclusive de către trupele sovietice, fie în întregime demontate, mai ales în ceea ce privește firele de cupru. Mari cantități din aceste materiale se găsesc încă depuse în diferite stații de cale ferată din Moldova.

Pe de altă parte, în provincie au fost ridicate aparatele de radio de la toți locuitorii, unele localități nu mai au nici un mijloc de comunicare cu administrațiile centrale și capitala.

Circulația rutieră, cu toate că a înregistrat unele ameliorări odată cu îndepărtarea de zona operațiunilor militare, a devenit precară ca urmare a sustragerilor masive de automobile și de camioane de toate categoriile, efectuate de autoritățile sovietice în cursul lunii septembrie și la începutul lunii octombrie. Șantierele de reparații instalate pe unele porțiuni importante ale șoselelor naționale au fost demontate de detașamente ale Armatei Roșii.

În aceste condiții este evident că întreaga economie a țării este atinsă de o adevărată paralizie din care nu poate ieși decât cu condiția expresă de a se da cât mai repede posibil controlul și posibilitatea folosirii tuturor mijloacelor de comunicare și de transport de care dispune, pentru a regla folosirea de comun acord și în interesul care trebuie să fie bine înțeles al autorităților sovietice și române.

II. AGRICULTURA

Situația actuală a agriculturii în România poate să fie calificată pe drept cuvânt ca extrem de gravă. Însămânțările n-au fost făcute decât pe suprafețe total insuficiente în raport cu alți ani, iar operațiile de recoltare și de treierat de-abia au putut să se încheie în unele districte. Cauza acestei situații se regăsește, în primul rând, în sustragerile de inventare agricole, sustrageri făcute de către trupele sovietice în timpul înaintării lor în România. În Bucovina și în Moldova aceste rechiziționări de cai și de vite depășesc 80% din resursele locale. Tractoarele au fost ridicate aproape în totalitate, iar puținele care au mai rămas sunt inutilizabile din lipsă de combustibil. Chiar în această regiune, la fel ca și în altă parte, mari cantități de semințe au fost rechiziționate, fără a se ține seama de nevoile producției locale.

În sfârșit, lipsa de securitate a populației rurale, datorată trecerii continue a trupelor și cerințelor lor de tot felul, a exercitat în aceeași măsură o influență funestă asupra lucrărilor agricole în toată țara.

Rechiziționările și livrările de produse alimentare se fac fără a ține seama de posibilitățile locale și de proviziile necesare existenței locuitorilor. Spectacolul abundenței relative pe care îl oferă unele restaurante din București nu este decât un fenomen de suprafață și trecător; în cea mai mare parte a orașelor de provincie situația este diferită. Rechiziționările de alimente depășesc în unele locuri nevoile efectivelor sovietice care sunt cantonate acolo; alte transporturi, în special în districtele situate de-a lungul Dunării, sunt destinate armatei mareșalului Tolbuhin, care acționează în Bulgaria. Pe de altă parte, trebuie privit ca o dificultate suplimentară faptul că rechiziționările au fost făcute de către trupele sovietice direct de la locuitor, fără ca autoritățile române să fie avertizate. În starea actuală autoritățile române nu mai pot să-și dea seama de ceea ce rămâne disponibil pentru necesitățile viitoare. Dacă nu se pune ordine în această stare de lucruri, se poate deci prevedea cu ușurință o adevărată foamete la începutul anului viitor, foamete de care ar suferi armata sovietică cât și, de altfel, populația română.

III. INDUSTRIA

Sectorul industrial nu este mai puțin grav atins de circumstanțele care fac obiectul acestui memoriu.

Sustrageri considerabile au fost operate și în ceea ce privește materiile prime sau piesele de schimb ca și materialele necesare construcției. Numeroase uzine evacuate înainte de sfârșitul ostilităților între România și U.R.S.S. nu pot reveni la bază din lipsă de mijloace de transport.

În regiunea industriilor petroliere ale Prahovei cantitatea de țevi scoase din stocuri sau chiar din șantiere a atins proporții care fac ca perspectivele acestei industrii, esențială totuși, să fie precare.

Pe de altă parte, criza comunicațiilor și a transporturilor face din ce în ce mai dificilă aprovizionarea uzinelor; lipsa de carburant se face simțită din ce în ce mai mult. La București și în principalele centre industriale, de exemplu Ploiești sau Timișoara, mișcările muncitorești organizate de unele partide politice contribuie și ele la scăderea producției. Demonstrațiile frecvente reduc numărul orelor de muncă; revendicările adesea excesive creează o problemă a salariilor și a veniturilor imposibil de rezolvat, iar pretenția de a impune la conducerea uzinelor unele elemente și de a îndepărta altele creează o dezordine care riscă să se perpetueze și să ducă la o diminuare progresivă a capacității lor de a produce.

Trebuie să avem în vedere necesitățile considerabile ale reconstrucției orașelor bombardate, a uzinelor distruse de atacurile aeriene, care trebuie să fie aduse în stare de funcționare pentru a intensifica producția și pentru a contribui prin acest mijloc la plata reparațiilor prevăzute prin Convenția de Armistițiu.

Pentru aceasta nu trebuie să diminuăm cu nimic capitalul investit în întreprinderi al căror randament devine important pentru întreaga producție și, prin aceasta, pentru capacitatea de plată a țării. Pentru a putea să producă trebuie să-i lășăm României posibilitatea folosirii flotei sale, a uzinelor sale, a utilajului său industrial și comercial: produsul acestei activități, bine distribuit, este suficient pentru a garanta aplicarea tuturor clauzelor financiare și economice ale Convenției. A proceda altfel înseamnă pur și simplu a repeta povestea găinii fără ouă de aur.

În fine, trebuie să prevedem, în plan general, posibilitatea de a transforma uzinele pentru a trece de la producția de război la fabricarea mașinilor agricole și a completa astfel inventarul de care are nevoie din ce în ce mai mult agricultura.

IV. SITUAȚIA FINANCIARĂ

Acordul încheiat cu mareșalul Malinovski, care a oprit la 1 octombrie schimbul de ruble, a avut o influență fericită asupra situației monedei <naționale>. Dar de atunci, Guvernul român a trebuit să admită, la cererea Comisiei Aliate, continuarea schimbului de ruble până la 1 decembrie, fără ca autoritățile române să poată controla proveniența sumelor imense aruncate astfel pe piață. Numai la Iași schimbul de ruble pare să fi depășit 4 miliarde de lei. Cum cursul de schimb a fost fixat mult prea jos în raport cu cel al aceleiași monede în Bulgaria, o speculă de nestăvilit este pe punctul de a distruge în întregime sistemul monetar român.

Lipsa de comunicații și de informații nu permite încă evaluarea amplitudinii neregulilor financiare, dar prăbușirea valorii leului nu poate duce decât la o creștere vertiginoasă a prețurilor și la toate catastrofele care sunt consecința firească a unei inflații fără limite. Devine imposibil de prevăzut care ar putea fi posibilitățile și resursele fiscale și cu atât mai puțin de a stabili un buget de stat regulat. Efortul care a fost făcut în timpul primei luni a aplicării armistițiului poate fi evaluat în jur de 50 de milioane de lei, sumă care reprezintă, ea singură, cifra tuturor exporturilor noastre din anul precedent și de două ori media cheltuielilor lunare totale ale statului român. Tabelul emisiunilor Băncii Naționale din 2 septembrie până în 20 noiembrie 1944 constituie un document elocvent în această privință. Iată câteva date caracteristice:

– Sume avansate pentru aprovizionarea armatelor sovietice	Lei	19 miliarde
– Sume avansate direct armatelor sovietice ...	Lei	12 miliarde
– Schimb de ruble (până la 15 noiembrie).....	Lei	35 miliarde 722 milioane
– În Moldova se găsesc încă aproape	Lei	18 miliarde
(la dispoziția sucursalelor, încă nedecontate)		
– Sume ridicate de trupele sovietice la diferritele sucursale ale Băncii Naționale	Lei	4 miliarde 716 milioane

Total: Lei 89 miliarde 438 milioane

La toate acestea trebuie să adăugăm valoarea bunurilor rechiziționate de trupele sovietice în toate regiunile țării, pentru care a fost imposibil să stabilim o statistică, fie ea și aproximativă, fără a putea să știm până în prezent în ce cont trebuie să le raportăm. Este cazul să ținem cont în egală măsură de cheltuielile necesitate de cooperarea dintre armata română și armata sovietică în campania contra dușmanului comun, care cere în fiecare moment noi eforturi și noi sacrificii.

Este momentul să subliniem că, atunci când trupele ruse au pătruns în Valahia, armata română reușise deja, nu numai să facă inofensive armatele germane care se găseau în România, ci și să le împingă la hotarele teritoriului său.

Să mai adăugăm că efortul militar al României depășește și a depășit întotdeauna minimul cerut de articolul 1 al Convenției de Armistițiu.

Și aceasta în pofida faptului că oamenii și materialul luat de trupele sovietice după 23 august (începutul colaborării noastre) nu ne-au fost înapoiate.

Noi am evitat așadar lupte distrugătoare pentru trupele sovietice în Carpați și le-am ajutat să înainteze până la Budapesta. Toate aceste eforturi ne-au cauzat considerabile pierderi de oameni și mari cheltuieli pentru întreținerea armatei noastre și a Armatei Roșii.

Se impun măsuri imediate dacă vrem să oprim procesul de destrămare și să evităm ca țara să se cufunde în anarhie.

Pentru a da României posibilitatea de a-și îndeplini obligațiile rezultând din Convenția de Armistițiu și pentru a împiedica un dezastru economic și tulburări sociale ale căror efecte ar fi deplorabile pentru ansamblul operațiunilor armatei sovietice pe frontul pe care-l ocupă actual, devine absolut necesar să se procedeze la luarea următoarelor măsuri:

a) restabilirea administrației și deplinei suveranități a statului român pe toată întinderea teritoriului;

b) încredințarea tuturor mijloacelor de comunicație și de transmisie autorităților române, sub controlul autorităților sovietice;

c) colaborarea cu autoritatea sovietică prin intermediul exclusiv al Comisiei române, însărcinată cu aplicarea armistițiului, fără intervenția autorităților sovietice locale;

d) stabilirea unui plan rațional al livrărilor prevăzute prin Convenție, eșalonând pe diferite etape cantitățile de livrat și fixând pentru fiecare termen o cifră care nu va fi depășită.

Ar fi în egală măsură de dorit, în interesul bunelor relații și a raporturilor de încredere care trebuie să existe în viitor între cele două țări și pentru care dvs. ați stabilit atât de bine programul, să numiți cât mai curând posibil însărcinați cu afaceri ai U.R.S.S. la București și ai României la Moscova, care să poată trata diferitele probleme care se ivesc cu mai multă înțelegere în ceea ce privește interesele reciproce și cu mai puțină severitate decât o pot face delegații militare al căror consemn este, prin forța împrejurărilor, mai limitat.

Numai pe aceste baze se va putea stabili această colaborare sinceră între popoarele rus și român, care este scopul esențial al politicii dvs.; în acest mod, prin exemplul acestor relații pașnice și loiale, în spiritul declarațiilor repetate ale Guvernului sovietic privind respectul independenței și al suveranității vecinilor săi, vom putea determina celelalte națiuni ale Europei să-și orienteze politica înspre U.R.S.S., chemată să joace un rol atât de mare în organizarea păcii în această parte a lumii.

Primiți, vă rog, domnule Prim Reprezentant al Comisarului Poporului, asigurarea înaltei mele considerații.

Președintele
Partidului Național-Liberal

25

1944 noiembrie 27, <Buzău>. Notă a poliției din Buzău, care informează că ofițerii sovietici din Comisia Aliată de Control iau în evidență pentru „repatriere” în Uniunea Sovietică și pe refugiații basarabeni și bucovineni.

NOTA TELEFONICĂ
NR. 3651
POLIȚIA ORAȘULUI BUZĂU

Către
DIRECȚIUNEA GENERALĂ A POLIȚIEI

Avem onoarea a raporta că Poliția orașului Buzău, cu nota telefonică nr. 3655 din 27 noiembrie a.c., ne face cunoscut următoarele:

În ziua de 21 noiembrie a.c. s-a prezentat la acea Poliție dl. maior Cuznețov, de la Comisia Aliată de Control pentru aplicarea Armistițiului, care ne-a cerut 4 agenți să însoțească 4 ofițeri sovietici, spre a controla dacă în oraș sunt cetățeni sovietici, aduși cu trupele române și germane, care nu s-au înscris încă pentru repatriere în U.R.S.S., cerere care a fost satisfăcută. În ziua de 23 noiembrie a.c. s-au primit plângeri de la cetățenii români, originari din Basarabia și Bucovina de Nord, că ar fi fost invitați cu sila la sediul Subcomisiunii pentru aplicarea Armistițiului din Buzău, spre a fi înscriși pentru repatriere contra voinței lor.

În această situație, șeful Poliției s-a prezentat în ziua de 24 noiembrie a.c. lt. col. Mortcianț, șeful delegației sovietice din Muntenia pentru aplicarea armistițiului, căruia i-a comunicat că, în conformitate cu ordinele primite, basarabenii și bucovinenii nu pot pleca în U.R.S.S., decât dacă dau declarații în acest sens.

Dl. lt. col. Mortcianț a luat act și ne-a comunicat că se va duce la București, unde va pune la punct această chestiune.

Totuși, maiorul Cuznețov continuă cu intimidările față de basarabeni și bucovineni.

În ziua de 27 noiembrie a.c., directorii școalelor secundare din oraș, de la Liceul „Hașdeu“ de băieți, Liceul comercial de băieți, Liceul Industrial și Școala Normală, s-au prezentat la Poliție cerând relațiuni privitor la cei aproximativ 100 elevi basarabeni și bucovineni, primiți de la Minister pentru îngrijire și educație și care nu vor să plece în teritoriile ocupate, mai ales că maiorul a publicat un apel în ziarul local, iar prefectul județului a dat ordonanța nr. 334 din 23 noiembrie a.c., prin care cere ca cetățenii sovietici care au locuit în Basarabia și Bucovina de Nord, după 28.06.1940, să se prezinte la oficiile polițienești, unde se vor înscrie în vederea repatrierii.

S-a comunicat delegațiilor profesorilor secundari că potrivit dispozițiilor, până în prezent numai cei care vor se pot înscrie pentru repatriere.

Poliția orașului Buzău cere a se comunica urgent ordin de procedare și îndrumare.

◆

Arhivele Statului București, fond Direcția Generală a Poliției, dosar 79/1944, f. 37.

26

1944 noiembrie 29, București. Fragment din stenograma ședinței Consiliului de Miniștri, privitor la cererea Uniunii Sovietice de a i se preda de către România fabrica „Malaxa“, în contul prevederilor Convenției de Armistițiu.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Domnule Iordan, dacă ești mata bun, te rog să explici chestiunea de care vorbea domnul Savel Rădulescu.

D. D. Iordan: Este vorba de fabrica Malaxa. Lucrul acesta a fost comunicat domnului președinte al Comisiunii de o săptămână, sau de zece zile: Comisiunea Aliată de Control a manifestat dorința de a i se ceda, în contul instalațiilor industriale, fabrica de fier Malaxa, cu tot ceea ce aparține acestei fabrici.

La început, experții au arătat argumentele pentru care n-ar fi de dorit ca această fabrică să fie cedată și anume, s-a spus, s-a arătat necesitatea de acum.

S-a arătat că nu putem transporta; s-a arătat că societățile de petrol au pierdut 30 000 tone de material de foraj și că avem de executat un program de producție și livrări. S-a cerut să ni se lase această fabrică, ca să putem produce acest material.

La această argumentare, experții n-au avut succes.

Într-o ședință, pe care a avut-o domnul Savel Rădulescu, acum o săptămână, la domnul general Vinogradov, domnia-sa, la plecare a ridicat și i-a transmis dorința Comisiunii Aliate ca fabrica aceasta să fie cedată.

Din răspunsul, care a fost dat alaltăseară, problema Malaxa a fost omisă, dar a fost ridicată de domnul general Vinogradov, care a fost rugat din nou să aprecieze necesitățile industriei noastre și să renunțe la ea; iar, dacă nu poate să renunțe la ea, să ne lase până în momentul când se poate relua importul de țevi; sau, dacă nici aceasta nu se poate, să ne-o lase până în momentul când am putea prelucra întreaga materie primă din fabrică, care ar fi de 14 000 tone. Astăzi, în cursul unei ședințe cu o subcomisiune rusească, pentru evaluarea instalațiilor industriale, s-a comunicat domnului secretar general de la Ministerul Economiei Naționale ca să transmită, în mod oficial, domnului președinte al Comisiunii și Guvernului român, hotărârea irevocabilă a Comisiunii Aliate de Control de a lua această fabrică cu tot ceea ce îi aparține și a cerut să se facă și evaluarea producției până astă-seară, ceea ce era aproape imposibil. S-a reușit să se obțină un termen până mâine, ca să se poată face evaluarea fabricii.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Azi-dimineață am avut o convorbire cu domnii Savel Rădulescu și Malaxa și avusesem impresia că se căzuse de acord ca să nu se mai ia fabrica.

D. D. Iordan: Aceasta era dorința noastră, dar comunicarea pe care o transmit acum a făcut-o domnul secretar general Dinu domnului ministru Savel Rădulescu după ce a plecat de la dv.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Examinând Convenția de Armistițiu, nu reiese că noi trebuie să le dăm substanța, ci numai produsul, în mașini.

Vreau să vă atrag atenția în mod special că această fabrică – nu știu dacă o cunoașteți – aș putea spune că este cea dintâi în Europa.

D. D. Iordan: În sud-estul european este unică.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Da. Încât, noi dacă o vom evalua, de exemplu la 500 milioane – ca să spun numai o cifră, așa – în șase ani ea ar putea utiliza marfă de zece ori mai mult și ne-ar rămâne și fabrica. Astfel avantajul pentru ei ar fi mai mare, mai cu seamă că după toate probabilitățile, transformarea, transportarea și reinstalarea ei, cu situația precară actuală a transporturilor, nu știu dacă ea va fi în Rusia mai devreme decât într-un an do zile. Altfel, ar fi avut-o aici la dispoziția lor pentru ani de zile.

D. D. Iordan: Noi am arătat că ne trebuie fabrica, tocmai pentru că ne lipsește materialul de foraj. Nu știu dacă au cerut și țevi. Nu s-a pus problema.

D. A. Leucuția, ministrul economiei naționale: Noi avem nevoie de această fabrică, pentru că materialul de foraj nu se poate procura.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Este o fabrică unică. Dacă ar fi fost o fabrică de ciment, da. Dar această fabrică este unică. Instalațiile le-am văzut altădată. Este ceva cum nu se poate mai modern și producția ei ar fi fost de zece ori mai mare dacă se lăsa aici.

Vor trece poate zeci de ani și noi nu vom putea face o altă fabrică ca aceasta. Și apoi, este o altă problemă: ce ne facem cu toți muncitorii de acolo? Câți muncitori sunt acolo?

D. Emil Ghilezan, subsecretar de stat la Min. Finanțelor: La Secția țevi sunt 800.

D. D. Iordan: Printre argumentele experților sovietici era și acela că fabrica aceasta a fost considerată pe vremuri o calamitate, deoarece producea scump și apoi n-ar fi fost folosită niciodată mai mult de 10–15% din capacitatea ei.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Dar pentru aceasta nu era vinovat Malaxa și toată direcțiunea. Ea a trecut sub nemți.

D. M. Romniceanu, ministrul finanțelor: A funcționat și înainte de a fi sub germani.

D. Emil Ghilezan, subsecretar de stat la Min. Finanțelor: Fabrica n-a produs scump, pentru că costul de fabricație ar fi fost scump, ci pentru că materia primă, oțelul pe care-l folosea, și pe care îl cumpăra din străinătate, sau de la Reșița, sau Hunedoara, care erau uzine ale Statului, revenea scump. De aceea, produsele ei reveneau cu 20% mai scumpe decât ale altor fabrici, din străinătate.

D. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: După părerea experților noștri, această fabrică era socotită ca parazită.

D. Emil Ghilezan, subsecretar de stat la Min. Finanțelor: În timpuri normale.

D. L. Pătrășcanu, ministrul justiției: Era sistemul monopolului, dus la maximum.

D. C. Vișoianu, ministrul afacerilor străine: Una este exploatarea fabricii, care putea să fie greșită, și alta este utilitatea fabricii în economia românească. Sistemul domnului Malaxa nu era un sistem fericit.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Nimeni nu se îndoiește pentru necesitatea acestei fabrici în economia noastră, fiindcă este singura și nu știu cum vom mai putea face forajele în viitor.

D. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: Vom obține noi țevi de la dâșii, tot așa de bune.

D. A. Leucuția, ministrul economiei naționale: Se pune problema dacă o dăm noi, sau vor ei s-o ia. Dacă vor s-o ia, nu putem să ne opunem; însă din punct de vedere al industriei noastre, este necesară.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Oricum, datoria noastră este să arătăm aceasta.

D. M. Romniceanu, ministrul finanțelor: S-a arătat.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Drept ar fi să n-o ia, fiindcă în Convenția de Armistițiu nu spune să-i dau substanța, ci produsele care se fac. Fiindcă stau și mă gândesc până unde va merge această cedare a fabricilor? Am dat astăzi una, mâine alta și pe urmă poate să ți le ceară pe toate.

Rămâne așa: Am intrat în impasul acesta; nu putem să ieșim.

D. D. Iordan: Noi am expus cele trei faze, cum am discutat în Delegația Economică, însă rezultatul final este că nu s-a admis nici una din ele.

D. Petru Groza, vicepreședintele Consiliului: Cuvântul „mărfuri“ are o accepțiune mai largă în rusește.

D. C. Brătianu, ministrul producției de război: În englezește este trecut termenul „commodities“. Am întrebat pe un englez dacă în această expresie intră și noțiunea de bunuri. A spus: Nu. În noțiunea aceasta nu intră decât înțelesul de mărfuri.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Am încheiat.

D. D. Iordan: Guvernul român se înclină.

D. C. Vișoianu, ministrul afacerilor străine: Noi am discutat și am expus punctul nostru de vedere. Eu am expus punctul meu de vedere, în sensul că după interpretarea clauzei din Convenția de Armistițiu, nu pot să intre mijloacele de producție, ci numai produsele. Și acesta este punctul de vedere pe care eu îl susțin.

Va spune domnul Vinogradov: Eu interpretez așa și cer ca până mâine să dai fabrica; ce vrei să fac? să scot armata și să mă bat? Nu se poate.

Dar trebuie să menținem punctul nostru de vedere, fiindcă nu se aplică numai la această fabrică, ci la o întreagă categorie, și întinderea și urmările nu le putem cunoaște de pe acum.

D. D. Iordan: Dați-mi voie să dau o lămurire.

În primul rând, asupra principiului chiar s-a cedat, oferindu-se anumite instalații industriale.

În al doilea rând, în cursul unei discuții pe care a avut-o tocmai pe acest punct al interpretării, domnul Christu, care susținea același punct de vedere ca și dv., a primit următorul răspuns din partea amiralului Bogdenko: această clauză a fost redactată de domnul Molotov și de mine. Noi știm mai bine decât dv. ce am vrut să spunem.

În al treilea rând, ni s-a comunicat că în ce privește interpretarea, ei sunt singura autoritate care interpretează.

D. C. Vișoianu, ministrul afacerilor străine: Dar aceasta nu înseamnă că eu să n-am un punct de vedere.

D. Petru Groza, vicepreședintele Consiliului: Punctul nostru de vedere, așa cum s-a desprins și din discuțiile de alaltăseară, este acesta. Dar fondul rămâne. Dăm sau nu? Aici nu discutăm; ni se cere și trebuie să dăm.

D. general C. Sănătescu, președintele Consiliului: Domnule Iordan, am terminat cu chestiunea aceasta și vă mulțumim pentru expunere.

D. D. Iordan: Și eu vă mulțumesc pentru descărcare. Domnul Savel Rădulescu a spus că așteaptă răspunsul Consiliului de Miniștri, ca să știe ce să spună mai departe.

D. Petru Groza, vicepreședintele Consiliului: Menținem tot ce s-a discutat, inclusiv ce a spus domnul Vișoianu, și ne supunem hotărârii luate.

D. C. Vișoianu, ministrul afacerilor străine: Comisia de Control este singura îndreptățită să dea o interpretare. Va delibera și ne va comunica. Dar eu expun punctul meu de vedere.

D. prof. Gh. Vlădescu-Răcoasa, ministrul naționalităților minoritare: Dar să nu se mai invoce părerea Consiliului de Miniștri, în cazul acesta.

D. C. Vișoianu, ministrul afacerilor străine: A Comisiei de Aplicare a Armistițiului.

D. D. Iordan: Dăm sau nu.

D. C. Vișoianu, ministrul afacerilor străine: D-ta ești destul de subtil, ca să n-ai nevoie de multe detalii.

Punctul de vedere al Comisiei Române este că nu intră în prevederile armistițiului să dăm fabrici, ci numai produse, și chiar fabrici, însă produse de mine; fiindcă aceasta înseamnă „mașini“: fabrici produse de mine.

Comisia de Control dă însă interpretarea. Rugăm Comisia să delibereze și-ți va comunica d-tale: în urma deliberării, consider că fabrica Malaxa intră în dispoziția cutare. Și atunci dau.

D-ta ai acceptat că tuburile de la industriile de petrol sunt trofee?

D. D. Iordan: Nu.

D. C. Vișoianu, ministrul afacerilor străine: N-ai acceptat că sunt trofee și totuși ți le-au luat. Așa și aici.

D. D. Iordan: Același lucru a fost și cu flota fluvială.

◆

Arhivele Statului București, Arhiva C.C. al P.C.R., fond nr. 103, dosar 312/1944, f. 7-14.

27

1944 decembrie 7. Comentariu al Agenției „Reuter“ asupra unor declarații făcute în Camera Comunelor privind tendința de lezare a intereselor britanice în România de către aliații sovietici.

AGENȚIA „REUTER“ – ora 21,30

Dl. Eden a făcut azi declarații în Camera Comunelor cu privire la problema ridicării de către autoritățile sovietice a unor materiale – cum ar fi rețelele petroliere – ce fac parte din stocurile unor societăți petroliere românești.

Dl. Eden a arătat că la Moscova sunt în curs discuțiuni care urmează să stabilească ca nici un material să nu fie ridicat decât în conformitate cu condițiunile armistițiului, precum, de asemenea, și cu grija ca interesele britanice să fie apărate.

Dl. Eden a adăugat: „Ne-am ocupat de această chestiune destul de serios în ultimele săptămâni. Sunt de acord că există anumite interese britanice pentru care suntem pe deplin justificați să cerem aliaților noștri sovietici să aibă grijă ca aceste interese să fie apărate“.

Emanoil Buznea
Secretar de Legațiune

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 157, f. 194.

28

1944 decembrie 12, București. Adresă a Comisiei Aliate de Control, partea sovietică, ilustrând modul acesteia de interpretare asupra art. 3 din Convenția de Armistițiu relativ la staționarea trupelor sovietice pe teritoriul României.

DOMNULUI RĂDULESCU
MINISTRU PLENIPOTENȚIAR

Prin adresa cu nr. 1200 din 9 decembrie 1944 Dvs. expuneți că poposirea prelungită a unităților armate (sovietice) n-a fost prevăzută în condițiunile Armistițiului și prin urmare: prin conținutul acesta se formulează cererea pentru scoaterea armatelor sovietice de pe teritoriul României.

Socotesc drept necesar de a vă aminti conținutul anexei la art. 3 care glăsuiește:

1. Prin cooperarea Guvernului român și a Înaltului Comandament Român menționat la art. 3 al acestei Convenții se înțelege punerea la dispoziția Înaltului Comandament Aliat (sovietic) pentru folosință, cum va crede de cuviință, pe

durata armistițiului, a tuturor construcțiilor și instalațiilor românești militare, aeriene și navale, porturi, cheiuri, cazărmi, magazii, câmpuri de aviație, mijloace de comunicație, stațiuni meteorologice necesare nevoilor militare, în deplină bună stare și cu personalul necesar pentru aservirea lor.

La semnarea Convenției de Armistițiu, Înaltul Comandament sovietic prin conținutul anexă la art. 3 a prevăzut dislocarea pe teritoriul României a rezervelor armatei aliate de pe front, a celor operative pe durata războiului contra Germaniei și Ungariei.

După cum vă este cunoscut, forțele Armatei Aliate continuă de a fi în stare de război contra Germaniei și Ungariei.

Armata (sovietică) aliată ducând acțiunea de război pe teritoriul Ungariei, va folosi teritoriul României drept părți sedentare, unităților pentru paza, ordinea, în dosul frontului și a rezervelor operative.

Locul pentru dislocarea instituțiilor sedentare unităților de pază și ordine în dosul frontului și a rezervelor operative se fixează de către Înaltul Comandament Aliat (sovietic).

La o solicitare a Dvs. analoagă v-am răspuns o dată și v-aș ruga pe viitor să înceteze asemenea solicitări.

LOCȚIITORUL PREȘED.
COMISIEI ALIATE DE CONTROL
ÎN ROMÂNIA
GENERAL LOCOTENENT
(ss) Vinogradov

p. ȘEFUL DE STAT MAJOR
AL COMISIEI ALIATE DE CONTROL
ÎN ROMÂNIA
GENERAL MAIOR
(ss) Vasiliev

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 1417, f. 250

29

1944 decembrie 16, <București>. Raport întocmit de trei ofițeri ai regimentului 2677 al Biroului Servicii Strategice, adresat lui William L. Langer, șef în cadrul Armatei Regulate americane (Washington), referitor la rolul celor trei puteri în cadrul Comisiei Aliate de Control pentru România.

HEADQUARTERS
2677th Regiment OSS (Prov)
US Army
APO 512

Romanian Report Nr. 2

16 decembrie 1944

To: Dr. William L. Langer, Chief R & A, Washington

From: Lt (jg) Henry L. Roberts Lt. (jg) Beverly M. Bowie and Robert L. Wolff

Via: Major H. Stuart Hughes, Chief, R & A, MEDTO

Subject: Role of the Major Powers in the Allied Control Commission for Romania

The Russian attitude toward the role which the three major Allies are to play in defeated Romania was made clearly manifest in the Armistice Convention itself. In the first place, the document was signed by Marshall Malinovski for all

three Allied governments. Second, the term "Allied High Command", wherever it appears in the text of the settlement, was qualified thus: "Allied (Soviet) High Command". Third, and most specifically, Article 18 was drawn up to state that "An Allied Control Commission will be established which will undertake, until the conclusion of peace, the regulations of, and the control over, the execution of the present terms *under the general direction and orders of the Allied (Soviet) High Command, acting on behalf of the Allied Powers.*"

It is accordingly clear that the Russians, from the first, have intended to assume the executive and therefore, presumably, the dominant role in directing the work of the Allied Control Commission. It is, moreover, not apparent that either Great Britain or the United States ever objected to this principle at the time of the drafting and signing of the convention.

Russian Elaboration

If the Russian position had not been made sufficiently clear in the terms of the Armistice, it was rendered unmistakable in the recent official response by Generals Vinogradov and Vasiliev to a British proposal that they be given an active role in the executive management of the Armistice Commission. The response read:

"Having acquainted myself with the scheme that you gave me for the organisation of the Allied Control Commission, scheme unacceptable. The suggested collective method of management not only of the mission as a whole, but of each of its departments is impracticable and would prove a great hindrance to the work of the mission."

The note went on to state that during the negotiations in Moscow concerning Section 18 of the Armistice agreement, it was intended that the Allied Control Commission in this country should be built on the same pattern as the Allied Control Commission in Italy. As is known – the Generals wrote – the executive role in Italy belongs to the Anglo-American Command. The Soviet representative in the Allied Control Commission has the right to be informed of the work of the Commission and hands his suggestions to the Deputy Chairman of the Commission.

Conversely, the Russian reply continued, the executive work of the A.C.C. in Romania, in accordance with Section 18 of the Armistice agreement, belongs to the Soviet command. The British representative will enjoy all the rights which are enjoyed by the Soviet representative in Italy – that is to say, the right to receive information of the work of the A.C.C. and to hand in his suggestions to the Deputy Chairman of the Commission. In addition, the Soviet Government has no objection, if the situation warrants it, to having a special British representative attached to the administrative department of the Commission, to work in tracing British citizens for repatriation.

The Italian Analogy

In this note, and elsewhere, the Russians rely heavily upon the parallel with Italy. It might be objected that Great Britain, for one, has more vital interests in Romania and the Danube than the USSR has in Italy. Yet it would seem to remain basically true that just as Italy is in Britain's primary zone of security and is of secondary strategic and political importance to Russia, so Romania is in Russia's primary zone of security and can only be regarded as of secondary strategic and political importance to Great Britain. Again, the main Russian point – that the Anglo-Americans dominated the A.C.C. in Italy is assuredly correct. The Russian

representation was kept small, and its functions were largely limited to those of observation and suggestion.

The parallel can be pushed further. The British have recently charged that the Russians, despite their promises not to do so, have intervened in the internal political affairs of Romania. Yet there can be little doubt that the Anglo-Americans have frequently felt obliged to do just the same thing in Italy. For example, only a short time ago, Anthony Eden told the House of Commons that His Majesty's Government "did not prefer to have at the post of Minister of Foreign Affairs a man (Sforza) who has been recently working against the Prime Minister (Bonomi), who has been perfectly loyal". Mr. Eden added that he was not imposing a veto but expressing an opinion "which we have the right to do, given the conditions which exist between us and Italy".

Earlier examples can also be cited:

a) Refusal by the A.M.G. (A.C.C.) to permit the opposition parties in Italy to hold a rally in Naples in January 1944.

b) Prime Minister Churchill's speech of 22 February 1944, in which he stated that he disapproved of a change in the Badoglio Government until Rome had fallen, and in which he implied that the opposition parties would not be as suitable to Allied interests as those in power.

c) The widespread belief, officially denied but never quashed, that Great Britain was supporting the Sicilian separatist movement.

Recent Russian Declarations

Two statements by Mr. Vyshinski and General Vinogradov have been interpreted in some quarters as evidence of Russian interference in Romania. Delegations from the Communist - dominated F.N.D. (Ploughman's Front and the Workers' syndicates) were received by these two Russian officials. They were told, among other things, that the workers could help in informing the Russians of the location of stolen goods and uncovering and liquidating Fascists. This could be regarded as unwarranted interference in domestic policies. On the other hand, it might be noted that the main purpose and principal stress of both speeches was upon the fulfillment of the Armistice and upon increasing production. Mr. Vyshinski, in effect, repeated a promise, saying that "though the Soviet Union has been victorious, it has not claimed an inch of Romanian territory; even more, the Soviet Government and the English and Americans have obliged themselves to give Transylvania back to the Romanians".

Bessarabia

Some further indication of the limits which the Russians tend to impose upon the scope of Anglo-American concern in Romania is found in the brusque rejection of General Schuyler's note. This note suggested discussion of the Russian demand for the return from Romania to the U.S.S.R. of all persons who resided "in Bessarabian territory during the Soviet occupation of 1940-1941". (The actual Russian decree seems to call for *instant* "repatriation" to the U.S.S.R. of any person now in Romania who was born in what is now Russian territory and who left it after 1917).

Explanation for the curt tone of the Soviet reply may be based primarily on the Russians' extreme sensitivity on the subject of Bessarabia. Well over a year ago, in a speech defining the future frontiers of the U.S.S.R., Stalin himself indicated that the U.S.S.R. would no more debate the status of California. Since that, this attitude has been an integral part of the policy of all Russian spokesmen. The General's note, while not intended to cast any doubts on the Russian claims to

Bessarabia by its reference to the "period of Soviet occupation" may have given rise to the impression that the topic of the possession of Bessarabia might be brought up for debate.

It should be noted that the Romanians are by no means reconciled to the loss of Bessarabia. In a conversation held only last week Maniu himself referred to the necessity of getting it back; and, during the Armistice discussion at Cairo last summer with the Romanian representatives, he held up proceedings by continuing to harp on a point which the Russians regard as absolutely settled. The Russians, of course, know that the Romanians are presenting their complaints to the British and Americans; and are therefore quicker to take offense even at a mere mention of Bessarabia than at almost anything else. They seem to feel that any discussion whatever involving Bessarabia is out of the question, since it may raise the matter of Russian sovereignty.

Oil

The Russians appear to have reacted almost as strongly to Anglo-American protests over the removal of oil equipment from Ploiești. The Russian claim that the equipment is "excess" or "German" may lack validity. What is important is to recognize the unspoken premises of the Russian position. Romanian oil drove both Romanian and German trucks and tanks deep into Russia. Romanian divisions, fighting beside the Germans, forced the Russians to destroy their own wells and installations at Grozny and Maikop, and threatened the destruction of the great fields of Baku. Russia now finds herself critically short of many types of refinery and drilling equipment, while at the same time in virtual possession of Ploiești's resources. It is scarcely to be expected, in this situation, that the Russians will act with a strict respect for international property rights or even for the literal terms of the Armistice Convention. It may even be expected that "interference" on the part of the Anglo-Americans will be regarded as a desire to place the interests of a few shareholders above that of an exhausted and defeated ally. Illegitimate as this attitude may appear to be, it is a fact to be reckoned with, and the consequences of "bucking" it must be considered.

Summary

From the above considerations, it seems inescapable that the role of the American representatives on the Allied Control Commission for Romania will be severely limited. Both the Italian precedent and the Russians own sense of their natural sphere of influence and the prerogatives of a victor apparently ensure it. Representations from the Americans, if they pertain to a topic recognizable connected with direct and tangible American interests, may be received equally. But it must be expected that even some of these will be rejected. Specific interests of Americans may conceivably suffer in this process. If it is, however, considered that the paramount American concern in this area is to assist in the building of harmonious relationships between the Russians and the Anglo-Americans, and in particular to lessen the possibilities of friction between British and Russian interests, then it may not necessarily be to the advantage of the United States to side with the British in pressing for a scope of action we did not accord the Russians in Italy.

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 691, c. 349-356; The National Archives of the United States; Washington D.C., Records of the Office of Strategic Services R.G. 226, XL 2958.

Traducere:

STATUL MAJOR

Regimentul 2677 al Biroului Servicii Strategice

Armata americană

APO 512

Raportul nr. 2 referitor la România

16 decembrie 1944

Către: Dr. William L. Langer, șef, Armata Regulată,

De la: Locotenent (junior grade) Henry L. Roberts,

Locotenent (junior grade) Beverly M. Bowie și dl. Robert L. Wolff

Via: Maior H. Stuart Hugher, șef, Armata Regulată

Subiect: Rolul Marilor Puteri în Comisia Aliată de Control pentru România.

Atitudinea Rusiei față de rolul pe care trebuie să-l joace cele trei Mari Puteri în privința României învinse a fost definită cât se poate de limpede în însăși Convenția de Armistițiu. În primul rând, documentul a fost semnat de Mareșalul Malinovski pentru toate cele trei guverne aliate. În al doilea rând, termenul „Înaltul Comandament Aliat“, oriunde apare el în textul Convenției a fost restrâns ca sens la „Înaltul Comandament (Sovietic) Aliat“. În al treilea rând, dar și cel mai categoric, articolul 18 a fost redactat în așa fel încât să stabilească cu precizie faptul că se va constitui o Comisie Aliată de Control care va lua asupra sa, până la încheierea păcii, reglementarea și controlul executării prezentelor condițiuni, sub conducerea generală și ordinele Înaltului Comandament Aliat (Sovietic), lucrând în numele Puterilor Aliate.

Este deci, foarte limpede că rușii intenționau, încă de la început, să-și asume puterea executivă și în consecință, probabil, rolul dominant în dirijarea activității Comisiei Aliate de Control. În plus este clar că nici Marea Britanie, nici Statele Unite nu au obiectat în vreun fel împotriva acestor prevederi în perioada redactării și semnării Convenției.

Poziția rușilor

Dacă poziția rușilor nu a fost suficient de clar menționată în redactarea Convenției de Armistițiu, ea a fost expusă foarte clar în recentul răspuns oficial al generalilor Vinogradov și Vasilev la o propunere a Marii Britanii, răspuns în care ei au subliniat rolul activ pe care îl vor avea în coordonarea activității Comisiei de Armistițiu. Răspunsul sună astfel:

„După ce am citit propunerea dvs. privind organizarea Comisiei Aliate de Control, trebuie să vă informez că mi se pare inacceptabilă. Sugestia dvs. privind exercitarea unei conduceri colective atât a misiunii ca întreg, cât și a fiecărei secțiuni în parte mi se pare irealizabilă și ar provoca multe dificultăți activității misiunii.“

În Notă se afirmă în continuare că în timpul negocierilor de la Moscova privind articolul 18 al Convenției de Armistițiu, s-a susținut că în această țară Comisia Aliată de Control trebuie să fie constituită după modelul Comisiei Aliate de Control din Italia. După cum se știe – spuneau în continuare generalii – rolul de putere executivă aparține în Italia Comandamentului Anglo-American. Reprezentantul sovietic din Comisia Aliată de Control are dreptul să fie informat despre activitatea Comisiei și să înmâneze sugestiile sale vicepreședintelui Comisiei.

Dimpotrivă, continuă răspunsul rușilor, puterea executivă în cadrul Comisiei Aliate de Control din România, potrivit articolului 18 al Convenției de Armistițiu, aparține Comandamentului sovietic. Reprezentantul britanic se va bucura de toate drepturile de care a beneficiat reprezentantul sovietic în Italia – adică dreptul de a fi informat despre activitatea Comisiei Aliate de Control și de a înmăna sugestiile sale vicepreședintelui Comisiei. În plus, Guvernul sovietic nu are nici o obiecție, dacă situația justifică acest lucru, ca un reprezentant britanic să participe ca delegat în cadrul departamentului administrativ al Comisiei, pentru a contribui la repatrierea cetățenilor britanici.

Analogia cu Italia

În această notă, și oriunde altundeva, rușii se bazează în mare măsură pe analogia cu Italia. S-ar putea obiecta, de exemplu, că Marea Britanie este mult mai legată prin interesele sale de România și Dunăre, decât este U.R.S.S. de Italia. Și totuși, este foarte adevărat că așa cum Italia este în prima zonă de securitate a Marii Britanii și are o importanță strategică și politică de ordin secundar pentru Rusia, tot așa este România în prima zonă de securitate a Rusiei și poate fi socotită ca având o importanță strategică și politică de ordin secundar pentru Marea Britanie. Iată cum din nou, punctul de vedere de rezistență al rușilor – potrivit căruia anglo-americanii au condus activitatea Comisiei Aliate de Control în Italia – este cu siguranță corect. Participarea rușilor a fost redusă, iar activitatea lor s-a redus la aceea de a observa și de a da sugestii.

Paralela poate fi continuată. Britanicii au constatat de curând că rușii, în ciuda promisiunilor lor de a nu face asta, au intervenit în politica internă a României. Fără îndoială că și anglo-americanii s-au simțit adeseori obligați să facă același lucru în Italia. De exemplu, cu puțin timp în urmă, Anthony Eden a declarat în Camera Comunelor că guvernul Maiestății Sale „nu este de acord să aibă în postul de ministru al afacerilor străine o persoană (Sforza) care a acționat de curând împotriva primului ministru (Bonomi), care a fost profund loial“. Dl. Eden a adăugat că el nu impune un veto ci exprimă o părere „lucru pe care avem dreptul să-l facem, date fiind condițiile care există între noi și Italia“.

Pot fi citate și exemple mai vechi:

a) Refuzul Comisiei Aliate de Control de a permite partidelor de opoziție din Italia să țină o consfătuire la Neapole în ianuarie 1944.

b) Discursul primului-ministru Churchill din 22 februarie 1944, în care el a declarat că nu este de acord cu schimbări în guvernul Badoglio până la căderea Romei și în care a dat de înțeles că partidele de opoziție nu corespund la fel de bine intereselor Aliatilor ca cele aflate la putere.

c) Părerea generală, negată oficial, dar niciodată infirmată, că Marea Britanie susținea mișcarea separatistă siciliană.

Declarații rusești de dată recentă

Două declarații, a dl. Vâșinski și a generalului Vinogradov, au fost interpretate în unele cercuri ca dovadă a amestecului rușilor în România. Delegații ale Frontului Național Democrat, partid dominat de comuniști (Frontul Plugarilor și sindicatele muncitorilor) au fost primite de aceste două oficialități rusești. Reprezentanții lor au spus, printre altele, că muncitorii i-ar putea informa pe ruși despre locurile unde sunt ascunse bunurile furate și i-ar putea ajuta să-i descopere și să-i lichideze pe fasciști. Acest lucru ar putea fi privit ca un amestec nejustificat în politica internă. Pe de altă parte, se poate aprecia că accentul se pune în cazul ambelor discursuri pe aplicarea prevederilor Armistițiului și pe creșterea

producției. Dl. Vâșinski repetă, într-adevăr, o promisiune, spunând că, „deși Uniunea Sovietică a ieșit victorioasă din război, ea nu a pretins nici un petec de pământ românesc; ba chiar mai mult, Guvernul sovietic, englezii și americanii s-au angajat să redea românilor Transilvania“.

Basarabia

O dovadă în plus a limitelor pe care rușii încearcă să le impună preocupărilor și intereselor anglo-americanilor privind România o putem găsi în brusca respingere a notei generalului Schuyler. Această notă sugera discutarea pretenției Rusiei ca toate persoanele, „care au locuit pe teritoriul Basarabiei în timpul ocupației sovietice în perioada 1940–1941“ să se-ntoarcă în U.R.S.S. (Prezentul decret sovietic prevede de altfel „repatrierea“ în U.R.S.S. a tuturor persoanelor care s-au născut pe actualul teritoriu al U.R.S.S. și care l-au părăsit după 1917).

Explicația pentru tonul tăios al răspunsului sovietic poate fi găsită, în primul rând, în teribila susceptibilitate a rușilor atunci când e vorba de Basarabia. Acum aproape un an, într-un discurs referitor la viitoarele frontiere ale U.R.S.S., Stalin însuși spunea că U.R.S.S. nu trebuie să mai discute statutul Basarabiei, decât atunci când S.U.A. va accepta să discute statutul Californiei. De atunci, această atitudine a fost adoptată de toți reprezentanții sovietici.

Nota generalului, deși nu intenționa să arunce vreo umbră de îndoială în privința pretențiilor Rusiei asupra Basarabiei, totuși, referindu-se la „perioada ocupației sovietice“ lăsa să se înțeleagă că tema Basarabiei mai poate fi încă discutată.

Trebuie să menționăm că românii nu s-au împăcat niciodată cu pierderea Basarabiei. Într-o convorbire pe care am avut-o săptămâna trecută, Maniu însuși se referea la necesitatea de a o redobândi, iar în timpul convorbirilor care au avut loc vara trecută la Cairo cu reprezentanții României, prin purtătorul său de cuvânt, a insistat în cadrul dezbaterilor asupra unei probleme pe care rușii o consideră categoric încheiată. Rușii știu, bineînțeles, că românii se plâng englezilor și americanilor și, de aceea, îi irită foarte repede și simpla menționare a Basarabiei mai mult decât orice altă problemă. Ei sunt de părere că orice discuție care implică Basarabia nu-și mai are rostul, pentru că este ca și când s-ar pune în discuție suveranitatea Rusiei.

Petrol

Se pare că rușii au reacționat foarte dur la protestele anglo-americanilor față de mutarea echipamentului petrolier de la Ploiești. Argumentul rușilor că echipamentul este „de prisos“ sau „german“ nu are o valoare prea mare. Ceea ce este important este să recunoaștem premisele nedeclarate ale poziției rușilor.

Petrolul românesc a permis înaintarea camioanelor și tancurilor românești și germane până departe în inima Rusiei. Diviziile române, luptând alături de nemți, i-au forțat pe ruși să-și distrugă propriile rezervoare și instalații la Groznâi și Maikop și au devenit o amenințare pentru zona Baku. Rusia este acum slab dotată cu echipament petrolier și poate intra în posesia celor de la Ploiești. Este, de aceea, puțin probabil ca, în această situație, rușii să acționeze respectând cu strictețe drepturile internaționale privind proprietatea sau măcar prevederile Convenției de Armistițiu. Este chiar de așteptat ca „un amestec“ din partea anglo-americanilor să fie privit ca o dorință de a pune mai presus interesele câtorva acționari decât pe cele ale unui aliat biruitor și epuizat.

Oricât de nejustă ar părea această atitudine, trebuie să ținem cont de ea, precum și de consecințele fărâmișării.

Rezumat

Din considerațiile prezentate mai sus reiese limpede că rolul reprezentanților americani în Comisia Aliată de Control pentru România va fi foarte limitat. Acest lucru ni-l garantează atât precedentul creat în cazul Italiei, cât și siguranța pe care o au rușii în privința sferei lor de influență și pe care le-o dau de altfel și prerogativele de învingător. Se pot primi în egală măsură observații din partea americanilor dacă ele se referă la o problemă strict legată de interesele lor directe. Dar, este de așteptat ca și unele dintre acestea să fie respinse. În această situație pot avea de suferit chiar și interesele directe ale americanilor.

Dacă, totuși, se apreciază ca cea mai importantă preocupare a americanilor în această zonă este să contribuie la stabilirea unor bune relații între ruși și anglo-americani și, mai ales, să diminueze eventualele conflicte de interese între englezi și ruși, atunci Statelor Unite nu le va fi de prea mare folos să fie alături de Marea Britanie în stăruința de a obține ceea ce noi nu am acordat rușilor în Italia.

30

1944 decembrie 17, București. Raportul lui Eugen Filotti, secretarul general al Comisiei Române pentru Aplicarea Convenției de Armistițiu asupra discuțiilor purtate la Legația sovietică în legătură cu solicitările adresate Comisiei Aliate de Control privind regimul diplomaților români și străini, altul decât cel stabilit de autoritatea sovietică.

Am avut o întrevedere cu Domnul Kirsanov discutând următoarele chestiuni:

1. Chestiunea vizelor de intrare și ieșire pentru supușii străini inclusiv diplomații. Am arătat Domnului Kirsanov nevoia de a ajunge la o procedură mai simplă spre a nu stânjeni posibilitățile de circulație ale diplomaților și a nu prejudicia interesele economice ale țării noastre și ale particularilor. Am propus, în privința diplomaților, ca Ministerul nostru să fie autorizat a acorda vizele de intrare și ieșire informând despre fiecare caz secțiunea politică a Comisiunii Aliate de Control. Pentru particularii străini să fie desemnat un funcționar al Ministerului nostru și unul al Comisiunii de Control care să examineze împreună cererile, după ce Direcțiunea Generală română a Poliției își va fi dat avizul. Cei doi reprezentanți să poată rezolva de plano cererile asupra cărora nu există îndoieli, rezervând unei cercetări mai aprofundate a autorităților superioare sovietice numai cazurile ce pot părea dubioase.

Domnul Kirsanov și-a rezervat să comunice la Moscova propunerile mele, dar m-a rugat ca până la sosirea răspunsului, Ministerul Afacerilor Străine și autoritățile noastre ca și Oficiile noastre din străinătate să nu acorde nici o viză fără conștientământul prealabil al Comisiunii Aliate de Control.

2. Chestiunea schimbului diplomaților români din Germania cu diplomații germani din România. Am arătat Domnului Kirsanov interesul mare ce avem de a putea repatria pe diplomații noștri, lucru ce nu se poate face decât pe cale de schimb. Am relevat că pentru aceasta ar fi nevoie, pe de o parte, ca diplomații germani (ca și cei italieni fasciști și unguri) arestați de autoritățile sovietice, și a căror listă i-am remis-o, să ne fie restituiți, iar pe de altă parte, ca schimbul să fie autorizat de Comisiunea Aliată de Control. I-am dat amănunte despre propunerile Guvernului german privitoare la modalitățile practice ale schimbului și i-am predat o listă nominală a personalului diplomatic german și a celui asimilat cu diplomații, aflat la dispozițiunea noastră.

Domnul Kirsanov a luat notă și și-a rezervat să transmită cererea noastră la Moscova spre examinare. Din partea sa a ținut să observe că în personalul internat de noi și rezervat pentru schimb se găsesc numeroase persoane care nu fac parte din funcționarii propriu-ziși ai Legațiunii și Consulatelor. I-am arătat că înglobarea acestor persoane în grupul de schimb a fost făcută pe bază de reciprocitate și în temeiul faptului că este vorba de persoane aflate în misiune oficială sau de funcționari ai unor servicii anexate Legațiunii.

3. Chestiunea schimbului de diplomați cu Ungaria. Am informat pe Domnul Kirsanov despre aspectul special al acestei chestiuni datorat împrejurării că diplomații unguri de aci s-au desolidarizat de Guvernul maghiar. Spre a putea cere ca diplomații noștri foști în Ungaria să poată pleca într-o țară neutră, am solicitat autorizația de a lăsa pe membrii Legațiunii Ungariei din București să plece în Turcia. Domnul Kirsanov a luat notă și mi-a promis a supune chestiunea Guvernului sovietic.

4. Am mai atins, cu titlu oficios, chestiunea unui schimb între românii din Transilvania de Nord trimiși la muncă în Germania și evreii din același teritoriu deportați cu un număr corespunzător de minoritari germani din România. Domnul Kirsanov mi-a arătat că va consulta principal guvernul său și asupra acestei chestiuni.

5. Am arătat Domnului Kirsanov neajunsurile ce decurg din faptul că pe vechea frontieră de la Trianon, care desparte Transilvania de Nord de Ungaria, nu există în prezent nici un control vamal și grăniceresc, ceea ce permite infiltrarea unui mare număr de elemente indezirabile în teritoriul restituit României prin art. 19 al Convenției de Armistițiu și însemnate contrabande de mărfuri și valute. Domnul Kirsanov mi-a răspuns că inconvenientele semnalate nu i se par prea grave și că în nici un caz elementele maghiare ce vin în Transilvania de Nord nu ar putea schimba raportul etnic al populațiunii. Extinderea controlului vamal și grăniceresc român pe frontiera în chestiune ar echivala în parte cu introducerea administrației românești în Transilvania de Nord, pe care Guvernul sovietic – potrivit punctului de vedere că dispozițiunile armistițiului formează un tot indivizibil – nu o poate admite atât timp cât principalele obligațiuni asumate de România prin acea convențiune nu au fost, după părerea sovietică, executate. Pe de altă parte, extinderea aceluși control ar jena, în opinia sa, mișcările trupelor sovietice.

6. Am semnalat Domnului Kirsanov faptul că cenzura sovietică a suprimat în ziarul „Curierul” diferite informațiuni privitoare la abuzurile și excesele săvârșite de unguri împotriva românilor din Transilvania de Nord. Am arătat că unii dintre acești unguri sunt elemente care au servit până acum Guvernul de la Budapesta.

Domnul Kirsanov mi-a declarat că publicarea unor astfel de informațiuni nu poate fi admisă deoarece ele apar ca o critică indirectă la adresa autorităților sovietice care dețin în prezent administrația în Transilvania de Nord. Crede că incidentele în chestiune nu trebuie exploatare spre a nu întretine o atmosferă de nemulțumire față de situațiunea actuală a Transilvaniei de Nord.

Comisiunea Aliată de Control nu se opune însă ca presa română să afirme drepturile românești asupra Transilvaniei de Nord pe care, potrivit art. 19 din Convențiunea de Armistițiu, Guvernul sovietic nu le contestă.

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 189, f. 37-40.

1944 decembrie 22, București. Decretul-lege pentru organizarea Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului dintre România și Națiunile Unite.

MIHAI I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți de față și viitor, sănătate:

Asupra raportului Ministrului nostru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine, cu nr. 116160 din 19 decembrie 1944,

Văzând jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 954 din 1944;

În baza dispozițiilor Înalțului decret regal nr. 1626 din 1944, publicat în Monitorul Oficial nr. 202 din 2 septembrie 1944;

Văzând dispozițiunile art. 18 din Convenția de Armistițiu, publicată în Monitorul Oficial nr. 219 din 22 septembrie 1944,

Am decretat și decretăm:

DECRET-LEGE

privitor la organizarea Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului dintre România și Națiunile Unite

Art. I. Pentru aplicarea Convenției de Armistițiu între Guvernul român, pe de o parte, și Guvernele Uniunii Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite ale Americii, pe de altă parte, încheiată la 12 septembrie 1944, se înființează o comisie care este însărcinată:

a) Să dea, pentru România, interpretarea Convenției de Armistițiu potrivit normelor principale stabilite de către Consiliul de Miniștri;

b) Să dea îndrumări, directive și instrucțiuni pentru executarea Convenției de Armistițiu;

c) Să controleze executarea clauzelor Convenției de Armistițiu.

Art. II. Comisiunea prevăzută la art. I de mai sus este compusă dintr-un președinte și șase membri, numiți prin Înalț decret regal, pe baza propunerii președintelui Consiliului de Miniștri.

Președintele comisiei va avea gradul de ministru, precum și răspunderea ministerială.

Art. III. Pe lângă această comisie se vor putea crea, după nevoi, prin decizia președintelui, comisii consultative sau subcomisii permanente, cu atribuții speciale, precum și servicii exterioare.

Comisiunea va fi ajutată de mai mulți consilieri tehnici permanenți și va putea folosi specialiști de competență notorie.

Lucrările comisiei vor fi conduse de 1-3 secretari generali.

Secretarii generali, consilierii tehnici și membrii comisiei și subcomisiei se numesc de președintele comisiei.

Art. IV. Încadrarea serviciilor interioare și exterioare ale comisiei se va face cu funcționari publici și ofițeri detașați, în acest scop, la cererea președintelui comisiei, precum și personal angajat nou de către președintele comisiei.

Dispozițiunile art. 82, alin. a din Codul funcționarilor publici nu se aplică funcționarilor detașați la Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului, adică timpul petrecut în detașarea în serviciile comisiei se consideră stagiu valabil pentru înaintare.

Notările obținute de funcționarii detașați de la alte departamente sau instituții vor fi comunicate acestora din urmă.

Personalul angajat nu dobândește calitatea de funcționar public, drepturile lui fiind cele stabilite de legea contractelor de muncă.

Art. V. Comisia, prin președintele ei, sau prin persoanele desemnate de acesta, dintre ceilalți membri ai comisiunii, sau secretari generali, reprezintă guvernul și Înalțul Comandament Român pe lângă Înalțul Comandament Aliat și pe lângă Comisia Aliată de Control prevăzută de art. 18 al Convenției de Armistițiu.

Comisiunea este singurul organ calificat să primească cererile Înalțului Comandament Aliat și Comisiunii Aliate de Control, să le rezolve și să le trimită departamentelor, autorităților și instituțiilor publice, pentru aducerea lor la îndeplinire, sau, unde este cazul, să le trimită spre rezolvare.

De asemenea, comisiunii i se vor adresa, direct sau prin intermediul departamentelor, autorităților și instituțiilor publice, cererile române în legătură cu aplicarea armistițiului.

Președintele comisiunii va rezolva aceste cereri sau le va supune comisiei spre rezolvare.

Președintele va putea, de asemenea, să delege unuia sau mai multor membri ai comisiei sau secretari generali, dreptul de a rezolva o parte din lucrările curente.

Art. VI. Fiecare departament va delega un secretar general cu atribuțiunea specială de a lua măsuri și de a supraveghea executarea tuturor operațiunilor în legătură cu executarea Convenției de Armistițiu în cadrul departamentului respectiv.

Art. VII. Chestiunile supuse Consiliului de Miniștri sau Consiliului Interministerial al Departamentelor Economice, de către președintele comisiunii, vor fi soluționate cu precădere.

Art. VIII. Organizarea și funcționarea serviciilor interioare și exterioare ale comisiunii vor fi stabilite prin regulament, de către președintele comisiunii.

Art. IX. Președintele comisiunii va putea acorda personalului detașat de la alte departamente sau instituțiuni publice indemnizații pentru activitatea excepțională.

Indemnizația acordată unui funcționar într-o lună nu poate depăși drepturile lunare ale funcționarului respectiv, prevăzute în statele de salarizare ale autorității căreia aparține.

Art. X. Pentru acoperirea cheltuielilor de funcționare ale comisiunii (personal, materiale, reprezentare, rechiziții etc.) Ministerul Finanțelor va deschide creditele necesare la dispoziția președintelui comisiunii, prin Banca Națională a României.

Art. XI. Cheltuielile de orice natură ale comisiunii nu sunt supuse dispozițiilor legii contabilității publice și celorlalte legi financiare speciale.

Justificarea lor se face prin aprobarea președintelui comisiunii sau împuternicitului său dată pe actele sau dovezile, din care să rezulte că s-au efectuat cheltuielile.

Art. XII. Verificarea gestiunii se va face de o comisiune specială a Înaltei Curți de Conturi, care va da descărcarea în termen de 15 zile de la expirarea fiecărei luni.

Această comisiune va fi constituită prin deciziunea Ministerului Finanțelor și se va compune din trei consilieri ai Înaltei Curți de Conturi, ajutați de referendari desemnați de această Înalță Curte.

Art. XIII. Numirea președintelui și membrilor comisiunii făcută pe baza legii nr. 572 din 24 octombrie 1944 rămâne valabilă.

Art. XIV. Legea nr. 572 din 24 octombrie 1944 se abrogă.

Art. XV. Dispozițiunile legale contrarii prezentului decret-lege nu sunt aplicabile comisiei.

Dat în București la 22 decembrie 1944.

MIHAI,

Președintele Consiliului de Miniștri,
General de Corp de Armată
Adj. N. Rădescu

Ministrul Finanțelor,
M. Romniceanu

Ministrul Afacerilor Străine,
Constantin Vișoianu

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 2751, f. 30-32

32

1944 decembrie 26, București. Raportul lui A. Lavrentiev adresat lui A. I. Vâșinski referitor la probleme legate de retrocedarea Transilvaniei de Nord, României.

Секретно

экз. I

26.XII.1944 г.

Тов. ВЫШИНСКОМУ А. Я.

В сообщении Начальника Политуправления 2-го Украинского Фронта тов. Тевченкова, передающего докладную записку Секретаря Обкома Румынской компартии Северной Трансильвании, Годльбергера, об экономическом и финансовом положении Северной Трансильвании, указывается на необходимость:

1. Организации Комиссариата по делам Северной Трансильвании, который руководил бы административными органами, экономикой, финансами, торговлей, здравоохранением, школами и т.д. Как можно понять из записки, руководство этого Комиссариата должно назначаться советскими военными властями из самого населения Северной Трансильвании.

2. Организации Банка, который должен был бы получить капитал от Советского командования в уплату за будущие поставки промышленных товаров и продовольствия.

3. Разрешения обмена сырьем путем клиринга между Румынией и Северной Трансильванией.

При рассмотрении этих предложений неминуемо возникают следующие вопросы:

а) Как долго Северная Трансильвания (вся или большая часть) не будет передаваться Румынии?

б) Вся ли Трансильвания будет передана Румынии, а из большей части именно какая?

На просьбу Румынского правительства о введении в Северной Трансильвании румынской администрации Советское правительство

через СКК заявило, что вопрос о сроке и порядке установления на территории Северной Трансильвании румынских административных органов органически связан со всеми другими вопросами, касающимися выполнения соглашения о перемирии и, в первую очередь, такого условия, как выполнение ст. II-й.

Подписание соглашения о поставках в счет репараций по ст. II-й Соглашения о перемирии (которое ожидается в ближайшее время) еще не гарантирует добросовестного выполнения Румынским правительством этой статьи; так же как и других статей (ст. 8, ст. 10, ст. 12). Поэтому, как кажется, практически вряд ли можно будет говорить о передаче Северной Трансильвании даже после подписания указанного соглашения о поставках. Кроме того, вопрос о передаче Румынии Северной Трансильвании должен явиться важнейшим рычагом воздействия на Румынское правительство не только в области выполнения экономических обязательств по Соглашению о перемирии, но и в области проведения им внутренней и внешней политики.

В настоящее время нет материалов, которые могли бы дать определенный ответ, какую часть Северной Трансильвании следовало бы передать Румынии и какую часть — Венгрии. В записке о Трансильвании, составленной в июле месяце с.г. Комиссией тов. Литвинова, не дано ответа на этот вопрос, в то время как теперь, когда образовалась Временное Национальное правительство Венгрии, к этому вопросу нужно подойти вплотную. Пологаю, что Комиссии тов. Литвинова следовало бы специально разработать эту тему.

Если будет принято решение о передаче Румынии не всей Северной Трансильвании, то, вероятно, потребуется предварительное согласование этого предложения с союзниками, на что потребуются значительное время.

Таким образом, учитывая вышесказанное, представляется, что передача румынами Северной Трансильвании (всей или большей части) вряд ли может произойти в ближайшие месяцы.

Если же исходить из этого вывода, то, учитывая еще при этом тяжелое экономическое положение Северной Трансильвании и необходимость успешного использования имеющейся промышленности для нужд Красной Армии, было бы целесообразным создать Временное Административное Управление, которому подчинить все местные органы власти и поручить руководство финансовой жизнью всей Северной Трансильвании. Это Временное Административное Управление, составленное из местного населения, должно было бы работать под контролем Уполномоченного Военного Совета 2-го Украинского фронта на основе постановления ГОКО за № 6803 с от 27 октября 1944 г., вынесенного в связи с вступлением Красной Армии на территорию Венгрии. (Я указываю на это постановление потому, что оно определяет задачи Советского Военного Командирования на освобожденной венгерской территории. Понятно, что с точки зрения наших внешне-политических обязательств Северную Трансильванию нельзя рассматривать в качестве венгерской территории).

Что касается предложения о создании Банка в Северной Трансильвании, а также разрешения об обмене между Румынией и Трансильванией сырьем, то эти вопросы могли бы быть решены в

результате практической деятельности Временного Административного Управления.

Создание Временного Административного Управления, несомненно, будет волновать Румынское правительство. Но эту нашу акцию можно легко объяснить румынам, используя те же аргументы, которые приводились в ответе на просьбу Румынского правительства о создании в Северной Трансильвании румынских административных органов, указав дополнительно на необходимость более детального изучения практического осуществления статьи 19-й Соглашения о Перемирии о передаче Румынии всей или большей части Северной Трансильвании.

А. Лаврентьев

Отпечатано 2 экз.

1 — тов. Вышинскому А. Я.

2 — в дело

26.XII.44 г.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 141-144, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 7

SECRET

ex. nr. 1

26.XII.1944

prerogative

Tovarășului A. I. Vâșinski,

În comunicatul șefului Direcției Politice a Frontului 2 Ucrainean, tovarășul Tevcenkov, prin care transmite nota informativă a secretarului Comitetului regional al Partidului Comunist Român din Transilvania de Nord, Godlberger, referitoare la situația economică și financiară din Transilvania de Nord, sunt menționate dezideratele privind:

1. Constituirea Comisariatului cu problemele Transilvaniei de Nord, care să conducă organele administrative, economia, finanțele, comerțul, protecția sănătății, învățământul etc. După cum se poate înțelege din notă, conducerea acestui comisariat trebuie numită de puterea militară sovietică din rândul populației Transilvaniei de Nord.

2. Înființarea unei bănci, care ar trebui să primească capital de la Comandamentul sovietic, plătit prin livrări de mărfuri industriale și alimentare.

3. Permitearea schimbului de materii prime între România și Transilvania de Nord prin metoda cliring.

Din examinarea acestor propuneri apar iminent următoarele întrebări:

a) Până când Transilvania de Nord (toată sau cea mai mare parte) nu va fi retrocedată României?

b) Va fi oare retrocedată României toată Transilvania sau care anume zonă din cea mai mare parte?

La solicitarea Guvernului român privind instalarea Administrației române în Transilvania de Nord, Guvernul sovietic a anunțat prin Comisia Aliată de Control că problema termenului și a modalității de instalare a organelor administrației

românești pe teritoriul Transilvaniei de Nord este legată organic de multe alte probleme ce privesc îndeplinirea Convenției de Armistițiu, în primul rând condiția de îndeplinire a articolului al 11-lea.

Semnarea convenției privind livrarea de mărfuri în contul reparațiilor, conform articolului al 11-lea al Convenției de Armistițiu (care este așteptată în scurt timp), nu garantează încă îndeplinirea corectă de către Guvernul român a acestui articol ca și a altora (articolele 8, 10, 12). Din această cauză, se pare că, practic, e puțin probabilă discutarea retrocedării Transilvaniei de Nord chiar și după semnarea convenției menționate privind livrarea de mărfuri.

În plus, problema retrocedării Transilvaniei de Nord, României trebuie să fie o pârghie de acțiune asupra Guvernului român nu numai în domeniul îndeplinirii obligațiilor economice conform Convenției de Armistițiu, dar și în domeniul politicii interne și externe promovate de acesta.

În prezent, nu există materiale care ar putea da un răspuns precis la întrebarea ce parte din Transilvania de Nord ar urma să fie retrocedată României și care Ungariei. În raportul privind Transilvania, întocmit în luna iulie a.c. de către Comisia condusă de tovarășul Litvinov, nu se dă răspuns la întrebarea amintită, în timp ce în prezent, când în Ungaria s-a format Guvernul Național Provizoriu, se impune aprofundarea acestei probleme. Presupun că această Comisie a tovarășului Litvinov va studia în mod special problema.

Dacă va fi luată hotărârea de a retroceda României numai o parte a Transilvaniei de Nord atunci, probabil, va fi necesară o punere de acord prealabilă cu aliații asupra acestei propuneri, fapt care necesită o importantă perioadă de timp.

Astfel, având în vedere cele mai sus menționate, se prefigurează ideea că este puțin probabil ca retrocedarea Transilvaniei de Nord (toată sau cea mai mare parte) românilor să se realizeze în următoarele luni.

Însă, dacă se pleacă de la această premisă, ținându-se cont de situația economică grea a Transilvaniei de Nord, cât și de necesitatea unei bune utilizări în folosul Armatei Roșii a industriei existente, atunci ar fi oportună crearea unei Direcții administrative provizorii căreia să i se subordoneze toate organele locale ale puterii și să fie investită cu conducerea activităților financiare și bancare din toată Transilvania de Nord. Această Direcție administrativă provizorie, compusă din populația locală, ar trebui să activeze sub controlul Consiliului Împuternicit de Război al Frontului 2 Ucrainean în baza hotărârii GOKO cu nr. 6803 din 27 octombrie 1944, emisă în urma intrării Armatei Roșii pe teritoriul Ungariei. (Mă refer la această hotărâre deoarece stabilește sarcinile Comandamentului Militar Sovietic pe teritoriul ungar eliberat. Se înțelege, că din punct de vedere al angajamentelor noastre în politica externă nu putem considera Transilvania de Nord ca un teritoriu ungar).

În ceea ce privește propunerile referitoare la înființarea unei bănci în Transilvania de Nord și permisiunea schimbului de materii prime între România și Transilvania, ar putea fi soluționate în urma unei activități practice a Direcției administrative provizorii.

Crearea Direcției administrative provizorii va deranja, desigur, Guvernul român. Însă, acțiunea noastră o putem explica ușor românilor, folosind aceleași argumente pe care le-am adus în cazul răspunsului la solicitarea Guvernului român de a instala organe administrative românești în Transilvania de Nord,

adăugând și necesitatea întocmirii unui studiu detaliat asupra îndeplinirii practice a articolului 19 din Convenția de Armistițiu privind retrocedarea Transilvaniei de Nord, toată sau cea mai mare parte, României.

A. Lavrentiev

Dactilografiat în 2 exemplare
1 – tovarășului A. I. Vâșinski
2 – la dosar
26.XII.1944

33

1944 decembrie 30, <București>. Declarațiile primului-ministru al României, generalul N. Rădescu, făcute presei străine privitor la executarea prevederilor Convenției de Armistițiu.

DECLARATIONS DU PREMIER MINISTRE, GENERAL N. RADESCO,
faites aux représentants de la presse étrangère le 30 décembre 1944

Les problèmes d'une urgence extrême qui réclament chaque jour une solution adéquate, ont retardé une prise de contact avec les représentants de la presse étrangère, contact que j'aurais désiré établir dès le premier jour où S.M. le Roi m'a fait l'honneur de m'appeler à la tête du nouveau gouvernement d'union nationale. Ce retard que je suis le premier à regretter me permet toutefois – et c'est là, crois-je, un avantage appréciable – de vous faire connaître aujourd'hui, non seulement le programme et les idées qui m'ont guidé en acceptant la lourde tâche de diriger, dans les circonstances présentes, les destinées de la Roumanie, mais aussi de vous communiquer les résultats de l'expérience acquise au cours de ces premières semaines de gouvernement.

L'exécution de l'armistice

Cette expérience nous permet de mieux définir la situation actuelle et de nous rendre compte de tout ce qui nous reste à accomplir.

Le premier remplaçant du Commissaire du peuple aux Affaires Etrangères, M. Vychinski, constatait l'autre jour, avant de quitter Bucarest, que les conditions d'exécution de l'armistice s'étaient améliorées et que le gouvernement roumain avait fait, dans ce sens, un effort indiscutable. Cette déclaration autorisée ne peut assurément que nous réjouir; elle prouve que notre bonne volonté a été pleinement reconnue.

La politique d'étroite collaboration avec les Nations Unies et particulièrement avec l'U.R.S.S. est, en effet, partagée et soutenue par l'unanimité de l'option, laquelle est persuadée, comme je l'ai déclaré à maintes reprises, que toute déviation de cette attitude rectiligne équivaudrait pour la Roumanie à un véritable suicide.

La poursuite de la guerre

Mais depuis, l'évolution des événements a fait entrevoir toujours plus clairement que nous ne sommes pas encore dans la phase décisive des opérations militaires en Europe. Il ne s'agit dorc plus seulement de l'exécution de l'armistice, qui est la liquidation d'un passif c néreux, mais de la poursuite de la guerre, qui doit représenter la contribution active de la Roumanie à la campagne des Alliés. Déjà, comme Chef de l'Etat Major Général, j'ai porté de douze à quatorze le

nombre des divisions roumaines engagées dans la bataille de Transylvanie et de Hongrie. Il s'agit maintenant de soutenir cette action militaire désormais glorieuse, qui met toutefois à une dure épreuve notre pays, épuisé par les trois années précédentes d'une guerre malheureuse, contraire à ses sentiments et à ses véritables intérêts.

Il nous faut donc redoubler d'efforts dans toutes les directions, rendre plus intense notre production, assurer la discipline du travail et l'ordre intérieur.

L'union nationale

J'ai fait appel, dans ce but, aux partis représentés dans le gouvernement d'union nationale que l'ai l'honneur de présider. J'ai été heureux de constater que la presse a adopté ces derniers temps un langage beaucoup plus modéré et que les manifestations dans les rues ont disparu; la collaboration dans le Conseil des ministres a fait également de notables progrès.

Ce qui reste à faire

Il reste cependant beaucoup à faire, tant pour la Capitale dont l'approvisionnement en aliments et surtout en combustible est précaire, qu'en province où l'administration est encore loin d'obéir à des règles bien établies et uniformes, bien qu'au dernier moment nous ayons réussi, grâce à l'action de la commission interministérielle, à rétablir en Moldavie, des conditions normales. Les initiatives et les improvisations d'une époque troublée doivent faire place à l'autorité du gouvernement central, dont le rétablissement sans restrictions ni réserves, sur toute l'étendue du territoire, est une condition essentielle, à la fois de l'exécution de l'armistice et de l'effort de guerre.

Le rendement industriel

C'est sous l'angle de ces mêmes préoccupations qu'il nous faut considérer également le problème du rendement industriel, comme d'ailleurs celui de l'épuration, problème de première importance et que nous sommes décidés à résoudre sans ménagement, sans réticence et avec toute l'énergie requise par les circonstances. Là, comme ailleurs, il faut faire confiance au gouvernement et ne pas l'entraver dans sa lourde tâche.

L'appel aux Alliés

Mais pour qu'il puisse la mener à bonne fin, il est de mon devoir de m'adresser également à nos Alliés, aux côtés desquels nous luttons désormais de toutes nos forces, pour la victoire du droit et de la liberté. Nous avons donné jusqu'ici, et nous continuerons à donner jusqu'au bout, toutes les preuves que nous sommes lancés dans cette bataille sans hésitation ni arrière-pensée, ainsi que nos sacrifices en font foi. Il faut maintenant – et j'en ai le ferme espoir – que, de leur côté aussi, nous recevions tout l'appui nécessaire. C'est surtout en matière de circulation et de transports qu'il nous faut réaliser, sans retard, des conditions élémentaires et indispensables à tout l'effort du pays; on sait que sur ce point nous ne pouvons rien sans le concours de nos Alliés. A l'heure qu'il est, notre cause est si bien soudée à la leur, qu'il faut se rendre compte que tout accroissement de nos forces augmente leurs propres chances et que toute diminution de notre capacité économique ou militaire les affaiblit dans la même mesure. Nous devons donc cesser en 1945 d'être les vaincus de 1944, pour devenir en droit ce que nous sommes en fait depuis le 23 août: les artisans de la victoire commune. C'est à cette oeuvre que j'ai décidé de consacrer toute l'énergie dont je suis capable et les années qui me restent à vivre. J'ai eu jusqu'ici le plus grand appui de la part de

S.M. le Roi qui m'a confié cette mission si lourde de responsabilités; je compte sur celui des partis politiques qui m'ont accordé leur confiance comme président au Conseil et j'espère que le concours des Alliés ne me fera pas défaut: le salut du pays en dépend entièrement.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 27/1944, f. 1-4.

Traducere:

DECLARAȚIILE PRIMULUI-MINISTRU, GENERAL N. RĂDESCU, făcute reprezentanților presei străine la 30 decembrie 1944

Problemele de extremă urgență care cer zilnic o soluție adecvată au întârziat un contact cu reprezentanții presei străine, contact pe care aş fi dorit să-l stabilesc încă din prima zi în care M.S. Regele mi-a făcut onoarea de a mă chema în fruntea noului guvern de uniune națională. Această întârziere, pe care eu o regret primul, îmi permite totodată – și aici este, cred, un avantaj apreciabil – de a vă aduce astăzi la cunoștință nu numai programul și ideile care m-au ghidat acceptând sarcina grea de a conduce, în împrejurările prezente, destinele României, dar și de a vă comunica rezultatele experienței dobândite în cursul acestor prime săptămâni de guvernare.

Punerea în aplicare a armistițiului

Această experiență ne permite să definim mai bine situația actuală și să ne dăm seama de ceea ce ne rămâne de îndeplinit.

Primul adjunct al Comisarului poporului de la Afaceri Externe, Dl. Vâșinski, constata, zilele trecute, înainte de a părăsi Bucureștii că se amelioraseră condițiile de punere în aplicare a armistițiului și că Guvernul român făcuse în acest sens un efort indiscutabil. Această declarație autorizată nu poate, desigur, decât să ne bucure; ea dovedește că bunăvoința noastră a fost pe deplin recunoscută.

Politica de strânsă colaborare cu Națiunile Unite și în special cu U.R.S.S. este într-adevăr împărtășită și susținută de unanimitatea opiniei <publice> care este încredințată că, așa cum am declarat-o de nenumărate ori, orice deviere de la această atitudine rectilinie ar echivala cu o adevărată sinucidere pentru România.

Continuarea războiului

Dar de atunci evoluția evenimentelor a lăsat să se întrevadă tot mai clar că nu suntem încă în faza decisivă a operațiunilor militare în Europa. Nu este vorba numai de punerea în aplicare a armistițiului, care înseamnă lichidarea unui trecut incomod, ci de continuarea războiului, care trebuie să reprezinte contribuția activă a României la campania Aliaților. Deja, ca șef al Statului Major General, am crescut de la doisprezece la paisprezece numărul diviziilor române angajate în lupta din Transilvania și din Ungaria. Acum trebuie să susținem această acțiune militară, glorioasă în viitor, care pune totuși la grea încercare țara noastră, epuizată timp de trei ani într-un război nefericit, contrar sentimentelor și adevăratelor sale interese.

Trebuie deci să ne dublăm eforturile în toate direcțiile, să ne intensificăm producția, să asigurăm disciplina muncii și ordinea internă.

Uniunea națională

Am făcut apel, în acest scop, la partidele reprezentate în guvernul de uniune națională pe care am onoarea să-l prezidez. Am fost fericit să constat că presa a adoptat în ultimul timp un limbaj mai moderat, iar manifestațiile pe străzi au dispărut; colaborarea în cadrul Consiliului de Miniștri a făcut, de asemenea, progrese notabile.

Ce rămâne de făcut

Rămân totuși multe de făcut, atât în Capitală, a cărei aprovizionare cu alimente și mai ales combustibili este precară, cât și în provincie, unde administrația este încă departe de a se conforma unor reguli bine stabilite și uniforme, cu toate că în ultimul moment am reușit, grație acțiunii comisiei interministeriale, să restabilim condiții normale în Moldova. Inițiativele și improvizațiile unei epoci tulburi trebuie să lase locul autorității guvernului central, a cărei restabilire fără restricții sau rezerve, pe întreg teritoriul, este o condiție esențială în același timp pentru punerea în aplicare a armistițiului, cât și pentru susținerea efortului de război.

Randamentul industrial

Din unghiul acelorăși preocupări trebuie să privim și problema randamentului industrial, ca de altfel și pe aceea a revenirii la stabilitate, problemă de primă importanță pe care suntem hotărâți să o rezolvăm fără menajamente, fără reticență și cu toată energia cerută de aceste împrejurări. Aici, ca și în altă parte trebuie să-i acordăm încredere guvernului și să nu-l împiedicăm în îndeplinirea grelei sale sarcini.

Apel către Aliați

Dar pentru a o duce la bun sfârșit, este de datoria mea să mă adresez în egală măsură Aliaiților noștri, alături de care luptăm de acum înainte cu toate forțele, pentru victoria legalității și a libertății. Până în prezent, am făcut dovada și vom continua să o facem până la capăt, că suntem lansați fără ezitări și fără reticențe în această luptă, după cum o dovedesc sacrificiile noastre. Trebuie – și am speranța fermă – ca și dinspre partea lor să primim tot sprijinul necesar. Mai ales în materie de circulație și de transporturi trebuie să realizăm, fără întârziere, condiții elementare și indispensabile oricărui efort al țării; se știe că asupra acestui punct nu putem face nimic fără concursul Aliaiților noștri. La ora actuală, cauza noastră este atât de apropiată de a lor încât trebuie să ne dăm seama că orice creștere a forțelor noastre mărește propriile lor șanse și orice diminuare a capacității noastre economice sau militare le slăbește în egală măsură. Deci noi trebuie să încetăm de a fi, în 1945, învinșii din 1944 pentru a deveni de drept ceea ce suntem de fapt de la 23 august încoace: artizanii unei victorii comune. Acestei realizări m-am decis să-i consacru toată energia de care sunt capabil și anii de viață care-mi rămân. Până în prezent, cel mai mare sprijin l-am avut din partea M.S. Regele care mi-a încredințat această misiune atât de plină de responsabilități; contez pe sprijinul partidelor politice care mi-au acordat încrederea lor ca președinte al Consiliului și sper că ajutorul Aliaiților nu-mi va lipsi. Salvarea țării depinde de acestea în întregime.

<1944>. Memoriu al Guvernului român adresat Comisiei Aliate de Control privitor la înjustețea acuzării României de mersul nesatisfăcător al aplicării Convenției de Armistițiu.

DOMNULE GENERAL

După o atentă examinare a notei pe care mi-ați remis-o în seara zilei de 2 noiembrie 1944, țin să vă răspund cele ce urmează:

Acuzațiunile pe care Comisiunea Aliată de Control le aduce cu privire la mersul nesatisfăcător al aplicării Convenției de Armistițiu sunt nu numai neîntemeiate ci și profund nedrepte, dacă se ține socoteala de eforturile făcute atât de diferitele departamente, cât și de Comisia Românească pentru Aplicarea Convenției de Armistițiu, cu toate dificultățile pe care le-am întâmpinat și pe care am căutat tot timpul să le înlăturăm.

Ne învinuiți de o rea aplicare a art. 2 din Convenția de Armistițiu și anume:

a) Că nu au fost până acum internați toți supușii germani și unguri care trăiesc pe teritoriul României.

La această afirmație avem de răspuns următoarele:

Au fost închiși toți supușii unguri și germani care au putut fi identificați până în prezent; de la această măsură au fost exceptate anumite categorii de persoane, ca de exemplu: pașaportarii germani de origine cehă, bolnavii și infirmii de peste 60 de ani, anumiți specialiști indispensabili industriilor sau întreprinderilor unde funcționau etc.

Aceste excepții au fost comunicate încă de la 19 octombrie prin Memoriul întocmit de Comisia Română privitor la executarea armistițiului și înaintat Comisiei Aliate de Control (vezi art. 2). Cu privire la cei indispensabili întreprinderilor s-au făcut comunicări speciale.

În dimineața zilei de 2 noiembrie, dl consilier Demetrescu a luat contact cu dl colonel Borisov, dându-i explicații asupra diferitelor excepții mai sus semnalate și cerând agrementul pentru procedarea întrebuițată, având în vedere lipsa de vreun răspuns al Comisiei Aliate de Control la comunicarea noastră anterioară.

Comisia Aliată de Control, în același timp în care aveau loc conversațiile amintite, a reproșat în scris Ministerului de Interne lipsa de severitate cu care se aplică art. 2 din Convenția de Armistițiu; Ministerul de Interne în aceeași zi a ordonat arestarea tuturor exceptaților.

În seara zilei de 3 noiembrie, la intervenția dlui Ministru Christu, dl. General Vinogradov a recunoscut că cehii trebuie exceptați și dl Ministru Christu a dat dispoziții în acest sens chiar din Cabinetul Vicepreședintelui Comisiei Aliate de Control; pentru celelalte excepții dl General Vinogradov a făgăduit să răspundă după examinarea chestiunii.

În dimineața zilei de 4 noiembrie, Ministerul de Interne ne-a comunicat că autoritățile sovietice de la Orșova au arestat pe șeful poliției locale pentru învinuirea de a fi arestat pe germanii specialiști în manevrarea vapoarelor de pe Dunăre, fără de care aceste vapoare nu puteau naviga.

Din cele de mai sus rezultă că excepțiunile pe care le-am făcut la internarea cetățenilor germani și unguri erau normale, că ele nu pot fi interpretate ca o aplicare răuvoitoare a art. 2 din Armistițiu, deoarece ulterior Comisia Aliată de

Control recunoaște îndreptățirea unora, nu și-a fixat încă punctul de vedere cu privire la altele, iar autoritățile sovietice procedează la arestarea celor răspunzători de o aplicare prea severă a textului acestui articol.

b) Că cei internați sunt tratați prea blând.

La această afirmație răspundem că tratamentul ce li se aplică este tratamentul normal pentru astfel de cazuri, prevăzut de convențiile internaționale, iar pachetele pe care le-au primit au fost întotdeauna remise în prezența șefului lagărului. Ministerul Internelor îmi semnaleză că nu cunoaște nici un caz de evadare. Am cerut o cercetare severă asupra acestei alegațiuni a Dumneavoastră și v-aș fi recunoscător dacă mi-ați putea cita cazuri precise.

Cu privire la art. 5 răspund:

S-au dat ordine categorice ca să se comunice de către prefecturile de județ numele tuturor cetățenilor sovietici care ar intra în această categorie. Pe măsură ce datele au fost primite, ele au fost comunicate Comisiei Aliate de Control. Este adevărat că nu s-au primit încă date din anumite părți ale țării, dar aceasta se datorează greutatea mari de comunicație și faptului că în acele părți ale țării administrația românească nu este încă restabilă și nu are legături normale cu Bucureștii.

Termenul pentru înscrierea cetățenilor sovietici în listele de repatriere și pentru acordarea mijloacelor de întreținere sau îmbrăcăminte a fost în repetate rânduri prelungit la cererea Comisiei Aliate de Control, iar ultimul termen acordat este de 15 noiembrie 1944.

Printr-o notă specială s-a cerut prezentarea acestor liste până la 10 noiembrie; întreb, cum se pot prezenta liste complete până la 10 noiembrie, dacă termenul cerut de Comisia Aliată de Control pentru înscriere joacă până la 15 noiembrie?

Afirm cu toată tăria că nu s-au dat niciodată instrucțiuni pentru a influența pe cetățenii sovietici convingându-i să nu se repatrieze în Uniunea Sovietică.

Sunt informat că dl Christu, în convorbirea pe care a avut-o cu dl General Vinogradov în seara zilei de 3 noiembrie, a dat explicații pe care le-ați fi socotit mulțumitoare și că și-a luat angajamentul de a vă prezenta în puține zile un memoriu juridic asupra problemei.

Cu privire la întreținere, echipare și îmbrăcare, s-a luat și se aplică măsurile cuvenite; în același timp, am dat dispoziții să se cerceteze dacă există în provincie unele imperfecțiuni de aplicare, pentru imediată remediere.

În ceea ce privește art. 8 și anume blocarea averilor de orice fel ale supușilor inamici, imputarea ce ni se aduce de a nu executa clauzele armistițiului este cu atât mai nedreaptă cu cât legile de blocare ale acestor bunuri au apărut din inițiativa Guvernului român încă înainte de semnarea armistițiului. Credem că nu există nici un caz de sustragere a unor astfel de bunuri, afară de cazul în care ar trebui socotite în această categorie prelevările repetate făcute de organele sovietice în toată țara, atât la mărfurile din vămi, cât și la magazine, întreprinderi și chiar fonduri bancare.

Cu privire la art. 11, sunt informat că Comisia Română, la cererea Dvs., a prezentat o serie de sugestii, desigur incomplete, căci imposibilitatea în care se găsea de a cunoaște situația agricolă și industrială a țării, precum și întinderea obligațiunilor ce ne incumbă de a aproviziona și întreține armata sovietică conform art. 10 făceau extrem de dificilă alcătuirea rapidă a unui plan pe baze reale, cu atât mai mult al unui plan valabil pe 6 ani.

Ulterior, în urma insistențelor Dvs., Comisia a prezentat un studiu detaliat care, pornind de la datele constatate, referitoare la producție și exportul românesc, prezintă o serie de propuneri pentru exportul de mărfuri variate, pe cantități, care, în totalul lor, fără a ține cont de preluările directe și livrările ce trebuie imputate în art. 11, depășeau sensibil obligațiunile noastre de a furniza bunuri pentru o valoare de 50 milioane dolari.

În același timp, Comisia Românească a prezentat o serie de propuneri referitoare la prețurile la care urmează să fie calculate mărfurile respective. După câte mi se spun, din partea sovietică nu s-au ridicat obiecțiuni împotriva faptului că prețurile ar fi prea ridicate, ci s-au ridicat unele obiecțiuni de principiu referitoare la faptul că prețurile, după părerea experților sovietici, ar trebui să fie nu cele actuale, ci cele antebelice. Chestiunea nu a fost lichidată, problema rămânând a fi reexaminată într-o ședință viitoare. Mi se pare deci foarte nedreaptă, așa stând lucrurile, acuzațiunea Dvs. că s-a procedat în această materie în mod neserios și fără bunăvoință.

Țin să adaug că independent de stabilirea planului definitiv și de rezolvarea problemei prețurilor, în fapt, exporturi se efectuează cu privire la petrol, negocieri sunt în curs pentru livrări de importante cantități de lemn, propuneri au fost făcute răspunzând la unele dorințe exprimate din partea sovietică de a se exporta în contul reparațiunilor nu numai mărfuri produse de economia românească, dar chiar instrumente de producție din stocul existent și că preluări importante au fost făcute în mod direct de diferite organe ale Armatei Roșii, care, desigur, urmează să fie imputate tot pe obligația prevăzută de art. 11.

În ceea ce privește art. 12, Guvernul român a dat un comunicat, de acord cu Comisia Aliată de Control, prin care se fixa termenul de 15 noiembrie – termen precizat de această Comisiune pentru declararea tuturor bunurilor provenite din teritoriul U.R.S.S., sub sancțiunile Codului penal.

Totuși, cu toată grava criză de comunicații, o importantă masă de astfel de bunuri se găsește deja transportată la Constanța, la dispoziția Comisiei Aliate de Control, iar alte cantități sunt programate, așteptând posibilitățile de transport.

Nu contestăm că ar putea să existe încercări de camuflare, din partea unor deținători de asemenea bunuri; cum termenul de declarare fixat de Comisia Aliată de Control este 10 noiembrie, existența astăzi a unor astfel de bunuri camuflate nu poate fi reproșată autorităților românești, care, conform comunicatului amintit, înțeleg să aplice sancțiuni severe în astfel de cazuri, dar nu le pot aplica decât după expirarea termenului fixat.

Așa fiind, învinuirea că s-au prezentat, înainte de expirarea acestui termen, date nesatisfăcătoare și incomplete, cade de la sine.

Față de cele de mai sus, socotesc că veți aprecia și Dvs. că acuzația adusă Guvernului român de a fi urmat o politică de târăgănare în împlinirea obligațiunilor luate asupra-și prin Convenția de Armistițiu este nedreaptă.

Socotesc, dimpotrivă, că sforțarea făcută de Guvernul român întru aplicarea Armistițiului este considerabilă mai ales dacă se ține seama de condițiunile deosebit de grele în care ea a fost efectuată.

Astfel, ne mărginim să cităm numai două din prevederile Convenției de Armistițiu:

În ceea ce privește obligația impusă prin art. 1 de a colabora la operațiunile militare duse împotriva inamicului comun, contribuția Armatei Române, începută încă înainte de semnarea armistițiului, a fost împlinită cu prisosință.

Aportul României apare cu atât mai evident cu cât ofițerii, subofițerii și trupa rămași în Moldova după 24 august 1944 nu ne-au mai fost înapoiți ci, dimpotrivă, au fost trecuți peste Prut, materialele de război ale acestor trupe deși strânse nu ne-au fost înapoiate, depozitele de materiale în interiorul țării ne-au fost blocate în mare măsură și, în sfârșit, în loc să ni se lase libertatea de acțiune, ni s-au limitat la 3, diviziile din interior ale Armatei Române.

(Este cazul să semnalăm că flota de război ne-a fost luată.)

În ceea ce privește obligațiunea de aprovizionare și întreținere a trupelor sovietice care au operat pe teritoriul României, efortul făcut în contul primei luni de aplicare a Armistițiului, adică în momentul când țara nu era refăcută după distrugerii și administrația nu era complet în mâna Guvernului român, se cifrează, după datele provizorii și cu totul incomplete pe care le avem, la circa 50 miliarde lei, sumă care reprezintă valoarea totală a exportului nostru pe anul trecut și este echivalentă cu dublul cheltuielilor medii lunare totale ale Statului Român.

Această cifră este în realitate puternic depășită dacă se consideră și preluările efectuate de armatele sovietice, preluări asupra cărora informațiile noastre sunt încă cu totul insuficiente.

Trebuie să precizez că acest efort masiv a fost efectuat în condițiile cele mai defavorabile dintre care cităm:

1). Administrația românească nu a putut fi restabilită într-o mare parte a țării. (Situția este chiar deosebit de gravă pentru Moldova, Ardeal și Dobrogea).

2). Calea ferată, cu toate eforturile făcute până acum, nu poate fi încă administrată de noi.

3). Industria în general și cea petrolieră în special nu poate lucra în plină libertate din cauza amestecului autorităților sovietice locale (preluări masive de instalații, utilaj și materie primă, instalarea de gârzi sovietice etc. Toate acestea au fost aduse de dl Christu la cunoștința dlui General Vinogradov în scris și verbal, fără să se fi ajuns însă la vreun rezultat).

4). Starea de nesiguranță creată în toată țara prin amestecul continuu al elementelor militare sovietice locale, care a împiedicat reluarea activității economice în general și în special a celei agricole.

Nu mai insist aci asupra unor chestiuni speciale care la timpul lor au fost aduse la cunoștința Comisiei Aliate de Control, cum ar fi de pildă refuzul sovietic de a ne restitui diplomației germani, unguri și italieni, pentru a se putea proceda la schimbul cu diplomației români.

Cred însă că se poate ușor desprinde din toate cele expuse în această scrisoare că nici Guvernul român, nici Comisiunea pentru Aplicarea Armistițiului nu pot fi acuzați de târăgănare sau lipsă de bunăvoință în aplicarea Convenției de Armistițiu, chiar dacă s-ar putea semna unele greșeli de executare a unor clauze care ridică probleme multiple și delicate și țin să vă reînnoiesc asigurarea ce v-a fost dată în repetate rânduri de toți cei calificați că suntem ferm decisi să executăm obligațiile ce ne-am luat prin actul semnat la Moscova la 12 septembrie 1944 cu maximum de loialitate și de fermitate.

Primiți

◆

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Anexă, dosar 372/1944, f. 1-7.

1945 ianuarie 4. Notă destinată generalului V .P. Vinogradov, loctiitor al președintelui Comisiei Aliate de Control, privind modalitatea de cenzurare a ziarului clujean „Tribuna Ardealului“.

NOTĂ

pentru domnul General Locotenent VINOGRADOV

Comandamentul Sovietic din Cluj a obligat ziarul „Tribuna Ardealului“, singurul cotidian românesc din Transilvania liberată, ca să prezinte spre cenzurare întreg materialul lui în traducere rusească.

Această măsură pune ziarul în imposibilitate de a apare deoarece traducerea în limba rusă a întregului cuprins al fiecărui număr ar cere prea mult timp, angajarea unui mare număr de traducători și cheltuieli pe care ziarul nu le poate suporta. Măsura pare inutilă deoarece la Comandamentul Sovietic din Cluj sunt mai mulți ofițeri care cunosc bine limba românească. Ziarele ungare din Cluj nu sunt, de altfel, supuse obligațiunii de a-și prezenta cuprinsul în traducere rusească.

Domnul General Locotenent Vinogradov este rugat să binevoiască a da instrucțiuni Comandamentului Sovietic din Cluj să delege un cenzor care să facă cenzurarea ziarului în textul românesc.

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 189, f. 42.

1945 ianuarie 9, <București>. Memoriu al președintelui Partidului Național-Liberal, C. I. C. Brătianu către primul-ministru N. Rădescu, prin care protestează față de hotărârea Comisiei Aliate de Control de a se trimite în Uniunea Sovietică cetățeni români de origine germană.

DOMNUL PRIM-MINISTRU,

Cererea semnată de vicepreședintele Comisiunii Aliate de Armistițiu de a trimite în Rusia la muncă pe toți cetățenii români de origine germană – bărbații de la 16 ani la 45 ani, femeile de la 18–30, neexceptându-se decât acelea cu copii de un an – constituie o flagrantă atingere a suveranității noastre naționale.

Noi nu ne putem face instrumente de executare a unor măsuri împotriva unei întregi categorii de cetățeni români, în totalitatea ei, indiferent de originea lor etnică și fără a deosebi dacă se găsesc sau nu printre ei criminali de război.

Se revine astfel pe altă cale la distincțiunile rasiale a căror desființare a fost una din condițiunile armistițiului. Ca unul care am protestat, la timpul său, împotriva măsurilor luate în privința evreilor sau chiar a țiganilor pe temeuri asemănătoare, nu pot să nu ridic și acum același protest, când e vorba de a ridica un mare număr de cetățeni români care, deși de origine germană, locuiesc de mai multe secole pe pământul țării noastre.

Ei reprezintă un element însemnat al producției agricole și industriale în Ardeal, iar deportarea lor în masă în Rusia ar crea un gol pe care nu-l putem

împlini, mai cu seamă azi când ni se cere intensificarea la maximum a întregului efort de producție al țării.

Aceste cereri sunt în contradicere și cu condițiile armistițiului de la 12 septembrie 1944 și cu declarațiile făcute cu acest prilej de Guvernul sovietic, că nu înțelege a face deportări de populație pentru muncă în Rusia, zvon pe care încercase să-l răspândească atunci propaganda hitleristă.

Noi nu putem, cu populația noastră redusă, să reparăm dezastrelor făcute de armatele germane în Rusia.

De altfel, avem în Germania un număr de cetățeni români, rămași prizonieri de război, asupra cărora se vor răzbuna cu siguranță hitleriștii și pe care nu-i putem expune la excesele lor.

La aceste cereri de deportări se mai adaugă și numărul mare de prizonieri români, luați după 23 august 1944, care se găsesc, de fapt, transferați în Rusia.

Generalul Rădescu nu poate lua singur răspunderea în fața istoriei a unei asemenea acțiuni, care aduce România în cea mai grea situație, atât din punct de vedere al dreptului internațional, cât și al executării însăși a armistițiului încheiat cu Națiunile Unite. Orice altă soluțiune e preferabilă creării unui precedent atât de periculos.

În orice caz, chestiunea trebuie adusă din nou în discuțiunea Consiliului de Miniștri și membrii Guvernului să-și dea asentimentul scris la cererea formulată de reprezentantul Comandamentului Sovietic.

Deoarece însă, aceasta a subscris-o în calitatea sa de vicepreședinte al Comisiunii Aliate, trebuie ca într-o chestiune de o atât de excepțională gravitate și importanță, cererea să fie semnată și de reprezentanții celorlalte două mari puteri aliaste, care împreună au garantat executarea armistițiului. Numai în aceste condițiuni Guvernul român va putea să se găsească acoperit față de obligațiile sale de drept internațional și de răspunderea sa într-un stat suveran și independent, în înțelesul pe care vor să i-l dea Marile Puteri alături de care ne aflăm azi în lupta împotriva vrăjmașului comun.

Primiți etc.

ss. C.I.C. Brătianu

◆

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 1/1945, f. 1.

37

1945 ianuarie 13, București. Notă asupra convorbirii avute de ministrul român de externe, C. Vișoianu, cu Kirsanov, adjunct al secției politice a Comisiei Aliate de Control, referitoare la necesitatea participării României la negocierile sovieto-ungare de la Moscova în scopul stabilirii și recunoașterii obligațiilor avute de Ungaria față de România și a despăgubirilor ce ar decurge din acestea.

Am reamintit domnului Kirsanov cererea României de a participa la negocierile ce se duc la Moscova cu reprezentanții Guvernului din Debrețin pentru încheierea unui armistițiu cu Ungaria. I-am cerut din nou să amintească această chestiune Guvernului sovietic menționând încă o dată marile interese pe care

le are România de apărat față de Ungaria, indicându-i mai ales următoarele chestiuni:

1/ Transilvania. I-am explicat că România are dreptul la toată Transilvania, cu atât mai mult cu cât în afară de celelalte argumente de ordin etnic, istoric, național etc., România a participat și participă, într-o mare măsură, la războiul împotriva Ungariei.

2/ Din cauza războiului făcut în comun împotriva Ungariei, Statul român, ca și toate celelalte puteri beligerante, are dreptul la despăgubiri în urma pierderilor suferite în timpul acestor ostilități. Așa după cum România este obligată să plătească despăgubiri cu acest titlu, la rândul său are dreptul să fie despăgubită.

3/ După cum România a fost obligată să restituie bunuri, să restabilească situații și să plătească despăgubiri pentru ocupația unei părți din teritoriul sovietic și mai ales Basarabia și Bucovina de Nord, tot astfel ea are dreptul la restituiri de bunuri, restabiliri de situații și despăgubiri din partea Statului ungar pentru stăpânirea fără drept de către aceasta a Transilvaniei. Prin Convențiunea de Armistițiu semnată de noi cu Statele Unite, arbitrajul de la Viena a fost anulat, astfel încât drepturile noastre și ale locuitorilor din Transilvania sunt menținute fără întrerupere.

Măsurile ce au fost luate de Guvernul ungar în timpul acestei stăpâniri nedrepte sunt deci nule și Guvernul ungar rămâne răspunzător pentru pagubele suferite de locuitorii acestei părți din România de pe urma acelor măsuri.

4/ Tratamentul românilor din Ardealul de Nord ca și al celor ce vor rămâne în granițele Statului ungar va trebui să fie, de asemenea, examinat cu prilejul tratativelor de la Moscova.

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E9, vol. 155, f. 105.

38

1945 ianuarie 14, București. Notă asupra discuțiilor româno-sovietice de la Comisia Aliată de Control asupra pretențiilor sovietice de aplicare a prevederilor Armistițiului și a sancțiunilor promovate de partea sovietică în caz de neexecutare.

NOTA Conferinței la Comisia Aliată de Control din 14.I.1945, ora 21.

Obiectul: art. 11

Prezenți:

Dl. Ministru S. RĂDULESCU

Dl. Ministru IORDAN

Dl. Secretar G-ral GEORGESCU-ROEGEN, mai târziu

Dl. Prim-Ministru Gl. RĂDESCU

Dl. Ministru VIȘOIANU

Dl. Gl. VINOGRADOV

Dl. Am. BOGDENCO

Dl. Col. MIHIN

Dl. Gl. VINOGRADOV: V-am rugat să veniți pentru a pune la punct chestiunile nerezolvate la art. 11. Care este hotărârea Dvs.?

Dl. Min. S. RĂDULESCU: V-ați adresat D-lui Prim-Ministru. După convocarea Dvs. pentru astă-seară n-am putut să văd pe Dl. Prim-Ministru, așa că vă rog să lăsăm chestiunea pentru mâine.

DI. Gl. VINOGRADOV: Nu se poate, trebuie să isprăvim azi, să căutăm acum pe Dl. Prim-Ministru și pe Dl. Ministru Vișoianu.

Dar poate Dvs. veți putea lua hotărârea?

DI. Min. S. RĂDULESCU: Chestiunea depășește mandatul meu. Odată ce ea a fost deferită D-lui Prim-Ministru, trebuie să așteptăm răspunsul d-sale.

DI. Gl. VINOGRADOV: Așteptăm atunci până când va fi găsit, între timp însă vom discuta cu Dvs. Am vorbit cu Moscova și iată care este situația:

DI. Am. BOGDENCO: 1/ Avem absolută nevoie de draga „Midia“, dar pentru a vă da dovada de înțelegere vă lăsăm „Midia“ și acceptăm draga „Constanța“. Moscova este de acord cu aceasta și sper că sunteți mulțumiți.

2/ Acceptăm remorhere „Tomis“ și „Lt. Vărtosu“ și vă lăsăm celelalte două („Istria“ și „Paslă“). Cred că și aci sunteți mulțumiți.

DI. Min. S. RĂDULESCU: Dl. Am. Bogdenco are trecere la Moscova, rog să facă uz de ea să obținem înțelegere și pe celelalte puncte.

DI. Gl. VINOGRADOV: Deci mai rămân deschise două chestiuni:

1/. Docul plutitor de la Constanța și

2/. „Alba Iulia“.

Dacă nu puteți hotărî Dvs. – așteptăm pe Dl. Prim-Ministru.

DI. Am. BOGDENCO: Moscova este foarte nemulțumită de întârziere și de intervențiile mele.

DI. Min. S. RĂDULESCU: V-am dat 1/2 din vapoare de pasageri, am acceptat să vă dăm și 1/2 din cele de transport.

DI. Am. BOGDENCO: Vă rămâne vaporul „Oituz“ care poate fi salvat.

DI. Min. S. RĂDULESCU: Vaporul „Oituz“ este scufundat.

Dl. Prim-Ministru va hotărî.

DI. Am. BOGDENCO: Dar vă rog să susțineți cererea noastră.

DI. Min. S. RĂDULESCU: Eu sunt negociatorul Guvernului român cu un mandat limitat pe care nu-l pot depăși. V-am expus și ieri și astăzi limitele posibilităților noastre.

Sosește Dl. Ministru Vișoianu.

DI. Gl. VINOGRADOV: Vreau să vă arăt care este situația cu art. 11. Am căzut de acord pe toate sectoarele în afară de vasele maritime. Aci situația este următoarea:

1/. Sunt 2 vase de pasageri: unul rămâne Dvs. și unul ne va fi livrat.

2/. Sunt 2 vase de transport: le cerem pe amândouă.

Guvernul român oferă 1.

3/. Sunt 4 remorhere: am cerut 3 și am cedat, luând numai 2.

4/. Docul plutitor de 8 000 tone la Constanța: noi cerem acest doc și Guvernul român nu este de acord să-l cedeze.

5/. În fine – am cerut draga „Midia“ – am intervenit la Moscova și suntem de acord să vă lăsăm pe „Midia“ și acceptăm în schimb draga „Constanța“.

Deci rămân două chestiuni deschise:

– un vas de transport și

– docul plutitor.

Am primit instrucțiuni din partea Moscovei să isprăvim azi și am rugat pe Dl. Min. S. Rădulescu să ne dea un răspuns definitiv. Pentru aceasta așteptăm pe Dl. Prim-Ministru.

DI. Min. S. RĂDULESCU: Mai este de pus la punct Protocolul final.

DI. Gl. VINOGRADOV: Mai sunt două chestiuni nerezolvate:

1/. Art. 6 – penalități. În proiectul de Convenție figurează penalitatea de 5% pe lună. Guvernul român oferă 5% trimestrial.

2/. La punctul 7 Guvernul român cere ca după reluarea relațiilor diplomatice între U.R.S.S. și România – personalul Direcțiunii pentru livrări din România să fie înglobat în cadrele Legațiunii sovietice.

Am raportat aceste două chestiuni la Moscova. Mi s-a răspuns că această Convenție este redactată după modelul celei cu Finlanda și nu poate fi modificată.

DI. Min. VIȘOIANU: Sunt de aceeași părere cu Comisiunea de Armistițiu. Este de dorit să ne rămână cel puțin un vas de transport. Comunicațiile pe C.F.R. sunt anevoioase, de aceea nu ne rămâne decât marea. Ne trebuie un vapor de transport spre a nu se paraliza complet relațiunile comerciale. În general, interesele noastre sunt identice: Sovietele au interes ca noi să persistăm din punct de vedere economic ca să facem față obligațiunilor luate. Avem cel mai mare interes în schimburi de marfă cu străinătatea – în special cu Orientul. Avem nevoie de materii prime și trebuie să le aducem cu mijloace proprii.

Cum ni s-a lăsat un vapor de pasageri din două – așa trebuie să fie lăsat și un vapor de transport. Credeți Dvs. că, ținând seama de obligațiile noastre timp de 6 ani, vom mai avea posibilitatea de a cumpăra un vapor?

DI. Gen. VINOGRADOV: Vaporul „Oituz“ poate fi ridicat.

DI. Min. VIȘOIANU: Vom ridica cu asistența Dvs. „Oituzul“ și vi-l vom livra.

DI. IORDAN: Aceasta ar fi o soluție.

DI. Gl. VINOGRADOV: Care este hotărârea Dvs. asupra docului la Constanța?

DI. Min. VIȘOIANU: Eu nu cunosc această chestiune.

DI. IORDAN: (Explică d-lui min. Vișoianu situația.)

DI. Gl. VINOGRADOV: Dacă renunțăm la acest doc, ne veți construi un alt doc de 6 000 tone.

DI. Min. S. RĂDULESCU: Noi trebuie să construim pentru noi un doc pentru Dunăre.

DI. Gen. VINOGRADOV: Puteți construi și pentru noi. Trebuie să fie din două secțiuni. Termenul de livrare după posibilitate.

DI. IORDAN: Experții noștri găsesc că pentru a construi două secțiuni a 3 000 tone trebuie 3 ani, poate 2 1/2.

DI. Gl. VINOGRADOV: Puteți construi în 2 1/2 ani. Dacă sunteți de acord, vom propune la Moscova construcția unui doc de 6 000 tone în 2 1/2–3 ani.

DI. Min. S. RĂDULESCU: Vă rog însă să ne restituiți docul S.N.G.; rămânem fără doc pe Dunăre.

DI. Gl. VINOGRADOV: Cum va fi gata pentru noi docul, vă vom restitui pe cel al S.N.G.

DI. Am. BOGDENCO: Nu uitați că am pierdut 14 docuri în Marea Neagră și nu avem posibilitatea de a construi.

DI. Min. VIȘOIANU: Trebuie să ne rămână și nouă; altfel nu putem lucra. Cred că admiteți că 80% din lucru este pentru Dvs.

DI. Am. BOGDENCO: Docul din Constanța vă rămâne. *DI. Gl. Vinogradov* a fost de acord, contra părerii mele.

DI. Min. S. RĂDULESCU: Dar pe Dunăre nu ne rămâne nimic.

DI. Min. VIȘOIANU: Și fiind ocupați cu construcția docului pentru Dvs. nu putem construi pentru noi.

DI. Am. BOGDENCO: Deci sunt 2 chestiuni:

1/ Am cerut docul din Constanța, am renunțat la această cerere – în schimb ne veți construi un nou doc de 6 000 tone – așa se rezolvă chestiunea și suntem de acord cu această soluție.

2/ Docul din Galați se află la dispoziția Comandamentului Militar Sovietic – este dreptul lui de a cere acest lucru. Când nu va mai fi nevoie, acest doc vă va fi restituit.

DI. Min. VIȘOIANU: Ni se ia un doc pe art. 9, altul pe art. 11, pentru noi este egal, noi suntem fără doc.

DI. Am. BOGDENCO: Este o diferență: pe art. 9 se restituie, pe art. 11 – nu.

DI. Min. VIȘOIANU: Vrem să păstrăm minimum pentru a nu paraliza producția, să putem livra ce suntem obligați și a evita penalități.

DI. Am. BOGDENCO: V-am făcut o concesie în privința docului din Constanța. Nu uitați că suntem în război cu Germania și pentru efortul de război avem nevoie de acest doc. Vă garantăm restituirea lui.

DI. Min. VIȘOIANU: Dar și în timpul războiului România livrează. Vă rog să ne restituiți imediat cel puțin 1/2 din acest doc și restul după război.

DI. Am. BOGDENCO: Ca să isprăvim discuția – sunt de acord.

DI. GI. VINOGRADOV: Dar în Convenție în art. 11 nu se va scrie despre acest lucru, chestiunea n-are legătură cu art. 11, declarația noastră verbală vă este suficientă.

Rămâne chestiunea „Alba Iulia“.

DI. Am. BOGDENCO: Noi am făcut concesii, faceți și dvs. una și cedați „Alba Iulia“.

DI. Min. VIȘOIANU: V-am oferit „Oituzul“.

DI. Am. BOGDENCO: Vă rămâne dvs., noi nu avem cu ce să facem legătura între porturile noastre.

DI. Min. VIȘOIANU: Dar și noi avem nevoie – ce ne rămâne nouă.

DI. Am. BOGDENCO: Dvs. puteți găsi fracht în Turcia și azi se află la Constanța 2 vapoare turcești și puteți găsi zeci de vapoare turcești.

DI. Min. VIȘOIANU: Nu putem rămâne fără un vapor de transport; este asta oare o pedeapsă că ni se iau toate vapoarele? Pentru a putea livra trebuie să trăim.

DI. Min. S. RĂDULESCU: Eu n-am discutat această chestiune cu Dl. Min. Vișoianu și vedeți avem aceeași părere în această chestiune.

DI. Min. VIȘOIANU: Faptul că toți din partea Guvernului roman sunt de acord înseamnă că este o necesitate absolută.

DI. Am. BOGDENCO: Din flota noastră au fost scufundate 42 vapoare de transport în Marea Neagră.

DI. Min. VIȘOIANU: Dvs. aveți dreptate, noi suntem învinși, totuși trebuie să păstrăm mijloacele de producție pentru a putea livra pe art. 11.

DI. Am. BOGDENCO: Noi v-am făcut concesii și cu „Midia“ și cu docul, nu apreciați aceasta?

DI. Min. S. RĂDULESCU: Și „Midia“ este necesară și 2 remorchere sunt necesare – acestea au recunoscut și experții sovietici. Nu putem rămâne fără nici un vas de transport.

DI. GI. VINOGRADOV: Bine, vă rămâne un vas de transport, care vreți? Cerem „Alba Iulia“.

DI. Min. S. RĂDULESCU: Bine. Acceptăm să ne rămână „Ardealul“ și din cauza numelui. Ne lăsați vaporul „Ardealul“, sper că este un simbol și că vom putea intra în curând și în Ardealul de Nord.

DI. GI. VINOGRADOV: De acord. Chemați imediat pe experții dvs., pentru evaluare.

*

Sosește Dl. Prim-Ministru GI. RĂDESCU, care este pus la punct cu cele discutate.

*

Convenția pentru art. 11

DI. GI. VINOGRADOV: Textul propus nu poate fi modificat.

DI. Min. VIȘOIANU: Nu văd de ce.

DI. GI. VINOGRADOV: Am vorbit cu domnii Molotov și Vâșinski. Așa s-a semnat cu Finlanda și nu este nici un motiv să schimbăm textul dvs. Termenele trebuie respectate. La art. 6, România nu plătește penalități dacă întârzierea este din vina transportului. Dvs. cereți să fie prevăzute cazurile de forță majoră. Aceasta ar însemna să lăsăm o portiță. În Convenția cu Finlanda nu există o asemenea clauză. La art. 7: Nu știu care va fi soarta Direcției pentru livrări. Alineatul pe care îl cereți nu există în Convenția cu Finlanda. Guvernul sovietic nu este de acord de a lega această chestiune cu art. 11.

DI. Min. VIȘOIANU: Este prima dată că această chestiune este discutată cu mine. Argumentul „Finlanda“ nu este satisfăcător. Situația noastră nu se aseamănă cu aceea a Finlandei. La noi s-a adăugat clauza scutirii de penalitate din cauza întârzierii transporturilor din vina Comandamentului Sovietic. În Finlanda este o altă situație: acolo transportul nu este dirijat de Comandamentul Sovietic; în plus, în Finlanda nu sunt trupe sovietice, ei n-au greutățile art. 10. Dacă n-aveam decât art. 11 am fi stăpâni pe producția noastră; art. 10 ne impune livrări pe care Finlanda nu le are.

Avem multe dificultăți, de ex.: în economia noastră se produce un gol din cauza plecării nemților. Nu credeți dvs. că producția se va resimți din această cauză și consecințele le vom suporta noi (penalități). Ceea ce cerem nu este o portiță de scăpare. Guvernul român nu are intenția de a abuza.

Adoptând prețurile din 1938 – suma ce plătim în realitate este mult mai mare decât dolari 300 000 000. Noi nu avem intențiuni de a întârzia livrările.

Chestiunea Direcțiunii livrărilor mă interesează ca ministru de externe. Am vrea să știm aproximativ ce personal va avea Direcțiunea pentru livrări.

DI. GI. VINOGRADOV: Cam 150 persoane.

DI. Min. VIȘOIANU: Să punem în Convenție: 150 persoane.

DI. GI. VINOGRADOV: Cifra nu va fi constantă; de ex.: în anul III nu vor mai fi livrări de cereale; experții pentru cereale vor pleca.

DI. Min. VIȘOIANU: Putem scrie în Convenție: aproximativ 150 persoane. Noi dorim ca Legația sovietică să se instaleze cât mai curând la București.

DI. Min. S. RĂDULESCU: Trebuie să ne gândim la toate eventualele dificultăți, de ex.: prăbușirea unui pod despre care am discutat sau accidentul unui tren. Societatea de asigurare la care am asigurat transportul ne va plăti în lei, dar

ne trebuie poate câteva luni până a reface de ex. produsele industriale cu care ar fi fost încărcat acest tren. Deci o penalitate de 15% sau 30%.

DI. GI. VINOGRADOV: Totul nu poate fi prevăzut. Convenția este numai o schemă. Vom găsi omeneste soluțiile în caz de nevoie. Vă rog să nu insistați și să semnăm Convenția.

DI. Min. VIȘOIANU: Ni se cere penalitate de 5% lunar. În raport cu Finlanda aceasta însemnează 50%. Ni s-au prezentat cererile, bazate pe cifre statistice vechi de 2-3 ani. Situația în fapt – fără Moldova, fără Transilvania de Nord și avem în plus art. 10.

DI. GI. VINOGRADOV: Măine vă vom da proiectul definitiv. Dl. Mareșal Malinovski vine la București pentru a semna Convenția.

DI. Min. VIȘOIANU: Vă rog totuși să transmiteți D-lui Vâșinski observațiunile noastre în privința penalității de 5%.

DI. GI. VINOGRADOV: Vom vorbi încă azi, însă nu cred că vom avea succes.

DI. Min. VIȘOIANU: Consider că nu avem tratament egal cu cel al Finlandei.

DI. GI. VINOGRADOV: Mai aveți alte chestiuni? Dacă nu, dl. col. Mihin vă face o comunicare.

DI. col. MIHIN: Este vorba de livrarea grâului; am reexaminat această chestiune și vă comunic că Guvernul sovietic este de acord de a majora prețul grâului cu 3 dol./t, deci vă vom plăti în loc de 21,75-24,75 dol. per tonă.

Interpret,
Beloianu

◆
Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, VI 8, vol. 162, f. 75-83.

39

1945 Ianuarie 16, București. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri privind stabilirea de măsuri pentru asigurarea îndeplinirii articolului 11 din Convenția de Armistițiu și necesitatea semnării, în acest sens, a unui Protocol între Guvernul român și Guvernul sovietic.

CONSILIUL DE MINIȘTRI DE MARȚI, 16 IANUARIE 1945

– Ședința se deschide la ora 19,05, sub președinția domnului general N. Rădescu, președintele Consiliului.

– Iau parte domnii:

General N. Rădescu, președintele Consiliului

Petru Groza, vicepreședintele Consiliului

L. Pătrășcanu, ministrul justiției

C. Vișoianu, ministrul afacerilor străine

Gh. Popp, ministrul cultelor și artelor

C. Brătianu, ministrul producției de război

M. Romniceanu, ministrul finanțelor

Dr. D. Danielopol, ministrul sănătății și asistenței sociale

A. Leucuția, ministrul economiei naționale

Prof. I. Hudiță, ministrul agriculturii și domeniilor
Șt. Voitec, ministrul educației naționale
Lotar Rădăceanu, ministrul muncii
Ing. Gh. Nicolau, ministrul asigurărilor sociale
Virgil Solomon, ministrul lucrărilor publice și refacerii
Prof. Gh. Fotino, ministrul cooperăției
Prof. Gh. Vlădescu-Răcoasa, ministrul naționalităților minoritare
General I. Negulescu, ministru de război
Sabin Mănuilă, subsecretar de stat la Președinția Consiliului de Miniștri
Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului.

Dl. general N. Rădescu, președintele Consiliului: Deschid ședința. Domnul Savel Rădulescu are cuvântul.

Dl. Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului: Domnule președinte, domnilor miniștri, vin din nou astăzi, în fața dv., cu chestiunea art. 11 din Convenția de Armistițiu, adică cu acela care se referă la despăgubirile de plătit de România către Uniunea Sovietică.

Vin astăzi – în preajma a câtorva ore numai, care ne despart de semnarea acestui Protocol – după 45 zile de negocieri, spre a vă spune că am ajuns la rezultatul final.

V-aș ruga să nu vedeți în aceste 45 zile un spirit de tărăgăneală din partea noastră; aceasta s-a întâmplat, fiindcă de multe ori condițiunile sovietice s-au schimbat. Iar, în faptul că experții mei au întârziat, vă rog să vedeți numai dorința lor de a explica posibilitățile noastre, fiind toți animați de un spirit de loială înțelegere și de dorința de a da explicații de ceea ce putem noi să dăm.

Convenția este formată dintr-un Protocol și câteva anexe.

Vă voi citi Protocolul, iar în privința anexelor vă voi da câteva explicații.

Protocolul, care va fi semnat astăzi-seară, conține câteva articole – sunt 11 articole – cărora le voi da citire, pentru a lua cunoștință Consiliul de Miniștri de cuprinsul lor.

(D. ministru Savel Rădulescu dă citire textului Protocolului.)

Acest text a fost mult discutat și a trebuit să facem apel și la greutatea cu care a vorbit domnul președinte al Consiliului de Miniștri și la aceea a domnului ministru al afacerilor străine.

N-am putut obține mai mult.

Ne dăm seama de toate greutățile pe care le reprezintă penalizările și dispozițiile cuprinse în articolele din Convenție. Dar nu s-a putut schimba nimic, afară de câteva lucruri din prima versiune, pe care ne-au prezentat-o, dar care n-au fost de prea mare importanță.

Aceasta este Convenția care se semnează.

Îmi îngădui să vă atrag atenția dv. că această Convenție presupune, din partea noastră, constituirea unui organ de prezidare a livrărilor, care trebuie făcute, organ care trebuie să lucreze cu precizie aproape de ceasornic.

Pentru aceasta, dv. trebuie să luați măsura de constituire a acestui organ cât mai repede, întrucât orice întârziere prevede o penalitate extrem de gravă pentru noi.

În afară de această Convenție, se va semna și o anexă, al cărei text nu-l cunoaște nici domnul prim-ministru și nici domnul ministru al afacerilor străine.

Prețurile indicate în această anexă se referă la majorările de la art. 3 al Convenției de față. Acesta este primul punct al anexei. Al doilea punct: formalitățile de predare și primire a mărfurilor se stabilesc de către Direcțiunea Mărfurilor.

După cum v-am spus, acest Protocol prevede câteva anexe. Ce cuprind aceste anexe? Cantitățile și prețurile la care livrăm, în contul reparațiilor; banii și produsele pe care le-am dat.

În rezumat:

Livrăm petrol pentru 150 milioane dolari, în șase ani. Se începe cu 1 700 000 tone în anul întâi și 1 600 000 tone în anul următor.

DI. Virgil Solomon, ministrul lucrărilor publice: Care este prețul?

DI. Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului: Media între prețul fob Constanța și prețul Mexic, ceea ce reprezintă 15% asupra prețului mondial. Prețurile sunt din 1938, așa că datoria noastră reală, pe care o plătim, nu este de 300 milioane dolari, ci de 600 milioane – 700 milioane dolari actuali.

În ce privește cerealele, livrăm pentru 16 milioane dolari. Ni se iau: 370 000 tone grâu, 277 000 tone porumb, 35 000 tone orz, în șase ani. În primul an, trebuie să dăm 250 000 tone, iar în al doilea, 120 000 tone. Chiar din anul al doilea, vom avea astfel disponibilități de export.

Prețurile sunt următoarele: la grâu, 24,75 dolari – am obținut acum două seri, în fața domnului prim-ministru și a domnului ministru al afacerilor străine, un plus de trei dolari la tona de grâu; porumbul, 22 dolari; orzul, 21 dolari.

Pentru animale, dăm, în curs de șase ani: 200 000 boi, 100 000 porci, 500 000 oi, cu prețurile: 83 dolari tona de bovine; 138 dolari tona de porcine; 62 dolari tona de ovine.

În ce privește caii, pentru care am avut o luptă foarte mare, au fost discuții ample, a rămas să dăm 190 000 cai cu prețul de 157 dolari calul. În primul an, dăm 20 000 cai; în al doilea, 30 000 cai. În anexă, se prevăd oarecari penalități dacă nu vom da caii la timp.

În ce privește lemnul: dăm 1 967 000 metri cubi, cu prețul de 5 dolari lemnul rotund și 11 dolari lemnul rășinos.

Materialele de cale ferată. După mari discuții, am ajuns la următoarea înțelegere. Din existent, adică din ceea ce avem actualmente, dăm: 150 locomotive în anul întâi; dăm apoi 40 locomotive pentru cale îngustă – 20 în anul întâi, 20 în anul al doilea.

Din producție, adică din ceea ce facem, dăm: 300 locomotive, 6000 vagoane, 1200 vagoane cisterne, prețul fiind socotit la 0,45 de kilogram, pentru locomotive. Experții căilor ferate, fără să mă întrebe, au oferit acest preț, care este foarte jos. Ar fi mai bine dacă țineau un contact mai strâns cu noi. La vagoane, prețul este de 0,1775 per kilogram. Atunci când un cent reprezenta câteva sute de mii, am obținut 3 cenți în plus.

În ce privește vasele, o săptămână a fost angrenată această chestiune.

În ce privește vasele maritime dăm vasele: „Basarabia“, „Alba Iulia“ și două remorhere. Rămânem cu vasele: „Transilvania“, „Ardealul“, „Dacia“, două remorhere și un doc. Domnul prim-ministru a luptat ca să ne rămână și o dragă. În privința evaluărilor, „Basarabia“ a fost evaluată la 1 462 000 dolari, „Alba Iulia“: 255 000 tone. Remorherele: 120 000 tone.

Din cele 500 vase fluviale, dăm 160 unități, ceea ce reprezintă cinci milioane jumătate dolari. Dăm drage, elevatoare etc. care reprezintă 500 000 dolari din

producțiune. Dăm un doc plutitor, în locul docului de la Constanța care ne-a rămas, evaluat la 850 000 dolari. Construim 167 unități fluviale, care reprezintă 11 milioane dolari.

Din cele 343, care ni s-au cerut, am putut să obținem să nu mai construim 176 unități, care vor fi construite pentru noi, probabil.

Pentru utilajul industrial dăm: mufe, sape, pompe etc., pe care le facem și care reprezintă 20 000 000 dolari.

În ce privește instalațiile industriale, din toată lista care ni se cerea, am ajuns să dăm numai laminorul mare de la Malaxa, evaluat la 2 460 000 dolari. Laminorul mic ne rămâne. Mai dăm niște bare de fier, țagăle, evaluate la 524 000 dolari. Dăm, în plus, patru furgoane, din care trei și așa nu erau utilizate, plus un turbo-generator. Acestea dăm din subzistență la industriei.

După aceea dăm mașini industriale etc. evaluate la 4 000 000 dolari.

Aceasta este, în rezumat, ceea ce livrăm: în anul întâi pentru 50 milioane dolari, apoi pentru 49 milioane, pentru 50 milioane, pentru 49 milioane, pentru 50 milioane, pentru 90 milioane, total 300 milioane dolari.

Aceasta este schema acordului. Am ținut să vă citesc și prețurile și cantitățile, ca să fiți la curent.

În discuțiile avute cu domnul general Vinogradov, i-am arătat că în această privință avem oarecare rezerve. Rezervele nu provin din intenția noastră de a nu plăti și din cauza unei anumite posibilități în care putem fi puși, având în vedere situația unor anumite produse. De exemplu, pentru petrol, dacă zăcămintele vor scădea, nu vom putea da acest petrol.

I-am arătat că nu facem aceste rezerve pentru a ne deroba de plată, fiindcă dacă nu plătim în petrol, trebuie să plătim în alte produse. Nu mă poate împiedica însă de a-i face o scrisoare în momentul semnării acordului, că trebuie să fac aceste rezerve.

Dați-mi voie să citesc textul, pe care-l voi depune eu.

(Urmează textul scrisorii).

Dl. C. Brătianu, ministrul producției de război: Foarte bune rezerve.

Dl. Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului: Domnilor miniștri, acesta este Protocolul care se semnează în seara aceasta.

Aș dori, domnule prim-ministru, să ascult – dacă are cineva – obiecțiunile domnilor miniștri.

Dl. A. Leucuția, ministrul economiei naționale: Domnule președinte, domnilor miniștri, angajamentele care se iau prin acest Protocol privesc, în cea mai mare parte, resortul economiei naționale.

Domnul președinte al Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului a expus rezervele, care privesc, în primul rând, raporturile dintre Comisia de Armistițiu și Comandamentul Sovietic. Eu aș vrea să spun că sunt unele condiții cu caracter intern, care dacă nu sunt îndeplinite, complică situația.

Prima condiție care ne privește pe noi este referitoare la capacitatea noastră de producție, care recunosc că nu este mai mică decât ceea ce ni se cere; poate îndeplini toate aceste obligațiuni. Trebuie însă să avem în stăpânire întregul teritoriu al țării, ca să putem face față obligațiilor; fiindcă socoteala care s-a făcut pentru acest protocol s-a făcut bazată pe producția din întreaga țară.

Dv. știți că în Moldova cea mai mare parte a industriei stagnează. În afară de aceasta, nu avem în stăpânire Ardealul de Nord, unde sunt importante industrii

și importante zăcăminte miniere, care sunt absolut necesare pentru a putea satisface obligațiile Protocolului.

De aceea, în primul rând cred că guvernul trebuia să atragă atenția și să intervină la Înaltul Comandament Rus, ca aceste două condiții să fie îndeplinite.

O altă condiție, care cred că este absolut necesar să fie îndeplinită, este ordinea internă în fabrici. Cunoaștem cu toții că randamentul nostru de producție este mult redus, față de capacitatea pe care o avem, și că aceasta se datorește situației care, de la 23 august și până acum, din multe motive, care nu este momentul să le discutăm acum, a făcut ca această capacitate de producție, adică producția însăși să fie redusă. De aceea, trebuie să ajungem la o ordine precisă și la o disciplină deosebită în fabrici, pentru ca aceste fabrici să ne dea tot randamentul posibil.

În al doilea rând, trebuie să avem transporturi. În sistemul de transporturi de astăzi, vă este cunoscut – mai ales membrii Delegației economice cunosc situația – suntem foarte mult în suferință.

Transporturile noastre au fost socotite, după ultimul calcul al nostru, la o medie zilnică de cel puțin 4–500 vagoane, la industrie. Ori noi, până acum, am ajuns la o medie zilnică de maximum 100–150 vagoane, așa încât cu acestea nu putem face față necesităților. Sunt informat că domnul Gheorghiu-Dej a obținut o majorare a numărului de vagoane care să ne fie puse la dispoziție, cu încă 1000, așa încât vom avea 2500. Este un mare avantaj, dar problema nu este rezolvată, dacă nu avem și locomotivele necesare, care astăzi ne lipsesc foarte mult. Și îmi permit să vă atrag atenția că deși s-a hotărât mai de multe ori ca locomotivele să intre numaidecât în reparație, sunt informat că până astăzi nu s-a început să se repare nici o locomotivă.

Aceasta este o acțiune care depinde, în primul rând, de Calea Ferată, și nu știu cărei autorități să cer ca să dea dispoziții la Calea Ferată să pună imediat locomotivele în reparație, ca să avem o majorare a numărului de locomotive, care totuși nu vor fi suficiente, însă vor putea să ne mărească posibilitățile noastre de transport.

Este absolut indispensabil apoi să avem materii prime. Unele le avem în țară. Sunt însă multe pe care trebuie să le importăm. Am hotărât, după cum știți și dv., ca o comisie să plece în Turcia, pentru a aranja un schimb de mărfuri cu această țară. Am făcut o mică înțelegere cu bulgarii, care însă nu reprezintă prea mare lucru, fiindcă nu au materii prime să ne dea. De aceea, va trebui să exportăm mărfuri, ca să putem importa, fiindcă nu avem devize libere. Tot ce avem la dispoziția industriei sunt 9 milioane franci elvețieni, ceea ce este o sumă foarte mică. Din cauza aceasta suntem obligați să facem schimb de mărfuri, să exportăm și în compensație să aducem mărfuri din străinătate.

Aceasta privește îndeosebi industria textilă și tanantele, din care avem foarte mici rezerve. Și cu toate greutățile pe care le avem până acum, cred că este un rezultat destul de bun, să vă comunic că până astăzi nici o industrie nu a încetat lucrul. Toate merg, bineînțeles cu randament redus. Dar dacă într-o lună, maximum două nu aducem materii prime, foarte multe industrii vor trebui să fie oprite.

Pentru acest lucru vă cer concursul dv. Vom avea nevoie și de mijloace de transport. Domnul amiral Bogdenko ne-a răspuns chiar oficial că ne pune la dispoziție un vapor, pentru a face acest schimb de mărfuri.

Vom începe un prim schimb, în scurtă vreme, și apoi vom căuta mijloacele necesare. Poate va fi nevoie, dacă nu vom avea mărfuri de schimb, să intervenim la Banca Națională ca să ne pună la dispoziție mijloacele necesare, dacă va fi nevoie să plătim cu devize sau cu aur anumite materii prime aduse din străinătate.

Ca ultimă observație, îmi permit să vă atrag atenția că din cauza împrejurărilor din ultimele zile – pe care le cunoaștem cu toții – unele fabrici și-au pierdut pe cei mai buni tehnicieni; și este probabil că chiar astăzi una din principalele fabrici care lucrează pentru Comandamentul Rus s-a oprit, din cauză că cel mai mare număr din specialiști au fost luați.

Di. Petru Groza, vicepreședintele Consiliului: Ce număr reprezintă acești specialiști? Fiindcă s-a tranșat chestiunea.

Di. general N. Rădescu, președintele Consiliului: Am căpătat de la domnul mareșal Malinovski promisiunea că până la 1–1500 specialiști din fabrici ni-i va da înapoi.

Di. Petru Groza, vicepreședintele Consiliului: Ca să fim practici, fiindcă domnul mareșal Malinovski, când i s-a pus chestiunea, spunea că este de acord să-i scoatem pe specialiști, vă rog ca în timpul cel mai scurt întreprinderile să prezinte liste cu nume — dar să nu fie o masă mare — fiindcă oamenii trebuie coborâți din trenuri și aduși înapoi.

Nu știu cine se însărcinează cu aceasta.

Unde le concentrăm? La interne?

Di. L. Pătrășcanu, ministrul justiției: La interne.

Di. Petru Groza, vicepreședintele Consiliului: Să desemnați pe cineva cu această chestie. Mai sunt industrii. N-am luat listele. Trebuie să avizăm. Trebuie grăbită chestiunea.

Di. A. Leucuția, ministrul economiei naționale: Vă rog să știți un lucru: nu este așa de simplă chestiunea. Noi aducem specialiști, dar sunt lucrători care au fost luați și pe care acum trebuie să-i înlocuim cu români, dar care nu sunt obișnuiți cu aceste lucrări. Este o problemă complicată.

În afară de aceasta, țin să vă mai atrag atenția că, din timpul de angajament de 12 luni, patru luni au trecut deja; așa că noi, ceea ce trebuia să facem în 12 luni, va trebui să facem în numai opt luni. De aceea, vă supun și această chestiune și vă atrag atenția asupra ei.

Cu aceste observațiuni, cu aceste rezerve și dacă aceste condițiuni sunt îndeplinite, atunci capacitatea noastră de producție este capabilă să satisfacă toate condițiile și toate cerințele care cad asupra economiei noastre naționale — îndeosebi asupra industriei și asupra ramurii petroliere — putând astfel face față condițiilor pe care le iscălim astăzi.

Di. Gh. Popp, ministrul cultelor și artelor: Ce s-a livrat până acum, nu contează?

Di. A. Leucuția, ministrul economiei naționale: Da...

Di. M. Romniceanu, ministrul finanțelor: Trebuie făcută o discriminare între ceea ce s-a livrat pe baza art. 10 și între livrările făcute pe baza art. 11.

Di. A. Leucuția, ministrul economiei naționale: Aș cere ca aceste condițiuni să fie înregistrate în procesul-verbal al Consiliului de Miniștri, ca să avem date pentru viitor.

Di. Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului: Care este cererea dv.? Să schimb scrisoarea? Să schimb rezervele?

Di. A. Leucuția, ministrul economiei naționale: Nu.

DI. Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului: Fiindcă trebuie să plec, v-aș ruga, dacă mai dorește cineva să ridice vreo chestiune...

DI. Petru Groza, vicepreședintele Consiliului: I-ați prevenit că veți veni cu anexe și că veți face o scrisoare?

DI. Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului: Nu pot fi împiedicat de a face o scrisoare. Sunt numai rezerve tehnice. Nu ne ascundem obligația de a plăti; sunt numai rezerve tehnice. N-am mai introdus toate rezervele care s-ar putea face, între cif și fob. Sunt apoi rezerve de făcut în privința zăcămintelor, a căror cantitate nu depinde de noi. De exemplu, dacă scad rezervele de petrol, aceasta nu depinde de noi.

Domnului general Vinogradov i-am spus că voi scrie o scrisoare.

Convenția o semnează domnul prim-ministru, domnul ministru al afacerilor străine și domnul ministru al economiei naționale; iar rezervele sunt semnate numai de mine, ca să nu se creadă că este o rezervă de neexecutare.

DI. M. Romniceanu, ministrul finanțelor: Domnule președinte, vă rog să-mi dați voie să fac o declarație în această privință – și o rugămintă, în același timp – care rog să fie consemnată în procesul-verbal al ședinței de astăzi.

Proiectul de convenție, care ni s-a prezentat, este o convenție care trebuie executată nu numai în întregul său, dar și la timpul fixat în convenție; sub sancțiuni destul de grave, în caz de nerespectare a dispozițiilor prevăzute.

Este deci necesar să se introducă o ordine în livrare; dar mai este necesar să se mai facă un lucru, asupra căruia insist cu toată căldura.

Iată despre ce este vorba. Alături de prestațiunile prevăzute în această convenție, în executarea art. 11, suntem obligați să mai executăm prestațiuni și în baza art. 10 : pentru întreținerea trupelor rusești. Până acum, n-a intervenit nici un aranjament, care să stabilească vreun plan de livrări în această privință, atât în legătură cu cantitatea, cât și în ce privește valoarea cantităților de livrat.

Din această cauză, finanțele Statului s-au văzut în permanență atacate de diversele cereri de plată, care au venit de multe ori pe neprevăzute și fără ca să avem posibilitatea să facem asupra lor cea mai mică prevedere.

De aceea, rog onoratul Consiliu de Miniștri și pe domnul președinte al Comisiunii Române pentru aplicarea Armistițiului ca, pe cât vor putea mai curând, – în executarea, de altfel, și a promisiunilor pe care ni le-a făcut domnul general Vinogradov – să caute să stabilească o ordine, un plan în această privință; căci numai astfel voi fi în stare și voi putea să-mi asum răspunderea să fac finanțările necesare pentru aplicarea art. 11.

Spun acest lucru, pentru că chiar astăzi mi s-a prezentat o cerere din partea Ministerului de Război, semnată de un domn director superior al administrației armatei, domnul general Nicolau, prin care mi se cere – nici mai mult nici mai puțin! – ca să finanțez livrările, făcute în baza art. 10, până la 15 februarie 1945, o sumă de 20 miliarde lei...

Este imposibil, cu asemenea plăți, să se mai continue; nu se mai poate ca neregula care există astăzi să mai continue. De aceea, vă declar – și fac toate rezervele – că nu voi putea asigura finanțarea acestui plan, dacă nu se va face în același timp o regulă și în ce privește prestațiunile făcute în baza art. 10.

De aceea, rog, – cât de curând se poate – să se înceapă negocierile cu reprezentanții Comisiunii Interaliatate de Control, pentru a pune regulă și în această

chestiune, pentru a fixa această prestație la cantități și sume care să nu fie incompatibile cu posibilitățile noastre reale.

Dl. Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului: Suntem așa de prost organizați, încât n-avem o statistică asupra celor ce s-au dat. Este statistica de la 15 octombrie.

Dl. M. Romniceanu, ministrul finanțelor: S-o știm de acum înainte, măcar. Ce facem de acum înainte trebuie să știm.

Dl. general N. Rădescu, președintele Consiliului: Ei pot cere așa orice vor.

Dl. Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului: De aceea am făcut rezerve.

Dl. M. Romniceanu, ministrul finanțelor: Altfel, nu putem ști niciodată, ceea ce mai trebuie să plătim.

Acum știm ceea ce trebuia să plătim pe baza art. 11.

Pentru totul trebuie o contabilitate în regulă; căci altfel bugetul nu se poate face.

Dl. Lotar Rădăceanu, ministrul muncii: Vreau să spun câteva cuvinte în legătură cu această convenție, care, fără îndoială, înseamnă un pas înainte.

Domnul ministru al economiei naționale făcea aluzie la ordinea internă și mai ales la ordinea din fabrici.

Noi putem să fim siguri că, dacă s-a îngreunat aplicarea Armistițiului, aceasta n-a fost din cauza lucrătorilor, ci din alte cauze.

În orice caz, guvernul poate să fie convins că muncitorimea din Țara Românească va face totul ca să mărească producția și să ajute astfel aplicarea Armistițiului, aplicarea întocmai a Convenției de Armistițiu.

Acest lucru e hotărât de organizațiile muncitorești și de unanimitatea muncitorimii noastre.

Dl. general N. Rădescu, președintele Consiliului: Aș avea de adăugat câteva cuvinte. Au fost la mine 20 delegații. Am primit 11 delegații, – venite de la diferite întreprinderi. Toți și-au luat angajamentul formal să mărească la maximum producția, dacă li se satisfac unele dorințe, care în cea mai mare parte sunt de satisfăcut. Din partea muncitorimii, cred că nu ne putem aștepta la nici un neajuns.

Dl. A. Leucuția, ministrul economiei naționale: Și la mine au fost șase delegații. În aceste delegații nu intră prea mulți oameni, dar câte 10–15, tot intră, plecați de la câte o întreprindere. Ori oamenii aceștia, când vin la noi în delegație, înseamnă că lipsesc de la lucru.

Ce mi-au cerut? Sunt de acord cu ceea ce au cerut. Au cerut: legea sindicatelor, legea criminalilor de război. Ne-au cerut să le votăm.

Dar sunt inutile aceste delegații, pe care le-am primit și le-am ascultat, fiindcă astfel oamenii aceștia pleacă de la lucrul lor. Toate aceste delegații, care vin la Ministere, toate acestea n-au nici un rost.

Dl. Lotar Rădăceanu, ministrul muncii: Nu este o pagubă. Ei vin să aducă la cunoștința primului-ministru și a guvernului hotărârile acestea.

Dl. L. Pătrășcanu, ministrul justiției: O întrebare...

Dl. Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului: Trebuie să fiu la Comandament.

Dl. C. Brătianu, ministrul producției de război: Domnule președinte al Consiliului, nu vreau să las să plece domnul președinte al Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului, fără să-i mulțumim d-sale și Comisiei întregi, pentru toate

sforțările, priceperea, munca și mai ales tenacitatea și dârzenia cu care au luptat pentru apărarea intereselor românești.

Eu cred că în această direcție trebuie ca întreg Consiliul să-i dea tot sprijinul, tot concursul, pentru ca opera aceasta de executare a Armistițiului să fie împlinită până la ultima limită și posibilitate.

Avem de făcut o sforțare mare. Trebuie să mobilizăm toate forțele noastre de muncă; și pentru aceasta nu este suficient să găsim numai bunăvoința și dârzenia muncitorilor. Trebuie ca noi, politicul, să creem un curent în această direcție. Noi, partidele care formăm acest guvern, trebuie să ne luăm angajamentul să întreținem această atmosferă de muncă tenace și de dârzenie, astfel încât să putem executa acest Armistițiu.

După câte ne-a expus domnul președinte al Comisiei, executarea lui nu este ușoară, date fiind toate complicațiile din ziua de astăzi. Bineînțeles, cum spunea domnul Groza, dacă am fi în vremuri normale, ne-ar fi foarte ușor să le executăm...

Dl. M. Romniceanu, ministrul finanțelor: Nici atunci.

Dl. C. Brătianu, ministrul producției de război: ...dar în momentul de față cere o sforțare imensă. Trebuie astfel pusă la punct execuția lui, încât aproape să devină un aparat de orologerie. Totul să fie dat la timp, la termen; o execuție admirabilă, organizată de oameni pricepuți. Și pentru aceasta trebuie un efort și politic din partea noastră.

Până astăzi efortul Comisiei n-a fost destul de susținut. Când o parte din presa de la noi spune că condițiile Armistițiului sunt foarte ușoare, că într-adevăr s-a făcut României un tratament nesperat de dulce, aceasta slăbește puțințele noastre de muncă și slăbește și puțințele Comisiei de a rezista și de a apăra interesele românești.

De aceea, eu fac apel la dv. toți, care sunteți aci în guvern, ca împreună cu toții să facem un efort politic de susținere a executării Armistițiului. Să nu lăsăm tot acest efort de făcut numai în sarcina muncitorilor; și noi, oamenii politici, trebuie să ne facem datoria în acest sens.

Cu aceste cuvinte închei, mulțumind domnului Savel Rădulescu pentru frumoasa expunere pe care ne-a făcut-o.

Dl. M. Romniceanu, ministrul finanțelor: Și noi ne asociem în totul la cele spuse de domnul ministru al producției de război, noi, care cunoaștem mai de aproape sforțările pe care trebuie să le depună d-sa.

Dl. Gh. Popp, ministrul cultelor și artelor: Ne asociem și noi la dezideratul domnului Brătianu. Din partea noastră, n-am făcut niciodată nici o dificultate în ce privește situația politică, pentru a împiedica o colaborare armonioasă.

Dl. Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului: Domnilor miniștri, vă mulțumesc și eu.

(Domnul Savel Rădulescu părăsește sala de Consiliu).

Dl. C. Vișoianu, ministrul afacerilor străine: Domnilor miniștri, eu țin să spun că chestiunea cea mai importantă este să ne organizăm în scopul executării Armistițiului. Chiar dacă facem o reformă sau alta, nu sunt de nici un folos, ba uneori sunt nefaste, dacă împiedică executarea Armistițiului.

Prin urmare, programul guvernului și mai ales al fiecărui departament trebuie să fie preocupat de executarea Convenției de Armistițiu. Fiecare din noi trebuie să fie răspunzător, la departamentul pe care-l conduce, de executarea Armistițiului, în capitalul care-l privește.

Dl. Petru Groza, vicepreședintele Consiliului: Fără ca acest angajament și această silință de executare să fie un paravan pentru luarea de măsuri care să ducă la situații grele.

Dl. C. Vișoianu, ministrul afacerilor străine: N-am făcut nici o aluzie. Am făcut numai o observație de ordin tehnic.

Fiecare avem conștiința necesității executării Armistițiului. Dar nu trebuie numai să facem declarații, ci trebuie să ne organizăm departamentele și activitatea însăși a guvernului pentru executarea acestui Armistițiu.

În calitate de ministru al afacerilor străine îmi permit să fac această observație, fiindcă îmi dau seama și de importanța pe care o are executarea Armistițiului și de consecințele absolut nenorocite pe care le-ar avea, pentru toată țara, neexecutarea lui, și din punct de vedere economic și din punct de vedere politic. Și vă spun drept că îmi consider ca misiunea mea principală să colaborez și să garantez executarea acestui Armistițiu.

Sunt unul din semnatarii Convenției și voi fi unul din răspunzătorii executării acestei Convenții, atâta vreme cât voi avea onoarea să fiu alături de dv.

În negocierile pe care le-am avut, în conversațiile pe care le-am avut, totdeauna mi s-a atras atenția asupra acestui lucru. Mi s-a spus: trebuie să mergeți la noi în țară, veți vedea că toată lumea muncește 14 ore pe zi. Toată lumea lucrează pentru război. Și avem impresia că la dv. nu se face totul.

De aceea, vă vorbesc cu toată sinceritatea și vă rog să binevoiți să luați în considerație aceste observații care – vă spun încă o dată – nu au nici un caracter politic.

Ședința continuă.

♦

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme, dosar 1/1945, f. 51-71.

40

1945 Ianuarie 16, București. Convenție specială încheiată între guvernele României și U.R.S.S., cu privire la aplicarea prevederilor art. 11 din Convenția de Armistițiu.

CONVENȚIE

Între Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și Guvernul Român, asupra mărfurilor pe care România urmează să le livreze, în compensarea daunelor cauzate de către România, Uniunii Sovietice prin operațiunile militare și ocuparea teritoriului sovietic.

În conformitatea cu art. 11 al Convenției de Armistițiu între Guvernele Uniunii Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite ale Americii, pe de o parte și Guvernul Român pe de altă parte, semnată în orașul Moscova la 12 septembrie 1944, Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și Guvernul Român au încheiat prezenta Convenție asupra celor ce urmează:

Articolul 1. Guvernul Român va livra Uniunii Sovietice în perioada de timp de la 12 septembrie 1944 până la 12 septembrie 1950, produse petroliere, cereale,

vite, material lemnos, vase maritime și fluviale, diferite mașini, locomotive, vagoane, cisterne și materiale de cale ferată, pentru suma totală de 300 milioane dolari U.S.A.

Livrările mai sus arătate se vor efectua în părți egale în decurs de șase ani, adică pentru suma de câte 50 milioane dolari U.S.A. anual, conform anexei I.

Articolul 2. Specificările mărfurilor, care urmează a fi livrate la prețurile prevăzute în anexa I în cursul primului an de aplicare a prezentei Convențiuni, precum și termenele de livrare ale acestor mărfuri, sunt indicate în anexa I.

Specificările mărfurilor, care urmează a fi livrate, conform anexei I, în anii următori, precum și termenele acestor livrări vor fi fixate prin înțelegere între Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și Guvernul Român cu cel puțin două luni înainte de începerea perioadei anuale următoare.

Articolul 3. Calcularea valorii livrărilor arătate în articolul 1 al prezentei Convențiuni se va efectua în conformitate cu prețurile mondiale din 1938, în dolari U.S.A., cu o majorare de 15% a acestor prețuri pentru mașini și material de cale ferată, locomotive, vagoane, cisterne și vase, și de 10% pentru toate celelalte mărfuri.

În ce privește mașinile industriale, locomotivele, vagoanele, vasele maritime și fluviale, care au fost întrebuințate, se stabilesc, pentru uzură, în raport cu starea lor tehnică, reducerile corespunzătoare din prețurile sus-menționate.

Articolul 4. Livrările mărfurilor, prevăzute în prezenta Convenție, se vor efectua fob porturile române sau franco frontiera sovieto-română, după cererea Uniunii Sovietice, cu excepția cazurilor arătate în anexa I.

Livrările de vase maritime și fluviale se vor efectua franco porturile române, după cererea Uniunii Sovietice.

Articolul 5. Data predării mărfii este: a) la livrările fob port – data conosamentului; b) la livrările franco frontieră – data procesului-verbal de primire-predare sau data aplicării ștampilei de către stația de frontieră sovietică pe scrisoarea de trăsură în virtutea căreia încărcăturile sunt predate căilor ferate sovietice; c) la livrările de vase franco port – data procesului-verbal de recepționare definitivă a vasului.

Articolul 6. În caz de nepredare la timp a mărfurilor, Guvernul Român se obligă, pentru fiecare lună de întârziere, să livreze suplimentar 5% din aceeași marfă nelivrată la termen, sau alte mărfuri, după indicațiunea Uniunii Sovietice, pentru suma reprezentând 5% din valoarea mărfii nelivrate la termen, fiind înțeles că asemenea livrări suplimentare nu scutesc Guvernul Român de obligațiunea de a livra acele cantități de mărfuri care nu au fost predate la timp.

În privința mașinilor livrate incomplet și care din această cauză nu se pot întrebuința pentru scopul destinat, se aplică dispozițiunea acestui articol, ca și cum aceste mașini nu ar fi fost livrate.

Guvernul Român se liberează de plata penalităților în acele cazuri, când face dovada că întârzierea expedierii în Uniunea Sovietică a mărfurilor prezentate la predare s-a produs exclusiv din cauza transporturilor programate de Comandamentul militar sovietic.

Articolul 7. Pentru realizarea, din partea sovietică, a operațiunilor în legătură cu livrările României, prevăzute prin prezenta Convențiune, Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice va înființa în România, în orașul București, o Direcțiune pentru livrările din România.

Direcțiunea menționată se va bucura de toate privilegiile diplomatice, inclusiv imunitatea personalului său, intangibilitatea bunurilor și arhivelor și va avea dreptul să comunice prin cifru și curieri diplomatici.

Articolul 8. Specificările amănunțite și condițiunile tehnice ale livrărilor de mărfuri, prevăzute de prezenta Convențiune, se stabilesc de către Direcțiunea Livrărilor din România, împreună cu organul împuternicit pentru aceasta de Guvernul Român.

Articolul 9. Direcția Livrărilor din România este în drept a controla oricând, la întreprinderile și depozitele respective, prin împuterniciții săi, bunul mers al producției și al pregătirii mărfurilor în vederea livrării și calitatea lor, precum și, în caz de necesitate, calitatea materialelor întrebuițate la fabricarea mărfurilor. Defectele descoperite de către împuterniciții Direcțiunii pentru livrări din România urmează a fi imediat înlăturate.

Dacă la mașinile și vasele livrate se vor descoperi ulterior defecte, printre care ar figura și lipsa calităților cuvenite sau neîndeplinirea condițiunilor tehnice stabilite, independent dacă aceste defecte puteau fi constatate cu ocazia recepționării, Guvernul Român, la cererea menționatei Direcțiuni, va înlătura, fără întârziere, defectele descoperite în termen rezonabil, prin repararea mărfurilor reclamate. Dacă aceasta nu va fi cu putință, atunci evaluarea mărfurilor menționate se va reduce corespunzător.

Articolul 10. La expirarea fiecărui trimestru de aplicare a prezentei Convențiuni, Direcția Livrărilor din România, împreună cu organul respectiv, împuternicit de Guvernul Român, va verifica situația livrărilor efectuate în cursul trimestrului expirat și va stabili cuantumul livrărilor efectuate.

Rezultatul verificării, făcute în conformitate cu cele de mai sus, se consemnează într-un proces-verbal semnat de ambele părți.

Articolul 11. Prezenta Convenție intră în vigoare îndată după semnarea ei. Făcută în dublu exemplar, fiecare în limba rusă și română, ambele texte având aceeași putere.

Încheiată în orașul București, astăzi, 16 ianuarie 1945.

Semnează:

*Prin împuternicirea
Guvernului Român,*

Președintele Consiliului de Miniștri
și Ministrul Afacerilor Interne,
General de Corp de Armată Adj.

(ss) Nicolae Rădescu

Ministrul Afacerilor Străine

(ss) Constantin Vișoianu

Ministrul Economiei Naționale

(ss) Aurel Leucuția

Președintele Comisiunii Române
pentru Aplicarea Armistițiului

(ss) Savel Rădulescu

*Prin împuternicirea
Guvernului Uniunii Republicilor
Socialiste Sovietice,
Mareșal al Uniunii Sovietice
(ss) Malinovski*

◆

Arhivele Statului București, fond Vasile Stoica, dosar I/102, 1950, f. 3-4.

<1945> **ianuarie 16, București.** Scrisoare către Comisia Aliată de Control semnată de Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului cu privire la nerecunoașterea de către partea aliată (sovietică) a unor pretenții exagerate în efectuarea unor despăgubiri conform art. 11 din Convenția de Armistițiu.

COMISIUNEA ALIATĂ DE CONTROL

În urma fixării de către Comisiunea Aliată de Control a condițiilor pentru livrările în contul despăgubirilor conform art. 11 din Convenția de Armistițiu, experții români, începând cu data de 28 noiembrie 1944, au stabilit, împreună cu experții sovietici, cantitățile și prețurile de decontare în dolari U.S.A. a acestor mărfuri.

Rezultatele la care au ajuns experții ambelor părți au fost consemnate într-un proces-verbal pentru fiecare categorie de mărfuri.

Cu ocazia redactării proceselor-verbale care trebuiau prin însăși definiția lor să cuprindă în rezumat toate elementele privind fixarea acestor cantități și prețuri, delegații Comisiei Aliate de Control nu au acceptat inserarea în procesele-verbale a unor chestiuni ridicate și acceptate principal în cursul discuțiilor.

Pentru a face odată dovada dorinței sale sincere pentru o reglementare cât mai urgentă a livrărilor în cadrul art. 11, Guvernul român a hotărât ca experții săi să semneze procesele-verbale chiar dacă acestea nu cuprindeau toate chestiunile care au fost discutate.

Astfel, în ceea ce privește cantitățile de petrol fixate, s-a arătat de către experții români că, ele nu vor putea fi livrate în întregime dacă din motive independente de voința noastră extracția de țiței va suferi un declin datorit secătuirii zăcămintelor în exploatare și imposibilității de a găsi noi zăcăminte care să le înlocuiască.

Cum este vorba de fixarea unor angajamente valabile pentru o perioadă de 6 ani, ținând seama de declinul producției de petrol din ultimii 7 ani în România, socotesc că rezerva pe care au formulat-o experții români era pe deplin justificată și făcea dovadă bunei credințe a Guvernului român în ceea ce privește realizarea integrală a angajamentelor luate.

De asemenea, după cum v-am arătat în repetate rânduri verbal și în scris, s-a ridicat din industria petrolieră material de exploatare și de fabricație într-o așa măsură, încât disponibilitățile prezente ale întreprinderilor nu mai garantează executarea programului pe primul an. Era firesc, prin urmare, ca experții români să ceară ca în cadrul procesului-verbal pentru livrarea produselor petroliere să se prevadă strânsa legătură care există între producție și mijloacele de producție de care dispune industria petrolieră.

Numărul cailor de livrat în ultimii 5 ani de aplicare a art. 11 depășesc cu mult posibilitățile noastre de livrare.

În adevăr, șeptelul cailor din Țara Românească a fost aproape secătuit de nevoile războiului, situația în care se găsește economia agricolă a țării nu poate fără grave consecințe să se lipsească de un număr însemnat de animale de muncă.

Am luat act de declarația oficială făcută de experții domniei voastre că numărul cailor de livrat în anul al doilea și următorii urmează să fie revizuit ulterior în vederea unei reduceri și așteptăm comunicările domniei voastre în această privință.

Rezervele menționate mai sus nu au fost făcute pentru a sustrage Guvernul român de la executarea obligațiilor sale, deoarece îndatorirea decurgând din art. 11 de a plăti valoarea integrală a despăgubirilor convenite rămâne în orice caz neatinsă.

Scopul acestor rezerve este numai de a atrage atențiunea Comisiunii Aliate de Control asupra dificultăților materiale ce ar putea fi întâmpinate în cursul celor 6 ani de plată a despăgubirilor și a obține ca într-o asemenea eventualitate să se poată libera de datoria sa prin livrări de alte produse ce ar urma să fie stabilite de comun acord și fără a fi obligat să plătească pentru acest lucru o penalitate.

Ținând seama de obligația Guvernului român de a livra mărfuri în cadrul art. 11, este absolut necesar ca livrările în baza art. 10 să nu depășească disponibilitățile ce mai rămân economiei românești și care sunt cunoscute experților sovietici. În această ordine de idei, vă reamintesc promisiunea pe care mi-ați făcut-o în repetate rânduri că livrările în baza art. 10 vor fi foarte curând simțitor reduse.

De asemenea, în procesele-verbale semnate de experți și în Convenția privitoare la plata despăgubirilor, n-au fost ținute în seamă toate comenzile executate și predările efectuate, care, constituind dotări ale Armatei U.R.S.S., nu pot fi încadrate în art. 10, și nici valoarea industriilor ridicate și a prelevărilor directe.

Înțelegem că toate acestea, în conformitate cu cele declarate de domnia voastră, să fie scăzute din planul de livrări pentru art. 11 în baza unei prealabile înțelegeri.

PREȘEDINTELE COMISIUNII ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI

(Savel Rădulescu)

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 187, f. 203-204.

42

1945 ianuarie 17, <București>. Adresa Ministerului Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor către Ministerul Afacerilor Străine cu privire la modalitatea de executare a cenzurii militare sovietice asupra telegramelor destinate străinătății.

La adresa dvs. nr. 377 din 12 ianuarie 1945, avem onoarea a vă face cunoscut că, cercetând cazurile semnalate de Comisiunea pentru Aplicarea Armistițiului, prin adresa nr. 341 din 8 ianuarie 1945, am constatat cele ce urmează:

1/ Cu privire la telegramele nr. 7608 din 6 decembrie 1944 pentru Roma, nr. 72 – cu data de prezentare necunoscută – pentru Bari și nr. 5139 din 7 decembrie 1944 pentru N. York, descoperite în ziua de 22 decembrie 1944 la Serviciul de Radio de către Comandamentul Sovietic, se găseau depozitate într-un stelaj rezervat telegramelor în suferință, din cauza lipsei mijloacelor de transmitere pentru țările unde erau adresate acele telegrame.

Ținem să supunem cunoștinței d-voastră că nu am avut și nu avem schimb de corespondență telegrafică cu Italia și Statele Unite ale Americii și ca atare, corespondența telegrafică cu aceste țări nu era verificată și pregătită pentru

transmitere, această operațiune la serviciul Radio făcându-se numai pentru țările cu care avem schimb de corespondență.

Totuși, pentru a putea stabili dacă aceste telegrame au trecut la Serviciul Controlei, care este însărcinat cu trimiterea telegramelor la Cenzură, este neapărată nevoie să avem acele telegrame, spre a face ancheta necesară, deoarece la Serviciul Controlei lucrează 12 funcționari și nu putem stabili vinovatul, fără telegramele originale.

Ne permitem însă a repeta că ultima și cea mai temeinică verificare a telegramelor bune pentru transmitere se face la Serviciul Radio, în momentul când se ia comunicația cu un post, ceea ce nu este cazul în situația de mai sus, întrucât cu Italia și America nu am avut și nu avem schimb de corespondență telegrafică.

2/ Cazul telegramei nr. 30037 pentru Cetatea Vaticanului, găsită la 25 decembrie 1944 la Serviciul Radio, transmisă fără să fi purtat viza Cenzurii Militare Sovietice, a fost semnalat și de către organele noastre de conducere și ca urmare, am instituit o severă anchetă chiar în ziua de 25 decembrie 1944 orele 15, pedepsind cu transferarea disciplinară în provincie și cu amenzi grele un număr de 5 funcționari.

Pentru preîntâmpinarea unor asemenea defecțiuni, s-a atras atenția întregului personal asupra importanței Cenzurii Sovietice, atât prin ordine circulare, ordine individuale, cât și prin placarde afișate în sălile de aparate.

Deosebit de aceasta, s-a instituit la Oficiul Telegrafic Central un corp de control, care activează în permanență, verificând cu minuțiozitate toată corespondența care trebuie să poarte viza Cenzurii Sovietice.

Ca urmare a acestor măsuri, am constatat că nu s-a mai produs nici o defecțiune în această direcție, după data de 25 decembrie 1944, când la abaterea semnalată am trecut imediat la măsuri severe.

DIRECTOR GENERAL,
(ss)

DIRECTORUL TELEGRAFIEI,
(ss)

◆

Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 189, f. 52.

43

1945 ianuarie 20, Sibiu. Raport al Prefecturii județului Sibiu, adresat guvernului, prin care informează că, în acțiunea de trimitere la muncă în Uniunea Sovietică a cetățenilor români de origine etnică germană, conform Convenției de Armistițiu, delegații sovietici nu respectă limitele de vârstă.

Către

PREȘEDINȚIA CONSILIULUI DE MINIȘTRI - BUCUREȘTI

Avem onoare a vă raporta următoarele:

Cu ocazia operațiunilor pentru ridicarea cetățenilor români de origine etnică germană, atât după teritoriul județului Sibiu, cât și din orașul Sibiu, s-au ridicat, din ordinul delegaților speciali sovietici, femei și bărbați peste vârsta de 30 și 45 de ani și sub vârsta de 18 și 17 ani.

În comunele rurale s-au ridicat în mod sistematic cetățeni cu un an mai mici și cu 2 ani mai mari decât vârstele fixate prin ordinele în vigoare, iar în orașul Sibiu

s-a procedat în același fel în prima zi a operațiunii, atunci când execuțiunea s-a făcut în mod masiv, revenindu-se la normal în zilele următoare.

Deși am intervenit în toate cazurile care ni s-au adus la cunoștință, totuși acești cetățeni nu au fost eliberați și au fost expediați într-un timp foarte scurt cu trenurile spre locul de destinație.

De asemenea, după terminarea operațiunii de ridicare în localitățile unde cetățenii trecuți în tabele nu au fost găsiți la domiciliile lor sau sunt concentrați, s-au ridicat în schimb alți locuitori, indiferent de vârsta lor.

În consecință, cu onoare vă rugăm să binevoiți a aproba ca înainte de trecerea trenurilor peste graniță, să se facă o triere serioasă a acestor cetățeni, pentru a putea fi trimiși înapoi cei ridicați în mod ilegal, adică bărbații mai mici de 17 ani și mai mari de 45 ani, precum și femeile mai mici de 18 ani și mai mari de 30 ani, de asemenea, specialiștii necesari industriilor.

PREFECT,

General GH. LIPOVAN

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 624, f. 3.

44

1945 ianuarie 20, <București>. Adresa Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului către Comisia Aliată de Control prin care solicită restituirea materialului petrolier ridicat de autoritățile sovietice de la societățile de extracție și exploatare din România.

COMISIUNEA ALIATĂ DE CONTROL în atențiunea Domnului General V. VINOGRADOV

În cursul discuțiilor ce au avut loc în legătură cu livrările de produse petroliere, atât pentru necesitățile frontului, cât, mai ales, în cadrul art. 11 al Convenției de Armistițiu, am relevat, în repetate rânduri, dificultățile pe care le vor întâmpina societățile de petrol dacă materialul ce a fost ridicat de organele sovietice nu este restituit.

Suntem astăzi în situațiunea de a vă comunica lista completă a acestor ridicări care, după cum se arată în anexa alăturată, însumează:

a/ materialul tubular, 46 273 tone, reprezentând aproape 80% din totalitatea stocurilor societăților;

b/ mașini, motoare și pompe, 98 bucăți;

c/ diverse materiale, 1 111 tone.

La demersurile verbale făcute de Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului, ați comunicat că materialele de mai sus au fost ridicate cu titlu de trofeu de război în cadrul art. 7 al Convenției de Armistițiu.

Noțiunea de „material de război“ cuprinsă în art. 7 din Convenția de Armistițiu este o noțiune bine precizată, atât în limbajul militar, cât și în terminologia juridică a Dreptului Internațional Public.

Atât convențiile internaționale, cât și doctrina au stabilit, în mod constant, că nu poate fi înțeles sub denumirea de „material de război“, decât: bunurile mobile

proprietate a statului beligerant a căror natură este de a servi la operațiunile de război.

Art. 53 din Convențiunea de la Haga din 1907 definește materialul de război astfel: „toute propriété mobilière de l'état belligérant de nature a servir aux opérations de guerre“, stabilind deci foarte clar cele trei caracteristici esențiale ale acestei categorii de bunuri inamice:

1. – Să fie mobile;

2. – Aceste bunuri mobile să fie proprietatea statului beligerant, iar nicidecum proprietate particulară, sau proprietatea unui stat nebeligerant.

3. – Aceste bunuri să fie de natură a servi operațiunilor de război.

În cazul de speță, materialele preluate de la societățile petroliere sunt proprietatea particulară română și nicidecum proprietatea vreunui stat beligerant (stat german). În consecință, aceste materiale nu pot intra în nici un caz în categoria materialului de război ce urmează a fi predat ca trofeu pe baza art. 7 din Convenție.

Dată fiind importanța covârșitoare a acestui material pentru continuarea exploatării și exploatărilor în industria de petrol în interesul menținerii producției, atât în acest sens, cât și în anii următori;

Având în vedere, în același timp, că și Comisiunea Aliată de Control este interesată în livrările ce trebuie făcute pentru necesitățile frontului și în cadrul Convenției din 16 ianuarie 1945;

În fine, având în vedere că în urma ridicării laminorului mare al fabricii „Malaxa“ împreună cu materia primă aferentă, economia românească nu mai are pentru mult timp posibilitatea de a se aproviziona cu asemenea materiale,

Rog Comisiunea Aliată de Control să examineze argumentele de drept și de fapt expuse mai sus și să dea dispozițiunile necesare pentru restituirea acestor materiale.

PREȘEDINTELE COMISIUNII ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI

(Savel Rădulescu)

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9 VI 8, vol. 162, f. 218-219.

45

1945 ianuarie 23, <București>. Memoriu întocmit de Savel Rădulescu, președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, asupra modului de executare a articolelor din Convenția de Armistițiu.

Memoriu asupra executării Convenției de Armistițiu

La 12 ianuarie 1945 s-au împlinit patru luni de la încheierea Convenției de Armistițiu dintre România și Națiunile Unite.

Încercăm aici o privire recapitulativă asupra executării acestei Convențiuni și asupra evoluției colaborării dintre România și Națiunile Unite și în special de la 20 octombrie 1944 înapoi, unde se oprește expunerea ultimului memoriu prezentat de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului, asupra mersului aplicării acestuia.

Această perioadă se poate caracteriza printr-o lungă serie de negocieri în care delegații Comisiei Aliate de Control împreună cu Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului și delegați ai Guvernului român au căutat soluțiile practice și imediate pentru multiplele probleme pe care le pun articolele Convenției de Armistițiu.

Pornite sub auspiciile vizitei în România a domnului Vâșinski, întâiul Locțiitor al Comisarului Poporului pentru Afacerile Străine din U.R.S.S., aceste negocieri au fost purtate pe categorii de probleme deosebite. De o parte, delegații și experții militari pentru problemele militare, de alta delegații și experții pentru chestiunile politice și administrative, în sfârșit, delegații și experții economici pentru problemele economice și în special pentru problemele legate de art. 11, din care trebuia să rezulte Convenția încheiată la 16 ianuarie 1945, toți acești delegați și experți au lucrat zi și noapte cu Comisia Aliată de Control și cu Guvernul român, pentru clarificarea diferitelor chestiuni care se puneau la acest început de executare.

Credem că se poate sublinia aici, alături de aspectul tehnic al discuțiilor dintre delegați și semnificația lor mai adâncă de luare de contact, de cunoaștere reciprocă și de studiere mai amănunțită a problemelor, atât din punct de vedere al executării scrupuloase a angajamentelor luate, cât și din acel al posibilităților reale ale țării pentru aducerea lor la îndeplinire.

Privită din acest din urmă punct de vedere, situația executării armistițiului pune, desigur, cele mai grele probleme.

Prima, că țara trebuie să fie în situația de a funcționa în plin și din toate puterile ei.

A doua, că fiecare factor de producție trebuie să fie conștient de marile sarcini care incumbă colectivității românești și să sporească efortul său, participând cu toate puterile la executarea obligațiilor luate.

Desigur, țara nu este încă în posesiunea tuturor mijloacelor sale.

În primul rând, administrația țării nu este încă restabilă pe tot teritoriul; în Moldova, reinstalarea factorilor administrativi ai Guvernului nu este încă definitiv isprăvită, iar în Ardealul de Nord Comandamentul Sovietic nu îngăduie încă reintroducerea lor. Efortul întreg al țării este suportat pentru moment de aproape jumătatea teritoriului nostru din 1939 și în acest teritoriu mai trebuie luate în considerare urmările grave ale bombardamentelor, ale luptelor cu germanii și ale trecerii armatelor spre front, care toate au contribuit la slăbirea potențialului nostru de producție.

În al doilea rând, dezorganizarea transporturilor și a comunicațiilor. O parte din rețeaua noastră principală este încă nelărgită; utilajul căilor ferate este încă redus; transporturile militare ocupă o mare parte din programul posibil al căilor ferate. În sfârșit, o lipsă crescândă de combustibil. De asemenea, comunicațiile telegrafice, telefonice și poștale sunt încă dezorganizate de pe urma distrugerilor de război și a preluărilor directe. Ultimele informații ne lasă să vedem ameliorări ce ne dau bune speranțe.

În al treilea rând, producția în ea însăși este dezorganizată. Producția agricolă a avut de suferit de pe urma faptelor de război, a bombardamentelor și a preluărilor directe. Mici gospodării sau întreprinderi agricole mari se află cu inventarul risipit și fără posibilitatea de a se reorganiza. Lipsa vitelor de muncă constituie una din problemele cele mai acute ale activității noastre agricole.

În producția industrială, distrugerile cauzate de bombardament și de lupte și dispersarea utilajului și a depozitelor de materiale au scăzut cu mult nivelul nostru obișnuit.

Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului cunoaște prea bine, din activitatea sa cotidiană, dificultățile nenumărate care se opun astăzi în calea unei activități industriale, de la găsirea materiei prime până la repararea sau completarea utilajului și până la asigurarea finanțării.

Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a adus la cunoștința Comisiei Aliate de Control toate aceste probleme, semnalând, atât în principiu, cât și cu ocazia oamenilor ce se prezintă, dificultățile de lucru față de obligațiile decurgând din Convenția de Armistițiu.

Comisia Aliată de Control a dat întotdeauna asigurările cele mai formale că menținerea României în bună organizare și la un nivel de producție ridicat este una din principalele sale preocupări. Negocierile de care ne ocupăm mai sus și care reprezintă primul început al unei colaborări tehnice între Guvernul român și Națiunile Unite, în cadrul amplu al Convenției de Armistițiu, pleacă întotdeauna de la premisa acestei mențineri a României în posibilitățile ei de activitate.

Dar cu atât mai imperioasă apare atunci cea de a doua considerație, după care toate unitățile producătoare ale țării, cuprinse fără excepție și din toate punctele de vedere în obligația solidară a executării Convenției de Armistițiu, trebuie să fie pătrunse de preocuparea permanentă a îndeplinirii acestei obligații.

Departamentele, instituțiile, colectivitățile publice ca și cele particulare trebuie să întipărească în conștiința fiecăruia grija aceasta de a nu se face vinovat cu nimic de la îndatoririle României și de la obligația care incumbă țării întregi în executarea scrupuloasă a Convenției de Armistițiu.

În lumina acestora, să trecem la cercetarea pe articole a stadiului executării.

Articolul 1

România a început acțiunea ei militară contra Germaniei și Ungariei, încă din ziua de 24 august 1944, ora 4.

Între 24 august și 25 septembrie 1944, data când armatele sovietice au fost complet concentrate în Transilvania și Banat, trupele noastre au îndeplinit cu succes următoarele două misiuni, de o importanță capitală pentru desfășurarea ulterioară a operațiunilor:

– Lichidarea tuturor rezistențelor și dezarmarea tuturor forțelor germane aflate pe teritoriul românesc la data de 24 august 1944.

– Acoperirea concentrării forțelor sovietice în Transilvania centrală, în poarta Mureșului și în Banat; de remarcat că în prima lună (23 august–20 septembrie 1944), în care forțele sovietice s-au deplasat la adăpostul acoperirii române, s-a realizat o înaintare de aproape 1 000 km.

După ce armata română a îndeplinit cu succes operațiunea de acoperire a concentrării forțelor sovietice, a trecut la atac, cooperând cu forțele sovietice la eliberarea Transilvaniei și pătrunderea pe teritoriul maghiar.

Forțele române au cooperat apoi la ofensivă în direcția Budapesta și în prezent iau parte la atacul capitalei maghiare (C.VII.A.), iar în o parte din forțe au cucerit regiunea munților Dukk (C.IV.A.) și în cooperare cu forțele sovietice au câștigat cu succes bătălia dintre Bodrog și Hornad (A.IV.A.).

Forțele române puse la dispoziția Înalțului Comandament Sovietic întrec minimul fixat de art. 1 al Convenției de Armistițiu, astfel:

- În cursul lunii septembrie și până la 16 octombrie 1944: 19 divizii.
- De la 16 octombrie până la 1 noiembrie: 16 divizii.

- De la 1 noiembrie 1944: 14 divizii.
- Toată aviația română operează în sprijinul forțelor sovietice române.
- Toate navele române și toate mijloacele noastre de transport și transmisiuni acționează în profitul operațiunilor armatelor sovietice.

Totalul pierderilor suferite de armata română în această operațiune, de la 24 august și până la 10 decembrie 1944, este de 79 566 din care 2 357 ofițeri, 1 930 subofițeri și 75 279 trupă.

Ca o încoronare a colaborării militare dintre trupele române și cele sovietice, trebuie citate în mod deosebit mulțumirile adresate de Domnul Mareșal Malinovski, Domnului General Avramescu cu privire la acțiunea militară a Armatei a IV-a în zona de operațiuni din Ungaria, în afară de celelalte mulțumiri publice, adresate de Comandamentele Sovietice căpeteniilor armatei române și menționate în celelalte memorii ale acestei Comisiuni.

Articolul 2

România a început acțiunea de dezarmare și internare a forțelor armatei germane și ungare, chiar în ziua de 24 august 1944, obținând un succes deplin reușind ca în 8 zile să lichideze toate rezistențele germane de pe teritoriul român. În aceste operațiuni armata germană și ungară a pierdut:

- 56 080 prizonieri
- 5 000 morți (aproximativ).

De remarcat că acțiunea de dezarmare s-a făcut cu lupte și sacrificii mari, fiindcă unitățile germane – bine dotate cu armament și în special cu tunuri și aviație – s-au opus, iar unitățile române aflate în interiorul țării au fost neinstruite (recruți cu 2 luni de instrucție) și slab dotate cu armament.

În ceea ce privește obligațiunea de a interna pe cetățenii germani și unguri, ea a fost executată, de comun acord cu Comisiunea Aliată de Control.

Excepțiunile de la regula internării, excepțiuni stabilite de comun acord cu Secțiunea Administrativă a Comisiunii Aliate de Control, sunt cercetate de la caz la caz de către așa-zisa secțiune.

Astfel fiind, se poate afirma că obligațiunile luate de Guvernul și Înalțul Comandament român prin acest articol au fost executate pe deplin.

Trebuie adăugat însă că un număr de 33 membri ai fostelorlegațiuni și consulate germane, ungare și italiene fasciste, și anume 24 germani, 3 unguri și 6 italieni au fost arestați de către autoritățile militare sovietice din România, toate demersurile Guvernului român și ale acestei Comisiuni – demersuri motivate atât pe considerațiuni de drept internațional, cât și pe necesitatea de a se redobândi pe cale de schimb, diplomații români aflați în Germania și țările satelite – au rămas până azi fără răspuns.

Articolul 3

Până la 15 octombrie 1944, transporturile militare sovietice s-au executat de către Căile Ferate Române, pe baza cererilor organelor de transport ale Frontului II și III Ucrainean.

De la 15 octombrie 1944, aceste transporturi se organizează de către împuternicitul șef VOSO al Armatei Roșii în România, precum și de către organele de transport sovietice ale frontului II și III Ucrainean.

Transporturile militare române pentru front și interior se execută în modul următor:

- De la 15 septembrie la 10 decembrie 1944, Marele Stat Major adresa cererile la VOSO, care se executau de C.F.R.

– De la 10 decembrie 1944, transporturile pentru front s-au executat numai pe baza programelor cerute la VOSO de Marele Stat Major, iar acelea pentru interior nu s-au executat deloc, nefiind aprobate de VOSO.

În toate cazurile transporturile militare române s-au executat în limita disponibilităților rămase după satisfacerea transporturilor sovietice.

S-au pus la dispoziția Comandamentului Sovietic:

- 205 locomotive în Ungaria față de 105 convenite;
- 7 trenuri sanitare permanente;
- 75 trenuri noi amenajate;
- 3 trenuri baie permanente;
- 76 automotoare;
- 1 pereche trenuri permisionari sovietici;
- 88 vagoane cu turelă antiaeriană;
- 2 trenuri ateliere a 65 tone;
- 2 macarale a 65 tone;
- 1 macara a 30 tone pentru transbordări în Galați;
- 47 echipe de locomotive în Ungaria;
- 8 locomotive lărgite la ecartament sovietic, pentru manevră pe linia largă

în Ploiești;

- 2 000 sobe instalate în vagoane acoperite;
- 4 000 sobe în curs de instalare.

S-au dotat cu personal C.F.R. de conducere și control depourile: Seghedin, Oroshaza, Mezötúr, Beketsaba, Puspokladani, Debretin și Solnoc din Ungaria.

S-au amenajat 30 locomotive pentru alimentarea cu păcură, dintre acelea trimise în Ungaria.

S-au dat 30 instalații de ardere pentru păcură, la locomotivele de linie largă.

S-au luat măsuri să se amenajeze 40 vagoane platformă, pentru a putea încărca tancuri de 50 tone.

S-au refăcut cu material C.F.R. și M.A.N.

În interiorul țării:

- Podul Reni = 132 metri liniari
- Podul Brateș = 28 metri liniari
- Podul Barboși (refăcut de trei ori) = 758 metri liniari

În Ardealul de Nord

- 200 poduri (2 100 m.l.) și 8 tunele

În Ungaria s-au predat frontului II Ucrainean

- 1 200 m.l. pod Diffordingor,
- 2 600 m.c. lemnărie (1 300 m.c. livrată)
- 2 echipe speciale pentru construcții poduri
- 2 macarale pentru poduri
- 1 tren de lucru.

Pentru exploatarea, întreținerea și paza rețelei C.F.R., precum și a rețelei din spatele frontului, s-au pus la dispoziția Înaltului Comandament Sovietic:

- Brigada de căi ferate (efectiv 10 014 oameni)
- 15 detașamente C.F.R. (efectiv 17 910 oameni)
- 4 batalioane lucru căi ferate (efectiv 3 200 oameni)
- 6 batalioane pază căi ferate (efectiv 8 919 oameni).

S-au pus la dispoziția Comandamentului Aliat mijloacele automobile necesare, în limita disponibilităților noastre actuale.

Pentru întreținerea drumurilor din România și Ungaria s-a pus la dispoziția Înaltului Comandament Sovietic:

- în zona frontului 5 batalioane drumuri (efectiv 3 480 oameni)
- în interiorul țării 3 batalioane drumuri (efectiv 1 481 oameni) și un detașament de lucru (efectiv 842 oameni).

În sfârșit, întreg parcul de vase maritime și fluviale este luat de către Comandamentul Sovietic, care asigură două posibilități și transporturile române.

Articolul 4

Marele Stat Major (în urma înțelegerii luate cu Comandamentul Sovietic) a trimis unități de grăniceri pentru a se instala pe frontiera Moldovei, Bucovinei și Dobrogei de Nord. Aceste unități însă nu au putut să se instaleze deoarece autoritățile sovietice nu le-au dat autorizația necesară. Comisia Română intervenind la Comisia Aliată de Control, aceasta ne-a comunicat:

- La 29 octombrie 1944: să retragem imediat grănicerii în interior, restabilirea serviciului de pază a graniței urmând a se rezolva printr-o convenție specială ulterioară.

- La 4 noiembrie 1944: deși prin art. 4 din Convenția de Armistițiu se restabilește frontiera de Stat între Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice și România, totuși întrucât art. 3 din Convenție prevede libera mișcare pe teritoriul României în orice direcție, această mișcare ar fi stingherită dacă trecerea fiecărei unități peste hotarul sovieto-român și trecerea materialului de război ar fi supus unor formalități de frontieră și că deci instalarea grănicerilor la frontiera sovieto-română ar fi o încălcare a articolului 3 din Convenție.

De atunci, nici o altă înștiințare nu a fost primită din partea Comisiei Aliate de Control cu privire la această Convenție.

Este de remarcat că niciodată și prin nici o măsură, Înaltul Comandament sau Guvernul Român nu a intenționat să limiteze libera trecere a armatei sovietice, prevăzută în art. 3 al Convenției, și că instalarea trupelor de grăniceri are de scop asigurarea serviciului de pază a frontierelor contra încercărilor de trecere clandestină dăunătoare din punct de vedere al contrabandelor.

Articolul 5

În prezent nu se mai găsește nici un prizonier rus în lagărele românești; foștii prizonieri ruși au fost predați autorităților sovietice cu acte, iar parte din ei au plecat din lagăre imediat la sosirea armatelor sovietice.

Toți prizonierii predați au fost echipați cu efecte noi și li s-a asigurat hrana pe timpul transportului.

De asemenea, toți prizonierii anglo-americani au fost predați cu acte în regulă Misiunilor engleze și americane, venite în acest scop, care i-au ridicat și transportat cu avioanele.

În legătură cu această obligațiune executată, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului a semnalat adeseori Comisiei Aliate de Control problema prizonierilor de război români.

Clarificarea situației acestor prizonieri de război români este de dorit întrucât, România ducând războiul alături de Națiunile Unite:

- Sunt necesari pentru re completarea cadrelor și trupeii Marilor Unități Române în luptă pe front;

- Eliberarea acestor prizonieri ar spori moralul trupelor și al națiunii române, mărind astfel efortul de război și de producție.

Marele Stat Major, încă de la 28 septembrie 1944, a adresat o scrisoare Domnului Mareșal Malinovski, rugându-l să facă demersurile necesare pentru eliberarea lor. Intervenția a rămas fără răspuns până astăzi.

Nici la reglementarea și facilitarea schimbului de corespondență cu acești prizonieri nu s-a ajuns, cu toate că s-a cerut acest lucru de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului la 11 octombrie 1944.

Prizonierii români luați după data de 24 august 1944.

Deși ostilitățile pe frontul româno-sovietic au încetat cu totul la 24 august 1944, totuși au fost reținuți, trimiși în lagăr și apoi transportați peste Prut: circa 6 000 ofițeri, 6 000 subofițeri și peste 150 000 soldați.

Intervenții făcute pentru eliberarea acestor prizonieri: – La 23 septembrie 1944, Marele Stat Major către Domnul Mareșal Malinovski;

– La 19 octombrie 1944 Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului, către Comisia Aliată de Control;

– La 27 noiembrie 1944, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului către Comisia Aliată de Control.

La toate intervențiile de mai sus nu s-a primit nici un răspuns.

Ministrul Afacerilor Străine și Președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului au profitat de vizita Domnului Ministru Vășinski pentru a-i supune și Domniei sale această chestiune. Se așteaptă răspunsul de la Moscova.

Prizonierii de origine etnică română, capturați de armata ungară.

Acești prizonieri originari din Ardealul de Nord au fost socotiți prizonieri de război și internați în lagăre.

Cum prezența lor în unitățile ungare a fost impusă fără a avea nici o legătură cu sentimentul lor național, este drept a se aproba eliberarea lor, pentru a fi întrebuințați pe front sporind astfel efortul necesar pe câmpul de luptă.

S-a intervenit în acest sens la Comisia Aliată de Control, arătându-se că pentru prizonierii iugoslavi, în situație similară, s-a aprobat eliberarea și repatrierea lor.

Se așteaptă răspunsul.

În ceea ce privește obligațiunea de a preda, pentru înapoierea în țara lor, pe toți cetățenii internați și pe toți cei aduși cu sila în România, ea a fost în mare parte executată, fiind în curs de identificare și expediere acei care până acum nu s-au prezentat pentru înscriere pe listele de repatriați.

Se depun toate eforturile pentru executarea obligațiunilor contractate prin alineatul 2 al art. 5.

Tuturor celor înscriși pentru repatriere li s-au asigurat găzduirea, hrana, sumele necesare pentru îmbrăcăminte, asistența medicală, precum și mijloacele de transport pentru repatriere, în acord cu Secțiunea Administrativă a Comisiunii Aliate de Control.

Până la 1 ianuarie a.c., au fost înscriși pentru repatriere și și-au încasat toate drepturile 22 856 persoane, din care pentru diferite motive, pe care Secțiunea Administrativă a Comisiunii Aliate de Control le cunoaște, nu au plecat până la acea dată decât 18 456.

S-a cheltuit până la 1 ianuarie a.c., pentru întreținerea și îmbrăcăminte celor ce și-au încasat drepturile, în întregime aproximativ suma de lei 2 200 000 000.

În înțelegere cu secțiunea administrativă a Comisiunii Aliate de Control s-au luat măsuri pentru accelerarea operațiunii de identificare și expediere a tuturor celor ce urmează a fi repatriați.

În luna noiembrie 1944, Comisiunea Aliată de Control a formulat verbal președintelui Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului cererea ca, în cel mai scurt timp posibil – dată fiind restabilirea prin art. 4 din Convenția de Armistițiu a granițelor din 1940 – toți locuitorii Basarabiei de Nord să fie repatriați în calitate de cetățeni sovietici.

Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului, printr-un memoriu adresat Comisiunii Aliate de Control la 11 noiembrie 1944, a expus punctul ei de vedere cu privire la cererile sovietice întemeindu-se pe regimul naționalităților în cazul unei dezmembrări de teritoriu.

Acest referat întemeiat pe normele dreptului internațional își baza afirmațiile pe principiul autodeterminării naționalității rezervată individului, și ca o consecință a lui, pe dreptul de opțiune decurgând din libertatea individuală a omului. Numeroase tratate internaționale au adus exemple în susținerea tezei propuse.

Comisiunea Aliată de Control, prin răspunsul ei din 3 decembrie 1944, a respins argumentele sus-menționate ca fiind cu desăvârșire eronate, pe motivul că referatul este bazat numai pe normele dreptului internațional. Singura lege admisibilă în această privință, au afirmat organele sovietice, este „Decretul Prezidiumului Suprem al U.R.S.S. din 8 martie 1941 asupra restabilirii cetățeniei U.R.S.S. pentru locuitorii Basarabiei și dobândirea cetățeniei sovietice de către locuitorii Bucovinei de Nord“. Numai pe baza acestui decret se vor putea soluționa multiplele cazuri juridice referitoare la cetățenia diverselor persoane care au fost enumerate în referatul de la 11 noiembrie 1944.

Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului nu a putut lua în considerațiune punctul de vedere impus de Comisiunea Aliată de Control, socotind că nu-și poate însuși o teorie care neagă drepturile stabilite prin convențiunile internaționale.

Autoritățile sovietice, însă, au început să ridice, în provincie, fără întârziere, pe toți basarabenii și bucovinenii, neținând seamă de nici o discriminare și cerându-le să facă declarații de reîntoarcere în U.R.S.S.

În fața acestei situații de fapt și fără a renunța la teza ei inițială, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului s-a văzut obligată atunci să recurgă, în ultimă instanță, la interpretarea legii sovietice căutând a obține chiar din analiza textului acesteia anumite excepțiuni.

Într-o primă conferință, întrunită la 15 decembrie 1944, domnul General Locotenent Vinogradov a cerut delegaților români (președintele Consiliului de Miniștri și președintele Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului) ca locuitorii originari din Basarabia și Bucovina de Nord să facă declarațiuni individuale indicând motivele pentru care ei nu vor să se repatrieze. Aceste declarațiuni urmau să fie examinate de la caz la caz de către autoritățile sovietice competente.

Într-o conferință ulterioară, ținută la 31 decembrie 1944, a fost trimisă domnului General Locotenent Vinogradov o notă cuprinzând excepțiunile de repatriere decurgând din stricta interpretare a legii sovietice din 1941, precum și o serie întreagă de alte excepțiuni izvorâte din interesele Statului român și din cele

ale locuitorilor în cauză, urmând să fie supusă binevoitoarei cercetări a Comisiei Aliate de Control.

Domnul General Locotenent Vinogradov, însă, fără a intra în discuțiunea punctelor propuse, a amânat răspunsul Domniei-sale, comunicând că va trimite textul la Moscova spre a fi examinat și adăugând că până la rezolvarea chestiunii nici una din persoanele interesate nu va fi transportată dincolo de granițele țării.

În consecință, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului este în așteptarea hotărârilor ce vor fi luate.

Articolul 6

Guvernul român și-a îndeplinit obligațiunea luată prin acest articol de a elibera imediat, fără distincție de cetățenie sau naționalitate, pe toate persoanele arestate din cauza activității lor în favoarea Națiunilor Unite sau pentru simpatiile lor pentru cauza Națiunilor Unite sau din cauza originii lor rasiale.

Pentru îndeplinirea clauzei ultime a art. 6, s-au alcătuit și promulgat, de la data de 8 octombrie 1944 până în prezent, următoarele legiuri menite a desființa legislația discriminatorie și restricțiunile impuse prin ea:

– Legea nr. 485, pentru abrogarea legii nr. 830/940 pentru constituirea Grupului Etnic German din România, publicată în „Monitorul Oficial“ nr. 233 din 8 octombrie 1944.

Se desființează, prin efectul ei, prerogativele de suprastructură socială care se acordaseră minorității etnice germane, în defavoarea chiar a elementului majoritar român.

– Legea nr. 494 pentru abrogarea legii nr. 873/940, referitoare la statutul militar al evreilor, publicată în „Monitorul Oficial“ nr. 235 din 11 octombrie 1944. Se redă dreptul evreilor de a face parte din cadrele armatei și de a fi ofițeri.

– Legea nr. 496 pentru modificarea unor dispozițiuni din legea asupra căsătoriilor militarilor, publicată în „Monitorul Oficial“ nr. 236 din 12 octombrie 1944. Se redă dreptul ofițerilor de a se căsători cu evreice.

– Legea nr. 537 pentru abrogarea dispozițiunilor cu caracter restrictiv în legătură cu exercitarea unei industrii sau unui comerț, publicată în „Monitorul Oficial“ nr. 249 din 27 octombrie 1944. Se suprimă interdicțiunile privitoare la evrei.

– Legea nr. 548 pentru punerea în vigoare a dispozițiunilor privitoare la asociațiile religioase din legea pentru regimul general al cultelor, publicată în „Monitorul Oficial“ nr. 252 din 31 octombrie 1944. Se redă dreptul de funcționare al asociațiilor religioase și se restituie bunurile trecute în patrimoniul Statului.

– Legea nr. 559 pentru reinmatricularea unor comercianți, persoane fizice sau juridice, publicată în „Monitorul Oficial“ nr. 256 din 4 noiembrie 1944. Se redă dreptul comercianților evrei de a se reinmatricula în Registrul Comerțului.

– Legea nr. 562 pentru abrogarea Legii nr. 230/941, pentru modificarea articolului 44 din Legea pentru regimul general al cultelor, publicată în „Monitorul oficial“ nr. 256 din 4 noiembrie 1944. Se redă dreptul evreilor de a trece la cultul creștin sau mahomedan.

– Legea nr. 630 pentru desființarea Oficiului Lichidării Patrimoniului Centrului Național de Românzare și al rezolvării problemelor minoritare și de migrațiuni, publicată în „Monitorul Oficial“ nr. 287 din 11 decembrie 1944. Se desființează Oficiul de lichidare și se înființează pe lângă Ministerul Economiei Naționale o Direcțiune Generală a lichidării.

O rezolvare cu caracter de ansamblu a problemei desființării legislației discriminatorii o constituie:

– Legea nr. 641 pentru abrogarea măsurilor legislative evreiești, publicată în „Monitorul Oficial“ nr. 294 din 19 decembrie 1944. Prin efectul ei, „Sunt și rămân abrogate pe data publicării lor toate măsurile legislative prin care s-au luat dispozițiuni discriminatorii privitoare la evrei“, anulându-se „toate dispozițiunile juridice date pe baza lor, fie generale, fie individuale, inclusiv cele cuprinse în hotărâri judecătorești, precum orice dispoziții discriminatorii luate fără bază legală de către autoritățile publice privind persoanele și bunurile vizate“.

– Legea nr. 1, pentru funcționarea în lichidare a Direcției Generale a lichidării Centrului Național de Românizare, publicată în „Monitorul Oficial“ nr. 2, din 3 ianuarie 1945. Se completează dispozițiunile legii nr. 630 din 11 decembrie 1944, precizându-se atribuțiunile Direcției nou create.

– Decretele regale nr. 32 și 33 privitoare la reînscrierea în cadrele armatei a unor ofițeri de rezervă și în activitate evrei, publicate în „Monitorul Oficial“ nr. 10 din 13 ianuarie 1945.

Se află în studiul forurilor competente un proiect de lege pentru repunerea farmaciștilor evrei în drepturi și plasarea farmaciștilor refugiați.

Articolul 7

Încă înainte de semnarea Armistițiului, prin instrucțiunea specială din 31 august 1944, Marele Stat Major dăduse toate ordinele pentru inventarierea și depozitarea materialului de război german.

După semnarea Convenției de Armistițiu, Marele Stat Major a difuzat în numeroase rânduri și instrucțiuni că s-a stabilit definitiv ca materialele de capturi germane să fie colectate de centrele de strângere hotărâte de Corpurile Teritoriale și cu începere de la 1 decembrie 1944, Comandamentele menționate mai sus să fie în măsură a preda la cerere delegaților împuterniciți ai Comisiei Aliate de Control aceste materiale.

În prezent, materialele se găsesc deja adunate la centrele de colectare stabilite de Corpurile Teritoriale, într-un procent de peste 90%, iar predarea lor către delegații calificați ai Comisiei Aliate de Control a început, operațiunea găsindu-se în stadiul următor:

Corpul I Teritorial a predat din totalul materialelor colectate	cca 10%.
Corpul II Teritorial	cca 20%.
Corpul III Teritorial	cca 20%.
Corpul IV Teritorial	cca 80%.
Corpul V Teritorial	cca 30%.
Corpul VI Teritorial	cca 80%.
Corpul VII Teritorial	cca 20%.

Material feroviar:

S-au predat 40 locomotive germane după ce au fost reparate; pentru restul de 95 locomotive s-au luat măsuri de lărgire, adaptându-se la ecartamentul U.R.S.S. Primele 4 locomotive se vor preda în luna martie 1945.

Vagoane nu s-au predat, Sovietele cer să fie toate reparate și transformate pentru linie largă. Căile Ferate Române au luat măsuri de executare.

Material aeronautic:

Materialele diferite, comune la aeronautică și la trupele de la armata de uscat, sunt în curs de predare.

Materialele cu caracter strict specific de aeronautică, inclusiv autovehiculele, sunt în curs de predare.

Avioane de captură germană și materialele foarte grele au fost menținute pe locurile unde se găseau, fiind comunicate organelor Comisiei Aliate de Control.

Materialele de la Apărarea contra aeronavelor sunt în curs de predare.

Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a supus Comisiei Aliate de Control chestiunea recunoașterii dreptului nostru de proprietate asupra unor materiale de aviație, apărare contra aeronavelor și apărare pasivă, ce ne-au fost livrate de germani pe bază de convenție.

Material maritim:

Subsecretariatul de Stat al Marinei a luat măsuri ca toate unitățile și instituțiile depinzând de el să predea materialele de capturi germane și până acum circa 95% din aceste materiale au fost predate organelor indicate.

Pentru predarea vaselor de captură care au aparținut Germaniei sau sateliților ei, Subsecretariatul de Stat al Marinei a numit 5 comisii, care de la 23 decembrie 1944 lucrează împreună cu Comisiunile Sovietice la efectuarea formelor predării.

În cadrul dispozițiilor art. 7 s-au ridicat 2 chestiuni de principiu și anume:

- sfera noțiunii de trofeu;
- starea în care trebuie predate materialele considerate ca trofee.

Comisia Aliată de Control a dispus ridicarea unor bunuri cum ar fi:

- circa 48 000 tone tuburi și material de exploatare petrolieră;
- conducta de petrol Constanța-Cernavodă;
- cantități de mărfuri aflate în vâmi;
- alte bunuri;

pe considerentul că ele ar fi trofee de război.

Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a intervenit în repetate rânduri și a făcut cunoscut Comisiei Aliate de Control că bunurile de natura celor de mai sus nu pot fi cuprinse în sfera noțiunii de trofeu, care, conform dreptului internațional (convențiunile de la Haga), se referă la bunurile mobile, proprietatea statului beligerant și întrebuințate exclusiv la purtarea războiului.

În legătură cu operațiunile de predare a materialelor de capturi provenind din dezarmarea forțelor germane, Comisia Aliată de Control a cerut ca aceste materiale să fie prezentate în bună stare de întrebuințare tehnică.

Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a arătat că o asemenea cerere nu se poate încadra în dispozițiunile art. 7, deoarece materialele se consideră ca trofee, în starea în care ele se găsesc în momentul capturii.

În sprijinul tezei românești s-a invocat și argumentul că instrucțiunile de bază ale tuturor armatelor din lume prevăd că, materialele de război trebuie distruse sau dezafectate în momentul în care ele sunt pe punctul de a fi părăsite în mâinile inamicului.

S-a comunicat că relativ la ambalare, curățire și întreținerea materialelor de capturi s-au luat măsurile necesare de către organele românești.

Articolul 8

Potrivit prevederilor art. 8 din Convenția de Armistițiu bunurile „aparținând Germaniei, Ungariei sau naționalilor, sau persoanelor cu reședința în teritoriile lor sau teritoriile ocupate de ele” urmează a fi conservate de Statul român în condițiunile fixate de către Înalțul Comandament Aliat (Sovietic).

În aplicarea acestei clauze, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului în cadrul însărcinărilor sale legale a urmărit modul de aplicațiune, atât în principiu, cât și în fapt a măsurilor de conservare ce cad în sarcina Guvernului român.

I. Aplicarea de principiu

Sunt de reținut, atât din răspunsurile prezentate în scris de către Comisia Aliată de Control, cât mai ales din discuțiunile ce s-au purtat între delegații

acestea și delegații Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, oarecare directive privitoare la modul în care Statul român ar trebui să execute obligațiunea de conservare a bunurilor inamice.

Semnălăm în această ordine recomandările prevăzute în Nota Comisiei Aliate de Control din 14 noiembrie 1944, care sugerează promulgarea unei legi „care să garanteze păstrarea bunurilor aflătoare în România ale persoanelor” trăind pe teritoriul german sau ungar sau pe teritoriile ocupate de acestea, precum și constatările că până în prezent Guvernul român nu ar fi luat măsurile necesare conservării bunurilor intrând în prevederile art. 8, precizând că pentru orice fel de risipire a bunurilor și valorilor, răspunderea materială cade asupra Guvernului român.

Au mai intervenit norme date de către delegații Comisiei Aliate de Control în discuțiunile privind chestiunea mărfurilor din vămi cu care Comisiunea Română nu se poate declara de acord, precum și nota Comisiunii Aliate de Control din 17 noiembrie 1944 relativă la bunurile și valorile aparținând persoanelor de naționalitate evreiască, supuși germani și unguri, sau a celor ce locuiesc pe teritoriul acestor țări sau țărilor ocupate de germani și unguri.

În afară de aceste recomandări, delegații Comisiei Aliate de Control au făcut numeroase observațiuni cu caracter critic asupra măsurilor luate de Guvernul român în scopul aplicării articolului 8, observațiuni ce pot fi rezumate în lipsa de calificare personală a administratorilor numiți și de capacitate a acestora, lipsa sancțiunilor pentru neaducerea la îndeplinire a obligațiunilor în legătură cu conservarea bunurilor inamice și mai ales lipsa sau necompleta întocmire a situațiunilor de inventariere și tablourilor privitoare la întreprinderile ce intră sub prevederile art. 8.

Observăm că Guvernul român mai înainte de încheierea Convenției de Armistițiu a luat măsuri de conservare a bunurilor prin:

1. Legea 443 din 2 septembrie 1944, care extinde aplicațiunea prevederilor Legii nr. 446 din 1942 „în toate cazurile în care România se găsește sau se va găsi cu un Stat străin în stare de război”.

2. Legea 453 din 11 septembrie 1944 prin care se interzice supușilor inamici accesul la casetă (safe-uri).

Este de remarcat că aceste legi, în lipsa prevederilor art. 8 din Convenția de Armistițiu, care nu era încheiată, organizau modul de administrare și obligațiunea de conservare, în primul rând numai în ce privește bunurile aparținând supușilor inamici, în al doilea rând în condițiunile derivând din principiile de drept internațional.

Astfel fiind, după data de 12 septembrie 1944, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului a socotit neapărat necesar a elabora un proiect de lege care să conțină normele generale de conservare și administrare a bunurilor inamice, lege care să reflecte „condițiunile stabilite de Înaltul Comandament Aliat cu privire la aceste bunuri”.

Proiectul întocmit de către Comisiunea Română a fost supus delegaților Comisiei Aliate de Control, care au arătat că nu-și pot da consimțământul decât după ce vor fi în posesiunea materialului de inventariere a acestor bunuri.

Lăsând la o parte discuțiunile purtate cu privire la utilitatea unei noi legiferări, asupra căreia ideea delegații Comisiei Aliate de Control s-au opus de la început, redăm mai jos chestiunile asupra cărora nu s-a stabilit încă un acord. Iată punctul de vedere al delegaților Comisiei Aliate de Control și modul de a vedea exprimat de delegații Comisiei Române:

1. Articolul 5 din proiectul menționat, care dă drept creditorilor gagiști privilegiați, ipotecari și chirografari de a proceda la realizarea creanțelor lor conform principiilor generale de drept.

Delegații Comisiei Aliate de Control n-au acceptat ca creditorii să pășească la realizarea drepturilor lor, conform principiilor de drept consacrate în această materie, susținând că Națiunile Unite au drept de prioritate asupra oricărui creditor fără a ține seama de faptul că creanțele românilor grevau aceste patrimonii înainte de 23 august 1944.

În ceea ce privește creditorii gagiști, au acceptat ca aceștia să poată păstra gajul, fără a avea însă dreptul de a păși la executarea lui, urmând a aștepta lichidarea generală care se va produce la încheierea păcii.

2. Art. 8 al proiectului permite societăților ale căror acțiuni sau participațiuni sunt deținute în proporție de peste 20% de către persoanele intrând în prevederile art. 8 al Convenției să facă, cu aprobarea administratorului sau a persoanelor autorizate de el, toate actele normale de exercitare a comerțului, de funcționare a întreprinderii, precum și toate actele de administrare și conservare.

Delegații Comisiei Aliate de Control, deși au admis principiul ca întreprinderile supuse prevederilor legii să poată continua activitatea, au declarat totuși că nu înțeleg să se irosească substanța în ceea ce privește întreprinderile și bunurile care intră în cadrul art. 8 al Convenției; în consecință, au cerut ca în proporție cu cota de participațiune inamică să fie conservate bunurile, Guvernul român fiind responsabil de înstrăinarea acestor bunuri atât în trecut cât și în viitor.

Delegații Comisiei Aliate de Control susțin acest punct de vedere pe considerentul că continuarea executării comerțului presupune înstrăinarea mărfurilor și în condițiunile de astăzi ale economiei românești acestea fiind greu de înlocuit, nu înțeleg, ca în schimbul lor, să primească o monedă care poate fi supusă deprecierei.

Delegații Comisiei Aliate de Control au admis, la insistența delegaților Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, că acest regim ar urma să nu se aplice la bănci și întreprinderi industriale.

Punctul de vedere al delegaților Comisiei Aliate de Control asupra acestei chestiuni este de natură a aduce grave perturbațiuni în viața economică a țării, deoarece a scoate din circuitul economic o serie întreagă de bunuri (mai ales astăzi când procurarea lor devine foarte dificilă) ar paraliza activitatea a numeroase întreprinderi. Fără a aștepta o nouă legislație, reprezentanții Comisiei Aliate de Control au dat și dispozițiuni directe administratorilor de a sista orice vânzări.

Cu privire la punctele de vedere divergente semnalate în cursul discuțiilor, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului a redactat o notă în atențiunea Comisiei Aliate de Control, notă care a fost înaintată în ziua de 6 ianuarie 1945.

În timpul discuțiilor mai sus arătate, din inițiativa Ministerului Economiei Naționale, a apărut legea nr. 664 din 19 decembrie 1944 – care a întins dispozițiunile legii nr. 498 din 3 iulie 1942 și asupra persoanelor cu reședință în Germania, Ungaria, sau teritoriile ocupate de ele – în scopul de a se completa legislația în vigoare cu măsurile ce se impuneau prin aplicațiunea art. 8 din Convenția de Armistițiu.

În rezumat, constatăm că până în prezent nu s-a putut ajunge la un acord pentru elaborarea unei legiferări unitare cu privire la aplicarea art. 8.

II. Aplicarea în fapt.

Aplicarea în fapt a măsurilor de conservare a bunurilor inamice a revenit Ministerului Economiei Naționale.

La 3 decembrie 1944, Ministerul Economiei Naționale a înființat pe cale de Decret-lege un organ supus controlului său: Comisariatul General pentru preluarea, conservarea, controlul, administrarea și lichidarea unor întreprinderi și bunuri.

Până azi nu s-au prezentat date complete cu privire la bunurile care intră în prevederile art. 8.

Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului a făcut demersuri pe lângă Comisia Aliată de Control pentru ca societățile din România cu capital sau participațiuni cehoslovace, deținute de persoane aflătoare în teritoriul cehoslovac ocupat, să fie exceptate de la prevederile art. 8.

Comisia Aliată de Control a răspuns că nu se pot introduce schimbări în art. 8, în privința bunurilor și a valorilor aparținând persoanelor de mai sus.

În legătură cu exceptarea de la internare a cetățenilor germani și unguri de origine evreiască, prevăzută în anexa A la art. 2, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului a intervenit pe lângă Comisia Aliată de Control în sensul ca bunurile acestei categorii de cetățeni să fie și ele exceptate de la regimul conservării prevăzut de art. 8 al Convenției de Armistițiu.

Comisia Aliată de Control a răspuns că în principiu dispozițiunile art. 8 nu se pot schimba în ceea ce privește bunurile și valorile aparținând persoanelor de naționalitate evreiască și care sunt cetățeni supuși germani și unguri sau locuiesc pe teritoriul acestor țări sau țărilor ocupate de germani și unguri.

În cazuri separate privitoare la bunuri și valori aparținând persoanelor suscitate, Comisia Aliată de Control poate înfățișa chestiunea Înalțului Comandament Aliat (Sovietic) pentru eliberarea permiselor necesare prevăzute de art. 8 al Convenției de Armistițiu.

Articolul 9

În executarea art. 9, Comisiuni Mixte lucrează încă de acum o lună de zile, în condițiuni tehnice stabilite de comun acord cu Comisia Aliată de Control, la întocmirea formelor de remitere către Înalțul Comandament Aliat (Sovietic), a tuturor vaselor aparținând Națiunilor Unite.

De operația remiterii vaselor prevăzute de acest articol se leagă două chestiuni importante și anume:

- Chestiunea vaselor grecești aflate în apele noastre teritoriale;
- Criteriul de apartenență al vaselor ce trebuiesc socotite ale Națiunilor Unite.

Comisia Aliată de Control ne-a făcut cunoscut că vasele grecești nu vor fi remise Înalțului Comandament Aliat, ele urmând a fi exploatate de Statul român în folosul acestui Înalț Comandament.

Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a comunicat Comisiei Aliate de Control punctul său de vedere, propunând ca vasele în chestiune să intre în același regim cu toate vasele aparținând Națiunilor Unite, sau să fie lăsate libere la dispoziția proprietarilor particulari.

Întrucât de restabilirea criteriului apartenenței depinde situația vaselor italiene, cehoslovace, croate, slovace și iugoslave, Comisia Română pentru

Aplicarea Armistițiului a intervenit pe lângă Comisia Aliată de Control pentru a se preciza acest criteriu și a propune ca să se adopte proprietatea vasului, iar nu pavilionul, deoarece s-ar putea ca vase proprietate românească să arboreze un pavilion al Națiunilor Unite, fără ca prin aceasta, ele să poată fi considerate ca intrând în dispozițiunile art. 9.

Articolul 10

Obligațiunile decurgând din art. 10 sunt complexe. Ele cuprind toată seria de prestațiuni pe care le presupune colaborarea militară și prezența pe teritoriu a unei armate în plin efort de război.

Aceste obligațiuni se execută prin:

1. Plăți directe în numerar către Comisia Aliată de Control.
2. Contravaloarea rublelor și leilor sovietici retrași din circulație (operațiune închisă la 1 decembrie 1944).

3. Plăți în numerar și în natură necesare întreținerii Comisiunii și Subcomisiunilor Aliate de Control, cum și pentru întreținerea trupelor sovietice în trecere și a spitalelor.

4. Livrări de materiale pentru reparațiuni și întreținere.

5. Livrări de alimente și mărfuri pentru aprovizionarea trupelor de pe front.

6. Plata de rechiziții (imobile – mână de lucru).

7. Livrările de petrol pentru front.

8. Livrările de lemn de construcție și foc.

1. Plăți directe în numerar către Comisia Aliată de Control s-au făcut în valoare de 21 miliarde

2. Plăți pentru retragerea leilor sovietici și rublelor c/v în lei

ruble	488 335 489
-------------	-------------

lei sovietici	1 156 139 290	54 614 245 350
---------------------	---------------	----------------

3. Plăți pentru întreținerea Comisiei Aliate de Control, a trupelor sovietice în trecere și a spitalelor.

Asupra acestui capitol nu s-a obținut încă o statistică la zi a cheltuielilor. Cifra dată de Ministerul Finanțelor este de lei 1 058 700 000, ceea ce înseamnă cam 250 000 000 lei lunar.

Pentru plățile necesare acestor cereri, s-au pus la dispoziția Prefecturilor de județ, Primăriilor din țară și a Primăriei Municipiului București sumele trebuitoare.

Ca exemplificare în privința cuantumului și întrebuințării lor, se citează sumele atribuite Primăriei Municipiului București. Astfel, din 210 000 000 lei puse la dispoziție până acum, s-au cheltuit:

Mobilier	100 milioane
----------	--------------

Combustibil	40 milioane
-------------	-------------

Lenjerie și îmbrăcăminte	35 milioane
--------------------------	-------------

Diverse	5 milioane
---------	------------

Reparațiuni imobile și diverse	<u>30 milioane</u>
--------------------------------	--------------------

Total	210 milioane
-------	--------------

Din lipsa fixării unor norme precise, cheltuielile pe tot cuprinsul țării sub acest capitol au fost făcute foarte dispart și uneori exagerate. Prefecturile nu s-au putut opune la astfel de plăți.

Întreținerea trupelor sovietice din țară și în trecere se face prin cantine sau predări de alimente, care se prepară de bucătăriile de campanie ale trupelor sovietice.

Neputându-se fixa de la început timpul și locul unde se scurg aceste trupe în trecere, organizațiile județene nu au putut fi în măsură să facă aprovizionări rapide, ceea ce a cauzat reclamațiuni. Prelevările de alimente făcute direct de trupele sovietice sunt puse pe socoteala unor astfel de deficiențe în aprovizionarea lor pe timpul trecerii.

S-a intervenit la Comisia Aliată de Control pentru a se fixa norme privitoare la aceste cheltuieli, cerându-se să se fixeze:

Numărul membrilor Subcomisiunilor județene și al funcționarilor subalterni de care au nevoie (translatori, șoferi);

Fixarea unei diurne în numerar pentru întreținere.

Suntem în așteptarea răspunsului promis de către Comisia Aliată de Control.

4. Livrări de materiale pentru reparațiuni și întreținere.

Valoarea materialelor cerute până în prezent este de lei	51 miliarde
din care s-au livrat circa	18 miliarde
rămânând de livrat circa	33 miliarde

ceea ce însemnează că s-a executat din comenzi aproape 36%.

În genere, livrările de materiale s-au efectuat cu greutate, deoarece, pe de o parte, se duce lipsă de materii prime, iar pe de altă parte, unde se găsesc asemenea materii prime, nu s-au putut transporta din cauza lipsei de mijloace de transport.

Industriași se mai plâng că, din cauza lipsei de combustibil, se văd obligați să întrerupă producția.

Comisia Aliată de Control adresează cereri urgente, care nu dau putința de cercetare imediată a posibilităților de livrare.

Este necesar ca organele de execuție a comenzilor ce s-au dat (Ministerul Aprovizionării și Ministerul de Război) să țină evidențe contabile mai bine organizate, pentru a face posibilă o orientare imediată, care să permită, în momentul în care se produc cererile din partea Comisiei Aliate de Control, o explicație și o documentare de natură a provoca micșorarea cererilor.

În categoria acestor materiale sunt unele care, prin natura lor, ar avea caracter de dotație, nu de întreținere, chestiune care urmează să fie lămurită de acord cu Comisia Aliată de Control pentru a se obține o compensare, deși ar fi fost preferabil ca această discriminare să se facă, astfel cum a cerut Comisia Română, înainte de încheierea Convenției art. 11, în contul căreia puteau fi imputate livrările depășind limitele art. 10.

5. Livrări de alimente și mărfuri pentru aprovizionarea trupelor de pe front.

Livrările de alimente și mărfuri se fac pe bază de planuri lunare prezentate de Comisia Aliată de Control. Până în prezent, s-au făcut asemenea livrări și prin comenzi suplimentare, comenzi directe și prelevări directe.

Conform planurilor de livrări lunare, rezultă că s-au cerut până acum alimente și subzistențe în valoare de

circa lei	41 miliarde
din care s-au făcut livrări de circa	22 miliarde
nelivrat încă de circa	19 miliarde

ceea ce reprezintă o executare de peste 50%.

Este de observat că în genere se cer cote prea mari față de resursele noastre. Aceasta face cu atât mai necesară organizarea pe baze cât mai serioase a evidenței statistice, spre a se putea arăta Comisiei Aliate de Control posibilitățile de livrare, cât și cauzele care împiedică livrările sau executarea comenzilor cerute.

Se mai constată că serviciile de Intendență ale Armatei Române, însărcinate cu aceste operațiuni, au fost încărcate cu comenzi mai mari decât posibilitățile normale de colectare și din această cauză se produc întârzieri și uneori abuzuri în rechiziții forțate, fiindcă lipsește un organ central care să repartizeze comenzile în regiuni în așa fel, încât să se permită colectări normale.

6. Asupra plății rechizițiilor de imobile, nu se cunosc încă cifrele obligatorii de plată.

7. Livrările de petrol s-au făcut în mod masiv. Nu se cunoaște însă valoarea lor, deoarece nu s-a reușit să se facă discriminarea între cantitățile livrate pentru aprovizionarea armatelor sovietice pe baza art. 10 și cele făcute pe baza art. 11, în contul despăgubirilor.

Din cele de mai sus rezultă că cifra totală a plăților, la capitolele la care există o evidență, este de circa 116 miliarde de lei.

La aceasta se adaugă cifra prelevărilor directe, care după datele cu totul parțiale, se ridică la circa 38 miliarde lei.

SITUAȚIA SUMARĂ RECAPITULATIVĂ a prestațiilor în cadrul articolului 10

	Cerut lei	Livrât lei	Procent de executare %
1. Plăți directe în numerar	21 miliarde	21 miliarde	100
2. Contravaloarea rublelor retrase din circulație	54,5 miliarde	54,5 miliarde	100
3. Întreț. comis. subcomis. spitale, trupe în trecere	1 miliard	1 miliard	100
4. Livrări mat. pt. reparații și întreținere	52 miliarde	18 miliarde	35,29
5. Livrări alimente și mărfuri pt. aprov. trupe	41 miliarde	22 miliarde	53,65
6. Livrări de petrol (nu se cunosc cifrele)			
7. Livrări lemn construcție și foc (nu se cunosc cifrele)			
8. Plăți rechiziții imobile (nu se cunosc cifrele)			
Total	168,5 miliarde	116,5 miliarde	69,13

Valoarea prelevărilor (date cu totul parțiale) 38 miliarde lei

Articolul 11

Aplicarea art. 11 din Convenția de Armistițiu s-a izbit de la început de dificultatea prețurilor la care urmau să fie estimate bunurile de livrat Uniunii Sovietice pentru plata despăgubirilor prevăzute în acest articol.

Prin nota din 22 noiembrie 1944 către Comisia Aliată de Control, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului a arătat că textul Convențiunii de Armistițiu nu stabilește în nici un fel prețurile la care trebuie evaluate aceste mărfuri.

Faptul că în Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944 s-a definit numai dolarul U.S.A., prin conținutul aur, și nu s-a făcut nici o mențiune la prețurile la care se vor calcula mărfurile, nu poate fi interpretat decât ca o consolidare a prețurilor existente la data semnării Convenției de Armistițiu, adică la 12 septembrie 1944, deoarece în cazul în care ar fi urmat ca evaluarea mărfurilor să se facă pe baza prețurilor din 1938, definiția dolarului U.S.A. prin conținutul aur ar fi fost cu totul de prisos; pe deasupra, fixarea prețurilor din 1938, concomitent cu precizarea conținutului aur al dolarului, ar fi constituit o contradicție logică.

În ședința din 22 noiembrie 1944, când s-a predat nota de mai sus, Comisiunea Aliată de Control a comunicat Comisiunii Române pentru Aplicarea

Armistițiului că Guvernul Uniunii Sovietice nu poate accepta ca mărfurile de livrat în cadrul art. 11 să fie evaluate la alte prețuri decât cele practicate pe piețele internaționale în anul 1938.

În același timp, ni s-au comunicat și cantitățile globale pentru diferite categorii de bunuri de livrat.

Ca urmare la aceasta, prin nota din 27 noiembrie 1944, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului a arătat Comisiunii Aliate de Control că față de cererea categorică a Guvernului U.R.S.S. Guvernul român se vede obligat a se înclina și a primi condițiunile mai sus fixate, făcând totuși toate rezervele în ceea ce privește legitimitatea adoptării prețurilor din anul 1938, posibilitatea livrării cantităților fixate pentru unele sectoare, dificultățile de transport și, în sfârșit, legătura care există între livrările făcute pe baza dispozițiilor art. 10 și cele făcute în contul despăgubirilor.

Discuțiunile dintre delegați și experți, începute în ziua de 28 noiembrie 1944, referitoare la prețuri, termene și cantitățile mărfurilor de livrat, au dus la rezultatele consemnate în mai multe procese-verbale.

Convențiunea care stabilește principiile generale și care înglobează rezultatele tehnice prevăzute în procesele-verbale a fost semnată în ziua de 16 ianuarie 1945.

Trebuie observat că în intervalul de timp dintre semnarea proceselor-verbale și semnarea Convenției, s-au mai adus unele modificări pe bază de negocieri față de cele stabilite prin procesele-verbale.

Convenția din 16 ianuarie 1945 cuprinde următoarele:

1. Convenția propriu-zisă, care a fost publicată în ziare, stabilește principiile generale:

a) Fixarea prețurilor și a modalităților de predare;

b) Modalitatea stabilirii datei livrărilor;

c) Penalitatea de 5% lunar pentru întârzierea livrărilor;

d) Controlul executării livrărilor prin Direcțiunea de Livrări, înființată în România de Guvernul sovietic.

2. Anexa I, cuprinzând planul general de livrări pe 6 ani (12 septembrie 1944 – 12 septembrie 1950).

3. Anexa II, cuprinzând planul amănunțit de livrări pe primul an (12 septembrie 1944 – 12 septembrie 1945).

Cu ocaziunea semnării Convenției, s-a predat domnului General Vinogradov, locțiitorul președintelui Comisiei Aliate de Control, o adresă prin care Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului reamintește rezervele ce au fost făcute de către Comisiune sau de experții săi în cursul discuțiilor cu reprezentanții Comisiunii Aliate de Control, în primul rând în ce privește posibilitatea de executare a angajamentelor luate pentru livrările de produse petroliere și cai. În ce privește produsele petroliere, s-a relevat că posibilitatea de executare a contingentelor depinde de menținerea producției în funcție de zăcămintele petrolifere și în același timp de restituirea materialelor ridicate în cantități importante de la societățile petroliere.

Cu această ocaziune s-a mai arătat că toate materialele care au fost livrate sau toate lucrările ce au fost făcute la cererea Armatei Sovietice și care au caracterul unei dotări, împreună cu instalațiunile industriale ridicate precum și prelevările directe, nu pot fi încadrate în art 10, ci trebuie decontate în contul despăgubirilor.

Pentru acoperirea sumei de 300 milioane dolari U.S.A., reprezentând cuantumul despăgubirilor pe care, conform Convenției de Armistițiu din 12 septembrie 1944, România trebuie să le plătească în perioada de timp de la 12 septembrie 1944 – 12 septembrie 1950, s-a prevăzut livrarea următoarelor produse:

Denumirea produselor	Valoarea totală	Valoarea
	pe 6 ani (12.09.1944–12.09.1950)	pe primul an (12.09.1944–12.09.1945)
	(În mii dolari)	
I. Mărfuri		
Produse petroliere	150 000,0	21 074,6
Cereale	16 0002,5	11 087,7
Animale (bovine, porcine, ovine)	8 971,8	1 297,3
Cabaline	10 830,0	1 140,0
Material lemnos	<u>18 000,0</u>	<u>2 000,0</u>
	203 804,3	36 581,6
II. Produse industriale		
Vase fluviale și maritime:		
– din existent	7 813,6	7 583,7
– din producție	<u>11 843,2</u>	<u>172,5</u>
	19 656,8	7 756,2
Mașini și produse industriale		
– din existent	3 062,2	3 062,2
– din producție	<u>24 972,6</u>	<u>–</u>
	28 034,8	3 062,2
Material de cale ferată		
– din existent	2 690,0	2 600,0
– din producție	<u>45 814,0</u>	<u>–</u>
	48 504,0	2 600,0
TOTAL GENERAL	300 000,0	50 000,0

NOTĂ:

Repartiția anuală a livrărilor este cuprinsă în anexa acestui articol.

Ținând seama de repartizarea pe diferitele produse pentru acoperirea sumei de 300 milioane dolari, structura livrărilor este următoarea:

Denumirea produselor	Procente față de total
I. Mărfuri	
Produse petroliere	50,00%
Cereale	5,33%
Animale (bovine, porcine, ovine)	2,99%
Cabaline	3,61%
Material lemnos	<u>6,00%</u>
	67,93%
II. Produse industriale	
Vase fluviale și maritime	6,55%
Mașini și produse industriale	9,35%
Material de cale ferată	<u>16,17%</u>
	32,07%

Cantitățile fixate pentru livrare sunt:

Denumirea produselor		Total pe 6 ani (12.09.1944-12.09.1950)	Total pe primul an (12.09.1944-12.09.1945)
I. Mărfuri			
Produse petroliere	tone (mii)	10195,8	1715,8
Cereale:			
- grâu	tone(mii)	370,0	250,0
- porumb	tone (mii)	277,7	189,3
- orz	tone (mii)	35,0	35,0
Animale			
- bovine	capete	220 000	30 000
- porcine	capete	100 000	15 000
- ovine	capete	500 000	40 000
Cabaline	capete	190 000	20 000
Material lemnos	mii m.c.	1 967,5	249,7
II Produse industriale*			
Vase fluviale și maritime			
a) din existent			
- vase maritime	unități	4	livrabile în
- vase fluviale	unități	160	anul I și II
- instalațiuni portuare	unități	23	
b) din producție			
- vase noi diverse (inclusiv un doc plutitor)	unități	23 168	Completarea construcției cabotoarelor construite de șantierul „România“.
Mașini și produse industriale			
a) din existent			
- Laminorul de 14 țoli al fabricii Malaxa			toate livrările în anul I
- 8 329 tone țagăle;			
- 4 mașini Fourcault;			
- Turbogeneratorul Fieni			

*Pentru mașinile și produsele industriale din producție, livrările încep în al doilea an de aplicare, adică de la 12 septembrie 1945.

Denumirea produselor		Total pe 6 ani (12.09.1944-12.09.1950)	Total pe primul an (12.09.1944-12.09.1945)
b) din producție:			
- utilaj petrolier pentru industrie	tone	28 901	-
- Utilaj divers:			
- poduri rulante			
- aparate de sudură etc. (menționate în Anexa I Convenție)			
Material de cale ferată			
a) din existent:			
- locomotive	bucăți	150	150
- locomotive cale îngustă	bucăți	40	20
b) din producție:			
- locomotive	bucăți	300	-
- vagoane de marfă	bucăți	6 000	-
- vagoane cisterne	bucăți	1 200	-
- osii pentru roți	tone	16 000	-
- ramificații	tone	16 000	-
- ferme pentru poduri	tone	6 000	-

Prețurile mărfurilor de livrat trebuiau stabilite, conform principiului fixat de Comisia Aliată de Control, pornind de la prețurile mondiale majorate cu 15% pentru vase, materialul de cale ferată, produse industriale și cu 10% pentru celelalte mărfuri.

Pentru stabilirea mărfurilor de livrat s-au avut în vedere prețurile mondiale din 1938, precum și prețurile de export ale produselor românești din același an. Trebuie să subliniem că pentru produsele agricole (cereale, animale, cai și lemn) prețurile au fost stabilite cu mari dificultăți, mai mult prin negocieri decât prin procedee tehnice pe bază de cotațiuni (care, pentru unele sectoare lipseau complet). Experții sovietici au înlăturat din calcul cotațiunile mondiale pe motivul că produsele noastre nu erau cotate pe piața mondială și că între produsele românești și cele cotate pe această piață există diferențe de calitate; prețurile noastre de export au fost de asemenea înlăturate ca nereprezentative pentru piața mondială. Din această cauză cotațiunile mondiale n-au fost întrebuițate decât ca mijloc de orientare.

Pentru petrol prețurile s-au stabilit luând media între cotațiunile fob Constanța și fob Golf Mexic.

Pentru mașini, produse industriale și material de cale ferată s-au luat, în general, ca bază prețurile americane. Aceleași prețuri au fost aplicate vaselor maritime și fluviale atunci când nu s-a putut lua ca bază însuși prețul plătit de noi pentru unitatea respectivă.

Prețurile pentru produsele ce se vor livra sunt următoarele:

I. Mărfuri		Dolari
Produse petroliere		
- benzină de aviație	per tonă	37,19
- benzină de turism	per tonă	18,28
- petrol lampant	per tonă	14,26
- motorină	per tonă	12,43
- păcură	per tonă	6,58
- țiței brut	per tonă	10,50
- parafină	per tonă	67,79
- cocs de petrol	per tonă	15,60
Cereale		
- grâu	per tonă	24,75
- porumb	per tonă	22,00
- orz	per tona	21,00
Animale		
- bovine	per tona vie	83,00
- porcine	per tona vie	138,00
- ovine	per tona vie	62,00
- cabaline	per cap	57,00
Lemn		
- lemn rotund de rășinoase	per m.c.	5,50
- cherestea de rășinoase	per m.c.	11,00
- cherestea de fag	per m.c.	14,15

Prețurile pentru cherestea reprezintă o medie între prețul diferitelor sortimente de livrat, cu o toleranță de 6% în plus pentru livrări de calitate superioară.

II. Produse industriale

Prețuri fixate în dolari
per unitate (menționate anexa I
Nr. 6 din Convenție)

Vase maritime, fluviale și instalațiuni
portuare din existent și producție

Mașini și produse industriale

a) din existent:

laminorul de 14 țoli al fabricii „Malaxa“	2 460 000
8 329 tone țagăle (63 dol. per. t)	524 727
4 mașini Fourcalt	15 000
turbogeneratorul Fieni	62 500

b) din producție

– utilaj divers (menționate anexa I Nr. 7 din Convenție)	
– utilaj pentru industria petrolieră per tonă	725,39

Material de cale ferată:

a) din existent:

150 locomotive	2 510 000 dolari
40 locomotive de cale îngustă	180 000 dolari

b) din producție:

locomotive per tonă	450,0 dolari
vagoane și cisterne per tonă	177,5 dolari
osii pentru vagoane per tonă	115,0 dolari
ramificații per tonă	103,5 dolari
forme pentru poduri per tonă	97,75 dolari

Pentru a preciza evoluția discuțiilor între experții celor două țări, redăm mai jos pozițiile respective din cursul acestor discuțiuni.

A. Cantități		Cereri inițiale pe 6 ani	Rezultatul final pe 6 ani
I. Mărfuri			
Petrol	mii tone	10 195,8	10 195,8
Cereale:			
grâu	mii tone	330,0	370,0
porumb	mii tone	200,0	277,0
orz	mii tone	35,0	35,0
Animale:			
bovine	capete	200 000	200 000
porcine	capete	100 000	100 000
ovine	capete	500 000	500 000
cai	capete	200 000	190 000
Lemn	mii m.c. cca.	4 000	1 967,5
II. Produse industriale			
Vase:			
a) din existent			
vase maritime	unități	8	4
vase fluviale	unități	169	160
instalațiuni portuare		30	23
b) din producție			
vase diferite	unități	343	168
Mașini și produse industriale			
a) din existent:			
– Mașini industriale din existent în valoare de 10 000 000 dolari:			
– Fabrica de țevi Malaxa		– Laminorul fabricii Malaxa de 14 țoli plus 8 329 tone țagăle	
– Laminorul Hunedoara			
– Laminorul de tablă de la Reșița			
– Mașini pentru tras sârmă și fabricat cuie de o capacitate totală de 10 000 tone anual		– 4 mașini Fourcalt	
		– 1 turbogenerator (Fieni)	

- 6 mașini Fourcault pentru fabricat geamuri
- Fabrica de ciorapi și tricotaje
G.B.L. Sebeș, Alba
- 500 mașini de tricotat cilindrice
pentru ciorapi, fără ace
- 5 000 fuse pentru lână
- 300 bucăți războaie late pentru lână
- 7 000 fuse pentru vigogne
- 8 000 fuse pentru bumbac
- 2 000 războaie pentru bumbac
- 2 tipografii, anume:
 - „Cultura românească“ București
 - „Eminescu“ București
- 1 fabrică de hârtie și 2 mașini
pentru fabricat hârtie, separat
- 3 mașini pentru parchete
- Fabrica de ciment Portland
din Brașov (capacitate 180 000 tone anual)
- Fabrica de ciment de la Comarnic
(capacitate 48 000 tone anual) sau
- Fabrica de la Azuga,
capacitate 38 000 tone anual
- un cuptor pentru ciment de la fabrica
din Brăila de 38 000 tone anual
- 621 mașini unelte, prese și ciocane

b) din producție (menționate în anexa I Nr. 7 din Convenție)

Material feroviar

din existent:

locomotive	bucăți	200	150 + 40 cale îngustă
vagoane	bucăți	400	
din producție:			
locomotive	bucăți	300	300
vagoane marfă	bucăți	6 000	6 000
cisterne	bucăți	1 500	1 200
osii	tone	16 000	16 000
ramificații	tone	16 000	16 000
forme pentru poduri	tone	6 000	6 000

B. Valori

Denumirea	Cereri inițiale mil. \$	Cereri în cursul discușiunilor mil. \$	Rezultat final mil. \$
I. Mărfuri			
Petrol	150,0	150,0	150,0
Cereale	14,0	16,0	16,0
Animale inclusiv cai	17,0	20,4	19,8
Lemn	<u>18,0</u>	<u>26,0</u>	<u>18,0</u>
	199,0	222,4	203,8
II. Produse industriale			
Vase			
a) din existent	9,5	neevaluat	7,8
b) din producție	8,0	neevaluat	11,9
Mașini și produse industriale			
a) din existent	10,0	cca 15	3,0
b) din producție	26,0	cca 48	25,0
Material feroviar			
a) din existent	12,0	10	2,7
b) din producție	<u>36,0</u>	<u>47</u>	<u>45,8</u>
	<u>101,5</u>	<u>120</u>	<u>96,2</u>
Total general	300,5	342,4+	300,0

+) fără vase

Articolul 12

Art. 12 prevede restituirea în deplină bună stare a valorilor și materialelor luate de pe teritoriul U.R.S.S. în timpul războiului.

Măsurile ce s-au luat au privit:

- materialele aflate asupra autorităților și
- materialele aflate asupra particularilor.

A. În ce privește materialele aflate asupra autorităților s-au pus următoarele chestiuni:

1. Identificarea și colectarea materialelor.

Prin reprezentanții următoarelor autorități: Serv. de Capturi al Armatei, Marele Stat Major, Ministerul Economiei Naționale, Direcția Generală C.F.R., Secretariatul General al Lichidării Bunurilor și fostele Guvernăminte ale Lichidării Basarabiei și Bucovinei, s-au stabilit inițial materialele existente înscrise în registrele diferitelor autorități, Departamente, Regii autonome etc. și care conform art. 12 din Convenția de Armistițiu urmează a fi restituite.

În prezent, operațiunea de verificare a bunurilor aflate asupra autorităților este aproape terminată și se cunoaște precis situația acestor bunuri.

După identificare, aceste materiale au fost adunate de către autorități în mai multe centre, în vederea sortării lor pe categorii și în raport cu starea lor (bune, de reparat, reformate).

Pentru cele în bună stare, conform celor hotărâte în conferințele avute la Comisia Aliată de Control, s-a stabilit ca înainte de a fi ambalate și expediate la punctele de predare să se ceară a fi vizitate de către împuterniciții ai Comisiei Aliate de Control, care să dea „bun de transport“ pentru acele materiale care sunt acceptate.

În acest sens, s-a cerut Comisiei Aliate de Control să trimită delegați la centrele unde se găsesc adunate circa 3393 vagoane de materiale.

Nu au fost vizitate decât circa 40% din aceste centre și deci nu s-au putut expedia bunurile respective în vederea predării.

2. Reparația materialelor.

Având obligația ca materialele să fie predate în bună stare, iar împuterniciții Comisiei Aliate de Control cerând a fi reparate toate, indiferent de starea în care au fost ridicate și până la clarificarea a ceea ce se înțelege „prin bună stare“, s-au luat măsuri a se repara în primul rând toate materialele care s-au degradat între timp prin întrebuințare, transport etc., urmând ca în cazul când nu se soluționează favorabil înțelesul de „bună stare“ să fie reparate și celelalte.

În acest scop și în vederea întocmirii unui plan general de reparații a tuturor materialelor, s-a dispus să se întocmească fișe de sortare pentru fiecare mașină și obiect mai important, din care să se poată deduce în orice moment starea bunului respectiv (lipsuri, reparații etc.).

S-au întocmit aceste fișe de sortare pentru materialele aflate asupra autorităților, variind între 30–100%.

Pe baza acestor fișe de sortare s-a întocmit de fiecare autoritate planul general de reparații pentru toate materialele în stare de reparat, prevăzându-se echipe volante, ateliere și fabrici în diferitele părți ale țării, unde se vor executa reparațiile respective.

Urmărindu-se executarea acestui plan, s-au reparat până în prezent materiale variind între 20–100% astfel:

Ministerul Economiei Naționale a reparat 447 piese, unelte și diverse mașini, reprezentând	88%
Regia Autonomă C.F.R. a reparat 6 346 mașini, piese, scule și diverse materiale	40%
Serviciul Capturi al Armatei diferite materiale	50%
Secret. Gl. al Lichid. Bunurilor, diferite mașini și materiale	20-70%
Marele Stat Major circa	30%

Termenele prevăzute pentru terminarea tuturor reparațiilor variază între 15 februarie și 1 aprilie pentru majoritatea materialelor, iar pentru parte din ele și anume pentru unele instalațiuni industriale, data de 1 iulie 1945.

Se exceptează de la aceste termene materialul rulant care urmează a fi reparat, lărgit pentru liniile sovietice și predat într-un timp mult mai lung, după un program făcut de către Direcția Generală a Căilor Ferate în legătură cu împuternicitul special al Comisiei Aliate de Control pe lângă C.F.R.

3. Vagoanele cerute și cele obținute pentru încărcare.

Până la data de 15.11.1944, când s-au suspendat transporturile de către Comisia Aliată de Control, au fost cerute un număr de 5 767 vagoane pentru transportarea diferitelor materiale. După data de 1 decembrie, când s-au reluat transporturile s-au mai cerut 1 248 vagoane pentru materiale văzute de către delegații sovietici și pentru care aceștia au dat „bun de transport“. Deci s-au cerut în total 7 015 vagoane.

Din acestea s-au acordat de către Comisia Aliată de Control până la 15 noiembrie 1944 numai 2 135 vagoane, iar pentru luna decembrie 1 572, deci în total 3 707 vagoane față de cele 7 015 cerute.

4. Predări.

a) Direct delegaților sovietici locali:

Serv. Capturi al Armatei de la unitățile Armatei	779 vagoane
autoritățile civile	25 vagoane
Min. Ec. Naț.	2 fabrici ulei și una fabrică săpun
Secret. G-ral al Lichid. Bunurilor	77 vagoane
Fostul Guvern al Bucovinei	1 vagon
Regia Autonomă C.F.R.	material de cale ferată

Marele Stat Major a predat autovehiculele aflate asupra unităților armatei astfel:

din totalul de 2 567, s-au predat cu forme 592; au fost luate de Armata Sovietică fără forme 348 și au rămas să fie predate 1 728, reformate sau reparate.

S-au predat și diverse materiale 82 vagoane

b) La punctele de predare:

În vederea predării și primirii bunurilor provenite din U.R.S.S. s-au instituit, la cererea Comisiei Aliate de Control, Comisiuni mixte româno-sovietice la Constanța, Galați, Mărășești, Buzău și Socola – Iași.

Regia Autonomă C.F.R. a predat:

La Constanța 108 vagoane (motoare, generatoare, mașini, unelte);

La Galați, 24 vagoane (scule, piese de schimb pentru locomotive).

Serviciul de Capturi al Armatei:

La Constanța

7 vagoane cu mașini unelte
2 vagoane cu material divers

La Galați

12 vagoane cu mobilier
2 vagoane cu mașini tipografice
21 vagoane cu material construcții
1 vagon cu cauciuc

Secretariatul General al Lichidării Bunurilor:

La Constanța au fost încărcate și expediate în U.R.S.S. diverse materiale și mașini cu vapoarele Terek, Sisrany, Oblispolehem, Raicomwood, circa 300 vagoane.

În curs de încărcare vaporul „Ardealul“.

Marele Stat Major:

La Constanța au fost expediate de către unități un număr de 112 vagoane cu materiale.

Ministerul Agriculturii și Domeniilor a predat 7 vagoane cu diferite mașini agricole.

Ministerul Afacerilor Interne a predat până în prezent următoarele vite:

6 604 cabaline;

12 832 bovine;

16 555 ovine;

82 porcine;

6 cămile.

După datele ce posedă Ministerul Afacerilor Interne, care este însărcinat cu organizarea adunării și predării vitelor aflate pe teritoriul țării, au mai rămas de restituit:

10 074 cabaline;

4 977 bovine;

7 257 ovine;

126 porcine;

2 cămile;

2 bivoli.

Transportul convoaielor de vite a fost sistat, conform dispozițiilor Comisiei Aliate de Control, din cauza timpului, până la 1 aprilie 1945.

S-au luat măsuri pentru organizarea centrelor de iernat și aprovizionarea cu furaje necesare.

Marele Stat Major a predat:

1 465 cai;

1 155 bovine;

118 ovine;

9 cămile.

B. Materialele aflate asupra particularilor.

Pentru identificarea materialelor aflate asupra particularilor (parte ridicate prin autorități, iar altele personal direct din U.R.S.S.) a fost nevoie ca să se fixeze printr-o lege sancțiuni mai eficace decât cele pe care le prevedeau legiurile în vigoare.

În consecință, s-a întocmit legea nr. 571/1944.

În plus s-au dat o serie de comunicate prin presă și radio astfel:

- Decizia interpretativă dată de Comisiunea Română din 10.11.1944;
- Comunicatul din 24.11.1944, care conține instrucțiuni asupra modului cum se va face colectarea materialului de către prefecturile de județe;
- Comunicatul din 24.11.1944 relativ la valorile ce trebuiesc predate Băncii Naționale;
- Comunicatul din 5 ianuarie 1945, care precizează ce trebuie restituit ca urmare a răspunsului primit la Memoriul D-lui Ministru Christu înaintat D-lui Ministru Vâșinski;
- Comunicatul din 5 ianuarie relativ la înlocuirea vitelor pierdute.

Conform celor stabilite prin Decretul-lege și sus-amintitele comunicate, prefecturile de județe aveau sarcina de a colecta, în centrele ce au fixat, bunurile depuse de particulari până la data de 1 decembrie la Circumscripțiile de Poliție și Posturile de Jandarmi și să înainteze Comisiunii o situație centralizată a acestor bunuri colectate.

Până în prezent s-au primit situații centralizate de la 12 prefecturi, complete, și de la 14 prefecturi, necomplete. Pe măsură ce se primesc, aceste situații se trimit la Comisia Aliată de Control, care urmează să dispună vizitarea centrelor de către împuterniciții săi.

Pentru punerea în bună stare a acestor materiale, s-au întâmpinat dificultăți mari în ceea ce privește în special mașinile și instalațiile industriale aflate asupra particularilor lipsiți de mijloace materiale. S-au făcut demersuri la Ministerul Economiei Naționale și Delegația Economică în sensul ca acești particulari să fie ajutați de către Stat în vederea îndeplinirii obligațiunii de a preda materialele în bună stare.

În același sens s-a propus și un proiect de lege.

C. Dificultăți întâmpinate.

Aceste dificultăți sunt de două feluri și anume:

1. Cele privitoare la rezolvarea cu întârziere a problemelor de interpretare a art. 12.

Astfel, art. 12 din Convenție având o redactare foarte lapidară, era necesară o interpretare a diferitelor chestiuni ce s-au pus, căreia să i se dea o largă publicitate, pentru ca publicul interesat să ia cunoștință la timp.

Multe chestiuni de interpretare au fost înglobate în Memoriul Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului către Dl. Ministru Vâșinski la data de 16 noiembrie 1944 și la care s-a primit răspunsul la data de 9 decembrie 1944, pentru anumite puncte.

Prin acel Memoriu, Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului a supus Comisiei Aliate de Control chestiunea mai multor categorii de bunuri, despre care consideră că nu ar trebui să fie restituite, neintrând în definițiile art. 12, cum de exemplu:

- a) Materialul de război (capturi luate în luptă);
- b) Materialele transportate în U.R.S.S. de proprietarii români și readuse în țară.
- c) Materialele transportate în U.R.S.S. de către proprietarii români după 1941 (proprietatea cetățenilor particulari, cumpărate de bunăvoie cu acte).
- d) Produsele, materiile combustibile și
- e) Obiecte risipite, deteriorate sau încorporate.

Prin răspunsul din 9 decembrie 1944, Comisia Aliată de Control a comunicat că toate bunurile de mai sus trebuie restituite, cu excepția celor de la punctul b), pentru care se vor da aprobări de la caz la caz.

Au rămas încă nerezolvate unele chestiuni, care urmează a fi soluționate de Comisia Română de acord cu Comisia Aliată de Control.

2. Unele dificultăți privesc măsurile luate de Comandamentul Sovietic sau elemente ale Armatei Sovietice, în contradicție cu cele stabilite de comun acord cu Comisia Aliată de Control și anume:

Punerea de santinele sovietice la centrele de motocultură, ferme, fabrici, depozite și în unele cazuri aplicări de sigilii, care au făcut imposibil accesul delegaților noștri însărcinați cu executarea lucrărilor de inventariere, ambalare etc. în vederea expedierii lor în U.R.S.S.

Ocuparea și ridicarea materialelor din depozitele Marinei în special, care ulterior a fost nevoie a fi inventariate.

Schimbarea dispozițiilor inițiale, care au antrenat apoi refacerea și chiar întocmirea de noi lucrări, ca de exemplu expedierea la Constanța și Galați a materialelor, unde urma să se facă recepția și predarea și ulterior blocându-se cheiurile cu astfel de materiale din cauza nesoșirii la timp a șlepurilor din U.R.S.S. Spre a le încărca, s-au suspendat toate expedierile în aceste porturi timp de 2 săptămâni (15 noiembrie–1 decembrie 1944).

Nu s-a dat numărul de vagoane cerut pentru transportul materialelor găsite bune, din care cauză acestea stau pe rampe și sunt supuse degradărilor din cauza intemperiilor.

Arhiva Secretariatului General al Lichidării Bunurilor Alimentare și Industriale, evacuată la Valea Sadului și care era absolut necesară la întocmirea lucrărilor de restituire, nu a putut fi ridicată de acolo și adusă în București, deoarece comandanții sovietici din Târgu Jiu au oprit ridicarea ei.

Articolul 14

Urmărirea și arestările celor vinovați de crime de război au început imediat după 23 august 1944, cu principalii responsabili. Lista celor arestați de atunci este cunoscută și a fost inserată și în memoriile precedente ale acestei Comisiuni. Ceea ce lipsea însă pentru continuarea acestei acțiuni era cadrul juridic pentru definirea, arestarea și judecarea celor pasibili de asemenea învinuiri.

De aceea, Guvernul român a pregătit o lege specială pentru definirea și judecarea criminalilor de război; lucrările au fost încheiate de curând și legea a fost publicată la 20 ianuarie 1945.

Articolul 15

Obligațiunea luată de Guvernul român prin art. 15 al Convenției de Armistițiu a fost integral îndeplinită (lista organizațiilor dizolvate a fost comunicată Comisiunii Aliate de Control odată cu memoriul acestei Comisiuni din 21 septembrie 1944).

Articolul 16

Măsurile de ordin general ca și acelea privind cazuri speciale, în aplicarea art. 16 din Convenție, se iau în acord cu Comisiunea Aliată de Control.

Publicațiile periodice (cotidienele etc.) apar și se tipăresc potrivit normelor următoare:

a) Pentru a putea apărea, ziarele și celelalte periodice au nevoie de autorizația de apariție a Cenzurii Centrale a Presei care se acordă după o prealabilă cercetare de către o comisie specială care funcționează la Direcțiunea Presei din Ministerul Afacerilor Străine. După aceea, se cere agreementul Comisiei Aliate de Control, prin Direcțiunea Presei din Ministerul Afacerilor Străine.

b) După apariție, periodicele din provincie sunt obligate a trimite Direcțiunii Presei câte 10 exemplare din fiecare număr, iar cele din București un

număr mai mare de exemplare. Din acestea, Direcțiunea Presei trimite Comisiei Aliate de Control o parte.

c) Cenzura preventivă a periodicelor se face numai de către autoritatea română competentă (Cenzura Centrală a Presei), pe baza instrucțiunilor proprii și a directivelor date inițial de Comisia Aliată de Control. Sancțiunile pentru eventualele abateri se iau de către autoritățile românești, la cererea Comisiei Aliate de Control.

Publicațiile neperiodice (cărți, broșuri etc.) au nevoie pentru a apărea de autorizația Cenzurii Centrale a Presei. După apariție și mai înainte ca publicațiile în chestiune să fie puse în circulație, editurile sunt obligate să trimită trei exemplare Direcțiunii Presei din Ministerul Afacerilor Străine, care le transmite Comisiei Aliate de Control spre aprobare.

Publicațiile importate trebuie supuse controlului cenzurii sovietice de pe lângă P.T.T. și cenzurii militare române.

Răspândirea publicațiilor periodice și neperiodice, tipărite în țară sau eventual importate, se face numai după satisfacerea normelor de cenzurare.

Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului a dispus retragerea din comerț și circulație (biblioteci publice etc.) a tuturor publicațiilor periodice sau neperiodice, tipărite anterior Armistițiului care prin cuprinsul lor ar putea dăuna bunelor noastre relațiuni cu Națiunile Unite și în special cu U.R.S.S.

În acest scop, pentru a asigura aplicarea unor norme uniforme pentru întreaga țară și a împiedica eventuale scăpări din vedere sau măsuri arbitrare ale organelor subalterne, funcționează periodic o Comisiune prezidată de Domnul Ministru Plenipotențiar Radu Crutzescu și alcătuită din reprezentanți ai Departamentelor și instituțiilor competente.

În baza lucrărilor acestei Comisiuni, s-a publicat, la 17 decembrie 1944, un comunicat al Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului, însoțit de o primă listă a publicațiilor ce urmează a fi retrase din edituri, librării, biblioteci publice etc. La 21 decembrie 1944 a apărut o a doua listă, iar alte liste sunt în pregătire. Prefecții județelor au primit prin Ministerul de Interne ordine de a colecta și depozita, pe măsura publicării listelor, publicațiile în chestiune. Ulterior, ele vor fi ridicate de Oficiul de Hârtie spre a fi măcinate. Numai bibliotecile cu drept de depozit legal și bibliotecile instituțiilor de învățământ superior pot păstra aceste publicațiuni, inventariate și închise în dulapuri sau încăperi speciale sub directa răspundere a șefilor acestor instituțiuni. Ele nu vor putea fi consultate, în scop de studiu, decât cu autorizație specială, dată sub proprie răspundere, a șefilor instituțiilor respective.

Pentru controlul deciziilor Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului în această chestiune și pentru verificarea, în bibliotecile publice și editurile sau librăriile din provincie, a publicațiilor ce n-ar fi cuprinse în liste și ar avea totuși caracterul dăunător stabilit, s-au creat comisii regionale, în orașele de reședință a Inspectoratelor Generale Administrative, prezidate de Inspectoratul General Administrativ și alcătuite din personalități culturale notorii. Ca punct de plecare în data tipăririi publicațiilor s-a luat anul 1918.

Manualele didactice au fost revizuite de o comisiune specială instituită de Ministerul Educației Naționale care a reaprobat unele manuale, a supus modificării o altă parte și a respins pe acelea care nu mai puteau fi – tehnicește – modificate sau care aveau, în întregime, caracterul dăunător stabilit. Directorii școlilor din întreaga țară au primit instrucțiuni să vegheze, împreună cu profesorii, ca să nu fie utilizate alte manuale decât cele aprobate, iar modificările stabilite să fie radical efectuate.

S-a dispus, de asemenea, retragerea din comerț și din instituții publice a hărților pe care figurează alte frontiere decât cele stabilite prin Convenția de Armistițiu. Aceste hărți, modificate în conformitate cu prevederile Convenției, vor putea fi utilizate în școli până la tipărirea de noi hărți.

Spectacolele teatrale sunt prezentate după aprobarea cenzurii românești. Libretele „revistelor“ ce urmează a fi prezentate fie în București, fie în provincie, sunt cenzurate de Cenzura Centrală a Presei, spectacolele de revistă neputând fi organizate decât după ce Comisia Aliată de Control își dă agrementul pentru libretul respectiv.

Filmele cinematografice sunt supuse cenzurii Comisiunii de Control a Filmelor care funcționează pe lângă Direcțiunea Presei din Ministerul Afacerilor Străine. Potrivit acordului stabilit cu Comisia Aliată de Control, filmele de producție germană sunt interzise. Filmele aprobate de Comisia de Control a Filmelor anterior datei de 23 august 1944 – în special cele finlandeze, italiene și franceze – sunt supuse recenzurării. Filmele aduse prin armata sovietică nu sunt supuse nici unui fel de cenzură. Filmele aduse din străinătate pe cale comercială urmează normele impuse tuturor filmelor străine.

Cenzurarea corespondenței se face de cenzura militară română, cât și de cenzura sovietică. Întreaga corespondență poștală, inclusiv cea oficială și militară, este cenzurată. La cererea Marelui Stat Major și a altor autorități, Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a intervenit în mai multe rânduri pe lângă Comisia Aliată de Control pentru cenzurarea corespondenței – în special oficială militară – să fie efectuată în condițiuni care să împiedice pierderea sau rătăcirea corespondenței și care să asigure comunicărilor poștale rapiditate și siguranța necesară. Toate aceste intervențiuni au rămas până acum fără rezultat.

Telegramele interne sunt supuse cenzurii românești și sovietice.

Telegramele externe au același regim, fie că sunt transmise prin telegraf sau prin T.F.F.

Telegramele de presă pentru străinătate ale ziariștilor trec prin cenzura secției politice a Comisiei Aliate de Control și primesc o viză și de la Direcțiunea Presei.

Utilizarea de către autoritățile românești și particulari a telegramelor cifrate sau convenționale, atât pentru interior, cât și pentru străinătate, este interzisă. Transmiterea în străinătate a corespondenței diplomatice române, prin curier, nu este autorizată.

Potrivit anexei articolului 16 din Convenția de Armistițiu – care se referă exclusiv la ambasadele, legațiile și consulatele străine din România – comunicările cifrate sau prin curier ale acestor oficii nu sunt permise, iar corespondența în clar, telegrafică, poștală sau telefonică a ziselor oficii diplomatice și consulare este supusă cenzurării organelor sovietice.

În urma acordului stabilit cu organele Comisiei Aliate de Control, funcționarea stațiilor de radioemisie și recepție ale organelor din provincie depinzând de Ministerul de Interne este autorizată în general, afară de câteva localități. S-a cerut Comisiei Aliate de Control autorizarea de funcționare și pentru aparatele de transmitere „Holl“ ale Agenției Rador.

Transmiterile radiofonice ale Societății Române de Radiodifuziune se fac în general pe propria răspundere a instituției, pe baza aceluiași norme stabilite de Comisia Aliată de Control pentru publicațiile periodice. Întreg materialul difuzat este depus a doua zi după emiteră la Comisia Aliată de Control.

Pentru controlul tehnic, orice mutație de posturi sau orice deranjament este anunțat delegatului Comisiei Aliate de Control pe lângă Societatea de Radiodifuziune.

Articolele 17 și 19

Prevederile art. 17 nu au fost aplicate până acum în tot cuprinsul țării și în toate domeniile de activitate ale administrației.

În Transilvania de Nord administrația românească a fost împiedicată formal de a se reinstala.

Prin nota Comisiei Aliate de Control nr. V-120 din 12 noiembrie 1944, s-a cerut într-adevăr Guvernului român ca toate autoritățile administrative românești aflătoare pe teritoriul Transilvaniei de Nord să fie retrase. Guvernul român s-a văzut nevoit a se supune arătând însă Comisiei Aliate de Control, prin nota din 19 noiembrie 1944 a Domnului Președinte al Consiliului de Miniștri, temeiurile juridice pentru care această cerere i se pare neîndreptățită.

La 28 noiembrie 1944, Comisiunea Aliată de Control a răspuns că problema Transilvaniei de Nord este rezolvată prin art. 19 al Convenției de Armistițiu „și că această rezolvare nu mai poate da naștere la nici un fel de îndoieli în claritatea și preciziunea ei“.

„Totuși – adaugă în continuare acea notă – acest articol nu rezolvă chestiunea timpului și modul instalării administrației românești pe teritoriul Transilvaniei de Nord. Această chestiune trebuie să fie rezolvată prin tratative între guvernele U.R.S.S. și al României, fapt care este legat organic de toate celelalte chestiuni referitoare la executarea Convenției din 12 septembrie 1944. Executarea, însă, a acestei Convenții și în primul rând a condițiunii atât de importante a Convenției, cum este aceea expusă în art. 11, se execută până în prezent de către Guvernul român în mod nesatisfăcător“.

Chiar dacă punctul de vedere exprimat în nota Comisiunii Aliate de Control ar fi întemeiat, încheierea, la 16 ianuarie 1945, între Guvernul român și Înalțul Comandament Sovietic, a Acordului pentru aplicarea articolului 11 din Convenția de Armistițiu, precum și executarea în mod conștiincios a celorlalte obligațiuni asumate prin acea Convențiune ar implica reintrarea României în drepturile ce i-au fost recunoscute și, în consecință, reinstalarea de îndată a administrației sale în Transilvania de Nord.

Această Comisiune socotește însă că nu este cazul a se face o legătură directă între executarea în fapt a prevederilor art. 19 al Convenției de Armistițiu și dezvoltarea în timp a obligațiunilor decurgând din celelalte articole ale acestei Convenții.

În urma declarării arbitrajului de la Viena ca „nul și neavenit“, s-a restabilit întru toate situația anterioară din august 1940. Însă, condiția „confirmării“ prin viitorul Tratat de pace a acestui punct al Convenției de Armistițiu înseamnă că se va consfinți o stare de fapt și de drept actuală; anulându-se, ca și când nu ar fi existat niciodată, toate efectele de fapt și de drept ale acestui arbitraj, restabilindu-se implicit deplina suveranitate a României asupra întregului teritoriu al Transilvaniei.

Întărește încă acest punct de vedere împrejurarea că, în ultimul alineat al aceluiași articol 19, se arată că „Guvernul Sovietic este de acord ca forțele sovietice să ia parte, în acest scop“, (adică anularea efectelor Tratatului de la Viena și restituirea Transilvaniei) „în operațiuni militare conjugate cu România contra Germaniei și Ungariei“.

Pe de altă parte, art. 17 al Convenției de Armistițiu stabilește că „administrația românească este restabilită pe întreg teritoriul României, până la o distanță de linia frontului de minimum 50–100 km“. Întreg teritoriul României, în urma celor expuse mai sus, nu poate însemna decât acel teritoriu care se găsea în august 1940, și a reveni acum din nou, sub suveranitatea Statului Român: deci și Transilvania eliberată.

Menționăm că același text obligă „organele administrative românești să aducă la îndeplinire, în interesul stabilirii păcii și a securității, instrucțiunile și ordinele Înalțului Comandament Aliat (Sovietic), date de către el în scopul de a asigura execuția acestor condițiuni de armistițiu“. În consecință, aceste autorități civile românești au nu numai obligațiunea de a restabili ordinea și securitatea pe întreg teritoriul României, ci și de a colabora la executarea condițiilor de armistițiu. Ori, îndatoririle asumate de România în Convenția de Armistițiu priveau în mod firesc întreaga Românie. Lipsa concursului administrativ și economic al Transilvaniei de Nord ar primejdi grav executarea acestor îndatoriri.

În consecință, atât interesele de stat și naționale ale României, cât și interesele populației din Transilvania de Nord reclamă ca această provincie să reintre în exercitarea de fapt a suveranității Statului Român, restabilindu-se acolo cât mai curând cu putință toate ramurile administrative civile române. Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944 stabilește în favoarea României dreptul de a cere aceasta cu deferentă insistență, ca îndeplinirea uneia din esențialele stipulări ale Convenției și pentru realizarea căreia națiunea română a adus și continuă să aducă jertfele ei de sânge alături de armata sovietică.

În alte părți ale țării (Dobrogea și îndeosebi zona Constanța, granița cu Jugoslavia etc.) administrația românească nu s-a putut reinstala în condițiuni satisfăcătoare din cauza greutăților de fapt pe care le întâmpină diversele instituțiuni din partea elementelor armatei sovietice.

În unele părți ale țării, în fine, deși administrația românească funcționează, unele din atribuțiile ei sunt îngrădite. Am sesizat Comisiunea Aliată de Control, prin repetate note, despre cazurile de acest fel.

Deși se observă în genere o simțitoare îmbunătățire a acestei situații, totuși ni se mai semnalează încă zilnic cazuri de asemenea natură.

În fine, trebuie semnalat că cetățenii români, aparținând chiar armatei, sunt arestați, judecați și uneori executați de către instanțe sovietice, deși s-a cerut Comisiunii Aliate de Control, de câte ori asemenea cazuri ne-au fost aduse la cunoștință, ca ei să fie predați pentru instruire și judecată autorităților române, singure competente în această materie.

Cu aceasta se încheie privirea generală asupra executării Armistițiului, oarecum până la zi, deoarece chestiuni ca: încheierea Convenției pentru aplicarea articolului 11 sau promulgarea legii pentru judecarea criminalilor de război, depășesc în fapt data simbolică de 12 ianuarie 1945 aleasă pentru facerea examenului pe o perioadă definită de la data semnării Armistițiului.

PREȘEDINTELE COMISIUNII ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI
Savel Rădulescu

◆

Arhivele Statului București, fond Pan Halippa, dosar 79/1945, f. 1–56.

1945 ianuarie 29, <București>. Notă analitică și statistică asupra sarcinilor financiare, pe 6 ani, decurgând din Convenția de Armistițiu și influența livrărilor de mărfuri asupra disponibilităților bugetare românești.

NOTĂ

privind sarcinile financiare decurgând din Convenția de Armistițiu și influența livrărilor de mărfuri asupra disponibilităților noastre.

Sarcinile financiare decurgând din Convenția de Armistițiu pot fi clasificate în:

A. Sarcini legate de starea de război, care urmează să fie făcute până la încheierea păcii și

B. Sarcini reprezentând despăgubirile de război, a căror plată este eșalonată pe un interval de 6 ani.

Sarcinile de sub punctul A. se cunosc în ceea ce privește efortul făcut până acum și pot fi apreciate aproximativ, lunar, și pentru viitor.

Sarcinile de sub punctul B. pot fi calculate ținându-se seama de prevederile Convenției din 16 ianuarie 1945, în care sunt eșalonate cantitățile de mărfuri de livrat pe interval de 6 ani.

Totalul efortului financiar făcut până la data de 27 ianuarie 1945, privind prima categorie de sarcini, însumează 134 826 mil. lei.

Repartizarea acestui efort total pe categorii de obligații, așa cum sunt prevăzute în articolele Convenției de Armistițiu, este dificilă, din cauza imposibilității de a se contabiliza cheltuielile în acest fel.

Totuși, o repartizare aproximativă se poate prezenta.

După modul cum s-au efectuat plățile, efortul constă în:

	<u>(mil. lei)</u>	
a) plăți directe comandamentului sovietic		21 000
b) plăți indirecte, pentru:		
1. ruble și lei sovietici	54 692	
2. comenzi diverse și servicii	59 134	113 826
		134 826*

Repartizat pe articolele din Convenția de Armistițiu, efortul financiar de mai sus s-ar prezenta în felul următor:

	<u>(mil. lei)</u>	
1. servicii în legătură cu transportul trupelor (art. 3)		6 665
2. repatrieri de cetățeni sovietici (art. 5)		3 000
3. plăți cerute de Înalțul Comandament sovietic, inclusiv rublele și lei sovietici (art. 10)		121 803**
4. restituiri de bunuri (art. 12)		2 073***
5. întreținerea Comisiei de Control (art. 18)		1 285****
		<u>134 826*</u>

* La acest total adăugându-se și suma de 6783 mil. lei, reprezentând valoarea petrolierelor livrate în cadrul art. 11 (despăgubiri), efortul total, până la data 27 ianuarie 1945, se ridică astfel la 141 609 mil. lei.

** Din care 408 mil. lei în bonuri de tezaur.

*** Din care 150 mil. lei Legația Britanică.

**** Din care 20 mil. lei Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului

Făcând media lunară a sumelor plătite până acum și care prezintă un caracter continuu (date, fie direct Înalțului Comandament, fie indirect și reprezentând comenzi și servicii), se ajunge la o cifră aproximativă cuprinsă între 10–15 miliarde lei, la cât ar urma să se ridice în viitor efortul lunar de efectuat pentru sarcinile financiare legate de starea de război.

În ceea ce privește categoria a doua de sarcini financiare, trebuie să distingem următoarele aspecte ale problemei:

A. Privind livrările totale, pe 6 ani

I. Suma de 300 mil. \$ s-a prevăzut să fie plătită, în părți egale, în intervalul de 6 ani în următoarele categorii mari de produse:

	(mil. \$)	
a) curente (petroliere, cereale, animale și lemnoase), în valoare de	203,8	67,9
b) industriale (vase fluviale și maritime, utilaj industrial și material de cale ferată), în valoare de	<u>96,2</u>	<u>32,2</u>
	300,0	100,0

II. Participarea în valoare a fiecărui produs, la acoperirea valorii totale a despăgubirilor, are înfățișarea de mai jos:

Felul produsului	Valori (mil. \$)	
(1)	(2)	(3)
1. curente:		
a) petroliere	150,0	50,0
b) cereale	16,0	5,3
c) bovine	6,3	2,1
d) porci	1,8	0,6
e) oi	0,9	0,3
f) cai	10,8	3,6
g) lemnoase	<u>18,0</u>	<u>6,0</u>
	203,8	67,9
2. industrie		
a) vase maritime, fluviale și instalații portuare		
– din existent	7,8	2,6
– din producție	<u>11,9</u>	<u>4,0</u>
	19,7	6,6
b) utilaj industrial:		
– din existent	3,1	1,0
– din producție	<u>4,0</u>	<u>1,3</u>
	7,1	2,3
c) utilaj feroviar:		
– din existent	2,7	0,9
– din producție	<u>45,8</u>	<u>15,3</u>
	48,5	16,2

d) utilaj petrolier:

- din existent	-	-
- din producție	<u>20,9</u>	<u>7,0</u>
	20,9	7,0
	300,0	100,0

Produsele industriale sunt prevăzute a fi livrate, așadar, în proporție de:

	(mil. \$)	%
- din existent	13,6	14,1
- din producție	<u>82,6</u>	<u>85,9</u>
	96,2	100,0

III. Raportul între valorile componente ale livrărilor (curente și industriale) se menține sensibil constant pe tot intervalul de 6 ani, cu distincția că, în general, produsele curente dețin 4/5, din total, în primii doi ani și 3/5 în următorii patru, respectiv produsele industriale dețin 1/5, din total, în primii doi ani și 2/5 în următorii patru.

Prezentând mai amănunțit situația livrărilor, trebuie menționat că eșalonarea lor prezintă anumite particularități, pe categorii de produse:

- petrolierele se vor livra, din valoarea lor totală, 14% în primul an și câte 17% în fiecare din următorii cinci;

- cerealele, astfel: grâul, întreaga valoare în primii doi ani și anume, 68% în primul an și 32% în al doilea an; porumbul, întreaga valoare de asemenea în doi ani, în aceeași proporție ca și grâul, adică 68% în primul an și 32% în al doilea și în fine orzul, întreaga valoare în primul an;

- vitele după cum urmează: bovinele și porcii, din valoarea lor totală, câte 15% în primii doi ani și câte 17% în restul de patru; oile, din valoarea lor totală, 8% în primul an și al patrulea și câte 21% în ceilalți; caii, din valoarea lor întreagă, 10% în primul an, 16% în al doilea și aproximativ câte 19% în fiecare din următorii patru;

- lemnoasele, din valoarea lor întreagă, 11% în primul an, 14% în al doilea și aproximativ câte 19% în următorii;

- vasele, din valoarea lor totală, 40% în primul an, iar restul de 60% în părți sensibil egale în anii următori;

- utilajul industrial și petrolier, din valoarea totală, 11% în primul an, 12% în al doilea, iar restul în proporții egale în următorii;

- utilajul de cale ferată, din valoarea totală, 5,4% în primul an, 16% în al doilea și restul în părți egale în următorii patru.

B. *Privind livrările pe primul an (12 septembrie 1944-12 septembrie 1945)*

I. O primă distincție ar consta în faptul că, totalul categoriilor de livrări se poate împărți în:

a) livrări particulare, care deci trebuie plătite;

b) livrări de Stat, care nu ar comporta o plată imediată, dar cu a căror valoare ar urma să se diminueze patrimoniile instituțiilor respective de Stat; ne referim la valoarea vaselor maritime și fluviiale (N.F.R. și S.M.R.) și eventual și la utilajul feroviar (C.F.R.).

II. O a doua distincție ar fi de făcut ținându-se seamă de suma netă sau brută ce ar reprezenta sarcina financiară, după cum ar fi vorba de valoarea prestațiilor socotită la prețurile interne actuale de cumpărare a produselor de livrat, sau la

prețurile actuale de export, în această din urmă sumă fiind incluse, respectiv, taxele de export și cheltuielile de transport.

Livrările particulare sunt: petrolierele, cerealele, lemnoasele, vitele și utilajul industrial.

Valoarea primelor patru categorii de mărfuri însumează, după prețurile actuale de export, fob, 84 194 mil. lei, iar după prețurile actuale la intern, fără taxe, 48 936 mil. lei.

Într-un cuvânt, efortul net pentru aceste patru categorii de mărfuri de livrat în acest an s-ar ridica, până la 12 septembrie 1945, la 48 936 mil. lei, reducerea pentru bugetul Statului provenind din taxele de export și transportul C.F.R., fiind de 35 258 mil. lei.

Pe categorii de livrări particulare, efortul financiar pentru intervalul 12 septembrie 1944–12 septembrie 1945 arată, la prețurile valabile astăzi, după cum urmează:

Situația livrărilor pe primul an

Natura livrărilor	Plan livrări primul an			Prețul livrărilor în mild. lei, rezultat din prețurile actuale		
	Cantități (mii tone)	Valori		intern, fără	export fob	diferențe 6-5
		(mil. \$)	\$			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Petroliere	1 716,0	21,1	57,6	28,2	59,4	31,2
Cereale	474,0	11,1	30,3	10,4	12,5	2,1
Lemn (250 m ³)*	0,1	2,0	5,5	3,4	4,2	0,8
Vite**	21,0	2,4	6,6	6,9	8,1	1,2
	2 211,1	36,6	100,0	48,9	84,2	35,3

* După formula: circa 2 m.c. = 1 tonă

** Din care: 15 000 tone bovine, porci și oi și 6 000 tone echivalentul aproximativ al cifrei de 20 000 cai.

Ar rezulta, așadar, că efortul lunar de făcut, pentru această a doua categorie de sarcini financiare, ar fi, în medie lunară, de 5–6 miliarde lei, bun înțeles fără influența unor factori care ar modifica structura eșalonată a livrărilor.

Cu alte cuvinte, efortul mediu lunar, pentru ambele sarcini financiare, ar fi cuprins între 15–21 miliarde lei.

Sub aspectul economic, adică în ceea ce privește raportul între disponibilitățile noastre și efortul economic pe care îl necesită obligațiile de livrări, în cadrul art. 10 și 11 (respectiv întreținerea trupelor și despăgubirile), situația prezintă unele dificultăți, asupra cărora trebuie să facem mențiunile ce urmează.

În discuțiile purtate cu ocazia fixării livrărilor privind despăgubirile, nu s-a reușit să se facă un plan al cifrelor certe referitoare la sarcinile economice decurgând din obligația întreținerii trupelor.

Fără îndoială, aceste din urmă obligații – după cum s-a mai menționat – trebuie împlinite numai atâta timp cât durează și starea de război, ele dispărând de la sine în momentul încetării ei. Deși nu se pot face previziuni cu privire la durata în viitor a războiului, este sigur că aceste livrări economice incerte vor afecta posibilitățile noastre de împlinire a despăgubirilor, în primii doi ani, dat fiind situația precară a potențialului actual al economiei românești, determinată de factorii cunoscuți.

Evident, s-au făcut, cu acea ocazie, anumite convenții privind livrările viitoare pentru întreținere, dar faptul că ele nu au fost precis determinate, spre a se cunoaște astfel cuantumul lor în viitor, lasă deschisă posibilitatea de a se afecta cealaltă categorie de prestații.

În general, s-a menționat, de Comisia Aliată de Control, că livrările pentru întreținere nu vor depăși, pentru animale – care interesează în mod deosebit – și cereale, circa 50% din cuantumul cantităților pentru despăgubiri dar, din datele Comisiei Române pentru aplicarea Armistițiului rezultă că, la animale, ridicările efectuate până acum pentru întreținere au depășit cantitățile despăgubirilor din primul an, ceea ce de sigur a făcut-o să remarce consecințele eventuale ce vor rezulta pentru livrările privind despăgubirile, la acest capitol și, prin consecință, și la cereale, chiar dacă nu se va continua să se ridice mai departe în aceeași proporție.

Prezentarea efortului economic de efectuat, în condițiile Convenției de Armistițiu, comparativ cu potențialul total actual, aproximativ al economiei românești, nu se poate face, din lipsa datelor reale privind acest potențial.

Totuși, chiar în eventualitatea posedării lor, necunoscându-se precis cuantumul prestațiilor pentru întreținere n-ar putea folosi desigur la stabilirea unei situații comparative și certe.

Pentru a se aprecia cuantumul despăgubirilor pentru anul în curs, ne folosim de datele rectificate ale comerțului nostru exterior, care ar reprezenta potențialul actual al economiei românești.

În acest scop, am luat cifrele în cauză ale anului 1938 – reprezentând o situație normală – pe care le-am rectificat cu procentul producției, care ne interesează, a teritoriilor în minus (Bucovina de Nord, Basarabia și Cadrilaterul), 23,5% obținând astfel situația despăgubirilor față de totalul aproximativ al disponibilului actual.

Situația disponibilului față de despăgubiri

Produsele	Disponibilități normale românești*		Despăgubiri către U.R.S.S. 12/IX/1944-12/IX/1945	
	(mii tone)	%	(mii tone)	% din disponibilul normal românesc
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Petroliere	4 497	63,5	1 716,0	38,2
Cereale	1 060	15,0	474,0	44,7
Lemn	967	13,6	0,1	
Animale	59	0,8	21,0	35,6
Total:	6 583	92,9	2.211,1	33,6
Total disponibil:	7 084	100,0		31,2

* Cifre rectificate.

Asupra disponibilităților aproximative, așa cum se arată în situația de mai sus, trebuie să facem totuși rezerve.

Exportul de petroliere, din cauza scăderii continue – începând din 1939 – a producției de țiței, ca o consecință a secăturii zăcămintelor și împuținării rezervelor, a trecut de la 100 în 1938, la 78 în 1940 și la 70 în 1943, înregistrând astfel o diminuare de 30%, care se menține și în anul următor și probabil se va accentua, dacă vor persista și cauzele principale ale scăderii producției de țiței.

Distrugerile provocate de bombardamente și de alte fapte determinate de starea de război constituie motive în plus la rezerva arătată, în ceea ce privește situația potențialului disponibilului de mai sus, la petroliere, pentru un timp oarecare.

La cereale, situația este asemănătoare.

La disponibilități normale, 44,7% reprezintă o cifră apreciabilă, totuși fără dificultate de suportat.

Dar, credem că nu se poate conta pe o capacitate de producție normală, care să reflecte disponibilul de mai sus, deoarece aceasta va fi influențată de diminuarea inventarului viu și mort, care s-a produs în acest an, iar disponibilul va fi mai simțitor redus și datorită creșterii consumului intern corespunzător populației în plus – la teritoriul rămas – provenind din teritoriile în minus.

În fine, trecând peste capitolul lemn, care oricum s-ar pune problema, se poate împlini cu ușurință, rezervele noastre trebuie menționate în special la categoria animale, a căror situație prezintă îngrijorări.

În adevăr, nu numai că situația șeptelului din țară s-a diminuat considerabil în acest an, dar s-a redus și matca regeneratoare, ceea ce, prin scăderea efectivului la bovine, va influența defavorabil și producția agricolă, întrucât muncile agricole se fac în cea mai mare parte în România cu boii.

Afară de aceasta, prelevările importante care se efectuează pentru întreținerea trupelor influențează situația disponibilităților la animale, reducând posibilitatea de a acoperi volumul despăgubirilor.

Cu aceste rezerve urmează să se aprecieze datele din situația disponibilităților actuale, aproximative, așa cum se prezintă mai sus.

Pe baza datelor folosite în stabilirea efortului financiar de făcut în cadrul despăgubirilor, în intervalul 12 sept. 1944 – 12 sept. 1945, dăm mai jos situația parității în lei a \$ armistițiului, rezultată din media între valorile în efort net, respectiv brut, în lei și acelea în \$, ale categoriilor de produse de livrat, ponderată cu procente pe care aceste categorii de mărfuri le dețin în repartizarea disponibilităților aproximative actuale, respectiv după anul de bază 1938.

Paritatea în lei a \$ = armistițiu

Produsele	Livrări în URSS în 1944/45			% Disponibilități aprox. actuale	Paritatea în lei a \$ = armistițiu după efort	
	(mil. \$)	(mild. lei) neto	bruto		neto	bruto
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Petroliere	21,1	28,2	59,4	63,5	1 340	2 819
Cereale	11,1	10,4	12,5	15,0	940	1 128
Lemnoase	2,0	3,4	4,2	13,6	1 680	2 100
Animale	2,4	6,9	8,1	0,8	2 852	3 340
	36,6	48,9	84,2	92,9	1 358	2 445

Menționând indicația strictă a acestor parități, observăm că, în medie ponderată, la efortul net corespunde o paritate de 1\$ = 1 338 lei, iar la cel brut, de 1 \$ = 2 445 lei.

REFERENT ȘEF,
OCTAV CONSTANTINESCU

Livrări către U.R.S.S. pe 6 ani
Despăgubiri, art. 11 din Convenția de Armistițiu
Valori

Denumirea produselor	Anul I mii \$	Anul II mii \$	Anul III mii \$	Anul IV mii \$	Anul V mii \$	Anul VI mii \$	Total mii \$
1	2	3	4	5	6	7	8
1 Produse curente							
Produse petroliere:	2 1074,6	26 082,5	25 957,5	24 970,4	25 957,5	25 957,5	150 000,0
Cereale	11 087,7	4 914,8	-	-	-	-	16 002,5
Vite (bovine, porci, oi)	1 279,3	1 393,1	1 603,3	1 489,5	1 603,3	1 603,3	8 971,8
Cai	1 140,0	1 710,0	1 995,0	1 995,0	1 995,0	1 995,0	10 830,0
Material lemnos	2 000,0	2 550,0	3 500,0	2 950,0	3 500,0	3 500,0	18 000,0
Total 1	36 581,6	36 650,4	31 055,8	31 404,9	33 655,8	33 055,8	203 804,3
2 Produse industriale:							
Vase							
a) din existent	7 583,7	229,8	-	-	-	-	7 813,6
b) din producție	172,5	1 846,0	2 409,1	3 387,5	2 659,6	1 368,5	11 843,2
Total vase	7 756,2	2 075,8	2 409,1	3 387,5	2 659,6	1 368,5	19 656,8
Utilaj industrial							
a) din existent	3 062,2	-	-	-	-	-	3 062,2
b) din producție	-	3 393,4	5 444,8	5 406,0	5 376,4	5 352,0	24 972,6
Total:	3 062,2	3 393,4	5 444,8	5 406,0	5 376,4	5 352,0	28 034,8
Material de cale ferată							
a) din existent	2 600,0	90,0	-	-	-	-	2 690,0
b) din producție	-	7 542,2	9 464,0	9 460,6	9 460,6	9 886,6	45 814,0
Total:	2 600,0	7 632,2	9 464,0	9 460,6	9 460,6	9 886,6	48 504,0
Total a) din existent	13 245,9	319,8	-	-	-	-	13 565,8
Total b) din producție	172,5	12 781,6	17 317,9	18 254,1	17 496,6	16 607,1	82 629,8
Total existent și producție	13 418,4	13 101,4	17 317,9	18 254,1	17 496,6	16 607,1	96 195,6
Total general 1 + 2	50 000,0	49 751,8	50 373,7	49 659,0	50 552,4	49 662,9	300 000,0

1945 ianuarie 29, Ankara. Comunicare a Legației Regale a României în Turcia făcută ministrului afacerilor străine, C. Vișoianu, asupra unui text al ministrului cehoslovac la Londra în legătură cu pretențiile ungarilor asupra Transilvaniei și propaganda acestora în America și cu disponibilitatea ministrului cehoslovac de a sprijini România în problema Transilvaniei.

Domnule Ministru,

Am onoarea a vă transmite următorul mesaj al dlui Pavel Pavel de la Londra, al cărui text mi-a fost comunicat de Ministrul Cehoslovaciei de aci:

„Ungurii din America, care sunt numeroși și activi, au pornit o mișcare pentru independența Transilvaniei. O altă acțiune ungară se exercită în favoarea unor mari rectificări de frontiere. Această din urmă acțiune se bucură de o serioasă considerațiune în multe cercuri influente. Cu ajutorul cehilor, public o a doua carte relativă la frontierele de Apus ale României. Mulți prieteni de-ai noștri sunt de părere că ar trebui să merg pentru câteva luni în America, pentru o serie de conferințe. Putem să contăm pe întregul sprijin al Guvernului cehoslovac în chestiunea Transilvaniei. Dacă sunteți de acord, vă rog să dați tot sprijinul necesar. Chestiunea este urgentă și mai serioasă decât se crede.

Vă trimitem cele mai sincere urări ca să duceți la îndeplinire politica lui Titulescu pe care o sprijin cu fermitate.

Cele mai bune amicitii.

Semnat: Pavel Pavel.“

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, încredințarea înaltei mele considerațiuni.

(Al. Cretzianu)

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 70/1939, E 9, vol. 147, f. 98.

<1945 ianuarie>. Notă de informare privind aplicarea articolelor 10, 11 și 12 ale Convenției de Armistițiu și situațiile de ordin economic și financiar ce decurg din obligațiile respective pentru statul român.

În legătură cu aplicarea art. 10, 11 și 12 din Convențiunea de Armistițiu încheiată la 12 septembrie 1944 între Guvernul român pe de o parte și Guvernele Uniunii Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite ale Americii, pe de altă parte, am întocmit alăturata notă de informare, cu scopul de a arăta modul în care Guvernul român își îndeplinește obligațiunile luate, precum și situațiile de ordin economic și financiar ce decurg din aceste obligații.

Art. 12. Guvernul român se obligă ca în termenele indicate de către Înaltul Comandament Aliat (Sovietic), să restituie Uniunii Sovietice, în desăvârșită bună stare, toate valorile și materialele luate de pe teritoriile ei, în timpul războiului, aparținând Statului, organizațiilor publice și cooperative, întreprinderilor, instituțiilor sau cetățenilor particulari, precum: utilajul fabricilor și uzinelor,

locomotive, vagoane de căi ferate, tractoare, autovehicule, monumente istorice, valori de muzeu și orice alte bunuri.

Anexa la art. 10. Guvernul român va retrage și răscumpăra, în limitele de timp și potrivit condițiilor pe care Înalțul Comandament Aliat (Sovietic) le va specifica, toate monedele deținute în teritoriul românesc și emise de Înalțul Comandament Aliat (Sovietic) și va înmâna moneda astfel retrasă fără plată Înalțului Comandament Aliat (Sovietic).

Anexa la art. 11. Baza pentru aranjamentul plăților de compensații prevăzute în art. 11 al prezentei convenții va fi dolarul american la paritatea sa aur din ziua semnării acestei convenții, adică 35 de dolari pentru o uncie de aur.

Sarcinile totale la art. 10 se ridică la suma de 540 miliarde lei. Ele constau din:

1. Plăți directe în numerar către Comisia Aliată de Control

2. Contravaloarea rublelor și leilor sovietici retrași din circulație (afară de valoarea pengă-urilor retrași, care se ridică la cca 12 miliarde, care sumă nu este cuprinsă în suma de 540 miliarde).

3. Plăți în numerar și în natură, necesare întreținerii Comisiunii și Subcomisiunilor Aliate de Control, precum și pentru întreținerea trupelor sovietice, a spitalelor etc.

4. Livrări de alimente, medicamente, echipament și materiale pentru aprovizionarea trupelor sovietice.

5. Reparațiuni de vase fluviale și maritime, avioane, autovehicule, armament etc.

6. Plăți pentru amenajări și rechiziții de imobile.

7. Plăți pentru amenajări de aerodromuri, instalațiuni de căi ferate în porturi etc.

8. Plăți de servicii, mână de lucru, translatiori, echipaje pe vase etc.

9. Plăți de transporturi, telegraf, telefon, poștă.

10. Livrări de petrol pentru front.

11. Livrări de lemne de construcțiuni și de foc.

Obligațiile ce decurg din art. 11 au fost stabilite prin Convențiunea încheiată între Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și Guvernul român, la data de 16 ianuarie 1945.

În conformitate cu prevederile acestei convențiuni, Guvernul român va livra Uniunii Sovietice, în perioada de timp de la 12 sept. 1944 până la 12 sept. 1950, produse petroliere, cereale, vite, material lemnos, vase maritime și fluviale, diferite mașini, locomotive, vagoane, cisterne și materiale de cale ferată pentru suma totală de 300 milioane dolari U.S.A.

Specificarea mărfurilor care urmează să fie livrate, precum și termenele de livrare s-au prevăzut în cele două anexe ale convențiunii.

Stabilirea valorii mărfurilor, produselor și a tuturor articolelor ce urmează să se predea s-a stabilit luând ca bază prețurile din 1938 în dolari U.S.A. cu o majorare de 15% a acestor prețuri pentru mașini și material de cale ferată, locomotive, vagoane, cisterne și vase și de 10% pentru toate celelalte mărfuri menționate în convenție.

Pentru mașinile industriale, locomotivele, vagoanele, vasele fluviale și maritime, care sunt întrebuințate, valoarea lor se stabilește aplicându-se coeficiente de uzură în raport cu starea lor actuală.

Pentru executarea obligațiunilor impuse de art. 12 s-au întocmit prin organele noastre administrative situații asupra tuturor bunurilor evacuate de pe

teritoriul U.R.S.S., atât asupra utilajelor industriale, de cale ferată etc., cât și asupra bunurilor consumabile distruse sau avariate prin fapte de război.

Conform acestor date să restituim următoarele:

<i>Animale</i>	49 000 vite
	79 000 cai
	86 310 oi
	<u>43 335</u> porci
Total	259 645 capete animale
<i>Albine</i>	12 909 stupi
<i>Cereale</i>	216 070 tone grâu
	466 809 tone porumb
	31 781 tone secară
	290 081 tone orz
	26 415 tone ovăz
	43 064 tone mei
	<u>455</u> tone orez
Total	1 074 675 tone cereale (107 467 vagoane)
<i>Semințe</i>	9 tone lucernă
	254,4 tone de sfeclă de zahăr
	70 129 tone floarea soarelui
<i>Zahăr</i>	55 010 tone (cca 5 500 vagoane)
<i>Tutun</i>	2 464 tone
<i>Spirt</i>	2 841 tone
<i>Piei</i>	5 395 tone
<i>Material rulant</i>	259 locomotive normale
	5 102 vagoane normale
	17 automotoare
	104 turisme
	1 169 camioane
	239 autospeciale
<i>Instalații industriale</i>	125 vagoane utilaje pentru industrii alimentare
	300 vagoane utilaje pentru industrii metalurgice
	116 vagoane utilaje pentru industrii textile
	43 vagoane utilaje pentru industrii de morărit
	19 vagoane utilaje pentru industrii de pielărie
	159 vagoane utilaje pentru diverse industrii.

Produsele comestibile de restituit sunt arătate în anexele lucrării.

Valoarea numai a bunurilor consumabile, a fructelor solului, materiilor prime, animalelor, materialelor de orice fel și a reparațiilor se ridică la 1 000 miliarde lei.

Ținând seamă că aceste bunuri urmează să fie transportate pe cheltuiala noastră până la locurile de unde au fost ridicate cifra de 1 000 miliarde va fi depășită cu mult, deoarece la mai multe categorii de bunuri valoarea transportului va fi mai mare decât costul lor.

Conform obligațiilor impuse Statului român prin art. 10 din Convenția de Armistițiu s-a stabilit îndatorirea de a întreține trupele sovietice pe durata în care războiul va fi purtat pe teritoriul Statului român.

Cu toate că din luna noiembrie 1944 războiul trecuse de granițele țării noastre, totuși ni s-au pretins în fiecare lună cantități tot mai mari de alimente și materiale pentru trupele de pe front.

Din cantitățile de alimente și materiale cerute și care se ridică la suma de 540 miliarde de lei numai 209 miliarde reprezintă valoarea alimentelor cerute până la data eliberării teritoriului român, costul întreținerii comisiunii, contravaloarea rublelor retrase din circulație, reparații vase, iar restul de 331 miliarde însumează toate materialele și subzistențele pretinse nouă în afara cadrului Convenției de Armistițiu.

Suntem de părere că valoarea acestor prestațiuni să fie compensată cu o parte a pretențiunilor impuse prin art. 12.

Prin Convenția din 16 ianuarie 1945, Guvernul român a fost obligat să livreze în perioada de timp de la 12 sept. 1944 – până la 12 sept. 1950, produse petroliere, cereale, vite, material lemnos, vase maritime și fluviale, diferite mașini, locomotive, vagoane, cisterne și materiale de cale ferată pentru suma totală de 300 milioane dolari U.S.A.

Stabilirea valorii mărfurilor, produselor și a tuturor articolelor ce urmează să se predea s-a stabilit luând ca bază prețurile din 1938 în dolari U.S.A. cu o majorare de 15% a acestor prețuri pentru mașini și materiale de cale ferată, locomotive, vagoane, cisterne și vase și de 10% pentru toate celelalte mărfuri.

Din examinarea prețurilor noastre de export rezultă că de la 1938 și până la 12 septembrie 1944, data semnării Convenției de Armistițiu, prețurile noastre de export s-au majorat de 9 380 ori.

Coeficienții de scumpire la principalele produse ar fi:

animale vii.....	10,064
produse animale.....	19,163
cereale și legumin.....	7,661
fructe, plante div. și băuturi.....	7,006
materiale lemnoase.....	8,374
materiale de construc.....	5,220
produse petroliere.....	8,299
produse chimice.....	<u>9,256</u>

Coeficient g-ral 9,380

Pe piețele internaționale am stabilit un coeficient de scumpire general de 3,66 precum urmează:

grâu.....	2,79
secară.....	3,22
ovăz.....	2,87
porumb.....	2,66
orez.....	2,00
carne.....	2,10
grăsimi.....	2,06
seu și alte grăsimi.....	2,04
fier.....	2,04
cositor.....	1,88
plumb.....	2,12
aramă.....	2,10
petrol.....	<u>19,75</u>

Coeficient general de scumpire de 3,66

Rezultă deci că pe piețele internaționale, prețurile din august 1944 sunt cu 3,66 ori mai mari decât prețurile din 1938.

A impune Statului român obligația de a plăti datoria de război la prețurile anului 1938, cu o majorare de 15% și 10%, însemnează triplarea sumei 300 000 dolari pe care Statul român s-a obligat să o plătească.

În această situație suntem de părere că este necesară o recalculare a tuturor obligațiilor impuse Statului român prin art. 11 din Convenția de Armistițiu, luându-se ca bază prețurile de pe piețele internaționale în vigoare la data semnării convenției.

Prin articolul 12 din Convenția de Armistițiu se prevede obligativitatea restituirii tuturor bunurilor ridicate de pe teritoriul U.R.S.S.

Armata însă în trecere spre front a ridicat de pe teritoriul românesc o cantitate de bunuri. Au mai fost ridicate de către organele armatei sovietice diferite materiale, din care cele mai importante ar fi:

animale în valoare de	146 223 000 000
cereale	17 422 300 000
furaje	12 000 000 000
autovehicule și vehicule	77 870 070 000
materiale tehnice	69 330 000 000
valori și numerar	8 000 000 000
material lemn	1 444 096 000
materiale industriale	93 012 600 000
material și valori	11 200 000 000
zahăr	3 064 000 000
instalații industriale	<u>41 800 000 000</u>
Total	491 373 066 000

În afară de aceste bunuri s-au mai ridicat și altele, ale căror inventariere și evaluare n-au fost făcute încă și care după aprecierile specialiștilor se ridică la cca 200 miliarde lei.

Ca atare, valoarea tuturor bunurilor ridicate fără forme de pe teritoriul românesc se ridică la minimum 691 miliarde. Aceste valori nedatorate și totuși ridicate de la noi trebuie compensate cu valoarea produselor pe care Statul român urmează să le restituie Statului sovietic.

În rezumat situația se prezintă astfel:

La art. 10 s-au cerut 540 miliarde.

Scăzând valoarea subzistențelor cerute pentru trupele de pe front, după data eliberării teritoriului românesc, vom avea următoarea situație:

540 miliarde cerute din care

331 miliarde cerute după eliberarea teritoriului românesc.

209 miliarde convenite conform art. 10.

La art. 11 s-au cerut materiale în valoare de 300 milioane dolari U.S.A., la cursul anului 1938.

Aceste materiale s-au evaluat la 1 470 005 000 000 lei.

Față de prețurile existente pe piețele internaționale în 1944, prețurile anului 1938 trebuie majorate de cel puțin 3 ori.

Cifra despăgubirilor noastre în acest caz ar fi 490 001 900 000 lei (490 miliarde) în loc de 1 470 miliarde.

La art. 12 s-au cerut materiale în valoare de 1 000 miliarde din care urmează să se scadă 491 miliarde ce reprezintă valoarea prelevărilor neregulate de pe teritoriul românesc.

Rezumăm:

La art. 10. 540 miliarde cerute din care urmează să se scadă
331 miliarde
209 miliarde de plată

La art. 11. 1 470 miliarde cerute din care urmează să se scadă
980 miliarde
490 miliarde de plată

La art. 12. 1 000 miliarde cerute din care urmează să se scadă
491 miliarde
509 miliarde de plată

cerute la art 10 540 miliarde
cerute la art. 11 1 470 miliarde
cerute la art. 12 1 000 miliarde
Total 3 010 miliarde

din care urmează să se scadă:

la art. 10 331 miliarde
la art. 11 980 miliarde
la art. 12 491 miliarde
Total 1 802 miliarde

cerute 3 010 miliarde
de scăzut 1 802 miliarde
De plată 1 208 miliarde

care se repartizează astfel:

la art. 10 209 miliarde
la art. 11 490 miliarde
la art. 12 509 miliarde
Total 1 208 miliarde

◆

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 14/1944, f. 17-28.

49

1945 februarie 5, <București>. Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control pentru România, Schuyler, adresat generalului Hull din Statul Major al Forțelor Aliate de la Caserta (Italia), referitor la aplicarea de către România a prevederilor articolului 3 al Convenției de Armistițiu.

WAR DEPARTMENT

Classified Message Center

Incoming Classified Message

From: United States Representation Allied Control Commission for

Rumania

To: Allied Force Headquarters Caserta, Italy

Nr. M 366

5 February, 1945

M 366 from Schuyler ACC Rumania to AGWAR OP for attn General Hull G. 2 MIS NSS pass to OPNAI DNI info Mc Narney MTOUSA attn Mitchell G. 5.

Article 3 of armistice agreement requires Roumania to insure free movement Allied Forces on Roumanian territory. This is interpreted in annex to article 3 as requiring Roumania to place all transport facilities at disposition of Allied (Soviet) High Command. Following is resume of steps taken by Roumania to carry these provisions into effect.

Upon execution of armistice agreement all railroad transportation was and for some time had been under Roumania military control. This control continued until 10 December of last year when control was revested in civilian authorities. As of 15 September Russians, established a transport agency for their forces in Roumania led by Voso which together with Roumanian General Staff is responsible for all schedules. During period 15 December to 10 January Roumanian General Staff was responsible for initiation of 9399 separate railroad transportation missions of which 6721 were for front line areas. In addition general Staff initiated 15073 missions at request of Voso of which 6385 were for the front Voso during the period initiated directly 7020 missions with 4716 being directed to front. Between 10 December and 1 January Roumanian civilian railroad authorities dispatched 18407 transportation missions for Roumanian General Staff of which 7592 missions were requested by Voso. In addition civilian authorities dispatched 1971 missions at direct instance and request of Voso.

Control now being exercised by Russian Military is considered vexations by Roumains and a hindrance to efficient operation. Elimination of Russian control is forecast in recent press statements of communications Minister Gheorghiu-Dej reported on by cablegram nr. 315 on 24 Jan. 1945.

Roumanian military transport has been undertaken in general only after Soviet demands have been met Rumanian military liaison bureaus have been established to assist in solving transportation problems and military railroad personnel have taken up special control duties at following depots; Viz, Sechedin, Oroshama, Mezotour, Qechesisaba, Puspokladam, Debretzin and Solbrok. Following additional Roumanian military (railroad) personnel have been made available.

One railroad brigade (10 000 men)

Fifteen railroad detachments (18 000 men)

Four railroad battalions (3 000 men)

Two special squads of bridge builders.

Measures have been taken banning civilian travel on all main lines and reducing civilian travel on secondary lines.

Following equipment has been placed at disposition of Soviet Command viz:

205 locomotives (for use in Hungary)

7 permanent and 75 temporary hospital trains

76 motor trains (usually of two cars)

3 hygienic or bath trains and 2 trains for return of Soviet soldiers on leave

88 cars equipped with anti aircraft turrets.

Following works of construction and repair have been undertaken by Roumanian authorities viz

30 locomotives have been adapted to burn Hungarian oil

40 cars have been reconstructed to carry 50 ton tanks.

Bridges have been rebuilt at Reni, Brates and Byryosz. In Northern Transylvania 200 bridges have been rebuilt with aggregate length of 2100 meters.

For maintenance of communications on roads and highways Roumania has placed at disposal of Soviet authorities in frontline areas 5 battalions of road workers (3 500 men) and on rear areas 4 battalions of road workers (2 500 men).

Roumanian air facilities are not being utilized by Soviet authorities.

Militia by transport group operates air line in support of First and Fourth Roumanian Armies along fol rout viz Bucharest, Craiova, Sibiu, Oradea, Turmey (Hungary) and Miscozkoloz (Hungary).

Subsidiary line is also operated from Oradea to Arad. Only Roumanian prewar air line called "Lares" continues under Roumanian direction to operate 3 lines as follows.

Bucharest – Iassy, Bucharest – Galatz, Bucharest – Craiova.

On Danubian waterway Roumania has turned over Soviet command all ships privately or governmentally owned. Approximately 400 ships and craft have been delivered. Of the latter 160 ships will be evaluated and retained by Soviet authorities in partial payment of the third indemnity specified in article 11 of Armistice agreement it is assumed that remaining ships will be eventually returned to Roumanian hands.

Considerable friction has resulted from Roumanian insistence that much Russian action is unwarranted by armistice terms Roumanians have protested to following viz widening gauge of the lines Ploiesti-Marchests-Vicsaci-Pascani-Iasi-Ungheini-Iasi-Bjhaesti (which lines have now been reduced to normal gauge). Replacement of Roumanian by Soviet Railroad personnel in Moldavia and southern Bucovina removal of Roumanian rolling stock beyond Roumanian frontiers. Repair in Roumanian workshops of Soviet engines and German engines intended for Bulgaria and Yugoslavia Diversion of coal trains intended for Moldavia depots to Russian depots of Romanesti.

It is considered that four serious transportation problems exist. First a genuine coal shortage in developing in Roumania. Surplus stocks have been reduced to zero although industrial plants (excepting only steel and armament works) are converting to oil. Monthly output of 113 000 tons is being critically affected by Russian consumption of 18 000 tons outside frontiers consumption of additional 18 000 tons on wide (vide) gauge lines in Moldavia.

Second the total of 1907 available locomotives (of which 205 have been sent to Hungary) is far too small to meet Rumanian transportation requirements. Shortage is underscored by fact that tonnage of many trains call for multiple traction in various parts of railroad network. Great difficulty is experienced in effecting repair of damaged locomotives by reason of the persistant bombing of the large locomotive establishments earlier in the war.

Third the delivery of railroad cars outside of Roumania has risen alarmingly during the period September 30 to Jan. 10. On September 30th total cars of all sorts delivered outside frontier amounted to 3011 this figure has risen to 13 773 on January 10 of which no more than 1 368 cars were of foreign origin.

Fourth the present restrictions on civilian travel and the use of railroads for civilian needs while necessary in the war effort have a deleterious effect on Roumanian economic life. This is unfortunate as the free circulation of raw materials and finished products is necessary to maintain the industrial activity required to carry out the armistice agreement. A number of daily train schedules

on normal and wide gauge lines in Moldavia southern Bucovina and Northern Transylvania have been requested but so far denied. It is believed that these schedules should be attempted at the earliest possible date in the interest of maintaining and supplying the civil population of these areas.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 693, c. 340-344; The National Archives, Franklin Roosevelt Library, Hyde Park, New York, 210 ACC, Romania.

Traducere:

MINISTERUL DE RĂZBOI

Centrul de Mesaje Secrete

Mesaje secrete primite

De la: Reprezentantul Statelor Unite în Comisia Aliată
de Control pentru România

Către: Statul Major al Forțelor Aliate-Caserta, Italia

Nr. M. 366

5 februarie 1945

Articolul 3 al Convenției de Armistițiu cere României să asigure libera circulația a forțelor aliate pe teritoriul românesc. Acest lucru este explicat pe larg în anexa articolului 3 în care se spune că România trebuie să pună la dispoziția Înalțului Comandament Aliat (Sovietic) toate mijloacele de transport. În continuare, sunt prezentați pașii făcuți de România pentru a pune în practică acest lucru.

În vederea aplicării Convenției de Armistițiu toate căile ferate și materialul rulant aferent au fost trecute sub controlul Comandamentului armatei române. Acest control s-a exercitat până la 10 decembrie anul trecut, când a fost transferat autorităților civile. Și aceasta pentru că, începând cu 15 septembrie, rușii și-au constituit o agenție de transport pentru forțele lor din România condusă de Voso care împreună cu Statul Major Român răspunde de toată rețeaua feroviară. În perioada 15 decembrie – 10 ianuarie Statul Major Român a răspuns de organizarea a 9399 de transporturi dintre care 6721 pentru front. În plus, Statul Major a inițiat 15073 misiuni (transporturi) la cererea lui Voso, dintre care 6385 pentru front. Voso a organizat personal în această perioadă 7020 misiuni (transporturi), dintre care 4716 pentru front. Între 10 decembrie și 1 ianuarie autoritățile civile răspunzătoare de căile ferate au organizat 18407 misiuni de transport pentru Statul Major român dintre care 7592 erau cerute de Voso. În plus, autoritățile civile au organizat 1 971 misiuni la cererea expresă a lui Voso.

Dat fiind că acum controlul aparține autorităților militare ruse, românii consideră acest lucru jignitor și o piedică în buna desfășurare a activității. Eliminarea controlului rusesc este menționată în recente declarații de presă ale ministrului comunicațiilor Gheorghiu-Dej pe care vi le-am prezentat în telegrama mea M. 315 din 24 ianuarie 1945.

Transportul român militar a fost pus la punct în general numai după ce au fost satisfăcute pretențiile sovieticilor. Birourile de legătură militare române au fost puse să ajute la rezolvarea problemelor de transport, iar personalul militar feroviar a primit sarcini speciale de control la următoarele depouri: Viz, Sechedin, Orosbama, Mezotour, Qechesisaba, Puspokladam, Debretzin și Solbrok.

Următoarele categorii de personal suplimentar militar român (căi ferate) au fost puse la dispoziție:

O brigadă de cale ferată (10 000 oameni)

15 detașamente căi ferate (18 000 oameni)

4 batalioane căi ferate (3 000 oameni)

2 plutoane speciale de constructori de poduri.

S-au luat măsuri pentru interzicerea călătoriilor persoanelor civile pe toate liniile importante și pentru reducerea lor pe liniile secundare.

Următorul echipament a fost pus la dispoziție Comandamentului sovietic:

205 locomotive (pentru a fi folosite în Ungaria)

7 trenuri spital permanente și 75 temporare

76 autotrenuri (de obicei cu 2 vagoane)

3 trenuri pentru igienizare sau de baie și 2 trenuri pentru întoarcerea soldaților sovietici la plecare

88 vagoane echipate cu turele antiaeriene.

Autoritățile române au vegheat la executarea următoarelor lucrări de construcție și reparație:

30 locomotive au fost adaptate să funcționeze cu petrol unguresc

40 vagoane au fost refăcute pentru a putea transporta tancuri de 50 tone. Au fost reclădite poduri la Reni, Brateș și Byryosz.

În nordul Transilvaniei au fost reconstruite 200 poduri cu lungime maximă de 2 100 metri.

Pentru menținerea căilor de comunicație pe drumuri și șosele, România a pus la dispoziția autorităților sovietice în zona frontului 5 batalioane de lucrători de drumuri (3 500 oameni) și pentru zona din spatele frontului 4 batalioane de lucrători de drumuri (2 500 oameni).

Echipamentul de zbor românesc nu a fost folosit de autoritățile sovietice.

În sprijinul Armatei române I-a și a IV-a au venit și grupurile de transport, pe traseul București-Craiova, Sibiu, Oradea, Turmeș (Ungaria) și Miskolc (Ungaria).

S-a creat și o linie secundară Oradea – Arad.

Doar Societatea aeriană de dinainte de război numită „Lares“ continuă să funcționeze sub conducere românească pe trei linii după cum urmează: București-Iași, București-Galați, București-Craiova.

În ceea ce privește Dunărea navigabilă, România a trecut sub comandă sovietică toate vasele ce-i aparțineau. Aproximativ 400 de vapoare și ambarcațiuni au fost predate rușilor. Dintre acestea cam 160 vapoare vor fi evaluate și reținute de autoritățile sovietice ca plată a celei de-a treia despăgubiri prevăzută în articolul 11 al Convenției de Armistițiu, unde se specifică că cele rămase vor fi eventual înapoiate autorităților române.

Datorită insistențelor din partea României care susține că prea multe dintre acțiunile Rusiei nu sunt prevăzute de termenii armistițiului au apărut neînțelegeri.

Românii au protestat împotriva măririi gabaritului pe liniile Ploiești – Mărășești – Vicaci – Pașcani – Iași – Ungheni – Iași – Bihaești (care acum au fost reduse la gabaritul normal). Înlocuirea personalului românesc al căilor ferate, cu personal sovietic în Moldova și sudul Bucovinei, mutarea materialului rulant românesc dincolo de granițe, repararea în atelierele românești a locomotivelor

sovietice și germane destinate Bulgariei și Iugoslaviei. Devierea trenurilor cu cărbune destinate depourilor din Moldova spre depourile rusești de la Românești.

Se apreciază că există patru mari probleme în domeniul transporturilor. Prima – o adevărată criză de cărbune în România. Stocurile de rezervă au ajuns la zero, deși utilajele industriale (cu excepția oțelăriilor și fabricilor de armament) sunt convertite în petrol. Producția lunară de 113 000 t este puternic afectată de consumul sovietic 18 000 t în afara frontierelor și un consum de încă 18 000 t pe liniile cu gabarit sporit din Moldova. A doua: totalul de 1907 locomotive disponibile (dintre care 205 au fost trimise în Ungaria) este mult prea mic pentru a satisface cerințele de transport ale României. Deficitul de locomotive este subliniat și de faptul că multe trenuri chemate să transporte marfă în diferite părți ale rețelei de căi ferate sunt supraîncărcate.

O mare dificultate o reprezintă repararea locomotivelor stricate de bombardamentele insistente asupra depourilor de la începutul războiului.

A treia problemă: plecarea unui număr alarmant de mare de vagoane în afara României în perioada 30 septembrie–10 martie. La 30 septembrie numărul total de vagoane în afara granițelor se ridică la 3011 pentru a ajunge la 13773 la 10 ianuarie, dintre care nu mai mult de 1 368 vagoane erau de proveniență străină.

A patra problemă: actualele restricții privind transportul civil și folosirea căilor ferate pentru nevoile civililor numai dacă acest lucru este impus de refacerea de pe urma războiului au un efect dezastruos asupra vieții economice românești. Acest lucru este pe undeva la fel cu circulația materialului rulant și a produselor finite care sunt necesare pentru menținerea activității industriale impuse de îndeplinirea prevederilor Convenției de Armistițiu. S-a cerut un mers al trenurilor zilnic pe liniile normale și pe cele cu gabarit depășit din Moldova, sudul Bucovinei și nordul Transilvaniei, dar până acum nu s-a răspuns nimic.

Se crede că acest mers al trenurilor se va încerca, la o dată cât mai apropiată, să fie folosit pentru menținerea și aprovizionarea populației civile din aceste zone.

50

1945 februarie 9, București. Raportul lui A. Pavlov, reprezentant sovietic în Comisia Aliată de Control în România, privind discuția cu ministrul afacerilor străine C. Vișoianu referitoare la probleme legate de retrocedarea Transilvaniei, respectarea clauzelor Convenției de Armistițiu, situația economică a României.

Передано тов. Павловым
по ВЧ из Бухареста
9 февраля 1945 года

1. Сегодня я принял министра иностранных дел Румынии г-на Вишоану по его просьбе. Вишоану поставил вопрос о разрешении центральным румынским властям вернуться в Трансильванию, ссылаясь на обещание т. Вышинского решить этот вопрос после подписания соглашения о повстанках. Я сказал Вишоану, что, насколько мне известно, вопрос о практической передаче Трансильвании под управление центральных румынских властей был поставлен тов. Вышинским в связи с общим вопросом о выполнении Румынией

условий перемирия. Таким образом этот вопрос не должен быть связан только с подписанием соглашения о поставках.

2. Вишоюну сказал, что есть политические партии, которые претендуют на то, чтобы они, без участия других партий, управляли страной. Он добавил, что с его точки зрения для управления страной необходимо сотрудничество всех политических партий. Далее он сказал, что одна политическая партия в Румынии желала бы считаться представительницей интересов советского государства. Я ответил Вишоюну, что мы в Румынии имеем дело не с политическими партиями или какой-либо из них, а с правительством, народом и королем. Что же касается представительство интересов советского государства, то оно осуществляется политическим советником при СКК, а не румынскими политическими партиями.

3. Вишоюну декларировал свое желание сотрудничать с Советским Союзом. Я повторил фразу относительно того, что вместо Парижа политическим центром, на которой ориентируется Румыния, стала теперь Москва. Я сказал, что приветствую желание сотрудничать с Советским Союзом, но что об этом желании мы будем судить не по декларациям, а по конкретным делам.

4. Я воспользовался приходом Вишоюну для того, чтобы повторить ему то, что было сказано мною накануне премьер-министру Румынии Радеску, относительно неудовлетворительного положения с выполнением Румынией условий перемирия. Я вновь сослался на пример с Финляндией, которая, заключив соглашение о перемирии позже, чем Румыния, тем не менее подписала соглашение о поставках в счет репараций раньше, еще в прошлом году, и выполняет это соглашение лучше чем Румыния. Я ответил, что оставание Румынии в этом отношении было признано и самым премьером. Вишоюну начал говорить о различиях между соглашениями о перемирии с Финляндией и Румынией и сослался на трудности, имеющиеся у правительства Румынии. Я возразил ему, что трудности есть в каждой стране, побежденной в этой войне и выполняющей условия перемирия. Но дело правительства преодолевать эти трудности и добиваться полного выполнения своих обязательств. К сожалению, Румыния тут отстает. В качестве примера я привел три вопроса, состояние которых неудовлетворительно:

1. Это вопрос об угле, о добыче угля и снабжении им промышленности и транспорта. Если положение не изменится, то статьи соглашения о перемирии, касающиеся военного сотрудничества, могут оказаться под угрозой невыполнения — транспорт остановится, подвозка военных материалов на фронт прекратится, выполнение соглашения о поставках также. Этого нельзя допустить. Вишоюну сослался на трудности с транспортом. Я сказал, что вопрос об угле — есть вопрос о транспорте. В этой отрасли хозяйства, имеются, повидимому, элементы, тормозящие повышение добычи угля, не желающие обеспечить снабжение им страны.

2. Вопрос о сельском хозяйстве. Подготовка к весеннему севу идет плохо. Это ставит под угрозу снабжение армии, выполнение соглашения о поставках, не говоря уже о снабжении населения. Между тем, министерство земледелия ведет дискуссии и производится увольнения агрономов-демократов, связанные с их политическими убеждениями. Я не касаюсь даже политической стороны дела, хотя

непонятно, почему аппарат очищают от демократически настроенных людей, в то время, как чистка аппарата от преступников войны и фашистских элементов задерживается. Я обращаю внимание на то, что для того, чтобы провести весенний сев — нужны специалисты, нужна дружная работа в министерстве, чего мы не видим. Можно подумать, что война кончилась. Неужели у министерства земледелия нет другого дела, как заниматься политическими дискуссиями и удалением из министерства негодных политических, с точки зрения министра, работников. Положение с севом серьезно беспокоит нас с точки зрения обеспечения выполнения условий перемирия. Вишоюну сказал, что он не защищает министра земледелия Худицу и не думает, что вопрос имеет политический характер. Дело просто в вопросах дисциплинарного порядка и желании министра, чтобы чиновники ему подчинялись.

Что же касается весенней посевной кампании, то трудности связаны с семенами, с их недостатком. Я сказал, что, по признанию г. Радеску, семена в стране есть, но их кое — кто припрятывает. Надо сломить этот саботаж и обеспечить выполнение румынской стороной своих обязательств по соглашению о перемирии.

3. Вопрос о чистке государственного аппарата от преступников войны и фашистских элементов. Здесь дело обстоит неблагоприятно. Опубликованные уже списки включают в себя лишь ничтожную часть этих элементов. Дело движется слишком медленно. Для установления доверия между странами, недавно еще находившимися в состоянии войны между собой, нужно, чтобы страна-соучастница агрессии полностью, точно и своевременно выполняла свои обязательства. Вишоюну сказал, что он это понимает, но ему трудно говорить о вопросах угольной промышленности и сельского хозяйства, так как он не является осведомленным в этих вопросах. Насколько он слышал — дело в транспорте. Я сказал, что о транспорте я уже говорил г-ну Радеску.

В заключение Вишоюну передал мне два личных письма, адресованные Виноградову. В первом из этих писем Вишоюну просит освободить нескольких румынских солдат, мобилизованных на работы вместо с немцами и вывозенных, повидимому, в СССР (в частности — Иона Унгуреану и Петра Флореску), а также просит о прекращении арестов царанистов в Трансильвании, проводимых местными венгерскими властями.

ПАВЛОВ

9 февраля 1945 г.

Передал — Павлов

Приняла — Маркелова

Примечание: Стенграмма не считана, принята при плохой слышимости.

Разослано:

1. — т. Молотову
2. — т. Вышинскому
3. — т. Деканозову
4. — 4-ый Евр. отд.

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 77-79, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 - Referentura România, opis 33, mapa 127, u. a. 5.

Traducere:

Transmis de tov. Pavlov
 prin frecvențe înalte, din București
 9 februarie 1945

1. Astăzi am primit, la solicitarea lui, pe ministrul afacerilor externe al României, domnul Vișoianu. Vișoianu a pus problema autorizării reînălării administrației românești în Transilvania, făcând referire la promisiunea tov. Vășinski de a rezolva această problemă după semnarea convenției privind livrarea de mărfuri. Eu i-am spus lui Vișoianu că, după câte știu, problema retrocedării practice a Transilvaniei sub administrația puterilor centrale românești a fost pusă de tov. Vășinski în legătură cu problema generală privind respectarea de către România a condițiilor Armistițiului. Ca urmare, această problemă nu trebuie legată numai de semnarea convenției privind livrările de mărfuri.

2. Vișoianu a afirmat că există partide politice care pretind că ar conduce țara, fără participarea altor partide. El a adăugat că, din punctul său de vedere, pentru conducerea țării este necesară colaborarea tuturor partidelor politice. În continuare a spus că un partid politic din România ar dori să se considere reprezentantul intereselor statului sovietic. I-am răspuns lui Vișoianu că noi în România avem de-a face nu cu partidele politice, sau cu vreunul dintre ele, ci cu Guvernul, cu poporul și cu regele. În ceea ce privește reprezentarea intereselor statului sovietic, aceasta este realizată de consilierii politici ai Comisiei Aliate de Control, nu de partidele politice românești.

3. Vișoianu și-a declarat dorința de a colabora cu Uniunea Sovietică. I-am repetat fraza referitoare la faptul că în locul Parisului, în prezent Moscova a devenit centrul politic spre care se orientează România. Am spus că salut dorința de a colabora cu Uniunea Sovietică, însă această dorință o vom aprecia în urma acțiunilor concrete și nu după declarații.

4. M-am folosit de venirea lui Vișoianu pentru a-i repeta ceea ce i-am spus primului-ministru al României, Rădescu, referitor la situația nesatisfăcătoare privind respectarea de către România a clauzelor Armistițiului. M-am referit iar la exemplul Finlandei care, semnând Convenția de Armistițiu mai târziu decât România, cu toate acestea a semnat mai devreme convenția privind livrarea de mărfuri în contul reparațiilor, încă de anul trecut, și respectă această convenție mai bine decât România. Am răspuns că rămânerea în urmă a României în acest domeniu i-a fost adusă la cunoștință însuși premierului. Vișoianu a început să vorbească despre diferențele dintre convențiile de armistițiu cu Finlanda și cu România și s-a referit la greutățile ce le are Guvernul României. I-am replicat că sunt greutăți în toate țările învinse în acest război care respectă condițiile Armistițiului. Totuși sarcina Guvernului este să depășească aceste greutăți și să-și respecte în totalitate obligațiile. Din păcate, aici România este în urmă. Am dat ca exemplu trei probleme, a căror situație este nesatisfăcătoare.

1. Aceasta este problema cărbunelui, a extracției acestuia și aprovizionarea cu cărbune a industriei și transportului. Dacă situația nu se schimbă, atunci articolele din Convenția de Armistițiu, ce se referă la colaborarea militară, pot fi amenințate cu neîndeplinirea, transportul va fi oprit, transportarea pe front a materialelor de război va fi stopată, realizarea acordului privind livrările de mărfuri – de asemenea. Acest fapt nu este permis. Vișoianu s-a referit la greutățile legate de transport. Eu am menționat că problema cărbunelui este problema transportului. În această ramură a economiei există, probabil, elemente care

împiedică creșterea extracției de cărbune și care nu doresc să asigure aprovizionarea țării.

2. Problema agriculturii. Merge prost pregătirea însămânțărilor de primăvară. Acest fapt amenință aprovizionarea armatei, respectarea convenției privind livrările de mărfuri, nemaivorbind de aprovizionarea populației. Între timp, Ministerul Agriculturii poartă discuții și se fac concedieri ale agronomilor democrați, determinate de convingerile lor politice. Eu nu mă refer la aspectul politic al lucrurilor, cu toate că e de neînțeles de ce aparatul (administrativ) este curățat de persoane cu orientare democratică, în timp ce întârzie curățirea aparatului, de criminalii de război și de elementele fasciste. Atrag atenția că pentru executarea însămânțărilor de primăvară sunt necesari specialiști, este necesară o activitate unită în minister pe care noi nu o observăm.

S-ar putea crede că războiul s-a terminat. Oare e posibil ca Ministerul Agriculturii să nu aibă altă treabă decât să se ocupe cu discuții politice și cu darea afară din minister a personalului nepotrivit politic din punctul de vedere al ministrului? Situația însămânțărilor ne îngrijorează din punct de vedere al realizărilor condițiilor Armistițiului. Vișoianu a afirmat că el nu-l apără pe ministrul agriculturii, Hudiță, și nu crede că problema are un caracter politic. Chestiunea constă doar în probleme de ordin disciplinar, iar dorința ministrului este ca funcționarii să i se supună. În ceea ce privește campania însămânțărilor de primăvară, greutățile sunt legate de semințe și de cantitatea insuficientă a acestora. I-am spus că, după afirmațiile domnului Rădescu, există semințe în țară, însă unii le ascund. Trebuie desființat acest sabotaj, iar partea română să-și respecte obligațiile, conform Convenției de Armistițiu.

3. Problema curățirii aparatului de stat de criminali de război și de elemente fasciste. Aici este vorba despre o situație neprielnică. Listele deja publicate conțin numai o parte neînsemnată a acestor elemente. Activitatea decurge foarte încet. Pentru a se restabili încrederea între țările care până nu demult se aflau în război între ele, este necesar ca țara complice în totalitate la agresiune să-și respecte exact și în timp util obligațiile. Vișoianu a spus că el înțelege asta, însă îi este greu să se pronunțe în problema industriei cărbunelui și a agriculturii deoarece el nu este informat despre aceste probleme. După cât a auzit problema este transportul. I-am răspuns că despre transport am vorbit deja cu domnul Rădescu.

În încheiere Vișoianu mi-a înmănat două scrisori personale adresate lui Vinogradov. Într-una dintre aceste scrisori Vișoianu solicită eliberarea unor soldați români, mobilizați pentru muncă împreună cu nemți, trimiși, probabil, în U.R.S.S. (în special pe Ion Ungheanu și pe Petre Florescu) și de asemenea solicită oprirea arestărilor țărâniștilor din Transilvania, efectuate de autoritățile maghiare locale.

PAVLOV

9 februarie 1945
A transmis Pavlov
A primit Markelova

Observație: Stenograma este indescifrabilă,
a fost prost interceptată

Se transmite:
1 tov. Molotov
2 tov. Vășinski
3 tov. Dekanozov
4 Departamentului 4 european

1945 februarie 12, Alba Iulia. Scrisoarea redacției gazetei săptămânale „Alba Iulia” către Ministerul Afacerilor Externe conținând protestul acesteia față de suspendarea gazetei de către Direcțiunea Presei, la intervenția Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, pe motivul sustragerii de la cenzură.

DOMNULE MINISTRU,

Gazeta săptămânală „Alba Iulia”, care apare în Alba Iulia, s-a înființat și a apărut la 1 Decembrie 1918, – în ziua Unirii, – fiind singurul organ prin care s-au dat publicității hotărârile Adunării Naționale.

A fost organul organizației județene Alba la început a Partidului Național Ardelean, iar pe urmă a Partidului Național-Țărănesc.

Această gazetă locală, după apariția primului număr din luna ianuarie 1945, a fost suspendată de Direcțiunea Presei la intervenția Comisiei pentru Armistițiu, la început din motivul că nu am fi trimis exemplarele necesare forurilor în drept, iar după ce am dovedit că exemplarele cerute le-am trimis la timpul său, dar care exemplare, în urma deficienței serviciului poștal, n-au parvenit locului cuvenit, ni s-a comunicat că suspendarea pe timp nedeterminat s-a făcut din motivul că suntem fasciști, antidemocrați, cât și contrari îndeplinirii condițiilor armistițiului.

Tot atâtea motive inexistente și pentru noi direct ofensatoare, aducându-ne aminte de povestea: „Lupus et ager”.

Gazeta „Alba Iulia” am înființat-o noi, toți fii de țărani; legătura noastră firească cu poporul nostru muncitor de la sate am dovedit-o din plin prin atitudinea noastră de la 1 Decembrie 1918 până în zilele acestea, dovadă ne sunt toate exemplarele apărute.

Sub regimul dictatorial al Regelui Carol și Ion Antonescu, am fost siliți să sistăm apariția foi din pricina atitudinii noastre democratice și antidictatoriale, iar sub regimul legionarilor, am fost prădați și amenințați.

Iar acum, sub regimul democratic, pentru întronarea căruia am luptat 26 de ani încontinuu, să fim suspendați la denunțul unor indivizi, care peste noapte au devenit democrați, din profitori și călători prin toate formațiile politice, este o prea mare nedreptate și lovește în plin simțul de dreptate al democrației adevărate, mai cu seamă, că sub regimul actual, ne-am ferit de orice atacuri, nereflectând la atacuri și calomnii aruncate nouă într-un ton de stradă, păstrându-ne atitudinea și tonul serios, ținând seama de armistițiu așa de necesar între partidele din blocul alcătuit în legătură cu actul de la 23 august 1944.

De aceea, Domnule Ministru, respectuos vă rugăm să binevoiți a interveni locului în drept, ca să se ridice suspendarea gazetei „Alba Iulia”, altcum se face un rău serviciu democrației.

Alba Iulia, la 12 februarie 1945

Cu distinsă stimă,
fost ministru, fondator și proprietar

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 189, f. 62.

1945 februarie 12, <Geneva>. Scrisoarea lui R. Bossy, reprezentantul Societății Române de Cruce Roșie pe lângă Comitetul Internațional al Crucii Roșii, adresată ministrului afacerilor străine C. Vișoianu, prin care îi aduce la cunoștință opinia occidentală favorabilă față de restabilirea administrației românești în Ardealul de Nord, față de conturarea formelor de influență ale celor trei Mari Puteri și-și exprimă optimismul față de viitorul României.

Iubite Doamnă Ministru,

Mă folosesc de o împrejurare cu totul neașteptată spre a vă trimite această scrisoare, care am speranța că vă va parveni. Lipsit de orice contact cu țara de șase luni, nu fără emoțiune înșir aceste rânduri, primele care vor ajunge, poate, acasă, peste atâtea drumuri ocolite și punți rupte. Nu știu dacă ați primit telegrama prin care vă spuneam cât de fericit eram să vă știu la cârma politicii noastre externe și câte nădejdi punem cu toții în munca de reclădire pe care o începeți.

Delegația ce mi-a dat Societatea noastră de Cruce Roșie de a o reprezenta pe lângă Comitetul Internațional al Crucii Roșii din Geneva și care mi-a fost confirmată de curând și de Minister, îmi oferă prilejuri felurite de legături cu cercuri aliate și neutre, legături de care mă folosesc desigur cât mai mult, convins ce sunt de neapărata nevoie, în situația de astăzi, când contacturile noastre în afară sunt prin forța lucrurilor mai reduse, ca să fim *prezenți*, pretutindeni, chiar în mod neoficial, chiar numai nominal sau simbolic prin români pe care împrejurările i-au adus în străinătate.

După impresiunile atât de amărâte pe care vi le comunicam în anii din urmă, cred de datoria mea acum să vă împărtășesc și unele constatări încurajatoare pe care am prilejul să le fac aci de când țara noastră a pornit din nou pe drumul drept al tradițiilor sale politice și sufletești.

Mai întâi, în chestiunea Transilvaniei: Pe zi ce trece, problema este mai puțin dezbătută în opinia publică internațională. Soluția ce i s-a dat nu mai este discutată deocamdată. Cărțile care se ocupă de ea (de pildă „Eastern Europe“ de Seton Watson), articole de ziar sau de reviste (ca „The future of Transylvania“ în „Contemporary Review“ de Peter Mattheros) subliniază drepturile noastre. Chiar în presa elvețiană, odinioară atât de primitoare față de jelanii ungurești, realipirea Ardealului este considerată fapt împlinit, iar ecoul regretelor vecinilor noștri se aude tot mai rar. Cel mult se exprimă speranța unor modificări de detaliu, menite a mângâia pe îndurerăți. Desigur că acest reviriment nu este datorit numai unei juste aprecieri a realităților românești și, mai puțin încă, surdinei puse momentan de propaganda maghiară. Verdictul dat de cele trei mari puteri democratice – și, în primul rând, de marea putere care ne este vecină nemijlocită – prin convențiunile de armistițiu încheiate cu România și cu guvernul din Debrețin, apare aci ca având același caracter definitiv și final ca izbânda însăși a Națiunilor Unite. A discuta, a critica un asemenea verdict, în împrejurările de față, ar echivala cu o luare de pozițiune potrivnică puterilor democratice și cu o aprobare a divagațiunilor politice ale lui Hitler, lucru de care se feresc cu grijă nu numai publiciștii aliați, ci și – mai ales – cei neutri. Aceasta nu înseamnă că în epoca dintre capitularea Germaniei și încheierea păcii nu vom avea de ținut piept unui ultim asalt disperat al adversarilor noștri ca să smulgă o parte a Transilvaniei sau ca să obțină un statut de autonomie pentru ea. Dar acest asalt va fi probabil mai puțin susținut și prelungit ca acelea din trecut, dat fiind scăderea treptată a influenței politice și a resurselor financiare ale magnaților latifundiați care le inspirau și le finanțau.

În privința așezării de după război a Europei, proiectele elaborate la Dumbarton Oaks, și cărora li se va da un aspect mai concret în San Francisco la

25 aprilie, constituie în fond marea preocupare a cercurilor politice occidentale, care socotesc războiul ca virtual terminat pe planul pur militar. Divergențele se cristalizează în jurul celor două concepții cunoscute: aceea a unui fals izolaționism, întruchipată în formula mai mult sau mai puțin mărturisită a „împărțirii zonelor de influență“, deci a răspunderilor limitate (preconizată în Anglia de o serie de profesori universitari mai tineri, în frunte cu E. H. Carr, autorul lui „Conditions of peace“, și de câțiva parlamentari, ca deputatul independent S. King-Hall, autorul broșurii „Britain's third chance“, iar în Statele Unite de vestitul ziarist Walter Lippmann, care a publicat lucrarea „U. S. Foreign Policy“) și aceea a indivizibilității păcii, prin urmare a unui sistem unitar de securitate bazat pe prezența tuturor marilor puteri democratice laolaltă în toate centrele nevralgice ale lumii. Din urmărirea cuvântărilor politice, a articolelor de ziare, precum și din conversațiunile diplomaților și ale numeroșilor însărcinați cu misiuni, pare a se degaja impresiunea că această din urmă tendință este aceea care câștigă mai mult teren. Atât la Moscova și la Londra, cât mai ales, de curând, la Washington, s-au făcut declarațiuni în acest sens. Faptul că, în ajunul ca și după semnarea pactului franco-sovietic, generalul de Gaulle a stăruit atât de pronunțat asupra voinței Franței de a nu se mărgini la încheierea unor alianțe occidentale, ci de a-și conserva vechile poziții din sud-estul Europei, iar zilele trecute a mai accentuat interesul pentru Franța al menținerii independenței statelor balcanice, denotă că aceste vederi nu pot fi decât în concordanță cu acelea ale politicii sovietice. În capitalele occidentale își face astfel drum convingerea că o împărțire de zone în Europa, și în general în lume, ar putea duce la formarea de blocuri, ale căror interese s-ar ciocni fatal într-o zi, sporindu-se astfel în loc de a se micșora posibilitățile de fricțiune. Interpenetrațiunea diferitelor influențe în toate regiunile prezintă, dimpotrivă, mai mulți sorți de a asigura o stabilizare și un echilibru putând forma temelia pe care să se ridice noua organizațiune pentru menținerea păcii. Adoptarea acestui principiu nu ar împiedica, evident, ca în anumite zone și în anumite situații, executarea eventuală a măsurilor de securitate să fie încredințată puterilor indicate de motive geografice. În numele țării mici, D. Gebrandt, primul-ministru al Olandei, a enunțat și el principii asemănătoare, cu prilejul analizei ce a făcut a proiectului de la Dumbarton Oaks. Dar și mai simptomatic este însuși textul comunicatului oficial publicat azi de „big three“ după conferința lor din Crimeea, în care se spune limpede că „cele trei guverne împreună vor ajuta popoarele Europei liberate și statele fost satelite de fiecare dată când situația, după părerea lor, o va cere“.

Acestea sunt punctele mai interesante pentru noi ce se desprind din nenumăratele discuții și luări de poziții la care se asistă în mai toate țările din zona occidentală a continentului, ca și peste ocean, acum când ne aflăm în pragul marilor prefaceri. Și cum ele conțin incontestabil elemente favorabile liberei propășiri și evoluții a statelor mijlocii și mici, cred că avem dreptul să privim cu încredere viitorul, care ne va îngădui o echitabilă încadrare în noua așezare a lumii.

Cerându-mi iertare pentru lungimea acestei scrisori și observațiunilor ce am socotit de datoria mea să vi le supun, vă rog să primiți, iubite Domnuie Ministru, încredințarea cordialului meu devotament.

ss. R. BOSSY

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 189, f. 264-267.

1945 februarie 14, București. Telegramă transmisă de A. Pavlov, reprezentant sovietic în Comisia Aliată de Control în România, referitoare la discuția cu gen. Schuyler privind atitudinea Comisiei Aliate de Control față de criza guvernamentală din România.

ТЕЛЕФОНОГРАМА (по ВЧ)

Из БУХАРЕСТА

14 февраля 1945 г. в 24 часа

Сегодня днем мы с т. Богденко приняли генерала Скайлера, американского военного представителя при СКК в Румынии.

Генерал Скайлер поставил перед нами 8 вопросов.

1. О мобилизации и отправке в Советский Союз немцев. Мы сообщили Скайлеру, что эта операция закончена и что в Советский Союз отправлено 69 тыс. человек и 11 тыс. человек оставлено в Румынии на основании специального ходатайства румынского правительства.

2. Ген. Скайлер поставил вопрос об отношении СКК к правительственному кризису. Сам ген. Скайлер видит сущность этого кризиса в том, что партии и группы, которые входят в национально-демократический фронт, хотят сформировать свое правительство не хочет уходить и считает необходимым свое пребывание у власти в качестве коалиционного правительства, опирающегося на все политические партии и группы Румынии, а не только на национально-демократический фронт.

Отвечая Скайлеру, я сказал, что сущность кризиса не в этом. СКК не имеет дела — заявил я — с отдельными политическими партиями, она имеет дело с Румынией, с румынским народом, румынским правительством и королем. Что касается борьбы политических партий между собой, то мы в эту борьбу не вмешиваемся. Однако, дело; повидимому, заключается в том, что народные массы не имеют достаточного доверия к своему правительству. С другой стороны, многое в этом правительстве еще оставляет желать лучшего. В частности, правительство недостаточно энергично выполняет условия перемирия и не ведет в должной мере борьбы против фашистских элементов в стране и в государственном аппарате.

После этого я спросил Скайлера, какое его мнение по этому вопросу.

Он сослался на декларацию трех держав относительно создания правительства в странах, освобожденных от немцем с учетом всех демократических элементов, я сказал, что СКК должна поддерживать коалиционное правительство, в котором должны быть представлены все политические силы, группы и группировки страны.

Я спросил Скайлера — имеет ли он в виду также и политические группировки типа Железной гвардии.

Скайлер ответил, что он такого рода группировки не включает в свою формулу. Отвечая на мой вопрос, далее, Скайлер сказал, что партии и группировки, в которых имеются фашистские элементы, не должны входить в коалиционное правительство. Министров,

чаходящихся в правительстве и связанных с фашистами, надо выкинуть.

Я сказал Скайлеру в этой связи о своем разговоре с Вишоюну (в разговоре мною подчеркивалось, что мы не имеем дело в Румынии с отдельными партиями, а только с правительством в целом, на которое и ложится вся ответственность за положение в стране и государственном аппарате).

Тогда Скайлер сказал, что он понимает правильность такой постановки вопроса. Однако, он хотел бы знать, какова будет позиция СКК на тот случай, если какая-либо одна партия вооруженным путем попытается взять в свои руки всю полноту власти в Румынии.

Я ответил Скайлеру, что этот вопрос в нынешней обстановке не является практическим вопросом, а носит чисто академический характер. Ни одна политическая партия в Румынии, настолько мне известно, не собирается захватывать власть вооруженным путем. Правда, вчера к нам в Контрольную Комиссию явился коллега ген. Скайлера маршал Стивенсон и сообщил, что в ночь с 13 на 14 в Румынии произойдет революция. Однако, в действительности никакой революции не произошло. Не ожидается она ни в будущем. Тревожные слухи распускаются в стране профашистскими элементами. Мы не должны давать пищу для такого рода слухов.

Скайлер предложил выступить с публичным заявлением от имени Контрольной Комиссии о том, что, в случае попытки вооруженного переворота, СКК отнесется к нему отрицательно.

Я сказал, что в такой декларации нет ни малейшей необходимости, так как обстановка в Румынии не такова, чтобы всерьез принимать такого рода слухи о государственном перевороте.

Скайлер сказал, что ему понятна эта точка зрения и что он не настаивает на своем предложении. Далее Скайлер поставил вопрос об увеличении румынской армии на случай осложнений в тылу. Мы сослались на военное соглашение, по которому Румыния имеет право держать всего три дивизии. Я рассказал о фактическом положении вещей с армией в Румынии, обратив внимание Скайлера на то, что 123 тыс. чел. находятся на фронте и 280 тыс. военных в тылу.

Скайлер сказал, что он не знал об этом. Кроме того, Скайлер спрашивал относительно признания за Румынией права союющей стороны и просил его информировать для передачи американскому правительству о переговорах на этот счет.

Мы сказали, что никаких переговоров нет.

Скайлер спросил нас также, какие добавочные румынские танки будут в скором времени отправлены на фронт.

Мы сказали, что на фронте румынских танков нет, но в районе Бухареста СКК обнаружила с полным запасом горючего и боеприпасов это румынских танков, неизвестно для чего предназначенных. По приказу маршала Малиноновского в 18 февраля эти танки должны отправлены на фронт.

Скайлер согласился. Далее, Скайлер попросил не допускать обмена дипломатическими представителями между Румынией и Болгарией. Одновременно он просил допустить в Румынию неофициальных представителей Греции и Бельгии.

Мы сказали, что запросили Москву, после чего сможем дать ответ. Одновременно мы информировали Скайлера о предстоящем приезде в Румынию французского представителя Бонкура.

Скайлер просил установить более тесный контакт с военным представителем СКК в Румынии.

Мы сказали, что недостаточно такой контакт имел место не по вине СКК, а по вине самого представителя США, и что мы за самый тесный контакт. Практические мероприятия в этом отношении мы готовы обсудить. Скайлер передал нам соответствующие предложения по этому вопросу. Скайлер спросил мне будет ли мы возражать против передачи медикаментов, присланных Ватиканом через американское военное представительство в Румынии, в частности, против передачи 2 тыс. фунтов биятов румынскому красному кресту.

Мы сказали, что ответ на этот вопрос дадим позже.

Скайлер попросил ускорить разрешение вопроса о въезде в Румынию генерала Факса, который везет с собой патентованное средство против тифа, угрожающего Румынии. Я сказал, что дадим ответ через несколько дней.

В заключение Скайлер поблагодарил за беседу и выразил желание в будущем встречаться по-чаще.

А. ПАВЛОВ

♦

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 82-85, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u. a. 5.

Traducere:

Telefonogramă (prin frecvențe înalte)
din București
14 februarie 1945, ora 24,00

Astăzi, împreună cu tov. Bogdenko l-am primit în audiență pe generalul Schuyler, reprezentantul militar în Comisia Aliată de Control din România. Generalul Schuyler ne-a prezentat opt probleme.

1. Mobilizarea și trimiterea nemților în Uniunea Sovietică.

Noi l-am anunțat pe Schuyler că această operație s-a terminat și că au fost trimiși în Uniunea Sovietică 69 de mii de persoane, iar 11 mii de persoane au rămas în România ca urmare a intervenției speciale a Guvernului român.

2. Generalul Schuyler a ridicat problema referitoare la atitudinea C.A.C. față de criza guvernamentală. Generalul Schuyler vede esența acestei crize în faptul că partidul și grupările care fac parte din Frontul Național-Democrat doresc să-și formeze un guvern propriu, iar prezentul guvern nu vrea să renunțe, considerând necesară șederea lui la putere în calitate de guvern de coaliție, ce se sprijină pe toate partidele și grupările politice din România – nu numai pe Frontul Național Democrat.

Răspunzându-i lui Schuyler, am menționat că esența crizei nu constă în acest fapt. Comisia Aliată de Control nu are raporturi – am remarcat – cu partide politice separate, ci cu România, cu poporul român, cu Guvernul român și cu

regele. În ceea ce privește lupta dintre partidele politice, noi nu ne amestecăm în această luptă. Cu toate acestea, faptul constă, după câte se pare, în existența unei insuficiente încrederi a maselor în guvernul lor. Pe de altă parte, în acest guvern multe lasă de dorit. În special, guvernul nu îndeplinește destul de energic clauzele armistițiului și nu luptă în mai mare măsură împotriva elementelor fasciste din țară și din aparatul de stat.

Apoi, l-am întrebat pe Schuyler ce părere are despre această problemă.

El s-a referit la declarația celor trei puteri referitoare la crearea în țările eliberate de nemți a unor guverne cu participarea tuturor elementelor democratice și a menționat că C.A.C. trebuie să susțină guvernul de coaliție în care e necesar să fie reprezentate toate forțele, grupele și grupările politice ale țării.

L-am întrebat pe Schuyler, dacă are în vedere și grupările politice de tipul Gărzii de Fier.

Schuyler a răspuns că nu include în formula sa o astfel de grupare. În continuare, răspunzând la întrebarea mea, Schuyler a precizat că partidele și grupările în care sunt elemente fasciste nu trebuie să intre în coaliția guvernamentală. Trebuie îndepărtați miniștrii care se află în guvern și care au legături cu fasciștii.

Legat de aceasta, i-am vorbit lui Schuyler despre discuția mea cu Vișoianu (în discuția aceasta s-a subliniat faptul că noi în România nu avem raporturi cu partidele politice separate, ci doar cu guvernul în totalitate, care, de fapt, poartă toată responsabilitatea pentru situația din țară și din aparatul de stat.

Atunci Schuyler a menționat că înțelege justetea acestui aspect al problemei. Totuși, el ar fi vrut să știe care va fi poziția C.A.C. în cazul în care un partid politic va încerca pe cale armată să ia în mâinile lui puterea totală în România.

I-am răspuns lui Schuyler că în situația prezentă această idee nu se poate materializa, ea având doar un caracter pur academic. Nici un partid politic din România, după câte știu, nu intenționează să ia puterea pe cale armată. Este adevărat, ieri a fost la noi, la Comisia de Control, colegul generalului Schuyler, mareșalul Stevenson, care ne-a anunțat că în noaptea de 13 spre 14 va avea loc o revoluție în România. În realitate nu a avut loc nici o revoluție. Nu se preconizează nici în viitor. Zvonurile alarmante sunt răspândite în țară de către elementele profasciste. Noi nu trebuie să dăm curs acestor zvonuri.

Schuyler a propus să se publice un anunț din partea Comisiei de Control referitor la faptul că, în cazul unei încercări de lovituri armate de stat, C.A.C. nu o va aproba.

I-am răspuns că această declarație nu este deloc necesară, deoarece situația din România nu este de așa manieră, încât să luăm în serios acest gen de zvonuri despre o lovitură de stat.

Schuyler a spus că a înțeles acest punct de vedere și că nu insistă pentru propunerea sa. În continuare Schuyler a prezentat problema referitoare la creșterea armatei române în cazul complicării situației din spatele frontului. Ne-am referit la acordul militar, conform căruia România are dreptul să țină în total trei divizii. I-am relatat despre situația reală a armatei în România, atrăgându-i atenția lui Skailer asupra faptului că 123 de mii de oameni sunt pe front, iar 280 de mii de militari – în spatele frontului.

Schuyler a spus că nu știa despre acest lucru. Schuyler s-a mai interesat de problema recunoașterii României ca țară cobeligerantă și a rugat să fie informat despre tratativele pe această temă pentru înștiințarea Guvernului american.

Noi am răspuns că nu sunt nici un fel de tratative.

De asemenea, Schuyler ne-a întrebat ce tancuri românești suplimentare vor fi îndreptate în scurt timp pe front.

I-am răspuns că pe front nu sunt tancuri românești, însă în zona Bucureștiului, C.A.C. a descoperit o sută de tancuri românești cu rezerve de combustibil și de muniții, neștiindu-se ce destinație au. Din ordinul mareșalului Malinovski, în data de 18 februarie, aceste tancuri trebuie trimise pe front.

Schuyler a fost de acord. În continuare Schuyler a solicitat să nu se permită schimbul de reprezentanți diplomatici între România și Bulgaria. În același timp, el a cerut să fie admiși în România reprezentanții neoficiali ai Greciei și ai Belgiei.

Noi am răspuns că vom anunța Moscova, după care vom putea da un răspuns. În același timp l-am informat pe Schuyler despre viitoarea sosire în România a reprezentantului francez, Boncour.

Schuyler a solicitat să se stabilească un contact mai strâns cu reprezentantul militar al S.U.A. în România.

Noi am răspuns că acest contact insuficient de strâns nu a fost din cauza C.A.C., ci din însăși vina reprezentantului militar al S.U.A. și că noi suntem în favoarea unui contact foarte strâns. Suntem gata să analizăm metodele practice referitoare la aceasta. Schuyler ne-a transmis propunerile corespunzătoare privind această problemă.

Schuyler m-a întrebat dacă avem ceva împotriva trimerii în România a medicamentelor, expediate de Vatican prin reprezentanța militară americană, în special trimeria a două mii de pfunzi de fașe de tifon pentru Crucea Roșie Română.

Noi am răspuns că îi vom da mai târziu răspunsul la această problemă.

Schuyler a cerut urgentarea soluționării intrării în România a generalului Faks, care aduce cu el vaccinul brevetat împotriva tifosului ce amenință România.

Am răspuns că îi voi da răspunsul peste câteva zile.

În încheiere Schuyler a mulțumit pentru audiență și și-a exprimat dorința ca în viitor întâlnirile să fie mai dese.

A. PAVLOV

54

1945 februarie 16, București. Telegramă transmisă de A. Pavlov, reprezentant sovietic în Comisia Aliată de Control în România, referitoare la discuția avută cu Gh. Tătărescu privind probleme legate de viața politică din România.

ТЕЛЕФОНОГРАМА (по ВЧ)

Из БУХАРЕСТА

16 февраля 1945 г. в 3 часа

14 февраля вечером я принял по его просьбе г-на Татареску, бывшего Премьер-министра Румынии и лидера оппозиционной группы национал-либеральной партии. Татареску сообщил, что он вместе со своими друзьями из лагеря национал-демократического фронта обсуждает возможность создания «унитарного правительства радикальной концентрации» (в это правительство должны будут войти представители НДФ и радикальные элементы национал-либеральной и

национал-царанистской партий). Внешнеполитическая программа такого правительства будет рассчитана на развитие дружественных отношений с Советским Союзом, на полное политическое и экономическое сотрудничество с СССР.

На мой вопрос, как относится народ к созданию такого правительства, Татареску ответил, что вся мелкая и средняя буржуазия, а также значительная часть крестьянства поймет участие Татареску в левых царанистов в правительстве, как гарантию того, что демократизация страны будет протекать без нежелательных эксцессов и, таким образом, поддержит это правительство. Что касается рабочих, то они поддержат такое правительство потому, что в него будет входить НДС. Далее, Татареску сказал, что программа НДС является для него почти приемлемой, но нельзя согласиться с формой, в которой она составлена. Следовало бы избежать, в частности, таких запугивающих терминов, как конфискация. Можно это делать, но не следует говорить об этом в праграмме. Кроме того, неправильны методы самовольного раздела земли крестьянам и самовольной замены неугодных НДС представителей местной администрации, подчеркнув, что важнейшим условием образования и деятельности всякого правительства в Румынии является поддержка короля.

Я спросил — какого, по мнению Татареску, будет отношение к правительству короля.

Татареску ответил, что король, по его, Татареску, мнению, поддержит идею такого правительства. Король — добавил Татареску — боится Маниу. Отвечая на вопрос об отношении к Маниу, Татареску сказал, что Лупу отколит часть царанистов, но оставшиеся царанисты поддержат Маниу, который является серьезным противником Татареску. Однако, Татареску надеется разоблачить Маниу, как врага Советского Союза, и тем самым окончательно ослабить его политическое влияние. Другой лидер царанистов Михалаке вряд ли пойдет на сотрудничество с НДС. Но это даже лучше, потому что он будет вести борьбу с Маниу за руководство оставшейся части царанистской партии.

Я спросил Татареску, как он относится к проблеме демократизации страны и чистке государственного аппарата от фашистских элементов.

Татареску ответил, что этот вопрос можно решить в течение двух часов. Часть из них мы посадим в тюрьму, кое-кого ликвидируем, кое-кого вышлем.

На мой вопрос, чувствует ли себя Татареску настолько демократом, чтобы искренне сотрудничать с НДС и повести страну по демократическому пути, Татареску сказал — в прошлом в Румынии не было достаточных предпосылок для демократии. Теперь же нельзя не быть демократом. Политик, который думает обойтись сейчас в Румынии без демократии, превратится в соломинку, которую мощный и бурный поток демократии унесет туда, куда он направится. Татареску заявил, что проектируемое им правительство останется у власти, примерно, четыре года. Условием для этого является доверие и поддержка со стороны Советского Правительства.

В заключение Татареску сказал, что он имеет намерение посетить на-днях генерала Радеску, составить вместе со свими единомышленниками программу нового правительства, согласовать ее с НДФ на основе взаимных уступок, показать эту программу нам и согласовать ее с королем. В успехе он более или менее уверен, и просил бы только сказать — может ли он рассчитывать на нашу поддержку.

Я сказал, что мы сотрудничаем ныне с существующим правительством пока, хотя в работе этого правительства имеется не мало недостатков. Мы готовы сотрудничать с любым правительством, которое будет энергично выполнять условия перемирия, проводить политику добрососедских отношений с СССР и продолжать до победного конца войну против гитлеровской Германии, вести борьбу против фашистских элементов в стране и госаппарате и против саботажников и способствовать демократизации страны. Если при этом это правительство будет поддержано народом и получит санкцию короля, а затем на деле выполнит эту программу, мы, по-моему мнению, сможем с ним работать.

А. ПАВЛОВ

Передал: т. Павлов

Приняла: Кепанова

Разослано: т.т. Молотову

Деканозову

Зорину

в дело

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, rola 222, c. 86-88, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 5.

Traducere:

Telefonogramă (prin frecvențe înalte)

din București

16 februarie 1945, ora 3,00

În data de 14 februarie, seara, l-am primit, la solicitarea sa, pe domnul Tătărescu, fostul prim-ministru al României și liderul grupării de opoziție din Partidul Național-Liberal. Tătărescu m-a anunțat că el împreună cu prietenii lui din lagărul Frontului Național Democrat analizează posibilitatea creării „guvernului unitar de concentrație radicală” (în acest guvern ar trebui să intre reprezentanții F.N.D. și elementele radicale ale Partidului Național-Liberal și ale Partidului Național-Țărănesc). Programul de politică externă a unui astfel de guvern se va baza pe dezvoltarea relațiilor prietenești cu Uniunea Sovietică, pe o colaborare politică și economică totală cu U.R.S.S.

La întrebarea mea, ce atitudine are poporul față de crearea unui astfel de guvern, Tătărescu a răspuns că toată burghezia mică și mijlocie și de asemenea o

importantă parte a țărănimii vor înțelege participarea în guvern a lui Tătărescu și a țărăniștilor de stânga ca pe o garanție a faptului că democratizarea țării se va face fără excese nedorite și, astfel, vor susține acest guvern. În ceea ce-i privește pe muncitori, aceștia vor susține un astfel de guvern deoarece în el va intra F.N.D. În continuare, Tătărescu a menționat că pentru el programul F.N.D. este mulțumitor, însă nu este de acord cu forma în care este conceput. Ar trebui evitați, în special, acei termeni care sperie, cum ar fi confiscarea. Aceasta se poate face, însă nu trebuie să se vorbească despre acest lucru în program. În plus, nu sunt corecte metodele de împărțire samavolnică a pământului țăranilor și de schimbare abuzivă a reprezentanților administrației locale, nedoriti de F.N.D., subliniind că principala condiție pentru formarea și activitatea oricărui guvern în România este susținerea regelui.

L-am întrebat, care va fi, după părerea lui Tătărescu, atitudinea regelui față de guvern.

Tătărescu a răspuns, că regele, după părerea lui, va susține ideea unui astfel de guvern. Regele – a adăugat Tătărescu – se teme de Maniu. Răspunzând la întrebarea referitoare la atitudinea față de Maniu, Tătărescu a spus că Lupu desprinde o parte dintre țărăniști, însă țărăniștii rămași îl susțin pe Maniu, care este un adversar serios al lui Tătărescu. Totuși, Tătărescu speră să-l demaște pe Maniu ca fiind un dușman al Uniunii Sovietice și în felul acesta să-i slăbească definitiv influența politică. Celălalt lider al țărăniștilor, Mihalache, este puțin probabil că va colabora cu F.N.D. Însă, acest fapt este chiar mai convenabil, deoarece el va lupta cu Maniu pentru conducerea fracțiunii rămase a Partidului Țărănist.

L-am întrebat pe Tătărescu ce atitudine are față de problema privind democratizarea țării și curățirea aparatului de stat de elementele fasciste.

Tătărescu a răspuns că această problemă se poate rezolva în decurs de două ore. O parte dintre ei îi vom închide în închisoare, pe alții îi vom lichida, pe ceilalți îi vom demite.

La întrebarea mea, se simte oare Tătărescu în așa măsură democrat, încât să colaboreze sincer cu F.N.D. și să conducă țara pe drumul democrației, Tătărescu a răspuns: „... în trecut, în România nu existau suficiente premize pentru democrație. Acum, însă, nu se poate să nu fii democrat. Un politician care gândește să acționeze acum, în România, fără democrație va fi ca un pai pe care curentul puternic și furtunos al democrației îl va duce într-acolo unde se îndreaptă el” Tătărescu a estimat că guvernul proiectat de el va sta la putere aproximativ patru ani. Condiția pentru îndeplinirea acestui lucru este încrederea și susținerea din partea Guvernului sovietic.

În încheiere Tătărescu a spus că intenționează să-l viziteze în curând pe generalul Rădescu, să alcătuiască împreună cu colaboratorii săi programul noului guvern, să-l convingă împreună cu F.N.D. pe baza unor concesiuni reciproce, să prezinte acest program și să-l pună de acord cu regele. El este mai mult sau mai puțin sigur de succes și ar ruga să-i spunem dacă poate conta pe sprijinul nostru.

I-am răspuns că deocamdată noi colaborăm în prezent cu guvernul existent, cu toate că în activitatea acestui guvern sunt destule imperfecțiuni. Noi suntem gata să colaborăm cu orice guvern care va îndeplini energic condițiile armistițiului,

va duce o politică de bună vecinătate cu U.R.S.S. și care va continua până la victoria finală lupta împotriva Germaniei hitleriste, va lupta împotriva elementelor fasciste din țară și din aparatul de stat și împotriva sabotajelor și care va facilita democratizarea țării. Dacă, totodată acest guvern va fi susținut de popor și va primi confirmarea regelui și dacă, pe urmă, va realiza în fapt acest program, noi, după părerea mea, vom lucra cu el.

A. PAVLOV

A transmis: Pavlov

A primit: Kepanova

Se transmite: tovarășului Molotov
 tovarășului Dekanozov
 tovarășului Zorin
 la dosar

Nr. 943-V/16.II.45

55

1945 februarie 20, București. Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control pentru România, Schuyler, adresat gen. Hull din Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), cuprinzând aprecieri la adresa programului conceput de U.R.S.S. pentru dezintegrarea partidelor politice din România și crearea unei situații politice care să justifice instalarea unui guvern de extremă stângă.

WAR DEPARTMENT
CLASSIFIED MESSAGE CENTER
INCOMING CLASSIFIED MESSAGE

From: United States Representation Allied Control Commission for Rumania

To: Allied Force Headquarters, Caserta, Italy

Nr.: M.444

20 February, 1945

As a result of personal observations and from careful evaluation of all information obtained by this delegation during its 2¹/₂ months of existence, I am now convinced that throughout that period Soviet Russia has been following a definite and a carefully conceived program designed sooner or later to lead to the disintegration of the historic political parties in Rumania, and to the creation of a situation in which only an extreme Leftist government will be capable of maintaining order and directing the nation's affairs. I believe that this goal has been approached by a series of actions most of which when studied separately may seem reasonably plausible, but which when considered as a whole, together with all other contemporaneous problems, point definitely to the ultimate Russian objective. I feel also that in pursuing this policy Russia has exerted every effort to avoid the appearance of interfering in the local political situation and has been endeavoring to achieve her ends without otherwise arousing the antagonism of

British and U.S. Governments. I am unable to express an opinion as to how soon the Russian goal will be reached but I am convinced that one or the other of the following constitutes the final objective:

A) Transformation of Rumania to an independent communistic state friendly to and economically dependent on Russia.

B) Actual incorporation of the nation into the Soviet Union.

I believe that the stage is gradually being set for what at the proper time appear to be a natural transition to a Leftist government, based on "popular" demand. In the meantime I feel that Russians are watching situation closely and are restraining local Communists from decisive action until such time as success can be assured with least possible open assistance from Russia and with a minimum of interruption in the flow of commodities being furnished under Articles 10 and 11 of Armistice.

In partial support of my convictions I invite attention to the following facts all of which have been previously reported.

First. Continued attacks in both Russian and local Communist press on Maniu and his assistants who are leaders of most powerful Conservative party in Rumania.

Second. Suppression on various pretexts of a number of Maniu's party newspapers and establishment of rigid censorship over all other papers with the result that the public is now receiving political news from the Left only.

Third. Continued opposition of A.C.C. to entry into Rumania of U.S. or British press correspondents. Despite repeated requests from me no U.S. correspondent has been cleared by A.C.C. since my arrival. This Russian attitude, coupled with an extremely rigid censorship control over all out-going news cables has resulted in almost a total lack of knowledge by the outside world of their temporary situation in Rumania.

Fourth. Gradual reduction by Russian (A.C.C.) orders of Rumanian home forces, including frontier guards and Gendarmerie, to a point where such forces may find themselves incapable of suppressing serious or well organized disorders, should any such occur.

Fifth. Granting of audiences on several occasions by ranking Russian officers and diplomats to Left Wing leaders and attendance of such officials at opening of meeting of United Syndicates and at reception for delegates. This is in contrast to Vishinsky's refusal of Maniu's request for an interview to discuss Rumania's current problems.

Sixth. Apparent indifference of Soviet Russia as to the serious economic, financial and political situations resulting from the execution of various Russian directives. I refer particularly to such situations as the following:

A) Removal to Russia of casing, tubing and other oil equipment thereby seriously jeopardizing the capacity of Rumanian, British and American oil companies to maintain current rates of oil production beyond a six month period.

B) Establishment for a considerable period of an arbitrary and abnormal ruble-lei-leva exchange rate, and withdrawal from Rumanian government of large amounts of currency for Russian Army needs without any clear indication as to how compensation therefore will be arranged and without any discussion of a long term financial policy for Rumania.

C) Ruthless methods used by Russians the collection and deportation of Saxons and former Bessarabians, and the resulting serious, though probably temporary, economic disruption in many sections of the country.

Even more indicative of ultimate Russian intention than any of the above has been, I believe, the fact that Russian agencies in Rumania have continually refrained from giving any indication of their future plans for the nation. This attitude is in itself largely responsible for the engendering among most upper class Rumanians of a sense of gloom and of fear for the future, amounting in some cases to despair. Many situations have arisen in which announcement of a definite future policy would have allayed public distrust and improved political stability but such announcements have almost never been made. Specific examples of this Russian attitude are:

A) Failure to announce policy on return of northern Transylvania to Rumania.

B) Continued retention by Russia of Rumanian Prisoners of War including many taken after the coup of 23rd August, but before actual signing of armistice.

C) Lack of any indication as to extent to which Russians will support a Communist coup, if attempted, and absence of any public indication of Russian support of present government.

D) Absence of any indication of future Russian help for such major difficulties as transport shortage and spring sowing problems.

E) Lack of any statement as to when nation will be opened up to commerce with outside world.

As still further evidence of the ultimate Russian objective, I refer to report of my recent discussion with Pavlov as set forth in my cable 425 dated 15 February.

It should be noted particularly that the Allied Control Commission is the agency employed by the Russians for transmission to the Rumanian Government of all directives, including those relative to suppression of newspapers, reduction of armed forces, deportation of Saxons, removal of oil equipment and other controversial subjects. Such directives are issued in the name of the commission but without the previous knowledge or consent of either British or U.S. delegations. Likewise the Allied Control Commission is the agency through which the attitude of the Russian Government on important issues, as described in the above paragraphs, is made manifest to the Rumanians the use of the commission for these purposes makes it appear that not only Russia, but Great Britain and United States as well, assume a share of the responsibility both for policies enunciated and for the political and economic situations resulting therefrom.

In expressing these opinions, I do not overlook difficulties which must be overcome before the Rumanian nation can become entirely Communist. The Rumanian peasant, who constitutes 3/4 of the nation's population, is not interested in politics. He takes particular pride in the possession of his small strip of land, his horses, his cows, and his small house without question, Russians are finding him unresponsive to Communist propaganda. Even a Communist Rumanian state would probably provide for a continuation of property rights for small landowners.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 693, c. 303-308; The National Archives, Franklin D. Roosevelt Library, Hyde Park, New York, 210 A.C.C., Rumania.

Traducere:

MINISTERUL DE RĂZBOI CENTRUL DE MESAJE SECRETE MESAJE SECRETE PRIMITE

De la: Reprezentantul Statelor Unite în Comisia Aliată de Control pentru România.

Către: Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta, Italia

Nr.: M. 444

20 februarie 1945

Datorită observațiilor personale și a unei atente evaluări a tuturor informațiilor obținute de această delegație timp de două luni și jumătate cât și-a desfășurat activitatea, acum sunt convins că Rusia Sovietică a acționat tot timpul potrivit unui program foarte clar și atent conceput, vizând mai devreme sau mai târziu dezintegrarea partidelor istorice din România și crearea unei situații în care numai un guvern de extremă stângă să mai poată menține ordinea și să conducă destinele țării. Cred că acest obiectiv a fost abordat printr-o serie de acțiuni care, analizate separat, pot părea cele mai multe dintre ele perfect plauzibile, dar care, luate ca întreg, alături de alte probleme actuale, indică în mod categoric scopul urmărit de ruși. Cred, de asemenea, că aplicând această politică – Rusia a făcut toate eforturile pentru a evita ca acțiunile ei să fie calificate drept amestec în treburile interne și s-a străduit să-și atingă țelul fără a stârni vreun fel reacții contrare din partea guvernelor britanic și al S.U.A. Nu pot aprecia cât de curând își va atinge Rusia scopul, dar sunt convins că obiectivul ei final este unul din următoarele:

A) Transformarea României într-un stat independent de tip comunist, prieten și dependent economic de Rusia.

B) Adevărata încorporare a națiunii în Uniunea Sovietică.

Cred că se pregătesc treptat condițiile pentru ceea ce la momentul potrivit va părea trecere firească la un guvern de stânga, bazat pe voința „populară”. Am impresia că rușii supraveghează îndeaproape lucrurile și îi împiedică pe comunistii români să ia măsuri hotărâtoare până atunci când succesul le va fi asigurat cu un ajutor minim din partea Rusiei și cu minime întreruperi în achitarea despăgubirilor și livrarea bunurilor prevăzute de articolele 10 și 11 ale Armistițiului.

Ca suport al convingerilor mele vă atrag atenția asupra următoarelor fapte pe care vi le-am prezentat deja.

În primul rând. Atacurile îndreptate împotriva lui Maniu și a colaboratorilor săi, șefii celui mai puternic Partid Conservator din România, care continuă atât în presa rusă, cât și în cea comunistă din țară.

În al doilea rând. Interzicerea sub diferite pretexte a unora dintre ziarele partidului lui Maniu și introducerea unei severe cenzuri a presei, astfel încât opinia publică citește acum știri politice numai din ziarele de stânga.

În al treilea rând. Puternica opoziție a Comisiei Aliate de Control față de intrarea în România a corespondenților de presă americani și britanici. În ciuda repetatelor mele cereri, Comisia Aliată de Control nu a acreditat, până la sosirea mea, nici un corespondent de presă american. Acest lucru, precum și severa cenzurare a știrilor transmise în exterior au determinat informarea tot mai slabă a lumii exterioare cu situația din România.

În al patrulea rând. Reducerea treptată la ordinul rușilor (al Comisiei Aliate de Control) a efectivelor militare române, incluzând grănicerii și jandarmii, până într-atât încât să nu mai fie capabile să acționeze în cazul unor manifestații de amploare sau bine organizate.

În al cincilea rând. Primirea în audiență de către unii ofițeri ruși și de către unii diplomați a șefilor aripii stângi a eșichierului politic, așteptarea unor astfel de ofcialități la deschiderea întâlnirii Sindicatelor Unite și la recepția dată în onoarea delegaților. Acest lucru contrastează cu refuzul lui Vășinski de a-l primi pe Maniu, la cererea acestuia, pentru a discuta problemele actuale ale României.

În al șaselea rând. Aparenta indiferență a Rusiei Sovietice față de grava situație economică, financiară și politică provocată în România de diferite măsuri ale rușilor. Mă refer în special la următoarele situații:

A) Transferarea în Rusia a sondelor, țevilor și a altor echipamente petroliere, fapt care a afectat grav capacitatea companiilor petroliere române, britanice și americane de a menține producția curentă de petrol pe o perioadă de peste șase luni.

B) Stabilirea pentru o perioadă considerabilă a unei rate de schimb rublă-leu-leva arbitrară și aberantă, retragerea unor mari sume de bani din bugetul statului român pentru nevoile Armatei Roșii fără nici o explicație clară în ceea ce privește felul în care statul român va fi despăgubit sau politica monetară ce va fi aplicată României.

C) Folosirea de către ruși a unor metode barbare pentru strângerea și deportarea saxonilor și foștilor basarabeni, acest lucru având ca rezultat serioase disfuncționalități, deși poate nu de durată, în multe sectoare economice ale țării.

Poate mai grăitor decât toate cele enumerate mai sus, în ceea ce privește intențiile rușilor, este, cred, faptul că reprezentanțele rușilor în România au refuzat să divulge vreunul dintre planurile lor de viitor pentru această țară. Această atitudine este în sine profund răspunzătoare de provocarea în rândul claselor conducătoare românești a unui sentiment de mâhnire și de teamă pentru viitor, ajungând în unele cazuri la disperare. S-au ivit multe situații în care dacă rușii ar fi anunțat care le sunt intențiile pentru viitor neîncrederea opiniei publice s-ar fi atenuat și s-ar fi ajuns la o oarecare stabilitate politică, dar ei n-au făcut acest lucru niciodată. Iată câteva exemple în acest sens:

A) Refuzul de a face cunoscută politica privind retrocedarea nordului Transilvaniei României.

B) Reținerea în continuare de către Rusia a prizonierilor români de război, inclusiv a multora luați după lovitura de stat de la 23 august, dar înainte de semnarea Convenției de Armistițiu.

C) Absența oricărei informații privind măsura în care rușii ar susține o lovitură de stat a comuniștilor, dacă ea ar avea loc, precum și absența oricărei declarații oficiale privind măsura în care rușii sprijină actualul guvern.

D) Absența oricărei informații privind ajutorul pe care-l va da Rusia în viitor pentru dificultăți majore, cum ar fi lipsa mijloacelor de transport și problemele legate de lucrările agricole de primăvară.

E) Absența oricărei declarații oficiale privind momentul în care România își va putea relua comerțul exterior.

Pentru alte amănunte legate de obiectivul final al Rusiei în privința României, am să mă refer la recenta mea discuție cu Pavlov, despre care v-am raportat în telegrama mea nr. 25 din 15 februarie.

Trebuie să subliniez în mod special faptul că rușii se folosesc de Comisia Aliată de Control pentru a transmite Guvernului român toate directivele, inclusiv cele referitoare la interzicerea unor ziare, reducerea efectivelor sale militare, deportarea saxonilor, transferarea echipamentului petrolier și alte subiecte controversate. Aceste directive sunt transmise în numele Comisiei, dar fără consultarea prealabilă sau acceptul delegațiilor britanică sau americană. Astfel, Comisia Aliată de Control devine intermediarul prin care Guvernul sovietic comunică românilor deciziile privind unele probleme importante, ca cele menționate mai sus. Folosirea Comisiei în astfel de scopuri face nu numai ca Rusia, ci și Marea Britanie și Statele Unite să-și asume o parte din răspundere, atât pentru măsurile enunțate, cât și pentru situația politică și economică provocată de aceste măsuri.

Exprimând aceste păreri nu uit dificultățile pe care le-a întâmpinat România înainte de a deveni comunistă.

Pe țaranul român, categorie socială care reprezintă 3/4 din populație, nu-l interesează politica. El este foarte mândru de bucățița lui de pământ, de caii lui, de vacile lui și de căsuța lui, iar rușilor nu li se pare că acest lucru afectează propaganda comunistă. Probabil că și în cazul unui stat comunist român, drepturile micilor proprietari ar fi susținute.

56

1945 februarie 22, București. Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control pentru România, Schuyler, adresat gen. Hull din Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), referitor la întâlnirea șefilor grupurilor reprezentate în Comisia Aliată de Control, convocată la cererea reprezentantului american, în cadrul căreia s-a discutat problema interzicerii, „în numele Comisiei Aliate de Control“, a unor ziare ale partidelor Național-Țărănesc și Liberal din România.

WAR DEPARTMENT
CLASSIFIED MESSAGE CENTER
INCOMING CLASSIFIED MESSAGE

From: U.S. Representation Allied Control Commission for Rumania
To: Allied Force Headquarters Caserta, Italy
Nr.: M 460

22 February, 1945

At my urgent request, Vinogradov called a meeting yesterday of the three chief representatives, A.C.C., to discuss present critical political situation in Rumania.

A.V.M. Stevenson presented a written protest on behalf of British Government against recent closing by A.C.C. of a number of newspapers representing national peasant and liberal parties.

He pointed out that in many cases liaisons given did not appear to justify such harsh action, with the result that A.C.C. was placed in position of appearing to support F.N.D. parties as opposed to historic parties.

He urged early authorisation for reopening of Viitorul, national liberal paper recently closed, under allocation of available raw paper supply so as to provide corresponding amounts to newspapers representing each of the various political parties.

Vinogradov replied he would study the problem and give a full answer later. For details on Viitorul closing see my M 459 dated 21st February.

As meeting progressed, reports began to arrive of actual armed conflict between F.N.D. and historic party adherents at Malaxa factory, Bucharest. (See my message M 457 dated 21st February).

Vinogradov expressed himself as opposed to civil war at all costs. He also indicated necessity under Yalta agreements for continuation of a coalition government. He said more frequent and more intimate contacts between the three chief representatives were urgently needed, and he called on us for advice and assistance.

He expressed particular pleasure at my recent suggestions for improvement of liaison between U.S. and Russian section (see my M-445, dated 19th February) and said they would be adopted at once.

I pointed out my serious concern over entire situation and called attention to fact that in the provinces various groups representing political parties had attempted by force to take over agencies of the national government.

I expressed fear that such movement might spread rapidly with resulting serious interference with Rumania's war effort.

I urged necessity for strong action by the Allied Control Commission in an effort to avoid civil war and insure political stability in the country. Specifically, I recommended that the A.C.C. issue a public statement to the following effect:

"1. That under the terms of the Yalta agreement, the Allied Control Commission has the responsibility of insuring that, until such time as free elections can be held, Rumania shall be administered by a coalition government in which all existing political parties are represented.

2. That subject to the conditions under Paragraph one, above, the Rumanian state, under its King, is entirely free to select the individuals who shall form its government in any manner in which it may see fit. Such a government, however, once formed, must show itself capable maintaining order and carrying out the terms of the armistice.

3. That during the period of hostilities against Germany, any attempt by individuals, parties or groups of parties to overthrow the government or any of its agencies by force is considered by the commission to be an act of sabotage against the war effort and therefore will not be tolerated.

4. Also that the holding of mass meetings or political demonstrations at such times as may take workers from their war tasks is regarded by the commission with disfavour".

Stevenson stated that as British commissioner he supported in full all my statements and recommendations.

Vinogradov agreed to consider the matter carefully and to furnish a specific answer to my recommendations.

While indicating much pleasure over Vinogradov's plans for closer liaison, nevertheless on basis of past experience I am by no means certain that the full measure of cooperation desired by this delegation will be achieved.

My stenographer was present throughout interview and took shorthand of all conversations. Full report follows by mail.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 693; c. 291-294; The National Archives of the United States, Washington D.C.; Franklin D. Roosevelt Library.

Traducere:

MINISTERUL DE RĂZBOI CENTRUL DE MESAJE SECRETE MESAJE SECRETE PRIMITE

De la: Reprezentantul Statelor Unite în Comisia Aliată de Control
Către: Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta, Italia
Nr.: M 460

22 februarie 1945

La cererea mea insistentă, Vinogradov a convocat ieri o întâlnire a celor trei șefi ai grupurilor reprezentate în Comisia Aliată de Control, pentru a discuta critica situație politică care este acum în România.

Stevenson a prezentat în numele Guvernului britanic un protest scris împotriva interzicerii de către Comisia Aliată de Control a unor ziare ale partidelor Național Țărănesc și Liberal.

El a subliniat că în multe cazuri legăturile făcute nu par să justifice astfel de măsuri severe, care au pus Comisia Aliată de Control în poziția de susținătoare a partidelor care fac parte din Frontul Național Democrat și, deci, în postura de a fi împotriva partidelor istorice.

El a cerut să se acorde de urgență autorizație pentru deschiderea redacției ziarului „Viitorul“, organul de presă al Partidului Liberal, recent interzis, și să se aloce o aceeași cantitate de hârtie din stocul existent tuturor ziarelor, reprezentând fiecare din partidele politice existente.

El a spus că va studia problema și îi va da un răspuns complet ulterior. Pentru detalii privind închiderea redacției ziarului „Viitorul“ vedeți mesajul meu M 459 din 21 februarie.

În timpul întâlnirii, au început să sosească rapoarte despre conflictul armat dintre FND și aderenții partidelor istorice de la uzinele Malaxa, București. (Relatarea acestui eveniment în mesajul din 21 februarie).

Vinogradov s-a declarat categoric împotriva unui război civil. El a subliniat, în continuare, necesitatea menținerii, potrivit Declarației de la Yalta, a unui guvern de coaliție. El a spus că sunt necesare contacte cât mai dese între cei trei șefi ai grupărilor reprezentate în Comisia Aliată de Control și ne-a cerut părerea în acest sens și ajutorul.

El s-a arătat deosebit de încântat de recente sugesții pentru îmbunătățirea legăturilor dintre secțiile americană și sovietică ale Comisiei Aliate de Control (vezi mesajul M 445 din data de 19 februarie) și a spus că ele vor fi adoptate imediat.

Mi-am exprimat îngrijorarea pentru întreaga conjunctură și am atras atenția asupra faptului că în provincie diferite grupuri reprezentând unele partide politice au încercat să ocupe cu forța sedii ale unor instituții guvernamentale.

Mi-am exprimat teama că astfel de manifestări ar putea afecta grav efortul României de a se reface după război.

Am subliniat apoi necesitatea unei acțiuni hotărâte a Comisiei Aliate de Control pentru a se evita un război civil și pentru a se asigura stabilitatea politică în țară. Am recomandat ca în acest sens Comisia Aliată de Control să facă publică o declarație cu următorul conținut:

„1. Potrivit prevederilor Declarației de la Yalta, Comisia Aliată de Control are responsabilitatea să asigure, până la desfășurarea de alegeri libere,

administrarea României de către un guvern de coaliție în care să fie reprezentate toate partidele politice.

2. Potrivit prevederilor menționate în paragraful unu de mai sus, statul român, sub conducerea regelui său are libertate deplină să aleagă persoanele care să formeze guvernul așa cum crede el de cuviință. Totuși, un astfel de guvern, o dată format, trebuie să se dovedească capabil să mențină ordinea și să aplice prevederile armistițiului.

3. În perioada ostilităților împotriva Germaniei, orice tentativă individuală sau a unor grupări sau partide politice de a răsturna guvernul sau vreuna din instituțiile guvernamentale va fi socotită de Comisie un act de sabotaj împotriva efortului de război și, în consecință, nu va fi tolerat.

Comisia nu va fi de acord cu desfășurarea unor mitinguri de amploare sau a unor demonstrații politice care să afecteze timpul de lucru necesar onorării datoriilor de război.“

Stevenson a spus că în calitatea sa de reprezentant al Marii Britanii în Comisia Aliată de Control este de acord și susține toate afirmațiile și recomandările mele.

Vinogradov a fost de acord că problema trebuie studiată cu multă atenție și că trebuie să dea un răspuns potrivit recomandărilor mele.

Deși mă bucură declarațiile lui Vinogradov despre îmbunătățirea relațiilor sovieto-americane din cadrul Comisiei, totuși, având în vedere experiența de până acum, nu sunt sigur că vom reuși să ajungem la strânsa cooperare despre care el vorbește.

Stenograful meu a fost de față la această întrevvedere și a notat totul. Urmează un raport complet prin poștă.

57

1945 februarie 27, București. Raportul președintelui Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, generalul S. Pretorian, adresat ministrului afacerilor străine, C. Vișoianu, privind măsura abuzivă a Comandantului Militar Sovietic de a face prizonieri militarii români scăpați din captivitatea germană.

Domnule Ministru,

Am onoarea a vă aduce la cunoștință că Marele Stat Major prin adresele nr. 604546 din 29.XII. 1944 și 610001 din 14 ianuarie 1945, ne-a semnalat următoarele:

În dimineața zilei de 29.XII.1944, ora 4,45 a sosit în gara Brașov trenul nr. 2512 cu indicativul 86855 cu destinația Focșani, plecat din gara Radna în ziua de 26.XII.1944, orele 10,20.

În acest tren erau circa 400 soldați români din Diviziile 1 Cavalerie și 4 Infanterie care, căzând în captivitatea trupelor germane în luptele de pe Tisa, au fugit din lagărele germane și s-au predat trupelor sovietice.

Deși acești ostași români provin din 2 divizii românești care au luptat umăr la umăr cu forțele glorioasei Armate Roșii și deși prin fuga lor din lagărele germane ostașii români au dovedit un înalt spirit patriotic și sentimente de jertfă față de trupele aliate, totuși reiese că Comandamentul Sovietic din acel sector i-a considerat prizonieri inamici și i-a îmbarcat pentru a fi trimiși în U.R.S.S.

Din informațiunile Marelui Stat Major mai reiese că acești ostași nu au primit hrană de 3 zile, iar garda sovietică a trenului nu a permis autorităților românești să le dea alimentele necesare.

De asemenea, se mai semnalează că în locul unor prizonieri unguri, fugiți din vagoane în timpul parcursului, ostașii sovietici însărcinați cu paza trenului au ridicat de pe traiect ostași români găsiți prin gări și au completat numărul luat în primire.

Marele Stat Major a cerut a se aproba debarcarea acestor ostași români din trenul de prizonieri și predarea lor autorităților românești.

Având în vedere cele de mai sus, Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a intervenit cu nr. 12 din 30.XII.1944, nr. 12 din 2 I 1945 și nr. 23 din 20 I 1945 pe lângă Comisia Aliată de Control, prin adresa alăturată în copie.

Ca răspuns la această intervenție, Comisia Aliată de Control, prin adresele anexate în copie, ne înștiințează că soldații români menționați de Marele Stat Major au fost capturați în lupte și ca urmare nu pot fi eliberați.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, încredințarea înaltei mele considerațiuni.

p. PREȘEDINTELE COMISIEI ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI

General
Pretorian S.

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 70/1939, E 9, vol. 328, f. 474

58

1945 februarie 28, București. Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control pentru România, Schuyler, adresat Statului Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), cuprinzând textul scrisorii adresate de Schuyler, generalului Vinogradov, locțiitor al președintelui Comisiei Aliate de Control pentru România, în care îi atrage acestuia atenția asupra necesității respectării de către reprezentanții celor trei Puteri membre ale Comisiei Aliate de Control a prevederilor Declarației de la Yalta.

WAR DEPARTMENT
CLASSIFIED MESSAGE CENTER
INCOMING CLASSIFIED MESSAGE

Priority

From: U. S. Representation Allied Control Commission for
Rumania

To: Allied Force Headquarters, Caserta, Italy

Nr. M 483

28 February, 1945

Following is text of letter which I addressed this date to general Vinogradov, ACC Rumania:

„I am directed by my government to point out to you that in view of the continued unsettled political situation in Rumania, the time now appears appropriate for the representatives of the three principal Allies who form the

Allied Control Commission to meet and act in accordance with the principles set forth in the declaration of liberated Europe which was recently agreed upon by the President of the United States of America, the Premier of the USSR, and the Prime Minister of the United Kingdom.

You will recall that our leaders jointly declared their mutual agreement to concert during the temporary period of instability in liberated Europe the policies of the three governments toward assisting the peoples of Europe liberated from the domination of Nazi Germany and the people of the former satellite states to solve by Democratic means their pressing political and economic problems.

I am directed to invite your attention to the fact that in conformance with the spirit of the Yalta declaration, all instructions and directives involving matters of policy implementing this declaration which may be issued in the name of the Allied Control Commission should be issued after consultation among the Soviet, American and British members of the Allied Control Commission.

I am authorized to inform you as to the position of the United States Government on certain of the more pressing problems now confronting Rumania. This position is as follows:

1. A coalition government representing all political groups and social classes in the most suitable means of effecting a representative administration in Rumania at the present time. Until the people have had the opportunity to express their will in free elections, the American Government would not desire to see an exclusively national peasant or exclusively national Democratic front government, we would particularly deplore the use or display of force or any political chicanery to bring any group into power.

2. Attempts to bring about administrative changes by disorderly means or by the use of force or intimidations should not be tolerated. On the other hand, encouragement should be given any endeavor looking to the establishment of procedures whereby local and general elections may be held on the basis of free and secret ballot or other Democratic means.

3. No political group or organization should be permitted to remain in the possession of arms. All instruments of force should be at the disposition of the government authorities. Every care should be exercised to ensure that these authorities have at their disposal adequate forces and equipment to maintain internal order.

I stand ready at any time which you may designate to discuss either with you individually or in a joint meeting of representatives of all three Allies, the question of action to be taken by the Commission at this time which, while insuring a concert of policies on the part of our respective governments, will at the same time provide all practicable assistance to the Rumanian people in the formation of stable and representative government for their nation."

General Vinogradov accompanied by Pavlov left unexpectedly for Moscow by plane Saturday morning. He is not expected back until this evening or tomorrow. In his absence the above letter was delivered to Admiral Bogdenko.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 693; c. 271-273; The National Archives; Franklin Roosevelt Library, Hyde Park, New York, 210 ACC Rumania.

Traducere:

**MINISTERUL DE RĂZBOI
CENTRUL DE MESAJE SECRETE
MESAJE SECRETE PRIMITE
Prioritate**

De la: Reprezentantul Statelor Unite în Comisia Aliată de Control pentru România

Către: Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta, Italia

Nr.: M 483

28 februarie 1945

În continuare, vă prezint textul scrisorii pe care am adresat-o astăzi generalului Vinogradov, Comisia Aliată de Control pentru România:

„Am fost însărcinat de guvernul pe care-l reprezint să vă atrag atenția că, datorită situației politice neclare care persistă în România, este momentul ca reprezentanții principalelor trei puteri aliate care formează Comisia Aliată de Control să se întâlnească și să acționeze în concordanță cu principiile stabilite în declarația Europei eliberate pe care au adoptat-o de curând președintele Statelor Unite ale Americii, premierul Uniunii Sovietice și prim-ministrul Marii Britanii.

Vă amintiți, desigur, că șefii statelor noastre s-au declarat întru totul de acord să colaboreze în perioada trecătoare de instabilitate din Europa eliberată în favoarea unei politici comune a celor trei puteri aliate în vederea sprijinirii popoarelor din Europa, eliberate de sub dominația nazistă și popoarelor foste satelit, pentru a-și putea rezolva pe căi democratice presantele lor probleme politice și economice.

Am fost însărcinat să vă atrag atenția asupra faptului că în conformitate cu spiritul Declarației de la Yalta, toate instrucțiunile și măsurile care implică problemele cuprinse în această declarație și care sunt adoptate în numele Comisiei Aliate de Control trebuie discutate înainte de a fi aplicate cu membrii sovietic, american și britanic ai Comisiei Aliate de Control.

Sunt autorizat să vă informez care este poziția Statelor Unite față de unele dintre cele mai îngrijorătoare probleme cu care se confruntă România. Poziția guvernului Statelor Unite este următoarea:

1. Se declară pentru o coaliție guvernamentală care să reprezinte toate partidele politice și toate clasele sociale în vederea alcătuirii unei administrații cât mai reprezentative pentru actuala situație din România. Guvernul american este de părere că, până atunci când populația României va avea ocazia să-și exprime voința prin intermediul alegerilor libere, România nu are nevoie de un guvern exclusiv național-țărănesc sau numai al Frontului Național Democratic și se declară categoric împotriva folosirii forței sau a oricărui tip de hărțuală politică pentru ca vreunul dintre partide să ajungă la putere.

2. Nu va tolera schimbări în cadrul sau ale administrației cu ajutorul forței, prin intimidarea unora dintre forțele politice, sau prin provocarea unor tulburări și dezordini sociale.

Pe de altă parte, el va încuraja orice efort care vizează stabilirea procedurii în vederea desfășurării alegerilor locale și generale pe baza votului liber și secret sau orice alte măsuri democratice.

3. Nu va permite nici unei grupări politice sau organizații să aibă în dotare arme. Toate instrumentele care ar putea fi folosite în acțiuni de forță vor fi la dispoziția autorităților. Se va acorda toată atenția pentru ca aceste autorități să aibă la dispoziție forțele necesare și echipamentul necesar pentru menținerea ordinii.

Vă stau oricând la dispoziție pentru a discuta, fie numai cu dumneavoastră, fie într-o întâlnire cu reprezentanții celor trei puteri Aliate, problema acțiunii pe care trebuie s-o întreprindă Comisia în acest moment în care, punând, totodată, de acord poziția celor trei guverne pe care le reprezintă, trebuie să acordăm ajutor poporului român pentru a-și forma un guvern stabil și reprezentativ.

Generalul Vinogradov însoțit de Pavlov a plecat pe neașteptate la Moscova cu avionul sâmbătă dimineața. El nu se va întoarce decât diseară sau mâine. În absența lui, scrisoarea de mai sus i-a fost înmănată amiralului Bogdenko.

59

1945 februarie 28, București. Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control, Schuyler, adresat Ministerului Apărării referitor la alitudinea reprezentanților sovietici din Comisia Aliată de Control care nu-i consultă pe reprezentanții britanic și american în legătură cu măsurile luate privind România.

WAR DEPARTMENT
CLASSIFIED MESSAGE CENTER
INCOMING CLASSIFIED MESSAGE
Urgent

From: United State Representation Allied Control Commission for
Rumania

To: War Department

Nr.: M 485

28 February, 1945

Early this morning Mister Berry cabled State Department, informing them of the political discussions at meeting last night between the King, Mister Vishinsky and the Foreign Minister Mister Vișoianu. Neither the British Commissioner nor myself had any prior information of this meeting. Moreover, we have not as yet been consulted with reference to any contemplated action by the ACC or by the Soviet Government in connection with political situation in Rumania although my letter reported to you in my mesage M 483 dated 27 February was delivered to Admiral Bogdenko approximately 16,30 hours yesterday, some four hours prior to conference reported by Mister Berry.

Early this morning AVM Stevenson showed me copy of his cable to London in which the following important points are included:

1. That action by Vishinsky without prior consultation with Allied representatives is considered to be in violation of Yalta declaration.

2. That the present political situation in Rumania is a direct result of the attitude and action of Soviet authorities over the past few months and is in fact the crucial phase of a long campaign directed toward the ultimate Sovietization of the Rumanian state.

3. That unless strong counter measures can be taken at once by British and American Governments, Rumania will now be forced to accept a regime which is almost entirely Leftist and which is repugnant to the vast majority of the people. Such a regime, once in power, will be in a position thereafter to carry out by legal means the remaining steps necessary to complete the Sovietization of Rumania.

I informed Stevenson that I concurred in full with his statements.

Last night and this morning, Russian armed patrols have been much in evidence throughout the city, though no disorders of any kind have occurred since Saturday. Also it is generally reported this morning that 6000 Russian troops have been moved into the city. Vinogradov has returned from Moscow, and Malinovski is also understood to be in town.

Bucharest Leftist Press yesterday and today has headlined Moscow radio announcements which attack violently both Radescu and Maniu and call for immediate removal of Radescu Government.

I have attempted to obtain verification of Vishinsky's actions from General Vinogradov, but he has refused to see me this morning. He has however, agreed to meet me this evening. I shall report further after this conference.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 693; c. 269-270; The National Archives; Franklin Roosevelt Library, Hyde Park, New York, 210 ACC Rumania.

Traducere:

**MINISTERUL DE RĂZBOI
CENTRUL DE MESAJE SECRETE
MESAJE SECRETE PRIMITE
Urgent**

De la: Reprezentantul Statelor Unite în Comisia Aliată de Control pentru România

Către: Ministerul Apărării

Nr.: M. 485

28 februarie 1945

Astăzi dimineață în zori domnul Berry a trimis o telegramă Departamentului de Stat, în care informa despre convorbirile politice din seara trecută dintre rege, domnul Vășinski și ministrul afacerilor străine, dl. Vișoianu. Nici reprezentantul britanic în Comisia Aliată nici eu nu am știut dinainte despre această întâlnire. De altfel, noi nu am fost nici măcar consultați în legătură cu vreo acțiune preconizată de Comisia Aliată de Control, sau de Guvernul sovietic cu privire la situația politică din România, deși scrisoarea mea, despre care v-am raportat în mesajul

M 483 datat 27 februarie, i-a fost înmănată amiralului Bogdenko ieri pe la ora 16,30, cu circa 4 ore înainte de întvederea relatată de domnul Berry.

Azi-dimineață, Stevenson mi-a arătat o copie a telegramei pe care a trimis-o la Londra, în care el se referea la următoarele puncte mai importante:

1. Acțiunea lui Vâșinski fără consultarea prealabilă a reprezentanților Alijaților este considerată o încălcare a Declarației de la Yalta.

2. Actuala situație politică din România este rezultatul direct al atitudinii și acțiunilor autorităților sovietice de câteva luni încoace și reprezintă de fapt momentul crucial al unei îndelungate campanii care vizează sovietizarea statului român.

3. Dacă guvernele britanic și american nu vor lua de urgență contramăsuri hotărâte, România va fi forțată să accepte un regim care este aproape în întregime de stânga și detestat de cea mai mare parte a populației. Un astfel de regim, o dată ajuns la putere, va fi, după aceea, în măsură să ducă la bun sfârșit, pe căi legale, totala sovietizare a României.

L-am informat pe Stevenson că sunt întru totul de acord cu declarațiile sale.

Aseară și azi-dimineață, prin oraș au circulat patrulare rusești înarmate; prin urmare, de sâmbătă încoace nu au mai avut loc nici un fel de incidente. Se aude, de altfel, că în această dimineață au fost aduși în oraș 6 000 de soldați ruși. Vinogradov s-a întors de la Moscova, iar Malinovski, se pare, că este și el în oraș.

Ziarele de stânga din București au prezentat în rezumat anunțurile de la radio Moscova care îi atacă violent atât pe Rădescu, cât și pe Maniu și îndeamnă la schimbarea imediată a guvernului Rădescu.

Am încercat să obțin verificarea acțiunilor lui Vâșinski de către generalul Vinogradov, dar el a refuzat să mă primească azi-dimineață. A fost, totuși, de acord să ne întâlnim diseară. Am să vă raportez conținutul acestei întvederi.

60

1945 martie 1, București. Mesaj al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control, Schuyler, adresat gen. Hull din Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), cuprinzând textul scrisorii adresate lui Vâșinski de reprezentantul britanic în Comisia Aliată de Control pentru România, referitoare la intenția adjunctului comisarului poporului pentru afaceri externe al U.R.S.S. de a-l demite pe primul-ministru al României, generalul Rădescu.

WAR DEPARTMENT
CLASSIFIED MESSAGE CENTER
INCOMING CLASSIFIED MESSAGE

From: Headquarters, Allied Control Commission for Rumania
To: Allied Force Headquarters, Caserta, Italy
No. M. 489

1 March 1945

Ref. No. M 489 from Schuyler Rumania to AGWAR, attn OPD Gen Hull and G-2 MIS info CG, MTOUSA, attn G-5 Marshall.

Herewith for your information is the text of a letter addressed to Mr. Vyshinski by British political representative in Rumania and delivered at approximately 18.30 hours 28th February:

"I have just received a report that a request has been made by you to His Majesty the King of Rumania that His Majesty should publish a decree dismissing

the Prime Minister, General Radescu, by 6 p.m. today and that a successor should be nominated by 8 p.m.”

“I should be grateful if you would inform me with the greatest urgency whether this report is in accordance with the facts and if so whether this request is made in the name of the Government of the USSR. If this is the case, it would appear to me that this request indicates a desire by the Soviet Government to see altered the present constitutional procedure of this state. As such a question is of direct interest to His Majesty’s government it would appear that it could only be made the subject of discussion with the Rumanian Government after prior consultation with the other Allied Governments. I must earnestly inform you that unless such prior agreement has been secured, His Majesty’s government may wish publicly to dissociate themselves with this action”.

“I would therefore request you most sincerely to defer insistence on the request made to His Majesty the King of Rumania until I have had time to enquire my government’s views in the matter which when received, I shall immediately communicate to you.”

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 693, c. 476-477; The National Archives of the United States, Franklin Roosevelt Library, Hyde Park, Map Room, Box.

Traducere:

MINISTERUL DE RĂZBOI CENTRUL DE MESAJE SECRETE MESAJE SECRETE PRIMITE

De la: Statul Major, Comisia Aliată de Control pentru România
Către: Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta, Italia
Nr.: M 489

1 martie 1945

Iată, pentru informarea dumneavoastră, textul scrisorii adresate domnului Vâșinski de reprezentantul politic britanic în România, predată la ora 18,30 în ziua de 28 februarie.

„Tocmai am primit un raport din care reiese că ați cerut Maiestății sale regelui României să dea publicității un decret de demitere a primului-ministru, generalul Rădescu, astăzi la ora 18 și că tot astăzi la ora 20 urmează să fie numit un succesor.“

„V-aș fi recunoscător dacă m-ați informa de urgență dacă acest raport corespunde adevărului faptic și dacă această cerere a fost făcută în numele Guvernului U.R.S.S. Dacă este așa, mi se pare că această cerere indică dorința Guvernului sovietic de a vedea alterată actuala procedură constituțională a acestui stat. Dat fiind că această problemă interesează direct guvernul Maiestății sale, ea nu poate face obiectul unei discuții cu Guvernul român decât după consultarea în prealabil a celorlalte guverne aliaste. Trebuie să vă informez cu toată seriozitatea că dacă nu s-a ajuns la o înțelegere prealabilă cu aceste guverne, guvernul Maiestății sale va dori să se disocieze public de această acțiune.“

„De aceea vă cer cu toată sinceritatea să amânați cererea pe care ați făcut-o Maiestății sale regelui României până când voi avea timpul necesar să aflu punctul de vedere al guvernului pe care îl reprezintă în această problemă, iar când îl voi afla, vi-l voi comunica imediat.“

61

1945 martie 2, București. Adresa Ministerului Afacerilor Străine către Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului cu privire la eliberarea soldaților români făcuți prizonieri de către armata sovietică, după ce aceștia căzuseră în captivitate germană.

DOMNULE MINISTRU,

Referindu-mă la adresa Domniei voastre nr. 101.199 din 27 februarie a.c., am onoarea a vă ruga să binevoiți a aprecia dacă nu ar fi cazul să faceți un nou demers pe lângă Comisia Aliată de Control în vederea eliberării soldaților noștri în chestiune, explicând că aceștia nu au luptat contra armatei sovietice ci alături de ea și au fost făcuți prizonieri de către armata sovietică după ce ai căzuseră în captivitatea germană.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

MINISTRUL AFACERILOR STRĂINE

V. Stoica

Ministru Plenipotențiar

DIRECTORUL POLITIC

I. Oanea

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe , fond 70/1939, E 9, vol. 328, f. 478.

62

1945 martie 5, București. Mesaj al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control, Schuyler, adresat gen. Hull din Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), referitor la conflictul de păreri dintre România și U.R.S.S. privind repatrierea foștilor rezidenți din Basarabia și Bucovina.

WAR DEPARTMENT

CLASSIFIED MESSAGE CENTER
INCOMING CLASSIFIED MESSAGE

From: C. G. Allied Control Comission for Rumania

To: Allied Force Headquarters Caserta, Italy

Nr.: M. 505

5 March, 1945

Reference my M. 348 of 30 Jan. 1945 outlining conflicting Rumanian and Russian points of view with reference to Russian repatriation of former residents of Bessarabia and Bucovina and my MIS report number 34 dated 5 February 1945 enclosing pertinent facts with reference to this question.

As previously reported General Vinogradov agreed on 31 Dec. 1944 to postpone evacuation of Bessarabians and Bucovinians interpretation of the Soviet decree of the President of the Superior Council of the USSR of 8 March 1944 specifying the conditions under which Bessarabians and Bucovinians acquired Russian citizenship could be passed upon by Russian authorities. No Russian communication with reference to this question was received until 1 March 1945. While there is no evidence that Bessarabians and Bucovinians have been exported

since 31 December Rumanians contend that residents of these provinces have been collected and concentrated in Rumanian camps meanwhile. On March 1, 1945, Vinogradov presented in the ACC the official Russian response in writing to the Rumanian contentions. He asserted that the determinations of what Bessarabians and Bucovinians were Soviet citizens repatriable under Article 5 of the Armistice agreement was an internal matter to be determined by the USSR without reference to the ACC.

Never-the-less in the name of the ACC represented five demands for the enforcement of article 5.

First. That all Soviet citizens in any Rumanian ministry or enlisted under the Rumanian General Staff be dismissed prior to 5 March 1945 and that a list of such citizens be presented to the ACC by that date.

Second. That any prior instructions given by the Rumanian Commission for the execution of the Armistice preventing or delaying the repatriation of Soviet citizens under Article 5 be revoked and a list of all Soviet citizens living on Rumanian territory be given the Allied Control Commission by 10 March 1945.

Third. That all public and private institutions and private citizens dismiss from service all Soviet citizens and refuse to engage such citizens in future without the permission of the Soviet Command. The communication provides that persons violating that instruction will be held full responsible and tried under war laws.

Fourth. That the Rumanian Government take official action to notify all Rumanian citizens, hotel managers and proprietors that anyone offering rooms to Soviet citizens without bringing such knowledge to the attention of the Soviet Command will be charged with full legal responsibility.

Fifth. That the Minister of Home Affairs be required by 15 March 1945 to identify all Soviet citizens living on Rumanian territory and take whatever measures are necessary including forceful measures to deliver them to the Allied Control Commission. The statement is made that officials of the Home Office failing to comply with this direction will be held responsible. It is apparent that this communication classes of Bessarabians and Bucovinians as excluded from Russian citizenship under the Soviet decree of 8 March 1944. Instead the Rumanians are required to interpret the decree at their peril.

The penal provisions of the letter and the short duration of the periods granted for compliance are evidently designed to secure by intimidation of Rumanian official a Rumanian construction of the decree most favorable to the Soviet claims. Already the Rumanian government has directed its administrative officials in the provinces to commence a census of all Bessarabians and northern Bucovinians of every description. At a meeting on 3 March the Rumanians requested that the foregoing periods for compliance with General Vinogradov's letters be extended. An extension of one week for each period was granted for the stated reason that the present uncertain political situation justified some delay.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 693, c. 456-459, The National Archives of the United States, Franklin Roosevelt Library, Hyde Park, 210 ACC Rumania.

Traducere:

MINISTERUL DE RĂZBOI

CENTRUL DE MESAJE SECRETE

MESAJE SECRETE PRIMITE

De la: Reprezentantul Statelor Unite în Comisia Aliată de Control pentru România

Către: Statul Major al Forțelor Aliate – Caserta, Italia

Nr.: M. 505

5 martie 1945

Cu referire la mesajul meu M 348 din 30 ianuarie 1945 în care vă informez despre conflictul de păreri dintre România și U.R.S.S. privind repatrierea foștilor rezidenți din Basarabia și Bucovina și la raportul meu nr. 34 datat 5 februarie 1945 care cuprinde fapte concrete referitoare la această problemă.

După cum am raportat anterior, generalul Vinogradov a fost de acord la 31 decembrie 1944 să amâne evacuarea basarabenilor și bucovinenilor, iar interpretarea decretului sovietic al președintelui Consiliului Superior al U.R.S.S. din 8 martie 1944 specificând condițiile în care basarabeni și bucovinenii au dobândit cetățenia rusească este treaba autorităților ruse. Până la 1 martie 1945 nu a sosit nici o notă din partea rușilor care să se refere la această problemă. Deși nu există nici o dovadă că basarabeni și bucovinenii au început să fie repatriați de la 31 decembrie, românii susțin cu tărie că rezidenții din aceste provincii au fost strănși între timp în lagărele românești. La 1 martie 1945, Vinogradov a prezentat Comisiei Aliate de Control răspunsul scris al oficialităților ruse la insinuările românilor.

În acest răspuns se afirmă că potrivit articolului 5 al Convenției de Armistițiu problema stabilirii basarabenilor și bucovinenilor, cetățeni sovietici, repatriabili, este o problemă internă a U.R.S.S. care nu privește Comisia Aliată de Control. Cu toate acestea, au fost formulate în numele Comisiei Aliate de Control cinci instrucțiuni pentru clarificarea articolului 5.

Prima. Toți cetățenii sovietici din oricare minister român sau care fac parte din Statul Major român să fie concediați până la 5 martie 1945 și o listă a acestor cetățeni să fie prezentată Comisiei Aliate de Control până la această dată.

A doua. Orice instrucțiuni anterioare ale Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, menite să împiedice sau să amâne repatrierea cetățenilor sovietici potrivit articolului 5, sunt revocate și o listă a tuturor cetățenilor sovietici care locuiesc pe teritoriul României va fi prezentată Comisiei Aliate de Control până la 10 martie 1945.

A treia. Toate instituțiile publice și particulare vor concedia toți cetățenii sovietici și vor refuza să mai angajeze astfel de cetățeni în viitor fără permisiunea Comandamentului sovietic. Se prevede că orice persoană care încalcă această instrucțiune va fi făcută răspunzătoare și va fi condamnată potrivit legilor de război.

A patra. Guvernul român va informa toți cetățenii români, directorii sau proprietarii de hoteluri că oricine oferă camere cetățenilor sovietici fără a aduce acest lucru la cunoștința Comandamentului sovietic va fi judecat cu severitate.

A cincea. Ministerul de Interne se va ocupa până la 15 martie 1945 de identificarea tuturor cetățenilor sovietici care locuiesc pe teritoriul României și va

lua măsurile necesare, inclusiv măsuri de forță, pentru a-i preda pe aceștia Comisiei Aliate de Control. În instrucțiune se subliniază că angajații Ministerului de Interne care nu vor respecta acest lucru vor fi făcuți răspunzători. Este evident că aceste categorii de basarabeni și bucovineni sunt excluse de la cetățenia sovietică potrivit decretului sovietic din 8 martie 1945. Românilor li se cere să interpreteze acest decret potrivit legislației proprii (Codului lor penal).

Pedepsele prevăzute, precum și perioada scurtă afectată îndeplinirii acestor prevederi urmărește categoric să obțină prin intimidarea oficialităților române o reformulare de către românii a decretului mult mai favorabilă pretențiilor sovieticilor. Guvernul român a ordonat deja autorităților administrative din provincii să înceapă un recensământ amănunțit al tuturor basarabenilor și nord-bucovinenilor. La întâlnirea din 3 martie reprezentantul României a cerut extinderea perioadelor necesare îndeplinirii pretențiilor generalului Vinogradov. Li s-a acordat o prelungire cu o săptămână a fiecărui termen pe motiv că nesigura situație politică din țară justifică o oarecare amânare.

63

1945 martie 6, București. Scrisoarea generalului Ivan Susaikov, loșitor al președintelui Comisiei Aliate de Control în România către mareșalul D. Stevenson prin care se menționează că în România controlul asupra păstrării ordinii și securității este realizat de Comisia Aliată de Control sub conducerea Înaltului Comandament sovietic.

Передано по ВЧ из Бухареста
6.III.1945 г. в 23 ч.

Копия

Вице-маршалу авиации Стивенсону,

Ваше письмо от 6 марта 1945 года за № 429 меня крайне удивило, т.к. контроль за охраной порядка и безопасности в Румынии осуществляется Союзной Контрольной Комиссией под руководством Советского Главного Командования, в силу чего Ваши действия являются неправильными и вся ответственность за них возлагается на Вас. Ваше сообщение передано Румынскому Правительству.

Заместитель Председателя
Союзной Контрольной Комиссии в Румынии;
генерал-полковник танковых войск Сусайков

Передал: Грибанов
Приняла: Ерофеева

Разослано:

т. Молотову (2)
т. Деканозову,
т. Новикову,
т. Зорину,
б дело (2)

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 182, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura României, opis 33, mapa 127, u.a. 7.

Traducere:

Transmisă din București prin frecvențe înalte

6.III.1945, ora 23,00

Copie

Vicemareșalului de aviație Stevenson,

Scrisoarea dumneavoastră din 6 martie 1945, cu numărul 429, m-a uimit foarte mult, deoarece controlul asupra păstrării ordinii și securității în România este realizat de Comisia Aliată de Control sub conducerea Înaltului Comandament sovietic; în virtutea acestui fapt acțiunile dumneavoastră sunt incorecte și vă revine întreaga responsabilitate. Comunicarea dumneavoastră va fi transmisă Guvernului român.

VICEPREȘEDINTE AL COMISIEI ALIATE
DE CONTROL DIN ROMÂNIA

general-colonel al trupelor de tancuri
Susaikov

A transmis – Gribanov

A recepționat – Erofeeva

Se transmite:

tovarășului Molotov (2)

tovarășului Dekanozov

tovarășului Novikov

tovarășului Zorin

la dosar (2)

64

1945 martie 10, București. Memorandumul Comisariatului Poporului pentru Afaceri Externe al U.R.S.S., întocmit de A. I. Vâșinski, aflat la București cu prilejul instalării guvernului Petru Groza, redând aprecierile părții sovietice asupra politicii interne promovate de fostul Guvern Rădescu.

МЕМОРАНДУМ

Народный Комиссариат Иностранных Дел СССР считает необходимым на основании имеющихся в его распоряжении данных осветить в настоящем Меморандуме позицию и роль правительства генерала Рэdescу в событиях, имевших место в Румынии за последних два месяца.

6 декабря 1944 г. в Румынии было сформировано правительство — третье по счету, со времени событий 23 августа — во главе с генералом Рэdescу, занимавшим до того пост начальника генерального

штаба румынской армии. 28 февраля 1945 г. под давлением широкого общественного движения, энергично протестовавшего против антинародных методов управления со стороны правительства Рэдеску, это правительство было уволено в отставку.

Правительство Рэдеску просуществовало, таким образом, всего лишь 2 месяца и 22 дня, но, несмотря на свое кратко-временное пребывание у власти, Рэдеску и его сообщники сделали немало, чтобы активизировать деятельность железногвардейцев и других бывших сподвижников Антонеску, а также остатков явной гитлеровской агентуры в Румынии, в максимальной степени затруднить выполнение условий соглашения о перемирии и подорвать тем самым основу добрососедских отношений между Советским Союзом и Румынией.

I. Невыполнение условий Соглашения о перемирии

Сейчас же после своего вступления в должность премьер-министра, ген. Рэдеску стал настойчиво внедрять мысль о невозможности выполнения условий Соглашения о перемирии. В речи от 7 декабря ген. Рэдеску еще заверял о своем «решительном намерении укрепить отношения между нами и нашим могучим соседом на востоке — Советской Россией». Но уже три недели спустя ген. Рэдеску публично сделал такие заявления: «...я предвижу возможность такого положения, при котором мы не сможем удовлетворить этих требований». «... страна не сможет выполнить, не будучи в том виновата, взятых на себя обязательств...»; «...где нет ничего, там даже бог не возьмет ничего. Как мы можем дать то, чего мы не в силах произвести». Рэдеску заявлял об «огромном напряжении», которому якобы подвергается Румыния, и окончил утверждением, что в деле выполнения Соглашения «трудности делают усилия напрасными».

Эти заявления послужили сигналом к крайнему затягиванию румынским правительством переговоров по Соглашению о подлежащих поставках товаров, с одной стороны, и к прямому саботажу со стороны румынских органов таких важных статей Соглашения, как от. ст. 1, 11, 12, 15, с другой стороны.

Рэдеску и его помощники оказывали упорное сопротивление выполнению требований СКК по расформированию тыловых частей, дивизий, военных училищ, военных центральных учреждений и внутренних войск и, в то же время, снабжали эти учреждения в большом количестве оружием, хотя это во все не вызывалось характером деятельности этих учреждений. Так, например, пожарный корпус в Бухаресте имел в своем распоряжении 1175 винтовок и 38 пулеметов, батальон обслуживания военного министерства имел 1200 винтовок, отряд обслуживания министерства военного производства — около 1000 винтовок, 2 строительных отряда имели около 5000 винтовок и 23 пулемета и т.д.

Рэдеску сосредоточил в одном Бухаресте около 40000 солдат регулярной румынской армии, не считая других вооруженных отрядов в количестве 13—15 тыс. человек, тогда, как румынские дивизии на фронте не получали нужного пополнения. Союзная Контрольная Комиссия обнаружила в тылу до 100 вполне исправных танков, не

отправленных в свое время на фронт. На одном из румынских кладбищ был обнаружен скрытый артиллерийский дивизион. Ни из рядов армии, ни из тыловых военных центральных учреждений, ни из полиции не были удалены железногвардейцы и другие агенты Антонеску и немцев, несмотря на все требования передовой румынской общественности и широких народных масс, настойчиво добивавшихся принятия решительных мер, против этих профашистских элементов.

2. Активизация фашистской деятельности в Румынии

Правительство Рэдеску, однако, не только проявляло полное бездействие по очистке государственных и общественных учреждений от засевших в них фашистских элементов — железногвардейцев и других участников подпольных организаций гитлеровского типа, а также от оставленных немцами при отступлении из Румынии немецких агентов. Правительство Рэдеску в первый же день прихода к власти поощряло и разжигало фашистскую деятельность подпольных организаций, многие члены которых укрылись под защитой правительственных органов, взявших фашистов под свое непосредственное покровительство. Реакция, притихшая было после 12 сентября 1944 г., стала поднимать голову, нагняя с каждой неделей преувеличения правительства Рэдеску у власти.

Фашистские хулиганы открыто стали нападать на представителей прогрессивной общественности и просто на мирных граждан, требовавших установления порядка, очищения государственных учреждений от железногвардейцев, требовавших от правительства честного выполнения Соглашения от 12 сентября и доброжелательного отношения к Советскому Союзу и его союзникам.

Особенно наглым и вызывающим стало поведение реакционных элементов в Румынии после выступления ген. Рэдеску в театре Аро 11 февраля. За несколько дней до этого выступления железногвардейские террористы обстреляли машину редактора газеты «Скынтейа»; Константинеску. Еще до того в вестибюле гостиницы было совершено нападение на вице-преьера Петре Гроза, являющегося руководителем крупнейшей организации Национал-Демократического Фронта Земледельческого Союза. В самый канун выступления ген. Рэдеску фашистские молодцы обходили улицы и силой заставляли вывешивать в витринах магазинов листовки национал-царанистской партии, подвергая избиению всех, кто отказывался выполнить это требование. В магазине «Камчатка» на этой почве национал-царанистские хулиганы учинили дебош. Вечером же 10 февраля на улице Лифскани национал-царанисты, вкуче с фашистской чернью, устроили шумную манифестацию антисоветского характера. В Альба-Юлии на собрании членов Национал-Демократического Фронта старшина сверхсрочной службы Думитреску, студент медицинского факультета, бросил в толпу гранату, ранив при этом 16 человек, из которых 4 ранены весьма тяжело. 4 сообщника Думитреску открыли при этом огонь из револьверов.

За день перед этим город был наводнен войсками, а здание префектуры было обнесено колючей проволокой. По словам газеты

«Либертати» установлено, что покушение было подготовлено группой национал-царанистов при помощи легионеров.

Следует отметить, что состоявшееся «Аро» собрание, на котором выступил с речью генерал Рэдеску, было специально подобрано. Принятыми полицейскими мерами представители действительно демократических организаций на это собрание не были допущены, за то двери собрания были широко открыты для отъявленных реакционеров. «Демократ» Рэдеску, как он себя именуется, выступил на этом собрании под охраной многочисленной, вооруженной до зубов, полиции.

Речь генерала Рэдеску явилась новым сигналом к наступлению на демократию. Эта речь была пересыпана исключительной браχύю по адресу демократической печати, разоблачавшей фашистские маневры Рэдеску и изобиловала такими ругательствами как подлецы, клеветники и т.п. Эта речь не оставляла сомнения о диктаторских планах генерала Рэдеску, систематически подготавливавшего кровавую расправу с демократическими кругами Румынии.

3. Подготовка генералом Рэдеску военно-фашистского переворота

Речь генерала Рэдеску была подхвачена железногвардейскими элементами и не без основания услышавшими в этой речи одобрение и поощрение своей фашистской деятельности. В свою очередь генерал Рэдеску с этого момента стал действовать более откровенно и дерзко, натравливая национал-царанистских хулиганов на демократию. Генерал Рэдеску не только публично одобрил избиение мирных граждан фашистскими хулиганами, имевшее место на Дворцовой площади 11 февраля, заявив, что именно они, эти хулиганы, поступили «хорошо» и «являются настоящими патриотами». Генерал Рэдеску цинично пригрозил явившейся к премьер-министру рабочей делегации кровавой расправой, обещая действовать «как в Греции». Генерал Рэдеску заявил, что он объявляет рабочим войну и заставит войска стрелять по ним. В то же время генерал Рэдеску отказался подписать проект закона о роспуске фашистских организаций под тем предлогом, что проект... слишком длинен.

За неделю до событий 24 февраля генерал Рэдеску создал во всех министерствах и департаментах особые отряды вооруженных людей. Офицеры, служащие этих министерств и департаментов, проходили стрелковую подготовку. На крышах ряда домов в Бухаресте, являющихся важными стратегическими пунктами, были установлены огневые точки, пулементные гнезда. В ряде случаев на крышах домов и учреждений были размещены противотанковые орудия. Все эти факты твердо установлены и вскрыты Союзной Контрольной Комиссией, по требованию и под контролем которой в течение 1—3 марта производилась ликвидация указанных выше огневых точек и боевых пунктов. В то же время в министерствах и в первую очередь в министерстве внутренних дел были собраны и держались наготове многочисленные отряды полиции, жандармерии, специально подобранных офицеров и солдат румынской армии, а также бывших железногвардейцев.

Аналогичные меры были зарегистрированы в ряде провинциальных городов (Брашове, Тырговиште и др.). Надо сказать, что в Бухаресте в ряде мест были обнаружены тайные склады оружия у национал-царанистов. Оружие было обнаружено в помещении трансильванских беженцев, примыкающих к национал-царанистской партии, у председателя бухарестской районной организации национал-царанистской партии Цезаря Силионеску и в ряде других мест. Были обнаружены огромные склады оружия в Плоешти, в Прахове. 24 февраля в Бухаресте состоялась массовая народная манифестация, предъявившая правительству Рэдеску требование доросовестного выполнения Соглашения о перемирии и ликвидации остатков фашистских организаций в стране. Эта манифестация была расстрелена без всякого повода со стороны манифестантов, как это установлено с абсолютной точностью многочисленными беспристрастными наблюдателями. Это было подтверждено и публичными заявлениями председателя англо-американского общества журналистов в Бухаресте г-на Петрашку. После этого расстрела фашистская реакция окончательно обнаглела. Железнодорожники и их сподручные вкупе с полицией и охранкой занялись нападением на мирных граждан, избиениями, и даже убийствами, с еще большей дерзостью, чем раньше. По сообщению газет, в Петрошани несколько десятков фашистов, во главе с группой жандармов и полицейских, напали на помещение уездного комитета входившей в НДФ демократической организации, обстреляли здание из пулеметов и бросили в него несколько гранат. Ранено 29 человек. Фашисты изоврали и растоптали портреты руководителей Объединенных наций. В рабочем поселке Леня, близ Петрошани, легионеры, при содействии жандармов обстреливают дома членов НДФ. Легионеры безнаказанно разжигают антисемитские настроения среди студенческой молодежи. Недавно в Политехническом институте тяжело ранен студент-еврей Элопотоки. Газета «Тимпул» сообщила 2 марта, что в бухарестском университете создалась обстановка фашистского разгула. На стенах аудиторий расклеены антисемитские и легионерские лозунги. Группа студентов-легионеров, поощряемая профессорами-фашистами, срывает лекции профессоров-демократов. В то же время при проходившей недавно чистке комиссия признала заслуживающими исключения из состава профессуры университета лишь военных преступников Михая Антонеску и бывшего губернатора «Транснистрии» Алексиану, оставив в университете многих преподавателей легионеров. По сообщению газеты «Либертата» в уезде Радауци примарь села Бородино, демократ Колос был похищен ночью группой легионеров, увезен в горы и там расстрелен. Газета «Моментул» сообщает в номере от 4 марта о раскрытии в последние дни ряда легионеских организаций, открыто орудовавших под носом у полицейских властей. Организации имели террористические и пропагандистские отделения.

3 марта при явном попустительстве полицейских властей из тюрьмы в Бухаресте бежало 174 опасных уголовных преступника. Газета писала, что начальник тюрьмы был предупрежден за четыре часа, а начальник бухарестской полиции Ионеску за два часа до побега. Румынские полицейские власти не воспрепятствовали побегу с целью

терроризировать население города. По требованию СКК начальник тюрьмы отстранен от должности и арестован. Ведется следствие в отношении прямых виновников этой провокации. Генерал Рэдеску тем временем продолжал свои военные приготовления, целью которых было осуществление планов, идущих гораздо дальше расстрела мирной манифестации, избиения и убийств политических противников. Дело шло, как это было установлено многочисленными фактами, о подготовке установления в Румынии военной диктатуры и подавления террористическими методами румынской демократии. Именно в этих целях генералом Рэдеску были проведены указанные выше приготовления, заключающиеся в следующих мероприятиях: а) вооружение подпольных железногвардейских и национал-царанистских групп; б) организация специальных офицерских боевых групп; в) стягивание в столицу сильных воинских соединений, снабженных лучшим оружием, вплоть до артиллерии и танков, и боеприпасами, и притом за счет того, что предназначалось к отправке на фронт для пополнения действующей румынской армии; г) организация огневых точек на крышах домов и учреждений; д) организация тайных складов оружия; е) систематическая организация насилия и террористических актов против представителей действительно демократических партий, протестовавших против террористических методов ген. Рэдеску, покушений на председателя румынской конференции труда, Апостол и др. указанные выше преступления.

Одновременно при прямом попустительстве и поощрения со стороны правительства Рэдеску в различных пунктах Румынии были организованы диверсионные акты, среди которых следует назвать, как наиболее наглый по своим последствиям, взрыв советской комендатуры в Брашове, где было убито пять красноармейцев и тяжело ранены 9 красноармейцев и сотрудников комендатуры. В том же Брашовском районе была выявлена значительная группа диверсантов-парашутистов, состоявшая из легионеров, переброшенных из Германии в Румынию для подрывной работы в тылу советских войск.

Многочисленные и совершенно бесспорные факты говорят, что широко разветвленная в Румынии сеть диверсионно-террористических гнезд железногвардейцев и других агентов Антонеску и немецких фашистов, была насаждена и укреплена вследствие попустительства, а в ряде случаев и при прямой активной поддержке Рэдеску, в планы которого входило использование этих элементов в интересах замыслившегося им военного переворота. Именно этим объясняется систематическая безнаказанность железногвардейцев и других фашистских агентов в Румынии, свивших здесь себе прочное гнездо поддерживавших регулярные связи с фашистскими организациями в Германии. В связи с этим следует упомянуть о таком факте, как попытка румынского железногвардейского подполья, перебросить в Германию на самолете «Хейнкель-129» № 145 руководителя так наз. румынской этнической группы в Румынии Андриас Шмидт и руководителя подпольного легионерского движения в Румынии некоего Стойнеску, являющегося уполномоченным Хориа Сима. Самолет этот был сбит, и Шмидт, Стойнеску и сопровождавший их летчик из первого румынского авиационного корпуса Маринеску попали в руки

советских военных властей. Характерно, что немедленно же после ареста указанных лиц из министерства авиации прилетели румынские офицеры, настойчиво дабивавшиеся свидания с этими лицами. Установлено, что эти офицеры выполняли поручение военного министерства в кабинете Рэdescу генерала Нигулеску.

Таковы факты, рисующие создавшееся в Румынии положение, благодаря попустительству и прямой поддержке со стороны правительства ген. Рэdescу, пытавшегося террористическими методами управления навязать свою волю румынскому народу, сохранить остатки нацистской организации в Румынии, укрепить их, при их помощи разгромить демократические силы в стране и установить режим военной диктатуры.

Принято по ВЧ из Бухареста
10.03.45 г. в 19 ч. 00 мин.

Передал: т. Грибанов
Приняли: Карасева, Сольнер

Разослано:
т.т. Молотову В.М. (2)
Деканозову В.Г.
в дело (2)

Зорину

♦

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 183–192, Arhiva M.A.:E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 7.

Traducere:

SECRET

MEMORANDUM

Comisariatul Poporului pentru Afaceri Externe al U.R.S.S. consideră necesar ca, în baza documentelor avute la dispoziție, să clarifice prin prezentul memorandum poziția și rolul Guvernului generalului Rădescu în evenimentele ce au avut loc în România în ultimele două luni.

La 6 decembrie 1944 în România s-a format guvernul – al treilea ca număr după evenimentele din 23 august – în frunte cu generalul Rădescu, care până la acea dată a fost șeful Statului Major al armatei române. La 28 februarie 1945, sub presiunea unei largi mișcări sociale, ce a demonstrat energic împotriva metodelor antidemocratice de conducere folosite de guvernul Rădescu, acest guvern a fost nevoit să demisioneze.

Astfel, guvernul Rădescu a funcționat numai două luni și douăzeci și două de zile, însă în această perioadă scurtă cât s-a aflat la putere, Rădescu și complicitii

săi au acționat puternic pentru reactivizarea legionarilor și a altor susținători ai lui Antonescu și, de asemenea, a unor rămășițe din rețeaua de agenți hitleriști din România, în măsură să înfrâneze respectarea condițiilor Acordului de armistițiu și să rupă bazele buneii vecinătăți dintre Uniunea Sovietică și România.

1. *Nerespectarea condițiilor din Acordul de armistițiu*

Imediat după ce a preluat funcția de prim-ministru, generalul Rădescu a început cu insistență să introducă ideea imposibilității respectării condițiilor din Acordul de armistițiu.

Generalul Rădescu, în discursul său din 7 decembrie, încă mai dădea asigurări despre „intenția hotărâtă de a întări relațiile dintre noi și puternicul nostru vecin de la est – Uniunea Sovietică“. Însă, numai după trei săptămâni, generalul Rădescu a afirmat public: „... eu prevăd posibilitatea unei astfel de situații în care noi nu vom putea satisface aceste cerințe...“; „... țara nu poate realiza obligațiile asumate, iar pentru aceasta nu va fi vinovată...“; „... de unde nu există nimic, nici chiar Dumnezeu nu ia nimic. Cum putem da ceva ce nu putem produce?“ Rădescu a vorbit despre „o mare presiune“ la care chipurile este supusă România și a terminat cu afirmația că în realizarea Acordului „greutățile fac ca eforturile să fie extraordinare“.

Aceste afirmații au constituit un semnal privind tărăgănarea la limită de către Guvernul român a tratativelor privind Acordul pentru mărfurile destinate livrării, pe de o parte, iar pe de altă parte privind sabotajul direct, din partea organelor române, al unor principale articole ale Acordului, cum ar fi art. 1, 11, 12, 15.

Rădescu și sprijinatorii lui au opus o rezistență îndârjită la cerințele Comisiei Aliate de Control privind desființarea unităților din spatele frontului, a diviziilor, a școlilor militare, a instituțiilor centrale militare, a trupelor interne, în același timp aceste instituții au fost dotate cu o mare cantitate de armament, cu toate că, prin caracterul activității lor, nu necesitau aceasta. Astfel, de exemplu, corpul de pompieri din București a avut în dotare 1 175 puști și 38 de mitraliere; batalionul pentru deservirea Ministerului de Război a avut 1 200 de arme; detașamentul pentru deservirea Ministerului Producției de Război – circa 1000 de arme; două detașamente de construcții au avut în jur de 5 000 arme și 23 mitraliere ș.a.

Rădescu a concentrat numai în București în jur de 40 000 de soldați din armata română regulată, nepunând la socoteală și alte detașamente înarmate ce însumau 13–15 mii de oameni, în timp ce diviziile de pe front nu au primit completările necesare. Comisia Aliată de Control a descoperit în spatele frontului 100 de tancuri în stare bună de funcționare, ce nu au fost trimise la timp pe front. Într-un cimitir românesc a fost descoperit un divizion de artilerie ascuns. Nu au fost înlăturați legionarii și alți agenți ai lui Antonescu și ai nemților nici din rândul armatei, nici din instituțiile centrale militare din spatele frontului și nici din poliție, neținându-se deci cont de toate cerințele societății românești progresiste și ale maselor largi populare, care insistă să se ia măsuri hotărâte împotriva acestor elemente profasciste.

2. Reactivizarea în România a fascismului

Guvernul Rădescu nu numai că a arătat o pasivitate totală în ceea ce privește curățirea instituțiilor guvernamentale și sociale de elementele fasciste rămase în acestea – legionarii și alți membri ai organizațiilor legale de tip hitlerist – și, de asemenea, de agenții germani lăsați de nemți la plecarea lor din România. Guvernul Rădescu, chiar din prima zi a venirii lui la putere, a încurajat și a ațâțat activitatea fascistă a organizațiilor legale, ai căror membri au fost ascunși sub protecția nemijlocită a organelor guvernamentale. Reacțiunea, care a fost pașnică după 12 septembrie 1944, a început să ridice capul, devenind tot mai impertinentă cu fiecare săptămână a șederii la putere a guvernului Rădescu.

Huliganii fasciști au început să atace deschis reprezentanții societății progresiste și chiar cetățeni pașnici care revendicau instaurarea ordinii, curățarea instituțiilor guvernamentale de legionari și care cereau guvernului să realizeze cinstit Acordul din 12 septembrie și să aibă relații favorabile cu Uniunea Sovietică și cu aliații ei.

Deosebit de insolentă și provocatoare s-a dovedit atitudinea elementelor reacționare din România după discursul generalului Rădescu din 11 februarie la sala ARO. Cu câteva zile înainte de această acțiune teroriștii legionari au tras în mașina redactorului ziarului „Scânteia“, Constantinescu. De adăugat că în holul unui hotel a avut loc o agresiune asupra vicepremierului Petru Groza, conducătorul Frontului Plugarilor – cea mai puternică organizație din Frontul Național-Democrat. Chiar în ajunul discursului generalului Rădescu, tineri fasciști umblau pe străzi, lipind cu forța pe vitrinele magazinelor manifeste ale Partidului Național-Țărănesc și maltratând pe toți cei care se opuneau. Pe același fond, în magazinul „Kamciatca“, huligani național-țărăniști au făcut scandal. Încă din seara zilei de 10 februarie, național-țărăniștii împreună cu gloata fascistă au recurs la o manifestație zgomotoasă cu caracter antisovietic, pe strada Lipsani. În Alba Iulia, la adunarea membrilor Frontului Național-Democrat, plutonierul reangajat Dumitrescu, student la Facultatea de medicină, a aruncat în mulțime o grenadă, rănind 16 oameni, dintre care 4 foarte grav. Patru complici ai lui Dumitrescu au tras cu pistoalele.

Cu o zi înainte de aceasta orașul a fost împânzit de trupe, iar clădirea prefecturii a fost înconjurată cu sârmă ghimpată. După afirmațiile ziarului „Libertatea“ s-a stabilit că atentatul a fost pregătit de un grup de național-țărăniști, cu ajutorul legionarilor.

Trebuie amintit că adunarea care a avut loc la cinematograful ARO, la care a vorbit generalul Rădescu, a avut o organizare specială. Reprezentanții organizațiilor democratice adevărate nu au putut participa, ca urmare a măsurilor polițienești ce au fost luate, însă ușile au fost larg deschise reacționarilor notorii. „Democratul“ Rădescu, cum se autointitulează, a vorbit la această adunare păzit de numeroși polițiști înarmați până în dinți.

Cuvântarea generalului Rădescu a fost un nou semnal de atac asupra democrației. Această cuvântare a fost presărată cu invective la adresa democrației – fapt care arată manevrele fasciste ale lui Rădescu – și a abundat în jigniri ca: nemernici, clevetitori ș. a. Acest discurs a scos în evidență planurile dictatoriale ale generalului Rădescu, care a pregătit sistematic reprimarea sângeroasă a cercurilor democratice din România.

3. Pregătirea de către generalul Rădescu a loviturii militaro-fasciste

Discursul generalului Rădescu a fost susținut de elemente legionare, care, nu fără motiv, în acest discurs au auzit încurajări și aprobări la adresa activității lor fasciste. Din acel moment, la rândul său, generalul Rădescu a început să acționeze mai deschis și mai îndrăzneț, asmuțind huliganii național-țărăniști împotriva democrației. Generalul Rădescu a aprobat nu numai public maltratarea cetățenilor pașnici de către huliganii fasciști, ce a avut loc în Piața Palatului la 11 februarie, declarând că ei, acești huligani, au acționat „bine” și „sunt adevărați patrioți”. Generalul Rădescu a amenințat cinic o delegație de muncitori cu o reprimare sângeroasă, promițând să acționeze „ca în Grecia”. Generalul Rădescu a afirmat că el declară război muncitorilor și pune armata să tragă asupra lor. În același timp generalul Rădescu a refuzat să semneze proiectul de lege privind dizolvarea organizațiilor fasciste, pe motiv că proiectul este... prea lung.

Cu o săptămână înainte de evenimentele din 24 februarie generalul Rădescu a creat detașamente speciale de oameni înarmați în toate ministerele și departamentele. Ofițerii care deserveau aceste ministere și departamente au trecut la pregătiri de tragere. Pe acoperișurile unor case din București care erau puncte strategice importante au fost amplasate poziții de tragere, cuiburi de mitraliere. În diferite locuri au fost amplasate pe acoperișurile caselor și instituțiilor, arme antitanc. Toate aceste fapte au fost constatate și descoperite de către Comisia Aliată de Control, la cererea și sub controlul căreia în decursul perioadei 1-3 martie s-a produs lichidarea punctelor de tragere și a celor de luptă menționate. În același timp, în ministere și în special în Ministerul Afacerilor Interne au fost adunate și ținute în stare de alarmă numeroase detașamente de poliție, de jandarmerie, ofițeri și soldați din armata română special aleși și, de asemenea, foști membri ai Gărzii de Fier.

Măsurile similare au fost înregistrate într-o serie de orașe de provincie (Brașov, Timișoara ș. a.). Trebuie menționat că în București au fost descoperite într-o serie de locuri depozite secrete de armament la național-țărăniști. Armamentul a fost descoperit în spațiile refugiaților transilvăneni care s-au alăturat Partidului Național-Țărănesc, la președintele organizației locale bucureștene a Partidului Național-Țărănesc, Cezar Silionescu și în alte locuri. Au fost descoperite imense depozite de armament în Ploiești – Prahova. La 24 februarie a avut loc în București o manifestație a maselor populare care au cerut guvernului Rădescu realizarea cu bună credință a Acordului de armistițiu și lichidarea rămășițelor organizațiilor fasciste din țară. S-a tras asupra acestei manifestații fără vreun motiv din partea manifestanților, după cum a fost stabilit cu exactitate absolută de către numeroși observatori imparțiali. Acest fapt a fost confirmat și de declarațiile publice ale președintelui Societății anglo-americane a ziariștilor din București, domnul Petrașcu. După această acțiune de împușcare reacțiunea fascistă s-a obrăznicit definitiv. Legionarii și ajutoarele lor, împreună cu Poliția și cu Siguranța, au întreprins atacuri asupra cetățenilor pașnici, maltratări și chiar omoruri cu mai multă impertinență ca înainte. După cum anunțau ziarele, în Petroșani câteva zeci de fasciști în frunte cu un grup de jandarmi și polițiști au atacat clădirea Comitetului județean care intrase în FND, organizația democratică, trăgând în clădire cu mitraliere și aruncând grenade. Au fost rănite 29 de persoane.

Fasciștii au rupt și au ars portretele conducătorilor Națiunilor Unite. În așezarea muncitorească Lonea, în apropiere de Petroșani, legionarii, cu sprijinul jandarmilor, au tras în casele membrilor FND. Fără a fi pedepsiți, legionarii ațâță sentimente antisemite în rândul studenților. Nu demult, în Institutul Politehnic a fost grav rănit un student evreu, Elopotocki. Ziarul „Timpul“ a anunțat în 2 martie că la universitatea bucureșteană a fost un dezmăț fascist. Pe pereții aulelor au fost lipite lozinci antisemite și legionare. Grupul de studenți legionari, încurajat de profesorii legionari, tulbură lecțiile profesorilor democrați. În același timp, la recenta verificare, comisia a admis excluderea din corpul profesoral universitar doar a criminalilor de război Mihai Antonescu și Alexianu, fost guvernator al Transnistriei, lăsând în universitate mulți profesori legionari. Conform știrii ziarului „Libertatea“, în județul Rădăuți primarul satului Borodino, democratul Colos, a fost răpit noaptea de un grup de legionari, dus în munți și acolo împușcat. Ziarul „Momentul“ anunță în numărul din 4 martie descoperirea în ultimele zile a unor organizații legionare, care acționau deschis sub nasul autorităților polițienești. Organizațiile aveau sucursale teroriste și propagandistice.

La 3 martie, prin indulgența evidentă a autorităților polițienești, au fugit 174 de criminali periculoși dintr-o închisoare din București. Ziarul a scris că șeful închisorii a fost prevenit cu patru ore înainte, iar comandantul poliției bucureștene, Ionescu, – cu două ore înainte de fugă. În scopul terorizării populației orașului, autoritățile polițienești românești nu au acționat pentru a preîntâmpina fuga. La cererea Comisiei Aliate de Control a fost demis din funcție și arestat șeful închisorii. Se efectuează ancheta privind vinovații direcți în această provocare. În acest timp generalul Rădescu și-a continuat pregătirile militare, al căror scop era realizarea unor planuri ce depășeau cu mult împușcarea manifestanților pașnici, maltratarea și uciderea adversarilor politici. Faptul consta, după cum a fost stabilit de numeroși factori, în pregătirea unei dictaturi militare în România și înăbușirea democrației românești prin metode teroriste. În aceste scopuri au fost efectuate de generalul Rădescu pregătirile menționate, ce constau în următoarele măsuri: a) înarmarea grupărilor ilegale ale legionarilor și național-țărăniștilor; b) organizarea unor grupe speciale de luptă, formate din ofițeri; c) concentrarea în Capitală a unor puternice unități militare, dotate cu cel mai bun armament, până la artilerie și tancuri, muniții și, mai mult, acestea erau destinate trimiterii pe front pentru completarea armatei române active; d) organizarea punctelor de tragere pe acoperișurile caselor și instituțiilor; e) organizarea unor depozite secrete de arme; f) organizarea sistematică a actelor de violență și de terorism împotriva reprezentanților partidelor cu adevărat democratice ce protestează împotriva metodelor teroriste ale generalului Rădescu, împotriva atentatelor asupra președintelui Confederației Române a Muncii, Apostol, și împotriva celorlalte infracțiuni menționate mai sus.

În același timp, prin directa tolerare condamnată și încurajare din partea guvernului Rădescu au fost organizate în diferite puncte ale României acte diversioniste, dintre care trebuie amintit, ca fiind cel mai nerușinat și grav din punct de vedere al urmărilor sale, aruncarea în aer a Comandamentului sovietic din Brașov, unde au fost omorâți cinci ostași ai Armatei Roșii, iar grav răniți 9 ostași ai Armatei Roșii și colaboratori ai Comandamentului. În același județ Brașov a fost demascat un grup însemnat de parașutiști-diversioniști compus din legionari parașutați din Germania în România pentru acțiuni subversive în spatele frontului armatei sovietice.

Numeroasele fapte absolut incontestabile dovedesc că rețeaua, larg răspândită în România, de cuiburi teroristo-diversioniste ale legionarilor, de agenți ai lui Antonescu și fasciștilor nemți a fost răspândită și întărită ca urmare a toleranței excesive, iar într-o serie de cazuri, a sprijinului direct și activ al lui Rădescu, în ale cărui planuri era inclusă folosirea acestor elemente în interesul loviturii militare concepute de el. Astfel se explică nepedepsirea sistematică a legionarilor și a altor agenți fasciști din România care și-au făcut aici cuiburi solide și care țineau legături regulate cu organizațiile fasciste din Germania. În legătură cu acestea trebuie menționată încercarea legionarilor români de a trimite în Germania cu avionul „Henkel-129“ nr. 145 pe conducătorul așa-numitului Grup Etnic German din România, Andreas Schmidt și pe conducătorul mișcării legionare ilegale din România, un oarecare Stoenescu, care era împuternicit de Horia Sima. Acest avion a fost doborât, iar Schmidt, Stoenescu și pilotul ce îi însoțea, Marinescu, din primul corp român de aviație, au căzut în mâinile puterii militare sovietice. Caracteristic este că imediat după arestarea persoanelor menționate au sosit cu avionul ofițeri români din Ministerul Aviației, care au obținut prin insistență o întrevedere cu aceste persoane. S-a stabilit că acești ofițeri au îndeplinit însărcinarea dată de ministrul de război, generalul Negulescu, din cabinetul Rădescu.

Astfel de fapte arată situația creată în România datorită toleranței excesive și a sprijinului direct din partea guvernului generalului Rădescu care, prin metode teroriste de conducere, a încercat să-și impună întreaga sa voință poporului român, să păstreze rămășițele organizației naziste în România, să le întărească, să nimicească cu ajutorul lor forțele democratice din țară și să instaureze un regim de dictatură militară.

Primită din București

10.03.45. la ora 19,00

A transmis: tov. Gribanov

Au primit: Karaseva, Solner

S-a difuzat:

– tovarășului Molotov V. M. (2)

– tovarășului Dekanozov V. G.

– la dosar (2)

65

1945 martie 11, Washington. Scrisorile de răspuns ale președintelui S.U.A., F.D. Roosevelt către primul-ministru al Marii Britanii, W. Churchill, prin care își exprimă hotărârea de a respecta Convenția de la Yalta, deși rușii au avut de la început controlul indiscutabil asupra României.

36. „Rușii au avut de la început controlul indiscutabil...“, 11 martie 1945, Washington – Președintele S.U.A. (Roosevelt) către primul-ministru al Marii Britanii (Churchill).

Președintele S.U.A. (Roosevelt) către primul-ministru al Marii Britanii (Churchill)

Nr. 714

11.3.45

Mă gândesc, desigur, foarte mult la considerațiile privind România și problema poloneză, indicate în al dvs. 905, martie 8, și împărtășesc preocupările dvs. în privința acestor evenimente. Sunt întru totul hotărât, așa cum sunteți și dvs., să nu las ca bunele decizii stabilite în Crimeea să se scurgă printre degete și voi face, desigur, ceea ce pot, pentru a-l determina pe Stalin să le îndeplinească onest. În privința României, Averell a ridicat și ridică din nou întreaga problemă cu Molotov, invocând Declarația privind Europa eliberată și a propus discuții tripartite pentru a pune în aplicare aceste responsabilități. Este evident că rușii au instalat un guvern minoritar pe propriul lor gust, dar, în afară de motivele menționate în mesajul dvs., România nu este un loc bun pentru o testare. Rușii au avut, de la început, controlul indiscutabil, și cu România de-a curmezișul căilor de comunicație rusești este, de altfel, dificil să se conteste pretextul necesității militare și al securității, folosit de ei pentru a justifica acțiunea lor. Vom face cu siguranță tot ce putem și vom conta, desigur, pe sprijinul dvs. (...)

◆

Public Record Office PREM 3/374/9, f.122. Publicat în Roosevelt and Churchill. Their Secret Wartime Correspondence, p. 668. Apud Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, Sovietizarea României. Percepții anglo-americane (1944–1947), Editura Iconica, București, 1993, p. 145–146.

66

1945 martie 19, București. Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control, Schuyler, adresat gen. Hull din Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta (Italia), referitor la acțiunile U.R.S.S., care au condus la instalarea în România a unui guvern minoritar.

WAR DEPARTMENT
CLASSIFIED MESSAGE CENTER
INCOMING CLASSIFIED MESSAGE

From: U.S. Representation Allied Control Commission Rumania

To: Allied Force Headquarters, Caserta, Italy

Nr.: M 567

19 March, 1945

From Schuyler to gen Hull.

The recent establishment under Russian pressure of the present minority government in Rumania has made it clear that Russia has actually intervened in the national political affairs. It is also equally clear that Russia has been similarly intervening in Rumanian economic affairs, with far reaching effect on the nation's economic life.

Following is a brief summary of Russian actions in this regard:

1. Russian demands under article 10 of the armistice has presented good evidence to show that until 23rd February, Russia has requisitioned officially food, clothing and supplies for Russian Armies in value 150 milliard lei. Though

accurate figures are not available, it may be conservatively estimated that supplies "requisitioned" locally by Russian Unit Commanders represent at least an equal amount. This requisitioning continues practically unabated.

2. Also under article 10, Russia has continued to exercise very close supervision over Rumania's railways.

This tight control of railway transportation has resulted in the movement of only a small fraction of the cars dispatched during normal times, and has effectively prevented the free movement of goods vital to Rumanian industrial life.

3. Also under article 10, Russia has demanded cash payments by Rumania, totalling to date approximately 25 milliard lei for use in payment of Russian troops in the country.

4. Russian insistence of the use of 1938 prices for computing quantities of items to be furnished under article 11 has more than doubled the anticipated burden imposed by that article.

5. Under article 12, Russia has insisted that in addition to the items specifically named in the article, Rumania must repay in kind for all cattle* horses, and other similar items taken from Russia by the Rumanian Armies but long since consumed or destroyed. Russian demands which may be made under this interpretation are almost unlimited. As a single example, although Rumania is required under article 11 to furnish only 20.000 horses the first year, Russia has demanded an additional 90.000 horses under article 12.

6. Also under article 12, Rumania has been required to employ large quantities of her reserve stocks of spare parts in placing in good order many of the trucks, tractors, locomotives, etc., which, when taken, from Russia, were in poor condition.

7. Under article seven, Russia has required that Rumania hand over large quantities of commodities of all descriptions, oil producing machinery being one example. Stocks of raw material obtained from Germany or Hungary for use in Rumania's manufacturing establishments have also been turned over, as well as quantities of goods already manufactured in Rumania from materials originally purchased in Germany or Hungary.

8. In spite of the tremendously augmented demands for Rumanian manufactured goods for Russian Armies, the import of raw materials for future manufacture of these goods has been almost completely prevented by the Russians who have seized Rumania's entire commercial fleet and have placed paralysing restrictions on all of her outlets for Rumanian foreign trade. For lack of materials many factories are now operating at only a small fraction of total capacity. Some have closed altogether and many more will close in the near future.

9. By a number of measures Russia has succeeded in so demoralizing the Rumanian populace as to provoke a complete loss of confidence in Rumanian economic, industrial, and political institutions.

Soviet authorities for example, have required the Rumanian state to deport to Russia men and women of German and Hungarian origin, although many of these persons were Rumanian citizens, had lived all their lives in this country, and were occupying key positions in Rumanian industry, Russia has also interpreted articles 4 and 5 of the armistice agreement to require the deportation to Russia of various categories of Bessarabians and Bucovinians in spite of Rumanian protests

that these people also are incontestably Rumanian citizens the Rumanian military establishments in rear areas has been successively reduced to a point where almost all available forces in the vicinity of Bucharest have been either disarmed or disbanded Russian patrols are now in evidence everywhere in the city.

Comment: As a result of these Russian policies, the Rumanian nation is now close to economic exhaustion. With reserves of food, manufactured products and raw materials almost gone it may safely be predicted that Rumania will be unable within the next two or three months to meet her armistice obligations under article 10 and 11. Her only hope rests in the possibility that she may be able to organize a government which, economically as well as politically, will be treated with sympathetic understanding, and that new and more favorable interpretations of armistice terms will be forthcoming. In this connection see Mr. Berry's cable to State Department number 193 dated 16th March.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 693, c. 408-411; The National Archives of the United States, Franklin D. Roosevelt Library, Hyde Park, Map Room, Box.

* Being serviced.

Traducere:

MINISTERUL DE RĂZBOI
CENTRUL DE MESAJE SECRETE
MESAJE SECRETE PRIMITE

De la : Reprezentantul S.U.A. în Comisia Aliată de Control pentru România
Către: Statul Major al Forțelor Aliate, Caserta, Italia
Nr. M 567

19 martie 1945

Recenta instalare sub presiune rusească a unui guvern minoritar în România a dovedit clar că Rusia intervine acum în problemele interne ale acestui stat. Este foarte clar, de asemenea, că Rusia a intervenit și intervine și în problemele ei economice, afectând profund viața economică a acestei țări.

Vă prezint în continuare un rezumat al acțiunilor Rusiei în acest sens.

1. Pretențiile Rusiei potrivit articolului 10 al Armistițiului sunt o dovadă clară a faptului că până la 23 februarie, Rusia a rechiziționat oficial hrană, haine și provizii pentru armata sovietică în valoare de 150 miliarde lei. Deși niște cifre foarte exacte nu ne sunt accesibile, se poate estima că proviziile „rechiziționate” pe loc de comandanții unităților sovietice reprezintă cel puțin aceeași sumă. Aceste rechiziționări continuă, practic, în aceeași măsură în continuare.

2. Potrivit aceluiași articol 10, Rusia continuă, de asemenea, să supravegheze foarte strict căile ferate ale României.

Acest control sever al transporturilor pe calea ferată a avut drept rezultat deplasarea unui număr foarte mic din vagoanele care transportau mărfuri în vremuri normale și a împiedicat efectiv libera deplasare a bunurilor absolut necesare bunei desfășurări a vieții industriale românești.

3. Potrivit aceluiași articol 10, Rusia a cerut României plăți în bani gheață, totalizând până în prezent 25 miliarde lei pentru plata trupelor rusești aflate în țară.

4. Faptul că Rusia a insistat să fie folosite prețurile din 1938 pentru calcularea articolelor ce urmează să fie furnizate potrivit articolului 11 a făcut ca aceste cheltuieli să fie mai mari decât dublul celor anticipate de acest articol.

5. Potrivit articolului 12, Rusia a insistat ca România să fie obligată să plătească în plus față de bunurile menționate în acest articol, în natură, toate vitele*, caii și alte bunuri de acest fel, pe care armata română le-a luat din Rusia cu mult timp în urmă, le-a consumat sau le-a distrus. Pretențiile sovietice pot ajunge nelimitate dacă se dă o astfel de interpretare acestui articol. Un singur exemplu, deși României i s-au cerut potrivit articolului 11 să furnizeze numai 20 000 cai în primul an, Rusia a mai cerut în plus 90 000 cai potrivit articolului 12.

6. Potrivit aceluiași articol 12, României i s-a cerut să folosească mari cantități din rezervele ei pentru a repara multe dintre camioanele, tractoarele, locomotivele etc. care atunci când au fost luate din Rusia erau într-o stare jalnică.

7. Potrivit articolului 7, Rusia a cerut României să-i predea mari cantități de articole de tot felul, cum ar fi, de exemplu, instalații petroliere. Rezervele de materii prime obținute din Germania sau Ungaria pentru a putea fi folosite în România au fost și ele predate, la fel și mari cantități de produse gata fabricate în România din materii prime din Germania sau Ungaria.

8. În ciuda cerințelor tot mai mari de bunuri fabricate în România destinate armatei ruse, importul de materii prime pentru producerea acestor bunuri a fost aproape complet interzisă de ruși care puseseră mâna pe întreaga flotă comercială și blocaseră orice posibilitate de comerț exterior a României. Datorită lipsei de materii prime, multe fabrici lucrează acum cu randament scăzut, o mică parte doar din întreaga capacitate. Multe și-au închis deja porțile, iar altele și le vor închide în curând.

9. Prin măsurile sale Rusia a reușit să demoralizeze populația României și să determine pierderea încrederii în instituțiile sale economice, industriale și politice.

Autoritățile sovietice au cerut, de exemplu, statului român să deporteze în Rusia bărbați și femei de naționalitate germană și maghiară, deși multe dintre aceste persoane aveau cetățenie română și și trăiseră toată viața în această țară și ocupau poziții cheie în industria României. Rusia a interpretat și articolele 4 și 5 ale Convenției de Armistițiu, astfel încât să ceară deportarea în Rusia a numeroase categorii de basarabeni și bucovineni, în ciuda protestelor românilor care susțin că și acești oameni sunt în mod incontestabil cetățeni români. Prezența trupelor militare române a fost redusă succesiv, astfel încât toate forțele din împrejurimile Bucureștiului au fost fie dezarmate, fie lăsate la vatră. Peste tot în oraș pot fi văzute acum patrulă ruse.

Comentariu: Ca rezultat al acțiunilor inițiate de ruși în România, națiunea română este acum în pragul falimentului economic. Cu rezervele de hrană, produsele finite și materiile prime aproape epuizate, se poate spune că România nu va mai fi capabilă, cu siguranță, în următoarele două, trei luni să-și respecte obligațiile ce-i revin potrivit articolelor 10 și 11. Singura ei speranță rămâne aceea de a-și putea desemna un guvern care, atât economic, cât și politic, să fie tratat cu înțelegere, și că se vor interpreta mai favorabil prevederile armistițiului. Pentru amănunte vedeți telegrama dlui Berry către Departamentul de Stat nr. 193 din 16 martie.

* Puse la dispoziție.

1945 martie 21. Memoriu al unor personalități basarabene, adresat primului-ministru român, prin care protestează față de hotărârea de a fi „repatriați“ în Uniunea Sovietică, conform prevederilor art. 5 al Convenției de Armistițiu.

DOMNULE PRIM-MINISTRU,

Funcționarii din cei rămași în Basarabia și Bucovina de Nord, în timpul de la 28 iunie 1940–22 iunie 1941, cu deosebit respect supunem mai jos cunoștinței Dvs. doleanțele noastre însoțite de motivele de fapt și de drept pe care ne sprijinim în susținerea memoriului de față.

Aproape toți suntem născuți în Basarabia și Bucovina de Nord. Toți am crescut în școala românească unde am căpătat și educația românească. Unii poate că nu au făcut școala românească, însă școala vieții a fost tot cea românească.

Evenimentele de la 28 iunie 1940 ne-au surprins în Basarabia și Bucovina de Nord.

E știut că, a reușit să se refugieze sau să se repatrieze în țară un număr mic. Tot așa de bine e știut, că mulți dintre aceștia, facem parte și noi, am făcut nenumărate demersuri la autoritățile sovietice pentru a ne repatria în țară și concomitent cu demersurile noastre de atunci, rude și cunoscuți, au făcut demersuri aici în țară pentru repatrierea noastră.

Atât cei refugiați și repatriați cât și noi, cei ce nu am reușit să ne repatriem, am avut un singur țel, acela de a trăi împreună cu cei ce ne-au format, ne-au dat lumina și educația românească și ne-au pregătit a împărtăși bucuriile și durerile tuturor românilor, cum sunt pregătiți toți românii din țara noastră.

Prin luna octombrie 1944, a apărut în presă înștiințarea că cetățenii sovietici urmează să se prezinte la Oficiile polițienești pentru a se înscrie în vederea repatrierii în U.R.S.S.

E știut că până în prezent, unii s-au înscris și au plecat.

Cine nu s-a considerat cetățean sovietic nu s-a înscris.

În ziua de 3 martie 1945, s-a primit la toate ministerele o dispozițiune de la Președinția Consiliului de Miniștri, de a se întocmi tabele de toți funcționarii ce au locuit în Basarabia și Bucovina de Nord, între 28 iunie 1940 și 22 iunie 1941, urmând ca aceștia să fie puși imediat în disponibilitate și a fi îndrumați spre a pleca în U.R.S.S.

Văzând prin această dispozițiune că de data aceasta este angajat în cauza noastră și Guvernul român, cu onoare vă rugăm să binevoiți a ne îngădui să arătăm că noi nu suntem vizați de Convenția de Armistițiu.

Prin art. 5 din Convenția de Armistițiu se precizează destul de clar că se vor preda imediat Înalțului Comandament Aliat (Sovietic) pentru înapoierea în țara lor toți prizonierii de război sovietici și aliați, precum și toți cetățenii internați și pe toți cei aduși cu sila în România.

Noi nu suntem prizonieri, n-am fost internați și nici nu am fost aduși cu sila în România, adică în țară: fiecare am venit conduși de dorința ce ne-a animat în perioada de timp de la 28 iunie 1940–22 iunie 1941, când am fost sub administrația U.R.S.S. adică conduși de dorința de a fi cu aceia ce ne-au pregătit pentru viață.

La același articol din Convenția de Armistițiu, la alin. 2 se precizează „Guvernul și Înalțul Comandament Român se obligă să asigure, pe socoteala sa,

tuturor prizonierilor de război sovietici și aliați, precum și cetățenilor internați sau mutați cu sila, cum și celor refugiați, hrană îndestulătoare, îmbrăcăminte etc.“.

Acest alineat lasă să se înțeleagă că prin Convenția de Armistițiu, nu s-a omis nici situația celor refugiați, în cazul nostru, situația celor ce am venit de bunăvoie, dacă s-ar admite, pentru un moment, că vrem să ne întoarcem de unde am plecat.

Noi înțelegem că se vorbește la acest alineat de refugiați nu pentru motivul că și refugiații ar trebui să fie predați, ci pentru motivul că în cazul când se întoarce în U.R.S.S. unui refugiat să i se acorde aceeași asistență, ca prizonierilor, acelor internați în lagăre și celor aduși cu sila.

Deci nu se vede nici o obligație din partea Guvernului român de a ne preda și nici un motiv din partea Comisiunii Aliate de Control de a ne cere.

Dacă trecem la art. 4 din Convenția de Armistițiu, unde se zice „se restabilește frontiera de Stat între U.R.S.S. și România stabilită prin acordul sovieto-român din 28 iunie 1940“ fiecare înțelegem că aici se recunoaște că în 1941, frontiera s-a ființat deci Legea pentru acordarea cetățeniei sovietice locuitorilor din Basarabia și Bucovina de Nord a fost și ea desființată și dacă cu restabilirea frontierei, se restabilește și cetățenia sovietică, aceasta numai pentru locuitorii aflați la restabilirea frontierei în Basarabia și Bucovina de Nord, căci pentru cei ce au venit în țară, se înțelege că nu s-a restabilit cetățenia sovietică, rămânând desființată pentru aceștia încă din 1941.

Această stare de lucruri decurge și din conținutul art. 5 din Convenția de Armistițiu, unde se vorbește de obligațiunea statului de a preda numai prizonierii, cei internați în lagăre și aduși cu sila; deci U.R.S.S.-ul și-a formulat pretențiile precis prin acest articol în ce privește persoanele ce au rămas cetățeni sovietici.

În tot cuprinsul Convenției, se văd clar toate revendicările U.R.S.S.-ului, nicăieri însă nu se vorbește de cetățenii români-basarabeni, ce au venit de bunăvoie în țară după 22 iunie 1941.

Prin anexa la art. 18 al alin. 2, se vorbește: „Guvernul român și organele sale vor îndeplini toate instrucțiunile Comisiunii Aliate de Control, care decurg din Convenția de Armistițiu“.

Deci Guvernul român, în aplicarea Convenției, va îndeplini instrucțiunile Comisiei Aliate de Control, care decurg din acea Convenție. De îndată ce situația noastră, a celor veniți de bunăvoie, nu este prevăzută de Convenție, socotim că nu ar trebui să aibă loc instrucțiuni din partea Comisiei Aliate de Control, la cei ce au venit de bunăvoie și Guvernul român nu poate avea nici un motiv să se vadă obligat a ne preda pe noi.

Totuși, luând în considerare că au avut loc astfel de dispozițiuni și că e angajat și Guvernul român, găsim că suntem îndreptățiți a solicita binevoitorul Dvs. concurs de a ne scoate complet din cauză, ca unii ce nu suntem vizați în Convenția de Armistițiu.

Totodată îndrăznim a vă ruga să binevoiți a vă însuși punctul nostru de vedere din memoriul de față, bazat pe motive de fapt și de drept și a supune cauza noastră onor Consiliului de Miniștri, de a ne veni în sprijin, solicitând Comisiei de Control a anula instrucțiunile date, privitor la situația noastră, pe care le considerăm eronate.

Până la soluționarea definitivă, vă rugăm să binevoiți a suspenda urmărirea și lucrările pentru cei ce sunt în cauză.

Avem credința că Dvs. sunteți convins de aportul adus de noi, funcționarii originari din Basarabia și Bucovina de Nord, în cadrul serviciilor noastre respective.

După recăpătarea liniștii sufletești și încadrați în noua ordine politică și social-economică, suntem siguri că aportul nostru va întrece orice așteptare, poporul și țara vor avea numai de câștigat după urma muncii noastre.

Primiți, vă rugăm, asigurarea deosebitului nostru respect.

COMITETUL DE INIȚIATIVĂ,

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 2770, f. 85–86.

68

1945 martie 22, București. Raport al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului privitor la colectarea de la populație a cailor pentru a fi predați Uniunii Sovietice, conform Convenției de Armistițiu.

Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului semnalează că operațiunile de colectare a cailor (20 000) care trebuie predați U.R.S.S., până la 30 iunie 1945, conform Convenției din 16 ianuarie 1945, merg absolut nesatisfăcător, deoarece până în prezent s-au realizat în total circa 1 100 cai.

Din constatările făcute pe teren de Comisia Centrală și din rapoartele primite rezultă că numărul de 20 000 cai nu va putea fi realizat.

Se propune a se lua măsuri energice pentru a se asigura executarea Convenției din 16 ianuarie 1945, în care scop se propune:

– a se da un avertisment serios organelor române însărcinate cu executarea acestor obligațiuni;

– a invita Departamentele interesate ca să studieze fără întârziere măsurile ce trebuie luate pentru a colecta și restul de 19 000 cai, în termenul stabilit de Convenție.

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 626, f. 96

69

<1945 aprilie 1, București>. Instrucțiuni ale Ministerului Industriei și Comerțului referitoare la stabilirea normelor și procedurilor pentru aprovizionări de subzistență, materiale, prestări de servicii și plata cheltuielilor necesare executării obligațiilor Statului Român ce decurg din Convenția de Armistițiu cu Națiunile Unite.

INSTRUCȚIUNI

Nr. 100 001 din 1 aprilie 1945

Pentru aplicarea D.L. nr. 61, din 26 ianuarie 1945, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 25 din 1.II.1945, cu modificările ulterioare, referitor la stabilirea normelor și procedurii de urmat pentru aprovizionări de subzistențe, materiale,

prestațiuni de servicii, angajarea și plata cheltuielilor necesare pentru executarea obligațiunilor Statului Român, decurgând din Convenția de Armistițiu încheiată cu Națiunile Unite.

I. DISPOZIȚIUNI GENERALE

Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului stabilește serviciile, lucrările, sumele în numerar, mărfurile, cantitățile și natura cumpărăturilor și furniturilor cerute de Comisiunea Aliată de Control sau Înaltul Comandament Aliat (Sovietic), stabilind și articolul din Convenția de Armistițiu căruia urmează să se impute valoarea furniturii.

II. PROCEDURA DE URMAT PENTRU LIVRĂRI DE SUBZISTENȚE ȘI MATERIALE

1. Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului, înainte de a stabili planul de livrări sau modificarea acestor planuri, în cadrul prestațiunilor prevăzute de art. 10 din Convenția de Armistițiu, va lua în prealabil avizul S.S. al Aprovizionării.

În acest scop, S.S. al Aprovizionării convoacă Comisiunea de Coordonare compusă din delegații Departamentelor și Instituțiilor interesate și un delegat de la Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului pentru a consulta cu privire la posibilitățile și livrarea în timp și spațiu a furniturilor cerute.

Compunerea și funcționarea Comisiunii de Coordonare va fi stabilită prin decizie ministerială de S.S. al Aprovizionării.

2. Hotărârile Comisiunii de Coordonare vor fi consemnate în proces-verbal.

Un exemplar din procesul-verbal încheiat și semnat de membrii Comisiunii de Coordonare, Departamentelor și Instituțiilor interesate, se trimite Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului, pentru a-și da avizul, stabilind în ultimă instanță lucrările, mărfurile, cantitatea și natura furniturilor, precum și articolul din Convenția de Armistițiu căruia urmează să i se impute valoarea furniturii.

3. Pe baza celor hotărâte de Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului, S.S. al Aprovizionării dispune livrarea subzistențelor, materialelor sau executarea lucrărilor astfel:

a) Prin M.R., S.S. Ind. de Război și celelalte Departamente pentru lucrările ce se execută de Direcțiile de resort, Comand. Teritoriale și Stabilimentele dispunând de ele.

b) Direct. Regiilor Autonome, oricăror altor Instituții Publice independente și mandatarilor autorizați.

4. S.S. al Aprovizionării este obligat să supravegheze și controleze aducerea la îndeplinire a dispozițiunilor date și în condițiunile stabilite.

5. Executarea prestațiunilor în cadrul art. 11 din Convenția de Armistițiu în ceea ce privește livrarea cerealelor și vitelor cade în sarcina S.S. al Aprovizionării – Direcția Specială a livrărilor pentru aplicarea Armistițiului.

III. PROCEDURA DE URMAT PENTRU EXECUTAREA PRESTAȚIUNILOR DE SERVICIU

Prestațiunile de servicii ce suntem obligați să executăm în cadrul art. 10 și 18 din Convenția de Armistițiu se clasifică în două categorii:

- prestațiuni de servicii în natură
- prestațiuni în numerar.

1. *Prestațiuni de servicii în natură:*

a) Prin noțiunea de prestațiuni în natură se înțelege:

- Punerea la dispoziție a localurilor pentru locuință și birouri;
- Mobilarea acestor localuri cu mobilierul necesar pentru folosință;
- Luminatul cu curent electric, gaz metan sau furnizarea petrolului lampant acolo unde nu este curent electric;
- Încălzitul, curățenia, apa, precum și întreținerea în bună stare a acestor localuri;
- Reparațiuni ca: vărui, zidărie, acoperiș, geamuri, instalațiuni electrice, apă, încălzit etc.;
- Asigurarea legăturilor telefonice;
- Mijloace de transport;
- Mâna de lucru pentru executarea diferitelor munci;
- Cartiruirea pentru ostași și cetățeni sovietici în trecere spre front sau spre spatele frontului;
- Orice alte prestațiuni în natură, aprobate de Comisiunea Română pentru

Aplicarea Armistițiului.

b) Organele însărcinate cu satisfacerea cererilor adresate de Comandamentele, Unitățile și Misiunile aliate sunt:

- Ministerul Afacerilor Interne, prin organele în subordine: Prefecturi de județe, Primării, Chesturi și Comisariatele de Poliție;
- Marele Stat Major și Comandamentele teritoriale;
- Cererile pentru prestarea de servicii în natură se adresează direct Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului prin Comisia Aliată de Control;
- Pentru cererile sporadice formulate direct Subsecretariatelor de Stat aparținând M.R. de către delegații armatelor aliate (sovietice), cu privire la cumpărări sau predări de materiale, efectuări de lucrări sau prestațiuni de servicii și care nu au fost prevăzute într-un plan anterior întocmit, Subsecretariatele de Stat respective vor cere avizul Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului prin S.S. al Aprovizionării.

În mod excepțional și anume în cazuri urgente, în provincie, cererile pot fi adresate delegatului Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului din județul respectiv, prin împuternicitul Comisiunii Aliate de Control locale sau Comandantul de garnizoană sovietic, acolo unde nu există împuternicit al Comisiunii Aliate de Control, care avizează asupra oportunității cererii.

În acest caz, autoritatea care a prestat serviciile este datoare să ceară aprobarea ulterioară a Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului, adresată prin Departamentul respectiv.

c) Cererile pentru rechiziționarea imobilelor pentru locuință, birouri, depozite, se satisfac astfel:

- Pentru imobilele aparținând particularilor și instituțiilor de stat aflate pe raza Municipiului București, cu excepția clădirilor Armatei, cererile se satisfac de Prefectura de Poliție a Capitalei, de comun acord cu Comisia de Rechiziție a Imobilelor a Cercului Teritorial București;
- În comunele urbane reședință de județ, rechiziționarea imobilelor se execută prin Chesturile de Poliție sau Polițiile de reședință, Comisia de Rechiziție a Cercului Teritorial respectiv;
- În comunele urbane nereședințe de județ, rechiziționarea se face de organele de Poliție locale cu concursul Primăriei;

– În comunele rurale, rechiziționarea imobilelor se execută de Primării cu concursul organelor de jandarmerie;

– Cuantumul chiriilor pentru imobilele particulare rechiziționate se stabilește de Comisiunea de Rechiziții imobile;

– Pentru imobilele aparținând Armatei, cu excepția celor ocupate de Stabilimentele Militare..... Corpurile Teritoriale respective (Serv. Constr. și Dom. Militare).

– Pentru imobilele ocupate de Stabilimentele Militare, cererile se satisfac de organele de la alineatul precedent, ținându-se seamă de avizul Departamentului de care depinde Stabilimentul respectiv (M.R. sau S.S. al Ind. de Război).

– Predarea și primirea imobilului se face prin încheiere de proces-verbal în trei exemplare din care:

– un exemplar se predă delegatului sovietic care a luat imobilul în primire;

– al doilea exemplar se ia de autoritatea care predă imobilul;

– al treilea exemplar se predă proprietarului imobilului;

În procesul-verbal se trece starea imobilului, instalațiilor etc.

d) Cererile care vizează procurarea de mobilier pentru folosință temporară, material de întreținere, reparațiuni, instalațiuni electrice, încălzire, sanitare etc., se execută astfel:

– Pentru imobilele particulare și ale instituțiilor publice, prestațiunile de mai sus se execută de Prefectura de județ cu concursul Primăriei respective.

– Pentru imobilele Armatei, întreținerea, reparațiunile și instalațiile cad în sarcina Corpurilor Teritoriale (Serv. Construcții și Domenii Militare).

– Predarea bunurilor materiale pentru folosință se va face prin încheiere de proces-verbal în trei exemplare;

– Procesul-verbal va fi vizat de delegatul Subcomisiunii de Control din garnizoana respectivă, sau în lipsa acestuia de comandantul garnizoanei.

e) Cererile de mijloace de transport hipo sau auto pentru folosință temporară se satisfac de Corpurile Teritoriale având la bază avizul prealabil al Comisiei Aliate de Control primit prin Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului.

Se exceptează cererile având caracter urgent și local, care vor fi satisfăcute direct de Corpurile Teritoriale respective, după ce mai întâi s-a obținut avizul delegatului Comisiunii Aliate de Control din garnizoana respectivă, sau în lipsa acestuia a Comandamentului de garnizoană sovietic.

În ceea ce privește cererile pentru dotarea în propriu cu mijloace de transport hipo sau auto, acestea vor fi satisfăcute numai cu avizul Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului.

f) Cererile pentru rechiziționarea de oameni ca mână de lucru se execută de următoarele organe, singure îndreptățite să ordone rechiziționarea oamenilor, pentru a se evita rechiziționarea de oameni care sunt prevăzuți în lucrările de mobilizare:

– în București, prin Comandamentul Cercului Teritorial București;

– în provincie prin Cercurile Teritoriale respective.

În executarea acestei operațiuni, organele polițienești sunt obligate să dea tot concursul Cercurilor Teritoriale.

Rechiziționarea de mijloace de transport auto și hipo de la industrie și rechiziționarea de lucrători industriali se va face numai cu avizul Departamentului în al cărui plan de mobilizare industrială figurează întreprinderea respectivă.

2. Prestațiuni în numerar:

a) Cu începere de la data de 1.II.1945, împuterniciții Comisiei Aliate de Control, ajutoarele împuterniciților, interpreții și restul personalului, în schimbul hranei gratuite la restaurante, cantine, primesc o alocație de hrană în bani în loc de hrană.

Cuantumul pe zi, precum și numărul membrilor din Subcomisiunile de Control la județe și localități se fixează de Comisiunea Aliată de Control de comun acord cu Comisiunea Română pentru Aplicarea Armistițiului.

Prin plata acestor alocații în hrană, nu mai suntem obligați a pune la dispozițiune hrană în natură la cantine și restaurante pentru membrii Subcomisiunilor.

Cererile împuterniciților, pentru sumele ce li se cuvin vor fi satisfăcute de două ori pe lună: la 1 și 15 ale fiecărei luni, pe bază de state nominale sau de chitanțe pentru suma globală convenită întregului efectiv al subcomisiunilor și semnate de împuternicitul Comisiei Aliate de Control.

Nu se plătește nici o diurnă pentru deplasările membrilor subcomisiunilor.

În schimb, suntem obligați să punem la dispoziția împuterniciților numai mijloace de transport, iar în județ locuința acolo unde rămâne peste noapte.

În cazul când nu se pun la dispoziție locuințe în natură, se va achita costul la prezentarea conturilor de către împuterniciții sovietici.

b) Nu se vor achita diurne sau solde, următoarelor categorii:

– Delegaților sovietici, care însoțesc pe cetățenii sovietici repatriați, deoarece aceștia își primesc drepturile de hrană;

– Delegații români nu primesc bani pentru hrană, deci drepturile lor trebuie plătite.

– Ofițerilor, subofițerilor și soldaților făcând parte din unități ce staționează pe teritoriul țării, sau care compun diferite comandamente sau comisii temporare.

Aceștia își primesc soldele de la unitatea sovietică unde prestează serviciul, iar subzistențele de la Centrele de Aprovizionare pe Căile Ferate, după livretul de aprovizionare.

– Celor în trecere având misiuni temporare, de la Centrul Comisiei Aliate de Control sau de Armata operativă nu li se va achita nici o sumă (diurnă, salariu) deoarece aceștia își primesc drepturile de la unitatea unde prestează serviciul.

IV. ORGANE JUDEȚENE ȘI COMUNALE ÎNSĂRCINATE CU SUPRAVEGHEREA CONTROLULUI ȘI EXECUTAREA OBLIGAȚIUNILOR DECURGÂND DIN APLICAREA CONVENȚIEI DE ARMISTIȚIU

În conformitate cu art. 3 și 4 din D.L. nr. 61/1945 cu modificările ulterioare, se înființează următoarele organe:

– Organele de supraveghere și control ale aplicării Convenției de Armistițiu (delegatul județean al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului).

– Organe de executare și informare asupra disponibilităților materiale în județul respectiv (Comisiunea Județeană și Comitetele Comunale).

1. *Atribuțiunile delegaților județeni ai Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului:*

a) Pune la dispoziție, prin Comandamentul Român local, membrilor Comisiei Aliate de Control, precum și unităților sovietice și celorlalți aliați mijloace de comunicație (pe pământ, aer și apă).

– Mijloacele se pun la dispoziție în stare de folosință și cu personalul necesar pentru întreținerea la cererea Comandamentului local sovietic sau a delegatului Comisiei Aliate de Control.

– Raportează la finele fiecărei luni Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului mijloacele prevăzute de art. 3 din Convenția de Armistițiu, puse la dispoziție, arătându-se:

– temeiul care a provocat operațiunea,

– natura prestațiunilor efectuate,

– valoarea prestațiunilor efectuate.

Cheltuielile decurgând din aplicarea art. 3 se vor face cu respectarea dispozițiilor D.L. nr. 61/1945, cu modificările ulterioare.

b) Supraveghează modul cum se execută de autoritățile locale (militare și civile) ordinele Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului și S.S. al Aprovizionării direct sau prin departamentele respective.

În acest scop se informează pe lângă autoritățile locale (militare și civile) despre ordinele primite, urmărind executarea.

c) De asemenea, se informează la fabrici care au primit comenzi raportând lunar S.S. al Aprovizionării – Direcția Aprovizionării Trupelor Aliate – situația executării acestor comenzi, greutățile întâmpinate, măsuri luate etc.

Datele de mai sus se vor comunica în același timp și Departamentelor, în planul de mobilizare al cărora este prevăzută întreprinderea respectivă.

d) Pentru cererile locale, formulate în afara planului, adică a comenzilor date de S.S. al Aprovizionării prin Direcțiile de resort din Departamentele respective, se va raporta de urgență Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului, care urmează să dea instrucțiuni prin S.S. al Aprovizionării.

e) Se îngrijesc ca autoritățile române să execute prestațiunile prevăzute mai sus la cap. 3.

În mod excepțional și în cazuri urgente avizează asupra prestațiunilor cerute de organele sovietice prin împuternicitul Comisiei Aliate de Control sau acolo unde nu există un asemenea împuternicit prin Comandamentul Sovietic al Garnizoanei.

f) Supraveghează ca Corpurile Teritoriale să înainteze, la datele stabilite, S.S. al Aprovizionării – Dir. Aproviz. Trupelor Sovietice –, situațiile cerute cu nr. 304 803 din 30.XII.1944.

g) Supraveghează ca Prefecturile să execute întocmai ordinele S.S. al Aprovizionării nr. 305 295 din 9.I. 1945, comunicat de Min. Afacerilor Interne cu Ord. nr. 153 197 din 13.I. 1945, cu privire la bunurile predate direct unităților sovietice.

h) Dă îndrumări Comisiei județene cu privire la stabilirea prestațiunilor ce urmează să se execute conform Convenției de Armistițiu.

i) Păstrează un contact permanent cu delegatul local al Comisiei Aliate de Control.

j) Controlează și supraveghează ca organele prevăzute de art. 4 din D.L. nr. 61/945 cu modificările ulterioare să stabilească disponibilitățile locale de produse și mărfuri pe care trebuie să le centralizeze pe județe.

k) Situațiile cu disponibilitățile în produse și mărfuri urmează să fie înaintate de S.S. al Aprovizionării.

2. Atribuțiunile comisiunilor județene (art. 3 din D.L. 61/945)

a) Urmărește ca comitetele comunale să stabilească lunar pe comune disponibilul în produse, materiale, ținând seama de:

- necesarul pentru populația civilă până la noua recoltă,
- necesarul pentru însămnănare,
- necesarul pentru hrana animalelor până la noua recoltă.

b) În funcție de disponibilități, stabilește, pe comune, prestațiunile ce trebuie executate pe baza dispozițiunilor primite de la S.S. al Aprovizionării, direct sau de la delegatul județean al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, pentru cereri locale formulate în afara planului.

c) Supraveghează și controlează dacă comitetele comunale dau concursul centrelor și subcentrelor de exploatare, pentru executarea dispozițiunilor de livrare primite de la Corpurile Teritoriale.

d) Acolo unde nu există organe militare de colectare (Centre și Subcentre de exploatare) dă dispozițiuni direct Comitetelor Comunale să execute ele însele ordinele de lucrare a materialelor.

e) Dau întreg concursul Corpurilor Teritoriale pentru executarea obligațiunilor ce decurg din Convenția de Armistițiu.

3. Atribuțiunile Comitetelor Comunale

a) Stabilesc lunar disponibilitățile în producția de mărfuri, pe comune, după normele arătate mai sus la punctul 2 alin. a.

b) Sunt obligate să dea concursul Centrelor și Subcentrelor de Exploatare pentru executarea dispozițiunilor de livrare.

c) Acolo unde nu există Centre și Subcentre de Exploatare, execută ele însele ordinele cu privire la executarea livrărilor de produse, fie că le predau celui mai apropiat Centru sau Subcentru de Exploatare Teritoriale.

d) Pune la dispoziția Centrelor și Subcentrelor de Exploatare Teritorială mijloace de transport de care au nevoie pentru executarea transporturilor.

La nevoie, mijloacele de transport vor fi achiziționate de Cercul Teritorial.

V. NORMELE DUPĂ CARE SE VOR DA COMENZILE

Direcțiile de resort din M.R. și celelalte Departamente, precum și Instituțiile enumerate la Cap. 2 ptul. 3, care primesc dispozițiuni de a presta servicii sau a furniza furnituri pentru Înaltul Comandament Aliat Sovietic în cadrul Convenției de Armistițiu, vor adopta pentru realizarea lor formalitățile cele mai simple – care să permită o rapidă achiziționare a acestor materiale, – în funcție de capacitatea liberă de fabricație și disponibilitățile de materii prime.

Repartizarea comenzilor la întreprinderi se face de Direcțiile de resort din Departamentele respective, care vor ține seamă de seriozitatea firmelor unde urmează a se plasa comenzile, precum și nevoia de a se ocupa, în primul rând, capacitatea liberă de fabricație a Regiilor Autonome și a Stabilimentelor de Stat.

Pentru darea comenzilor ce ar prezenta o urgență excepțională, Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului se va putea adresa direct Departamentelor, urmând ca ulterior să se ia avizul Comisiei de Coordonare pentru definitivare.

În acest scop se va proceda astfel:

1. Pentru produsele și materialele ce se găsesc în comerț:

– După ce asemenea mărfuri au fost identificate, se vor bloca la magazinul respectiv până la ridicare, când se vor plăti comerciantului prețurile stabilite conform Legii nr. 282/945 baza prețurilor din factura de cumpărare la care bineînțeles se vor adăuga beneficiile și taxele legale.

2. Pentru aprovizionarea mărfurilor care necesită timp pentru confecționare sau colectare și a căror prețuri au fost fixate, se va proceda astfel:

– Autoritatea sau Instituția Publică va înștiința pe comerciant sau industriași, precum și orice întreprindere publică sau particulară printr-o scrisoare trimisă prin curier sau recomandată prin care se va arăta:

– felul mărfii și cantitatea,

– condițiunile tehnice ce trebuie să îndeplinească furnitura,

– termenul de livrare,

– locul de predare a mărfurilor și depunerea ofertelor.

– Comercianții și întreprinderile respective vor fi obligate ca în termen de 48 ore de la primirea adresei să depună ofertele la care să se anexeze și nota de calculația prețurilor.

– În ofertă se va arăta numărul de înregistrare al firmei, precum și devizul de fabricație al industriei respective.

– După primirea ofertelor se vor da comenzile la prețul convenit sub rezerva ratificării prețurilor de către Comisariatul General al Prețurilor și Comisiile Județene.

– Prețurile furniturilor, cumpărăturilor și livrărilor, precum și prețul serviciilor ce urmează a fi prestate de particulari vor fi stabilite prin decizia Comisariatului General al Prețurilor, sau, în cazul prestațiunilor cu caracter special local, de către Comisiunile Județene prevăzute la art. 3.

– Pentru furnituri importante (utilaj de transport, utilaj industrial) se va lua și avizul Comisariatului General pentru Industria Metalurgică și de armament.

– Prețurile serviciilor prestate de regiile autonome, administrațiile publice comerciale și toate celelalte instituțiuni publice și societățile comerciale al căror capital aparține în întregime Statului sau sunt subvenționate de acesta se stabilesc de întreprinderi și sunt supuse aprobărilor autorității publice de care depind.

3. Prețurile lucrărilor de construcții, instalații și reparații de bunuri imobile și mobile executate de regiile autonome, administrațiile publice comerciale și toate celelalte instituțiuni publice, executate fie în regie, fie prin antrepriză, se stabilesc pe baza propunerilor organelor tehnice ale instituțiilor respective și sunt supuse aprobării șefului instituției în limita sumelor pentru care acesta poate aproba plata, sau în caz de depășire a acestei limite, aprobării instituției tehnice.

Organele tehnice sunt răspunzătoare pentru realitatea prețului propus.

Prețurile furniturilor militare se stabilesc de comisia centrală de fixare a prețurilor pentru furniturile armatei, prevăzută de Legea nr. 164 din 19.III.1943.

Ministerul Finanțelor are dreptul de a verifica realitatea acestor prețuri.

Comisariatul General al Prețurilor și Comisiunile Județene de la art. 3 sunt obligate să stabilească definitiv prețul în prima jumătate a termenului fixat pentru executarea comenzii, iar pentru serviciile prețurile trebuie fixate în termen de 8 zile libere de la data începerii prestării serviciului.

În acest scop, instituțiile sau autoritățile sunt obligate ca, cel mai târziu până la sfârșitul primului sfert al termenului de livrare, să înainteze odată cu cererea de fixarea prețului, la Comisariatul General al Prețurilor din Minist. Ind. și Comerțului, analiza de preț detaliată, întocmită de firmă, iar actele justificative ale prețului vor fi prezentate de către firmă direct la Comisariatul General al Prețurilor.

De asemenea, prin aceeași adresă se va comunica de către instituții sau autoritate și datele prevăzute de Cap. V. ptul. 2 din prezenta instrucțiune, privitor la felul furniturii, condițiunile tehnice, termenul și locul de livrare și dacă furnitura s-a livrat și data livrării.

Pentru cumpărăturile ce se vor efectua de la comercianți, se vor plăti comerciantului prețurile stabilite conform Legii nr. 282/1945.

Comenzile ce se vor da prin scrisori sau dispozițiuni de comandă adoptându-se formularele tip, pe baza cărora fiecare Direcțiune a aprovizionat diferite mărfuri pentru Armata Română simplificându-se, bineînțeles, la maximum textul care se pune de acord cu dispozițiunile prevăzute în D.L. nr. 61/945 cu modificările ulterioare și cu prezentele instrucțiuni.

Toate întreprinderile publice și particulare de orice natură și orice categorie sunt obligate să accepte și să execute integral comenzile cărora li s-a dat aceasta, având precădere înaintea altor comenzi.

În cazul când întreprinderea nu este în măsură să execute comanda la termenele stabilite, este obligată ca în termen de 48 ore de la primirea ordinului de comandă sau de prestare de serviciu să raporteze în scris autorităților de la care a primit ordinul motivele pentru care nu poate executa în total sau în parte dispozițiunile ce le-au fost date.

În cazul când Minist. Ind. și Comerțului sau S.S. al Aprovizionării găsește că refuzul de executare nu este justificat, furnizorul este obligat să execute comanda în condițiunile fixate și la termenele prescrise.

În caz de neexecutarea comenzilor în termenele stabilite, contraveniențelor li se vor aplica procedurile prevăzute la art. 6 și 12 din D.L. de mai sus.

VI. PROCURAREA FONDURILOR

Plata acestor aprovizionări, servicii prestate și rechiziții, precum și acelor cheltuieli care sunt în strânsă legătură cu executarea obligațiunilor ce decurg din Convenția de Armistițiu se va face din creditele extraordinare speciale nelimitate deschise prin Legea nr. 61/1945, cu modificările ulterioare.

Plățile și cumpărăturile se vor face exclusiv de către departamentele care au contractat scris sau verbal achiziționarea furniturilor, efectuarea lucrărilor sau prestarea serviciilor.

Sumele necesare se vor pune la dispoziția Departamentelor respective – la cerere – sub formă de avans de la portofoliu, de către Ministerul Finanțelor – Direcțiunea Generală a Mișcării Fondurilor – prin Banca Națională a României.

Din aceste sume, Departamentele vor plăti:

a) Avansuri până la 50% din valoarea comenzii;

b) Integral comenzile executate și rechizițiile pentru care s-au depus actele prevăzute de art. 10 din Legea nr. 61/1945.

La calcularea avansurilor de 50% ce se acordă pe baza comenzilor, până la stabilirea prețurilor conf. art. 5 din Lege, se vor lua de bază prețurile existente la data cererii avansului, stabilit de organele competente, iar în lipsa acestora prețul curent.

Furniturile și cumpărăturile făcute prin mandatarii Statului sau prin alte întreprinderi, cu excepția INCOOP-ului, se vor plăti direct de Ministerul Finanțelor – Direcțiunea Generală a Mișcării Fondurilor, sub formă de acreditive sau avansuri.

Pentru a se putea efectua asemenea plăți, Departamentele respective vor înainta Ministerului de Finanțe – Direcțiunea Generală a Mișcării Fondurilor dispozițiuni de plată la care se vor indica:

– beneficiarul,

– suma ce urmează a se achita,

– sub ce formă (acreditive, avansuri sau achitarea integrală a mărfii predate),

– copie după ord. de comandă sau dispoziția de livrare primită de la S.S.

Aproviz. sau Departamentul respectiv, precum și după aprobarea Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului.

De asemenea, în cererea de fonduri se va arăta precis articolul din Convenția de Armistițiu la care se impută cheltuiala.

La cererea Departamentelor, Ministerul Finanțelor – Dir. Generală a Mișcării Fondurilor va putea face plăți direct întreprinderilor particulare reprezentate prin oficii sau birouri de vânzare – care au furnizat efectiv materiale sau prestat servicii Comandamentului Aliat din România în virtutea obligațiunilor din Convenția de Armistițiu.

Aceste plăți vor putea atinge cel mult 80% din valoarea materialelor livrate sau serviciilor prestate, pe baza actelor justificative depuse.

Restul de 20% urmând a se plăti fie de Departamentul prin care s-a executat comanda, fie tot de Ministerul Finanțelor, însă numai după ce actele de cheltuieli au fost verificate și găsite bune de plată.

Ministerul Finanțelor – Dir. Generală a Mișcării Fondurilor va înștiința Departamentul care a cerut aceste plăți, precum și Departamentul prin care urmează a se face regularizarea acestor cheltuieli.

Autoritatea care acordă sau a cerut să se acorde avansul va lua toate măsurile necesare pentru a se asigura de capacitatea de fabricație a întreprinderii căreia i s-a dat comanda, precum și de capacitatea morală a conducătorilor respectivi.

În acest scop se va urmări ca:

a) Ofertanții, comercianții sau industriașii să producă actele doveditoare că au firmă înscrisă.

Nu se va pretinde obligațiunea de a avea firmă înscrisă producătorilor direcți, atunci când aceștia oferă produsele lor proprii, cum ar fi, de exemplu: producătorii agricoli, proprietarii de păduri de lemne de foc, furaje, zarzavaturi, cereale etc.

b) Să se constate că întreprinderea respectivă posedă capacitatea de producție corespunzătoare comenzii care s-a dat.

c) Să nu fie în stare de faliment.

În consecință, pentru că la acordarea avansurilor legea nu prevede nici scrisori de garanție și nici înscrieri ipotecare, autoritățile care pun la dispoziția diferitelor întreprinderi asemenea avansuri vor cere, pe lângă capacitatea juridică a ofertanților, și capacitatea tehnică pentru executarea comenzilor ce se vor da.

*

Avansurile care se acordă firmelor sau întreprinderilor vor fi folosite numai în scopul executării comenzilor.

Direcțiile Departamentelor, precum și orice Instituțiune Publică, care a dat avansuri diferitelor întreprinderi publice sau private, sunt obligate să verifice, până la efectuarea comenzii, modul de folosire a avansurilor de către întreprinderi.

În caz de neexecutarea în termen a comenzilor date prin Direcțiile de resort din S.S. Ind. Război, se va putea acorda, dacă se crede oportun, un nou termen, cu aplicarea de penalități bănești pentru întârzieri, așa cum se precizează în art. respectiv în scrisoarea de comandă tip ce se utilizează de S.S.I.R. pentru comenzile sale din F.A.N. supuse prevederilor L.C.P.

Penalitățile nu se aplică în cazul când se dovedește forță majoră.

Aplicarea penalităților nu exclude aplicarea celorlalte sancțiuni legale.

În caz de rezilierea comenzii, din cauză de neexecutare totală sau parțială sau din orice alte cauze, întreprinderea este obligată a restitui imediat sumele ce nu se pot justifica, ca fiind cheltuite în vederea executării comenzii.

Materialele cumpărate în vederea executării comenzii, precum și produsul în stadiul de fabricație în care se găsește în momentul repartiției comenzii, trebuie ținut la dispoziția Statului.

Contravaloarea lor se impută asupra avansului.

În caz de nejustificare sau nerestituire imediată a sumelor datorate din avans, se va deschide acțiune publică contra întreprinderii respective, după procedura prevăzută de art. 11 din lege. Pentru garantarea recuperării sumelor care s-au dat ca avans mărfurilor aflate la furnizori sau întreprindere, se vor bloca și sechestra până la evacuarea și ridicarea lor.

Ministerul Finanțelor, prin serviciul special creat prin art. 8 al Legii nr. 61/1945, cu modificările ulterioare, va verifica normele după care se dau comenzile, modul cum se întrebunțează avansurile și celelalte sume puse la dispoziția Departamentelor și celorlalte instituții publice, pentru orice fel de cheltuieli făcute în vederea executării Convenției de Armistițiu, precum și mersul lucrărilor, respectarea termenelor de livrare și aplicarea tuturor celorlalte dispoziții din Legea nr. 61/1945 cu modificările ulterioare.

VII. REGULARIZAREA PLĂȚILOR

Cheltuielile necesare executării Convenției de Armistițiu pentru exercițiul 1945/1946 care se efectuează după normele și în condițiunile prevăzute în Legea nr. 61/1945 au fost înscrise în bugetul statului la un credit unic.

Sumele necesare departamentelor pentru acoperirea cheltuielilor vor fi cerute Direcțiunii Generale a Mișcării Fondurilor, sub formă de avans de la portofoliu prin adresă însoțită de justificarea nevoilor ce trebuie satisfăcute.

Direcția Generală a Mișcării Fondurilor va întocmi formele de plată necesare prin emiterea de cecuri în favoarea Direcțiunilor de contabilitate de la departamentele care se ocupă cu executarea de lucrări și prestarea de servicii în cadrul Convenției de Armistițiu, anunțând în scris de îndată efectuarea acestei operațiuni.

Pentru M.R. și alte instituții care au conturi la B.N.R. plata lucrărilor și serviciilor se va efectua prin alimentarea conturilor lor respective.

Direcțiunile de contabilitate de la departamente la rândul lor se vor îngriji ca toate plățile să se facă pe baza actelor și în conformitate cu dispozițiunile prevăzute de Legea nr. 61/1945 cu modificările ulterioare.

Pentru contabilizarea în scripte a cheltuielilor efectuate din fondurile puse la dispoziție sub formă de avans de la portofoliu, Direcțiile de Contabilitate ale Ministerelor vor înainta lunar Dir. Generale a Bugetului și a Contabilității Generale a Statului o situație de sumele plătite, grupate pe categorii de cheltuieli, după cum sunt prevăzute în Convenția de Armistițiu pentru ca pe baza acestei situații, să se alcătuiască decizia de repartizare a creditelor necesare din fondul unic, astfel cum se prevede la art. 22 din legea bugetară.

Creditul repartizat prin decizie ministerială pentru contabilizarea cheltuielilor se înregistrează în scripte și conturi, ca și creditele extraordinare bugetare, trecându-se atât în scripte, cât și pe ordonanțele de plată în locul numărului de decret-lege, numărul deciziei Ministerului Finanțelor prin care s-a repartizat creditul.

În limita creditelor repartizate și pe baza actelor justificative de cheltuieli, ministerele vor emite ordonanțe de plată asupra gestionarului Direcțiunii Generale a Mișcării Fondurilor, pentru ca aceasta prin contabilizarea lor la plăți să se poată descărca de sumele avansate de la portofoliu.

De la creditul unic prevăzut în bugetul pe exercițiul 1945/1946 pentru cheltuielile necesare executării obligațiilor armistițiului se vor angaja și lichida, potrivit normelor de mai sus, numai cheltuielile ce se efectuează din fondurile sau avansurile ce se pun la dispoziția departamentelor după 1 aprilie 1946, din resursele bugetului pe exercițiul curent.

Cheltuielile făcute din fondurile în numerar puse la dispoziție de către Ministerul Finanțelor prin Dir. Generală a Mișcării Fondurilor până la 31 martie 1945 vor fi angajate, lichidate și ordonanțate din creditul extraordinar cu acoperire specială nelimitat deschis prin Legea nr. 61/1945 chiar dacă aceste cheltuieli s-ar efectua în cursul exercițiului 1945/1946, iar actele justificative ar purta o dată ulterioară datei de 1 aprilie 1945.

În acest scop, se vor repartiza departamentelor, de către Dir. Generală a Mișcării Fondurilor din Ministerul de Finanțe din creditul extraordinar special susmenționat, cote în limita sumelor achitate până la 31 martie 1945.

Menționăm că contabilizarea cheltuielilor se impune să fie făcută în modul arătat mai sus, deoarece avansurile puse la dispoziție până la 31 martie 1945, din care s-au făcut sau se vor face aceste plăți sunt acordate din resurse ce au fost destinate să alimenteze creditul extraordinar special nelimitat deschis prin Legea nr. 61/1945.

În cazul când se constată că departamentele posedă acte de cheltuieli efectuate până la 31 martie 1945, pentru care nu au avut acoperirea necesară, valoarea lor va fi suportată din creditul unic prevăzut în bugetul general al Statului pe exercițiul 1945/1946 considerându-se drept creanță din exercițiile închise.

*

La finele fiecărui exercițiu, gestionarul Dir. Generale a Mișcării Fondurilor va întocmi un cont General de Gestiune al operațiunilor de mânăuire făcute în cursul exercițiului, din fondurile administrate conform prezentei legi, iar Direcțiunea Generală a Contabilității Statului va alcătui, tot la finele exercițiului,

un cont general de execuție în cursul exercițiului, a creditelor extraordinare speciale nelimitate deschise în baza prezentei legi.

Aceste conturi anuale se vor înainta Înaltei Curți de Conturi pentru verificarea și judecata în termen de 3 luni de la expirarea exercițiului.

Toate cumpărăturile și cheltuielile făcute de Primăria Municipiului București în cadrul obligațiunilor ce decurg din Convenția de Armistițiu se vor face și justifica potrivit art. 17 din Legea nr. 61/1945.

Regularizarea contabilă a acestor chetuieli se va face prin Ministerul de Interne – Direcția Contabilității.

*

Nici un Departament sau orice altă Instituție Publică nu va putea cere Ministerului de Finanțe fonduri în legătură cu Convenția de Armistițiu, decât dacă va avea avizul Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului că cheltuiala pentru care solicită suma respectivă se încadrează în Convenția de Armistițiu, cu specificarea art. respectiv.

Autoritățile Publice care depind de un Departament se vor adresa Ministerului de Finanțe pentru sumele necesare, numai prin Direcția Contabilității Departamentului de care depind.

◆

Arhivele Statului București, fond Ministerul Finanțelor, Oficiul de Studii, dosar 426/1945, f. 1-14.

70

1945 aprilie 11, Londra. Telegramă trimisă de Winston Churchill președintelui Franklin Delano Roosevelt prin care prim-ministrul britanic își exprimă părerea că S.U.A. ar trebui să preia apărarea democrației în România.

Londra via Armata S.U.

11 aprilie 1945

0044 Z/TORO 003 Z

Primul-ministru către președintele Roosevelt. Personal și strict.

România. Probabil că ați văzut diversele noastre telegrame către ofițerii britanici în privința Comisiei de Control în România. În problemele românești noi am urmat conducerea dvs. din motivele pe care vi le-am comunicat în al meu nr. 905 și vom continua să procedăm la fel.

V-am fi recunoscători dacă v-ați asuma o parte din sarcina de a da refugiu personalităților române pe care dvs. și noi i-am sprijinit, dacă viețile lor ar fi în pericol.

Rădescu este deja în mâinile noastre. Acum se pune problema regelui și a reginei mame. Am spus, fără ezitare, că, dacă ei nu au alt refugiu, pot veni la noi, dar sper că dvs. ne veți despovăra într-o măsură, întrucât dvs. luați conducerea (the lead) în România.

◆

Publicat în *Roosevelt and Churchill. Their Secret Wartime Correspondance*, p. 625-626, apud Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americane (1944-1947)*, Editura Iconica, București, 1993, p. 144-145.

1945 aprilie 16, <București>. Situație statistică a Direcției generale a Mișcării Fondurilor privind angajamentele de plată ale României pentru întreținerea armatelor aliate, respectiv sovietice, conform Convenției de Armistițiu (evaluate în milioane lei).

SITUAȚIA

angajamentelor de plată pentru întreținerea armatelor aliate, conform Convenției de Armistițiu, la data de 14 aprilie 1945, inclusiv (în milioane lei)

	Sume cerute	Sume acordate	Rest de plată
1. Nevoi directe	26 000	26 000	–
Total 1:	<u>26 000</u>	<u>26 000</u>	<u>–</u>
2. Coșenzi M. Război	101 700,6	59 868,1	41 832,5
3. Coșenzi S.S. Marină	5 357,5	3 210	2 147,5
4. Coșenzi S.S. Aer	<u>683,8</u>	<u>600</u>	<u>83,8</u>
Total 2, 3, 4:	107 741,9	63 678,1	44 063,8
5. Coșenzi prin Inst. și Asociații			
– Incoop.	–	–	–
– Dir. Pescăriilor	160	160	–
– Comerțul Zahărului	4 166,1	2 736,9	1 429,2
– Oficiul de Hârtie	625,5	545	80,5
– Asoc. Prof. Țesăt.	1 215,5	945,5	270
– ODELAP.	600	590	10
– Ec. Funcț. Publici	97	77,6	19,4
– C-la Coop. Imp. Exp.	1,1	1,1	–
– OLEMN.	28,3	28,3	–
– „(acreditive)	520	520	–
– CAFA.	50	15	35
– „(B.T. Zahăr)	41	41	–
– S.A.R. Chibrituri	297,6	217,4	80,2
– Petrol – cec	1 818,1	1 818,1	–
– „ blocări credit	17 576,5	17 576,5	–
– „ „ cont	4 324,7	4 324,7	–
– Astra Vag. (tren atel.)	600,7	450	150,7
– M.Ec. Naț. (Olemn)	1 350	1 350	–
– „ (cai)	2 998,5	1 780,5	1 218
– OCEF.	7 137,8	6 284,6	853,2
– Uniunea Exp. Animale	1 703,3	1 040	663,3
– M. Ec. Naționale (anim.)	1 000	500	500
– Astra-Vag.-Reșița	18 870,5	1 414,5	17 456
– Utilaj Industrial M. Ec. Naț.	51	51	–
– Concordia – Utilaj Ind.	<u>50</u>	<u>50</u>	<u>–</u>
Total 5:	65 283,2	42 517,7	22 765,5
6. Coșenzi prin Reg. Stat și prin serv. publice			
– C.A.M.	5 261,6	5 261,6	–
– M.A.T.	–	–	–
– C.F.R. (pod. Seghedin)	500	100	400

- „ (rep. locomot.)	5 195	315	4 880
- „ „ „	3 712	623,2	3 088,8
- „ „ (vag. cist. art. 11)	1 054,8	-	1 054,8
- „ „ „ „ 12)	1 414,8	-	1 414,8
- Pref. Covur. (barăci)	40	40	-
- „ Vâlcea (post Brezoi)	<u>0,800</u>	<u>0,800</u>	-
Total 6:	17 179	6 340,6	10 838,4
7. Servicii			
- C.F.R. (transp.)	18 980	16 100	2 880
- S.A.R.T.	1 468,1	1 321	147,1
- Pref. Covur. (sal. munc.)	260	130	130
- P.C.A.	1 900	1 900	-
- M. Int. (drum Ism. Tu!cea)	32	32	-
- „ (Expl. Comunale)	50	50	-
- Pref. Tv. Mare (translat. și telef.)	0,7	0,7	-
- Dir. G-lă P.T.T.	<u>243</u>	<u>60</u>	<u>183</u>
Total 7:	22 933,8	19 593,7	3 340,1
8. Întreț. Comis. Aliate și Comandamente			
- direct București	1 562,7	1 462,7	100
- Prefecturi (M. Int.)	1 100	1 100	-
- Primăria București	1 692,8	1 664	28,8
- M. Int. (Chelt.div.)	1 000	1 000	-
- Pref. Covur. (instal. și întreț.)	20	20	-
- Comisia de Armistițiu	<u>21,1</u>	<u>21,1</u>	-
Total 8:	5 396,6	5 267,8	128,8
9. Refug. cu sila			
M. Af. Interne	<u>5 500</u>	<u>5 300</u>	<u>200</u>
Total 9:	5 500	5 300	200
10. Restit. Bunuri Sov.			
- Adm. Lichid. Transnis.	600	600	-
- Of. CNR. Basarab. și Bucov.	550	450	100
- Secret. Gl. Rest. Bunuri Gen. Cassian (Vasilescu)	5 403	2 500	2 903
- Departamente			
Dir. Teatrelor	40	40	-
M. Af. Străine (Leg.)	846,4	846,4	-
„ (discuri)	20	20	-
„ (Dacia Traiană)	28	28	-
„ (broșura)	0,8	0,8	-
Prefecturi	745	745	-
M. Af. Interne	1 868	1 868	-
„ (vite restit.)	1 000	500	500
„ (conducta C. Vodă - Constanța)	93,5	93,5	-
C.F.R.	20	20	-
M. Agriculturii	75,3	75,3	-
„ (vite restit.)	700	350	350
M. Sănătății	80,2	80,2	-

M. Cultelor și Arte	2,5	2,5	-
M. Ec. Naț. (Măs. și Greut.)	1,800	1,800	-
M. Justiției	4,0	4,0	-
M. Lucr. Publice	4,1	4,1	-
M. Ed. Naționale	20	20	-
P.T.T.	200	100	100
M. Propag. Naț. (ONC. rest.)	364,6	219,9	144,7
Radiodifuziune	205,6	205,6	-
R.E.B.I.A.Z.	80	80	-
Inst. Statistică	<u>0,143</u>	<u>0,143</u>	-
Total 10:	12 952,9	8 855,2	4 097,7
11. Incoop. prin credit.	<u>15 800</u>	<u>15 800</u>	-
Total 11:	<u>15 800</u>	<u>15 800</u>	-
Total g-ral numerar:	278 787,4	193 353,1	85 434,3
S.A.R. Zahăr – bonuri de tezaur		366,8	-

Detalii asupra sumelor date Înalțului Comandament Aliat (Sovietic)

Septembrie 1944	lei 7 000 000 000
Octombrie	" -
Noiembrie	" 5 000 000 000
Decembrie	" 5 000 000 000
Ianuarie 1945	" 4 000 000 000
Februarie	" 3 000 000 000
Martie	" <u>2 000 000 000</u>
<u>Total lei 26 000 000 000</u>	

Arhivele Statului București, fond Ministerul Finanțelor, Oficiul de Studii, dosar nr. 424, f. 87-89.

72

1945 aprilie 28, București. Fragment din jurnalul lui A. Pavlov, consilier politic în Comisia Aliată de Control din România. Discuția cu M. Ghelmegeanu privind măsurile ce le va lua în scopul îndeplinirii condițiilor din Convenția de Armistițiu.

Из дневника А.П.Павлова

Секретно
Экз. № 2
28 апреля 1945 г.
№ 071

ЗАПИСЬ БЕСЕДЫ С ПРЕДСЕДАТЕЛЕМ
РУМЫНСКОЙ КОМИССИИ
ПО ВЫПОЛНЕНИЮ УСЛОВИЙ ПЕРЕМИРИЯ
Господином М. ГЕЛЬМЕДЖАНУ

14 апреля с.г. меня посетил новый председатель румынской комиссии по выполнению условий перемирия Г-н М. Гельмеджану. Представившись, Г-н М. Гельмеджану изложил свои взгляды на дальнейшую работу возглавляемой им комиссии. Коснувшись вопроса о

методах работы последней, Г-н Гельмеджану заявил, что вопросы, связанные с выполнением перемирия, несомненно являются вопросами юридического порядка, но само выполнение перемирия не может органичиться (как это было при С. Радулеску) спорами о толковании той или иной статьи, а должно давать повседневно конкретные практические результаты.

Исходя из этого, он, Гельмеджану, приступив к работе, немедленно принялся за реорганизацию комиссии. Таким образом, был создан отдел экономической статистики, имеющий целью сбор необходимых для работы комиссии данных, что даст возможность поставить ее работу «на основу научных и технических данных — Соглашение о перемирии должно быть не только государственным, административным актом, но документом широко известным, правильно понятным и добросовестно выполняемым всем народом».

«Мы хотим показать народу — продолжал Г-н Гельмеджану — что несмотря на все трудности, переживаемые народом, только точное и честное выполнение условий перемирия открывает перед ним перспективы будущего расцвета. Необходимо показать народу, что нынешние трудности являются переходящими. Я считаю, что это перемирие является пробным камнем для будущности Румынии».

Далее Гельмеджану остановился на нескольких словах на средстве осуществления намерений комиссии в несложных условиях, подчеркнув, что эти намерения полностью разделяются правительством в целом. При этом он подробно изложил новую организационную структуру комиссии, отметив, что благодаря ей, исполнительная власть привлечена в большей мере, чем это было до сих пор, к выполнению задач, вытекающих из Соглашения о перемирии.

Я сказал, что слышал о том, что при уходе С. Радулеску с поста председателя комиссии по выполнению условий перемирия, в комиссии осталось множество неразрешенных вопросов и документов, в том числе, требований СКК.

Отвечая на это замечание, Гельмеджану заявил, что еще до своего ко мне визита, он отдал распоряжение о том, чтобы ему подготовили списки трех категории вопросов: список вопросов, не получивших до сих пор своего разрешения, список спорных вопросов и список тех спорных вопросов, по которым комиссия по выполнению условий перемирия обратилась к правительству с ходатайством о демарше перед СКК.

Я заметил, что следует более всего остерегаться образования четвертой категории вопросов, а именно — искусственно созданных, выдуманных, отвлекающих комиссию от деловой работы на путь схоластических дискуссии. Эти вопросы любил прежний председатель комиссии и они то и являются самыми опасными из всех вопросов, возникающих при работе комиссии.

На это Гельмеджану ответил, что просит учесть тот факт, что и те вопросы, по которым были сделаны оговорки, все же приводятся в исполнение, упомянув при этом, в порядке примера, о вопросе о трофейном имуществе, о заказах произведенных румынским правительством в Германии, о судах, присылаемых на ремонт в Румыни и служащих больше для коммерческих целей, чем для

удовлетворения нужд фронта. Все требования по этим вопросам — сказал Гельмеджану — хоть и с оговоркой, но выполняются. Я согласен с тем — добавил Гельмеджану — что работа комиссии не заключается в юридическом крючкотворстве и затягивании выполнения обязательств, но просил бы не рассматривать недоброжелательно те случаи, когда разрешение некоторых вопросов потребует и их юридического толкования либо обсуждения.

В заключение беседы я подчеркнул, что политические заявления и обещания лишь постольку имеют цену, постольку они подкрепляются делами и практическим осуществлением.

Гельмеджану ответил, что в его, почти 20-ти летней политической карьере, он всегда руководился этим принципом. На этом беседа закончилась.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ СОВЕТНИК
ПРИ СКК В РУМЫНИИ
А. Павлов

отп. 4 экз.

- 1 — т. Молотову
- 2 — т. Вышинскому
- 3 — IV Европейских
- 4 — в дело

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 119–120, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura României, opis 33, mapa 127, u.a. 5.

Traducere:

Din jurnalul lui
A. P. Pavlov

SECRET

Ex. nr. 2
28 aprilie 1945
Nr. 071

*Notă asupra discuției
cu președintele Comisiei Române pentru Aplicarea
Armistițiului, domnul M. Ghelmegeanu*

În data de 14 aprilie a.c. am fost vizitat de noul președinte al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, domnul Ghelmegeanu.

Prezentându-se, domnul Ghelmegeanu și-a expus intențiile privind activitatea pe viitor în cadrul comisiei pe care o conduce. Referindu-se la metodele de lucru, domnul Ghelmegeanu a subliniat că problemele legate de respectarea armistițiului sunt, fără îndoială, probleme de ordin juridic, însă îndeplinirea armistițiului nu se poate limita (cum a fost în timpul lui S. Rădulescu) doar la divergențele privind interpretarea unui sau altui articol, ci trebuie să dea zilnic rezultate concrete.

Ținând cont de cele menționate, el, Ghelmegeanu, începându-și activitatea, a trecut neîntârziat la reorganizarea comisiei. Astfel, a fost creat un departament pentru statistică economică care are drept scop strângerea datelor necesare

activității comisiei care îi vor da posibilitatea să-și întemeieze activitatea „pe date științifice și tehnice. Convenția de Armistițiu nu trebuie să fie doar un act guvernamental și administrativ, ci un document larg cunoscut, corect înțeles și îndeplinit cu bună-credință de întreg poporul“.

„Noi dorim să arătăm poporului – a continuat domnul Ghelmegeanu – că, cu toate greutățile prin care trece poporul, numai o respectare fidelă și onestă a condițiilor armistițiului îi va deschide perspectivele spre progres. Este necesar să se arate poporului că greutățile prezente sunt trecătoare. Eu consider că acest armistițiu este piatra de încercare pentru viitorul României“.

În continuare Ghelmegeanu s-a referit pe scurt la mijloacele de realizare a intențiilor comisiei conduse de el, subliniind că aceste intenții sunt împărtășite în totalitate de guvern. Totodată, el a expus pe larg noua structură organizatorică a comisiei, evidențiind că datorită ei puterea executivă va fi antrenată într-o măsură mai mare decât până în prezent în rezolvarea sarcinilor ce decurg din Convenția de Armistițiu.

Am auzit, i-am menționat, că după retragerea lui S. Rădulescu din funcția de președinte al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, au rămas nesoluționate numeroase probleme, acte și de asemenea cereri ale Comisiei Aliate de Control.

Răspunzând la această observație, Ghelmegeanu a menționat că înainte de vizita lui la mine a dat dispoziție să-i fie prezentate liste pe trei categorii de probleme: o listă de probleme ce nu au fost soluționate până în prezent; o listă de probleme controversate și o listă a acelor probleme controversate pe care Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului le-a prezentat Guvernului cu solicitarea de a se face demersuri pe lângă Comisia Aliată de Control.

Am remarcat, că înainte de toate, este necesar să se evite o a patra categorie de probleme și anume a celor create artificial, născocite, care deviază comisia de la activitatea sa lucrativă pe calea unor discuții scolastice. Fostului președinte al comisiei îi plăceau aceste probleme și tocmai acestea sunt cele mai periculoase aspecte ce apar în activitatea comisiei.

La aceasta Ghelmegeanu a cerut să se țină seama de faptul că și aceste probleme, privite cu reticență, sunt totuși înaintate spre rezolvare, dând ca exemplu pe cele referitoare la bunurile capturate, la comenzile făcute de Guvernul român în Germania, vasele trimise în România pentru reparații mai mult în scopuri comerciale decât pentru a satisface cerințele frontului. Toate dezideratele acestor probleme, a spus Ghelmegeanu, sunt îndeplinite cu toate că există rețineri. „Eu sunt de acord, a adăugat Ghelmegeanu, că activitatea comisiei nu constă în chițibușării juridice și în tergiversarea obligațiilor, însă aș cere să nu se considere rea-credință situațiile în care, pentru rezolvarea unor probleme, este necesară și o interpretare sau o examinare juridică a acestora.“

În încheierea discuției am subliniat faptul că declarațiile și promisiunile politice au valoare numai dacă sunt susținute de fapte și realizări practice.

Ghelmegeanu a răspuns că în cariera sa politică de aproape 20 de ani s-a condus întotdeauna după acest principiu.

Cu aceasta discuția a luat sfârșit.
Consilier politic în cadrul
Comisiei Aliate de Control din România

PAVLOV

SS.

Dactilografiat în 4 exemplare
1 tovarășului Molotov
2 tovarășului Vâșinski
3 Departamentului IV European
4 la dosar

73

1945 mai 1, București. Raport al reprezentantului american în Comisia Aliată de Control în România, gen. C.V.R. Schuyler, către Comitetul Mixt al Șefilor de Stat Major privind situația din România și Bulgaria.

ANEXĂ

Situația actuală din România și Bulgaria

1. A comenta rapoartele principalilor reprezentanți americani din Comisiile Aliate de Control pentru România (Apendice „A“) și Bulgaria (Apendice „B“).

Concluzii

2. Poziția reprezentanților americani în Comisiile Aliate de Control pentru România și Bulgaria este cu totul nesatisfăcătoare și constituie o situație preocupantă.

3. Politica Rusiei în țările acestea și cele asemănătoare este unul din factorii foarte importanți în problema generală a relațiilor noastre cu Rusia și în politica față de ea. Această problemă este o chestiune politică, deciziile privitoare la ea trebuind să fie luate la nivel politic.

4. Există, totuși, doi factori militari, care ar trebui luați în considerație în această privință.

a. Din punct de vedere militar ar fi irealizabil să se opună rezistență cu succes rușilor în această zonă.

b. Dacă rușii folosesc succesul lor pentru a-și asigura controlul asupra României și Bulgariei și încearcă să instituie un regim similar în Ungaria, Austria și Germania răsăriteană, s-ar crea o situație care ar putea cere o sporire a forțelor noastre în Europa peste cele luate acum în considerație. Un astfel de spor, oricare ar fi rezultatul final al situației, s-ar repercuta negativ asupra efortului împotriva Japoniei.

Recomandare

5. Să se ceară Secretarului de la Război și Secretarului de la Marină să transmită împreună Secretarului de Stat o copie a acestui raport și anexe.

APENDIX „A“
*Reprezentanța militară a Statelor Unite
în Comisia Aliată de Control pentru România
1 mai 1945*

Subiect: Situația actuală din România

Către: Secretariat. Comitetul Mixt al Șefilor de Stat Major

Este anexat pentru a fi luat în considerație de dvs., raportul intitulat „Situația actuală din România“. Acest raport cuprinde părerile șefului Reprezentanței Militare a Statelor Unite în Comisia Aliată de Control pentru România privind situația din România, mai ales în ceea ce privește planurile viitoare, acțiunile politice și prestigiul Statelor Unite.

/s/ C.V.R. Schuyler
General de brigadă, S.U.A.
Reprezentant șef

ANEXĂ LA APENDICELE „A“
*Reprezentanța militară a Statelor Unite
în Comisia Aliată de Control pentru România
30 aprilie 1945*

Situația actuală în România

I. Scopul și bazele de fapte

1. Scopul acestui document este:

a. A prezenta, din punct de vedere al Reprezentanței Statelor Unite în Comisia Aliată de Control pentru România, o scurtă schiță a acelor faze ale situației actuale din România, care pot afecta direct planurile viitoare, acțiunile politice și prestigiul Statelor Unite.

b. A examina diversele direcții posibile de acțiune, care apar practicabile în aceste împrejurări și

c. A recomanda acea direcție de acțiune care apare ca cea mai recomandabilă.

2. Faptele prezentate în paragrafele următoare ale acestui raport sunt sprijinite pe date cuprinse în telegramele și rapoartele documentare ale Reprezentanței Statelor Unite în Comisia Aliată de Control, România, și ale Misiunii Statelor Unite, România.

II. Activitatea Comisiei Aliate de Control, România

1. Prin Convenția de Armistițiu semnată la 12 septembrie 1944 (Tab. „A“), controlul executării de către România a condițiilor de armistițiu a fost încredințat Comisiei Aliate de Control. Prin acordurile suplimentare ulterioare între cei trei mari aliați, Rusiei Sovietice i-a fost acordat rolul principal executiv în această comisie. Era de așteptat ca Marea Britanie și Statele Unite să participe numai într-o măsură restrânsă.

2. Personalul Reprezentanței Statelor Unite în această comisie a sosit la București la sfârșitul lui noiembrie 1944. El a găsit comisia pe deplin organizată de ruși și funcționând în întreaga Românie. Reprezentanța britanică sosisese aproximativ cu o lună mai devreme (decât cea americană, n.ed.).

3. Scurt timp după sosirea lor, cele două reprezentanțe, britanică și americană, au fost informate de locțiitorul rus al președintelui (Comisiei, n.ed.) că

nu se așteaptă ca ele să exercite o autoritate executivă, ci că rolul lor va fi limitat la acela de observatori. Această situație a continuat până în prezent.

4. În ciuda repetatelor proteste, reprezentanțele britanică și americană nu au fost informate în ceea ce privește natura directivelor politice sau a altor instrucțiuni trimise Guvernului român în numele Comisiei, nici nu au fost invitați acești reprezentanți să participe la conferința în care planurile Comisiei și acțiunile politice au fost discutate. Informațiile în ceea ce privește acțiunile întreprinse de Comisie au fost obținute aproape în întregime din surse românești. Întrebările adresate mai târziu membrilor ruși ai Comisiei în această privință au obținut răspunsuri numai de caracter foarte general. Ședințe ocazionale ale celor trei reprezentanți șefi aliați au fost ținute într-adevăr ca și ședințe la un nivel mai scăzut a șefilor diverselor secțiuni ale Comisiei. Aceste ședințe au fost, totuși, convocate aproape întotdeauna la cererea specifică a reprezentanților britanic sau american și întrebările au primit răspuns numai în termeni generali și imprecisi. S-a binevoit să se dea informații exacte numai când ele fuseseră deja difuzate public. De mai multe ori, cereri specifice ale reprezentanților britanic și american pentru ședințe în care să se discute probleme actuale critice au fost sau respinse sau ședințele au fost amânate pentru una sau două săptămâni când schimbările în situație făceau discuțiile fără obiect.

5. Activitatea Reprezentanței Statelor Unite a fost serios obstructionată prin aplicarea unui număr al restricțiilor ruse, care pot fi interpretate numai ca parte a unui plan deliberat de a împiedica dezvoltarea intereselor comerciale americane, de a diminua prestigiul și de a împiedica efortul lor de a se ține la curent cu toate fazele situației actuale. De exemplu:

a. Toate cererile pentru intrarea în România a corespondenților de presă americană au fost fie refuzate, fie ignorate. /.../

c. Aprobările pentru avioanele americane care aduceau provizii și personal de înlocuire pentru Reprezentanța Statelor Unite au fost reținute timp de trei săptămâni. /.../

d. Un număr de scrisori către Comisia de Control, semnate de reprezentantul șef al Statelor Unite, cerând răspunsuri precise asupra unor probleme importante, au fost fie complet ignorate, fie au căpătat răspunsuri verbale neangajante (non comittal), date printr-un ofițer de legătură după lungi amânări.

e. Personalului de înlocuire pentru Reprezentanța Statelor Unite și personalului suplimentar pentru Misiunea Statelor Unite (Departamentul de Stat) li s-a permis intrarea în România numai cu aprobarea specifică a Comisiei. Aceste aprobări au cerut de la o săptămână la două luni și au necesitat supunerea în fața Comisiei a numelui, locului și datei nașterii, cetățeniei și naționalității, scopul și durata vizitei, precum și alte date similare pentru fiecare persoană.

f. Persoanele care întreprind cercetări din partea Reprezentanței Statelor Unite pot călători normal în afara Bucureștiului numai când sunt însoțite de un ofițer de legătură rus. Înțelegerile pentru deplasări de această natură necesită una până la trei săptămâni. Reprezentanții ruși din Comisie aflați în provincie refuză să răspundă la întrebările privind progresele activităților Comisiei, spunând că astfel de informații pot fi date numai de la sediul din București al Comisiei.

Membrii Reprezentanței britanice au fost supuși la restricții similare.

6. Într-un număr de cazuri, Comisia de Control a interpretat anumite articole ale Convenției de Armistițiu într-un mod impropriu, după opinia reprezentantului Statelor Unite, și care sporește de câteva ori sarcinile de

armistițiul ale României astfel cum ele au fost luate în considerație de Puterile semnatare. De exemplu:

a. Prin interpretarea art. 5 s-a cerut României să restituie Rusiei Sovietice un mare număr de cetățeni români care locuiau anterior în provinciile Basarabia și Bucovina de Nord, devenite prin armistițiu părți ale Rusiei Sovietice.

b. Prin art. 7 s-a cerut României să livreze Rusiei Sovietice ca trofee de război mari cantități de echipament și stocuri industriale, cumpărate anterior de România din Germania. Printre aceste articole se află cantități de echipament pentru forări petroliere, multe fiind proprietatea companiilor petroliere americane și britanice. Unele conducte de benzină aflate în funcțiune și anumite echipamente industriale, considerate esențiale de România pentru menținerea industriei ei au fost de asemenea cerute.

Tot prin acest articol, autoritățile sovietice au cerut ca toate trofee de război să fie livrate într-o bună condiție tehnică. Aceasta impune un imens efort asupra atelierelor de reparații din România și a stocului românesc de piese de rezervă și înlocuire.

c. Prin art. 10 s-a cerut României să contribuie din greu la întreținerea armatelor ruse, care operează departe de frontierele statului român. I s-a cerut să furnizeze nu numai hrană, dar și mari cantități de articole manufacturate precum bandaje, paltoane, cămăși, cizme, șei etc. Plățile în bani efectuate de Guvernul român prin acest articol se ridică la 280 miliarde lei, care echivalează cu 50–200 milioane de dolari, în funcție de rata de schimb folosită în convenție.

d. Prin articolul 11, Rusia Sovietică a cerut ca prețurile din 1938 să fie folosite ca bază pentru determinarea cantităților și articolelor care vor constitui cele 300 milioane (dolari, n.ed.), plata reparațiilor. Stabilirea acestei baze a prețurilor din 1938 a avut drept efect aproape dublarea cantităților ce s-ar fi cerut României să le furnizeze dacă prețurile mondiale actuale ar fi fost luate ca index.

e. Art. 12 cere ca România să restituie Rusiei tot ceea ce s-a luat din Rusia în timpul ocupației române ca echipament de fabrică, locomotive, tractoare și orice alte proprietăți. Comisia de Control a interpretat cuvintele „orice alte proprietăți” ca referindu-se la plata completă a tuturor cerealelor și altor produse ale solului și subsolului, toate vitele, caii, oile și articole similare luate din Rusia, dar care au fost fie pierdute, fie distruse, fie consumate. Rambursarea acestei categorii depășește cu mult, în unele cazuri, cantitățile adevărate care trebuie furnizate Rusiei ca reparații prin art. 10.

f. Prin art. 10, Rusia a cerut României să stabilească o cenzură strictă a radioului și presei până la un punct care să împiedice efectiv răspândirea oricăror știri care nu sunt favorabile acțiunilor politice ale aripii stângi (comuniste).

7. Comisia de Control a emis, de asemenea, un număr de directive în probleme care, potrivit opiniei delegației Statelor Unite, nu au acoperire în Convenția de Armistițiu. De exemplu:

a. Comisia a dat directive de deportare în Rusia pentru munca forțată a locuitorilor de origine etnică germană din România, bărbații între 17 și 45 de ani, femeile între 18 și 30 de ani. Majoritatea acestor oameni sunt cetățeni români care au trăit în țară, toată viața lor. Aproximativ 70 000 de persoane au fost deportate prin acest ordin. Majoritatea lucrează acum în minele de cărbuni din Rusia.

b. Prin acțiunile Comisiei de Control, forțele române din interior, incluzând armata, jandarmeria și poliția au fost drastic reduse până la punctul în care a fost necesar ca trupele ruse să patruleze în orașele românești pentru a asigura ordinea.

8. Funcționarii importanți ai Comisiei de Control au încurajat direct organizațiile comuniste să țină mitinguri deschise cu liderii comuniști și să permită ofițerilor și soldaților sovietici să se amestece nestingherit în mulțimea de la demonstrațiile comuniste. Pe de altă parte, când liderii partidelor istorice din România au cerut audiențe funcționarilor sovietici pentru a discuta situația politică au fost refuzați.

9. Atât reprezentanții Statelor Unite, cât și cei ai Marii Britanii au protestat viguros împotriva multor acțiuni întreprinse de sau în numele Comisiei Aliate de Control. Aproape invariabil aceste proteste au fost primite politicos cu declarația că vor fi comunicate la Moscova. Există puternice mărturii tangibile că nu li s-ar fi acordat o atenție serioasă.

IV. Situația economică din România

1. Datorită expulzării rapide a armatei germane din țară, în decurs de câteva zile, după lovitura de stat de la 23 august 1944, industria românească a ieșit din război aproape intactă cu excepția distrugerilor suferite de la bombardamente de către rafinăriile din jurul Ploieștiului. Industria românească este, totuși, confruntată cu lipsuri critice de materii prime, dintre care numai o parte sunt disponibile în țară. Lipsurile majore includ bumbac, cărbune, aramă și tutun.

2. Începând la puțin timp după 23 august 1944 și continuând până acum, structura industrială și economică a României a fost supusă la o continuă presiune crescândă de către Rusia Sovietică. Unele măsuri luate au fost menționate în secțiunea II mai sus. Această situație este rezumată, mai jos, din punct de vedere economic:

a. Creșterea continuă a cererilor muncitorimii de a participa la conducerea întreprinderilor a dus la actuala activitate cu totul insuficientă a unei mari părți a industriei României.

b. Rusia a plasat direct întreprinderilor industriale românești mari comenzi pentru un număr de produse manufacturate, ca parte a contribuției României la întreținerea armatei rusești (Art. 10 al armistițiului). De exemplu, comenzi recente includ produse ca 10 milioane metri de bandaje, 400 000 cămăși bumbac, 150 000 paltoane, 20 000 costume de damă și rochii, 40 000 perechi de pantofi etc. Aceste comenzi, dacă vor fi executate fie și parțial, vor epuiza complet multe categorii de materii prime rămase în țară.

c. Comenzi de felul celor menționate mai sus trebuie plătite de Guvernul român. 50% din costul total este furnizat ca un aconto către întreprinderile particulare interesate. Aceasta constituie unul dintre cei trei factori majori în situația financiară critică. Vezi Tab. „B” anexat, în care este arătat că totalul biletelor de bancă în circulație s-a dublat aproape din septembrie trecut, că acest total crește alarmant în fiecare săptămână și că aconturile în bani cerute ca rezultat al anumitor interpretări rusești a clauzelor armistițiului au atins deja suma de 284 miliarde lei (aproximativ 50 milioane de dolari). În ultimele săptămâni, rata de schimb a leului s-a ridicat de la 3 000 la 8 000 pentru un dolar. Funcționarii Băncii Naționale a României au exprimat opinia că haosul financiar similar celui cunoscut în Grecia poate fi așteptat în scurt timp, dacă nu sosește ajutor financiar din afară.

d. Institutul Român pentru Cercetări Statistice a publicat următoarele date care indică sporul uriaș al costului vieții în România (nivelul 1933 egal cu 100).

Data	Prețul cu amănuntul	Costul vieții	Produce alimentare	Îmbrăcăminte încălțăminte	Combustibil
1943	1 206,3	773,7	702,5	831,9	495,8
1944	3 453,8	1 922,6	1 063,3	1 460,9	882,2
1945 – ian.	4 365,4	2 712,2	4 395,0	4 902,2	3 202,5
și febr. 1945 – martie	4 928,7	2 712,2	4 395,0	4 902,2	3 202,5

Așadar, comparat cu 1933, costul vieții în România a crescut de 27 de ori.

e. Rusia a refuzat continuu să permită României să importe cantitatea mare de materii din afară. Eforturile de a încheia un acord comercial cu Turcia au fost recent blocate. O misiune economică românească este acum la Moscova, încercând să obțină anumite materiale din Rusia. Majoritatea industriașilor români se îndoiesc că această misiune își va atinge scopul.

f. Comisia Aliată de Control s-a opus tuturor eforturilor Marii Britanii și Statelor Unite de a deschide comunicații comerciale cu România.

g. Adoptarea recentei legi de confiscare a moșiilor mari a slăbit și mai mult încrederea în economia românească. Investitorii potențiali se tem acum că alte legi pot fi adoptate confiscând în mod asemănător întreprinderi industriale, proprietăți urbane, bănci etc. Publicul face eforturi disperate pentru a transforma bunurile sale în valută străină.

h. Rusia a luat cu forța din România mari cantități de echipament de foraj petrolifer de la companiile petroliere care urmau să continue forările de exploatare. Reducerea acestor explorări va aduce în chip necesar în următoarele șase luni o serioasă reducere în producția română de petrol. Pentru un număr de ani, petrolul a fost un export important, iar industria petrolieră a jucat un rol însemnat în economia României.

3. În măsura în care este cunoscut Reprezentanței Statelor Unite, Rusia nu a făcut nici un efort serios pentru a studia situația economică a României sau pentru a-și limita cererile pe baza capacității adevărate a industriei României de a purta povara astfel impusă. De fapt, există mărturii tot mai numeroase care indică o încercare deliberată a Rusiei de a crea confuzie și haos economic, posibil în speranța că, în acest fel, România se va dovedi apoi mai receptivă pentru economia comunistă.

V. Rezumat

1. Comisia Aliată de Control pentru România este dominată în întregime de Rusia Sovietică. Este evident că prin Comisia de Control, Rusia procedează într-un ritm rapid la comunizarea națiunii române, poate cu scopul încorporării, la o dată ulterioară, Uniunii Sovietice.

2. Reprezentanții Statelor Unite și britanic în Comisia Aliată de Control sunt practic neputincioși pentru a schimba cursul actual al evenimentelor din România. Prestigiul Statelor Unite este afectat negativ atât în ochii rușilor cât și al românilor, ca rezultat al acestei situații și al restricțiilor impuse activității Reprezentanței Statelor Unite de către funcționarii ruși ai Comisiei de Control.

3. Actualul Guvern român este un guvern minoritar impus națiunii prin presiunea sovietică. Acest guvern este dominat de Partidul Comunist Român care reprezintă probabil mai puțin de 10% din populația românească. Această vastă majoritate a poporului român este puternic naționalistă și ferm opusă comunismului sub orice formă.

4. Deși, Guvernul român este deja, în largă măsură, comunist va mai trece o lună sau mai mult înainte ca partidul comunist să poată fi considerat ca fiind puternic consolidat politic în România.

5. Comuniștii câștigă treptat controlul industriei României. Programul lor va fi probabil accelerat de o prăbușire financiară care, dacă se continuă cursul actual, poate fi așteptată în următoarele două sau trei luni.

VI. Concluzii

1. Singura posibilitate pentru a împiedica o comunizare deplină a statului român este o acțiune imediată pe următoarele direcții:

a. Crearea unei adevărate Comisii tripartite Aliate de Control pentru România în care reprezentanții celor trei Națiuni Aliate să aibă puteri aproximativ egale (Terminarea operațiilor militare majore în Germania poate oferi un prilej potrivit pentru a cere o reorganizare a actualei Comisii).

b. Lărgirea imediată a actualului guvern Groza prin includerea reprezentării proporționale a tuturor partidelor politice.

c. Deschiderea imediată a relațiilor comerciale dintre România și alte Națiuni Aliate, îndeosebi Marea Britanie și Statele Unite.

d. Instituirea imediată a controalelor efective de către Comisia Aliată de Control pentru a opri iminenta catastrofă financiară și a ameliora situația economică critică.

2. În actuala situație, următoarele orientări apar a fi deschise Statelor Unite.

a. A lăsa în întregime Rusiei Sovietice responsabilitatea pentru acțiuni ulterioare în România, menționând participarea noastră în Comisia Aliată de Control, România, pe baza actuală.

(Această orientare va evita posibilitatea de conflict cu Rusia în problema României. Aceasta va însemna, totuși, că Statele Unite vor continua să împartă responsabilitatea pentru acțiuni care sunt cu totul contrarii principiilor de bază ale Acordului de la Ialta și Cartei Atlanticului.

Aceasta va încuraja de asemenea Rusia să procedeze la fel în alte țări balcanice, în Ungaria, Polonia și poate în Austria și Germania).

b. Retragera completă din Comisia Aliată de Control, anunțând public că responsabilitatea inferioară pentru supraviețuirea activităților acestei țări revine în întregime Rusiei Sovietice.

(Această orientare ar avea avantajul de a evita conflictul cu interesele Rusiei, și în același timp, de a nu scoate din implicarea în alte violări ale politicii asupra căreia s-a căzut de acord la Ialta. Totuși, într-o măsură mai mare decât prin orientarea de la punctul a, aceasta va încuraja activități similare ale Rusiei în alte țări. Acesta ar fi, de asemenea, deosebit de prejudiciabil intereselor comerciale și industriale americane în România.)

c. A informa de îndată Rusia despre intenția noastră de a insista asupra realizării depline a Acordului de la Ialta în România și de a sprijini această orientare prin forța armelor dacă este necesar.

(Nu pare că interesul Statelor Unite în România este suficient de vital pentru a justifica această orientare. Ea nu ar trebui, desigur, luată în considerație

până când nu au fost epuizate toate strădaniile pentru a atinge obiectivele noastre.)

d. A insista pentru realizarea Acordului de la Ialta în România și a libertății de acțiune pentru reprezentanții Statelor Unite în această țară. Sprijinind poziția noastră prin presiune diplomatică, prin anunțarea în public a adevăratei situații din România, prin amenințarea retragerii asistenței economice și financiare acordate Rusiei, prin creșterea activităților noastre de spionaj și contraspionaj pentru a egala activitatea agențiilor similare rusești.

(Luând în considerație numai situația din România, această orientare ar părea pe deplin justificată. Ea ar amâna cu certitudine actualul curent spre întărirea comunismului în această țară și ar putea servi la restabilirea României ca națiune independentă pe plan politic și economic. Dacă această orientare va fi adoptată cât de cât, acțiunea trebuie începută imediat. Pașii inițiali ar trebui să fie cei schițați la paragraful I al acestei acțiuni.)

VII. *Recomandare*

Față de situația din România se recomandă ca Statele Unite să adopte orientarea indicată din Secția VI, paragraful 2 de mai sus. Pentru o eficacitate maximă, ea ar trebui însoțită de acțiuni similare în cazul Bulgariei și Ungariei și, dacă situația o cere, de asemenea în Cehoslovacia, Polonia și Austria.

(s) C.V.R. Schuyler

General de brigadă, Reprezentantul Șef
al Statelor Unite ale Americii

♦

Arhivele Naționale – Washington D.C., R.G. 43, EAC, Mosley, Box 14, apud Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, Sovietizarea României. Percepții anglo-americane (1944–1947), Editura Iconica, București, 1993, p. 146–162.

74

1945 mai 28, București. Ordin al Președinției Consiliului de Miniștri către Ministerul Afacerilor Interne, prin care se solicită efectuarea unui recensământ cu cetățenii sovietici aflați în România.

În legătură cu Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944 și în înțelegere cu Comisiunea Aliată de Control din România, avem onoare a vă aduce la cunoștință următoarele:

A. Toate instituțiile și așezămintele de stat și particulare și întreprinderile de orice fel, precum și toate persoanele private sunt obligate să înainteze, cel mai târziu până la 5 iunie a.c. autorităților polițienești – în comunele urbane – și posturilor de jandarmi – în comunele rurale – tablouri de cetățeni sovietici aflați în serviciul lor; autoritățile polițienești și jandarmerie sus-menționate vor prezenta imediat aceste tablouri Comisiunii Aliate de Control sau împuterniciților săi locali; tablourile vor cuprinde următoarele date: numele (numele de familie, numele de botez și numele de botez al tatălui), locul și data nașterii, ocupațiunea (profesiunea sau funcția în serviciu), domiciliul, starea civilă, componerea și locul unde se află familia, naționalitatea sau supușenia soțului (soției).

B. Directorii de hoteluri, hanuri, pensiuni, căminuri, precum și orice persoană particulară, care oferă locuință comună sau camere separate cetățenilor

sovietici, trebuie să înștiințeze imediat despre aceasta autoritățile de poliție sau jandarmerie cele mai apropiate, care sunt obligate să înscrie și pe acești cetățeni sovietici în tabele întocmite după normele arătate în punctul A și să le prezinte autorității sovietice indicate în același punct A.

Orice abatere de la dispozițiunile de mai sus va atrage după sine sancțiunile prevăzute de legea nr. 651 din 21 decembrie 1944 pentru sancționarea celor vinovați de sabotarea aplicării Convenției de Armistițiu.

În executarea dispozițiunilor de mai sus trebuie să se aibă în vedere că, potrivit Ucazului Prezidium-ului Sovietului Suprem al U.R.S.S. din 8 martie 1941, sunt cetățeni sovietici de asemenea și locuitorii din Basarabia și Bucovina de Nord, cu privire la care textul Ucazului din 8 martie 1941 „asupra restabilirii în cetățenia U.R.S.S. a locuitorilor din Basarabia și asupra dobândirii cetățeniei sovietice de către locuitorii din Bucovina de Nord“ prevede următoarele:

1. Toate persoanele care la data de 7 noiembrie 1917 aveau calitatea de supuși ai fostului Imperiu Rus și care, la data de 28 iunie 1940 locuiau pe teritoriul Basarabiei – precum și copiii lor – indiferent dacă până la data de 28 iunie 1940 aveau sau nu calitatea de supuși români, se consideră repuși în drepturile de cetățeni sovietici cu începere de la data de 28 iunie 1940.

2. Persoanele, dintre locuitorii permanenți ai Basarabiei, care, la data de 7 noiembrie 1917 aveau calitatea de supuși ai fostului Imperiu Rus, dar care la data de 28 iunie 1940, nu locuiau pe teritoriul Basarabiei și care temporar se găseau dincolo de frontierele U.R.S.S.-ului, sunt obligate ca până la data de 1 mai 1941 să se înscrie la reprezentanțele U.R.S.S.-ului ca cetățeni sovietici, fie prezentându-se personal, fie trimițând prin poștă declarația specială cu anexarea pașaportului sau actelor care dovedesc identitatea petiționarului și faptul locuirii permanente în Basarabia.

3. Decretul de față nu se extinde asupra persoanelor menționate în art. 1 și 2 ale prezentului Decret, care până la 28 iunie 1940 dobândiseră orice altă cetățenie străină, precum nici asupra persoanelor care pierduseră cetățenia sovietică prin Decretul Comitetului Superior Central Executiv și al Comitetului Sovietic al Poporului pentru Republicile Sovietice Federative Socialiste Ruse din 15 decembrie 1921.

4. Toate persoanele care la data de 28 iunie 1940 locuiau pe teritoriul Bucovinei de Nord, cu excepția străinilor și persoanelor care ulterior datei de 28 iunie 1940 au fost evacuate în România, precum și cu excepția persoanelor care pierduseră cetățenia sovietică prin Decretul Comitetului Superior Central Executiv și al Comitetului Sovietic al Poporului Republicilor Sovietice Federative Socialiste Ruse din 15 decembrie 1921, sunt recunoscute ca cetățeni ai U.R.S.S.-ului cu începere de la data de 28 iunie 1940.

5. Persoanele care s-au înapoiat din România în Basarabia și Bucovina de Nord ulterior datei de 28 iunie 1940, conform înțelegerii dintre autoritățile sovietice și române, dobândesc cetățenie sovietică din momentul înapoierii.

În modul arătat la punctul A din prezentul ordin circular, urmează să fie înregistrați toți cetățenii U.R.S.S. aflați în România, care au venit în România după 22 iunie 1941, independent din ce parte a teritoriului U.R.S.S. sunt veniți, cu excepția cetățenilor români, care sunt în curs de transferare sau au fost transferați în România de către Guvernul U.R.S.S., începând din aprilie 1945.

Nu vor fi înregistrați cetățenii sovietici ce se găsesc în serviciul instituțiilor de stat sovietice, colaboratorii Comisiei Aliate de Control și militarii din unitățile și serviciile Armatei Roșii.

C. Persoanele care s-au evacuat din Basarabia în România între 28 iunie 1940 – 22 iunie 1941 vor fi înregistrate tot după normele de la punctul A, dar în liste separate.

D. În sfârșit și numai într-un scop de evidență administrativă se va întocmi potrivit normelor de la punctul A o a treia listă, în care vor fi trecute toate persoanele evacuate din Bucovina de Nord în România între 28 iunie 1940 și 22 iunie 1941.

Cele trei feluri de liste, sus-amintite, vor fi centralizate pe prefecturi și redactate în câte patru exemplare, din care unul se va păstra în arhiva Prefecturii, două vor fi remise direct împuterniciților locali ai Comisiunii Aliate de Control și ultimul va fi trimis Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului (str. Lipsani, nr. 20, București).

Pentru Municipiul București, centralizarea urmează să se facă de Ministerul Afacerilor Interne.

Dispozițiile de față, care sunt definitive, înlocuiesc pe cele anterioare date în aceeași materie.

În sensul acestor instrucțiuni, avem onoare a vă ruga să binevoiți a da dispozițiuni pentru întocmirea tabelor de către Departamentul dvs. și de toate instituțiunile din Capitală pendinte de Departamentul dvs. și înființarea lor, până la termenul fixat, la Ministerul Afacerilor Interne, cunoscând că pentru provincie tablele vor fi întocmite de prefecturile de județ.

Primiți, vă rugăm, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

SECRETAR GENERAL,
ss. Pamfil Ripoșanu

SUBDIRECTOR GENERAL,
ss. Petru Bănescu

◆
Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 829, f. 1.

75

1945 iunie 1, București. Telefonogramă transmisă de A. Pavlov lui V. M. Molotov și A.I. Vâșinski referitoare la înțelegerea dintre P. Groza, L. Pătrășcanu și A. Pavlov asupra conținutului discuției cu regele Mihai privind schimbarea pedepsei capitale în pedeapsă silnică pe viață pentru cei 18 criminali de război.

ТЕЛЕФОНОГРАММА ПО ВЧ

Из Бухаресте

1 VI 1945 г. 22 ч. 00 мин.

Гов. МОЛОТОВУ, гов. ВЫШИНСКОМУ

Сегодня, 1 июня, я принял премьер-министра Грозу вместе с министром юстиции Патрашкану по вопросу о казни преступников войны, осужденных по первому процессу Патрашкану сообщил, что Объединенная Секция Кассационной Палаты отклонила вчера заявления осужденных о неконституционности приговора Народного Трибунала. Патрашкану сказал, что, как и было заранее между нами условлено, перед тем, как отправиться во дворец, он вместе с Грозой заехали ко

мне для того, чтобы окончательно решить, на кого из осужденных будет распространяться помилование с заменой смертной казни пожизненной каторгой. Когда Гроза и Патрашкану сообщили мне о предварительных наметках румынского Правительства, согласно которым из 18 осужденных 9 должны быть помилованы, а 9 казнены, я иложил позицию советского правительства по этому вопросу, в соответствии с Вашими указаниями в № 607 от 27.V. Гроза был очень доволен и сказал, что он просит передать благодарность румынского правительства товарищу Сталину за этот мудрый шаг, который позволит румынскому правительству еще более консолидировать свои силы и укрепить свое положение в стране. Затем условились о всей процедуре сообщения королю необходимости замены смертной казни пожизненной каторгой всем 18 осужденным. Договорились, что Патрашкану сделает доклад таким образом, чтобы вызвать вопрос короля относительно позиции советского правительства а также с том, что, отвечая на этот вопрос, Гроза сообщит о возможности и целесообразности помилования всех проговоренных к смерти по этому процессу. Условились также об основных линиях пропаганды в духе тех предложений, которые содержались в моих № 336—337 от 25.V. и был и Вами одобрены. В 5 часов вечера Гроза и Патрашкану были у короля. Все прошло так, как было задумано. Король, выслушав предложение правительства, заявил, что он не может поверить своим ушам и добавил к этому, что с его души снят тяжелый камень. Он упомянул также об обращении к нему с просьбой быть милосердным со стороны духовенства и патриарха. Затем, как и предполагалось, он спросил о позиции русских. Гроза заявил ему о том, что советское правительство и советский народ своим великодушием дают возможность королю и правительству принять предлагаемое решение. Король сказал, что это невероятно, что ему трудно поверить, что это происходит назву, и что он видит теперь, что все, что происходило в Болгарии, не было в действительности делом рук русских, как ему до сих пор говорили, а было сделано самими болгарями. Встреча Грозы и Патрашкану с королем прошла в обстановке исключительно дружественной и даже сердечной, что является необычным для короля. Он действительно был потрясен решением советского Правительства.

Сегодня, в 11 часов по московскому времени, румынское радио должно будет передать коммюнике о принятом королем, по предложению правительства, решении.

ПАВЛОВ

Передал — т. Павлов
Приняла — т. Сольнер

Разослано:

т. Молотову
т. Вышинскому
т. Деканозову
IV Европ. отд.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 128–129, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 5.

Telefonogramă (prin frecvențe înalte)
Din București

1.VI.1945, ora 22,00

Tovarășilor Molotov și Vășinski

Astăzi, 1 iunie, i-am primit în audiență pe primul-ministru, Groza, împreună cu ministrul Justiției, Pătrășcanu, în problema execuției criminalilor de război, condamnați la primul proces. Pătrășcanu a anunțat că Secția Unită a Curții de Casație a respins ieri-seară cererea condamnaților referitoare la sentința neconstituțională a Tribunalului Poporului. Pătrășcanu a spus că, așa cum am stabilit dinainte împreună, înainte de a merge la Palat, a venit la mine împreună cu Groza pentru a hotărî definitiv căror condamnați li se va aplica grațierea prin schimbarea pedepsei capitale în pedeapsa la muncă silnică pe viață. Când Groza și Pătrășcanu m-au informat despre proiectul preliminar al Guvernului român, conform căruia din cei 18 condamnați – 9 trebuie să fie grațiați, iar 9 condamnați, le-am expus poziția Guvernului sovietic față de această problemă în conformitate cu indicațiile Dumneavoastră cu nr. 807 din 27.V. Groza a fost tare mulțumit și a spus că mă roagă să transmit tovarășului Stalin recunoștința Guvernului român pentru acest pas înțelept care va permite Guvernului român să-și consolideze mai mult forțele și să-și întărească poziția în țară. Pe urmă, am stabilit toată procedura pentru anunțarea regelui despre necesitatea schimbării pedepsei cu moartea în pedeapsa la munca silnică pe viață pentru toți cei 18 condamnați.

Ne-am înțeles că Pătrășcanu urmează să facă un astfel de raport, încât să provoace întrebarea regelui referitoare la poziția Guvernului sovietic și, de asemenea, ca Groza, când va răspunde la această întrebare, să-i vorbească despre posibilitatea și oportunitatea grațierii tuturor celor condamnați la moarte în acest proces. Ne-am înțeles, de asemenea, asupra liniilor principale ale propagandei în spiritul acelor propuneri care erau în cuprinsul numerelor mele 336–337 din 25.V., aprobate și de Dumneavoastră.

La ora 5 seara, Groza și Pătrășcanu au fost la rege. Totul a decurs așa cum a fost plănuț. Regele, ascultând propunerea Guvernului, a spus că nu-și poate crede urechilor și a adăugat că i se ia o grea piatră de pe inimă. El a amintit despre apelurile adresate lui de către cler și patriarh ca să fie îndurător. Apoi, așa cum s-a preconizat, el a întrebat despre poziția rușilor.

Groza l-a înștiințat că Guvernul și poporul sovietic cu generozitatea lui îi dau regelui și Guvernului posibilitatea de a lua hotărârea propusă. Regele a spus că acest lucru e de necrezut, că îi vine greu să creadă că aceasta se petrece în realitate și că vede acum că tot ce s-a petrecut în Bulgaria nu a fost în realitate mâna rușilor cum i s-a spus până acum, ci a fost făcut chiar de bulgari.

Întâlnirea dintre Groza și Pătrășcanu cu regele a decurs într-o atmosferă extrem de prietenească, chiar sinceră, ceea ce este neobișnuit pentru rege. El a fost într-adevăr mișcat de hotărârea Guvernului sovietic.

Astăzi la ora 11,00, ora Moscovei, la postul de radio român se va transmite un comunicat despre hotărârea luată de rege la propunerea Guvernului.

PAVLOV

A transmis: tov. Pavlov

A recepționat: tov. Solner

Se transmite:

tovarășului Molotov,

tovarășului Vâșinski,

tovarășului Dekanozov,

Departamentului țărilor europene.

76

1945 Iunie 3, București. Raport al lui A. Lavrișev către V. M. Molotov în care susține ideea predării către autoritățile române a lui Ion și Mihai Antonescu, Constantin Pantazi, C. Vasiliu și Radu Lecca.

Не надо торопится
с этим
4.XI. В. М. Молотов

Секретно
3 июня 1945 г.
№ 4/бс

Товарищу МОЛОТОВУ В. М.

Тов. Сусайков в телеграмме № 2 343 и тов. Павлов в телефонограмме от 1 июня сообщают, что Румынское Правительство просит передать ему находящихся в СССР Антонеску Иона и Михая, Пантази Константина (бывший военный министр), Василиу К. (бывший шеф жандармерии) и Раду Лекка (бывший шеф департамента по румынизации) для совершения суда над ними в Румынии.

Я полагаю, что следовало бы удовлетворить просьбу Румынского Правительства, информировав об этом наших Союзников. Передача Антонеску и других в распоряжение румынских властей будет способствовать поднятию престижа нынешнего Румынского Правительства и упрочению его положения в Румынии.

А. Лаврищев

Разослано:

тт. Лаврищеву
Вышинскому
Деканозову

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 288, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 5.

Traducere:

Nu trebuie să ne grăbim cu aceasta
s.s. V. M. Molotov

SECRET
3 iunie 1945 Nr. 4/bs

Tovarăşului V. M. Molotov,

Tovarăşul Susaikov în telegrama nr. 2343 şi tovarăşul Pavlov în telefonograma din 1 iunie anunţă că Guvernul român cere să-i fie predaţi pentru a fi judecaţi în România, Antonescu Ion şi Mihai, Pantazi Constantin (fostul ministru al apărării naţionale), Vasiliu C. (fostul şef al Jandarmeriei) şi Radu Lecca (fostul şef al Departamentului pentru românizare), care se găsesc în U.R.S.S.

Eu sunt de părere că ar trebui să satisfacem rugămintea Guvernului român, informându-i pe aliaţii noştri despre acest lucru.

Predarea lui Antonescu şi a celorlalţi puterilor române va facilita ridicarea prestigiului prezentului Guvern român şi întărirea poziţiei lui în România.

A. Lavrişcev

Se transmite:

tovarăşului Lavrişcev
tovarăşului Vâşinski
tovarăşului Dekanozov

77

1945 iunie 9, Bucureşti. Telefonogramă transmisă de A. Pavlov lui V. M. Molotov referitoare la amânarea predării lui Ion Antonescu puterilor române pentru a fi judecat în România.

СЕКРЕТНО

ТЕЛЕФОНОГРАММА (по ВЧ)

Из БУХАРЕСТА
9 июня 1945 г.

Тов. МОЛОТОВУ В. М.

В соответствии с Вашим поручением я поставил вопрос о процессе над Антонеску перед Грозой и друзьями и получил следующий ответ:

Внешнее и внутреннее положение Румынии полностью позволяет отложить выдачу Антонеску румынским властям и суд над ним. Хотя Антонеску и его группа не пользуются никаким сочувствием не только в народе, но и в высших слоях румынского общества и его можно было бы приговорить к смертной казни без того, чтобы кто-либо протестовал, в настоящее время правительству не следует ангажироваться по линии организации процесса, так как это будет

обязывать к определенным выводам. Это в свою очередь даст возможность маневров для внутренних и внешних врагов румынского правительства. Правильнее будет еще поработать над укреплением политических позиции правительства и, когда это позволит внутренняя и внешняя обстановка, вновь вернуться к вопросу о суде над Антонеску. Эту точку зрения мы здесь (в СКК) считаем правильной. Также целесообразно отложить и суд над Раду Лека.

ПАВЛОВ

Приняла: Кепанова

Разослано:

т. Сталину

т. Молотову

т. Микояну

т. Берия

т. Маленкову

т. Вышинскому

т. Деканозову

т. Абалумову (НКО)

Отд. Балканских стран

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 289, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u. a. 8.

Traducere:

SECRET

TELEFONOGRAMA (prin frecvențe înalte)

Din București

9 iunie 1945

Tovarășului V. M. Molotov,

În conformitate cu dispoziția dvs. am ridicat în fața lui Groza și a prietenilor problema privind procesul lui Antonescu și am primit următorul răspuns:

Situația internă și externă a României necesită amânarea predării lui Antonescu puterilor române și judecarea acestuia. Cu toate că Antonescu și grupul său nu se bucură de nici un fel de compasiune în rândul poporului și nici în rândul păturilor superioare ale societății românești, iar el ar putea fi condamnat la moarte fără ca cineva să protesteze, în prezent guvernul nu trebuie să se angajeze în organizarea procesului întrucât acest lucru va impune concluzii hotărâtoare. Acest lucru, la rândul lui, poate duce la manevre din partea dușmanilor interni și externi ai Guvernului român. Ar fi bine să acționăm încă pentru întărirea pozițiilor politice ale guvernului, iar când situația internă și externă va permite, vom reveni asupra problemei referitoare la judecarea lui Antonescu. Acest punct de vedere, noi, aici (în Comisia Aliată de Control), îl considerăm corect. De asemenea, este oportună și amânarea judecării lui Radu Lecca.

Pavlov

A recepționat: Chepanova
Se transmite:
tovarășului Stalin
tovarășului Molotov
tovarășului Mikoian
tovarășului Beria
tovarășului Malinovski
tovarășului Vâșinski
tovarășului Dekanozov
tovarășului Abakumov
Departamentul țărilor balcanice

78

1945 Iunie 13, București. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri, privind aplicarea Convenției de Armistițiu și urmările asupra situației economice și a nivelului de trai.

CONSILIUL DE MINIȘTRI de miercuri, 13 iunie 1945

Ședința se deschide la ora 19,30, sub președinția domnului dr. Petru Groza, președintele Consiliului.

Participă domnii:

Gh. Tătărescu, vicepreședintele Consiliului și ministrul afacerilor străine.

Ing. Gh. Nicolau, ministrul asistenței și asigurărilor sociale.

Șt. Voitec, ministrul educației naționale.

Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor și lucr. publice.

Lotar Rădăceanu, ministrul muncii.

Mircea Durma, ministrul finanțelor.

Ing. P. Bejan, ministrul industriei și comerțului.

Teohari Georgescu, ministrul afacerilor interne.

Ing. Tudor Ionescu, ministrul minelor și petrolului

Romulus Zăroni, ministrul agriculturii și domeniilor.

Prof. P. Constantinescu-Iași, ministrul propagandei.

General C. Vasiliu-Rășcanu, ministru de război.

Prof. dr. D. Bagdazar, ministrul sănătății.

Anton Alexandrescu, ministrul cooperăției.

Preot C. Burducea, ministrul cultelor.

Prof. Gh. Vlădescu-Răcoasa, subsecretar de Stat al naționalităților minoritare.

I. Burcă, subsecretar de Stat al administrației.

Gh. Vântu, subsecretar de Stat al finanțelor locale.

General D. Dămăceanu, subsecretar de Stat al armatei de uscat.

General Ionescu Emanoil, subsecretar de Stat al aviației.

Viceamiral P. Bărbuneanu, subsecretar de Stat al marinei.

C. Agiu, subsecretar de Stat al industriei de război.

Col. N. Părvulescu, subsecretar de Stat al aprovizionării.

Aurel Potop, subsecretar de Stat la Min. Educației Naționale.

Al. Alexandrini, subsecretar de Stat la Min. Finanțelor.

I. Gh. Maurer, subsecretar de Stat la Min. Comunicațiilor.

Mircea Niculescu, subsecretar de Stat la Ministerul Comunicațiilor.

Bucur Șchiopu, comisar general al preșurilor.

Pamfil Ripoșanu, secretar general la Președinția Consiliului de Miniștri.

Dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri, pentru a vă transmite cele prevăzute în ordinea de zi de astăzi, precum și anumite chestiuni în legătură cu aplicarea armistițiului, v-am convocat astăzi la acest Consiliu.

În ce privește executarea armistițiului constatăm cu toții că nu înaintăm deloc. Aparatul menit să execute condițiunile nu funcționează și îndeosebi astăzi nu suntem în situația de a fi repartizat sarcinile acestui armistițiu în mod echitabil asupra tuturor cetățenilor țării.

În al doilea rând, n-am fost în stare nici până astăzi să facem ca pe teren rechiziționările să fie dirijate în mod echitabil.

În al treilea rând, n-am fost în stare să stabilim ceea ce s-a dat, ceea ce s-a rechiziționat.

Totul merge pe spinarea plugărimii și nu putem dărâma afirmația că se rechiziționează foarte multe cantități de materiale și pentru alte destinații și astfel se pune în sarcina armistițiului tot ceea ce se rechiziționează.

Eu, aflând toate acestea și văzând și situația de fapt, fac apel la dv. la toți și îndeosebi la domnii miniștri de resort ca să nu mai întârzie cu executarea promptă a legii.

Pamfil Ripoșanu, secretar general la Președinția Consiliului: Astăzi am primit-o.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Situația este alarmantă și toate consecințele care pot să urmeze din continuarea acestei dezorganizări le vom trage noi și țara.

Vă rog să veniți cu propuneri concrete și să-mi dați sugestii. Bunăoară, ce este de făcut ca îndeosebi la cereale să cunoaștem în mod serios ce stocuri avem și să știm dacă repartizăm stocurile existente ca să putem satisface și Comisia de Armistițiu, dar să nu periclităm aprovizionarea țării. Ni s-a spus că vom mânca mămăligă în permanență, lucru care va nemulțumi masele largi ale populației.

Dl. prof. P. Constantinescu-Iași, ministrul propagandei: Unde este grâul?

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Apoi i-am rugat pe domnii miniștri să facă o operație serioasă de epurație și de reducere a personalului. A fost vorba de un termen de o lună, în care să se procedeze la o reducere de cel puțin 25% din funcționarii existenți. Vă atrag atenția că nu trebuie să neglijați această chestiune. Cer să ni se arate ce s-a epurat și care este procentajul.

Dl. prof. P. Constantinescu-Iași: Era vorba să facem aceasta în urma unei legi pe care se angajase domnul ministru al justiției s-o facă.

Dl. dr. Petru Groza: Epurați pe cei epurabili și o dată ce faceți tabloul acesta, îl faceți și pe acel al funcționarilor care urmează să fie destituiți în baza unei legi, așa cum s-a stabilit, cu o anumită procedură.

La aprovizionare, domnule colonel Pârvulescu, trebuie să procedați la o reorganizare a colectărilor, să fie înlocuit Oficiul de export.

Dl. col. N. Pârvulescu, subsecretar de Stat al aprovizionării: Domnule președinte, chestiunea s-a dezbătut în Delegația Economică.

Eu am să mă rezum la câteva din afirmațiile făcute acolo.

La ordinul primit de la dv. de a înlocui imediat Oficiul de Export, am convocat pe toți delegații Departamentelor care lucrează în această chestiune. În mod unanim s-a convenit în acea conferință că nu se poate face o întrerupere bruscă a acestui sistem de colectare, care reprezintă toate dezavantajele cunoscute de toată lumea. O întrerupere bruscă însă angajează răspunderi foarte mari și incontestabil că toți cei care au sarcina de a se ocupa de această problemă nu și-o puteau lua cu ușurință. Am procesul-verbal al ședinței și vi-l pot prezenta.

S-a convenit la o soluție tranzitorie, până ce se găsește soluția definitivă și luată cu răspunderea nu numai a mea a subsecretarului de Stat de la Aprovizionare, și cu răspunderea întregului guvern, pentru că, este o chestiune prea importantă.

Răspunderile sunt foarte mari în legătură cu această colectare. Cerințele sunt imperioase. Desigur că am căzut la soluțiunea de a se continua sistemul și între timp să se găsească soluția definitivă. În acest sens, s-a dat și dispoziția dv. către Ministerul de Finanțe. În prezent, s-a lucrat la Comisia Română de Armistițiu la găsirea unei soluții practice.

Mi s-au cerut propuneri concrete. Am făcut propunerea în sensul că de la această colectare de către organele care se găsesc în ființă pe teritoriu, de centrele de exploatare și de organele administrative, care, de fapt, lucrează astăzi și în legătură strânsă cu Ministerul Aprovizionării, care are și sarcina repartiției disponibilităților pe teren și să se poată găsi modalitatea și soluțiunea adecvată situațiunii de acolo.

Am propus ideea de a se angaja răspunderea tuturor factorilor politici și o descentralizare pe județe. Am cerut să se modifice legea în sensul ca din comisiune să facă parte delegații partidelor din județele respective și să se facă repartiția, logică, având la bază un recensământ făcut de Ministerul de Interne între 1-15 ianuarie.

Am propus mai departe ca plasele și comunele să aibă dreptul să modifice ceea ce se face la centru, căci s-a dovedit că ceea ce face centrul fără să cunoască realitatea este răsturnat peste cap de ceea ce se găsește la fața locului.

De exemplu, planul de repartiție întocmit de delegații Comisiei Aliate de Control împreună cu delegații Ministerului Agriculturii, privitor la colectarea vitelor, s-a văzut că nu se poate realiza pe teren.

Atunci, cine poate cunoaște mai bine situația la fața locului decât localnicii? Autoritățile locale se pot servi eventual chiar de comercianții măcelari locali, care își pot găsi o întrebuintare pentru o sumă modestă, mai ales că în momentul de față majoritatea măcelarilor șomează. Pe teren vom constata că aceste două asociații care astăzi lucrează pentru colectarea vitelor n-au de fapt decât un delegat la prefectură, iar pe teren folosesc centrele de exploatare, precum și pe acești măcelari, așa că motivul care se invocă acum că specialitatea lor nu poate fi înlocuită ușor desigur că poate fi înlăturat prin această măsură.

În ce privește colectarea cerealelor, avem două organisme care colectează direct și care s-au dovedit că nu mai corespund situațiunii. Din dorința de câștig, în loc să colecteze pentru satisfacerea clauzelor Armistițiului, aceste oficii s-au transformat în colectări la piața neagră și din colectori oficiali pentru Comisia de Armistițiu au devenit concurenții I.N.COOP.-ului.

Noi considerăm că I.N.COOP.-ul trebuie întărit și pus în situația de a îndeplini în mod exclusiv sarcina colectării cerealelor. De asemenea, și la vite este o condițiune esențială ca să găsim soluția să-i putem înlătura pe cei care lucrează la piața neagră.

În ce privește cerealele, acestea nu se mai pot colecta de trei săptămâni. De ce? Prețurile oficiale sunt mai joase decât prețurile negre. Seceta prelungită i-a făcut pe țărani să-și ascundă ceea ce au.

Am prezentat în Delegația Economică rapoartele prefectilor din județele care constituie grânarele noastre și aceste rapoarte sunt foarte îngrijorătoare. Recolta este foarte slabă; în multe părți compromisă și în foarte puține locuri bunicică.

Încă de la 28 mai – nu vreau să arunc răspunderea asupra nimănui; nimeni nu este vinovat, poate sistemul nostru birocratic a făcut să se întârzie prea mult –, încă de la 28 mai am propus întrebunțarea unui sistem prin care să se cumpere cereale, care să fie plătite și în bani și în natură. Dv., domnule prim-ministru, ați aprobat această propunere; aprobarea ați dat-o acum 10 zile, însă, a trebuit să treacă timp, până la traducerea ei în fapt.

DI. dr. Petru Groza, președintele Consiliului: De ce nu s-a dat curs propunerii?

DI. Anton Alexandrescu, ministrul cooperăției: Nu s-au terminat formalitățile privitoare la bumbacul importat.

DI. col. N. Pârvulescu, subsecretar de Stat al aprovizionării: Am discutat această problemă în câteva ședințe ale Delegației Economice. A fost o serie de formalități de îndeplinit. Trebuie să se stabilească prețul bumbacului, în raport cu celelalte produse de import.

DI. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Dar aceasta este o procedură foarte scurtă.

DI. col. N. Pârvulescu, subsecretar de Stat al aprovizionării: Au fost multe formalități de vamă, de import care au trebuit să fie făcute.

DI. Anton Alexandrescu, ministrul cooperăției: Dar problema prețului de ce n-o treceți aici? Este o chestiune importantă, care poate fi hotărâtă în Consiliu.

DI. dr. P. Groza, președintele Consiliului: N-o discutăm aici în ședință plenară.

Este o operațiune așa de grea stabilirea prețului?

DI. Bucur Șchiopu, comisar general al prețurilor: Este grea, întrucât prețul bumbacului importat depinde direct de prețul petrolului și al lemnului, pe care îl dăm în schimb. Ori, la petrol s-au făcut cereri de sporiri de prețuri de 150%. Aceasta înseamnă că și noi trebuie să ridicăm prețul bumbacului importat din Rusia Sovietică în același raport.

DI. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Trebuie să fiți atent la urcările de prețuri. Vă dați seama ce se pregătește dedesubt? Industriașii vor să câștige pe altă cale ceea ce au pierdut prin intrarea în vigoare a legilor economice. Este o manevră detestabilă.

DI. Bucur Șchiopu, comisar general al prețurilor: Nu vor reuși.

DI. Anton Alexandrescu, ministrul cooperăției: Este un complex întreg de elemente.

DI. Bucur Șchiopu, comisar general al prețurilor: În ultimă instanță, putem fixa prețul singuri. Problema se discută de două, trei ședințe la Delegația Economică. Astă-seară cred că se va termina cu această chestiune.

DI. col. N. Pârvulescu, subsecretar de Stat al aprovizionării: După rapoartele primite de la prefecți, recunosc că această soluție a schimbului în natură ar da rezultate foarte bune.

Prefecții mai cer, în afară de bumbac, unelte agricole, îmbrăcăminte și încălțăminte, pe care producătorii ar urma să le primească în schimbul grâului și porumbului, pe care l-ar da. De problema colectărilor nu este legată numai aplicarea Armistițiului, ci este legată și grava chestiune a aprovizionării Capitalei.

DI. Anton Alexandrescu, ministrul cooperăției: Și a altor orașe.

DI. col. N. Pârvulescu, subsecretar de Stat al aprovizionării: ... a centrelor industriale și a marilor orașe populate.

Preocuparea mea a fost fără răgaz în această privință. Când am venit în capul Departamentului am găsit rezerve de grâu pentru Capitală numai pentru două, trei zile. Situația se menține destul de gravă. Săptămâna aceasta vom da mălai două-trei zile.

Nu se pot face colectări la prețurile de astăzi. Am pus să se studieze chestiunea noilor prețuri la cerealele ce vor rezulta din viitoarea recoltă, iar pe baza acestor prețuri să se plătească și resturile de la vechea recoltă. Dacă nici prin acest mijloc, printr-o majorare de prețuri, la nivelul noii recolte și prin bumbac nu ajungem să scoatem ceea ce s-a ascuns, atunci singura măsură radicală și eroică, ce ne-ar rămâne, ar fi să trec la percheziții din casă în casă și la ridicări de produse. Este o măsură la care trebuie să recurgem, fiindcă avem de acoperit, cum am spus în Delegația Economică, o cerere de 1 700 vagoane de grâu, pentru trupele care vor trece, o cerere de 500 vagoane pentru 15–20 zile în Capitală, circa 600 vagoane pentru centrele industriale și 800 vagoane pentru toate celelalte centre aglomerate; vasăzică în total o cantitate de aproape 4 000 vagoane de grâu. Pentru județele din Bucovina avem, de asemenea, nevoie de 200 vagoane porumb.

De aceea, am rugat și rog cu insistență ca această problemă să fie luată în discuție și să i se găsească o soluție, dintre cele pe care eu le-am propus. Măine sau poimăine, eu nu voi putea propune alte soluții decât tot acelea pe care le-am propus. Poate să se găsească minți mai luminate, care să vină în fața noastră cu soluții mai bune decât cele propuse de mine. Eu, desigur, mă voi supune, le voi executa și dacă rezultatele vor fi bune, cu atât mai bine pentru acelea care le-a propus.

DI. DR. P. GROZA, președintele Consiliului: Nu mai e nevoie să continuăm discuția fiindcă ne dăm seama în ce situație ne găsim. Rămâne ca o comisie mai restrânsă, compusă din miniștri de resort, să discute și să hotărască asupra propunerilor care s-au făcut. Vă rog să constituiți această comisie, să stabilim acum din cine va fi formată și cine urmează s-o prezideze, iar mâine vă rog să vă adunați și să luați o hotărâre.

Eu am vrut acum numai ca toți domnii miniștri să ia cunoștință de situația alarmantă în care ne găsim și să se sesizeze, fiindcă, în definitiv, fiecare resort poate contribui cu ceva la rezolvarea problemei. Am vrut acum să creem o psihoză specială în ce privește aplicarea Armistițiului. Să nu ne culcăm pe lauri, la Minister, crezând că totul merge bine, ci să cunoaștem că dedesubt este un vulcan, care amenință cu erupția. Dacă mai continuăm așa, această situație poate deveni dezastruoasă pentru țară și foarte nefolositoare pentru popor. Am vrut să vă pun în mișcare, am vrut ca fiecare să fie informat și, la resorturile dv. să vă puneți pe treabă fiindcă încă o dată, fiecare într-o măsură mai mare sau mai mică poate contribui la ușurarea acestor sarcini poate, eventual, în cunoștință de cauză, să dea soluția potrivită. Am vrut să vă lămuresc și pe dv. așa cum suntem lămuriți și noi, am vrut să vă transmit această psihoză.

Noi nu ne speriem de sarcinile grele. Vom face eforturi pentru îndeplinirea lor și pentru înlăturarea dificultăților. Fac apel la dv. și vă rog să căutați soluții inedite, reducând cât mai mult discuțiile. Nu mai discutați atât de mult problema aceasta. Am auzit că la Delegația Economică s-au făcut astfel de discuții în fața funcționarilor. De aceea, lumea ajunge să comenteze fără nici un rost. De aceea, rog ca fiecare din dv. să vină cu propuneri și cu concluzii, iar noi vom lua act de ele și vom hotărâi aici, în această instanță constituită, asupra măsurilor care trebuie luate. Iată de ce discuțiile sunt inutile. Să ne concentrăm toate forțele, ca să putem soluționa chestiunea.

Desigur că această problemă presupune o serie de amănunte, care trebuie bine cercetate.

Domnilor, mai este o problemă, pe care eu am discutat-o cu domnul Tătărescu și cu domnul Durma, în legătură cu controlul administrației societăților cu capital inamic. Am discutat această problemă, dar până acum nu s-a luat nici o măsură.

Di. Mircea Durma, ministrul finanțelor: În audiența pe care am avut-o, am pus, în primul rând, chestiunea controlului. În ceea ce privește problema concedierilor de personal, care, de asemenea, a fost pusă, am luat contact cu domnul Rădăceanu și proiectul este gata. Pentru celelalte probleme, a rămas ca specialiștii să ia contact cu Ministerul de Finanțe. Acum, chestiunea este tranșată și nu mai avem nici o obligație legată de termen.

În privința administratorilor, a rămas stabilit ca până la 26 iunie să se facă toate propunerile și să se epureze tot ce este numire veche.

Di. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Nu numai aceasta, ci să se stabilească și care sunt societățile, ale căror acțiuni, potrivit prevederilor Armistițiului, intră sub administrația noastră. Am văzut întreprinderi, cum este Societatea de Asigurare a Agronomilor, Transilvania, ale cărei acțiuni aparțin pentru 95% inamicului, privitor la care nu s-a luat nici o măsură.

Di. Al. Alexandrini, subsecretar de Stat la Finanțe: Este sub administrație.

Di. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: Nu există un control serios. În listele care s-au prezentat, sunt trecute 120 de societăți și în realitate sunt vreo 300.

Di. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Și societățile acestea cheltuiesc bani și vând imobile, ca și când n-ar exista nici un control. Chiar acum am făcut un răspuns în privința unei societăți care cerea autorizarea să vândă două imobile. Dv. știți că societățile de asigurare au multe imobile în proprietatea lor, fiindcă, potrivit legilor în vigoare, ele sunt obligate să-și investească capitalul în imobile. Ei bine, aceste societăți își administrează imobilele lor cum vor și câteodată chiar le scot în vânzare. Ori, societățile trebuie făcute atente să nu le vândă.

Când am fost la Timișoara, n-am sesizat de această chestiune și am rugat pe localnici să ne ajute, făcându-ne cunoscut la centru orice situație de felul acesta.

Astăzi s-a prezentat cineva din partea unei societăți de asigurare, arătând că este nevoit să vândă două imobile.

Societățile acestea nu sunt, la fața locului, prin nimic controlate. Ele pot sustrage capitaluri și vinde imobile. Deci, și sub raportul acesta trebuie făcut ceva, fiindcă altfel Comisia de Control se sesizează, iar noi avem răspundere și se poate întâmpla să ni se ceară socoteală și să trebuiască să rambursăm mai târziu sume fantastice.

Tot pe linia aceasta, dacă într-unele din aceste societăți Statul este interesat, atunci să pășim imediat la numirea unor oameni de încredere, dacă vrem ca mai târziu să nu ne găsim în situații grele. Suntem sabotaji de marea industrie și de marea finanță.

Am încercat să fac ceva ca să dezvolt capitalul. El nu circulă. Creditul nu funcționează.

Ni se spune că este nevoie de numerar. Nu este adevărat. Eu am văzut și la Cluj, și la Arad, și la Timișoara, cum anumite întreprinderi sunt avizate să nu primească credite, sunt sabotate.

Creditul Industrial, Creditul Agricol și Băncile Populare au numerar. Primesc sute de cereri de credite, pe care le examinează, le cercetează, le cer completări de acte și fel de fel de formalități, dar nu dau bani.

Și atunci mă gândesc la toate instituțiile bancare, la întreprinderile industriale de tot felul, de toate categoriile, începând de la industriile de petrol și până la cele pentru exploatarea aurului și constat că nu sunt controlate. N-avem la instituțiile mai de seamă oameni de încredere. Fiecare căutăm să ne plasăm câte un om, fără să vedem ce poate și fără să vedem câtă încredere putem avea în el.

Di. ing. Tudor Ionescu, ministrul minelor: Mai ales aceasta.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: În felul acesta ne paralizăm reciproc. Se fac numiri de dragul obrazului.

La întreprinderile care funcționează în provincie, la depărtări mari, am pus oameni de aici de la centru, care aparțin unei grupări sau altei grupări politice, dar care nu-și pot îndeplini misiunea, care nu se duc să dirijeze întreprinderea la fața locului.

Dacă nu luăm măsuri, vom ajunge să fim sabotati peste tot. Ne mișcăm într-un cerc vicios, ne zbatem izolați de tot ceea ce este finanțe și industrie.

Sub acest raport vom revizui totul și voi cere tabele la toate întreprinderile și voi arăta o serie de numiri la întreprinderi și dacă nu vom lua măsuri urgente și severe, nu vom putea face nimic. Numai procedând energic vom păși cu dreptul în sectorul acesta și vom face un pas înainte și totul va fi consolidat. Trebuie să se desfunde odată canalul.

Dl. Anton Alexandrescu, ministrul cooperăției: Aceasta este o grea problemă.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Problema e foarte grea.

Dl. Anton Alexandrescu, ministrul cooperăției: Sunt două mentalități.

Eu nu le tăgăduiesc buna sau reaua credință. Noi facem însă de câteva luni de zile o muncă de sisif. Eu cred că chiar presupunând că există bună credință și că nu este un interes de sabotaj, dar toate neajunsurile se datoresc unei mentalități afaceriste de îmbogățire cu orice preț a acestei serii întregi de oameni deveniți îmbogățiți nu ai războiului, ci ai Armistițiului și ai refacerii economiei țării. Ei nu cedează nimic din egoismul afacerilor și intereselor lor în interesul solidarității naționale, care are ca scop refacerea economiei naționale a țării.

De multe ori aspecte subiective ne împiedică săptămâni întregi activitatea pe plan economic și sunt uneori în măsură să ne pună piedici, încât să răstoarne toate legiurile economice care credem că deschid drumurile.

Toți muncim, toată lumea muncește. Dar, atunci când în dorința de a lovi într-un regim politic nu se face decât să sape la temelia existenței lui economice, pentru că dacă suntem în situația de a tolera anumite excese extraordinar de grave, atunci când se periclitează interesele economice ale țării și aplicarea Armistițiului, de care depinde refacerea țării și demnitatea națională, nu ne putem împiedica de a aviza la măsuri care depășesc programul de guvern, dar care sunt absolut indispensabile, pentru ca să facem ordine. Cu gentilețea n-am ajuns decât să înrăutățim și mai mult situația în domeniul economic.

Până acum trebuie să recunoaștem că suntem în deficit din cauza unui exces de amabilitate și de răbdare, care ne-au dus la o catastrofă economică. Este vorba de închistarea întregii clase țărănești într-o economie proprie și de faza aceea penibilă de adaptare altor vremuri, suntem pe punctul de a nu mai putea hrăni armata și de a nu-i mai putea procura furaje, pentru că țărani nu dau nimic.

Nu se deschide un canal cu apeluri la generozitate și înțelegere. Le-am făcut toate acestea trei luni, dar n-au dat rezultate.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Nu sunt vinovați aceștia, ci noi care îi tolerăm ca să-și facă jocul.

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme, dosar 6/1945, f. 41-56.

1945 Iulie 3, <Moscova>. Fragment din jurnalul lui A.I. Vâșinski referitor la o discuție cu gen. Constantin Vasiliu-Râșcanu în legătură cu probleme economice și politice din România. A.I. Vâșinski îl asigură pe dr. Petru Groza de sprijinul Moscovei.

ИЗ ДНЕВНИКА
А. Я. ВЫШИНСКОГО

СЕКРЕТНО
Экз. № 4
3 июля 1945 г.
№ 458-В

ПРИЧЕМ ВОЕННОГО МИНИСТРА РУМЫНИИ,
ГЕНЕРАЛА ВАСИЛИУ-РАШКАНУ

27 июня 1945 г.

В 15 часов я принял Рашкану, возглавляющего румынскую военную делегацию. Беседа касалась следующих вопросов:

1. Об экономических трудностях Румынии. Рашкану заявил, что в урожайных районах Румынии засуха. Создается угроза, что даже внутренние потребности Румынии в пшенице в этом году не будут удовлетворены. Растут финансовые трудности и спекуляция. Трудящиеся классы не инеют возможности покупать самых необходимых вещей. Правительство вынуждено прибегать к эмиссии новых дензнаков, что грозит инфляцией. Гроза уполномочил Рашкану выяснить, не сможет ли Советское Правительство разрешить Румынии растянуть на более длительный срок выполнение ее экономических обязательств по Соглашению о перемирии, в частности, по ст. 127.

Я ответил Рашкану, что трудности неизбежны и правительству следует изыскивать пути их преодоления, как это делается в других странах: перераспределение налогового бремени, переложив ее, в основном, на имущие классы, введение прогрессивного налога, выпуск займа, развитие торговых отношений с другими странами и т.д.

Рашкану выслушал меня, согласился с моими замечаниями, а затем, ссылаясь на недостаток продовольствия, заявил, что он, в связи с экономическими затруднениями в стране, хотел поставить вопрос о том, что в дальнейшем будет трудно содержать части Красной Армии, находящиеся в Румынии, и нельзя ли обсудить вопрос с снижением поставок по статье 10 или о том, чтобы некоторые виды продуктов для снабжения Красной Армии в Румынии привозились бы из СССР?

Я ответил, что имеющиеся в Румынии части Красной Армии должны снабжаться полностью за счет Румынии. По статье 10 мы не будем брать больше, чем брали раньше для нужд Красной Армии, пребывание которой в Румынии в интересах Румынского Правительства концентрации демократических сил.

2. Рашкану стал описывать нынешнее положение в Северной Трансильвании. Венгры, сказал он, большие шовинисты и не хотят признавать румынскую администрацию. Румынские власти изгоняются, а в гор. Тыргу-Муреш был случай, когда прибывшему батальону румынской пехоты венгры посоветовали убраться, пригрозив арестовать его командиров. Из школ выгоняют румынских учителей. Румынское правительство обвиняют о том, что оно хочет мадьяризовать всех румын. Рашкану просил совета.

Я заметил, что вопросы национальной политики решать трудно, особенно, когда инеешь дело с таким наследством, как в Румынии. Старая правящая клика в Румынии сделала все, чтобы превратить венгров во врагов Румынии. Нужно длительное время, чтобы искоренить пережитки взаимной вражды между венгерским и румынским народами. Сразу этого сделать нельзя. Шовинистов же нужно наказывать, нельзя предоставлять им свободу действий. Из госаппарата следует уделять шовинистов и стараться обеспечить и Румынии разные права всех национальностей, о чем говорил тов. Сталин в своем письме к Грозе, в связи с установлением румынской администрации в Северной Трансильвании.

3. Рашкану остановился на вопросе о румынских военнопленных в СССР. В стране начинают задавать вопрос: почему румынские военнопленные до сих пор не возвращаются домой, ведь война давно кончилась?

Я ответил, что в этом отношении работа проводится. Одна дивизия, сформированная из румынских военнопленных («Тудор Владимиреску») была уже отправлена в Румынию, сейчас формируется вторая («Куза Вода»). Я обещал доложить весь этот вопрос Советскому Правительству.

4. Рашкану заявил, что Румынское Правительство намерено наградить группу советских офицеров румынскими орденами и желало бы получить на это согласие Советского Правительства.

Я ответил, что этот вопрос доведен до сведения Правительства, но решение пока не принято.

5. Рашкану обратился с просьбой об освобождении арестованных генералов Потопяну, Тринку, Наста и Думитраке.

Я обещал ознакомиться с этим делом.

6. Рашкану сказал, что Татареску поручил ему переговорить со мной о возможности посылки в СССР румынского представителя для постоянной связи с Советским Правительством по всем вопросам, интересующим обе страны.

Я ответил, что мы решили восстановить с Румынией дипломатические отношения. Однако, англо-американцы высказались за то, чтобы решение этого вопроса отложить до совещания Трех.

Мы надеемся, сказал я, что после того, как будут установлены дипломатические отношения между нашими странами, Румыния сможет восстановить дипломатические отношения и с другими странами, в первую очередь, с соседями — Чехословакией, Польшей и др.

Рашкану выразил большое удовлетворение моим ответом. В заключение беседы я просил передать Грозу, что Советское Правительство понимает трудности его работы и старается облегчить его деятельность. Пусть он знает, что Москва всегда его поддержит. Мы надеемся, что вскоре после совещания Трех Гроза сможет побывать в Москве.

Рашкану поблагодарил меня за беседу и просил передать Советскому Правительству благодарность от имени румынского правительства и народа а также и от него лично, за приглашение румынской делегации на великий праздник — Парад Победы. Румынское правительство, сказал он, благодарит Советское Правительство за помощь и советы.

Уходя, Рашкану попросил, чтобы румынская военная делегация была принята тов. Сталиным или тов. Молотовым. Для румынского правительства это было бы большой победой над его врагами.

Я сказал, что передам эту просьбу тов. Молотову В. М., хотя не очень надеюсь, что ее можно будет выполнить, так как в связи с предстоящим совещанием Грех тов. Сталин и тов. Молотов очень заняты.

Я просил Рашкану передать мою благодарность румынскому правительству за врученную мне медаль по случаю воссоединения Северной Трансильвании с Румынией.

Беседа продолжалась полтора часа. При беседе присутствовали: т.т. Сусайков, Кутузов, Паисов и переводчик Шкода.

А. ВЫШИНСКИЙ

Разослано:

т. Молотову (2)

т. Деканозову

т. Лаврищеву

в дело (2)

2.7.45

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 8-11 Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 129, u.a. 3.

Traducere:

Din jurnalul lui

A. I. Vășinski

SECRET

Ex. nr. 4

3 iulie 1945

Nr. 458-V

Primirea ministrului român de război,
Generalul Vasiliu-Rășcanu

27 iunie 1945

La ora 15,00 l-am primit în audiență pe Rășcanu, conducătorul delegației române militare. Discuția s-a referit la următoarele probleme:

1. Greutățile economice ale României.

Rășcanu a menționat că zonele fertile ale României au fost afectate de secetă. Există pericolul ca în acest an să nu fie asigurat nici măcar necesarul intern de cereale al României. Cresc greutatea financiară și specula. Clasa muncitoare nu are posibilitatea să-și cumpere lucrurile indispensabile. Guvernul este nevoit să recurgă la emisiune de bani, ceea ce duce la inflație. Groza l-a împuternicit pe Rășcanu să clarifice posibilitatea ca Uniunea Sovietică să permită României prelungirea, pe perioadă mai îndelungată, a termenului pentru îndeplinirea obligațiilor economice conform Convenției de Armistițiu, în special, conform articolului 127.

I-am răspuns lui Rășcanu că greutatea sunt inevitabile, iar Guvernul trebuie să găsească căile de a le depăși așa cum se face în alte țări: redistribuirea poverilor impozitului, punându-l, în principal, pe seama claselor avute, introducerea impozitului progresiv, lansarea unui împrumut, dezvoltarea relațiilor comerciale cu alte țări ș.a.

Rășcanu m-a ascultat, a fost de acord cu observațiile mele, apoi, referindu-se la lipsurile în aprovizionare, a menționat că, legat de greutatea economică din țară, dorește să pună problema referitoare la dificultatea de a mai întreține pe viitor unitățile Armatei Roșii care se află în România, și dacă nu s-ar putea analiza problema reducerii livrărilor de mărfuri conform articolului 10, sau a posibilității aducerii unor produse din U.R.S.S. pentru aprovizionarea Armatei Roșii din România.

I-am răspuns că unitățile Armatei Roșii din România trebuie să fie aprovizionate în totalitate pe spezele României. Referitor la articolul 10, noi nu vom lua mai mult, decât am luat înainte pentru necesitățile Armatei Roșii, a cărei prezență în România este în interesul Guvernului român de concentrație a forțelor democratice.

2. Rășcanu a expus situația prezentă în Transilvania de Nord. Ungurii, a spus el, sunt tot mai șovini și nu vor să recunoască Administrația românească. Sunt alungate autoritățile românești, iar în orașul Târgu-Mureș a existat o situație în care ungarilor au sfătuit batalionul român de infanterie să plece, amenințând că îi vor aresta pe comandanți. Din școli sunt izgoniți profesorii români. Guvernul român este învinuit că dorește să maghiarizeze pe toți românii. Rășcanu a cerut un sfat.

Am remarcat că este greu să rezolvi politica națională, în special, acolo unde ai o astfel de moștenire ca în România. Vechea clică conducătoare din România a făcut totul pentru a-i transforma pe unguri în dușmanii României. Este nevoie de mult timp pentru a dezrădăcina urmele vrajbei reciproce dintre popoarele română și maghiară. Acest lucru nu se poate face dintr-o dată. Șovinii trebuie pedepsiți, nu trebuie să li se dea libertate de acțiune. Trebuie îndepărtați șovinii din aparatul de stat și să se facă eforturi pentru a asigura în România drepturi egale pentru toate naționalitățile, lucru pe care îl abordează și tovarășul Stalin în scrisoarea sa către Groza în legătură cu reinstalarea Administrației românești în Transilvania de Nord.

3. Rășcanu s-a oprit la problema prizonierilor de război români din U.R.S.S. În țară a început să se pună întrebarea: de ce prizonierii de război nu s-au întors până acum acasă, deși războiul s-a terminat demult?

I-am răspuns că în această privință se lucrează. O divizie formată din prizonieri de război români („Tudor Vladimirescu“) a fost deja trimisă în România, în prezent se formează a doua („Cuza Vodă“).

I-am promis că voi prezenta întreaga problemă Guvernului sovietic.

4. Rășcanu a anunțat că Guvernul român are intenția de a decora un grup de ofițeri sovietici cu decorații românești și ar dori să primească acordul Guvernului sovietic în această privință.

I-am răspuns că această problemă a fost înaintată Guvernului spre înștiințare, însă până în prezent nu s-a luat o hotărâre.

5. Rășcanu a adresat rugămintea de a fi eliberați generalii arestați: Potopeanu, Trincu, Nasta și Dumitrache.

I-am promis că mă voi pune la curent cu această problemă.

6. Rășcanu mi-a spus că Tătărescu l-a însărcinat să vorbească cu mine despre posibilitatea trimiterii în U.R.S.S. a unui reprezentant român în scopul unei

legături permanente cu Guvernul sovietic în toate problemele de interes comun ale ambelor țări.

I-am răspuns că am hotărât să restabilim relațiile diplomatice cu România, însă anglo-americanii au susținut ca această problemă să fie amânată până la întâlnirea celor Trei.

Noi sperăm, am spus eu că, după restabilirea relațiilor diplomatice dintre țările noastre, România va putea restabili relațiile diplomatice și cu alte țări, în primul rând cu vecinii: Cehoslovacia, Polonia și altele.

Rășcanu și-a exprimat totala satisfacție față de răspunsul meu.

În încheierea discuției l-am rugat să-i transmită lui Groza că Guvernul sovietic înțelege greutățile muncii lui și caută să-i ușureze activitatea. Să știe că Moscova îl va sprijini întotdeauna. Noi sperăm că Groza va putea veni la Moscova imediat după conferința celor Trei.

Rășcanu mi-a mulțumit pentru discuție și m-a rugat să transmit Guvernului sovietic mulțumirile Guvernului și ale poporului român și, de asemenea, ale lui personal pentru invitația delegației române la marea sărbătoare – parada Victoriei. Guvernul român, a spus el, mulțumește Guvernului sovietic pentru ajutor și sfaturi.

Plecând, Rășcanu a solicitat ca delegația militară română să fie primită de tov. Stalin sau de tov. Molotov. Pentru Guvernul român acest fapt ar constitui o mare victorie asupra dușmanului său.

I-am spus că voi transmite această rugămintă tovarășului V. M. Molotov, cu toate că nu prea sper ca acest fapt să se materializeze, deoarece tovarășul Stalin și tovarășul Molotov sunt foarte ocupați cu apropiata întâlnire a celor Trei.

L-am rugat pe Rășcanu să transmită Guvernului român mulțumirile mele pentru medalia ce mi-a fost acordată cu ocazia realipirii Transilvaniei de Nord la România.

Discuția a durat o jumătate de oră. La discuție au fost prezenți tovarășii: Susaikov, Kutuzov, Paisov și translatorul Skoda.

A. Vâșinski

S-a transmis:

tovarășului Molotov (2)

tovarășului Dekanozov

tovarășului Lavrișcev

la dosar (?)

2.7.45

80

1945 iulie 5, <București>. Notă informativă asupra declarațiilor lui Iuliu Maniu, președintele Partidului Național-Țărănesc, făcute presei despre rolul partidului său în încheierea Armistițiului cu Puterile Aliate și în care îl învinuiește pe Gh. Tătărescu, printre altele, de antisovietism.

Solicitat de mai mulți gazetari din străinătate, în legătură cu declarațiile recente ale dlui Tătărescu, dl. Iuliu Maniu a făcut următoarea declarație: Dl. Gh. Tătărescu, la o adunare publică, a continuat atacurile d-sale împotriva

mea, înșirând o serie întreagă de afirmații, cu totul neadevărate și trăgând din ele concluzii absolut false.

Cu toate că nu este în obiceiul meu de a răspunde atacurilor îndreptate împotriva mea, de astă dată, calitatea oficială de care s-au bucurat declarațiile d-sale, la radio și în presă, precum și împrejurarea că d-sa debitează o serie de neadevăruri, care ar putea să inducă în eroare lumea de bună credință, care nu cunoaște în amănunte desfășurarea evenimentelor, mă determină să vă spun, de astă dată foarte pe scurt, așa cum îmi permit împrejurările în care se găsește astăzi chinuita noastră țară.

Astfel:

Nu este adevărată afirmația dlui Tătărescu, că eu aș fi împiedicat un Consiliu de Coroană inițiat de d-sa, pentru a decide scoaterea țării noastre din război. Nu eu, ci Majestatea Sa Regele este acela care poate convoca asemenea consilii. Iar Majestatea Sa, în Înalta lui înțelepciune a constatat, și pe drept, că traducerea în fapt a unei atare inițiative, în țara ocupată de nemți, ar fi provocat imediat arestarea întregului Consiliu și chiar consecințe mai grave și mai cu seamă ar fi însemnat compromiterea oricărei acțiuni ulterioare.

Nu este adevărată afirmația dlui Tătărescu, că eu aș fi amânat acțiunea mea pentru încheierea armistițiului. Dimpotrivă, eu am fost acela care am desfășurat, din primul moment, o acțiune publică împotriva germanilor și a dictaturii fostului mareșal Antonescu. Și aceasta, pe vremea când dl. Tătărescu se simțea foarte bine în compania ex-mareșalului și era cu desăvârșire absent în lupta politică, ce se ducea, cu riscuri însemnate, pentru salvarea României. De altfel, în momentul când dl. Tătărescu încerca înjgheburile unei alianțe, sub patronajul fostului ministru de externe, Mihai Antonescu, acțiunea întreprinsă de mine era serios avansată.

Nu este adevărat că eu aș fi determinat reținerea unei telegrame adresată dlui Tătărescu, din străinătate. Acțiunea dlui Tătărescu prezenta pentru mine prea mică importanță și prea puține garanții de seriozitate, ca să mă ocup de asemenea chestiuni, străine, de altfel, și de interesele și de obiceiurile mele.

Nu este adevărat că eu aș fi întârziat plecarea dlui general Aldea la Moscova.

Dimpotrivă, eu am fost cel dintâi care am semnat împuternicirea dlui general Aldea de a trata cu puteri depline în numele Partidului Național-Țărănesc, condițiile armistițiului.

După cum se vede, afirmațiile dlui Tătărescu sunt cu totul neadevărate și lipsite de temei.

Totuși, dl. Tătărescu spune adevărul, atunci când afirmă că am refuzat să colaborez cu d-sa și că am respins oferta d-sale de a pleca împreună la Moscova.

Într-adevăr, dl. Tătărescu mi-a propus în anul 1943 să intru cu d-sa într-o acțiune comună și spre acest scop să realizăm o uniune sacră pentru salvarea țării. Este adevărat că am refuzat această propunere. Motivele refuzului meu le-am comunicat în trei scrisori continuate, a căror publicare a fost oprită de cenzura guvernului Antonescu.

Dacă s-ar publica acele scrisori, opinia publică românească ar putea constata motivele care m-au îndreptățit să nu admit o colaborare cu dl. Tătărescu.

Se știe că dl. Tătărescu a introdus, ca umil servitor al ex-regelui Carol al II-lea, regimul dictatorial în România, deși d-sa declarase, cu emfază, cu câțeva vreme înainte, că: „numai proștii și nebunii se gândesc la dictatură“.

Eu am făcut însă o înțelegere politică, prin formarea Blocului Național Democrat, cu Partidul Național-Liberal, cel dintâi, care s-a alăturat, fără ezitare, acțiunii pe care am întreprins-o, cu Partidul Comunist și cu Partidul Social Democrat, în scopul organizării unei acțiuni serioase, pentru scoaterea României din Axă, luarea imediată a unui contact direct cu Națiunile Unite. Am rugat pe marele patriot, prințul Barbu Știrbey să plece în străinătate și Domnia sa a și plecat, urmat apoi de dl Constantin Vișoianu și amândoi au dus sârguitoare tratative cu reprezentanții oficiali ai Națiunilor Unite și în special cu reprezentantul Rusiei Sovietice. Aceste tratative au ajuns la un bun sfârșit, astfel încât la 13 aprilie 1944, preliminariile armistițiului au fost stabilite. Evident că tendința Partidului Național-Țărănesc și năzuința mea activă era realizarea unei înțelegeri cu Rusia Sovietică, cu scopul scoaterii României din orientarea politică nefastă a ex-mareșalului Antonescu. Pentru acest scop întreg Partidul Național-Țărănesc a adus jertfa zecilor de prieteni, întemnițați, internați și în unele cazuri chiar supuși unui adevărat martiraj. Pe dl Gh. Tătărescu și pe prietenii d-sale nu i-am văzut nicăieri în arena luptătorilor, sau în serviciul tendințelor pe care la afișează astăzi.

Desigur că o dată ce era încheiat prin străduințele distinsului bărbat de stat, prințul Știrbey, la Cairo și ale colaboratorilor mei, un preliminarium de armistițiu, la 13 aprilie 1944, propunerea dlui Gh. Tătărescu, de a se iniția, în luna mai 1944, o acțiune pentru încheierea unui armistițiu, a fost cu totul inutilă și tardivă și nu putea să aibe decât un caracter comic.

Nu mai puțin comică este atitudinea de astăzi a dlui Tătărescu prin care d-sa încearcă să producă impresia că ar fi voit să facă ceva, când în realitate d-sa a rămas într-o postură cu totul pasivă. Inactivitatea d-sale nu poate fi justificată de împrejurarea că nu și-a găsit nici colaboratori, nici patroni, cu toate că i-a solicitat. Refuzul pe care l-a întâmpinat, era firesc, dat fiind trecutul și defectele d-sale, din care e suficient să menționăm cunoscuta-i lipsă de consecvență. Pentru aceleași motive am refuzat să colaborez cu dl Tătărescu atât în opoziție, cât și la guvern.

Este adevărat mai departe că dl Gh. Tătărescu mi-a făcut propunerea să inițiem împreună o călătorie la Moscova și este adevărat că am refuzat acea propunere. Am refuzat-o, deoarece credeam că o astfel de încercare m-ar pune și pe mine într-o situație ridicolă și că un eventual demers făcut într-o astfel de companie se va solda, din cauza dlui Tătărescu, cu un succes ușor de prevăzut. Într-adevăr, nu am putut admite să fiu însoțit la Moscova de dl Gh. Tătărescu, patronul de la Tatar-Bunar, organizatorul exceselor antisemite, stâlpul regimurilor dictatoriale, exponentul politic net antisovietic și omul sub a cărei guvernare au fost internați și încarcerăți sute de comuniști, în frunte cu conducătorii lor. Nu am crezut că persoana cea mai potrivită pentru a trata armistițiul nostru este dl Gh. Tătărescu, care, în plin Consiliu de Miniștri, a declarat că s-a început veacul german și că stăpânirea anglo-saxonă s-a prăbușit, dl Gh. Tătărescu care, la 20 iulie 1940, a prezidat denunțarea garanțiilor anglo-franceze date României și a decretat oficial schimbarea orientării noastre externe, dl Gh. Tătărescu, care, mai înainte, în calitate de președinte al Consiliului, a fost primul care a schimbat politica noastră externă, îndrumând-o spre Axă. Dl Gh. Tătărescu care a votat pentru

acceptarea arbitrajului de la Viena, dl Gh. Tătărescu, sub a cărui guvernare a fost încurajată mișcarea legionară, nu era omul potrivit pentru ca să trateze pacea cu Aliații.

Prietenia dlui Gh. Tătărescu față de Rusia Sovietică, pe care o afișează mereu astăzi, este de dată foarte recentă și de origine cât se poate de obscură. D-sa își constituie un merit din împrejurarea că sub guvernarea d-sale s-a cedat Basarabia. Dacă d-sa, în anii premergători cedării, ar fi preconizat ca o parte a unui plan conștient o apropiere de Rusia Sovietică, și ca preț al acestei prietenii ar fi stipulat cedarea Basarabiei, atunci ar fi îndreptățit să vorbească așa cum vorbește. Dar d-sa nu a făcut așa ceva. D-sa în calitate de președinte al Cabinetului a girat răsturnarea lui Nicolae Titulescu, pe care l-am susținut noi și a cărui politică de prietenie pentru Rusia Sovietică noi am susținut-o și am încurajat-o. Dl Gh. Tătărescu a încheiat cu Germania o serie de convenții oneroase și rușinoase, împletite cu promisiuni categorice, de ordin politic. A intrat în conflict cu diplomații sovietici, care se găseau la noi și chiar în ziua ultimatumului sovietic, dl. Tătărescu a alergat la diplomații germani și italieni, implorând ajutorul lor împotriva Sovietelor. Numai după ce a fost refuzat ajutorul solicitat de dl Tătărescu, d-sa s-a învoit la cedare. Mai târziu, fiind atacat în public de mine și de mulți alți oameni politici, pentru această cedare, dl Tătărescu a răspuns într-o broșură. Firește, nu a spus în ea că este prieten al Sovietelor, ci, dimpotrivă, a criticat asupra imperialismului sovietic, a preconizat nașterea noii ordini europene și a adus o serie de argumente pentru a arăta, de o parte că d-sa ar fi voit să reziste, iar de altă parte pentru a se justifica și a arăta motivele care l-au determinat să cedeze.

Toate se pot explica și înțelege: Inactivitatea dlui Tătărescu, încercările d-sale de a înjugeba o formație proaliată, propunerile de acțiune, supărarea d-sale pentru refuzul meu și a altora de a se alătura inițiativelor d-sale. Un fapt și o atitudine a d-sale nu se pot însă nici explica nici înțelege: Ce a căutat dl Tătărescu, care se afișează astăzi ca fiind un mare și constant prieten al Sovietelor, la serbările de la Chișinău, aranjate de guvernul Antonescu în anul 1943, serbări care nu au avut alt scop decât să provoace Sovietele? Dl Tătărescu a fost singurul fost prim-ministru, care a ținut să asiste la aceste serbări. Probabil că d-sa a voit să treacă clandestin frontul spre Moscova, așa după cum pretinde că ar fi dorit s-o facă în anul 1944...?

Opinia publică știe că eu nu refuz – a limine – propuneri și sugestii, venite chiar de la adversari, dacă acelea sunt în interesul neamului și al țării. Am refuzat să discut și să lucrez cu oameni care sunt neserioși și inconsecvenți în atitudinile lor politice.

Iată ultimul meu cuvânt privitor la atacurile dlui Gh. Tătărescu la adresa mea.

Nu voi intra în discuție cu dl. Tătărescu, precum nu am reacționat nici la atacurile presei comuniste, care, cu toate că se izbește la fiecare pas de realitatea activității mele politice de cincizeci ani și de faptele pe care le-am săvârșit în văzul lumii întregi, în ultimul deceniu, totuși, are tendința ridicolă de a mă prezenta fascist, reacționar.

◆

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 16/1945, f. 7-10.

1945 Iulie 9, București. Raportul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului asupra situației vaselor olandeze aflate în apele românești preluate de către Înaltul Comandament Aliat (Sovietic), în cadrul prevederilor Convenției de Armistițiu, ca vase germane; tabel cu vasele respective.

DOMNULE MINISTRU,

Referindu-ne la adresa Dvs. nr. 7973 din 28/III.945, înregistrată la noi sub nr. 12629 din 29/III-945, am onoare a vă anexa un tabel al Subsecretariatului de Stat al Marinei cuprinzând situația vaselor olandeze aparținând Soc. „COMOS“ din care rezultă că toate vasele acestei societăți găsite în apele românești au fost preluate de către Înaltul Comandament Aliat (Sovietic) în cadrul art. 7 din Convenția de Armistițiu, adică cu titlul de captură.

Față de cererea Legațiunii Regale a Suediei, care girează interesele olandeze, ca aceste vase să fie predate sus-zisului Comandament în baza art. 9 din Convenția de Armistițiu, considerăm că autoritățile românești nu pot avea vreo culpă, pentru predarea ca trofee a vaselor în chestiune, deoarece aceste autorități nu aveau de unde cunoaște situația reală a vaselor olandeze purtând pavilion german – nefiind înscrise în porturile noastre și nepurtând vreun semn distinctiv olandez și nici autoritățile sovietice, care au primit vasele după listele întocmite de către Direcția Marinei Comerciale din Subsecretariatul de Stat al Marinei.

Prin nota nr. 21131 din 9/VII-945, am cerut Comisiei Aliate de Control să binevoiască a considera vasele olandeze capturate de germani ca predate nu în baza art. 7, ci în cadrul art. 9 al Convenției de Armistițiu, – indiferent dacă la data de 12 septembrie 1944 ele arborau sau nu pavilion olandez, – pentru că ceea ce determină regimul aplicat vaselor străine aflate în apele românești este, conform art. 9 al Convenției de Armistițiu, proprietatea, iar nu pavilionul.

În acest scop vă rugăm să binevoiți a interveni din nou pe lângă Legațiunea Regală a Suediei în sensul ca aceasta să prezinte direct Comisiei Aliate de Control dovezile de proprietate olandeză asupra vaselor Soc. „COMOS“.

Considerăm, de asemenea, necesar a se lua act că acele vase olandeze aflate în apele românești, altele decât cele ale Soc. „COMOS“, care au fost cunoscute autorităților române ca vase aparținând Olandei, au fost tratate ca atare, fiind remise Comandamentului Sovietic ca și celelalte vase ale Națiunilor Unite, în cadrul art. 9 al Convenției de Armistițiu.

În această situație se găsesc vasele arătate mai jos, care, în baza Jurnalului Consiliului de Miniștri nr. 92, din 10 februarie 1941, au fost reținute și date în exploatare la N.F.R. Aceste vase s-au găsit tot timpul în apele românești, fiind înscrise la Căpitaniiile noastre de porturi și arborând de la 10 februarie 1941 pavilion român.

Ele sunt următoarele:

Juliana	elevator	Corabia	elevator
Wilhelmina	elevator	Calafat	elevator
Wilhelm	elevator	Evertje	șlep
Hendrik	elevator	Tanc 12	
Emma	elevator		

Toate aceste vase au fost predate în conformitate cu dispozițiunile art. 9 al Convenției de Armistițiu.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

PREȘEDINTELE COMISIEI ROMÂNE
PENTRU APLICAREA ARMISTIȚIULUI

Gh. Dinulescu
Secretar General

Consilier Tehnic,
Napoleon Ionescu

SUBSECRETARIATUL DE STAT AL MARINEI
Serv. Aplicării Armistițului

TABEL

De vasele Soc. „COMOS“, trecute în tabelul inițial al vaselor ca vase germane, supuse predării către U.R.S.S. în cadrul art. 7 din Convenția de Armistițiu.

Numele vasului	Tipul vasului	Observațiuni
I. VASE AFLATE ÎN PORTURILE ROMÂNE LA 23 AUGUST		
- HOLIENBURG	Șlep	La disp. Marinei de război sovietice
- LOIBEN (R.P. 15)	Șlep	Predat U.R.S.S. act nr. 17 Brăila
- MANTERN	Șlep	Predat U.R.S.S. Galați act. nr. 19
- KLAUS	Șlep	Predat U.R.S.S. Turnu-Severin act. nr. 14
- ARNSDORF	Șlep	Predat U.R.S.S. Tulcea act. nr. 1.3.45
- DEURSTEIN	Șlep	Predat U.R.S.S. Brăila act. nr. 38
- HOFKIRCHEN	Șlep	Predat U.R.S.S. Giurgiu act. nr. 35
- WEITIENEGG	Șlep	Predat U.R.S.S. Giurgiu act. nr. 35
- LINTZ	Șlep	Predat U.R.S.S. Chilia act. nr. 75
- XXIII	(23) Tanc
- XXV	(25) Tanc
- LX	(60) Tanc
- XV	(15) Tanc
- XXXVIII	(38) Tanc
- MT XXX	(30) Tanc motor
- KREUZENSTEIN	Remorcher	Predat U.R.S.S. Turnu-Severin act. nr. 11
- ARNULF	Remorcher	La disp. org. scafandri sovietice.

**II. VASE AFLATE ÎN PORTURILE ROMÂNEȘTI LA 23 AUGUST 1944, DAR
NEPREVĂZUTE ÎN TABELUL LEGAȚIEI SUEDEZE**
(trimis acestul Departament cu nr. 10594 din 11.II.1945)

- PREGERN	Șlep
- II	Tanc
- XXIX	Tanc	Predat U.R.S.S. Giurgiu act. nr. 54

III. APĂRUTE ULTERIOR DATEI DE 23 AUGUST 1944 ÎN PORTURILE ROMÂNEȘTI
ȘI OMISE DIN TABELUL TRIMIS DVS. cu nr. 1413 din 16.II.1945

- MARBACH	Șlep	Predat U.R.S.S. Turnu-Severin act. nr. 15
- STEIN	Șlep	Predat U.R.S.S. Galați act. nr. 9
- XXXI	(31) Tanc	Predat U.R.S.S. Turnu-Severin act. nr. 13
- XIII	(42) Tanc	Predat U.R.S.S. Giurgiu act. nr. 38
- LVI	(56) Tanc	Predat U.R.S.S. Giurgiu act. nr. 37
- VII	(7) Tanc	Predat U.R.S.S. Giurgiu act. nr. 89
- VIII	(8) Tanc	Predat U.R.S.S. Giurgiu act. nr. 88
- XIV	(14) Tanc	Predat U.R.S.S. Giurgiu aact. nr. 96
- XIII	(13) Tanc	Predat U.R.S.S. Turnu-Severin act. nr. 44

NOTĂ. Vasele de la punctele 1-17 și 21-28 inclusiv sunt prevăzute în lista trimisă de Legația Regală a Suediei cu nr. 10594 al CRAA, ca fiind ale Soc. Olandeze „COMOS”. Vasele de la punctele 18, 19 și 20 nu sunt prevăzute în lista Legației Suedeze. Vasele care nu au mențiune de predare la rubrica observațiuni nu s-au predat, nefiind găsite în apele românești. Situația lor urmează a fi complet lămurită la încheierea protocolului final.

p. conformitate
ss Căp. Măinescu

◆

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/939 E 9, vol. 187, f. 141-142.

82

1945 august 7, București. Decret-lege referitor la angajarea, lichidarea și controlul cheltuielilor efectuate pentru executarea prevederilor Convenției de Armistițiu.

MIHAI I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți de față și viitori, sănătate:

Asupra raportului miniștrilor noștri secretari de stat la Departamentele
Finanțelor și Industriei și Comerțului, cu nr. 353910 din 1945,

Văzând jurnalul Consiliului de Miniștri cu nr. 1163 din 1945,

Am decretat și decretăm:

DECRET-LEGE

*privitor la angajarea, lichidarea și controlul cheltuielilor efectuate pentru
executarea Armistițiului*

Art. 1. – Comisariatul General al Executării Armistițiului, pe baza celor hotărâte de Comisia Română de Armistițiu conform art. 1 și 10 din legea de reorganizare a Comisiei Române de Armistițiu, va dispune executarea, prin organele constituite ale Statului, funcționând în cadrul Departamentelor de resort

și prin organe înființate special până în prezent pentru executarea Convenției de Armistițiu, pendinte de Comisariatul General al Executării Armistițiului.

Acestea vor îngriji, sub răspunderea lor proprie, ca toate sarcinile intrând în atribuția lor să fie executate.

Art. 2. – Prețurile furniturilor, cumpărăturilor și lucrărilor, precum și tarifele serviciilor ce urmează a fi prestate de particulari sau de autoritățile publice, vor fi cele stabilite de Comisariatul General al Prețurilor, cu excepția:

a) Celor stabilite de către alte departamente sau autorități competente, conform art. 5, alineatul penultim din legea nr. 351 pentru reprimarea speculei ilicite și a sabotajului economic din 3 mai 1945, cu modificările ulterioare și conform normelor de calcul prevăzute în legea nr. 349 pentru reglementarea regimului prețurilor și circulației mărfurilor din 3 mai 1945;

b) Celor stabilite prin ordonanțele date de către prefecți și primari, conform prevederilor art. 9 din legea nr. 351 din 1945, potrivit deciziunilor date de Comisariatul General al Prețurilor, în temeiul aceluiași articol;

c) Celor calculate pe propria răspundere a întreprinderilor producătoare, pentru mărfurile și serviciile prestate de micii industriași și meseriași patroni, comenzi speciale și reparații, conform art. 5 din legea nr. 349 din 1945;

d) Celor stabilite de Comisiunea centrală de fixarea prețurilor pentru furniturile armatei sau de către comisiunile județene, pentru stabilirea prețurilor furniturilor militare, conform prevederilor legii nr. 164 pentru organizarea și funcționarea Comisiunii centrale de fixarea prețurilor pentru furniturile militare din 19 martie 1943, cu modificările ulterioare, dar numai pentru produsele, mărfurile și serviciile care nu au prețuri sau tarife stabilite potrivit celor de mai sus și în conformitate cu legile nr. 349 și 351 din 3 mai 1945. Și pentru aceste mărfuri și servicii fără prețuri se va cere aprobarea Comisariatului General al Prețurilor;

e) Tarifele serviciilor prestate de regiile autonome, administrațiile publice, comerciale și toate celelalte instituțiuni publice, precum și de către societățile comerciale al căror capital aparține în întregime Statului sau sunt subvenționate de acesta, se stabilesc de aceste întreprinderi și sunt supuse aprobării autorităților publice de care depind, precum și aprobării Comisariatului General al Prețurilor.

În calculul acestor tarife, se vor respecta prețurile fixate de Comisariatul General al Prețurilor, potrivit normelor prevăzute în legea nr. 349 din 1945;

f) Prețurile lucrărilor de construcție, instalații și reparații de bunuri mobile și imobile, executate de regiile autonome, administrațiile publice comerciale, administrațiile locale și toate celelalte instituțiuni publice, fie în regie, fie în antrepriză, se stabilesc pe baza propunerilor organelor tehnice ale instituțiilor respective și sunt supuse aprobării șefului instituției, în limita sumelor pentru care acesta poate aproba plata, sau în caz de depășire a acelor limite, aprobării instituției tutelare. În compunerea devizelor respective se va ține seama de prețurile oficiale și de normele prevăzute în legea nr. 349 din 3 mai 1945.

Art. 3. – Organele tehnice sunt răspunzătoare pentru realitatea prețului propus.

Art. 4 – Pentru determinarea prețurilor de utilaje industriale sau de transport se va lua și avizul Comisariatului general pentru industria metalurgică și de armament.

Art. 5. – Prețurile produselor și mărfurilor cumpărate direct de la comercianți vor fi cele calculate, conform prevederilor legii nr. 349 din 1945.

Art. 6. – Întreprinderile de orice fel sunt obligate a pune la dispoziția autorităților, la cerere, copiile de pe note și facturi sau orice registre necesare

efectuării controlului și verificării prețului sau tarifului din ofertă, chiar dacă a fost plătit.

Autoritățile care au cerut și primit ofertele, cât și acelea care au tratat cumpărarea produselor, mărfurilor sau prestarea serviciilor sunt obligate a controla și verifica prețul sau tariful cerut chiar dacă a fost plătit.

Întreprinderile rămân răspunzătoare conform prevederilor legii sabotajului pentru prețul sau tariful din ofertă, cât și pentru cel încasat, iar în cazul în care ar rezulta o diferență între acesta și cel legal convenit, autoritatea care a făcut verificarea și constatarea este obligată a sesiza organele competente conform prevederilor art. 42 din legea sabotajului, pentru a dresa acte și sesiza instanțele de judecată.

Autoritățile sunt în drept a cere Comisariatului General al Prețurilor, în cazul când sunt în imposibilitate de a face singure verificările prin organele de care dispun, să verifice sau, pe cale de expertiză, să fixeze prețul sau tariful cerut de întreprindere; numirea experților și plata onorariilor de expertiză cad în sarcina întreprinderii respective. Numirea experților se va face de către comisarul general al prețurilor, în conformitate cu prevederile legii nr. 293 din 5 mai 1945.

Art. 7. – Toate întreprinderile publice și particulare de orice natură și orice categorie sunt obligate a accepta și a executa, în condițiunile arătate mai sus, comenzile ce li se vor da, precum și să presteze serviciile ce li se solicită pentru executarea obligațiunilor decurgând pentru Statul Român din aplicarea Convenției de Armistițiu.

În cazul în care cei cărora li s-au repartizat comenzile sau li s-a cerut prestarea de servicii nu sunt în măsură să le execute în termenele stabilite, sunt obligați ca, în termen de 48 de ore de la primirea ordinului de comandă sau de prestare a serviciilor, să comunice amănunțit și în scris, prin mijloacele cele mai rapide, autorității de la care au primit ordinul, motivele pentru care nu pot executa, în total sau în parte, dispozițiunile ce le-au fost date.

Dacă refuzul de executare nu este găsit justificat, furnizorul particular va trebui să execute comanda în condițiunile fixate și în termenele prescrise, deciziunea autorității publice respective fiind obligatorie.

În cazul când furnizorul particular sau mandatarul nu a executat în termenele și în condițiunile stabilite furniturile, lucrările sau prestările de servicii ce le-au fost încredințate spre executare li se va aplica o penalitate de 5 la sută din valoarea totală a angajamentului pentru fiecare lună de întârziere, fără prejudiciul sancțiunilor prevăzute de art. 4 al prezentei legi. Penalitatea se aplică de șeful autorității publice care a dat comanda și se va urmări, conform prevederilor codului de procedură fiscală.

Furnizorii particulari și mandatarii sunt obligați a pune la dispoziția organelor de control ale Statului, în vederea cercetărilor ordonate, toate actele și materialul informativ, privind comenzile primite pentru executarea armistițiului.

Art. 8. – Contravenienții la dispozițiunile art. 7 al prezentei legi, în afară de sancțiunile penale prevăzute la alineatul penultim al aceluși articol, vor fi pedepsiți conform legii nr. 351 din 1945, pentru activarea producției, reprimarea speculei ilicite și sabotajului economic, cu modificările ulterioare. Acțiunea publică se va deschide, fie direct la cererea departamentelor în cauză, fie la cererea Comisariatului General al Executării Armistițiului.

Art. 9. – Toate cheltuielile necesare executării obligațiunilor ce decurg din aplicarea Convenției de Armistițiu, ce se vor face prin departamente sau administrațiile autonome create în acest scop, în sarcina cărora este dată

executarea acestor obligațiuni, se vor acoperi de către Ministerul de Finanțe, la cererea acestora, din creditele deschise pentru finanțarea Armistițiului.

Creditele necesare încheierii angajamentelor pentru executarea Armistițiului se vor repartiza pe seama departamentelor, la cerere și pe măsura nevoilor.

Administrațiile autonome create pentru executarea Convenției de Armistițiu (Casa de administrare și supraveghere a bunurilor inamice, Administrația livrărilor), vor angaja cheltuielile ce le-au fost date în sarcină din creditele prevăzute în bugetele proprii sau planurile lor de cheltuieli.

Fondurile necesare pentru acoperirea acestor cheltuieli vor fi puse la dispoziția acestor administrații, de către Ministerul de Finanțe, pe cale de ordonanțare, din creditul deschis pentru finanțarea Armistițiului.

Sumele primite se vor face venit la bugetele acestor administrații, iar recipisele vor constitui actul justificativ pentru ordonanțele emise de Ministerul Finanțelor

Art. 10 – Lichidarea și ordonanțarea tuturor cheltuielilor se vor face de către departamente, pentru cheltuielile angajate de acestea și de instituțiile autonome pendinte de ele și de către administrațiile autonome, create pentru executarea armistițiului, pentru cheltuielile angajate de aceste administrații autonome, pe bază de acte justificative și anume: deconturi, facturi, documente de export, situații definitive de lucrări sau orice act prezentat de furnizor sau cel care prestează serviciul, din care să se constate că livrările au fost efectuate, lucrările executate și serviciile prestate, în condițiunile prevăzute în ordinele de comandă, în contractele sau angajamentele încheiate. Predarea mărfurilor sau lucrărilor executate către organele îndreptățite ale Înalțului Comandament Aliat se va face numai în prezența delegaților autorizați ai autorității care a dat comanda. Predările făcute fără asistența acestor delegați nu vor fi recunoscute.

Constatarea predărilor și a executării lucrărilor se va face prin procese-verbale de predare-primire semnate de organul îndreptățit al Înalțului Comandament Aliat (sovietic) și de delegatul autorizat al instituției, care a dat comanda sau prin adeverințe de primirea mărfii, executarea lucrărilor sau de efectuarea serviciilor, semnate de organele autorizate ale Înalțului Comandament Aliat (sovietic).

În cazul când nu se pot obține aceste acte, se va dresa un proces-verbal semnat de doi reprezentanți ai instituției publice respective, certificat de conducătorul instituției, din care să se constate, pe propria lor răspundere, predarea furniturilor, executarea lucrărilor sau prestarea serviciilor și împrejurarea datorită căreia nu s-au putut obține procese-verbale sau dovezi, conform prevederilor primului alineat al acestui articol.

Toate actele emanând de la reprezentanții Înalțului Comandament Aliat vor avea anexate traducerile în limba română făcute sub certificarea autorității care prezintă actele pentru lichidarea cheltuielilor.

Pentru pierderi uzuale din manipulare, conservare, transporturi, sau din orice alte cauze de forță majoră, se vor anexa la documentele de lichidare, actele respective întocmite în conformitate cu legile și regulamentele în vigoare.

Art. 11. – Departamentele care efectuează cheltuieli pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și administrațiile autonome create pentru executarea acestei Convenții vor putea acorda, în contul comenzilor contractelor încheiate sau la contul angajamentelor pentru prestări de servicii unul sau mai multe avansuri, până la 50 la sută din valoarea lor.

Avansurile se vor plăti pe bază de ordonanțe de plată, de avansuri emise de departamente sau de administrațiile autonome respective, pe numele furnizorului respectiv sau a mandatarilor autorizați ai departamentelor.

Plata ordonanțelor de avans emise pe numele mandatarilor autorizați ai departamentelor se va face prin virarea sumelor la contul acestora, deschise la B.N.R., C.E.C. sau C.D.C.

La calcularea acestor avansuri, până la stabilirea prețurilor conform art. 2, se vor lua de bază prețurile existente la data cererii avansului, stabilite de organele competente, iar în lipsa acestora, prețurile curente.

Art. 12. – Avansurile ce se acordă furnizorilor particulari vor fi garantate cu garanții reale sau scrisori de garanții bancare, date de băncile agreeate de Ministerul de Finanțe.

Acordarea avansurilor direct furnizorilor sau firmelor contractante, fără garanțiile prevăzute de alineatele precedente de la acest articol, se vor face numai cu respectarea condițiilor prevăzute de legea nr. 48 din 1943.

De asemenea, se pot admite și garanții date solidat în scris la asociațiunile din care face parte furnizorul respectiv.

Despăgubirea Statului pentru recuperarea avansurilor date pe garanții solidare ale asociațiilor economice și profesionale se va face, atât asupra patrimoniului beneficiarilor avansurilor, cât și asupra patrimoniului celor ce au acordat garanția solidară, iar realizarea debitului se va face, conform normelor codului de procedură fiscală, pe baza ordinului sau deciziei departamentului sau administrației autonome, care a acordat avansul, comunicate organelor fiscale spre executare.

Art. 13. – Avansurile acordate și primite, conform art. 11 de mai sus, vor fi folosite numai în scopul pentru care au fost acordate.

Directorii sau administratorii întreprinderilor și proprietarii, când întreprinderea este individuală, sunt direct răspunzători de folosirea avansului.

Oricând până la completa efectuare a comenzii, statul poate verifica modul de folosire a avansului de către întreprinderi. În caz de reziliere a comenzii din cauză de neexecutare totală sau parțială sau oricare alte cauze (rezilierea comenzii de autoritatea care a dat comanda, anularea sau micșorarea ei de către Comisia Aliată de Control etc.), întreprinderea este obligată a restitui imediat sumele ce nu se pot justifica, ca fiind cheltuite în vederea executării comenzii, calculându-se dobânda de la data primirii sumelor până la rambursarea lor.

Materialele cumpărate în vederea executării comenzii, precum și produsul în stadiul de fabricație în care se găsește, în momentul rezilierii comenzii, trebuie ținut la dispoziția Statului. Contravaloarea lor se impută asupra avansului.

Nejustificarea întrebuințării sumelor primite ca avans sau nerestituirea imediată a sumelor datorate din avans, conform dispozițiilor prezentului articol, constituie un abuz de încredere comis de către persoanele răspunzătoare de folosirea lor și va fi pedepsit ca atare.

Acțiunea publică se deschide direct la cererea departamentului sau administrației care a acordat avansul.

Art. 14. – Pe lângă Direcțiunile de contabilitate ale departamentelor, care vor face plata conform dispozițiilor legii de față și pe lângă Administrațiile Autonome create pentru executarea Convenției de Armistițiu, vor funcționa, în mod permanent, Comisiuni speciale ale Înaltei Curți de Conturi, compuse din trei membri și prezidate de un președinte, sau de consilierul cel mai vechi în grad

dintre membri. Pe lângă aceste Comisiuni va funcționa și câte un secretar delegat de Departamentul sau Administrația respectivă, din personalul său.

Acestor comisiuni li se vor prezenta, pe măsura ordonanțării, borderoul cu avizele ordonanțelor de plată, emise și actele justificative anexe, iar în termen de 15 zile de la expirarea fiecărei luni, conturi lunare de întrebuințarea creditelor repartizate ordonatorului primar respectiv.

Comisiunile trebuie să verifice legalitatea conform prezentei legi, a actelor justificative, ale tuturor cheltuielilor făcute de ordonatorul respectiv, pentru executarea obligațiilor decurgând din Convenția de Armistițiu, pronunțând încheieri, deciziuni sau declarațiuni, după procedura prevăzută de legea organică a Înaltei Curți de Conturi.

Aceeași comisiune poate verifica cheltuielile făcute de mai multe departamente.

Pentru executarea operațiunilor de verificare și judecată, Comisiunile Înaltei Curți de Conturi vor fi ajutate de personalul de verificare și control necesar.

După pronunțarea încheierilor, deciziunilor și declarațiunilor, conturile și actele justificative vor fi depuse spre păstrare în arhiva Înaltei Curți de Conturi.

Administrațiile autonome create special pentru executarea Convenției de Armistițiu (Casa de administrare și supraveghere a bunurilor inamice, Administrația livrărilor) și care fac cheltuieli conform legii de față, vor încheia în termen de 30 de zile conturi lunare de mânăuire și de administrarea creditelor ce vor fi verificate și judecate de comisiunile Înaltei Curți de Conturi, prevăzute la alineatele precedente.

Contul lunar de administrarea creditelor prevăzute la alin. 2 și 7 de mai sus, întocmit pe ultima lună a anului financiar va fi recapitulativ și va constitui contul anual de executarea creditului. Un al doilea exemplu original de pe acest cont recapitulativ anual va fi înaintat Ministerului Finanțelor, Direcțiunea generală a bugetului și contabilității generale a Statului, în vederea întocmirii contului general anual de executarea creditelor, arătat la alineatul următor.

La finele fiecărui exercițiu, gestionarul Direcțiunii generale a mișcării fondurilor din Ministerul de Finanțe va întocmi un cont de gestiune al operațiunilor de mânăuire făcute în cursul exercițiului, din fondurile administrate conform prezentei legi, iar Direcțiunea generală a bugetului și contabilității generale a Statului va alcătui, tot la finele exercițiului, un cont general de execuție a creditelor administrate după dispozițiunile prezentei legi.

Aceste conturi anuale se vor înainta Înaltei Curți de Conturi pentru verificare și judecată, în termen de 3 luni de la expirarea exercițiului.

Art. 15. – Pentru executarea obligațiilor decurgând din Convenția de Armistițiu și numai cu avizul Comisariatului General al Executării Armistițiului, departamentele vor dispune predarea către organele îndreptățite ale Înaltului Comandament Aliat (sovietic), de materiale din depozitele lor sau ale instituțiunilor publice care depind de ele.

Pentru materialele din depozitele prevăzute în primul alineat al acestui articol se vor îndeplini formele de angajare, lichidare, ordonanțare și plată stabilite de prezenta lege și prin instrucțiunile ce se vor da.

Prețurile materialelor și subzistențelor predate din depozitele departamentelor sau ale armatei se vor fixa, având de bază prețul înscris în gestiunea unității, la care se va adăuga un coeficient care să reprezinte indicele de scumpete, în scopul unei posibilități de înlocuire a acestor stocuri. Depozitele vor face venit

valoarea acestor materiale, potrivit indicațiilor și instrucțiunilor pe care le va da Ministerul Finanțelor.

Art. 16. – Controlul administrativ al cheltuielilor făcute pentru aplicarea Convenției de Armistițiu de către departamente și administrații autonome se va exercita prin organele de inspecție proprii, care:

Vor cerceta și aviza asupra capacității și utilajului întreprinderilor care solicită comenzi și avansuri în contul acestora;

Vor verifica dacă prețurile sunt cele stabilite și aprobate de organele prevăzute de prezenta lege;

Vor verifica modul de utilizare a avansurilor;

Vor supraveghea modul de executare a comenzilor;

Vor verifica dacă livrările și furniturile sunt predate în termen și celor în drept;

Vor controla producerea actelor justificative ale cheltuielilor și justificarea avansurilor și dacă drepturile Statului din taxe, timbru, impozite sunt respectate;

Vor efectua orice verificări ordonate de autoritățile respective în legătură cu cheltuielile armistițiului.

Un alt exemplar de pe rapoartele întocmite de aceste organe va fi înaintat Secretariatului general al coordonării și controlului din Comisariatul General al Executării Armistițiului pentru a lua cunoștință și aviza asupra măsurilor de luat.

Comisariatul General al Executării Armistițiului, prin organele sale proprii de control, va putea ordona orice verificare asupra operațiunilor, trecute și viitoare, privind executarea armistițiului.

Art. 17. – Angajarea, lichidarea, plata și controlul cheltuielilor decurgând din executarea de către Statul Român a Convenției de Armistițiu se vor face potrivit dispozițiilor prezentei legi.

Dispozițiunile legii contabilității publice, legii Înaltei Curți de Conturi, legii Fondului Apărării Naționale și oricărei legi generale sau speciale, reglementând angajarea, lichidarea, ordonanțarea, plata și controlul serviciilor, lucrărilor, furniturilor, cumpărăturilor, sau oricărei alte cheltuieli de orice natură, precum și a sumelor de bani în măsura în care sunt contrare dispozițiilor prezentei legi nu se aplică operațiunilor de angajare, lichidare, ordonanțare și plată făcute în scopul executării obligațiilor decurgând pentru Statul Român din aplicarea Convenției de Armistițiu cu Națiunile Unite din 12 septembrie 1944.

Art. 18. – Se înființează, în fiecare județ, pe lângă Prefectura respectivă, o comisie de coordonare județeană, pentru executarea obligațiilor decurgând din aplicarea Convenției de Armistițiu.

Această comisie va fi compusă din:

1. Prefectul județului, ca președinte.
2. Comandamentul Cercului Teritorial.
3. Directorul Oficiului economic județean.
4. Directorul Camerei de Industrie și Comerț.
5. Directorul Camerei agricole.
6. Comandantul Centrului de Exploatare județean.
7. Comandantul Legiunii de jandarmi.
8. Administratorul financiar.
9. Medicul primar veterinar al județului.
10. Delegatul Comisariatului General al Executării Armistițiului.
11. Delegații mandatarilor oficiali ai Statului.
12. Câte un reprezentant al partidelor politice care fac parte din guvern.

Prefectul județului va da o decizie de numirea membrilor Comisiunii, desemnând totodată și supleanții acestora.

Art. 19. – Comisiunea de coordonare județeană va avea următoarele atribuțiuni:

a) De a repartiza sarcinile în plăși, în funcție de disponibilitățile și de numărul de gospodării, conform îndrumărilor date de Comisariatul General al Executării Armistițiului, în acord cu Ministerul de Interne, Ministerul de Război, Ministerul Agriculturii și Subsecretariatul de stat al Aprovizionării;

b) De a supraveghea îndeplinirea operațiunilor dispuse de organele centrale, privind executarea Convenției de Armistițiu, prin organele de colectare sau centrele de exploatare ale armatei.

Art. 20. – Comisia de coordonare județeană va avea ca organe ajutătoare în executarea acestor atribuțiuni:

1. Oficiul economic județean, înființat în baza legii nr. 403 pentru organizarea și funcționarea oficiilor economice județene din 25 mai 1945, ca organ de documentare asupra posibilităților de executare a operațiunilor în cadrul Convenției de Armistițiu.

2. Comitetele de plasă și comitetele comunale menționate mai jos.

Art. 21 – Comitetul de plasă este compus din:

Pretorul plășii, ca președinte.

Comandantul Subcentrului de exploatare.

Șeful Ocolului Agricol.

Medicul veterinar.

Șeful secției de jandarmi.

Câte un reprezentant al partidelor politice care fac parte din guvern.

Acest comitet repartizează sarcinile care revin fiecărei comune în parte, după normele și instrucțiunile ce va primi de la Comisia de coordonare județeană.

Art. 22. – Comitetul comunal este compus din:

Primarul ca președinte. Notarul.

Agentul agricol.

Agentul statistic.

Agentul veterinar.

Un subofițer de la Subcentrul de exploatare (numai dacă este posibil).

Câte un reprezentant al partidelor politice, intrând în guvern.

Un reprezentant al Comitetului sătesc.

Șeful Postului de jandarmi.

Acest comitet stabilește sarcinile pe fiecare locuitor după normele și instrucțiunile ce va primi de la comitetul de plasă.

Organele care efectuează colectările sunt obligate să se conformeze normelor și instrucțiunilor fixate de Comisia de coordonare județeană și de comitetele de plăși și comunale, în ceea ce privește repartizarea sarcinilor asupra locuitorilor.

Art. 23. – Activitatea Comisiilor de coordonare județeană, a comitetelor de plasă și a comitetelor comunale este pusă sub directa supraveghere a Comisariatului General al Armistițiului.

Art. 24. – Comisiunea de coordonare județeană, comitetele de plasă și comitetele comunale prevăzute mai sus vor lucra în prezența a cel puțin 2/3 din membrii componenți. Hotărârile se vor lua cu majoritatea absolută a voturilor, în caz de paritate, votul președintelui va fi hotărâtor.

Art. 25. – Cheltuielile efectuate din fonduri puse la dispoziție, până la 31 martie 1945, de către Ministerul Finanțelor în scopul executării Convenției de

Armistițiul, cu excepția aceloră privind art. 11 din Convenția de Armistițiu, se vor regulariza din creditul extraordinar special nelimitat deschis pe seama departamentelor, în temeiul legii nr. 252 din 3 aprilie 1945, până la data publicării prezentei legi.

Cheltuielile efectuate și acelea ce se vor efectua din fondurile puse la dispoziție de către Ministerul Finanțelor din 1 aprilie 1945 și până la publicarea prezentei legi, în scopul executării Convenției de Armistițiu, cu excepția aceloră privind art. 11 din numita Convenție, se vor lichida și ordonanța, conform art. 22-25 și 27 din legea bugetară din 1 aprilie 1945, din creditele ce se vor repartiza de Ministerul Finanțelor, pe seama departamentelor, potrivit acelorăși texte din legea bugetară.

Cheltuielile făcute în cadrul art. 11 din Convenția de Armistițiu, indiferent de epoca în care s-au pus la dispoziție fondurile de către Ministerul Finanțelor, se vor regulariza de către Administrația Livrărilor creată prin legea nr. 401 din 25 mai 1945, din creditele înscrise în bugetul sau planul de cheltuieli al acestei administrații, care se vor acoperi conform art. 9 din prezenta lege.

Art. 26. – Toate hotărârile date de Comisiunea Română de Armistițiu, până la apariția prezentei legi, se ratifică.

Art. 27. – Sunt și rămân abrogate dispozițiunile legii nr. 61 din 1945, modificată cu legea nr. 252 din 1945, precum și toate dispozițiunile legale contrarii prezentei legi.

Dat în București la 7 august 1945.

Ministrul finanțelor,
Mircea Durma

MIHAI
Ministrul industriei și comerțului,
Ing. Petre Bejan

◆

„Monitorul Oficial”, Partea I, an CXIII, nr. 178, 8 august 1945, p. 6892-6895.

83

1945 august 20, București. Telefonogramă transmisă de I. Susaikov și A. Pavlov lui Stalin, Molotov și Vâșinski referitoare la scrisoarea regelui Mihai I prin care solicită sprijin pentru formarea unui guvern recunoscut de Puterile Aliate.

Вх. № 6 834 д
20.VIII.1945 г.

Копия
СЕКРЕТНО

ТЕЛЕФОНОГРАММА по ВЧ

Из БУХАРЕСТА,

20.VIII.45 г. 16 час. 30 мин.

Тов. СТАЛИНУ И. В.
Тов. МОЛОТОВУ В. М.
Тов. ВЫШИНСКОМУ А. Я.

Сегодня, 20 августа, в 15 час. 30 мин. я вместе с тов. Павловым был приглашен к королю. При встрече король заявил нам, что в силу сложившейся обстановки он находится в затруднительном положении

и просит совета — как ему поступить в связи с тем, что американцы и англичане сделали ему устные заявления, что они правительство Петре Гроза не признают, переговоры с ним вести не будут, мирного договора не подпишут. Затем король зачитал нам свое письмо, предназначенное для советского, американского и английского представителей в СКК в Румынии. Привожу текст письма полностью:

«Принимая во внимание отчет Берлинской Конференции, согласно «признанное демократическое правительство» является условием для того, чтобы Румыния могла заключить нужные мирные договора с главными союзными державами, чтобы она могла получить поддержку этих держав в целях ее допущения в Организацию Объединенных Наций и, учитывая позицию, занятую правительствами США и Великобритании по отношению к румынскому правительству в его нынешнем составе, я счел своим долгом конституционного монарха проконсультироваться с политическими факторами относительно сложения, согласно конституционной традиции страны.

Из этих факторов большинство высказалось за образование такого правительства, которое разрешило бы его признание тремя главными союзными державами и, таким образом, заключение необходимых мирных договоров и допущение Румынии в число Объединенных Наций.

Поэтому я был вынужден просить премьер-министра облегчить мне осуществление подобного решения путем отставки нынешнего правительства.

Образование такого правительства не было возможным, ибо премьер-министр не последовал этому предложению. В этих условиях я вынужден обратиться к Правительству СССР, Правительству США и Правительству Великобритании с просьбой, чтобы они соизволили, согласно решениям принятым совместно на Крымской конференции, применяя общую ответственность, объявленную ими, помочь в целях создания правительства, которое, согласно отчету Берлинской конференции было признано тремя главными союзными державами и, таким образом, представят Румынии возможность заключить мирные договора и быть допущенной в организацию Объединенных Наций».

На наш вопрос, послано ли это письмо англичанам и американцам, король ответил, что он его послал им одновременно с нашим вызовом. На наш вопрос, доволен ли сам король правительством Гроза, король ответил, что ни каких претензий к правительству Гроза он не имеет и что он им доволен и что единственная причина, из-за которой он требует его отставки, это — добиться такого правительства, которое было бы признано тремя главными союзниками.

На наш вопрос, за счет кого, Его Величество, считает возможным расширить правительство и какие социальные слои не представлены в правительстве, король развел руками и ответил «я сам не знаю за счет кого расширить. Но нужно такое правительство, которое было бы признано тремя главными союзниками».

Затем король сказал: «Посоветуйте мне, что делать в связи с создавшимся положением».

Сначала мы заметили, что он слишком поздно просит нашего совета, а затем ответили, что Сотетское Правительство не раз давало положительную оценку правительству Гроза и, в частности последняя оценка такого рода была сделана в связи с восстановлением дипломатических отношений с Румынией. Король снова не удовлетворился и вновь попросил совета. Тогда мы ответили:

«следовало бы не вручать письма американцам и англичанам, а если оно вручено, то отозвать его. Что же касается правительство Гроза, то королю следовало бы сделать заявление о необходимости, чтобы Правительство Грозы продолжало выполнять свою функцию».

Сусайков, Павлов

Передал: майор Шкода
Записала: Сольнер

Отп. 6 экз.

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 207-209, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 7.

Traducere:

Intrare Nr. 6834-d
20.VIII.1945

Copie
SECRET

TELEFONOGRAMA prin frecvențe înalte

din București

20.VIII.1945, ora 16,30 minute

Tovarășului I. V. Stalin
Tovarășului V. M. Molotov
Tovarășului A.I. Vâșinski

Astăzi, 20 august, la ora 15 și 30 minute, eu împreună cu tov. Pavlov am fost invitați la rege. În timpul vizitei, regele ne-a anunțat că în urma conjuncturii create, se găsește într-o situație dificilă și solicită un sfat – cum să procedeze ca urmare a anunțului verbal făcut de americani și englezi potrivit căruia nu vor recunoaște Guvernul Petru Groza, nu vor duce tratative cu el și nu vor semna cu acesta Tratatul de pace. După aceea, regele ne-a citit scrisoarea sa adresată reprezentanților sovietici, american și englez în Comisia Aliată de Control din România. Redau textul scrisorii în întregime:

„Având în vedere raportul Conferinței de la Berlin, conform căruia «recunoașterea guvernului democratic» este condiția cu care România poate încheia tratatele de pace cu principalele puteri aliate, poate obține sprijinul acestor puteri în scopul admiterii ei în Organizația Națiunilor Unite și ținând cont de poziția luată de reprezentanții S.U.A. și Marii Britanii față de Guvernul român în componența actuală, am considerat de datoria mea, ca monarh constituțional, să mă consult cu factorii politici în legătură cu această situație, conform tradiției constituționale a țării.

Din rândul acestor factori, majoritatea a opinat pentru formarea unui astfel de guvern care să permită recunoașterea lui de către cele trei Puteri Aliate și implicit încheierea tratatelor de pace și admiterea României în rândul Națiunilor Unite.

Din această cauză am fost nevoit să-i cer primului-ministru să-mi înlesnească o astfel de soluționare prin demisia prezentului guvern.

Formarea unui guvern nu a fost posibilă deoarece primul-ministru nu a dat curs acestei propuneri. În aceste condiții sunt nevoit să mă adresez Guvernului U.R.S.S., Guvernului S.U.A. și Guvernului Marii Britanii cu rugămintea ca acestea să binevoiască, conform hotărârilor luate în comun la Conferința din Crimeea, aplicând responsabilitatea comună declarată de ele, să sprijine formarea unui guvern care să fie recunoscut de cele trei Puteri Aliate conform raportului Conferinței de la Berlin, conferind astfel României posibilitatea de a încheia tratatele de pace și de a fi admisă în Organizația Națiunilor Unite“.

La întrebarea noastră dacă a transmis deja scrisoarea englezilor și americanilor, regele a răspuns că a transmis-o în același timp cu invitația noastră. La întrebarea noastră dacă el, regele, este mulțumit de Guvernul Groza, regele a răspuns că nu are nici un fel de pretenții față de Guvernul Groza, că este mulțumit de el, iar singurul motiv pentru care îi cere să demisioneze este formarea unui guvern care să fie recunoscut de către cei trei aliați principali.

La întrebarea noastră pe seama cui consideră Majestatea Sa posibilă lărgirea guvernului și ce pături sociale nu sunt reprezentate în guvern, regele nedumerit a răspuns „eu însumi nu știu pe seama cui să-l extind. Însă este necesar un guvern care să fie recunoscut de cele trei Puteri Aliate.

În continuare regele a spus: „Sfătuiți-mă ce-i de făcut în situația creată“.

La început am menționat faptul că cere sfatul nostru destul de târziu, apoi i-am răspuns că Guvernul Sovietic nu o singură dată a apreciat pozitiv Guvernul Groza, iar ultima apreciere de acest gen a fost făcută, în special, legat de restabilirea relațiilor diplomatice cu România. Regele tot nu a fost satisfăcut și a solicitat din nou un sfat. Atunci noi am răspuns: „Ar fi trebuit ca scrisoarea să nu fi fost transmisă englezilor și americanilor, dar dacă a fost înmănată, atunci trebuie revocată.

În ceea ce privește Guvernul Groza, regele ar trebui să dea o declarație privind necesitatea ca Guvernul Groza să-și continue exercitarea funcției lui“.

Susaikov, Pavlov

84

1945 august 21, <București>. Textul scrisorii generalului Schuyler, tradus în limba rusă și transmis de I. Susaikov și A. Pavlov lui Dekanozov și Lavrișev, referitoare la solicitarea Regelui Mihai I ca guvernele S.U.A., Uniunii Sovietice și Marii Britanii să sprijine instalarea unui guvern democratic în România.

ТЕКСТ ПИСЬМА СКАЙЛЕРА ПО ВОПРОСУ ЗАЯВЛЕНИЯ КОРОЛЯ

(Получено от т.т. Сусайкова, Павлова 21.8)

«Я имею честь осведомить Вас о том, что король Румынии обратился сегодня ко мне с просьбой о содействии правительств США, Советского Союза и Великобритании в установлении действительно репрезентативного и демократического правительства в Румынии.

Эта просьба основана на заявлениях провозглашенных в Ялтинской декларации и подтверждена ныне в Подсдамской декларации

в связи с совместной ответственностью наших трех правительств в отношении к бывшим враждебным сателлитным странам Европы.

Мне известно, что подобная просьба была получена Вами и великобританским представителем при СКК.

К утру послание короля было передано мною моему правительству в Вашингтон.

Ввиду серьезного спорного вопроса, который теперь возник между королем Румынии и премьер-министром, считаю, что общим долгом трех главных представителей СКК является немедленное созывание конференции для откровенного обсуждения всех фаз этого вопроса с целью совместного определения соответствующей линии поведения для комиссии, которая обеспечит сохранение порядка в Румынии, поддержит авторитет короля и сохранит конституционную процедуру в стране.

Ввиду этого, я прошу чтобы совместное совещание трех представителей СКК было назначено для обсуждения этой проблемы.

Принимая во внимание чрезвычайное положение, я убедительно прошу, чтобы это совещание имело место не позднее 15 часов во вторник 21.8.45 г.»

1. г. Деканозову

2. г. Лаврищеву

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 218, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Refcrentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 7.

Traducere:

Textul scrisorii lui Schuyler referitor la declarația regelui
(Primit de la tovarășii Susaikov și Pavlov, 21.08)

„Am onoarea să vă comunic faptul că regele României mi-a adresat astăzi rugămintea ca guvernele S.U.A., Uniunii Sovietice și al Marii Britanii să sprijine instalarea unui guvern într-adevăr reprezentativ și democratic în România.

Această rugămintă se bazează pe prevederile cuprinse în Declarația de la Yalta și este susținută în prezent de Declarația de la Potsdam referitor la responsabilitatea comună a celor trei guverne ale noastre față de fostele țări-satelit dușmane, din Europa.

Știm că o astfel de solicitare a fost primită și de Dvs. și de reprezentantul englez în Comisia Aliată de Control.

Spre dimineață am transmis Guvernului meu de la Washington mesajul regelui.

Ca urmare a problemei serios controversate care a apărut în prezent între regele României și primul-ministru, consider că datoria comună a celor trei reprezentanți ai Comisiei Aliate de Control este de a convoca imediat o întâlnire în scopul analizării în mod deschis a tuturor aspectelor acestei probleme pentru stabilirea în comun a liniei corespunzătoare de conduită a Comisiei, ce va asigura păstrarea ordinii în România, va susține autoritatea regelui și va păstra procedura constituțională în țară.

Din această cauză vă rog ca ședința comună a celor trei reprezentanți ai Comisiei Aliate de Control să fie destinată examinării acestei probleme.

Având în vedere situația cu totul deosebită vă rog insistent ca ședința să nu aibă loc mai târziu de marți 21.08.1945, ora 15“.

1. tovarășului Dekanozov
2. tovarășului Lavrișcev.

85

<1945 august 24, București>. Discursul ambasadorului extraordinar și plenipotențiar al U.R.S.S. în România, S.I. Kavtaradze, ținut la înmânarea scrisorilor de acreditare către Regele Mihai I al României.

Maiestate,

Am onoarea să vă înmânez scrisorile de acreditare, prin care Prezidiumul Sovietului Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste mă acreditează în calitate de Ambasadorul său Extraordinar și Plenipotențiar pe lângă Maiestatea Voastră.

Restabilirea relațiilor diplomatice între țările noastre coincide cu încheierea victorioasă a războiului Națiunilor Unite împotriva agresorilor.

Subliniez cu satisfacție faptul că România, rupând la 23 august al anului trecut relațiile cu Germania, iar apoi declarându-i război și încheind Convenția de Armistițiu cu Națiunile Unite, a adus aportul său în cauza înfrângerii Germaniei hitleriste. Participarea activă a României în război de partea Aliaților, precum și îndeplinirea de către ea a obligațiilor luate prin Convenția de Armistițiu au servit drept bază pentru restabilirea relațiilor diplomatice între Uniunea Sovietică și România.

Prezentând Maiestății Voastre scrisorile de acreditare, am onoare să declar că voi depune din partea mea toate eforturile pentru viitoarea dezvoltare și întărire a prieteniei între popoarele noastre ce s-a făcut în lupta comună împotriva dușmanului comun – Germania fascistă, pentru dezvoltarea colaborării economice și culturale între U.R.S.S. și România.

Sunt convins că voi întâlni din partea Maiestății Voastre și din partea Guvernului României întregul ajutor și sprijinul necesar întru îndeplinirea sarcinilor ce mi-au fost încredințate de Guvernul sovietic.

♦

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, dosar 43/1945, f. 1-2.

86

<1945 august 24, București>. Răspunsul Regelui Mihai I al României la discursul ambasadorului S. I. Kavtaradze, trimis extraordinar și plenipotențiar al U.R.S.S. în România, cu ocazia depunerii scrisorilor de acreditare.

Domnule Ambasador,

Sunt fericit să primesc azi scrisorile prin care Prezidiumul Sovietului Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice vă acreditează pe lângă Mine în calitate de Ambasadorul său extraordinar și plenipotențiar.

Cu multă satisfacție am primit în ziua de 6 august al acestui an comunicarea, prin care Guvernul Uniunii Republicilor Sovietice ne anunța restabilirea raporturilor diplomatice dintre țările noastre, consacrand astfel public aportul României adus, după 23 august 1944, Națiunilor Unite în lupta împotriva Germaniei hitleriste, precum și jertfele făcute de Armata Mea și de Poporul Meu pentru dobândirea victoriei finale.

Cu aceeași satisfacție voiesc să rețin azi recunoașterea sfortărilor desfășurate continuu de întreaga țară pentru executarea Convențiunii de Armistițiu. Aceste recunoașteri și consacări ne sunt scumpe și vor constitui pentru întreg Poporul Meu un imbold mai mult pentru a împlini până la capăt, obligațiunile care decurg din această Convențiune, a cărei scrupuloasă executare constituie condițiunea esențială a consolidării prieteniei dintre țările noastre.

Cu mare mulțumire iau act de declarația Domniei Voastre prin care îmi comunicați că veți lucra din toate puterile la întărirea acestor legături și la dezvoltarea prieteniei care, începută pe câmpurile de luptă, va trebui să fie extinsă și adâncită în interesul țărilor noastre. Eu sunt încredințat că dezvoltarea colaborării în toate domeniile între popoarele noastre va fi pentru România un prilej pentru asigurarea consolidării și a prosperității sale.

Pentru realizarea acestui scop, Eu sunt fericit să vă pot încredința, Domnule Ambasador, că veți găsi atât la Mine, cât și la Guvernul Meu, în toate împrejurările, sprijin nemărginit și ajutor însuflețit pentru ca astfel sarcinile Domniei Voastre să poată fi împlinite și duse până la capăt.

◆

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, dosar 43/1945, f. 4-6.

87

1945 august 31, București. Scrisoare a vicepreședintelui Consiliului de Miniștri al României, Gh. Tătărescu, adresată ambasadorului extraordinar și plenipotențiar al U.R.S.S. în România, S. I. Kavtaradze, prin care îi cere să aducă la cunoștința Guvernului U.R.S.S. dorința de a se stabili o vizită la Moscova a reprezentanților Guvernului român pentru a se discuta cu Guvernul sovietic probleme de interes comun.

Domnule Ambasador,

În vederea adâncirii raporturilor de prietenie între popoarele sovietice și poporul român și a dezvoltării colaborării lor în toate domeniile, Guvernul nostru a considerat de mult că un contact direct între reprezentanții săi și reprezentanții Guvernului U.R.S.S. este necesar.

Restabilirea raporturilor diplomatice între țările noastre face posibilă azi realizarea acestui deziderat.

De aceea, am onoarea a vă ruga, Domnule Ambasador, să binevoiți a aduce la cunoștința Guvernului U.R.S.S. că, dacă nimic nu se opune, domnul președinte al Consiliului, domnul Petru Groza, însoțit de mine am fi fericiți să putem găsi acum prilejul vizitei noastre la Moscova.

Cu prilejul acestei vizite, noi am dori să luăm în considerare toate problemele în curs de dezvoltare care interesează țările noastre și dintre care cele mai importante sunt:

Situațiunea generală politică și pozițiunea României în cadrul politicii de colaborare cu Uniunea Sovietelor;

Pozițiunea României față de recente demersuri anglo-americane;

Situațiunea României față de pregătirea tratatelor de pace ce va avea loc cu prilejul Conferinței de la Londra;

Aplicarea Convențiilor de colaborare economică încheiate de guvernele noastre și completarea lor;

Executarea Convenției de Armistițiu;

Situațiunea transporturilor României;

Repatrierea prizonierilor români;

Situațiunea germanilor din România;

Schimbul eventual de populație privind românii din Ucraina Subcarpatică și ucrainenii din Maramureș;

Importul a 60 000 vagoane de cereale destinate să asigure aprovizionarea internă a României grav primejduită de seceta din anul acesta;

Regimul Dunării;

Regimul Strâmtoarelor.

Firește, la aceste chestiuni se adaugă cele pe care Guvernul Uniunii Sovietice va găsi oportun să le ridice cu prilejul acestui examen general.

Ar fi pentru președintele Consiliului și pentru mine o împrejurare fericită să putem prezenta E.S. Generalisimului Stalin omagiile și recunoștința poporului român.

În vizita noastră am fi însoțiți de domnii:

– Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor.

– Ștefan Voitec, ministrul instrucției.

– Mihail Ghelmegeanu, președintele Comisiunii române pe lângă Comisiunea Aliată de Control.

– Mircea Solacolu, comisarul comerțului exterior.

– Bucur Șchiopu, comisarul prețurilor.

– Emil Bodnăraș, secretarul general al Președinției Consiliului de Miniștri, precum și de personalul Cabinetelor noastre compus din patru persoane.

În ceea ce privește data plecării noastre, am rămâne mult recunoscători Guvernului U.R.S.S. dacă ne va fi dată putința să plecăm din București marți, 4 septembrie, pentru a putea să găsim încă la Moscova pe E.S. domnul Comisar Molotov înainte de plecarea sa la Londra.

Am avea astfel posibilitatea de a-i expune problemele fundamentale ale României în legătură cu tratativele de la Londra, rămânând ca după plecarea sa să continuăm a discuta celelalte probleme cu membrii Guvernului Uniunii Sovietelor.

Iată, Domnule Ambasador, obiectul demersului ce vă rog să aduceți la cunoștința Guvernului Uniunii Sovietelor.

Primiți, vă rog, ...

1945 august, București. Raport al lui V. P. Vinogradov către A. I. Vâșinski referitor la arhiva cabinetului Administrației privind problemele Basarabiei, Bucovinei și Transnistriei, care, după cercetare, va fi trimisă în Uniunea Sovietică.

СОЮЗ
КОНТРОЛЬНОЙ КОМИССИИ
В РУМЫНИИ
..... августа 1945 г.

ЗАМЕСТИТЕЛЮ НАРОДНОГО КОМИССАРА ИНОСТРАННЫХ
ДЕЛ СОЮЗ ССР
Товарищу ВЫШИНСКОМУ А. Я.

Союзной Контрольной Комиссией в Румынии обнаружен и затребован от Президиума Совета Министров Румынии архив кабинета администрации по делам Бессарабии, Буковины и Трансnistрии в количестве свыше 1 300 дел.

Указанный кабинет осуществлял руководство всей администрацией оккупированных областей и являлся связующим звеном между этой администрацией и центральным аппаратом (министерства, Совет министров и пр.).

Политическая и историческая важность архива кабинета весьма велика.

Среди документов находящихся в архиве имеются стенограммы заседаний Совета министров по вопросам оккупированных областей, доклады губернаторов и приказы АНТОНЕСКУ на имя АЛЕКСИАНУ, ПОТОПЯНУ и др., периодические отчеты губернаторов, дела об эвакуации заводов, материалов, продовольствия и скота, дела полиции, жандармерии и пограничных войск, информация и контринформация, секретная переписка и шифрограммы, переписка всех министерств Румынии с губернаторствами Бессарабии, Буковины и Трансnistрии, разрешения румынским гражданам на въезд в эти области и мн. др.

Архив перевезен в помещение СКК в Румынии и используется для справочной работы СКК, а также для наведения справок для румынской администрации по вопросам наказания преступников войны и т.д.

После окончания работы архив вывезен в Советский Союз.

НАЧАЛЬНИК ШТАБА СКК В РУМЫНИИ
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ И/С
ВИНОГРАДОВ

Отпч. 2 экз.
экз. № 1 в адрес
экз. № 2 в дело

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 435, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 129, u.a. 21.

Traducere:

Comisia Aliată de Control în România
... august 1945

ADJUNCTULUI COMISARULŢI POPORULUI PENTRU AFACERI EXTERNE AL U.R.S.S. Tovarăşului A. I. Vâşinski

Comisia Aliată de Control din România a descoperit şi a cerut de la Preşedinţia Consiliului de Miniştri al României arhiva cabinetului Administraţiei privind problemele Basarabiei, Bucovinei şi Transnistriei, însumând mai mult de 1 300 de dosare.

Cabinetul menţionat a asigurat conducerea întregii administraţii a ținuturilor ocupate şi a fost veriga de legătură dintre această administraţie şi aparatul central (ministere, Consiliul de Miniştri ş.a.).

Importanţa politică şi istorică a arhivei cabinetului este foarte mare.

Printre documentele ce se găsesc în arhivă se află stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri cu privire la problema ținuturilor ocupate, rapoartele guvernatorilor şi ordinele lui Antonescu adresate lui Alexianu, Potopeanu şi alţii, dări de seamă periodice ale guvernatorilor, dosare despre evacuarea fabricilor, a materialelor şi a vitelor, dosare ale poliţiei, ale jandarmeriei şi ale trupelor de grăniceri, informaţii şi contrainformaţii, corespondenţă secretă şi cifrată, corespondenţa tuturor ministerelor României cu guvernatorii Basarabiei, Bucovinei şi Transnistriei, permisele de intrare în aceste ținuturi pentru cetăţenii români şi multe altele.

Arhiva a fost mutată în clădirea Comisiei Aliate de Control din România şi este folosită pentru activitatea de informare a Comisiei Aliate de Control şi, de asemenea, spre a strânge informaţii pentru administraţia română în legătură cu problemele pedepsirii criminalilor de război ş.a.

După terminarea activităţii, arhiva va fi dusă în Uniunea Sovietică.

ŞEFUL STATULUI MAJOR
AL COMISIEI ALIATE DE CONTROL ÎN ROMÂNIA
GENERAL-LOCOTENENT
VINOGRADOV

dact. în 2 ex.
ex. nr. 1 la adresă
ex. nr. 2 la dosar.

89

1945 septembrie 1, Bucureşti. Raportul preşedintelui Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului, M. Ghelmegeanu, adresat primului-ministru, cu privire la refuzul Guvernului sovietic de a accepta ca plata despăgubirilor de război ale României, în cereale, să fie făcută în produse petroliere, din cauza urmărilor secetei.

DOMNULE PRIM-MINISTRU,

Referindu-mă la adresa mea nr. 26311 din 30 august 1945, cu privire la livrările de cereale în cadrul Convenţiei din 16 ianuarie 1945, am onoarea a aduce la cunoştinţa Domniei voastre cele ce urmează:

I. Prin adresa nr. 6620 din 13 august 1945, înregistrată sub nr. 38001/945 – anexată în copie – Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării mi-a adus la cunoștință ultimele date cu privire la recolta de grâu a anului 1945 și la perspectivele recoltei de porumb.

Ținând seama că recolta de grâu și porumb este, în lumina datelor comunicate cu adresa de mai sus, complet deficitară, am rugat ca Domnia voastră să facă un demers pe lângă Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice, pentru ca Statul Român să fie exonerat de a mai livra în cadrul Convenției din 16 ianuarie 1945 referitoare la plata despăgubirilor de război, următoarele cantități de cereale:

9 000 vagoane grâu – cantitate nelivrată în primul an de executare a acestei Convenții (12 septembrie 1944 – 12 septembrie 1945);

12 000 vagoane grâu – cantitate ce urmează să fie livrată în anul II de executare a acestei Convenții (12 septembrie 1945 – 12 septembrie 1946);

8 000 vagoane porumb – cantitate ce urmează să fie livrată în anul II de executare a acestei Convenții (12 septembrie 1945 – 12 septembrie 1946);

propunând Guvernului Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice ca valoarea acestor cereale, – însumând 6957500 dolari – să fie compensată cu valoarea produselor petroliere ce se vor livra în plus pe primul an și care va însuma aproximativ 8 milioane dolari, conform notei alăturate.

Acest demers a fost făcut de Domnia voastră prin intermediul Comisiei Aliate de Control, în ziua de 18 august 1945.

II. Cu adresa nr. 5816 din 28 august 1945, Dl General N. Pârvulescu, ministru subsecretar de stat al Aprovizionării, ne-a înaintat raportul privind aprovizionarea țării cu cereale pe anul 1945/1946, raport care a fost discutat în Consiliul Interministerial Economic din 27 august 1945.

Ținând seama de situația deficitară a recoltei de grâu și porumb, Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării a făcut următoarele propuneri:

a. Să se intervină pe lângă Guvernul U.R.S.S. ca să renunțe la 1000 vagoane de porumb, pentru a veni în ajutorul populației din regiunile înfometate;

b. Să se suspende pe anul 1945–1946 orice predare de cereale în cadrul Convenției de Armistițiu;

c. Ministerul Afacerilor Interne trebuie să repete ordinele și să ia măsuri, ca organele administrative locale să respecte și să aplice cu toată energia dispozițiunile date cu privire la:

– aplicarea raționalizării;

– colectarea cerealelor;

– controlul mașinilor de treier și al morilor țărănești;

– stârpirea clandestinismului;

d. Să se intensifice operațiunile de colectare, prin întărirea și, la nevoie, prin înmulțirea organelor de colectare;

e. Să se facă de pe acum demersurile necesare pe lângă Guvernul U.R.S.S., pentru importul unor cantități masive de grâu și porumb.

III. Cu adresa nr. 307156/296/R din 30 august 1945, Președinția Consiliului de Miniștri ne-a remis în copie răspunsul Guvernului U.R.S.S., cu privire la demersul Guvernului român, în legătură cu livrările de cereale în cadrul Convenției din 16 ianuarie 1945 – din care rezultă că Statul Român va trebui

totuși să livreze, în perioada 12 septembrie 1945–12 septembrie 1946, următoarele cantități de cereale:

- 4 000 vagoane grâu din recolta anului 1945
- 8 000 vagoane grâu din recolta anului 1946
- 8 800 vagoane porumb din recolta anului 1945
- 2 400 vagoane orz din recolta anului 1945.

IV. Ținând seama că Dl General N. Pârvulescu, ministru subsecretar de stat al Aprovizionării, în raportul prezentat Consiliul Interministerial Economic, în ziua de 27 august 1945, a cerut, față de situația extrem de deficitară a recoltei, să se facă de pe acum demersurile necesare pe lângă Guvernul U.R.S.S., pentru importul unor cantități masive de grâu și porumb, și având în vedere că, în ziua de 3 septembrie 1945, urmează să se semneze, între Guvernul U.R.S.S. și Guvernul român, Convenția referitoare la mărfurile ce trebuie livrate în perioada 12 septembrie 1945 – 12 septembrie 1946, vă rog, Domnule Prim-Ministru, să binevoiți a da instrucțiuni, dacă Guvernul român poate să se angajeze să predea din recolta anului 1945, următoarele cantități de cereale:

- 4 000 vagoane grâu
- 8 800 vagoane porumb
- 2 400 vagoane orz,

știut fiind că, în conformitate cu dispozițiunile Convenției din 16 ianuarie 1945, Guvernul român va trebui să plătească o penalitate de 5% lunar, în măsura în care mărfurile nu se livrează la termen.

Țin să precizez, în același timp, că în cadrul planului de aprovizionare pentru trupele sovietice, urmează să se mai livreze, până la 1 octombrie 1945 și cantitatea de 4 000 vagoane grâu și 764 vagoane orz.

Primiți, vă rog, Domnule Prim-Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

PREȘEDINTELE
COMISIEI ROMÂNE DE ARMISTIȚIU,
Mihail Ghelmegeanu

◆
Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 2766, f. 362–365.

90

1945 septembrie 3, București. Material informativ al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului cuprinzând problemele în legătură cu aplicarea Convenției de Armistițiu și care urmează a fi discutate la întvederea de la Moscova dintre reprezentanții României și ai Uniunii Sovietice.

CHESTIUNI DE REZOLVAT

PARTEA I

I. CONTROLUL FRONTIERELOR ȘI CIRCULAȚIA MĂRFURILOR PESTE FRONTIERE

A. Dotarea Corpului de Grăniceri cu efective suficiente, care să asigure un control eficace.

Paza frontierelor se face actualmente de un Corp de Grăniceri însumând 5 420 oameni, adică 1,8 oameni pe km liniar.

Este necesară sporirea efectivului de grăniceri la 13 644 oameni, pentru ca să putem realiza un efectiv de 5-6 oameni pe km liniar.

Reinstalarea Corpului de Grăniceri urmează să se facă pe tot parcursul de frontieră.

În modul acesta se poate asigura controlul circulației mărfurilor peste graniță.

Astăzi acest control este foarte redus.

Ministerul Finanțelor, al Industriei și Comerțului și Căile Ferate Române constată că se scot de pe teritoriul țării importante cantități de mărfuri, fără îndeplinirea formalităților vamale și plata taxelor aferente.

Această stare de lucruri are drept efect:

a. Slăbește autoritatea Statului.

b. Lipsește Statul de drepturile ce i se cuvin din încasarea taxelor vamale.

c. Prin trecerea necontrolată a mărfurilor peste frontieră, se periclitează însăși posibilitatea de a se respecta îndeplinirea obligațiilor decurgând din Convenția de Armistițiu și Acordurile comerciale.

Comisarul General al Comerțului Exterior și Acordurilor Economice cu străinătatea semnaleză, cu deosebită îngrijorare, această stare de lucruri, prin întâmpinarea făcută Ministerului de Finanțe cu nr. 1479/28 iulie a.c., în acești termeni:

„Dar dacă din țară pe căi ilegale vor continua să iasă cantități de lemn, cherestea, petrol, sodă caustică etc., noi vom fi puși în imposibilitatea absolută de a mai găsi în țară să exportăm în U.R.S.S. cantitățile contractuale ale acestor produse, pe care cu drag, până la limita extremă, le-am oferit Uniunii Sovietice, în contrapartidă.

Vă rugăm, în consecință, să binevoiți a lua de urgență cele mai drastice măsuri ca din țară să iasă numai acele mărfuri în cantitățile prevăzute prin acordurile în vigoare și tot așa să intre în țară mărfurile stabilite prin convenții comerciale.

Ne amenință pericolul grav ca toate, absolut toate acordurile noastre comerciale, deci și toate angajamentele noastre comerciale, deci și toate angajamentele noastre convenționale să fie date peste cap, dacă oficiile noastre vamale nu vor ști să salvgardeze concretizarea și punerea lor în aplicare“.

d. În sectorul alimentară, orice ieșire necontrolată de mărfuri echivalează cu sustragerea strictului necesar populației noastre.

e. Circulația necontrolată și abuzivă a mărfurilor alimentează speculația din bursa neagră, atât în sectorul valutar, cât și de bunuri de consum.

În ultimul timp, asistăm la o creștere artificială a aurului și devizelor, tocmai datorită, în parte, și cererilor făcute de importatori improvizați de mărfuri.

B. Pentru a se înlătura practica exportului sau importului neregulat peste frontieră:

a. Comisia Aliată de Control să dea instrucțiuni cu privire la documentele ce trebuie să însoțească mărfurile ce se livrează în U.R.S.S., pe baza art. 11

(Despăgubiri) și 12 (Restituiri) din Convenția de Armistițiu, precum și pe baza acordurilor comerciale dintre U.R.S.S. și România.

În prezent, livrările se fac cu formalități de export care se îndeplinesc după ce exporturile au plecat, astfel că la frontieră ajung fie numai cu un fracht militar, fie însoțite de militari fără nici un document.

Din lipsa documentelor de export ale acestor mărfuri care să stabilească regimul lor nu se poate face nici un control și ține nici o evidență.

b. Să se interzică exportul mărfurilor livrate pentru întreținerea trupelor sovietice aflate pe teritoriul României, în contul art. 10 din Convenția de Armistițiu, îndeosebi azi când efortul de război a încetat.

c. Să se interzică exportul de mărfuri achiziționate direct de trupele sovietice de pe piața internă, urmând ca cumpărăturile interne să aibă loc numai pentru mărfuri de uz obișnuit și pentru necesitățile trupelor staționare.

d. Să se dea dispozițiuni ca organele sovietice să colaboreze cu organele administrative românești, pentru ca să se mențină un control strict la intrarea și ieșirea mărfurilor din țară.

e. Pentru mărfurile în tranzit pe teritoriul românesc, din sau spre U.R.S.S., urmează să se stabilească documentele care însoțesc aceste transporturi, cine suportă plata transportului și modalitatea de lichidare a lor.

II. RESTABILIREA CONDUCERII ROMÂNEȘTI ÎN ADMINISTRAREA ȘI EXPLOATAREA CĂILOR FERATE

1) Conducerea și exploatarea rețelei de căi ferate să revină, în întregime și pe toată rețeaua, administrației românești.

2) Reducerea controlului și a efectivelor VOSOKA și Z.K.U., care va înlesni unitatea de comandă și reducerea cheltuielilor de instalare, cazare și întreținere. În acest scop ar urma ca:

a) Transporturile necesare Comandamentului Aliat să se facă de Căile Ferate Române în cadrul unui program stabilit în acord cu Înalțul Comandament Aliat și la întocmirea căruia să se țină seama de capacitatea efectivă de transport în raport și cu necesitățile economice.

b) Să se lase Căilor Ferate folosința și să li se restituie administrarea firelor telegrafice și telefonice, a stațiilor de T.F.F. și A.T.L.

c) Să se restituie Căilor Ferate Române toate trenurile ateliere, trenurile sanitare, trenurile băi și autovehiculele Căilor Ferate Române puse la dispoziția Înalțului Comandament Aliat, precum și vagoanele românești amenajate și utilizate ca trenuri speciale U.R.S.S.

d) Să se normalizeze rețeaua de căi ferate, prin revenirea la ecartamentul normal (îngust) pe întregul teritoriu.

III. MENȚINEREA PARCULUI DE VAGOANE ȘI LOCOMOTIVE ROMÂNEȘTI NECESARE EXPLOATĂRII REȚELEI

În acest scop:

a) Să se revină asupra cererii de a se preda, cu titlul de trofeu, 15 000 vagoane și 115 locomotive din parcul Căilor Ferate Române, inventariate de trupele sovietice în trecere pe teritoriul României, după 24 august 1944.

Predarea cu titlu de trofeu să se aplice numai materialului de război aparținând inamicului, situațiune în care nu se afla România la 24 august 1944, ora 4 dimineața, așa cum se recunoaște și prin articolul 1 al Convenției de Armistițiu.

b) Să se readucă în țară cele 23 142 vagoane românești, puse în serviciul efortului de război și care se află acum în afara granițelor noastre.

c) Să nu se ridice, cu titlu de trofeu, 27 892 vagoane străine aflate pe teritoriul țării, decât pe măsura înapoierii vagoanelor românești aflate peste graniță.

Dacă nu s-ar accepta aceste cereri, ținând seamă și de restituirile care au avut loc până acum, parcul Căilor Ferate Române s-ar reduce la 14 911 vagoane, dintre care 3 979 defecte și numai 10 392 în circulație.

În această situație, traficul feroviar ar fi complet paralizat, dat fiind că traficul mediu necesită un număr de 70 800 vagoane. Reducerea traficului feroviar apare cu atât mai gravă pentru economia românească, dat fiindcă mijloacele de tracțiune mecanică și animală sunt mult reduse, ca și parcul de vase fluviale și maritime.

România se află în fața unei crize acute de transporturi.

IV. ASIGURAREA CAPACITĂȚII DE LUCRU A ATELIERELOR CĂILOR FERATE ROMÂNE PENTRU ÎNTREȚINEREA ȘI REPARAREA MATERIALULUI RULANT

În acest scop:

a) Să se revină asupra cererii de reparare și adaptare la ecartamentul larg a celor 27 892 vagoane străine de cale ferată aflate pe teritoriul țării, care sunt cerute drept trofeu.

Trofee se predau în starea în care se află. Chiar dacă se cere repararea lor, aceasta nu urmează să se facă, în cazul de față, pe cheltuiala Statului Român, care nu este proprietarul acestui material rulant.

În fapt, situația atelierelor căilor noastre ferate, după urma faptelor de război, au o capacitate redusă de lucru, care nu poate să facă față nici lucrărilor de întreținere și reparare a parcului românesc de vagoane.

V. ÎNCETAREA APLICĂRII ART. 10 PENTRU SECONDAREA TRUPELOR ÎN EFORTUL DE RĂZBOI ȘI APLICAREA NUMAI A ART. 3 ȘI A ANEXEI B LA ART. 3 DIN CONVENȚIA DE ARMISTIȚIU, CARE ASIGURĂ, PE DURATA ARMISTIȚIULUI, LIBERA MIȘCARE A TRUPELOR SOVIETICE PE TERITORIUL ȚĂRII

Potrivit art. 1 din Convenția de Armistițiu, România, cu începere de la 24 august 1944, orele 4, a intrat în război alături de Puterile Aliate împotriva Germaniei și Ungariei, cu scopul de a restaura independența și suveranitatea sa, punând la dispoziție nu mai puțin de 12 Divizii de infanterie.

Efortul militar românesc în operațiunile conjugate cu trupele sovietice a fost întregit cu efortul economic și financiar, potrivit dispozițiilor art. 10.

În temeiul acestui articol, România a asigurat Înaltului Comandament Aliat folosința, pe teritoriul ei, a întreprinderilor industriale și de transport, a mijloacelor de comunicație, stațiilor generatoare de energie, întreprinderilor și instalațiilor de utilitate publică și a pus la dispoziția efortului de război depozitele sale de combustibil, petrol, alimente și alte materiale și servicii.

Volumul efortului economic și financiar angajat de țară, pe timp de 10 luni, până la 30 iunie 1945, se cifrează la suma de peste 555 miliarde, din care s-au acoperit efectiv 331 miliarde.

Mărimea acestui efort poate fi apreciat, dacă se ține seama că prestațiunile pe același interval de timp, în cadrul despăgubirilor de război, însumează 152 miliarde lei, adică mai puțin de 1/3 din prestațiunile efectuate pentru susținerea războiului.

Aceasta, în afară de livrările de alimente și materiale, făcute în afară de Plan și cu forme nerecunoscute, care, după o estimatie informativă, însumează peste 400 miliarde lei.

Ca substanță în sectorul alimentar, efortul economic care a susținut războiul reprezintă pentru România pe acest interval de timp, în livrări regulate prin Plan: 385 000 tone produse alimentare, (din care s-au livrat peste 342 000 capete de animale și 183 000 tone de cereale și derivate).

Ținând seama că prestațiunile în cadrul art. 10 nu sunt decât completarea efortului de război, ele urmează să înceteze odată cu sfârșitul ostilităților.

Din această cauză, noi am cerut încă de la 2 iunie 1945 prin Nota nr. 1498 către Comisia Aliată de Control și apoi la 25 iunie 1945 prin Nota nr. 19953, ca aplicarea art. 10 să se limiteze numai la cheltuielile de întreținere a Înaltului Comandament Aliat și Comisiei Aliate de Control.

Altfel, efortul economic și financiar se continuă mai departe, cum are loc azi, fără a se resimți efectele sfârșitului războiului.

În adevăr, cu începere de la 1 iulie 1945, Comisia Aliată de Control a pus în vigoare un nou Plan trimestrial până la 1 octombrie 1945, de subzistențe pentru aprovizionarea trupelor în trecere și staționare pe teritoriul țării, care, deși la unele articole este mai mic ca cereri față de cele anterioare, este superior acestora, dacă se compară cu media lunară a livrărilor efectuate în trecut.

Această situație se accentuează și mai mult prin cheltuielile care rezultă din staționarea trupelor sovietice pe teritoriul țării, decurgând din necesități de cazare în localități, de reparațiuni de imobile, de reparațiunea materialelor aparținând unităților sovietice și de prestarea nenumăratelor servicii care ne sunt cerute.

Staționarea trupelor sovietice pe teritoriu în zonele afectate, mai ales după încetarea efortului de război, constituie o situațiune care nu este prevăzută de Convenția de Armistițiu și deci rămâne în afară de aplicarea ei.

În aceste condițiuni, pentru țară, încetarea efortului de război nu se traduce printr-o micșorare a efortului economic și financiar.

Noi am cerut încetarea aplicării art. 10 pentru susținerea efortului de război cel mai târziu pe data de 1 iulie 1945, deoarece atunci expiră executarea Planului pe trimestrul II 1945.

În orice caz, socotim că sarcina de peste 150 miliarde lei, pe care o reprezintă executarea Planului pe trimestrul 1 iulie–1 octombrie 1945, cu cererile în afară de Plan și diverse servicii, trebuie să fie ținută în seamă pentru a fi scăzută din celelalte obligațiuni ale Convenției de Armistițiu, despăgubiri, restituiri etc.

Această revizuire ar corespunde ideii că suprimarea efortului economic și financiar trebuie să concorde cu încetarea efortului de război, rămânând ca art. 10 să funcționeze mai departe până la încheierea păcii, numai cu privire la cheltuielile necesare pentru Înaltul Comandament Aliat și Comisia Aliată de Control.

Este de la sine înțeles că dacă aplicarea art. 10, în sensul arătat mai sus, ar urma să înceteze pe data de 1 iulie 1945, în schimb continuă să se aplice dispozițiunile art. 3 cu anexa B de la acest articol, care privește punerea la dispoziția Înalțului Comandament Aliat, pentru folosință, a tuturor construcțiilor și instalațiilor românești *militare aeriene și navale*, porturi, cheiuri, cazărmi, magazii, câmpuri de aviație, mijloace de comunicație și stații meteorologice, *în scopul asigurării mișcării de trecere a trupelor sovietice prin țară.*

În concluzie, cerem:

a) Limitarea, cu începere de la 1 iulie 1945, a aplicării art. 10, la plățile necesare pentru întreținerea Înalțului Comandament Aliat și Comisiei Aliate de Control.

b) Decontarea sumelor cheltuite pe art. 10, cu începere de la 1 iulie 1945, peste obligațiunile arătat mai sus la punctul a), asupra celorlalte obligațiuni decurgând din Convenția de Armistițiu, despăgubiri, restituiri etc., *deoarece obligațiunea de întreținere a trupelor sovietice în staționare în România nu este prevăzută în Convenția de Armistițiu.*

c) Aplicarea art. 3 și a anexei B la art. 3 pe durata Armistițiului, în limitele dispozițiilor acestora, pentru asigurarea mișcării trupelor sovietice în trecere prin țară.

VI. DESPĂGUBIRI DE RĂZBOI (Art. 11 – Convenția de la 16 ianuarie 1945)

A. România a asigurat executarea întocmai a obligațiunilor ce rezultă pe primul an al Convenției din 16 ianuarie 1945, pentru plata despăgubirilor de război. Termenul de executare al primului an expiră la 12 septembrie 1945. Până la această dată, executarea se va face cu o depășire de 6,4 milioane dolari față de obligațiunile ce rezultă pe primul an, depășire provenind mai ales din livrări suplimentare de petrol.

Executarea Convenției din 16 ianuarie 1945 pe anul al doilea de aplicare va întâmpina dificultăți, din cauza recoltei deficitare de cereale. Acest deficit se estimează la aproape 100 000 vagoane, după ultimele date.

Pentru asigurarea hranei populației în anul viitor la un regim raționat de consum de 33% sub normal, cerem:

a) *Acoperirea celor 4 000 vagoane grâu care trebuie livrate din recolta 1945, cu valoarea produselor petroliere livrate în plus până la 12 septembrie 1945.*

b) *Acoperirea, în același mod, a cantității de 88 000 tone porumb care urmează a fi livrat tot din recolta anului 1945, în anul al doilea de aplicare a Convenției de Armistițiu.*

Facem aceste cereri, după ce Guvernul sovietic a acceptat compensarea cu petrol a restanței de 9 000 vagoane de grâu pe primul an al Convenției, din cauza ultimelor evaluări ale recoltei de grâu și porumb, de natură a reclama chiar importuri pentru asigurarea consumului intern.

România se poate afla în pragul unei crize serioase de alimentare.

B. Pentru normalizarea funcționării întreprinderilor de petrol care au secondat puternic efortul de război ca și necesitățile actuale, propunem:

Exercitarea controlului Direcțiunii Livrărilor din România să se limiteze la prevederile art. 9 din Convenția din 16 ianuarie 1945, adică la controlul bunului mers al producției și al pregătirii mărfurilor în vederea livrărilor. Ar urma să se dispună măsuri pentru micșorarea imixtiunii organelor sovietice în administrare, în procesul de producțiune, în prelucrare și transport a produselor petroliere.

C. Ușurări pentru economia țărănească

În cadrul Convenției din 16 ianuarie 1945, urmează să se livreze, în timp de 6 ani, un număr de 200 000 capete bovine și 190 000 capete cai.

Din cauza pierderilor provocate de război și a contribuției necesare pentru hrană și executarea obligațiilor din Convenția de Armistițiu, situația șeptelului nostru a scăzut simțitor.

Dat fiind că, spre deosebire de cereale, Convenția din 16 ianuarie 1945 prevede obligațiunea de livrare pentru cornute și cai, până la 1950, ar urma să se examineze posibilitatea unei compensări cu alte mărfuri, cu scopul de a se înlocui livrările de cornute și cai, începând cu aplicarea anului 3.

O asemenea soluție ar veni, mai ales, în sprijinul țărănimii, care în organizarea actuală a agriculturii, în lipsa mijloacelor mecanice de muncă, se bazează mai mult pe tracțiunea animală.

VII. RESTITUIRI

(Art. 12 din Convenția de Armistițiu)

Aplicarea împreună a articolelor 10, 11 și 12 din Convenția de Armistițiu, care reprezintă îndeosebi sarcini de ordin economic și financiar, a creat mari sporuri în cheltuielile Statului.

După 4 luni de la întocmirea bugetului pe exercițiul 1945/46, cheltuielile totale ale Statului s-au ridicat la 517 miliarde lei, adică aproape 2/3 din ce se prevăzuse ca nevoi pentru tot anul financiar.

Din aceste cheltuieli, sarcinile totale ale Statului român pentru nevoile sale de administrare civilă, înzestrarea și întreținerea Armatei reprezintă 38,7%, iar cheltuielile de armistițiu 61,3%. Acoperirea nevoilor s-a făcut într-o proporție importantă și anume 50,3% prin apăruri la Banca Națională a României. Avansurile Băncii Naționale a României pentru aplicarea Armistițiului au crescut din lună în lună, de la lei 14 720 000 000 pe luna septembrie 1944, la lei 63 351 000 000 pe luna iunie 1945.

Concomitent cu sporirea avansurilor pentru armistițiu s-a accentuat și sporirea lunară a emisiunii biletelor de bancă. Această emisiune a sporit de la 17 509 000 000 lei în luna septembrie 1944, la 107 281 000 000 lei în luna mai 1945, reprezentând pe 10 luni, de la septembrie 1944 la iunie 1945, un spor de 417 261 000 000 lei.

Din acest spor de emisiune, 394 336 000 000 lei au fost destinați pentru aplicarea armistițiului.

Mai semnificativ însă decât aspectul monetar este fenomenul de creștere a prețurilor care se datorește micșorării de substanță economică.

Într-adevăr, prețurile au crescut într-un an de 6-7 ori, pe când circulația Băncii Naționale a României a crescut numai de 3 ori. Disproporția dintre evoluția prețurilor și a emisiunii, prin exagerarea primului factor, dovedește că nu ne găsim

atât în prezența unui exces de semne monetare, ci mai curând în prezența unei rarefieri a bunurilor de consum, la care se adaugă, bineînțeles, și alți factori, ca de exemplu lipsa mijloacelor de transport.

În această situație, România trebuie să facă față și la obligațiunile de restituire a bunurilor preluate din teritoriul U.R.S.S. în termenele fixate de Înaltul Comandament.

Astfel, prin scrisoarea din 4 mai a.c., Comisiunea Aliată de Control a prescris restituirea a 259 645 capete de animale în termene de 3 luni. Această livrare va fi executată până la finele lunii septembrie 1945.

În afară de aceasta, volumul restituirilor ca și reparațiunile bunurilor existente, pentru predarea lor în bună stare, sau înlocuirea bunurilor lipsă, prin compensare, reprezintă un efort important pentru Statul român în executarea art. 12.

Totalitatea obligațiunilor decurgând din art. 12 se estimează la o sumă de peste 600 000 000 000 lei, după interpretarea Comisiei Aliate de Control că trebuie restituite și bunurile consumabile sau distruse prin acte și fapte de război, deci care nu mai existau la data semnării armistițiului, 12 septembrie 1944.

Pentru lichidarea obligațiunilor provenind din restituiri, ne referim la soluțiile propuse de Guvernul român în demersul nr. 781 din 2 iunie 1945 înaintat Guvernului sovietic.

Propunem în acest scop:

a) Compensarea valorilor și materialelor luate din teritoriul U.R.S.S. și rămase de restituit, cu prelevări în afară de plan, executate pe teritoriul nostru.

Potrivit unei situațiuni incomplete a Ministerului de Interne care cuprinde numai datele din circa 40 județe – și acestea incomplete – și din alte surse de informații oficiale (Departamente, Ministere sau autorități), rezultă că aceste prelevări însumează peste 400 000 000 000 lei, după cum urmează:

Animale	lei	89 145 000 000
Cereale și furaje	lei	10 749 000 000
Zahăr	lei	2 994 000 000
Fabrici și instalațiuni	lei	15 264 000 000
Materiale industriale	lei	69 324 000 000
Vehicule și autovehicule	lei	92 139 000 000
Arme și munițiuni	lei	11 000 000 000
Fabricate C.A.M.	lei	1 259 000 000
Bunuri proprietatea		
Ministerului Comunicațiilor	lei	3 374 000 000
Diverse și alte bunuri	lei	82 128 000 000
Bunuri domestice	lei	24 100 000 000
Etc.		

b) În cazul când, după deducerea prelevărilor ar mai rămâne o diferență de restituit, această diferență să fie acoperită prin livrări de mărfuri eșalonate pe mai mulți ani.

În concluzie, credem că art. 12 se poate lichida, dacă se ține seama de ce s-a executat prin restituiri și de prelevări.

VIII. BUNURI INAMICE

În legătură cu bunurile inamice, semnalăm situația bunurilor cetățenilor români de origine etnică străină, precum și a românilor care la data de 12 septembrie 1944 se găseau pe teritoriul inamic și care odată cu încetarea ostilităților nu ar urma să mai fie blocate.

Situațiunea neclară a acestor bunuri, aflătoare în special în Ardeal și încorporate în economia românească, provoacă o stare de neliniște în rândurile populației împrăștiată sau colonizată, care nu e de natură să asigure o exploatare normală a bunurilor.

Propunem:

a) stabilirea bunurilor supușilor germani.

b) deblocarea bunurilor aparținând cetățenilor români de origine străină, sau a românilor care la data de 12 septembrie 1944 se aflau în teritoriul inamic și încetarea ridicării acestor bunuri cu titlu de captură.

IX. RESTITUIREA VASELOR DE RĂZBOI ȘI A NAVEI ȘCOALĂ, DUSE ÎN APELE SOVIETICE DUPĂ 24 AUGUST 1944

X. RESTITUIREA MATERIALULUI DE RĂZBOI AFLAT ÎN SPATELE LINIEI DE FRONT LA 24 AUGUST 1944 ȘI A UNITĂȚILOR COMERCIALE FLUVIALE PRELEVATE

PARTEA a II-a

1. Înapoierea prizonierilor de război și a celor luați în captivitate după 23 august 1944.

2. Admiterea dreptului de opțiune, prin declarații individuale, în baza căruia urmează să se definitiveze situația basarabenilor și persoanelor din Bucovina de Nord, care voiesc să se întoarcă în teritoriul U.R.S.S.

Să se accepte cel puțin instituirea comisiunilor mixte româno-sovietice pentru trierea basarabenilor și bucovinenilor, care ar dori să se întoarcă în ținuturile de peste Prut, în locul sistemului practicat până în prezent.

3. Repatrierea cetățenilor români de origine etnică străină, ridicați și duși în teritoriile U.R.S.S.

4. Redobândirea de către România a libertății de a comunica cu țările cu care are relațiuni diplomatice.

5. Revizuirea dispozițiilor privind tipărirea, importul și răspândirea în România a publicațiilor periodice și neperiodice, prezentarea spectacolelor și filmelor, funcționarea T.F.F. și P.T.T., Telefoane, transmițerile fără fir, corespondența telegrafică și poștală, corespondența cifrată și prin curier, comunicările telefonice cu țările străine, ale ambasadelor, legațiilor și consulatelor aflate în România.

Toate acestea trebuie puse de acord cu noua stare creată prin sfârșitul războiului.

6. Ridicarea regimului de cenzură cu măsurile dictate de starea de război.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 31/1945, f. 1-13.

1945 septembrie 3, Washington. Notă a Departamentului de Stat adresată, prin intermediul ambasadorului american de la Londra, Guvernului britanic, prin care îi solicită acestuia punctul de vedere referitor la nota redactată de Guvernul american și adresată Guvernului sovietic privind colaborarea celor trei guverne semnatare ale Declarației de la Yalta pentru a ajuta România să-și formeze un guvern de largă reprezentare a tuturor elementelor democratice și să organizeze, cât mai curând, alegeri libere.

DEPARTMENT OF STATE

Washington
Secret

Sept. 3, 1945

Am Embassy
London
Priority

As the British Govt. is aware Soviet Govt. has not yet replied to this Govt's suggestion for consultation under the Yalta declaration in respect of Rumania. We propose to address a note along the following lines to Moscow and hope the British Govt. will be prepared to support this position. Early expression of its views would be appreciated (sent to London rptd to Bucharest).

"On August 23 in the light of the situation existing in Rumania the Govt. of the U.S. proposed that the three Govts signatories of the Crimea Declaration on Liberated Europe consult together in regard to this situation in order, as provided by the Declaration that they might concert their policies with a view to assisting Rumania to form an interim governmental authority broadly representative of all democratic elements in the population and pledged to the earliest possible establishment through free elections of a government responsive to the will of the people. Brit. Govt. has agreed to such consultation. No reply has yet been received from Soviet Govt. Meanwhile the situation in Rumania has become more critical.

This Govt. has been informed that, in order not to prejudice the decision of the three Allied Govts and in order to maintain the constitutional procedure the King has refrained from signing decrees presented to him by Mr. Groza who has refused the King's request to resign.

This situation obviously requires a solution which will enable Rumania to restore the normal processes of government and administration. The problem of finding a solution is now of direct concern to the Allied Govts in view of Rumania's status under the Armistice concluded with them and as a nation to which the Crimea Declaration applies. It is apparent that the King and Mr. Groza are not in a position to take effective constitutional action, to settle the matter without guidance from the Allied powers.

The problem arises therefore of stabilizing the situation in Rumania. In the opinion of this Govt. there should be the least possible disturbance of the normal functions of govt. and administration and there should be no prolongation of the deadlock between the King and Mr. Groza. It is accordingly suggested that the three Allied Govts. support the King's request for the resignation of Mr. Groza and recommend an arrangement whereby the latter could continue the routine business of administration as an interim regime refraining from legislative and

administrative action of a fundamental character, pending the early formation of a Govt. by constitutional processes.

U.S. Govt. would welcome early indication of Soviet Govts view on suggestions put forward above.”

◆
Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 665, c. 327-328; The National Archives of the United States, Department of State (R.G. 59); Division of South Eastern European Affairs, Roll 8.

Traducere:

DEPARTAMENTUL DE STAT
Washington
Secret

3 septembrie 1945

AMBASADA AMERICANĂ
Londra
Prioritate

Dat fiind că Guvernul britanic este informat că Guvernul sovietic nu a răspuns încă la sugestia sa privind desfășurarea unor consultări în termenii Declarației de la Yalta privind situația României, ne propunem să adresăm Moscovei o notă cu următorul cuprins și sperăm că Guvernul britanic va fi pregătit să suporte această poziție. Am fi recunoscători dacă ne-ați trimite punctul dvs. de vedere (trimisă la Londra și repetată la București).

„La 23 august, în lumina situației existente în România, Guvernul Statelor Unite a propus ca cele trei guverne semnatare ale Declarației de la Yalta privind Europa eliberată să se consulte reciproc referitor la această situație cu scopul, prevăzut în Declarație, de a-și pune de acord punctele de vedere pentru a ajuta România să-și formeze un guvern provizoriu de largă reprezentare a tuturor elementelor democratice și să se angajeze cât mai curând posibil în formarea, prin alegeri libere, a unui guvern care să răspundă voinței poporului. Guvernul britanic a fost de acord cu astfel de consultări. Nu s-a primit încă nici un răspuns de la Guvernul sovietic. Între timp situația din România a devenit mai critică.

Acest guvern a fost informat că, pentru a nu prejudicia hotărârea celor trei guverne aliate și pentru a menține procedura constituțională, regele a refuzat să semneze decretul pe care i l-a prezentat dl Groza, care a refuzat să demisioneze la cererea regelui.

Această situație impune categoric o soluție care să permită României să restabilească ordinea firească a lucrurilor. Problema găsirii unei soluții privește acum în mod direct guvernele aliate având în vedere apelul adresat lor de regele Mihai, statutul României potrivit prevederilor Armistițiului încheiat cu ele și pentru că ea este una dintre țările căreia i se aplică Declarația de la Yalta. Se pare că regele și dl Groza nu sunt în măsură să acționeze efectiv pe cale constituțională, pentru rezolvarea problemei fără îndrumarea puterilor aliate.

Problema care se impune, deci, este stabilizarea situației în România. În opinia acestui guvern nu trebuie să existe nici cea mai mică perturbare în funcționarea normală a guvernului și a administrației și nu trebuie prelungită neînțelegerea dintre rege și dl Groza. Se sugerează, prin urmare, ca cele trei guverne aliate să sprijine cererea regelui pentru demiterea dl Groza și se recomandă găsirea unei soluții pentru ca acesta din urmă să-și poată continua

activitatea sub forma unui regim provizoriu care să nu acționeze în domeniul legislativ și administrativ, în așteptarea formării cât mai curând a unui guvern pe cale constituțională.

Guvernul S.U.A. ar fi încântat să primească cât mai curând părerea Guvernului sovietic în privința sugestiilor de mai sus.“

92

1945 septembrie 10, București. Adresă a ministrului de război, general de Corp de Armată C. Vasiliu-Rășcanu, prin care aduce la cunoștință primului-ministru cererea Comisiei Aliate de Control de a se preda Uniunii Sovietice arhiva Sfatului Țării al Basarabiei.

DOMNULE PRIM-MINISTRU,

Am onoarea a vă aduce la cunoștință că, Comisia Interaliată de Control din România, prin Int. colonel Turov și căpitanul Musatov, cere a se preda arhiva Armatei Republicii Moldovenești și Sfatului Țării compusă din 257 de volume aflate asupra Marelui Stat Major Serviciului Istoric.

Întrucât aceste documente reprezintă o mare valoare istorică, vă rugăm să binevoiți a supune această chestiune Consiliului de Miniștri pentru a se hotărî.

Primiți, vă rog, Domnule Prim-Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

MINISTRU DE RĂZBOI
GENERAL DE CORP DE ARMATĂ
C. Vasiliu-Rășcanu

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 2766, f. 372.

93

1945 septembrie 10, Moscova. Scrisoarea ambasadorului român în Uniunea Sovietică, Iorgu Iordan, adresată vicepreședintelui Consiliului de Miniștri și ministru al afacerilor străine, Gheorghe Tătărescu, cu privire la interesul deosebit al Moscovei față de situația politică din România, susținând Guvernul dr. Petru Groza.

Domnule Vicepreședinte al Consiliului,

Am onoarea a vă informa asupra convorbirilor pe care le-am avut imediat după prezentarea scrisorilor de acreditare, cu domnul Vâșinski, Primul Vice-comisar al poporului la Afacerile Străine, și cu domnii Dekanozov și Lozovski, vicecomisari la același Departament.

La toate aceste vizite am fost întovărașit de domnul ministru M. Babeș.

Domnul Vâșinski s-a interesat, în primul rând, de situația politică internă din România.

Intervenția anglo-americană la București îi amintește de ultimele zile ale Guvernului generalului Rădescu: și acum, ca și atunci, a spus Domnia sa – anumite elemente din țară încearcă să pună mâna pe putere cu ajutorul anglo-americanilor, deși U.R.S.S.-ul a răspuns la Londra și Washington că nu vede rațiunea pentru o schimbare de guvern în România. Domnul Vâșinski este convins că aceste manevre vor da greș.

Ne recomandă numai să avem răbdare, întrucât, după părerea Domniei sale situația va fi clarificată, potrivit cu adevăratele interese ale poporului român, de către cele trei Națiuni Unite.

Domnia sa manifestă în această privință un optimism hotărât care nu este numai al Domniei sale, ci și al întregului Guvern sovietic.

Domnul Vâșinski apreciază foarte favorabil activitatea actualului Guvern român pe care îl socotește capabil și necesar pentru democratizarea reală a țării.

Cât despre zvonurile privitoare la o eventuală rupere a unității Guvernului român, Domnia sa nu crede că ele ar putea avea vreo bază serioasă întrucât această unitate se întemeiază pe puternica solidaritate dintre organizațiile politice care participă la guvernarea țării.

În legătură cu aceste zvonuri, domnul Vâșinski a afirmat că oamenii politici ca și partidele din Guvern, care s-ar preta la astfel de manevre n-ar mai conta pe viitor în viața noastră publică. Totuși, după părerea Domniei sale, se impune ca Guvernul român să nu se arate prea tolerant, ci să ia măsuri severe, chiar cu riscul de a comite câteodată greșeli, acestea fiind mai puțin dăunătoare pentru interesele obștești decât o toleranță exagerată.

Ca argument Domnia sa invocă atitudinea Guvernului sovietic, care, în 1936, a purcedat fără cruțare contra troțkiștilor și altor adversari politici.

Dacă s-ar fi arătat indulgent, U.R.S.S.-ul n-ar fi putut câștiga războiul împotriva hitleriștilor și fasciștilor.

Guvernul sovietic – adaugă domnul Vâșinski – are, în cadrul relațiilor dintre Națiunile Unite, mai mult de lucru acum decât avea în timpul războiului, căci unitatea de vederi și cordialitatea existente trebuie menținute și dacă se poate, chiar întărite, pentru ca să nu se repete greșeala de după primul război mondial.

Cu ocazia vizitei la domnul Dekanozov am reținut că Domnia sa se interesează îndeosebi de acordurile cu caracter economic încheiate în ultimul timp cu U.R.S.S.-ul, întrucât Domnia sa urmează să ia asupra sa parte din atribuțiunile domnului Vâșinski privitoare la chestiunile raporturilor dintre România și Uniunea Sovietică.

Prezentându-ne domnului Lozovski, acesta ne-a cerut informațiuni cu privire la reforma agrară, la organizarea învățământului, la activitatea sindicatelor și la poziția foștilor legionari.

Domnia sa a insistat asupra nevoii urgente de a se schimba mentalitatea publică de pretutindeni, pentru ca să nu se repete nenorocirea de a avea la fiecare 20–25 ani câte un război, din ce în ce mai distrugător și de proporții tot mai mari.

Primiți, vă rog, Domnule Vicepreședinte al Consiliului, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Iorgu Iordan

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Conferința de Pace de la Paris, vol. 67, f. 291.

1945 septembrie 10, Londra. Telegramă a atașatului de presă american adresată Departamentului de Presă al Secretariatului de Stat (Washington), referitoare la reacția cercurilor oficiale britanice la articolul publicat de „Izvestia“ în ediția sa din 8 septembrie pe tema Guvernului Groza.

DEPARTMENT OF STATE
Press Sec State Washington

London,
Dated September 10, 1945
Rec'd 9:18 p.m.

9270, Tenth, diplomatic correspondents of several Sunday and Monday papers have published items concerning what Times describes as “surprise not unmingled with annoyance” with which British official circles have reacted to Izvestia article criticizing British and American representatives on Allied Control Commission in Bucharest. Concerning Izvestia charge “that when King Michael requested the assistance of the U.S.S.R., Great Britain and the United States in the formation of a more representative government than the Groza administration he did so under pressure from the British and American members of the Control Commission which pressure, Izvestia suggests, was exercised without the knowledge of the Russian member of the Commission”, Times correspondent says: “Official circles in London categorically deny these statements. The British Government, they state, took no initiative in the matter whatever, and the statement that any British representative acted in contravention of the agreed procedure of the Control Commission is consequently erroneous, they point out that when the Groza Government was appointed last March by King Michael after a sudden visit to Bucharest of M. Vyshinsky, Vicecommissar for Foreign Affairs, neither the British nor the American governments recognized its representative quality. Their attitude has not shown, and neither Great Britain nor the United States are at present disposed to recognize it as democratic and representative. The statement published in Izvestia that the Soviet people – stands firmly on the principle of not countenancing interference in the internal affairs of Rumania which is an independent and sovereign state – invites the observation that it is difficult to see how this attitude corresponds with the provisions of part V of the Yalta declaration”. Times correspondent concludes: “The publication by Izvestia of so erroneous a version of the Rumanian case of the Eve of the meeting of the Council of Foreign ministers, where discussion of the terms of a peace treaty with Rumania is on the agenda, is highly unfortunate. King Michael, whose object seems to have been to have a government with which all the three major powers could make peace, is reported to have declined to sign decrees submitted to him by the Groza Government. The fact that the Government of the U.S.S.R. recently conferred the order of Victory on him for his initiative in overthrowing the government of Marshal Antonescu and ousting the German garrison of Bucharest makes the situation the more puzzling”.

Daily Telegraphs diplomatic correspondent writes even more strongly on same subject, summarizing Izvestia's allegations and asserting: “It is recognized that such an outburst is a form of propaganda which the Russians enjoy using, although its results are usually disadvantageous to them, but it is felt that in the present case, in view of the facts, Izvestia's statement bordered on the reckless. The charge is particularly strange for the Groza government was virtually imposed

on the country and subsequently recognized by Russia without first consulting the British and American Governments, contrary to the precise stipulation of the Yalta agreement. It is strongly denied that the government of Britain or of the United States brought any pressure to bear on King Michael or that any demand has been made by the two governments for the resignation of the Groza Government”.

Daily Herald – Labor Party organ – has item under heading of “Russias baseless accusation”. Stateing that United States has indicated it will place on agenda of Council meeting the question of carrying out Yalta agreement, Herald asserts: “The Soviet Government has seen fit prelude the discussions by making – in its official newspaper – accusations against the British and American governments. It is alledges that the British and American representatives in Bucharest brought pressure to bear on King to dismiss the Groza Government – a baseless charge so far as the British representative is concerned.”

Winant

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 665, c. 371-374; The National Archives of the United States, Department of State (R.G. 59) Division of South Eastern European Affairs, roll 8.

Traducere:

DEPARTAMENTUL DE STAT

Londra,
10 septembrie 1945

Corespondenții unor ziare de duminică și luni au publicat articole referitoare la ceea ce „Times” numește o „surpriză amestecată cu amărăciune” cu care au reacționat cercurile oficiale britanice la articolul din „Izvestia” în care sunt criticați reprezentantul britanic și american din Comisia Aliată de Control din București. În ceea ce privește acuzația formulată de „Izvestia” „că atunci când regele Mihai a cerut ajutorul U.R.S.S., al Marii Britanii și al Statelor Unite pentru formarea unui guvern mai reprezentativ decât administrația Groza, el a făcut acest lucru sub presiunea membrilor britanic și american din Comisia Aliată de Control, presiune care s-a făcut, afirmă «Izvestia», fără cunoștința reprezentantului sovietic din Comisie”. Corespondentul lui „Times” spune: „Cererile oficiale de la Londra neagă categoric aceste afirmații. Guvernul britanic, se spune, nu a avut nici o inițiativă în nici o problemă, iar declarația potrivit căreia vreun reprezentant britanic a acționat încălcând procedura stabilită pentru Comisia de Control este în consecință eronată. Se subliniază că atunci când guvernul Groza a fost desemnat în martie trecut de regele Mihai, după o vizită neașteptată la București a dlui Vășinski, vicecomisar pentru afaceri străine, nici Guvernul britanic, nici Guvernul american nu i-au recunoscut calitatea de a fi reprezentativ. Atitudinea lor a fost reținută, iar acum nici Guvernul Marii Britanii, nici cel al Statelor Unite nu sunt dispuse să-l recunoască drept un guvern democratic și reprezentativ. Declarația publicată în «Izvestia», potrivit căreia poporul sovietic susține cu fermitate principiul neamestecului în treburile interne ale României care este un stat independent și suveran, sugerează ideea că este dificil să crezi că această atitudine corespunde cu prevederile părții a V-a a Declarației de la Yalta”. Corespondentul „Times” încheie astfel: „Publicarea în «Izvestia» a unei versiuni atât de eronate a cazului României în ajunul întâlnirii Consiliului miniștrilor de externe, care are în

agendă discutarea condițiilor unui tratat de pace cu România, este foarte nepotrivită. Se spune că regele Mihai, a cărui intenție pare să fie de a avea un guvern cu care toate cele trei puteri aliate să fie de acord să încheie pacea, a refuzat să semneze decretul pe care i l-a prezentat guvernul Groza. Faptul că Guvernul U.R.S.S. i-a conferit de curând ordinul Victoriei pentru inițiativa sa de a răsturna guvernul mareșalului Antonescu și de a evacua garnizoana germană din București face ca situația să fie și mai încurcată.“

Correspondentul diplomatic al ziarului „Daily Telegraph“ este și mai virulent, atunci când este vorba de afirmațiile din „Izvestia“, despre care spune: „Este un lucru bine știut că dezlănțuirile ca cea din ziarul «Izvestia» sunt o formă de propagandă des folosită de ruși, deși rezultatele ei nu le sunt cel mai adesea favorabile, dar, se pare că, în cazul de față, ținând seama de fapte, declarația din «Izvestia» a fost cam nechibzuită. Acuzația este foarte stranie pentru că guvernul Groza a fost în fond impus țării și în consecință recunoscut de Rusia fără consultarea prealabilă a guvernelor britanic și american, încălcându-se astfel o prevedere precisă a Declarației de la Yalta. Este incontestabil, deci, faptul că nici Guvernul britanic nici cel al S.U.A. nu au exercitat vreo presiune asupra regelui Mihai și nici nu i-a cerut vreunul dintre aceste două guverne demisia guvernului Groza.“

„Daily Herald“ – organul de presă al Partidului Laburist – a publicat și el un articol cu titlul: „Acuzația nefondată a Rusiei“. Afirmând că Statele Unite și-au exprimat dorința de a include pe agenda întâlnirii Consiliului miniștrilor de externe problema aplicării și respectării prevederilor Declarației de la Yalta, „Herald“ spune: „Guvernul sovietic a găsit de cuviință să publice – în ziarul său oficial – în ajunul întâlnirii Consiliului miniștrilor de externe, acuzații la adresa guvernelor britanic și american. În articolul respectiv se afirmă că reprezentanții britanic și american la București au exercitat presiuni asupra regelui Mihai pentru a-l forța să ceară demisia guvernului Groza – o acuzație total nefondată, mai ales că ea-l incriminează și pe reprezentantul britanic“.

Winant

95

1945 septembrie 10, Moscova. Raport al ambasadorului american la Moscova, Averell Harriman, adresat secretarului de stat, cuprinzând răspunsul lui A.I. Vâșinski la nota din 7 septembrie a ambasadorului american care solicita poziția Guvernului sovietic față de actualul guvern din România.

DEPARTMENT OF STATE
Secretary of State
Washington
3227, September 10, 7 p.m.

Moscow
Dated, September 10, 1945
Rec'd 8:30 p. m.

Following reply received from Vyshinski this afternoon to note which I addressed to him on September 7 on situation in Rumania. (Sent to Dept repeated to London for Secretary Byrnes 441 and Bucharest 134).

„In connection with your remarks in letter dated September 7 on Rumania, I must say the following. The position of the Soviet Govt with respect to the present

Govt of Rumania headed by Peter Groza was set forth in detail in a note addressed to you dated September 1 and I see no need to dwell again on this question. This letter also makes clear the inadmissibility to the Soviet Union of your proposal regarding the resignation of this Govt. as a result of those statements which were made to him by the representative of the U.S. and Great Britain.

With respect to your remark that the future existence of an impasse in the relations between the King and the Govt. of Peter Groza is intolerable, there cannot be two opinions on this question. One should indeed find a way out of this impasse. Therefore the Soviet Govt. agreed as you already know to consult with the Govts of the U.S. and Great Britain on the situation which has been created in Rumania and advocated the carrying on of such consultations in the period after the termination of the work of the September session of the Council of Foreign Ministers. You find, however, that this is incompatible with the agreement reached at the Berlin Conference on a peace treaty for Rumania maintaining that the discussion of this question at the Council of Foreign Ministers should be connected with the discussion of the question concerning the Rumanian Govt. But such a statement does not follow from the decisions of the Berlin Conference.

You dispute the statements contained in the letter of the People's Commissar for Foreign Affairs V. M. Molotov of September 7 regarding the incorrectness of the actions of the American and British representatives on the Allied Control Commission who endeavored to bring about the resignation of the present Rumanian Govt. without preliminary discussion of this question on the Allied Control Commission. But the information at the disposal of the Soviet Govt shows irrefutably that the American and British representatives on the Allied Control Commission placed before the King of Rumania the question of the resignation of the Govt of Peter Groza without any attempt to submit this question to preliminary discussion on the Commission.

Accept Mr. Ambassador, etc."

Harriman

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 665, c. 378-381 (The National Archives of the United States, Department of State (R.G. 59) Division of South Eastern European Affairs, roll 8.

Traducere:

Departamentul de Stat
Ministrul de Externe
Washington
3227, 10 septembrie, ora 19,00

Moscova
10 septembrie, 1945
Primită la ora 20,30

Vă prezint în continuare răspunsul lui Vâșinski la nota pe care i-am adresat-o în 7 septembrie privind situația din România (Trimisă Departamentului, repetată la Londra pentru ministrul Byrnes 441 și București 134).

„În legătură cu observațiile dvs. din scrisoarea din 7 septembrie privind România, trebuie să declar următoarele. Poziția Guvernului sovietic referitoare la guvernul actual al României condus de Petru Groza a fost prezentată amănunțit

într-o notă adresată dvs. la 1 septembrie și nu văd nici un motiv să ne mai oprim asupra acestei probleme. Acest lucru clarifică totodată faptul că datorită declarațiilor făcute de reprezentanții S.U.A. și Marii Britanii, Guvernul Uniunii Sovietice socotește inadmisibilă propunerea dvs. privind demisia acestui guvern.

Ținând cont de aprecierea dvs. că este intolerabilă existența în viitor a unei neînțelegeri între rege și guvernul condus de Petru Groza, e de la sine înțeles că nu pot exista două păreri asupra acestei probleme. Cineva trebuie să găsească o cale de a se ieși din impas. De aceea Guvernul sovietic este de acord, după cum deja știți, să se consulte cu guvernele S.U.A. și al Marii Britanii în privința situației care s-a creat în România și este de părere că aceste consultări să se desfășoare în perioada de după încheierea lucrărilor sesiunii din septembrie a Consiliului miniștrilor de externe. Dumneavoastră socotiți, totuși, că acest lucru este incompatibil cu înțelegerea la care s-a ajuns la Conferința de la Berlin privind un tratat de pace pentru România, susținând că discutarea acestei probleme la Consiliul miniștrilor de externe va fi legată de discutarea problemei referitoare la Guvernul român, dar o astfel de afirmație nu este rezultatul hotărârilor Conferinței de la Berlin.

Dumneavoastră combateți afirmațiile cuprinse în scrisoarea comisarului poporului pentru afaceri externe, V. M. Molotov, din 1 septembrie, referitoare la incorectitudinea acțiunilor reprezentanților american și britanic din Comisia Aliată de Control care au încercat să determine demisia actualului Guvern român fără discutarea în prealabil a acestei probleme în Comisia Aliată de Control. Informațiile pe care le-a avut la dispoziție Guvernul sovietic arată fără nici un dubiu că reprezentanții britanic și american din Comisia Aliată de Control au pus în fața regelui României problema demisiei Guvernului Petru Groza fără a avea intenția să supună anterior această problemă discuției Comisiei Aliate de Control.

Dle Ambassador, acceptați etc...,"

Harriman

96

<1945 septembrie 11, Moscova>. Textul Convenției cu Guvernul U.R.S.S. privitoare la restituirea bunurilor sovietice prevăzute la art. 12 ale Convenției de Armistițiu din 12 septembrie 1944, prin care se stabilește și contravaloarea acestora la prețurile existente la 1 aprilie 1945.

CONVENȚIUNE

Între Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și Guvernul României, privitoare la restituirea bunurilor sovietice, în executarea art. 12 din Convenția de Armistițiu

Răspunzând dorinței Guvernului român și în scopul de a contribui la consolidarea situației economice a României, Guvernul U.R.S.S. și Guvernul României au convenit asupra celor ce urmează:

Art. 1. Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice recunoaște suma de 948 miliarde lei, indicată de Guvernul român la prețurile existente la 1 aprilie 1945, drept sumă definitivă a valorii bunurilor sovietice ce urmează să fie

restituite din România în Uniunea Sovietică, conform art. 12 din Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944.

În momentul semnării Convenției de față au fost restituite Uniunii Sovietice din această sumă bunuri în valoare de lei 348 miliarde.

Art. 2. Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice consimte să reducă restul bunurilor ce urmează să fie restituite în U.R.S.S. de la 600 miliarde lei la 300 miliarde lei, la prețurile existente la 1 aprilie 1945, consimțind să eșaloneze restituirea acestor bunuri în trei ani, cu începere de la 1946, în rate egale de câte 100 miliarde lei anual.

Prezentul articol nu se referă la cai și vite, acestea urmând a fi restituite cel mai târziu în octombrie 1945.

Art. 3. Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice consimte să sisteze pe viitor cercetarea și identificarea bunurilor sovietice, ce urmează să fie restituite în U.R.S.S. inclusiv autovehiculele conform art. 7 și 12 al Convenției de Armistițiu din 12 septembrie 1944.

Art. 4. Părțile contractante convin ca lista mărfurilor date în acoperirea bunurilor ce trebuie restituite să se stabilească anual, prin acordul Guvernelor, pentru primul an cel mai târziu la 1 noiembrie 1945, iar pentru anii următori, cu două luni înainte de începerea anului următor de restituire.

Art. 5. Prezenta convențiune intră în vigoare în ziua semnării.

Făcută la Moscova, în 11 septembrie 1945, în 2 exemplare originale, fiecare redactat în limba rusă și română, ambele texte având aceeași putere.

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI UNIUNII
REPUBLICILOR SOCIALISTE SOVIETICE,

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
ROMÂNIEI,

◆
Arhivele Statului București, fond Ministerul Finanțelor, Oficiul de Studii, dosar 488/1946, f. 215.

97

1945 septembrie 11, Moscova. Convențiile încheiate între Guvernul României și Guvernul U.R.S.S. privitor la înlocuirea obligațiunii de livrare a unei părți din cereale cu livrarea de produse petroliere, returnarea de către U.R.S.S a vaselor de captură din flota maritimă a României, livrarea de cereale României cu titlu de împrumut, exploatarea Căilor Ferate Române, reducerea livrărilor de subzistență pentru trupele sovietice aflate pe teritoriul României, furnizarea unor autocamioane către România.

CONVENȚIUNE

între Guvernul României și Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice pentru înlocuirea obligațiunii de livrare a unei părți din cereale cu livrarea de produse petroliere și pentru amânarea livrării unei alte părți de cereale ce urmează să fie efectuate în anul 1945

Având în vedere Declarația Guvernului român, că din cauza secetei, României îi va fi greu să livreze din recolta anului 1945 cerealele prevăzute pentru livrare către Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice conform Convenției din

16 ianuarie 1945, Guvernul român și Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice, ținând seama de executarea de către Guvernul român a obligațiilor de livrare de produse, prevăzute prin Convenția din 16 ianuarie 1945, pe anul I de livrări în sumă totală de 50 000 000 dolari americani și de livrările suplimentare de produse petroliere peste valoarea acestor obligațiuni, consimte să scutească Guvernul român de la obligațiunea de livrare a celor 24 000 tone orz, rămase nelivrate în contul obligațiunii primului an și celor 20 000 tone de grâu și 44 000 tone de porumb, ce urmau să fie livrate în contul obligațiunii anului II de livrări și să compenseze valoarea acestor obligațiuni printr-o cantitate corespunzătoare de produse petroliere din cele livrate de România peste obligațiunile ce avea conform Convenției din 16 ianuarie 1945.

Articolul 2

Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice consimte să amâne până la recolta anului 1946 livrarea celor 20 000 tone de grâu și 44 000 tone porumb ce urmează să fie livrate în anul 1945, în contul obligațiilor ce decurg din Convenția mai sus menționată.

Articolul 3

Prezenta Convențiune intră în vigoare în ziua semnării.

Făcut la Moscova în 11 septembrie 1945, în 2 exemplare originale, redactate fiecare în limbă română și limba rusă, ambele texte având aceeași putere.

DIN ÎMPUTERNICIREA

GUVERNULUI

ROMÂN

s.s. DR. PETRU GROZA

s.s. GH. TĂTĂRESCU

DIN ÎMPUTERNICIREA

GUVERNULUI

REPUBLICILOR SOCIALISTE SOVIETICE

s.s. A. I. MIKOLIAN

s.s. A. I. VĂȘINSCHI

CONVENȚIUNE

privitoare la transmiterea de către Guvernul Sovietic către Guvernul României a vaselor de captură din flota maritimă de război. tehnică și comercială

Guvernul României și Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Guvernul Sovietic a consimțit să satisfacă cererea Guvernului Român și să transmită la dispoziția sa 18 vase maritime de război și 23 vase din flota tehnică și comercială conform tabloului anexat.

Articolul 2

Guvernul român a consimțit să transmită cele 23 vase din flota tehnică și comercială menționate la Articolul 1, Societății de Navigație Sovieto-Română, în contul aportului românesc la capitalul social.

Articolul 3

Prezenta Convențiune intră în vigoare în ziua semnării.

Făcută la Moscova, în 11 septembrie 1945, în două exemplare originale redactate fiecare în limbile română și rusă, ambele texte având aceeași putere.

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
ROMÂN

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
REPUBLICILOR SOCIALISTE SOVIETICE

s.s. PETRU GROZA
s.s. GH. TĂTĂRESCU

s.s. A. I. MIKOIAN
s.s. A. I. VĂȘINSCHI

ENUMERAREA VASELOR CE SE RESTITUIE ROMÂNIEI

I. Vase de război

2 contratorpiloare	„MĂRĂȘTI“ și „MĂRĂȘEȘTI“
2 vase de pază	„SBORUL“ și „SMEUL“
2 canoniere	„GHECULESCU“ și „STIHI“
1 submarin	„DELFINUL“
6 vedete rapide tip Pauer	
3 vedete de pază	
2 vase hidrografice	

II. Vase din flota tehnică și comercială

3 remorchere
2 tancuri
8 șlepuri
1 doc plutitor – 1 400 tone
1 ponton
3 vedete
1 luntre de serviciu cu motor
1 șalupă
3 vase sportive

s.s. PETRU GROZA
s.s. GH. TĂTĂRESCU

s.s. A. I. MIKOIAN
s.s. A. I. VĂȘINSCHI

CONVENȚIUNE

*pentru livrarea de cereale de către Guvernul Sovietic
către Guvernul Român, cu titlu de împrumut*

Având în vedere declarația Guvernului Român că din cauza secetei, România va resimți lipsa de cereale pentru aprovizionarea populației, Guvernul Sovietic și Guvernul Român au căzut de acord asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Guvernul Sovietic acordă Guvernului Român, cu titlu de împrumut, 300 000 tone de cereale, din care 150 000 tone porumb și 150 000 tone grâu, livrabile în intervalul de la 1 octombrie 1945 până la 1 iulie 1946.

Articolul 2

Guvernul Român se obligă să restituie cantitățile de grâu și porumb menționate la Articolul 1, în termen de doi ani, adică cel mai târziu la sfârșitul anului 1947, cu un adaos de 5 tone cereale pentru fiecare 100 tone primite cu împrumut.

Articolul 3

Prezenta Convențiune intră în vigoare din ziua semnării.

Făcut la Moscova în 11 septembrie 1945, în două exemplare originale fiecare în limba română și limba rusă, ambele texte având aceeași putere.

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
ROMÂN

s.s. PETRU GROZA
s.s. GH. TĂTĂRESCU

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
REPUBLICILOR SOCIALISTE SOVIETICE

s.s. A. I. MIKOIAN
s.s. A. I. VÂȘINSCHI

CONVENȚIUNE

între Guvernul României și Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice privind regularea chestiunilor, în legătură cu exploatarea Căilor Ferate Române

În scopul continuării restabilirii și dezvoltării transportului feroviar și luând în considerare rugămintea Guvernului României de a i se acorda de către Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice ajutor în realizarea scopului sus-menționat, Părțile Contractante au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Guvernul U.R.S.S. e de acord să lichideze aparatul Împuternicitului Conducerii Centrale a Comunicațiilor Militare ale Armatei Roșii, comandamentele militare și centrele militare de alimentare în afara Comandamentelor militare din direcțiile: Arad-Ploiești-Iași, București-Galați, București-Constanța, București-Craiova-Timișoara și centrele militare de alimentare din stațiile: Arad, Brașov, Ploiești, Buzău, Pașcani, Iași, București, Galați, Constanța, Brăila, Craiova, Timișoara, Sighet.

Comandamentele militare nu vor avea nici un amestec în activitatea operativă și administrativă a Căilor Ferate Române.

Articolul 2

Guvernul U.R.S.S. e de acord să restituie fără nici o despăgubire Guvernului Român 115 (una sută cincisprezece) locomotive și 15 000 (cincisprezece mii) vagoane aparținând Uniunii Sovietice în calitate de capturi militare.

Guvernul Sovietic e de acord să restituie Guvernului Român, până la data de 1 decembrie 1945, tot parcul rulant al Căilor Ferate Române folosit de grupul sudic al Armatei Sovietice ca trenuri-ateliere, băi, trenuri sanitare militare și alte amenajări mobile feroviare.

Articolul 3

Guvernul U.R.S.S. închiriază pe termen de 2 (doi) ani Guvernului Român 6 398 vagoane de marfă germane, aparținând Uniunii Sovietice în calitate de capturi militare, în condițiunile asupra cărora vor conveni Comisariatul Poporului al Comunicațiilor U.R.S.S. și Ministerul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice al României.

Termenul sus-menționat de închiriere poate fi prelungit în baza unei înțelegeri între ambele Părți Contractante.

Articolul 4

Părțile Contractante au convenit că prezentarea cererilor către Ministerul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice al României pentru transporturi militare și de tranzit, precum și observarea planificării și realizării acestor transporturi se vor realiza prin reprezentantul Conducerii Centrale a Comunicațiilor și Lucrărilor Publice al României.

Articolul 5

Guvernul Român ia asupra sa responsabilitatea pentru îndeplinirea precisă și exactă a transporturilor militare și de tranzit pe Căile Ferate Române.

Articolul 6

Părțile Contractante au convenit că pentru asigurarea transporturilor între Căile Ferate Române și Căile Ferate ale Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice, până la încheierea unei convențiuni permanente asupra comunicațiilor feroviare directe între Căile Ferate Române și Căile Ferate ale U.R.S.S. se vor aplica „Regulamentul provizoriu al transportului mărfurilor, pasagerilor, bagajelor și transmiterea parcului rulant de la Căile Ferate Sovietice la Căile Ferate Române și invers“, semnat la 10 septembrie 1945 de către Ministrul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice al României și Comisarul Poporului al Comunicațiilor U.R.S.S.

Articolul 7

Părțile Contractante au convenit că repararea și lărgirea parcului rulant de ecartament european aparținând Uniunii Sovietice, în calitate de capturi militare, se va realiza de către atelierele Căilor Ferate Române, în cantitățile și condițiunile asupra cărora vor conveni Ministerul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice al României și Comisariatul Poporului al Comunicațiilor U.R.S.S.

Articolul 8

Guvernul Sovietic este de acord ca sectoarele feroviare lărgite pentru nevoile unităților militare, de la ecartamentul european la cel sovietic să fie din nou îngustate de către Ministerul Comunicațiilor și Lucrărilor Publice al României la ecartamentul european.

Articolul 9

Prezenta convențiune intră în vigoare din ziua semnării.

Făcut la Moscova, în 11 septembrie 1945, în două exemplare originale, fiecare în limba română și limba rusă, ambele texte având aceeași putere.

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
ROMÂNIEI

s.s. PETRU GROZA
s.s. GH. TĂTĂRESCU

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
REPUBLICILOR SOCIALISTE SOVIETICE

s.s. A. I. MIKOIAN
s.s. A. I. VĂȘINSCHII

CONVENȚIUNE

*între Guvernul României și Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice
privitoare la reducerea livrărilor de subzistențe, materiale de intendență
și mijloace bănești pentru trupele sovietice aflate pe teritoriul României*

Având în vedere cererea Guvernului Român pentru reducerea livrărilor de subzistențe, materiale de intendență și mijloace bănești, pentru trupele sovietice aflate în România, Guvernul României și Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Guvernul U.R.S.S., ținând seamă de lipsa cerealelor și furajelor în România, din cauza secetei din anul acesta, consimte să scutească Guvernul Român de livrările pe luna septembrie 1945 pentru aprovizionarea trupelor sovietice aflate în România, a cantităților de făină, crupe și ovăz care au rămas nelivate, din cererile Comandamentului Sovietic pe trimestrul III 1945.

Guvernul U.R.S.S. mai consimte pe lângă aceasta să scutească Guvernul Român de livrarea a 51 480 tone făină, 13 5000 tone crupe și 30 900 tone ovăz ce se cer pentru aprovizionarea trupelor sovietice din România pe intervalul de la 1 octombrie 1945 la 1 iulie 1946.

Guvernul Român va reîncepe livrările de făină, crupe și ovăz pentru aprovizionarea trupelor sovietice din România de la 1 iulie 1946 în limitele care nu depășesc următoarele cantități trimestriale:

Făină 17 160 tone

Crupe 4 500 tone

Ovăz 10 300 tone

Articolul 2

Guvernul U.R.S.S. consimte să reducă cererile trimestrului III 1945, prezentate de Întalul Comandament Sovietic Guvernului Român, pentru livrarea de subzistențe necesare trupelor sovietice aflate în România:

la carne la 7 000 tone în loc de 8 576 tone

la pește la 3 500 tone în loc de 4 900 tone

la unt la 255 tone în loc de 435 tone

la grăsimi la 1 950 tone în loc de 2 935 tone

la zahăr la 1 000 tone în loc de 1 800 tone

la tutun la 550 tone în loc de 800 tone

la cartofi și

zarzavat la 44 000 tone în loc de 130 000 tone

la fân la 9 500 tone în loc de 67 000 tone

Articolul 3

Guvernul U.R.S.S. stabilește limitele livrărilor de subzistență pentru aprovizionarea trupelor sovietice aflate în România pentru trimestrul IV 1945 la următoarele cantități:

Carne 3 865 tone Unt 190 tone

Tutun 320 tone Grăsimi 1 235 tone

Pește 2 575 tone Zahăr 805 tone

Cartofi și zarzavat 26 400 tone Fân 7 085 tone

Țigări 90 milioane buc.

și stabilește, de asemenea, că în trimestrele următoare cererile pentru produsele de mai sus, necesare trupelor sovietice aflate în România, nu vor depăși cantitățile sus-menționate.

Articolul 4

Guvernul U.R.S.S. stabilește, cu începere de la 1 octombrie 1945, următoarele cantități și nomenclaturi de materiale de intendență ce se livrează trimestrial de Guvernul Român, pentru aprovizionarea trupelor sovietice aflate în România:

Încălțăminte de piele	70 000 perechi
Mantale	20 000 bucăți
Bluze de bumbac	70 000 bucăți
Pantaloni	35 000 bucăți
Cămăși	70 000 bucăți
Indispensabili	70 000 bucăți

Guvernul Român va elibera trimestrial câte 150 000 000 lei pentru procurarea de obiecte de gospodărie necesare trupelor sovietice aflate în România.

Articolul 5

Guvernul U.R.S.S. consimte să reducă sumele ce se cer Guvernului Român pentru nevoile trupelor sovietice aflate în România pe luna septembrie la 5 250 000 000 lei în loc de 5 885 000 000 lei cât s-a primit în luna august, iar pe viitor începând din luna octombrie 1945 și până la sfârșitul anului 1945 această sumă nu va depăși 3 800 000 000 lei lunar.

Articolul 6

Prezenta Convențiune intră în vigoare din ziua semnării.

Făcut la Moscova, în 11 septembrie 1945, în două exemplare originale, fiecare redactat în limba română și limba rusă, ambele texte având aceeași putere.

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
ROMÂNIEI

s.s. PETRU GROZA
s.s. GH. TĂTĂRESCU

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
REPUBLICILOR SOCIALISTE SOVIETICE

s.s. A. I. MIKOIAN
s.s. A. I. VĂȘINSCHII

CONVENȚIUNE

*între Guvernul României și Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice
pentru furnizarea autocamioanelor*

Având în vedere cererea Guvernului Român pentru furnizarea către România a autocamioanelor, Guvernul Român și Guvernul Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice au convenit asupra următoarelor:

Articolul 1

Guvernul Sovietic este de acord să furnizeze Guvernului Român 2 000 (două mii) de autocamioane în perioada de timp de la 1 octombrie 1945 până la 1 aprilie 1946 în tranșe egale.

Articolul 2

Guvernul Român se obligă să furnizeze Guvernului Sovietic, în suma corespunzătoare valorii autocamioanelor și în termenul arătat la art. 1, mărfuri românești conform listei, asupra căreia părțile vor cădea de acord nu mai târziu de 1 octombrie 1945.

Articolul 3

Prezenta Convențiune intră în vigoare din ziua semnării.

Făcut la Moscova, în 11 septembrie 1945, în două exemplare originale, fiecare în limbile română și rusă, ambele texte având aceeași valabilitate.

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
ROMÂNIEI

s.s. M. Solacolu

DIN ÎMPUTERNICIREA
GUVERNULUI
REPUBLICILOR SOCIALISTE SOVIETICE

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 2759, f. 1-13.

98

1945 septembrie 12, < Moscova >. Comunicat al postului de radio Moscova, privitor la convorbirile de la Moscova între delegația guvernamentală română și Guvernul sovietic.

Postul Moscova – ora 23,30.

În timpul șederii la Moscova, de la 4-13 sept., a primului-ministru al României dl dr. Petru Groza și vicepremierului și ministrului afacerilor străine dl Gh. Tătărescu, au avut loc convorbiri între Guvernele sovietic și român despre chestiunea în legătură cu raporturile reciproce între Uniunea Sovietică și România.

Dl Groza, Tătărescu și miniștrii români veniți împreună cu ei au fost primiți de tov. I. V. Stalin, precum și de tov. V. M. Molotov și A. I. Micoian.

În cursul convorbirilor au fost examinate un număr de probleme de colaborare economică, culturală și politică între ambele țări. La convorbiri au participat din partea U.R.S.S.-ului tov. A. I. Vâșinski, V. G. Decanozov, locțiitorul președintelui Comisiei Aliate de Control în România, General colonel I. Z. Susaïcov, ambasadorul sovietic în România tov. S. I. Kavtaradze și alții, iar din partea României în afară de dl Petru Groza și dl Tătărescu, dl Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor și lucrărilor publice, dl Șt. Voitec, ministrul educației naționale, dl M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei române pentru executarea condițiilor armistițiului, d-nii Solacolu, Șchiopu și alții.

Convorbirile au decurs într-o atmosferă de deplină cordialitate și înțelegere reciprocă și s-au terminat printr-un număr de acorduri îndreptate spre lichidarea sărăciei populare în România, crizei alimentare survenită în urma unei mari secete și a relei recolte din acest an.

Se înțelege că o astfel de situație alimentară în România îngreuează în prezent deplina executare a obligațiilor ce le are România în conformitate cu condițiunile Acordului de armistițiu din 12 septembrie 1944.

Data fiind îndeplinirea loială de către România a acestor obligații în cursul primului an de armistițiu și avându-se în vedere faptul că Guvernul U.R.S.S.-ului este încredințat în îndeplinirea conștiincioasă de către România și în viitor a condițiilor armistițiului, Guvernul sovietic a găsit posibil să iasă în cale Guvernului român.

În urma convorbirilor, s-a ajuns la un acord care prevede punerea la dispoziția Guvernului român pentru nevoile populației românești în natură 150 000 tone grâu și 150 000 tone porumb, care se vor înapoia tot în natură în cursul anilor 1946-1947 cu un plus de 5% cereale în natură.

În afară de aceasta, s-a ajuns la un acord care prevede înlocuirea furniturilor de cereale făcute de România în contul reparațiilor, prin alte produse și amânarea celeilalte părți din furniturile de cereale până la recolta din anul viitor.

S-a ajuns, de asemenea, la un acord care prevede o oarecare micșorare a furniturilor românești de cereale comestibile și furajere pentru nevoile trupelor sovietice în România, precum și articole de îmbrăcăminte și mijloace financiare prevăzute în articolul 10 din Convenția de Armistițiu.

Împreună cu aceasta, Guvernul sovietic a convenit să reducă suma datoriei României ce urmează s-o înapoieze U.R.S.S.-ului, în bunuri conform articolului 12 din Convenția de Armistițiu și eșalonarea înapoierii acestor bunuri pe timp de trei ani. Tot cu aceasta, s-a stabilit un acord deplin în ceea ce privește stabilirea mijloacelor care vor absoarbe îndeplinirea obligațiilor de către România conform art. 12 din Convenția de Armistițiu.

În afară de aceasta, Guvernul sovietic a convenit să satisfacă cererea Guvernului român de a i se transfera conducerea tuturor căilor ferate din România, mărirea parcului de locomotive și vagoane pentru Căile Ferate Române, înapoierea parțială către România a flotelor de război și comerciale din numărul vaselor aparținând U.R.S.S.-ului în calitate de trofee de război etc.

Ambele guverne au ajuns, de asemenea, la un acord cu privire la chestiunea prizonierilor de război români a căror repatriere a unei însemnate părți este în curs de executare. A fost, de asemenea, rezolvată, în interesul ambelor părți, chestiunea privitor la repatrierea cetățenilor sovietici, basarabeni și bucovineni care trăiesc în România.

În timpul șederii la Moscova, dl Șt. Voitec, ministrul educației naționale, a fost primit de comisarul poporului pentru educația națională al Republicii Ruse, academicianul Potenkin și de președintele Comitetului pentru Afacerile Școlii Superioare de pe lângă Consiliul comisarilor poporului al U.R.S.S.-ului tov. S. V. Kaftanov, unde s-a ajuns la un acord privitor la stabilirea colaborării între ambele țări în domeniul cultural și educativ.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, dosar 43/1945, f. 21-22.

1945 septembrie 14, București. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri în care a fost prezentată vizita delegației Guvernului român la Moscova.

– Ședința se deschide la ora 11, sub președinția domnului dr. P. Groza, președintele Consiliului.

– Participă domnii:

Gh. Tătărescu, vicepreședintele Consiliului și ministrul afacerilor străine,
M. Ralea, ministrul artelor,

Ing. Gh. Nicolau, ministrul asistenței și asigurările sociale,

Șt. Voitec, ministrul educației naționale,

Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor și lucr. publice,

Lotar Rădăceanu, ministrul muncii,

L. Pătrășcanu, ministrul justiției,

Ing. P. Bejan, ministrul industriei și comerțului,

Teohari Georgescu, ministrul afacerilor interne,

Ing. Tudor Ionescu, ministrul minelor și petrolului,

Romulus Zăroni, ministrul agriculturii și domeniilor,

Prof. P. Constantinescu-Iași, ministrul propagandei,

General C. Vasiliu-Rășcanu, ministru de război,

Prof. dr. D. Bagdazar, ministrul sănătății,

Preot C. Burducea, ministrul cultelor,

M. Ghelmegeanu, președintele Comisiunii Române pentru aplicarea Armistițiului,

Prof. Gh. Vlădescu-Răcoasa, subsecretar de stat al naționalităților minoritare,

I. Burcă, subsecretar de stat al administrației,

Gh. Vântu, subsecretar de stat al finanțelor locale,

General D. Dămăceanu, subsecretar de stat al armatei de uscat,

General Em. Ionescu, subsecretar de stat al aviației,

Amiral P. Bărbuneanu, subsecretar de stat al marinei,

C. Agiu, subsecretar de stat la Min. Agriculturii și Domenii,

Adrian Dimitriu, subsecretar de stat al industriei de stat,

General N. Părvulescu, subsecretar de stat al aprovizionării,

Aurel Potop, subsecretar de stat al Min. Ed. Naționale,

Al. Alexandrini, subsecretar de stat la Min. Finanțelor,

I. Gh. Maurer, subsecretar de stat la Min. Comunicațiilor,

Mircea Niculescu, subsecretar de stat la Min. Comunicațiilor,

N. Solacolu, comisarul guvernului, pentru comerțul exterior,

Dr. S. Oeriu, subsecretar de stat, comisar general la Comisia Română pentru aplicarea Armistițiului,

Bucur Schiopu, comisarul general al prețurilor,

Em. Bodnăraș, subsecretar la Președinția Consiliului,

Pamfil Ripoșanu, secretar general, Președinția Consiliului.

DI. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri, cred de datoria noastră cea dintâi să vă raportăm asupra lucrărilor noastre în timpul șederii la Moscova și să vă prezentăm și detaliile pe care comunicatul nu le-a cuprins. Comunicatul conține numai un rezumat; acum veți avea și toate detaliile.

Înainte însă de a intra în miezul chestiunii, țin să vă comunic că am fost primiți la Moscova nu numai cu caldă prietenie, dar și cu multă înțelegere față de greutățile noastre de aici. Membrii Guvernului sovietic au stat la dispoziția noastră zi și noapte, depunând multă trudă pentru a ne ajuta, pentru că au și ei greutățile lor.

Mergând spre Moscova, am aterizat la Kiev, unde am putut sta două-trei ore, ca să vedem Kievul. Domnul Tătărescu s-a întors la un moment dat spre mine și a spus: când văd ce este aici îmi vine să mă întorc acasă și să nu mai cer nimic acestor oameni. Și totuși am cerut. Devastările și distrugerile sunt mari; deci sunt și ei în situație grea. Cu toate acestea, încă o dată au sărit formal în ajutorul nostru.

Am sosit la Moscova seara. Nu ne veniseră încă bagajele de la avion. Eram așa cum venisem de pe drum, când ni s-a și trimis un mesaj din partea Generalisimului Stalin, care-și exprima dorința să ne vadă chiar atunci, așa cum suntem.

Am fost primiți în aceeași seară. Am petrecut câteva ore împreună. Au fost și toți miniștrii titulari, domnii Tătărescu, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Voitec și Ghelmegeanu.

Din primele conversații s-a desprins – și Generalisimul Stalin a accentuat – hotărârea de a ne ajuta. Această declarație de la început a Generalisimului Stalin s-a tradus în fapt.

În primul rând, s-a pus problema cerealelor, din cauza secetei și în vederea foametei care amenință această țară. Și ei au lipsuri mari. Au și ei regiuni bântuite de secetă. Totuși, după cum vedeți, nu numai că au renunțat la marile cantități pe care eram obligați să le furnizăm, dar ne-au dat de la ei 30 000 vagoane cereale: 15 000 vagoane porumb și 15 000 vagoane grâu.

Și aici țin să amintesc un detaliu, pentru a aprecia, din partea noastră, și mai mult, totodată solicitudinea lor. La început, când am cerut să ni se dea cereale, ni s-a spus că nu pot. Am cerut să ne ajute pe calea importului din Canada sau din America de Sud. Dar au și ei greutățile lor de transport. La un moment dat ne-am gândit să oferim aurul de la Banca Națională; și am oferit. Decât să flămânzească un popor și să moară de foame, mai bine renunțăm la aur. Chestiunea a ajuns la Generalisimul Stalin și el a spus: Nu! Țineți-vă aurul, fiindcă aveți nevoie de el.

Vedeți un gest. Atunci am spus: dar cum plătesc, căci este un preț de plătit? A spus: nu trebuie să plătiți. Vă dăm împrumut și ne veți restitui acest grâu și porumb, începând cu anii 1946 – 1947, cu o dobândă de 5%, fiindcă noi luăm și de la colhozuri și avem răspundere. Și cu drept cuvânt ar fi putut avea răsunet acest lucru în sufletul acelor mase, cărora le-am făcut și noi atâta rău.

Di. M. Solacolu, comisar general al comerțului exterior: 5% la doi ani, deci 2 1/2 % pe an.

Di. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Deci, cantitatea împrumutată este restituibilă în anii 1946/1947, cu 5%, care se repartizează pe doi ani. Deci dacă socotim pe linia bancară, este numai 2 1/2 %.

Di. ing. Tudor Ionescu, ministrul minelor și petrolului: Aceasta este echivalentă cu pierderea la transport.

Di. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Noi am mers pe linia cererilor noastre încurajați de Generalisimul Stalin, care ne încuraja aproape să cerem. În prima ședință chiar mi-a spus: vă dau drepturi nelimitate în cereri. Domnul Tătărescu i-a răspuns Generalisimului Stalin. Cum i-ai spus, domnule Tătărescu?

Dl. Gh. Tătărescu, vicepreședintele Consiliului: Dacă cerem prea mult, ni se va spune că este prea mult și noi ne vom supune. Dar dacă vom cere prea puțin, să ne spună ei, ca să cerem mai mult.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Am trecut la cealaltă problemă care era apăsătoare, la art. 12 din Convenția de Armistițiu.

Mai întâi, am obținut o reducere de 300 miliarde. Am obținut apoi o eșalonare pe trei ani, începând cu anul viitor.

În ce privește restituirea obiectelor luate de acolo, nu mai cer. Închidem acest capitol pentru ei. Ei nu mai cer, însă pentru noi deschidem un nou capitol. Și aici fac o paranteză, și vă previn, domnilor miniștri, că vom continua să cercetăm pe cei care au adus bunuri din Basarabia și îi vom urmări până în pânzele albe, pentru ca statul să fie despăgubit pentru tot ceea ce acest popor trebuie să dea. Să nu fim înțeleși greșit în opinia publică din țară, că cine a scăpat și n-a declarat și n-a dat rămâne cu automobilul furat din Transilvania.

Deci vom avea un nou capitol, de urmărire a acestora.

Prin urmare, acest apăsător articol pentru noi, art. 12, se poate considera epuizat, cum spun ei, sau lichidat cum spunem noi.

O altă problemă care s-a pus a fost aprovizionarea armatei sovietice aflătoare la noi în țară. Această armată este încă aici temporar, din considerente mai înalte, pe care nu le discutăm aici. Am cerut Generalisimului Stalin, să scoată cavaleria, cazacii, cu caii lor, din regiunile unde nu se găsesc furaje și au fost de acord. A chemat, în prezența mea, într-o întrevedere când eram numai eu, pe un general și i-a spus să examineze ce s-ar putea face ca să plece cazacii de aici și să ia măsurile necesare. Generalul acela spunea că-i trebuie 19 trenuri, dar își va da toată silința. Și spunea Generalisimul Stalin: Și cazacii mei sunt dornici să-și vadă cu o oră mai înainte casele. Deci noi avem tot interesul să vină la ei acasă. Dar până atunci, cum aveți greutatea de aprovizionare, ce este de făcut?

Am spus: Este o secetă fără precedent. Nu-i putem aproviziona pe toți. Atunci Generalisimul Stalin a spus: Nu mai dați grâne. Vom aproviziona noi aceste unități cu făină de la noi. Dar ceva carne puteți da?

N-am putut spune că nu pot da carne. Am spus: nu dau cifre asupra cantității, dar principial se poate da.

Ei au redus apoi – pot spune, din inițiativă proprie – cantitățile de furnizat pentru aprovizionarea acestor trupe, considerabil, la toate celelalte articole. Media este cam de 60–70% și merge până la 75%.

Deci o mare ușurare și aici. Nu mai vorbesc de restul de cantități care erau de furnizat, pentru care am primit amânări și reduceri considerabile.

A fost pusă și discutată problema transporturilor. Rezultatul este că Guvernul Uniunii Sovietice ne-a cedat cele 15 000 vagoane, după care noi ne văitam de mult. Guvernul Sovietic ne-a cedat și 115 locomotive, fără echivalent.

S-a convenit ca administrația Căilor Ferate să revină Ministerului Comunicațiilor și Direcției Generale a Căilor Ferate.

Dl. Gheorghe Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: Aici am de făcut o mică rectificare.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Da, știu, rămânând ca să nu ne amestecăm în transporturile trupelor sovietice. Serviciile centrale însă sunt sub ordinele dumitale, domnule Gheorghiu-Dej. Nici diferiții comandanți sovietici din țară nu se mai pot amesteca în conducerea Căilor Ferate; ei rămân subordonați, în ceea ce privește măsurile relative la transporturi, acestui ministru. De aceea spun eu că administrația Căilor Ferate a trecut în întregime asupra Ministerului

Comunicațiilor; fiindcă ceilalți comandanți rămânând în subordine, nu se micșorează cu nimic autoritatea conducerii Căilor Ferate din partea noastră.

Am ridicat apoi și problema marinei și în primul rând nu problema marinei de război, ci a marinei comerciale, fiindcă noi n-avem vase cu care să facem transporturi de import sau de export de mărfuri.

Ni s-au restituit, fără echivalent, la 18 vase de comerț, și de mare și de fluviu. Veți vedea lista lor. Acesta este un caz fără precedent în istoria războaielor, fiindcă vasele nu ni s-au dat, nu ni s-au retrocedat.

Au mai rămas și alte vase la ruși în afară de acestea 18 care ne-au fost date?

Dl. Amiral P. Bărbuneanu, subsecretar de stat al marinei: Mai sunt.

Lista pe care v-am dat-o conține 26 de unități.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Vasăzică, ni s-au dat 18 din 26. Să fim sănătoși, să ținem această linie înainte și să ne dovedim prieteni cu Uniunea Sovietică. Eu n-am cutezat să spun mai mult acolo, fiindcă am fost surprins de marele număr al vaselor care ni s-au dat. Ne rezervăm însă dreptul să mai cerem.

Dl. Amiral P. Bărbuneanu, subsecretar de stat al marinei: Cunoașteți numele vaselor care ni se cedează?

Dl. Gh. Tătărescu, vicepreședintele Consiliului: Sunt trecute aici în Convenție. Le veți auzi numele.

Dl. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Pe linia acestor învoiri am avut și acest rezultat al preîntâmpinării cererilor noastre.

Am ajuns la problema prizonierilor de război. Trebuie să recunoaștem că și rușii au greutăți de transport, iar pe de altă parte mulți dintre prizonieri sunt acum încadrați la locuri de muncă, în uzine. Apoi, trebuie să avem în vedere că pacea nu este încheiată încă și noi trăim sub condițiunile Armistițiului. Deci, de drept, noi nu putem cere restituirea prizonierilor. Este o problemă care, juridicește, nu este soluționată.

Totuși ei au declarat că prizonierii noștri aflați acum în Rusia Sovietică se vor întoarce în țară. Au și plecat 15 000, iar alți 15 000 se îmbarchează acum. După aceea vor veni alți 40 000 și la urmă rămân cei care sunt situați acum la locuri de muncă. Întâi pleacă cei din lagăre și apoi vin ceilalți.

În privința prizonierilor, cifrele date de noi nu concordă cu datele lor. Într-adevăr, noi am dat cifra dispăruților: 120 000 în primul lot și 60 000 în Moldova, iar ei au arătat că, după socotelile lor, au 138 000 prizonieri români internați.

Am pus și chestiunea românilor care au luptat pe front alături de sovietici și au căzut prizonieri la nemți. Aceștia, odată liberați nu se consideră, fără doar și poate, prizonieri.

Am pus și chestiunea basarabenilor, o altă problemă care ne agită și care a fost exploatată de adversarii noștri politici, mai ales în cercurile reacționare. S-a exploatat, în special, o conversație a mea cu basarabeni, în care eu le-am cerut să mă ajute.

Iată faptele: noi am obținut de la Uniunea Sovietică exceptarea a șapte categorii de basarabeni de la repatriere. La sfârșit, eu am adăugat un al optulea punct, în care să poată intra cei care n-au putut fi cuprinși în cele șapte puncte anterioare; l-am adăugat împreună cu domnii Tătărescu și Ghelmegeanu în felul acesta: toți cei care, din punctul de vedere al economiei naționale, sunt necesari să rămână aici. Aici putem băga pe oricine care lucrează într-o uzină, la o moară sau la lucrul pământului.

I-am rugat pe basarabeni să mă ajute și să facă lista celor care ar putea să intre în aceste opt puncte. Deși, în repetate rânduri am rugat pe domnii Pelvan, Halippa și Cugiuina, deși i-am chemat la mine, deși s-au angajat să facă aceste liste, totuși ei au târăganat lucrurile și dădeau mereu din umeri. Îi întrebam: „Ce ați făcut? Dați-mi listele, ca să pot obține ceva, fiindcă nu pot să fac pe sabotorul în fața sovieticilor, cu care am căzut de acord“.

La toate aceste cereri ale mele, reprezentanții basarabenilor, stând în fața mea, îmi răspundeau: „N-am făcut listele: le vom face“.

Preot I. Burducea, ministrul cultelor: Se temeau.

Dr. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Atunci le-am spus și eu: „Vreau să vă ajut; dracu să vă ia dacă nu vreți să mă ajutați și voi“. Mi-am permis să vorbesc așa, fiindcă cei mai mulți din ei sunt vechi politicieni pe care îi cunosc de mult. Ei însă s-au dus la Maniu și peste tot și au spus: „Groza dă dracului pe basarabeni“.

Am fost acum la Moscova și am depus un efort, nu prea mare, în această privință. Am vorbit cu Generalisimul Stalin și cu ceilalți membri ai Guverniului sovietic. Ei sunt de acord că, cine vrea să plece, să plece; cine vrea să rămână, să rămână. O procedură din partea organelor sovietice pentru a controla împreună pe cei care rămân aici nu va mai exista. Ținerea lor în evidență și punerea la punct a acestei probleme este o chestiune pur internă. Pe cine considerăm noi că vrea să plece, va putea pleca. Și în orice caz, vom considera că vor să plece cei care nu se încadrează pe linia politicii noastre de împăcare cu Uniunea Sovietică, pe ceicare vor căuta să rămână fermenți de agitare.

S-au mai discutat și diferite probleme de transporturi. Am arătat lipsurile noastre și am încheiat învoiala să ni se livreze 2 000 de camioane de câte trei tone, cu plata eşalonată pe șase luni de zile. Este un mare ajutor care ni se dă din acest punct de vedere.

Dr. ing. Tudor Ionescu, ministrul minelor și petrolului: Se va pune chestiunea repartizării lor.

Dr. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Să le avem întâi aici și vom vorbi noi de repartizare.

În ceea ce privește grănicerii și jandarmii, vom putea ridica acum contingentul grănicerilor la 20 000 oameni de la 13 500. Vom pune grăniceri pe frontiera comună cu sovieticii. Vom pune pază serioasă acolo. Și acesta este un aranjament, care trebuie subliniat pentru că are semnificația lui deosebită de control la graniță, pe lângă o semnificație politică, fiindcă până acum s-a comentat mereu această lipsă.

Ei bine, va fi pază pe această graniță și se va constitui un organ seric de control, în interesul ambelor părți, ca să punem capăt contrabandelor și circulației fără nici un control.

Iată în linii mari, ceea ce s-a putut obține, mulțumită înțelegerii perfecte a Guvernului Uniunii Sovietice.

Țin acum să accentuez încă un lucru: domnul Voitec, paralel, a discutat și tratat în privința raporturilor culturale cu Uniunea Sovietică, punând bazele unei convenții culturale, în privința căreia a întâlnit o largă înțelegere la sovietici. Am văzut bucuria pe care a produs-o faptul că noi ne interesăm de tot ceea ce produc ei sub raport cultural. Am vizitat și câteva școli de ale lor. Ei erau foarte bucuroși că ne interesăm de ele, iar noi eram foarte satisfăcuți vizitând atari realzări superioare din punct de vedere cultural.

Pe lângă aceste angajamente de ordin material și de ordin cultural, trebuie să subliniez faptul că am fost primiți cu o cordialitate aproape fără precedent în raporturile lor cu străinătatea, nu numai de către organele oficiale, de membrii Guvernului sovietic, începând cu Generalisimul Stalin – care ne-a primit în diferite rânduri, ne-a deschis larg casa și se bucura că poate petrece câțva timp împreună cu noi, arătându-ne o mare înțelegere – dar de toată lumea. Am fost bunăoară la Operă, unde am asistat cu toții la o scenă impresionantă. Când am apărut în loje în această operă uriașă din Moscova, toți, ca un singur om, de la parter până sus, s-au ridicat în picioare, întorcându-se către noi și aplaudând frenetic și manifestând pentru noi. Este o clipă pe care trebuie s-o subliniez, fiindcă de la faza când noi purtam război în contra Uniunii Sovietice, până la a fi primiți de un popor în acest fel și așa de spontan, la Operă s-a săvârșit un proces psihologic de care nu poate fi capabil decât un popor mare și puternic, cum s-a dovedit acest mare și nobil popor.

Am fost primiți și de tot ce are Moscova intelectualitate; am fost primiți la Voks. S-a prezentat Academia în plin. S-a prezentat tot ce are Moscova ca știință, literatură și artă. Începând de la exploratorul Papani, până la academicienii lor, toți erau de față. Și nu numai că s-au prezentat la recepție, dar faptul că ne-au înconjurat cu toată căldura, că ne-am simțit ca la noi acasă, a demonstrat atmosfera pe care noi am creat-o în uriașa țară vecină față de noi. Urmează, domnilor miniștri, numai ca noi să știm să ne folosim de această admirabilă conjunctură, de această atmosferă psihologică, de această mână întinsă de acolo, ca să putem pași la reconstrucția țării noastre și la întărirea noastră economică, culturală etc.

Eu afirm că de acum înainte depinde totul de noi. Trebuie să înțelegem rezultatele obținute în domeniul material și să pășim de acum înainte la o guvernare și o administrare serioasă. Fiindcă ni se pare că pe lângă felul cum ei lucrează, la noi nu se guvernează, nu se administrează; este o parodie, nu din pricina guvernului actual, ci din pricina obiceiurilor înrădăcinate, a raporturilor dintre funcționari și public etc.

Deci să luăm o hotărâre eroică: Să ne reînnoim în structura noastră de guvern și administrativă și să pășim fără întârziere la exploatarea acestor favoruri pe care le-am obținut. Iar pe linia noastră politică, să continuăm pe această linie cu care am obținut această încredere și să ne ferim de a comite greșeli – pot spune crime – față de acest popor, de a strica cu atitudini nehotărâte tot ce s-a făcut până acum sub acest raport; fiindcă ar fi o greșeală de nereparat, am împinge poporul nostru la o tragedie sigură, împreună cu toată structura noastră de stat. Noi suntem hotărâți să fim calmi, însă vor trebui să înțeleagă și rămășițele de opoziție și reacțiunea că nu trebuie să riște ca eventual să intrăm într-o fază de părăsire a acestei linii politice a noastră, cu toate riscurile care ar urma acestei dezertări de pe linia destinului – pot susține – al acestui popor, care este trasat alături de acest uriaș vecin; desigur, neuitând nici o clipă pe ceilalți mari aliați. Și am constatat că la Moscova se ia în considerație acest lucru. Ei țin la aliații lor și-i consideră nu numai de formă aliați. De aceea, trebuie să ne gândim să avem o atitudine care să nu lase nimic de dorit nici față de ceilalți aliați.

Atât am vrut să vă comunic. Și acum, eu propun să ne constituim în conferință politică.

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, Stenograme, dosar 9/1941, f. 1-15.

14 сентября 1945 года
№ 5-сч

О ПОЛИТИЧЕСКОМ ПОЛОЖЕНИИ В РУМЫНИИ

В настоящее время имеется достаточно данных, дающих обоснование сделать вывод, что антидемократические правительства Санатеску и Радеску в Румынии вели дело к срыву Соглашения о перемирии, к развязыванию гражданской войны в стране.

При названных правительствах в Румынии в неприкосновенности сохранялся государственный и полицейский аппарат, в котором находилось много фашистов, привлеченных к государственной службе Антонеску.

Правительства Санатеску и Радеску не только не принимали мер к ликвидации фашистских организаций в Румынии, но укрывали эти организации и поощряли их деятельность, направленную против интересов Объединенных Наций.

В этом отношении показательное обращение главаря румынских фашистов-легионеров Команчиу к легионерам, опубликованное в газете «Универсул» за 31 августа 1944 года. В этом обращении, между прочим, говорится: «Два года назад мы возобновили нашу связь с Маниу. Этот великий государственный деятель и человек помог своими советами в наших поисках наилучшего пути в новых обстоятельствах». Маниу, бывший тогда еще министром, ответил Команчиу открытым письмом, которое было опубликовано в том же номере газеты «Универсул». Маниу и на этот раз давал совет легионерам. Он писал: «Я думаю, что хорошо поступят те из ваших энергичных сотрудников, кто примкнет к другим политическим группировкам». Национал-царанистская партия, возглавляемая Маниу, превратилась в убежище для агентуры Гитлера и Антонеску.

Прожние румынские правительства тормозили выполнение Румынией обязательств по соглашению о перемирии. Союзная Контрольная Комиссия в ноябре 1944 года была вынуждена вручить румынскому правительству меморандум, в котором она констатировала неудовлетворительный ход выполнения некоторых условий соглашения о перемирии, в частности, по статьям 2, 8 и 11.

Правительства Санатеску и Радеску, пользовавшиеся антидемократическими методами управления страной, не могли и не стремились обеспечить должный порядок и спокойствие в Румынии. Об этом свидетельствуют многие факты. 13 октября 1944 года легионеры и сторонники Маниу устроили в Бухаресте фашистскую демонстрацию, а затем начали обстреливать и избивать мирных граждан с явной целью спровоцировать беспорядки на улицах города.

«Отряды трансильванских добровольцев» Маниу систематически устраивали провокации и вооруженные столкновения в Трансильвании. 11 февраля 1945 года в Бухаресте фшисты, пользуясь покровительством полиции, избивали участников демонстрации демократических групп. 20 февраля было организовано вооруженное нападение на фабрично-заводской комитет завода Малакса.

В феврале месяце Радеску заявил рабочей делегации, явившейся с протестом против фашистского террора в стране, что он поступит так же, как поступают в Греции, что он прикажет армии стрелять в рабочих. Радеску привел в исполнение свою угрозу. Всем памятен день 24 февраля, когда войска и полиция по приказу Радеску в городах Бухаресте, Крайова, Брашов, Каракал и других начали массовое избиение мирных демонстрантов представлявших демократическое течение. В результате этой дикой расправы имелось много убитых и раненых. Почти во всей Румынии было объявлено осадное положение. Вечером того дня Радеску выступил по радио с речью, которая была по существу призывом к гражданской войне против демократических сил Румынии. Беспорядки и вооруженные столкновения продолжались в различных городах Румынии до ухода Радеску в отставку.

В августе месяце в Румынии раскрыта террористическая организация, которая имела своей задачей геррор против правительства Грозы и видных демократических деятелей Румынии, возобновление беспорядков в стране. Члены этой организации сознались, что они были связаны с Маниу, Д. Братиану и Радеску, который снабжал их оружием. Это является лишним доказательством того, что вдохновители политики прежних румынских правительств готовились к гражданской войне в Румынии.

Образование правительства Грозы явилось для Румынии выходом из создавшегося тяжелого положения.

Правительство Грозы оказалось достаточно авторитетным для того, чтобы восстановить и с успехом поддерживать порядок и спокойствие в Румынии.

Оно лойяльно выполняет обязательства, предусмотренные Соглашением о перемирии. Оно приняло серьезные меры, способствующие экономическому восстановлению страны.

В правительстве Грозы имеются представители «Фронта Плугарей», демократической части национал-царанистской партии, национал-либеральной партии коммунистов, социал-демократической партии, военных кругов, духовенства, беспартийных демократов. Разговоры о том, что ныне существующее правительство Румынии, якобы, не является представительным и демократическим, не имеют под собой никакой почвы. Корреспондент Агенства Юнайтед Пресс, Хэндлер, 17 марта из Бухареста сообщил, что «6 марта в Румынии был установлен демократический режим».

Правительство Грозы пользуется поддержкой и доверием широких слоев населения Румынии. Корреспондент Агентства Ассошэйтед Пресс, Гильмор, в своем сообщении из Бухареста 17 марта писал, что румынский народ проявляет величайший энтузиазм по отношению к правительству Грозы. Гильмор сообщает также, что он был свидетелем

манифестации в Бухаресте, во время которой 200—300 тысяч румын приветствовали Грозу и членов его кабинета.

Правительство Грозы проявляет готовность сотрудничать со всеми Объединенными Нациями.

ЛАВРИЩЕВ

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 254-256, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 7.

Traducere:

Situația politică din România

14 septembrie 1945

În prezent există suficiente date din care se poate trage concluzia că guvernele antidemocratice Sănătescu și Rădescu au dus la subminarea Convenției de Armistițiu și la declanșarea unui război civil în țară.

În timpul guvernelor menționate, în România s-a păstrat inviolabilitatea aparatului guvernamental și polițienesc în care se aflau numeroși fasciști, cooptați de Antonescu în serviciul de stat.

Guvernele Sănătescu și Rădescu nu numai că nu au luat măsuri pentru lichidarea organizațiilor fasciste din România, ci, chiar au acoperit și încurajat activitatea acestora, care era orientată împotriva intereselor Națiunilor Unite.

În această privință, este edificator apelul conducătorului român al fasciștilor legionari, Comanciu, către legionari, publicat în ziarul „Universal” din 31 august 1944.

În acest apel, printre altele, se menționează: „Cu doi ani în urmă am reînnoit legătura noastră cu Maniu. Acest mare om de stat ne-a ajutat cu sfaturile sale în căutările noastre de a găsi căile optime în noile circumstanțe”. Maniu, fost ministru în acel timp, a răspuns lui Comanciu printr-o scrisoare deschisă, publicată în același număr al ziarului „Universal”.

Și de această dată Maniu a dat sfaturi legionarilor. El a scris: „Consider că vor proceda bine acei colaboratori energici din rândul vostru, care vor adera la alte grupări politice”. Partidul Național-Țărănesc s-a transformat în adăpost pentru agenturile lui Hitler și Antonescu.

Guvernele românești anterioare au înfrânat România în îndeplinirea obligațiilor Convenției de Armistițiu. În noiembrie 1944 Comisia Aliată de Control a fost nevoită să înainteze Guvernului român un memorandum, în care constata mersul nesatisfăcător al îndeplinirii unor articole din Convenția de Armistițiu, în special a articolelor 2, 8 și 11.

Guvernele Sănătescu și Rădescu, folosindu-se de metode antidemocratice de conducere a țării, nu au putut și nu s-au străduit să asigure ordinea și liniștea necesare în România. Numeroase fapte demonstrează acest lucru. La 13 octombrie 1944 legionarii și partizanii lui Maniu au organizat în București o demonstrație fascistă, apoi au început să împuște și să lovească cetățeni pașnici cu scopul evident de a provoca dezordine pe străzile orașului.

„Detașamentele de voluntari transilvăneni” ale lui Maniu au organizat sistematic provocări și ciocniri armate în Transilvania. În data de 11 februarie 1945,

în București, fasciștii, folosindu-se de protecția poliției, au atacat grupele de participanți la demonstrația democratică.

În 20 februarie a fost organizat un atac armat asupra comitetului uzinei „Malaxa“. În luna februarie, Rădescu a comunicat delegației de muncitori, ce protestau împotriva terorii fasciste din țară, că el va acționa cum se acționează în Grecia, că va ordona armatei să tragă în muncitori. Rădescu și-a dus la îndeplinire amenințarea. Toți își amintesc de ziua de 24 februarie când, din ordinul lui Rădescu, armata și poliția au început în orașele București, Craiova, Brașov, Caracal și în altele un măcel în masă al demonstrațiilor pașnici, reprezentanți ai mișcării democratice. Această dezlănțuire sălbatică s-a soldat cu mulți morți și răniți. Aproape în toată România a fost anunțată starea de asediu. În seara aceleiași zile, Rădescu a ținut o cuvântare la radio, care a fost în esență o chemare la război civil împotriva forțelor democratice din România. Dezordinea și ciocnirile au continuat în diferite orașe ale României până la demisia lui Rădescu.

În luna august a fost descoperită în România o organizație teroristă, care avea în sarcină săvârșirea actelor teroriste îndreptate împotriva Guvernului Groza și a activiștilor democrați marcanti ai României și de a genera tulburări în țară. Membrii acestei organizații au recunoscut că au avut legături cu Maniu, cu D. Brătianu și cu Rădescu care le-a furnizat arme.

Aceasta este o mărturie în plus că agitatorii politici din rândul guvernelor române anterioare se pregăteau pentru un război civil în România.

Formarea Guvernului Groza a constituit pentru România ieșirea din starea dificilă creată.

Guvernul Groza s-a dovedit suficient de autoritar pentru a reinstaura și pentru a menține cu succes ordinea și liniștea în România.

Acesta (guvernul) îndeplinește cu loialitate obligațiile prevăzute în Convenția de Armistițiu. El a luat măsuri serioase menite să faciliteze refacerea economică a țării.

Guvernul Groza are în componență reprezentanții Frontului Plugarilor, ai fracțiunilor democratice ale Partidului Național-Țărănesc și Partidului Național-Liberal, reprezentanții Partidului Comunist, Partidului Social-Democrat, ai cercurilor militare, preoțimii, democraților fără partid. Nu au nici o bază afirmațiile conform cărora Guvernul actual din România nu ar fi reprezentativ și democratic. Corespondentul Agenției United Press, Handler, la 17 martie a anunțat din București că „la 6 martie s-a instalat un regim democratic în România“.

Guvernul Groza se bucură de susținerea și încrederea unei largi mase a populației din România. Corespondentul Agenției Associated Press, Hilmoor, în comunicatul din 17 martie, din București, scria că poporul român manifestă un mare entuziasm față de Guvernul Groza. Hilmoor anunța, de asemenea, că a fost martorul manifestației din București, în timpul căreia 200–300 mii de români l-au salutat pe Groza și pe membrii cabinetului său.

Guvernul Groza își manifestă disponibilitatea de a colabora cu toate Națiunile Unite.

s.s. Lavrișcev

1945 septembrie 19, București. Notă a reprezentantului american în Comisia Aliată de Control pentru România, Schuyler, adresată ministrului de externe american referitoare la un articol apărut în ziarul „Izvestia“ având ca subiect guvernul Groza.

DEPARTMENT OF STATE

Secretary of State,
Washington
659, Nineteenth

Bucharest
Dated September 19, 1945
Rec'd 2:15 p.m. 19th

All newspapers datelined September 10 carry Izvestia's article of September 8 entitled „Concerning the Question of the Rumanian Government“. Communist papers give article front page coverage under banner headlines of „Position of the Soviet Union vis-à-vis Rumanian Government“, „King of Rumania has no objection to Groza Government“, „Who brought pressure upon the King?“

Using all Soviet arguments known to our Govt article states King Michael's request to three Allies for assistance resulted from pressure exerted upon him by British and American representatives of ACC who insisted that King request resignation of Groza Govt. Article states King declared to Soviet representatives he had no objection to Groza Govt and that he had only raised question of its resignation because of declarations made by British and American representatives. Article asks, what is considered intervention in internal affairs of a state and concludes that it is not strange that Groza Govt under these conditions saw no reason to resign.

(x) without prior notification to Soviet colleague, violating established order of work of Control Commission. Commenting on this statement article claims that this unilateral action violates political coordination of three Allies and that public opinion in US and Great Britain is not at all informed as to truth of events in Rumania.

Article repeats Soviet charges that the Sanatescu and Radescu Govts under the direct influence of Maniu and Brătianu were reactionary and Fascist sabotaging systematically fulfillment of armistice and jeopardizing security of Red Army in northern Transylvania. It repeats the Soviet belief that Groza Govt. is one of concentration of democratic forces and that Maniu and Brătianu because of this alleged refusal to participate in this Govt, now find themselves in the situation of generals without troops.

It lists achievements of Groza Govt in last six months and states its conviction that through these achievements Groza Govt has fulfilled all requirements of a democratic Govt. adopted by three powers at Crimeea Conference it claims all impartial observers are convinced that inclination of popular masses in Rumania does not in any manner correspond with policies of reactionaries such as Maniu and Bratianu.

Referring to articles in foreign press which compare Rumanian question with that of Poland the article remarks that taking cognizance of recent episode of famous Polish question, more intelligent voices warn England and United States lest they repeat the same policies vis-à-vis Rumania.

In conclusion article states that position of Soviet public opinion is clear. It firmly adheres to its position that in principle intervention in internal affairs of

Rumania which is an independent and sovereign state is inadmissible and that it is ridiculous to believe that interference on behalf of anti-democratic forces is in interests of democracy in Rumania.

Repeated London as 21.

Message unsigned.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme S.U.A., r. 665, c. 396–398; The National Archives of the United States, Department of State (R.G. 59); Division of South Eastern European Affairs, roll 8.

Traducere:

DEPARTAMENTUL DE STAT
Ministrul de Externe,
Washington
659,19

București
19 septembrie 1945
Primit 19 sept. ora 14,15

Toate ziarele din 10 septembrie publică articolul apărut în „Izvestia“ cu titlul „Referitor la problema Guvernului român“. Ziarele comuniste publică pe prima pagină cu titluri cu litere mari comentarii referitoare la acest articol: „Poziția Uniunii Sovietice față de guvernul român“, „Regele României nu are nimic împotriva guvernului Groza“, „Cine a exercitat presiuni asupra regelui?“

Folosind toate argumentele sovieticilor, cunoscute guvernului nostru, articolul afirmă că regele Mihai s-a adresat celor trei Aliați cerând sprijin ca urmare a presiunilor exercitate asupra lui de reprezentanții britanic și american din Comisia Aliată de Control, care au insistat ca regele să ceară demisia guvernului Groza. În articol se arată că regele a declarat reprezentanților sovietici că el nu are nimic împotriva guvernului Groza și că a pus problema acestei demisii din cauza declarațiilor făcute de reprezentanții britanic și american. Autorul articolului se întreabă ce anume este socotit amestec în treburile interne ale unui stat și încheie prin a spune că nu este deloc ciudat faptul că în aceste condiții guvernul Groza nu este de acord să demisioneze.

(x) fără să-l avertizeze înainte pe colegul său sovietic, încalcând astfel regimul de lucru al Comisiei de Control. Comentând această afirmație articolul susține că această acțiune unilaterală sfidează controlul celor trei aliați în privința situației politice și că opinia publică din Statele Unite și Marea Britanie nu este deloc informată asupra evenimentelor din România.

Articolul repetă acuzațiile rușilor potrivit cărora guvernele Sănătescu și Rădescu sub directă influență a lui Maniu și Brătianu sunt reacționare și fasciste, sabotează sistematic aplicarea prevederilor Armistițiului și periclitează securitatea Armatei Roșii în Nordul Transilvaniei. În continuare, se reafirmă convingerea rușilor potrivit căreia guvernul Groza este unul de largă concentrare democratică și că Maniu și Brătianu, din cauză că au refuzat să facă parte din acest guvern acum se află în situația unor generali fără armată. Sunt enumerate apoi realizările guvernului Groza din ultimele șase luni și se afirmă convingerea că prin toate aceste realizări guvernul Groza a îndeplinit toate condițiile, pentru a fi un guvern democratic, adoptate de cele trei puteri la Conferința din Crimeea. Articolul susține de asemenea că toți observatorii imparțiali sunt convinși că preferințele

maselor populare din România nu concordă în nici un caz cu politica reacționarilor de tipul Maniu și Brătianu.

Referindu-se la articolele din presa străină care compară situația României cu cea a Poloniei articolul remarcă faptul că, având în vedere recentul episod al atât de cunoscutei probleme polone, voci mai inteligente avertizează Anglia și Statele Unite ca nu cumva să repete aceleași greșeli în cazul României.

În concluzie, articolul afirmă că poziția opiniei publice sovietice este clară. El este absolut de acord cu poziția acesteia în a susține că în principiu intervenția în afacerile interne ale României, care este un stat independent și suveran, este inadmisibilă și că este ridicol să credem că participarea la guvern a forțelor anti-democratice este în interesul democrației din România.

Mesaj nesemnat

102

1945 septembrie 22, București. Memoriul întocmit de președintele Partidului Național-Liberal, C. I. C. Brătianu și președintele Partidului Național-Țărănesc, Iuliu Maniu și adresat Conferinței miniștrilor de externe, ce urmează să se țină la Londra și să discute problema elaborării unui proiect de tratat de pace cu România.

La Conférence des Ministres des Affaires Etrangères de Londres a pris en discussion la question de l'élaboration d'un projet de traité de paix avec la Roumanie. Selon les informations disponibles il paraît que ce projet reprendra les dispositions de la Convention d'Armistice signée le 12 septembre 1944 à Moscou entre la Roumanie d'une part et l'Union Soviétique, les Etats-Unis d'Amerique et la Grande Bretagne, agissant au nom des Nations Unies, d'autre part.

Il semble donc que dans l'intention de la Conférence des Ministres des Affaires Etrangères cette convention devait être convertie, telle quelle, en un traité définitif de paix.

Conformément aux accords de Potsdam, des représentants des Etats intéressés seront invités à participer aux travaux de la Conférence des Ministres des Affaires Etrangères lorsque celle-ci examinera des problèmes les concernant directement. Application de cette disposition a déjà été faite dans le cas de l'Italie dont le représentant a été admis par la Conférence à exposer le point de vue de son pays.

Le peuple roumain ne peut concevoir que des questions d'une importance aussi capitale pour son avenir puissent être discutées en l'absence d'une représentant légitime de la Roumanie. Une pareille procédure serait injuste et contraire aux décisions prises en commun à Potsdam par les trois principales Puissances Alliées.

Il est vrai que les conditions politiques intérieures sont malheureusement telles en Roumanie que le pays ne possède pas un Gouvernement représentatif et démocratique qui puisse être reconnu par les principales Puissances Alliées et qui puisse être admis à représenter valablement la Roumanie. Le Gouvernement Groza est en effet répudié par la grande majorité de l'opinion publique et n'a, par conséquent, aucun caractère démocratique. Ce Gouvernement s'est placé, en outre, en état d'illégalité en refusant de donner suite à la demande de Sa Majesté

le Roi de démissionner, ce qui le disqualifie même au point de vue strictement juridique à représenter valablement la Roumanie.

Il y a un mois, les trois principales Puissances Alliées ont été saisies d'une demande de Sa Majesté le Roi les requérant, conformément aux accords de Yalta, à l'assister en vue de la formation d'un Gouvernement qui puisse obtenir la reconnaissance de ces Puissances. La question de formation d'un Gouvernement capable de représenter la Roumanie aux discussions sur l'établissement des traités de paix a donc été placée entre les mains des Gouvernements soviétique, américain et britannique. Il incombe donc aux trois principales Puissances Alliées, en accomplissement des responsabilités communes qu'elles ont assumées par les accords de Yalta, d'apporter, un moment plus tôt, une solution à cette question et de faire cesser ainsi une situation imméritée dont l'effet est de priver la Roumanie du droit reconnu de participer à des discussions qui concernent au plus haut point ses intérêts fondamentaux.

Confiant dans l'esprit de justice des trois principales Puissances Alliées, ainsi que dans l'unité qui les a constamment animées et qui a triomphé jusqu'à présent des toutes les difficultés – cette unité qui est la garantie la plus sûre du maintien de la paix – le peuple roumain ne doute pas qu'elles n'arriveront bientôt à un accord sur la formation, en Roumanie, d'un Gouvernement qui puisse parler au nom du pays et l'engager valablement.

En ce qui concerne les termes même du traité de paix avec la Roumanie, puisque des échanges de vues à ce sujet ont déjà lieu à Londres, les partis national-paysan et national-libéral en se faisant les interprètes de l'opinion publique, tiennent à déclarer dès maintenant qu'ils considèrent comme profondément injuste que ce traité fut réédition pure et simple de la Convention d'Armistice.

Après le 23 août 1944, la Roumanie s'est acquis en effet des titres incontestables qu'il serait juste et raisonnable de voir reconnaître par le traité de paix. Après avoir réussi à accomplir le changement de politique avec un succès complet qui a dépassé toutes les prévisions, – la nation toute entière ainsi que l'armée ayant suivi le Roi sans absolument aucune défection – et cela à un moment où la victoire des Alliés n'apparaissait pas encore comme certaine, la Roumanie a donné à la guerre en Europe une contribution aussi grande que ses moyens le lui permettait. Sans trop insister ici sur cette contribution, il suffira de rappeler qu'elle a classé la Roumanie au quatrième rang des pays européens ayant lutté contre l'Allemagne et qu'elle a été reconnue par les principales Puissances Alliées et plus spécialement par l'U.R.S.S.

La Roumanie a donc le droit incontestable d'obtenir par le traité de paix des améliorations substantielles sur la Convention d'Armistice. Cela à plus forte raison que les représentants au Caire des trois Principales Puissances Alliées avaient promis aux délégués des partis national-paysan et national-libéral avec lesquels ils négociaient l'Armistice roumain, que des améliorations sensibles seraient accordées à la Roumanie si elle accomplissait le geste qu'on en attendait. Or la Roumanie a non seulement accompli ce geste avec un succès complet, mais elle a fait plus que son devoir pour la cause des Alliés.

Le Président du Parti
national-libéral

Le Président du Parti
national-paysan

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 33/1945, f. 1-4.

Traducere:

Conferința miniștrilor afacerilor externe de la Londra a luat în discuție problema elaborării unui proiect de tratat de pace cu România. Din informațiile de care dispunem se pare că acest proiect va relua prevederile Convenției de Armistițiu semnată pe 12 septembrie 1944 la Moscova între România pe de o parte și Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii și Marea Britanie, acționând în numele Națiunilor Unite, de cealaltă parte.

Se pare deci că în vederea Conferinței miniștrilor afacerilor externe această convenție trebuia să fie transformată, așa cum era ea, într-un tratat definitiv de pace.

Conform acordurilor de la Potsdam, reprezentanții statelor interesate vor fi invitați să participe la lucrările Conferinței miniștrilor afacerilor externe atunci când aceasta va examina probleme care îi privesc în mod direct. Aplicarea acestei prevederi a fost deja făcută în cazul Italiei, al cărei reprezentant a fost admis la Conferință pentru a expune punctul de vedere al țării sale.

Poporul român nu poate concepe că probleme de o importanță capitală pentru viitorul său să poată fi discutate în absența unui reprezentant legitim al României. O astfel de procedură ar fi nedreaptă și contrară deciziilor luate în comun la Potsdam de către cele trei principale Puteri Aliate.

Este adevărat că, din nefericire, condițiile politice interne sunt în așa fel în România încât țara nu are un guvern reprezentativ și democratic care să poată fi admis să reprezinte în mod întemeiat România. Guvernul Groza este efectiv respins de marea majoritate a opiniei publice și nu are, în consecință, un caracter democratic. În afară de aceasta, guvernul s-a plasat el însuși într-o postură ilegală refuzând să dea curs cererii Maiestății Sale Regele de a demisiona, fapt ce îl împiedică, chiar din punct de vedere juridic, să reprezinte întemeiat România.

Acum o lună, cele trei principale Puteri Aliate au primit o cerere a Maiestății Sale Regele solicitându-le, conform acordurilor de la Yalta, să-i acorde asistență în vederea formării unui guvern care să poată obține recunoașterea acestor Puteri. Chestiunea formării unui guvern capabil de a reprezenta România la discuțiile privind încheierea tratatelor de pace a fost deci lăsată în miinile guvernelor sovietic, american și britanic. Celor trei principale Puteri Aliate le revine deci sarcina ca, îndeplinind responsabilitățile comune pe care și le-au asumat prin acordurile de la Yalta, să dea, un moment mai devreme, o soluție acestei probleme curmând astfel o situație nedreaptă al cărei efect este acela de a priva România de dreptul recunoscut de a participa la discuții care privesc în cel mai înalt grad interesele sale fundamentale.

Încrăzător în spiritul de dreptate al celor trei principale Puteri Aliate ca și în unitatea de care au dat dovadă în mod constant și cu ajutorul căreia au depășit până în prezent toate dificultățile – această unitate fiind garanția cea mai sigură a menținerii păcii – poporul român nu se îndoiește că ele vor ajunge în curând la un acord asupra formării în România a unui guvern cu adevărat reprezentativ și democratic, a unui guvern care să poată vorbi în numele țării și să o poată angaja în mod întemeiat.

În ceea ce privește chiar termenii tratatului de pace cu România, pentru că la Londra au avut deja loc schimburi de vederi asupra acestui subiect, parizidele național-țărănesc și național-liberal, ca exponenți ai opiniei publice, țin să declare chiar de acum că ele consideră că <este> profund nedrept ca acest tratat să fie o reeditare pur și simplu a Convenției de Armistițiu.

După 23 august 1944, România a dobândit într-adevăr drepturi incontestabile care ar fi drept și rațional să le vadă recunoscute prin tratatul de pace. După ce a reușit să îndeplinească schimbarea de politică având un succes complet, care a depășit toate previziunile – națiunea întreagă ca și armata urmându-l pe Rege fără nici un fel de excepție – și aceasta într-un moment în care victoria Aliților nu părea încă sigură, România a avut la războiul din Europa o contribuție atât de mare pe cât îi permiteau mijloacele sale. Fără a insista aici prea mult asupra acestei contribuții, va fi suficient să reamintim că aceasta a clasat România pe locul patru în rândul țărilor europene care au luptat contra Germaniei și că ea a fost recunoscută de principalele Puteri Aliate și în special de U.R.S.S.

România are deci dreptul incontestabil de a obține prin tratatul de pace ameliorări substanțiale în raport cu Convenția de Armistițiu. Aceasta cu atât mai mult cu cât la Cairo, reprezentanții celor trei principale Puteri Aliate promisese delegaților partidelor Național-Țărănesc și Național-Liberal, cu care negociaseră Armistițiul român, că României îi vor fi acordate ameliorări sensibile dacă va face gestul pe care-l așteptau de la ea. Ori, România nu numai că a îndeplinit acest gest cu un succes complet, dar ea și-a făcut mai mult decât datoria pentru cauza Aliților.

Președintele Partidului
Național-Liberal

Președintele Partidului
Național-Țărănesc

București, 22 septembrie 1945.

103

1945 septembrie 22, <București>. Declarațiile lui Iuliu Maniu, făcute presei străine ca răspuns la interviul dat de V. Molotov, comisar al U.R.S.S. pentru afacerile străine, privind situația politică din România; caracterul „democratic” al guvernului Petru Groza; necesitatea organizării de alegeri și elaborarea unei noi legi electorale.

Desigur că ați luat cunoștință de interviul acordat presei de către dl V. Molotov, comisar al U.R.S.S. pentru afacerile externe, care se referă și la situația din România?

– Firește. Cunosc textul transmis prin B.B.C. și textul apărut în ziarele comuniste din București, transmis de către agenția Tass. Aceste texte nu sunt în totul identice. Sunt nevoit să consider de autentic textul transmis prin Tass.

Ce obiecțiuni aveți de făcut față de aceste declarații?

Îmi pare bine că dl Molotov ne-a dat prilejul să prezentăm opiniei publice, mai detaliat, istoricul adevărat al absenței noastre din actualul guvern și să arăt, în parte, realitatea asupra situației din țara noastră.

Din punct de vedere formal, am de observat următoarele: După cum și d-voastre ați putut prea bine constata, dl Molotov face aprecieri destul de severe, și după părerea mea injuste, asupra unor chestiuni interne ale noastre. Domnia sa, ca și oricare dintre domnii miniștri de externe ai Marilor Puteri, avea tot dreptul să aprobe sau să critice politica externă a României și îndeosebi felul în care România înțelege să satisfacă obligațiunile sale, care rezultă din tratatul de armistițiu. În această privință însă, dl Molotov se declară perfect satisfăcut. Domnia sa nu s-a mulțumit cu atât, ci a făcut aprecieri asupra situației noastre

interne, asupra raporturilor de forță dintre partide, asupra măsurilor cu caracter strict intern, luate de guvernele românești, dând și unele sugestii în ceea ce privește alcătuirea viitoarei legi electorale de la noi. Ori, acest fel de a se comporta, dată fiind calitatea oficială a interlocutorului, precum și raporturile amicale dintre U.R.S.S. și România, înseamnă prin excelență un amestec direct în treburile interne ale României. Dl V. Molotov, în luna martie 1944 a declarat solemn că în cazul când România va părăsi Axa și se va alătura Alianților, Rusia Sovietică și celelalte Mari Puteri vor respecta independența țării și nu se vor amesteca în treburile ei interne. Această declarație a dlui Molotov a contribuit, la timpul său, în mare măsură, la decizia noastră cunoscută, care a fost luată încă în luna aprilie a aceluiași an și dusă la bun sfârșit la 23 august.

Dl Molotov este prea vechi și prea iscusit diplomat, pentru ca să presupunem că Domnia sa n-ar interpreta la fel caracterul intervenției d-sale din prezent. Cred că Domnia sa dă o interpretare, după părerea mea greșită, condițiilor din tratatul de armistițiu.

Trebuie să mărturisesc că declarațiile dlui Molotov m-au surprins. Surprinderea mea și a întregii opinii publice românești este cauzată de modul cum dl Molotov s-a lăsat să cadă jertfă informatorilor d-sale reproducând informații ce nu sunt reale, privitoare la situația politică din România, dată fiind perfectă sa bună credință. Domnia Sa însă nu a fost în România și în urmăre, informațiuni directe nu a putut să-și ia. Astfel s-a văzut nevoit să facă apel la informatori care au abuzat de buna sa credință. Opinia publică românească, care cunoaște perfect realitățile, va condamna, în unanimitatea ei, pe acei informatori, în fruntea cărora stă actualul guvern nerecunoscut, prezidat de dl Petru Groza, un guvern odios cum nu a mai fost altul în România.

În ce privește fondul declarațiilor, ce aveți de spus asupra părerii dlui Molotov, despre caracterul democratic al guvernării Groza și despre popularitatea acestui guvern?

– Afirmațiunea dlui Molotov că în România ar exista un guvern democratic și că acest guvern s-ar bucura de încrederea majorității covârșitoare a poporului este cu totul lipsită de temei.

Guvernul dlui Petru Groza nu este un guvern democratic. Maniera cu care acest guvern a fost impus la conducerea țării este foarte departe de principiile și uzanțele democratice.

Pe un sâmbure comunist, element de încredere al Guvernului sovietic, dar pe care țara nu-l voiește, s-au grefat ambușacii și ratații vieții publice românești, de sub cele trei dictaturi precedente, care compromiși și odioși opiniei publice, s-au oferit să camufleze pe comuniști, pentru ca scăpând de acuzația de criminali de război, să poată exercita o nouă dictatură, de pe banca ministerială a așa-zisului „guvern democratic“. La aceștia se mai adaugă câteva derivații de socialiști, sindicaliști și alte formațiuni, provenite prin sciziparitatea celor de mai sus, pentru a produce impresia unei concentrări de forțe.

Deci, cu regret trebuie să-l contrazic pe dl Molotov. Căci un guvern care a suprimat întreaga presă opoziționistă, îndeosebi a partidelor care și-au luat răspunderea și au desăvârșit actul de la 23 august, un guvern care a desființat libertatea scrisului, care a casat, pur și simplu, libertățile publice, care guvernează prin lagăre și arestează pe capete frunții opoziției și tineretul, nu poate fi numit democratic.

Democrația poate fi interpretată în multe feluri, dar nimeni în lume nu va putea spune că democrație înseamnă lagăre, dictatură și teroare. În ce privește popularitatea guvernului Groza, firește că nu avem la îndemână probe concludente și nu putem avea înaintea de a se înfăptui alegeri libere. Eu știu ceea ce știe și mărturisește până la ultimul om din România, că acest guvern nu este susținut decât de către fasciștii unguri, rămași aici de pe timpul regimului horthyst, de câțiva agenți și oportuniști, care se găesc în toate țările și în toate timpurile și de o mică minoritate de muncitori, care tiranizează pe cei din majoritate, prin comitetele sindicale și comitetele de fabrică, impuse cu forța polițienească. Din împrejurarea că, din când în când guvernul ordonă, prin echipele sale înarmate, ca vreo câteva sute de partizani să manifesteze în favorul lui, sau să spargă capetele celor care manifestează dragostea lor pentru Regele Țării, nu se poate deduce că acest guvern ar fi popular. Mai cu seamă ținând seama și de faptul că se iau măsuri împotriva muncitorilor și funcționarilor care refuză să manifesteze, la ordin. De altfel, actualul guvern este alcătuit din partide și fracțiuni, care, toate împreună, la ultimele alegeri abia au întrunit 2% a sufragiilor.

Metodele pe care le-a adoptat în guvernare guvernul dlui Groza sunt metode dictatoriale. El se menține prin gărzi înarmate, prin cenzură și printr-o teroare încă necunoscută în istoria politică a țării. A afirma că acest guvern se bucură de încrederea „majorității covârșitoare a poporului” înseamnă a nesocoti adevărul, bine cunoscut. De aceea, împrejurarea că dl Molotov s-a lăsat sedus de afirmațiunile cu totul false ale reprezentanților acestui guvern, infirmate zilnic, la orice ocazie, de către opinia publică românească, a provocat în țara noastră o îndreptățită unire. Guvernul Groza, dimpreună cu toate partidele și grupările care îl compun, nu poate să conteze nici pe 10% a simpatiiilor populare din țară. Opinia noastră publică în majoritatea ei covârșitoare este categoric ostilă, atât guvernului Petru Groza, cât și fracțiunilor din care este alcătuit. Această opinie însă, în regimul de tiranie care este menținut în țară, nu poate să se manifeste, decât sporadic, dar și aceste manifestațiuni ale ei sunt nu numai nesocotite, dar și prompt și sever sancționate, prin cele mai brutale mijloace de esență dictatorială.

Ce aveți de observat la constatarea dlui Molotov că Guvernul Groza ar fi instaurat în România ordinea și liniștea?

– Dl V. Molotov se face interpretul informatorilor D-sale interesați atunci când afirmă că guvernul Groza a instaurat în România ordinea și liniștea, care nu ar fi existat înainte.

În realitate, guvernul Groza este un factor oficializat de dezordine și un focar primejdios al unei neliniști, pe care țara noastră încă nu a înregistrat-o. Puterea executivă de Stat este, odată cu dezarmarea armatei noastre și îndepărtarea unei însemnate părți a poliției, inexistentă. Poliția și siguranța Statului au fost, în bună parte, înlăturate și înlocuite cu agenți nepregătiți ai cluburilor guvernului.

Autoritățile administrative au fost despuiate de orice prestigiu. Legile nu sunt respectate. Ordinele, chiar cele eminate de la miniștrii comuniști, adeseori nu sunt executate nici de către subalternii acestora. Fiecare organizație politică din guvernul Groza se conduce după legi și interese proprii.

Viața, libertatea și avutul cetățenilor sunt la discreția capriciilor unor indivizi care nu înțeleg nici valoarea legilor, nici permanența drepturilor cetățenești.

Guvernul Groza a înființat și a menținut, prin violarea Constituției și a legilor existente, lagăre de internare a adversarilor politici, populate cu membrii partidelor de opoziție. Cetățenii care nu s-au încadrat, cel puțin de formă, în

organizațiile politice „recunoscute“ au fost puși în afară de legi, iar guvernul, prin agenții lui teroriști, le contestă cele mai elementare drepturi ale omului.

Închisorile sunt pline de aderenți ai Partidului Național-Țărănesc și Liberal. În închisori, agenții nou recrutați în poliția ironic numită „democratică“ maltratează și schingiuesc pe arestații politici. Printre sistemele de guvernare consfințite de actualul guvern, un loc însemnat îl ocupă înscenările, menite să justifice arestări și persecuțiuni politice.

În același timp, infractorii de drept comun sunt lăsați să opereze, în mod frecvent. Spargerile, furturile, delictele, în general, au atins un procent excesiv. „Gărzile cetățenești“ înarmate, care ar trebui să înlocuiască poliția serios comprimată, se ocupă de fapt cu afișajul politic și cu recrutarea forțată, prin amenințări, a participanților la manifestările guvernului.

Prin urmare, fără de pretențiunile informatorilor domnului Molotov, că guvernul Groza ar fi instaurat în țară ordinea și liniștea, se ridică tragica realitate, care infirmă categoric această susținere și îi opune situația cunoscută că: România se află în plină anarhie și că niciodată noțiunile de viață, respectul persoanei fizice, libertate și drepturi nu au avut o interpretare mai îndoielnică și mai antidemocratică decât astăzi în România.

Aici trebuie să menționez că până și pretinsele tulburări înscenate în ajunul demiterii guvernului Rădescu nu au fost altceva decât autosabotajul organizat de miniștrii F.N.D.-iști din guvern spre a servi de pretext pentru introducerea dictaturii.

Este interesant de observat că de la 6 martie 1945, de când durează guvernul Groza, nu s-a realizat nici o „epurație“ în ministere, ci dimpotrivă, fasciști notorii care dând urmare apelului public făcut de Ministerul de Interne, adresat legionarilor, s-au înscris la comuniști, au fost numiți în slujbe publice și în demnități politice. Desigur că recrutarea aderenților prin amenințări și șantaj nu poate împiedica guvernul Groza de a fi instauratorul liniștii și a ordinii în țară. Regele Țării a procedat deci într-un total constituțional, demitând un astfel de guvern în conflict cu sentimentul cvasiunanim al Țării.

Ce spuneți de aprecierea dlui Molotov, asupra guvernului Rădescu, că ar fi avut în majoritate miniștri antisovietici?

Nu știu la care dintre foștii miniștri face aluzie dl Molotov. Știu că zece miniștri, din actualul guvern, prezidat de dl Groza, au făcut parte, în calitate de miniștri și subsecretari de stat, din guvernul Rădescu, în frunte cu dl dr. Petru Groza, care era vicepreședintele guvernului. Mai știu că nici atunci și nici de la 23 august 1944 încoace, nu a existat în România nici un partid sau om politic, care să aibă atitudine sau sentimente antisovietice. Din guvernul Rădescu au făcut parte și reprezentanții Partidului Național-Țărănesc.

Dacă dl Molotov a intenționat să vizeze pe acești miniștri, trebuie să rectific, în mod categoric, această afirmație. Totodată, trebuie să amintesc că în anii 1940–1944, numai Partidul Național-Țărănesc și Partidul Național-Liberal, prezidat de dl C. I. C. Brătianu, au avut o atitudine net proaliată și că actul de la 23 august 1944 nu s-ar fi putut înlăptui fără girul și contribuția efectivă și covârșitoare a acestor partide. Partidul Național-Țărănesc a fost acela care de la 1919 încoace a fost întotdeauna, în mod constant, în fruntea opiniei publice, care milita pentru o politică de prietenie cu U.R.S.S. Din acest partid a făcut parte Nicolae Titulescu, care a realizat acordul și reluarea relațiilor diplomatice cu U.R.S.S. Acest partid a fost pionierul unei politici externe de bună vecinătate cu marele vecin de la răsărit, în dezacord cu politica externă a guvernelor personale

ale ex-Regelui Carol II. Înșiși conducătorii Guvernului sovietic au avut, în anii premergători armistițiului, cuvinte bune de apreciere pentru președintele acestui partid și pentru lupta pe care o ducea sub ocupațiune nemțească. În sfârșit, fruntașii acestui partid, în ultimele două decenii erau stigmatizați de către exponenții reacțiunii din România, ca „bolșevici“ datorită programului de stânga pe care-l împărtășeau și „vânduți Moscovei“, datorită poziției lor pe plan extern și a politicii de bună vecinătate cu Sovietele, pe care o preconizau, fără echivoc.

În schimb, din guvernul precedent nu a făcut parte gruparea dizidentă, încadrată acum în guvernul Groza, condusă de dl Tătărescu, care, în demonstrarea politicii sale filosovietice nu poate invoca decât cel mult afacerea de la Tatar-Bunar, lașarea lui Nicolae Titulescu, prezența lui demonstrativă, alături de Antonescu, la serbările antisovietice de la Chișinău și dirijarea antisemitismului și a orientării României spre puterile Axei.

Ce spuneți referitor la declarația dlui Molotov, că guvernul Rădescu nu ar fi executat condițiunile armistițiului?

– Acum aud pentru prima dată această acuză. Știu că cea mai mare parte a condițiunilor de armistițiu au fost executate pe timpul guvernelor Sănătescu și Rădescu, executarea loială a armistițiului de către toate guvernele românești de după 23 august 1944 a fost recunoscută public, atât de Generalisimul Stalin, cu prilejul decorării M. S. Regelui Mihai, cu ordinul „Victoria“, cât și de către dl Vâșinski, cu ocazia vizitelor Domniei sale în România, iar mai pe urmă a fost oficial confirmată, la reluarea legăturilor diplomatice dintre U.R.S.S. și România.

Dl Molotov afirmă că nu se poate reproșa nimic guvernului Groza. Dvs. ce aveți de spus?

– Noi credem că dl Molotov nu are nimic de reproșat. Întrebarea este: ce zice Țara Românească? Ce zice Regele ei? Dacă dl Molotov, orientându-se după informațiunile tendențioase și interesate ce i-au fost date, afirmă că nu are să reproșeze nimic guvernului „democratic“ din România, Țara Românească, în covârșitoarea și impresionanta ei majoritate, reproșează acestui guvern: dezastrul economic, degringolada financiară, prăbușirea monedei naționale, specula înspăimântătoare, anarhia, carența autorității, convențiunile oneroase încheiate cu străinătatea, foamea împotriva căreia nu a luat nici o măsură și mai cu seamă îi reproșează: teroarea cumplită pe care a instaurat-o, nesocotirea celor mai elementare drepturi ale omului, prigoanele politice, înscenările condamnabile, lagărele, închisorile, cenzura, suprimarea presei și întreg noianul de fărădelegi comise de agenții guvernului, în dauna libertății, drepturilor și bunurilor cetățenești.

Ce spuneți cu privire la afirmațiunile dlui Molotov, că grupările politice Maniu și Brătianu au fost chemate să participe în guvernul Groza, dar că ele au cerut prea multe locuri, neproporționale cu greutatea lor politică în țară?

– Nu această apreciere a fost motivul neparticipării Partidului Național-Țărănesc la guvernul Groza. Motivele refuzului de a participa la acest guvern au fost: împrejurarea că guvernul Groza a fost impus, în mod cu totul neuzitat, de către un stat străin; că acest guvern nu a prezentat nici un program și, în sfârșit, că Ministerul Afacerilor Străine a fost încredințat persoanei care în calitatea lui de prim-ministru a inaugurat la timpul său orientarea hitleristă a Guvernului român, a denunțat garanțiile anglo-franceze și pe deasupra avea răspunderea principală pentru instaurarea dictaturii în România, pentru promovarea Gărzii de Fier și pentru regizarea persecuțiunilor rasiale. Prin urmare, motivul pentru care nu am acceptat intrarea Partidului Național-Țărănesc în guvernul dlui Groza nu a fost o

deosebire de vedere în ce privește numărul portofoliilor. Dl Petru Groza a refuzat să precizeze programul său. Când s-a prezentat la mine pentru a oferi partidului nostru colaborarea, l-am întreat, în prezența domnului Mihalache, despre programul de guvernare, dar Domnia sa s-a eschivat de la răspuns, cu motivarea că nu are timp să înfățișeze acel program, fiind așteptat la o adunare populară. Privitor la compunerea guvernului, am schimbat doar câteva cuvinte. Eu am propus menținerea proporției participării la guvern a partidelor care au colaborat la actul de la 23 August, așa cum se stabilește la constituirea guvernului Sănătescu. Dl Groza mi-a răspuns că aceasta nu se poate, deoarece la dorința Guvernului sovietic, va trebui să facă parte din guvern dl Gh. Tătărescu, iar Partidul Național-Liberal va fi exclus de la colaborare, ceea ce noi am considerat ca un impediment în plus, în calea colaborării. În ceea ce privește diferitele ministere din guvern, am exprimat dorința ca Ministerul de Interne, Ministerul de Externe și cel de Război să fie încredințate unor miniștri neutri. Dl Groza a refuzat să discute aceste condițiuni ale mele, demonstrând astfel că mandatul Domniei sale era limitat prin dispozițiile Partidului Comunist. Este evident că în asemenea împrejurări, Partidul Național-Țărănesc nu putea să participe la un guvern pus în serviciul Partidului Comunist.

De altfel, nu știu pe ce criterii s-a bazat dl Molotov atunci când a făcut afirmațiuni asupra raportului de forță dintre partidele politice din România. Ultimele alegeri au dat partidelor de extremă stângă un minuscul procent de 2%. Sub dictaturi, aceste partide n-au avut decât o activitate neglijabilă. Singurele partide de opoziție care și-au manifestat existența au fost Partidul Național-Țărănesc și Partidul Național-Liberal. Guvernul Tătărescu a fost răsturnat, iar ultimele alegeri au fost câștigate în România de național-țărăniști.

După semnarea armistițiului, Partidul Național-Țărănesc, din condescendență față de partidele comunist și social-democrat, a convenit să se dea acestor partide, spre a satisface diferitele nuanțe anume inventate, mai multe ministere decât puteau ele să pretindă, întemeiate pe popularitatea lor. De atunci, această popularitate a mers în descreștere. În orice caz, cele patru partide: Național-Țărănesc, Liberal, Social-Democrat și Comunist au convenit la o proporție, în baza căreia au fost formate guvernele Sănătescu și Rădescu. De atunci încocoare nu s-au ținut alegeri în România și deci nu s-a putut stabili un nou raport de forțe.

Ce spuneți cu privire la declarația dlui Molotov, asupra necesității alegerilor în România și asupra viitoarei legi electorale?

– Iau cunoștință cu adâncă mulțumire de dorința și părerea lui Molotov că Dsa și U.R.S.S. doresc efectuarea de alegeri libere în România. Sunt convins că sub alegeri libere, dl Molotov înțelege că în fruntea țării să fie un guvern neutru sau neutralizat și să nu existe formațiuni înarmate ale partidelor, care să martirizeze pe cetățenii neînarmați. Libertățile publice vor trebui să fie în prealabil restituite, ca și libertatea presei și a întrunirilor. Dacă dl Molotov anticipă asupra legii electorale, emițând părerea că numai unele partide vor putea participa, iar altele nu – după ce criterii? – ideea libertății alegerilor este de la început compromisă.

Partidul Național-Țărănesc așteaptă alegeri libere, cu mare nerăbdare, pentru a dovedi lumii că opinia publică este alături de el și de programul său și pentru a dovedi domnului Molotov cât de mult a fost indus în eroare de către informatorii de rea credință. Dar mai ales țara le așteaptă ca să-și aibe guvernul ei de încredere și de prestigiu, care singur va putea lega destinele țării.

Mai aveți ceva de spus asupra declarațiunilor dlui Molotov?

Trebuie să mărturisesc satisfacția noastră deplină, pentru faptul că dl Molotov, vorbind despre diferendul italo-iugoslav, a adoptat în numele U.R.S.S. principiul etnic în lichidarea diferendelor teritoriale afirmând că pământul populat de croați și sloveni trebuie să revină Iugoslaviei. Noi nădăjduim că același principiu se va aplica și în relațiile dintre România și vecinii săi, cu binevoitorul concurs al Excelenței sale domnului Molotov, pe care regret că a trebuit să-l contrazic în mod categoric, în declarațiunile Domniei sale, prin cele ce am expus mai sus. Noi dorim în fruntea țării un guvern cu adevărat democratic, așa cum s-a hotărât, cu acordul Guvernului sovietic, la Yalta și Potsdam.

Arhivele Statului București, fond Vasile Soica, dosar I/224, 1945, f. 2-7.

104

<1945, octombrie 2, București>. Notă asupra desfășurării ședinței Comisariatului General al executării Armistițiului, Direcția prestațiilor privind producția de bumbac necesară comenzilor de îmbrăcăminte pentru trupele sovietice staționate pe teritoriul României.

Dl secret. gen. Popa Avem de livrat cămăși:

	20 000 –	pe luna octombrie
	25 000 –	pe luna noiembrie
	<u>25 000</u> –	pe luna decembrie
Total	70 000 –	buc.
Izmene	20 000 –	pe luna octombrie
	25 000 –	pe luna noiembrie
	<u>25 000</u> –	pe luna decembrie
Total	70 000 –	buc.
Bluze	20 000 –	pe luna octombrie
	25 000 –	pe luna noiembrie
	<u>25 000</u> –	pe luna decembrie
Total	70 000 –	buc.
Pantaloni	10 000 –	pe luna octombrie
	10 000 –	pe luna noiembrie
	<u>15 000</u> –	pe luna decembrie
Total	35 000 –	per.

Dl maior Brighidiu: Este necesară cantitatea de 185 000 kg bumbac.

Dl Stoica: Din bumbacul indigen este imposibil să se poată colecta această cantitate; deși organele noastre sunt pe teren de o lună de zile, nu s-au putut colecta până acum decât 1 000 kg bumbac.

Unul din motive este prețul cu mult prea scăzut al bumbacului și mai sunt și alte cauze. S-ar putea executa aceste comenzi din cota internă.

Dl col. Pădureanu: Eram la S.S. Aprov., când s-a mai pus această problemă și dl Prim-Ministru Groza a pus următoarea rezoluție pe un referat: „Bumbacul este numai pentru consumul intern, fără discuție“.

DI secret. gen. Popa: O parte din bumbac se dă în schimbul vitelor și a colectărilor de grâu, făcute de la țărani. Din bumbacul indigen, este imposibil să se facă această comandă.

DI col. Pădureanu: Comenzile în curs de executare nu se anulează. Nu se mai execută acelea necomandate până acum.

DI Stoica: S-ar putea lua bumbac de la Armată.

DI col. Burileanu: Ori de câte ori este vorba să se facă ceva, apelați la Armată, dar propunerea Dvs. este cam tardivă, tot bumbacul afectat comenzilor se găsește în lucru la filatură.

Eu mă gândesc la altă posibilitate.

Există o cantitate de bumbac care nu este alocată cotelor țărănești (pentru Economate).

S-au făcut comenzi masive și fabricile sunt actualmente grevate din cauză că Economatele nu au ridicat comenzile.

DI secret. gen. Popa: Arată că Guvernul a hotărât să sprijine aprovizionarea funcționarilor prin Economate, cărora le-a acordat credite însemnate și ci nici această soluție nu este aplicabilă.

DI col. Burileanu: Atunci rămâne de văzut dacă nu este cazul să se efectueze comenzile de care am vorbit mai sus, din bumbacul din ultima tranșă; Armată a renunțat de a pretinde să i se afecteze din tranșa 5, vreo cotă.

DI secret. gen. Popa: Luăm act, în primul rând, că din bumbacul indigen nu se pot realiza comenzile, din cauză că nu s-a reușit să se colecteze până acum decât 1 000 tone.

Avem două probleme de examinat:

I) Care sunt posibilitățile din recolta de bumbac 1944;

II) Care sunt posibilitățile din recolta nouă (1945).

Întrucât bumbacul din recolta anului 1944 este terminat, rămâne în discuție a doua problemă.

DI Stoica: În ce privește recolta anului acesta, v-am semnalat că sunt multe greutăți care împiedică colectarea.

În primul rând, este prețul bumbacului care este fixat la 500 lei și ceva.

La acest preț și chiar la unul mai mare, nu se poate colecta bumbacul, țăranii fac schimb în natură, agenții noștri nu îi pot împiedica și ceea ce pot să vă spun este că nu se poate conta pe bumbacul indigen.

Filaturile sunt riguros controlate, nu pot cumpăra bumbac pe sub mână și totuși bumbacul dispare de pe câmp.

S-au sigilat și mașinile de egrenat, care se găsesc la țărani, ca să nu mai poată prelucra ei bumbacul și tot bumbac nu se găsește.

Din cota de bumbac internă iarăși nu putem lua.

Delegații noștri pe teren ne-au raportat că la colectarea bumbacului se opun obștile și țăranii au ieșit cu ciomege și când am raportat noi această situație mai departe ni s-a răspuns că să nu facem caz prea mare.

DI secret. gen. Popa: Dvs., cei indicați prin specialitate, trebuie să ne dați ajutorul necesar pentru a împlini cota stabilită prin Convenția din 12 septembrie. Ceea ce s-a stabilit este o obligație fermă care trebuie să fie executată.

Nu este suficient să ne oprim la motivul că nu se poate. Dvs. trebuie să ne dați date precise cu privire la producția anului 1944 și a repartiției ei, arătându-se

precis cota ce s-a dat Armatei și populației civile. Aceasta spre a vedea dacă din cotele respective nu putem lua ceva.

DI col. Burileanu: Din recolta anului 1944:

S-a dat populației civile kg.

S-a dat pentru Armată kg.

Anul trecut am avut peste 2 milioane kg bumbac și trebuie ca conducerea O.B.I.C.-ului să tragă consecințe pentru că nu s-a colectat decât o parte din acest bumbac.

Anul acesta situațiunea este mai gravă, toată recolta ar trebui să fie identificată.

DI Stoica: Noi avem date precise că tot acest bumbac se evaporă.

DI col. Burileanu: Producătorii de bumbac trebuie neapărat să răspundă. Eu știu că bumbacul se împarte în anumite circumscripții și organele Dvs. trebuie să stabilească fiecare producător din fiecare zonă, precum și cantitatea de bumbac ce urmează a se colecta.

DI Stoica: Pentru fiecare zonă se știe cât se poate colecta și cu toate acestea nu se poate colecta.

DI secret. gen. Popa: Noi suntem puși într-o situație dificilă pentru că avem dorința fermă de a împlini Convenția de la Moscova.

Problema bumbacului adus din U.R.S.S., pentru țărănime nu se poate pune sub nici o formă. Aceasta este dispoziția Guvernului. Trebuie să ne referim numai la posibilitățile noastre interne. Trebuie să ne dați: Date precise cu privire la recolta anului 1944 și cum s-a repartizat.

– Care sunt propunerile Dvs. cu privire la recolta anului 1945?

– Date precise cu privire la evaluările Dvs. la recolta anului 1945.

– Posibilități de colectare.

– Dificultățile pe care le-ați întâmpinat până acum.

– Propunerile Dvs., pentru a trece aceste piedici.

DI col. Burileanu: Permiteți o propunere.

Noi trebuie să luăm în considerație că din posibilitățile acestui an trebuie să se colecteze bumbacul, fie că se vor da prețuri remuneratorii, fie că se va colecta pe cale de constrângere.

Pentru a executa planul trimestrului IV, numai în decembrie vom putea să obținem ceva din bumbacul indigen și atunci credem că noi trebuie să ne împrumutăm din bumbacul importat și să-l restituim în decembrie.

Din bumbacul recolta anului 1944, nu se poate realiza nimic.

DI col. Pădureanu: O.B.I.C.-ul să vină și cu repartiția pe compartimente din recolta anului 1945, pentru nevoile tehnice, pentru populația civilă și pentru Armată.

DI Stoica: Arată că din moment ce prețul bumbacului este atât de redus este greu să se poată obliga țărănii să vândă bumbacul la 500 lei kg, când pe sub mână îl vând cu 3 500 lei kg.

Mărirea prețului ar ameliora întrucâtva această situație.

Apoi *DI Stoica* arată că sunt comenzi luate cu termene precise și nu se pot lua noi angajamente, până nu au siguranță că bumbacul necesar se poate colecta.

DI col. Burileanu: Dar marii cultivatori nu au adus nimic?

DI Stoica: Au adus.

DI col. Burileanu: Eu cred că 185 000 kg bumbac trebuie să se realizeze cu orice preț, chiar dacă bumbacul va fi produs cu întârziere, din cauza timpului, suntem de părere să-l împrumutăm din bumbacul intern.

Se suspendă ședința, urmând a se continua la 4 octombrie 1945, ora 8,30, când delegatul O.B.I.C.-ului va veni cu date precise asupra acestei chestiuni.

◆

Arhivele Statului București, fond Ministerul Finanțelor, Oficiul de Studii, dosar 425/1945, f. 66-68

105

1945 octombrie 9, <București>. Adresa Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului către Ministerul Afacerilor Străine cu privire la încălcarea frontierei în regiunea Dorohoi de către grănicerii sovietici, justificată de Comisia Aliată de Control (sovietică) printr-un anume proces-verbal din septembrie 1940, necunoscut autorităților române.

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

Am onoare a vă aduce la cunoștință următoarele:

Ministerul Afacerilor Interne, prin adresa nr. 161 485 din 22 iunie 1945, ne-a făcut cunoscut că grănicerii sovietici au încălcat frontiera la punctul Orofteana, jud. Dorohoi, depășind o suprafață de 338 ha, față de linia de graniță stabilită la 28 iunie 1940.

Această încălcare a fost constatată oficial, de o comisiune compusă din reprezentanții autorităților civile și militare românești, în urma ordinului Ministerului Afacerilor Interne nr. 160 408 din 30 aprilie 1945 și al Marelui Stat Major nr. 700 692 din 18 mai 1945, care a încheiat un proces-verbal de constatare, la data de 8 iunie 1945.

Prin adresa nr. 108 287 din 4 iulie 1945, Comisia Română de Armistițiu a intervenit pe lângă Comisia Aliată de Control, pentru soluționarea acestei chestiuni, cerându-se:

- să se constituie o comisiune mixtă sovieto-română, care să constate încălcarea liniei de frontieră;
- ulterior, pe baza celor constatate de această comisiune, grănicerii sovietici să fie retrași pe linia de frontieră stabilită prin acordul din 28 iunie 1940.

Ca rezultat al acestei intervenții, Comisia Aliată de Control, prin adresa nr. A - 1872 din 25 septembrie 1945, ne face cunoscut următoarele:

„Trupele Sovietice de grăniceri din regiunea Orofteana, jud. Dorohoi, asigură paza frontierei cu România, pe linia fixată de procesul-verbal nr. 6 al Comisiei Mixte Centrale Pază, din 14 septembrie 1940 și precum aceasta este arătată în harta topografică la scara 1:100 000 anexată la acest proces-verbal și semnată de către președintele Delegației române, Domnul General de Divizie Sănătescu și de către membrul Comisiei, Domnul Blenke“.

Întrucât Comisia Română de Armistițiu nu cunoaște documentele la care se referă Comisia Aliată de Control, vă rugăm să binevoiți a dispune să se studieze Acordul româno-sovietic de la 28 iunie 1940 și lucrările ce au urmat, pentru fixarea pe teren a frontierei și să ni se comunice avizul aceluia Departament, în sensul dacă mai este cazul să se facă vreo altă intervenție, sau documentul citat de Comisia Aliată de Control este în vigoare și concludent.

În acest scop, se anexează un dosar cu copiile întregii corespondențe referitoare la această chestiune.

р. PREȘEDINTELE COMISIEI ROMÂNE
DE ARMISTIȚIU

GENERAL,
S. Pretorian

Șeful secției I-a,
Colonel,
I. Simionescu

◆
Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71/1939, E 9, vol. 202, f. 354.

106

1945 nolembrie 2, București. Notă informativă transmisă de V.P.Vinogradov lui A.I. Vâșinski referitoare la discuția cu senatorul american Pepper și Burton Berry privind poziția guvernului Groza.

СЕКРЕТНО

Принято по ВЧ из Бухареста
2.XI.45 г. в 16 час.

Тов. ВЫШИНСКОМУ А. Я.

1 ноября генерал Скайлер устроил беседу в честь сенатора Пеппера, прибывшего в Бухарест. От нас были приглашены т. Сусайков, т. Кавтарадзе и я. Первые двое по болезни не пошли. Был я с переводчиком и офицером связи. Кроме меня были Стивенсон, Руджетел и Берри.

Во время беседы Берри снова выразил мысль, что, по его мнению, Гроза и Татареску, как выполнившие свою роль во время войны с Германией, должны уйти в отставку, а их место должны занять лица, менее ответственные по именам, но более подходящие к настоящему моменту.

Я не стал уточнять, что он имел в виду и перевел разговор на другие темы.

В конце вечера сенатор Пеппер выразил желание побеседовать со мной и выразить некоторые свои заключения. Начал он с того, что он, как друг СССР, хотел бы найти пути примирения советской и американской точек зрения по румынскому вопросу. Он согласен с тем, что румынское правительство должно быть дружественным СССР. Но он знает и слышал в Вашингтоне, что существующее правительство Гроза не является представительным; что в Румынии сейчас нет свободы печати, слова, собраний и нет неприкосновенности личности. С этим американский народ и правительство примириться не могут. Они хотят, чтобы во всех странах были обеспечены условия настоящей демократии.

На мой вопрос, говорит ли сенатор об этом только на информации Вашингтона, или уже на основании его собственных наблюдений, Пеппер ответил, что он еще не успел изучить положение, а основывается, только на информациях, полученных в Вашингтоне. Он подчеркнул, что в Америке имеют место враждебные настроения к Советскому Союзу, которые стараются убедить американское общественное мнение в агрессивных намерениях СССР, которые, якобы, начинали в Прибалтике и переходят далее на Польшу, Балканы, Ближний Восток и потенциально на Индию. Пеппер заявил, что это не так, ибо он говорит лично с т. Сталиным. Но наши разногласия по вопросу Румынии и Болгарии используются, по его мнению, нашими врагами.

В качестве помощи он предложил следующий план действий: американское и британское правительства заявляют, что они не допускают правительства, враждебного СССР ни в Румынии, ни в Болгарии. После этого создается компромиссное временное правительство Румынии, существующее до выборов. Если будет выбранное правительство недружелюбно настроено к СССР, то Америка его не признает, если выбранному правительству удастся временно замаскировать свое недружелюбие к СССР и получив признание Америки, то при первом проявлении недружелюбия к СССР Америка снимает свое признание.

На мой вопрос, почему правительство Гроза не может послужить правительством до выборов, Пеппер снова повторил тезис об отсутствии свободы печати, слова, собраний и неприкосновенности личности.

И он добавил, что если бы сейчас в стране (Румынии) были обеспечены свобода печати (значит разрешены газеты Маню и Братиану), свобода слова и собраний (значит разрешить свободные собрания царанистов и либералов), неприкосновенности личности (прекращение арестов без суда и роспуск лагерей), американское правительство признало бы правительство Гроза, как демократическое.

Пеппер неоднократно повторял, что никаких экономических серьезных интересов у Америки в Румынии нет, что торговля с Румынией, дававшая около 40 мил. долларов, почти ничего не значит для Америки, что, если Румыния предполагает торговать с СССР — это ее дело и Америка в это вмешиваться не будет.

Пеппер обещал познакомиться поближе с обстановкой в Румынии и приложить все свои силы, как сенатор, помочь в разрешении румынского вопроса, возникшего между союзниками.

Считаю необходимым доложить, что Пеппер дважды рассказывал мне о недоразумении, имевшем место в Москве с выдачей разрешения на полет семей членов американского конгресса из Москвы в Тегеран на американском самолете. Он старательно подчеркивал, что разрешение не было дано, и американцы полетели на советском самолете. Он заявил, что все улетевшие члены конгресса были очень обижены этим, несмотря на все гостеприимство, оказанное им в Москве. Он добавил, что эти семьи членов конгресса будут противниками предоставления займа СССР, вопрос о чем будет стоять в Сенате. Он сказал: вот как административные недоразумения могут

влиять на политику. Он не может понять почему самолет дружественной страны Америки не мог пролететь по Советскому Союзу, тогда как советские самолеты могут свободно летать по Америке. Плюс к тому он обратил внимание на большую задержку в выдаче разрешений на въезд в СССР. Случай о самолете и задержки в визах дают право думать американцам, что СССР не хочет, чтобы американцы посещали СССР и лучше узнали его, как друга.

Вот основные темы беседы Пеппера. Он имел уже встречу с Паукер, Петреску и другими общественными деятелями. С членами правительства ни с кем не встречался. У т. Кавтарадзе также пока не был. В СКК был с первым визитом, просил разрешения побывать с прошальными. Отсюда намерен поехать в Болгарию, а оттуда в Лондон, где хочет познакомиться подробнее и точнее с причинами неудачи Лондонской Конференции министров иностранных дел.

ВИНОГРАДОВ

2.XI.45 г.

Передал: ст. лейтенант Ранга

Приняла: Голикова

Разослано:

т. Молотову (2)

т. Деканозову

т. Вышинскому

т. Лаврищеву

т. Царапкину

в дело

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 133–136, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 5.

SECRET

Primită prin frecvențe înalte din București la 2.XI. 1945, ora 16,00

Tovarășului A.I. Vâșinski,

La 1 noiembrie, generalul Schuyler a organizat o întâlnire în cinstea senatorului Pepper, care a sosit în București. Din partea noastră au fost invitați: tov. Susaikov, tov. Kavtaradze și eu. Primii doi nu au venit din motive de sănătate. Am fost eu împreună cu translatorul și cu ofițerul de legătură. În afară de mine au fost prezenți Stevenson, Rougetel și Berry.

În timpul discuțiilor, Berry a prezentat din nou opinia potrivit căreia, după părerea lui, Groza și Tătărescu trebuie să demisioneze întrucât și-au îndeplinit rolul în timpul războiului cu Germania, iar locurile lor trebuie ocupate de persoane cu mai puțină responsabilitate, dar mai potrivite momentului respectiv.

Eu nu am cerut să precizeze ce are în vedere și am schimbat discuția pe alte teme.

Spre sfârșitul serii, senatorul Pepper și-a exprimat dorința de a discuta cu mine pentru a trage unele concluzii. A început prin a spune că el, ca prieten al U.R.S.S., ar dori să găsească calea pentru concilierea punctelor de vedere sovietic și american în problema românească. El este de acord că Guvernul român trebuie să fie prietenos față de U.R.S.S., însă, el știe și a aflat la Washington că prezentul Guvern Groza nu este reprezentativ; că în prezent în România nu există libertatea presei, a cuvântului și a întrunirilor și nici inviolabilitatea persoanei. Guvernul și poporul american nu se pot obișnui cu acest fapt. Ei doresc să fie asigurate condițiile unei adevărate democrații în toată țara.

La întrebarea mea, dacă senatorul vorbește despre aceste lucruri numai pe baza informațiilor Washingtonului sau pe baza propriilor opinii, Pepper a răspuns că nu a avut timp să studieze situația și se bazează numai pe informațiile primite din Washington. El a remarcat că în America există orientări potrivnice Uniunii Sovietice care încearcă să convingă opinia publică americană de intențiile agresive ale U.R.S.S. care, chipurile, au început în Pribaltica și vor trece mai departe în Polonia, în Balcani, în Orientul Apropiat și potențial în India. Pepper a declarat că lucrurile nu stau așa, deoarece el a vorbit personal cu tovarășul Stalin. Divergențele noastre în problema României și Bulgariei sunt folosite, după părerea lui, de dușmanii noștri.

În calitate de ajutor, el a propus următorul plan de acțiune: guvernele american și britanic anunță că nu vor permite nici în România, nici în Bulgaria un guvern potrivit U.R.S.S.-ului. După aceasta se va crea un guvern interimar de compromis în România, care să funcționeze până la alegeri. Dacă va fi ales un guvern cu o atitudine ostilă față de U.R.S.S., atunci America nu-l va recunoaște, iar dacă guvernul ales reușește să-și mascheze temporar ostilitatea față de U.R.S.S., și primește recunoașterea Americii, atunci America își va anula recunoașterea la prima manifestare de ostilitate față de U.R.S.S.

La întrebarea mea, de ce Guvernul Groza nu poate funcționa ca guvern până la alegeri, Pepper a repetat teoria referitoare la absența libertății presei, a cuvântului și întrunirilor și respectării inviolabilității persoanelor.

El a adăugat că, dacă în prezent în țară (România) ar fi asigurate libertatea presei (înseamnă să fie permise ziarele lui Maniu și Brătianu), libertatea cuvântului și întrunirilor (înseamnă să fie permise întrunirile libere ale țărăniștilor și ale liberalilor), inviolabilitatea persoanelor (încetarea arestărilor fără judecată și desființarea lagărelor), atunci Guvernul american ar recunoaște Guvernul Groza ca pe unul democratic.

Pepper a repetat nu o dată că America nu are nici un fel de interese economice serioase în România, că pentru America este lipsit de importanță comerțul cu România, care reprezintă aproximativ 40 de milioane de dolari, că este treaba României dacă își propune să facă comerț cu U.R.S.S., America nu se va amesteca.

Pepper a promis că se va interesa mai îndeaproape de situația din România, iar în calitate de senator va depune toate eforturile pentru a sprijini soluționarea problemei românești ce a apărut între aliași.

Consider necesar să raportez că Pepper mi-a povestit de două ori despre neînțelegerea ce a avut loc la Moscova în legătură cu permiterea zborului din Moscova spre Teheran a șapte membri din Congresul american cu un avion american. El a menționat insistent că permisiunea nu a fost dată, iar americanii au

zburat cu un avion sovietic. El a spus că toți membrii Congresului au fost foarte jigniți de acest fapt, în ciuda ospitalității ce le-a fost oferită în Moscova. A adăugat că acești șapte membri ai Congresului vor fi împotriva acordării de împrumuturi U.R.S.S.-ului, problemă ce va fi ridicată în Senat. El a menționat: iată cum neînțelegeri administrative pot influența politica. El nu poate înțelege de ce un avion al țării prietene, America, nu poate survola deasupra Uniunii Sovietice, în timp ce avioanele sovietice pot survola liber deasupra Americii. În plus, a atras atenția asupra impedimentelor în eliberarea autorizațiilor pentru intrarea în U.R.S.S. Întâmplarea cu avionul și restricțiile în acordarea vizelor dau dreptul americanilor să gândească că U.R.S.S. nu dorește ca ei să viziteze U.R.S.S. și să o cunoască mai bine ca prieten.

Acestea sunt principalele teme ale discuției cu Pepper. El s-a întâlnit deja cu Pauker, cu Petrescu și cu alți reprezentanți ai vieții sociale. Nu s-a întâlnit cu nici un membru al Guvernului. De asemenea, nu a fost încă la tov. Kavtaradze. La Comisia Aliată de Control, făcând prima vizită, a cerut permisiunea să revină pentru a-și lua rămas bun. De aici are intenția să se ducă în Bulgaria, iar de acolo la Londra unde dorește să se informeze mai detaliat și mai exact asupra cauzelor insuccesului Conferinței de la Londra a miniștrilor afacerilor externe.

Vinogradov
s.s.

2.XI. 1945

A transmis: locotenent maj. Ranga

A recepționat: Golikova

S-a transmis:

tovarășului Molotov (2)

tovarășului Dekanozov

tovarășului Vâșinski

tovarășului Lavrișcev

tovarășului Tarapkin

la dosar

107

1945 noiembrie 15, București. Scrisoarea Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului către Comisia Aliată de Control cu referire la nerecunoașterea de către partea română a pretenției Comisiei Aliate de a-și exercita dreptul de captură asupra vaselor maritime românești.

COMISIA ALIATĂ DE CONTROL

în atenția

Domnului Viceamiral BOGDENKO

Luând cunoștință de notele Dvs. nr. 643/15-X-1945 punctul I; nr. 666/29-X-1945 și nr. 677/2-X-1945, referitoare la situațiunea remorcherelor S.R.D.3 și S.R.D.4, precum și la chestiunea restituirii către proprietarii români a vaselor nerestituite până acum, – observăm că se emite, pentru prima oară, din partea

Serviciului Navigației de pe lângă Comisia Aliată de Control, susținerea nerestituirii restului de vase românești.

În acest scop se invocă Convențiunea de la Moscova din 11 septembrie 1945, motivându-se că asupra acestei categorii de vase s-ar fi exercitat dreptul de captură de către Uniunea Sovietică.

În legătură cu această susținere, avem onoarea a vă supune următoarele: Niciodată în trecut, Comisia Aliată de Control nu a formulat față de Comisia Română de Armistițiu pretențiunea exercitării dreptului de captură asupra vaselor românești, așa cum rezultă din întreaga corespondență intervenită între Comisia Aliată de Control și Comisia Română de Armistițiu, până la data primirii adreselor mai sus-menționate ale Comisiei Aliate de Control.

Împrejurarea că susținerea dreptului de captură are loc după încheierea Convenției de la Moscova ne obligă să precizăm că o asemenea interpretare nu este justă.

Convențiunea de la Moscova, privitoare la transmiterea de către Guvernul sovietic către Guvernul român a unor vase din flota maritimă de război, tehnică și comercială, nu a avut de scop să recunoască dreptul de captură al U.R.S.S. asupra vaselor flotei române nerestituite.

Convențiunea se referă exclusiv la restituirea unei părți din flota română, cum, de altminteri, aceasta avusese loc succesiv în mai multe rânduri, anterior încheierii Convențiunii.

Convențiunea, în art. 1, prevede că Guvernul U.R.S.S. a consimțit să transmită la dispoziția Guvernului român: 18 vase maritime de război și 2 vase din flota comercială și tehnică, conform tabloului anexat la Convențiune.

În afară de consimțirea Guvernului român de a transmite cele 23 vase din flota comercială și tehnică în contul aportului românesc la capitalul social al Societății de navigațiune sovieto-română, Convențiunea nu mai cuprinde nici o altă dispozițiune.

Reamintim că printre vasele nerestituite se găsesc 57 vase de comerț, 64 vase și ambarcațiuni tehnice și speciale, precum și cele 106 vase ale flotei de război, din care 15 vase de luptă și 91 vase auxiliare care se află încă în apele U.R.S.S.

Printre vasele de război sunt în apele U.R.S.S. distrugătoarele REGELE FERDINAND și REGINA MARIA, canoniera DUMITRESCU, vasu-bază CONSTANȚA, vasul-școală MIRCEA, submarinele RECHINUL și MARSUINUL, 5 monitoare și altele, pentru a nu cita decât pe cele mai importante.

Guvernul român nu a înțeles să renunțe la aceste vase din flota de război, comercială și tehnică și care nu sunt menționate în Convenția de la Moscova din 11 septembrie 1945, mai ales că această renunțare nu rezultă din nici-o dispozițiune și nici-o manifestare de voință din partea Statului Român și că renunțările, potrivit principiilor elementare, sunt de strictă interpretare.

De altfel, soluția nerestituirii vaselor românești ar fi contrastat și cu spiritul și cu scopul ce au stat la baza Convențiunii de la Moscova din 11 septembrie 1945, de a ușura situațiunea României, iar nu de a-i crea sarcini noi, de a-i impune obligațiuni sau de a-i aplica sancțiuni care nu erau prevăzute în Convențiunea de Armistițiu.

În adevăr, nici art. 1 și 7, nici art. 3 și 10 aliniatul II, din Convenția de Armistițiu, nu prevăd absolut nimic despre capturarea vaselor flotei române.

Vasele flotei române nu pot fi obiect de captură.

Capturarea nu poate fi exercitată decât exclusiv pe timpul duratei ostilităților și pentru materialul de război, sau care e considerat ca atare, aparținând inamicului.

Convențiunea de Armistițiu recunoaște în art. 1 că starea de război între România și U.R.S.S. a încetat la 24 august 1944, orele 4 dimineața.

Cu începere de la această dată, vasele românești nemaiparținând unui stat inamic nu mai puteau fi obiectul exercitării dreptului de captură din partea forțelor sovietice.

De altfel, ar părea cu totul de neînțeles și de nedrept, ca mijloacele de luptă pe apă ale României și mijloacele de transport prevăzute la art. 1, art. 3 și art. 10 din Convenția de Armistițiu, folosite la ducerea războiului în comun, să fie totuși considerate captura glorioaselor Armate Roșii, alături de care noi am luptat în urmărirea țelului comun.

Dacă U.R.S.S. și celelalte Națiuni Unite ar fi înțeles ca vasele flotei române să fie considerate captură, nu s-ar mai fi prevăzut de asemenea nici obligațiunile indicate de art. 3 și art. 10 alineatul II, din Convenția de Armistițiu, potrivit cărora România este obligată să pună la dispoziția Înaltului Comandament Aliat (Sovietic) mijloacele sale proprii de transport pe apă, de unde reiese în mod indiscutabil că se recunosc României drepturi de proprietate asupra vaselor sale.

Astfel, prin Convențiunea de Armistițiu, Uniunea Sovietică recunoaște României dreptul de proprietate asupra flotei sale, supunând numai utilizarea ei controlului operativ al Comandamentului Sovietic, în scopul ducerii în comun a războiului contra Germaniei și Ungariei.

De altfel, în afară de aceasta, art. 7 din Convenția de Armistițiu indică drept trofee ce urmează să fie remise în mâinile Comandamentului Sovietic numai materialele de război ale Germaniei și sateliților ei aflate pe teritoriul României, inclusiv vasele flotei germane și sateliților ei aflate în apele românești.

România nemaiaflându-se în situațiunea indicată de art. 7 din Convenția de Armistițiu, nici vasele flotei sale nu mai pot fi considerate ca trofee pentru a fi remise Înaltului Comandament Aliat cu pierderea dreptului de proprietate asupra lor.

De altminteri, în fapt vasele flotei române au cooperat în susținerea efortului de război comun, contra Germaniei și Ungariei.

În sfârșit, Comisia Aliată de Control din România confirmă ea însăși, printr-o serie de note, punctul nostru de vedere.

Astfel:

– Nota nr. 329/14–I/1945 referitoare la repararea și pregătirea vaselor pentru navigațiune, arată modul în care vasele românești trebuiesc pregătite și utilizate.

– Notele nr. 160/20-XII-1944, nr. 300/5-V-1945, nr. 616/4-X-1945 și nr. 544/7-IX-1945 recunosc dreptul de proprietate românească asupra vaselor la care se referă aceste note și ca urmare ni se comunică restituirea lor.

Trebuie să subliniem că prin nota nr. 300 din 5 mai 1945, însăși Comisia Aliată de Control recunoaște proprietatea românească asupra remorcherelor S.R.D. 1, S.R.D. 3 ȘI S.R.D. 4 și a șlepurilor C.N.R. 404, 1941; 1246; ARAD, GHEORGHI P., FĂLTIN, N.F.R. 312, DUNĂREA 301 și VASILICO,

confirmând că sunt reținute numai temporar de Comandamentul Sovietic în interesul efortului de război și că vor fi restituite de îndată ce va trece necesitatea militară.

Totodată, prin aceeași notă, suntem anunțați că ni se restituie 32 vase către proprietarii lor români, în care scop Comisia de Control a dat dispozițiuni organelor sale.

Rezultă deci că, Comisia Aliată de Control și Comandamentul Sovietic nu au tratat niciodată vasele românești decât ca proprietate românească.

Faptul luării unor vase românești de război, în septembrie și octombrie 1944, de către organele U.R.S.S., a fost explicat de Comisia Aliată de Control ca o măsură de comandament, necesară pentru coordonarea acțiunii de război.

Expunerea noastră arată cu prisosință, potrivit dispozițiunilor Convenției de Armistițiu, situației de fapt și a instrucțiunilor Comisiei Aliate de Control, vasele flotei române nu pot face obiectul dreptului de captură.

Punctul nostru de vedere este cu atât mai întemeiat, cu cât prin adresa Dvs. nr. M-656 din 20/X-1945, ați dispus să restituim, din cauza încetării efortului de război, unele din vasele aparținând cetățenilor Națiunilor Unite, remise în folosință Înalțului Comandament Sovietic, în perioada de război împotriva Germaniei și Ungariei.

Măsura nerestituirii vaselor românești ar părea, în aceste condițiuni, ca o sancțiune care nu corespunde nici cu cooperarea vaselor românești în timpul efortului de război și nici cu creațiunea noilor forme de regim de pace, prin care aportul sovietic se asociază la venitul național, prin înființarea noilor societăți mixte româno-sovietice.

În concluzie, vă rugăm să binevoiți ca să dispuneți restituirea vaselor românești identificate și astăzi disponibile după încetarea efortului de război.

PREȘEDINTELE
COMISIEI ROMÂNE DE ARMISTIȚIU,

CONSILIER TEHNIC,
Napoleon Ionescu

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 626, f. 426-429.

108

1945 noiembrie 26, București. Notă asupra efortului financiar depus de România de la 23 august 1944 până la 15 noiembrie 1945 pentru îndeplinirea obligațiunilor Armistițiului.

Cheltuielile Statului, pe intervalul 23 august-15 noiembrie 1945, însumează 1 588,9 miliarde lei, din care 758,1 miliarde lei, sau 47,7%, sunt cheltuieli făcute cu administrația Statului și armata și 830,8 miliarde lei, sau 52,3% sunt cheltuieli pentru armistițiu.

Repartizarea cheltuielilor Statului (23 august 1944–15 noiembrie 1945)

Cheltuieli făcute cu:	Ex. 1944/945		Ex. 1945/946		Total	
	mld. lei	%	mld. lei	%	mld. lei	%
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Ad-ția Statului și armata	296,1	57,3	462,0	43,1	758,1	47,7
Armistițiul	220,2	42,7	610,6	56,9	830,8	52,3
	516,3	100,0	1 072,6	100,0	1 588,9	100,0

Cheltuielile cu administrația Statului și armata au fost mai mari cu 56,1% în exercițiul 1945/46 față de 1944/45, respectiv cele pentru armistițiu cu 177,2%.

Pe întregul interval, 23 august 1944–15 noiembrie 1945, cheltuielile pentru armistițiu prezintă un plus de 9,6% față de cheltuielile cu administrația Statului și armata.

Emissiunea B.N.R. și indicii costului vieții și prețurilor de detaliu se prezintă, la finele lunii octombrie 1945 față de lunile martie 1945 și august 1944, după cum urmează:

Felul	august 1944	martie 1945	octombrie 1945	Diferențe %		
				martie 1945 față de august 1944	octombrie 1945 față de martie 1945	octombrie 1945 față de august 1944
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Emisiune BNR (mld. lei)	208,3	437,2	1 004,6	+109,9	+129,8	+382,3
Indicii:						
a) Costul vieții	689,2	2 712,2	5 991,3	+293,5	+120,9	+769,3
b) Prețul detaliu	1 052,6	3 296,8	10 027,0	+213,2	+204,1	+852,6

Tezaurul a făcut față cheltuielilor Statului, pe intervalul 23 august 1944–15 noiembrie 1945, cu venituri bugetare și resurse extrabugetare, precum și cu împrumuturi acordate de B.N.R.

Contribuția acestor surse de venituri la acoperirea cheltuielilor Statului este următoarea:

Felul resurselor	Miliarde lei	%
(1)	(2)	(3)
Venituri bugetare	542,7	34,8
Venituri extrabugetare	301,4	19,3
Împrumuturi B.N.R.	715,3	45,9
TOTAL	1 559,4*	100,0

* Diferența între cifra cheltuielilor și a resurselor, de circa 29 miliarde lei, provine din felul de contabilizare a cheltuielilor, care - în situația noastră - sunt acelea pentru care Ministerul Finanțelor a dat dispozițiuni de plată, iar nu cele confirmate ca atare de B.N.R.

Cifra cheltuielilor pentru armistițiu se împarte, pe categorii de obligațiuni prevăzute în Convenția de Armistițiu, astfel:

Natura obligațiilor (1)	Miliarde lei (2)	% (3)
a) Repatrieri de cetățeni sovietici (art. 5)	6,1	0,7
b) Prestațiuni de război (art. 10):		
– aprovizionarea trupelor sov.	518,8	62,5
– schimb ruble, lei și pengă sovietici	68,3	8,2
c) Despăgubiri de război (art. 11)	187,1	22,5
d) Restituiri în U.R.S.S. (art. 12)	50,5	6,1
TOTAL	830,8	100,0

REFERENT ȘEF,
Octav Constantinescu

◆

Arhivele Statului București, fond Ministerul Finanțelor, Oficiul de Studii Generale, dosar 43/1944, f. 229-231.

109

1945 noiembrie 29, București. Raportul lui A. Lavrișcev către V. M. Molotov referitor la mitingurile din România la care s-a cerea arestarea lui Iuliu Maniu și C.I.C. Brătianu și dizolvarea partidelor lor.

СЕКРЕТИД
Экз. № 1
29 ноября 1945 г.
№ 835/6:

Товарищу МОЛОТОВУ В. М.

В связи с сообщением корреспондента ТАСС о митингах в Румынии, на которых выносятся резолюции с требованием ареста Маниу и Братиану и роспуска их организаций (ТАСС, 18.XI, л. 37-38-0), тов. Деканозов В. Г. запросил тов. Сусайкова, соответствующим ли действительности эти факты и по чьей инициативе проводятся эти митинги.

23 ноября тов. Сусайков сообщил в ответ следующее:

Митинги и собрания с требованием роспуска «исторических партий» и привлечения к ответственности Маниу и Братиану были организованы Национально-демократическом фронтом в ответ на распространение либералами и царанистами легальных и нелегальных листовок, в которых они пытались обелить себя и возложить вину за события 8 ноября на правительство и компартию.

Тов. Сусайков указывает, что он ни правительству, ни друзьям по этому вопросу ничего не советовал, и что эти митинги проводятся по

их собственной инициативе. Впрочем, тов. Сусайков сообщает, что он беседовал по вопросу о событиях 8 ноября с Деж и Паукер и выразил им свое мнение о необходимости разъяснения массам существа этих событий, чтобы развенчать в глазах масс «исторические» партии как партии крайней реакции и оторвать от Маниу и Братиану тех, кто еще слепо идет за ними.

Деж и Паукер приняли этот совет и сказали, что они поведут работу в этом направлении.

А. ЛАВРИЦЕВ

2-мб
29.XI.45 г.

◆

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 276, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 7.

Traducere:

SECRET
Ex. nr. 1
29 noiembrie 1945
Nr. 835/bs

Tovarășului V. M. Molotov,

Având în vedere comunicatul corespondentului TASS despre mitingurile din România, la care s-a pus în discuție hotărârea privind necesitatea arestării lui Maniu și Brătianu și dizolvării organizațiilor acestora (TASS, 18. XI, fila 37-38 V), tovarășul V. G. Dekanozov l-a întrebat pe tovarășul Susaikov dacă într-adevăr au avut loc asemenea evenimente și din a cui inițiativă s-au ținut aceste mitinguri.

La 23 noiembrie tov. Susaikov a răspuns următoarele:

Mitingurile și adunările la care s-a cerut dizolvarea „partidelor istorice“ și trimiterea în judecată a lui Maniu și Brătianu au fost organizate de Frontul Național Democrat ca răspuns la răspândirea unor manifeste legale și ilegale de către liberali și țărăniști, în care încercau să se dezvinovățească și să dea vina pe Guvern și pe Partidul Comunist pentru evenimentele din 8 noiembrie.

Tov. Susaikov menționează că în această problemă nu a dat sfaturi nici Guvernului, nici prietenilor și că aceste mitinguri au loc din proprie inițiativă. De altfel, tov. Susaikov anunță că a discutat cu Dej și cu Pauker problema evenimentelor din 8 noiembrie și și-a exprimat față de ei părerea despre necesitatea de a explica esența acestor evenimente pentru a demasca în ochii maselor „partidele istorice“ ca partide extrem de reacționare și pentru a desprinde de Maniu și Brătianu pe cei care îi urmează orbește.

Dej și Pauker au primit acest sfat și au spus că vor acționa în această direcție.

A. Lavrișev

2-mb
29.XI.45

1945 decembrie 17, București. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri în care s-a discutat îndeplinirea Convențiilor semnate la Moscova la 11 septembrie 1945 între Guvernul român și Guvernul sovietic, privitoare la articolele 10, 11, 12 din Convenția de Armistițiu.

Ședința se deschide la ora 12,50, sub președinția domnului dr. P. Groza, președintele Consiliului de Miniștri.

Participă domnii:

Gh. Tătărescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri;

L. Pătrășcanu, ministrul justiției;

M. Ralea, ministrul artelor;

Gh. Nicolau, ministrul asistenței și asigurărilor sociale;

Șt. Voitec, ministrul educației naționale;

Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor și lucrărilor publice;

Loter Rădăceanu, ministrul muncii;

Ing. P. Bejan, ministrul industriei și comerțului;

Ing. Tudor Ionescu, ministrul minelor și petrolului;

Romulus Zăroni, ministrul agriculturii și domeniilor;

Prof. P. Constantinescu-Iași, ministrul propagandei;

G-ral C. Vasiliu-Rășcanu, ministrul de război;

Dr. D. Bagdazar, ministrul sănătății;

M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei de Armistițiu;

Gh. Vlădescu-Răcoasa, subsecretar de Stat pentru minorități;

Gh. Vântu, subsecretar de Stat pentru finanțele locale;

G-ral D. Dămăceanu, subsecretar de Stat pentru armata de uscat;

G-ral N. Pârvulescu, subsecretar de Stat pentru aprovizionare;

Aurel Potop, subsecretar de Stat la Educația Națională;

Al. Alexandrini, subsecretar de Stat la Finanțe;

I. Gh. Maurer, subsecretar de Stat la Ministerul Comunicațiilor și Lucrărilor

Publice:

C. Agiu, subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii și Domeniilor;

Adrian Dimitriu, subsecretar de Stat pentru Industria de Stat;

Bucur Șchiopu, comisar general al prețurilor;

M. Solacolu, comisar general pentru comerțul exterior;

Pamfil Ripoșanu, secretar general la Președinția Consiliului de Miniștri;

I. Dinu, secretar general la Ministerul Industriei și Comerțului.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnul Ministru Ghelmegeanu are cuvântul.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru Aplicarea Armistițiului:

Domnule președinte, domnilor miniștri, înaintea acestei ședințe a Consiliului de Miniștri a avut loc o altă ședință, aceea a Consiliului Superior Economic, așa fel încât chestiunea despre care vreau să vă vorbesc acum a fost dezbătută pe larg în Consiliul Superior Economic. Aceasta conform dispoziției domnului președinte al Consiliului.

Îmi permit ca, numai în câteva cuvinte, să informez Consiliul de Miniștri de ceea ce este vorba și de concluziunile la care s-a ajuns.

Convențiunile pe care Guvernul român le-a încheiat la Moscova la 11 septembrie s-au pus în executare.

Executarea lor n-a întâmpinat dificultăți.

Sunt însă unele precizări, care trebuie făcute prin tratative de la guvern la guvern, numai în ce privește două din convențiunile încheiate. Este vorba, în primul rând, de convenția pentru lichidarea obligațiilor decurgând din art. 12 și, în al doilea rând, de convenția pentru aprovizionări pe baza art. 10 din Convenția de Armistițiu.

Celelalte convenții nu întâmpină nici o dificultate în executarea lor. Pentru aceste două convenții, pe care vi le-am semnalat, sunt unele precizări care trebuie făcute și care sunt indispensabile în urma celor ce s-au observat până acum.

De altminteri, acest lucru este firesc: convențiile încheiate între state, convenții care sunt de lungă durată – convențiile pe art. 12 sunt așa: până în 1948 au nevoie de precizări în cursul executării lor.

Care sunt problemele care se pun pe baza art. 12 și 10? În ce privește convențiile încheiate pentru lichidarea art. 12, vă reamintiți dvs. că Guvernul sovietic a acceptat suma indicată de domnul prim-ministru, prin memoriul din 2 iunie, suma de 948 miliarde lei, care reprezintă valoarea bunurilor aduse din teritoriul U.R.S.S. și care trebuie să fie restituite.

În al doilea rând, guvernul a recunoscut – Guvernul sovietic – că pâna la 11 septembrie, data încheierii convenției, am restituit bunuri în valoare de 348 miliarde lei; au mai rămas deci 600 miliarde lei.

Vă aduceți aminte că Guvernul sovietic a consimțit – în spiritul de bunăvoință și de colaborare în care lucrează cu Guvernul român – să reducă 300 miliarde lei din această datorie.

Astfel au mai rămas 300 miliarde lei care trebuie plătiți de către noi prin mărfuri, în timp de 3 ani, adică o valoare anuală de 100 miliarde lei.

Acesta este textul convenției. Precizările care sunt necesare trebuie făcute prin tratative de la guvern la guvern, fiindcă comisiunile tehnice au un mandat limitat și nu pot aduce ele o soluțiune aici.

Prima chestiune: este o precizare, care de data aceasta este cerută de partea sovietică. Din partea Uniunii Sovietice, Comisiunea Aliată de Control din București, luând act că până la 11 septembrie am restituit 348 miliarde lei, a cerut, printr-o scrisoare adresată domnului prim-ministru, să se verifice aici și cantitativ bunurile restituite până la 11 septembrie și să se facă și o evaluare a lor, cu caracter de expertiză, pentru ca să se constate că suma recunoscută la Moscova este suma reală.

Eu am întâmpinat domnului prim-ministru că, din moment ce această recunoaștere era făcută la Moscova, printr-o cifră pe care Guvernul sovietic a dat-o, n-ar mai fi cazul unei verificări.

Totuși, guvernul nostru, în spirit de colaborare cu Comisiunea Aliată de Control, a admis să se instituie o comisiune mixtă româno-sovietică, pentru ca să facă această precizare cantitativă a bunurilor restituite.

Comisiunea aceasta mixtă lucrează de mai bine de o lună, de aproape două luni de zile. A ajuns la unele dificultăți însă.

În primul rând: s-a pus problema cum să se facă evaluarea unor bunuri restituite, care nu se mai află pe teritoriul țării noastre. Este greu să faci o expertiză cu caracter tehnic asupra unor bunuri care nu mai sunt pe teritoriul unde trebuie să fie expertizate.

Atunci am recurs la procesele-verbale de predare a acestor bunuri, încheiate cu prilejul restituirii. Aceste procese-verbale însă cuprind date sumare, așa că nu dau o imagine tehnică a bunurilor care nu se mai află pe teritoriul nostru, ca să poată fi evaluate.

Din cauza acestor dificultăți asupra evaluării și asupra stabilirii cantitative a bunurilor restituite până la 11 septembrie, s-a primit din partea unui reprezentant al Comisiunii Aliate de Control propunerea ca, prin apreciere să stabilim acest lucru, adică prin caracter forfaitar. Dar forfait-ul s-a stabilit la Moscova.

Prin urmare, prima problemă este să se ia de bună recunoașterea făcută la Moscova de Guvernul sovietic, că s-au restituit de noi mărfuri pentru 348 miliarde lei, fără să se mai facă vreo reexaminare, cu caracter tehnic, la București, care ar putea da naștere la multe întârzieri și chiar la imposibilitatea de a se ajunge la concluzii practice.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Adică la imposibilitatea de a se ajunge la rezultate.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru Aplicarea Armistițiului: Aceasta este o primă chestiune.

Mai este însă o a doua chestiune, care este mai delicată și care vine din partea noastră, din partea României. Noi trebuie să dăm, timp de 3 ani de zile, mărfuri în valoare de 300 miliarde lei în rate anuale de 100 miliarde lei fiecare. Potrivit Convenției de la Moscova, până în noiembrie 1945 a trebuit să prezentăm părții sovietice lista de livrări, care încep la ianuarie 1947.

S-a instituit o comisiune tehnică, care este prezidată din partea noastră de domnul Dinu, secretar general la Ministerul Industriei și Comerțului. Această comisiune s-a constituit și a luat contact cu reprezentanții sovietici.

Sunt însă două dificultăți, din care una este mai mică. Prima dificultate constă în acceptarea mărfurilor propuse de noi. Se știe că pe piață s-a constatat o diminuare a stocurilor de mărfuri; nu putem oferi numai petrol, lemne și produsele industriale care sunt căutate. De aceea, România a oferit și produse agricole: vin, țuică, pulpe de fructe etc. S-a acceptat de partea sovietică mărfuri până la 70 miliarde lei; mai rămâne de acoperit diferența de 30 miliarde lei.

Dar nu aceasta este cea mai mare greutate. Chestiunea mai delicată este aceea privitoare la prețurile la care se calculează aceste mărfuri, până la întrunirea celor 100 miliarde lei.

Partea sovietică spune să se aibă în vedere prețurile dinainte de 1 aprilie. După calculele făcute însă de experții noștri, aceasta ar însemna că, în calcularea mărfurilor care trebuie date până la 100 miliarde lei, ar însemna că debursările reale se ridică la 180 miliarde lei! Aproape la dublu. Cu alte cuvinte, pentru ca să împlinim o lipsă de mărfuri, pentru ca să dăm un rest de mărfuri la prețul dinainte de 1 aprilie, ar trebui să cheltuim aproape 200 miliarde lei.

Dar, în modul acesta, anularea și reducerea de datorie de 300 miliarde lei ar fi micșorată din cauza jocului de prețuri și, până la urmă această reducere, consimțită prin bunăvoința Guvernului sovietic, nu s-ar mai realiza.

Ce soluție am propus noi? Soluția trebuie să fie tratată însă de guvernul nostru, pentru că este vorba de un act încheiat de la guvern la guvern. Soluția este: să se fixeze, să se consolideze data la care se raportează jocurile de prețuri. Dvs. înțelegeți că, până la 1948, prețurile vor varia pe o scară ascensională sau vor scădea. Și atunci este natural ca toate aceste variațiuni ale prețurilor, ca tot acest joc al prețurilor să-l ia fiecare guvern asupra sa. Astfel, noi nu ne putem prezenta guvernului sovietic să cerem scăderi, când prețurile cresc, pentru ca paguba să fie a

Guvernului sovietic; după cum nici Guvernul sovietic nu poate cere schimbări, care să ne defavorizeze pe noi...

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Sigur; nu este juridic.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru Aplicarea Armistițiului:

Sigur că da. Nu este nici juridic, nici oportun politic, nici tehnic și inadmisibil.

Deci, rămânem pe principiul că jocurile de prețuri privesc părțile contractante.

Dar jocurile de prețuri trebuie luate în raport cu o dată fixă. Ori, tocmai aici intervine dificultatea. Partea sovietică propune data de 1 aprilie, iar noi propunem – adică tehnicienii noștri propun – potrivit hotărârii guvernului, de la 18 octombrie și hotărârii Consiliului Economic Superior, propun prețurile din momentul când intervenția guvernului nostru pentru inițierea tratatelor a avut loc.

Când a avut loc intervenția domnului prim-ministru, pentru ca să inițieze tratatele pe art. 12, care au dus la Convenția din 11 septembrie? La 2 iunie 1945.

Atunci domnul prim-ministru a arătat că Statul Român datoră 948 miliarde lei, valoarea bunurilor din U.R.S.S. La ce valoare de prețuri s-a stabilit aceasta, domnul prim-ministru a arătat-o precis în memoriul său: la prețurile zilei pe piața românească în acea vreme. Prin urmare, este natural să se ia prețurile din momentul când intervenția a fost făcută de domnul prim-ministru, mai ales că prețurile sunt ulterioare legilor economice din 3 mai.

Aceasta, cu atât mai mult cu cât în scrisoarea domnului prim-ministru se precizează nu numai suma datorată, dar și criteriile tehnice cu care s-a ajuns la stabilirea acestei sume. Deci, dacă 948 miliarde lei au fost recunoscute de Guvernul sovietic ca bune, să binevoiască să accepte Guvernul sovietic și să ia în considerație și criteriile tehnice cu care guvernul nostru a determinat această sumă.

În concluzie, soluția, la care ne oprim noi, este să cerem Guvernului sovietic ca data stabilirii prețurilor să se fixeze în momentul când s-a făcut inițierea tratatelor de către guvern, care au dus la convențiile de la 11 septembrie.

Este drept – și nu trebuie să uităm – că în Convențiile din 11 septembrie se vorbește de prețurile de la 1 aprilie. Dar partea sovietică din București susține prețurile dinainte de 1 aprilie. Prețurile dinainte de 1 aprilie, după părerea mea, ca organ tehnic, nu pot fi puse în discuție. Rămâne numai ca, printr-un act de bunăvoință, să se interpreteze Convenția ca prețurile de la 1 aprilie să fie întregite după criteriile tehnice, pe care primul-ministru le-a arătat în scrisoarea sa din 2 iulie, care a dus la constituirea sumei de 948 miliarde lei, pe care Guvernul sovietic a acceptat-o. Și, dacă s-a acceptat suma în totalitate, trebuie să se accepte și criteriile, pe care domnul prim-ministru le-a indicat. Aceasta cu atât mai mult cu cât, noi am arătat, la memoriul domnului prim-ministru, bunurile evaluate și categoriile de bunuri pe baza cărora s-a ajuns la suma de 948 miliarde lei.

Iată deci care au fost cele două chestiuni puse în legătură cu Convențiile de la 11 septembrie, pe art. 12 care trebuie să fie lichidat.

Este de la sine înțeles că toate bunurile restituite după 11 septembrie se scad din valoarea celor 300 miliarde lei, care trebuie restituite în termen de trei ani.

Trec la Convențiile pe baza art. 10.

În ce privește Convențiile pe baza art. 10, situația este și mai evidentă. În convenția de la 11 septembrie pe art. 10 s-au prevăzut prestațiunile pe care noi le datorăm pentru aprovizionarea trupelor sovietice. Aceste prestațiuni sunt de trei categorii: subzistență, materiale și mijloace bănești.

Înainte de încetarea războiului, deci în timpul efortului de război, de altfel ca și de la 8 mai s-au făcut din partea noastră o serie întreagă de prestațiuni foarte variate pe art. 10, – în afară de subzistență, materiale, mijloace bănești. Astfel, România a mobilizat întreaga sa economie națională în spatele frontului. În timpul efortului de război, România n-a mai stat să interpreteze și să argumenteze asupra art. 10 din Convenția de Armistițiu; ci toate mijloacele sale au fost puse în sprijinul frontului.

Războiul s-a încheiat la 8 mai.

La 2 iunie am sesizat guvernul cu rugămintea: poate că ar fi bine, după încetarea ostilităților să se reexamineze aplicarea art. 10 din Convenție, ca să nu se ajungă din partea noastră la rezultatul ca, după încetarea ostilităților, efortul nostru totuși, pe baza art. 10, să fie egal cu acela dinainte de încetarea ostilităților.

M-am adresat și Comisiunii Aliate de Control la 25 iunie. Înainte de a pleca la Moscova, prin memoriul din 3 septembrie, am sesizat guvernul în același sens. Am cerut o reexaminare a art. 10 din Convenția de Armistițiu, întemeiat pe faptul că efortul de război din partea României trebuia să fie altul după încetarea ostilităților; am făcut aceasta cu scopul de a ajunge la concluzia că aplicarea art. 10 după încetarea efortului comun de război trebuie să însemne – ca valoare financiară și efort economic – mai puțin decât în timpul efortului de război.

Între timp a intervenit Convenția de la 11 septembrie.

Guvernul a semnat această Convenție.

Trupele au rămas în țară.

Nu mai discutăm punctul meu de vedere. O singură chestiune se pune însă în legătură cu Convenția de la 11 septembrie.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Aceste trupe au rămas în țară în baza Convenției de Armistițiu. Convenția de Armistițiu fiind cu caracter de Armistițiu durează până la încheierea păcii. Tot ce putem să facem este să ne silim ca sub acest raport să obținem cât de curând de la Guvernul sovietic aranjamente pe care le-am obținut și în alte privințe, deși pacea nu este încă încheiată, începând cu venirea prizonierilor de război. După toate uzanțele, ei se întorc după încheierea păcii și totuși am obținut o abatere de la această regulă.

Te rog să mă scuzi că te-am întrerupt, dar am vrut să rămână urmă și la procesul-verbal de această lămurire a mea, ca nu cumva să fie interpretat cum unii oameni politici de rea credință o interpretează, că aplicarea art. 10 și după ce războiul s-a încheiat este un plus de prestație din partea noastră, care depășește prevederile Armistițiului. Aceasta este o acuză pe cât de gravă, pe atât de neîntemeiată, și este făcută cu intenția de a ne discreditat în fața opiniei publice românești. Fiindcă este absolut inexact că noi, prin acordul de la Moscova, și prin aplicarea art. 10 mai departe, aprovizionând armatele sovietice de la noi, am face lucruri la care nu suntem obligați.

Deci, rămâne încă o dată precizat, că noi trebuie să facem eforturi, pentru ca și sub raportul art. 10 să putem obține înlesniri, care în funcțiune de generozitatea guvernului de la Moscova, înainte de datele fatale ale încheierii păcii, singurele date care conform Convenției de Armistițiu operează în sensul desființării art. 10.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului: Prin urmare, singura precizare care se cere în legătură cu Convenția de la 11 septembrie de la Moscova este dacă în afară de prestațiile prevăzute în Convenție, se mai continuă și cu prestațiile care nu sunt în Convenție, dar care se dădeau înainte, și care din punct de vedere al efortului economic reprezintă un factor important.

Am făcut chiar o propunere: în caz când este absolut necesar cu continuarea unor prestații, care sunt indispensabile pentru trupele sovietice, să se facă, în limita posibilităților, dar să fie deduse din alte obligații convenționale, pe care le datorăm în baza raporturilor noastre economice și de armistițiu cu Uniunea Sovietică.

Acestea sunt precizările care se cer în legătură cu cele două Convenții. Celelalte Convenții s-au aplicat fără nici o dificultate. Noi le-am discutat și în Consiliul Superior Economic și după părerea domnului președinte al Consiliului Economic s-a ajuns la următoarea concluzie: să se redacteze un memoriu către domnul președinte al Consiliului și împreună să sesizăm Comisia Aliată de Control; ca să nu ne adresăm Guvernului sovietic, înaintea unei discuții aprofundate cu Comisia Aliată de Control. Comisia Aliată de Control a fost sesizată direct de mine cu această chestiune. De altfel, domnul președinte al Consiliului știe că noi niciodată nu ne-am adresat Guvernului sovietic, decât prin intermediul Comisiei Aliate de Control, și numai după ce am discutat toate aceste chestiuni în prealabil cu Comisia Aliată de Control.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Nici nu se poate face altfel, căci rostul Comisiei Aliate de Control este tocmai acesta de a corespunde cu Guvernul sovietic și marile puteri. Dacă ne-am adresa direct la Moscova, putem să fim refuzați, pe simplul motiv de formă.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului: Memoriul acesta l-am și făcut și l-am predat astăzi la Registratura Președinției Consiliului. Rămâne ca împreună cu domnul prim-ministru, când d-sa va aviza, să ne prezentăm în fața Comisiei Aliate de Control și să dăm lămuriri ample necesare, pe care le-am mai dat în adresa anterioară, pentru ca apoi să fie sesizat Guvernul sovietic.

Eu însă am fost inspirat de acest principiu, pe care și domnul președinte al Consiliului Superior Economic l-a afirmat îndeosebi în ședința de astăzi: toate dificultățile, sau unele precizări, care mai sunt necesare, trebuie aduse și prezentate odată. Nu este admisibil să ne adresăm Guvernului sovietic în rate și în continuu, pentru precizări, compensări sau ușurări în legătură cu ceea ce s-a încheiat sau cu ceea ce am cere. Dat fiind că prezentarea în fața Guvernului sovietic reprezintă un mijloc pe care îl avem la îndemână, dar pe care trebuie să-l întrebuițăm cu toată prevederea și cu toată atenția necesară, noi trebuie ca toate chestiunile care, în timpul executării, se vădese că prezintă oarecare dificultăți să le grupăm, ca să le prezentăm o singură dată. De aceea nici nu ne-am grăbit. Am lăsat să treacă câteva luni, de la 11 septembrie, și numai atunci când s-a văzut absoluta necesitate ca să se dea unele precizări, ne-am adresat dv., fiind sesizați de Comisiile tehnice ale dv.

Iată metoda adoptată și concluzia la care s-a ajuns.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri, ați auzit expunerea domnului ministru Ghelmegeanu. Ea a venit cu o concluzie din ședința Consiliului Superior Economic, convocat în acest scop chiar astăzi, înaintea ședinței Consiliului de Miniștri; și vă rog dacă aveți observări de făcut, sau modificări de propus, să le arătați.

– Nimeni nu cere cuvântul.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Necerând nimeni cuvântul, se consideră acceptată și deci ne-am însușit concluzia Consiliului Superior Economic. Acum, partea a doua.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului: Domnule președinte, într-o întrevvedere de lucru la Comisia Aliată de Control, la

7 decembrie, locțiitorul președintelui Comisiei Aliate de Control, domnul general Susaicov, a prezentat următoarea sugestie în ce privește Armistițiul: d-sa a observat că poate a sosit timpul când executarea prestațiilor pe care le mai avem de făcut să treacă sub supravegherea Departamentelor.

D-sa a expus, rezumativ, în felul următor: pentru aprovizionarea trupelor sovietice de ce să se mai facă o colectare specială pentru armistițiu și cu organizare deosebită? Există armata română, care are o intențență, care face aprovizionarea pentru armata română. Aceeași intențență să se ocupe și de aprovizionarea trupelor sovietice.

Prin urmare, art. 10, în ce privește subzistențele, se poate foarte bine executa prin organele armatei române, care, făcând aprovizionarea pentru armata română, pot s-o facă și pentru armata sovietică rezidând pe teritoriu.

Un alt aspect al obligațiilor noastre: trebuie să dăm mărfuri, în valoare de 300 miliarde, timp de trei ani. Ce înseamnă livrarea acestor mărfuri? este un export de mărfuri. Ori, pentru aceasta, există un Subsecretariat al Comerțului Exterior al României. Mai avem de plătit despăgubiri până la 1950. În ce constau aceste despăgubiri? În livrări de produse industriale și de produse agricole. Pentru produsele industriale s-au dat comenzi administrației livrărilor românești, care corespunde administrației livrărilor ruse. Este organizația căreia i s-a încredințat această executare. Ea figura înainte pe lângă Ministerul Industriei. Revine la Ministerul Industriei. În măsura în care se fac comenzi la Industrie, evident, administrarea livrărilor este tutelată de Ministerul Industriei și Comerțului, fiindcă aceasta intră în atribuțiile sale. Ministerul Aprovizionării ține evidența disponibilului întregii țări. Este firesc deci ca în această activitate a Departamentelor Războiului, Comerțului Exterior, Ministerului Industriei și Comerțului și Ministerului Aprovizionării, să se poată executa prestațiile pe care le mai avem de făcut în executarea Convenției de Armistițiu.

Dar ceva mai mult: este o observație care arată că se merge spre o normalizare de ordin politic. Se constată acest fapt, că în cursul anului 1945, cu începere de la 16 ianuarie, peste Convenția de Armistițiu s-au suprapus șase convenții încheiate de la guvern la guvern. Convenția de Armistițiu se reclamă de la raporturi de la învingător la învins. Pe măsură ce aceste raporturi sunt substituie de raportul de la Stat la Stat, se marchează o normalizare politică, la care noi îndeosebi trebuie să tindem, cu toată dorința de a o efectua.

Deci, această sugestie este corespunzătoare și cursului nou al evoluției raporturilor noastre. Această sugestie am adus-o la cunoștința domnului președinte al Consiliului de îndată și am informat pe domnul președinte al Consiliului. Urmează ca dumnealor să reflecteze. La 13 decembrie, domnul președinte al Consiliului de Miniștri, într-o întrevedere pe care a avut-o cu domnul general Susaicov, a fost de acord în principiu asupra sugestiei făcută de Comisia Aliată de Control, rămânând să dăm, într-o organizare adecvată, o expresie corespunzătoare acestei sugestii.

Din conversațiile avute cu diferiți membri din guvern, mi s-a atras atenția că totuși trebuie să urmărim în această nouă organizare două obiective întâi, Ministerele să nu fie, chiar parțial, împovărate cu partea aceasta de execuție, care revine Comisiei Române de Armistițiu și Comisariatului General al executării Armistițiului. Ministerele, fiecare în parte, nu sunt pregătite astăzi ca să ia asupra lor și să constituie de acum înainte o organizare, chiar parțială, nu sunt pregătite să ia asupra lor executarea Armistițiului, fiecare numai în parte.

În al doilea rând, trebuie să existe totuși un organ central, chiar dacă nu mai este Comisia Română de Armistițiu, care să țină legătura cu Comisia Aliată de Control, care să trateze chestiunile necesare, ori de câte ori va fi nevoie.

Și atunci, ținând seama întâi de sugestia Comisiei Aliate de Control, în al doilea rând de cursul nou al raporturilor dintre State și în al treilea rând de necesitatea ca chiar după desființarea Comisiei Române de Armistițiu și a Comisariatului General al executării Armistițiului, executarea să poată continua fără împovărarea Ministerelor, cu păstrarea totuși a unui organ central, am ajuns la următoarea concluzie, pe care v-o prezint, cu rugămintea de a fi aprobată. Propunerea nu vine de la mine, ci de la Comisia Română de Armistițiu. Eu am supus-o guvernului ca un element tehnic, pentru a da înfățișare unei organizări cerute și care corespunde și unui punct de vedere politic.

Am ajuns la următoarea organizare: Comisariatul General al Executării Armistițiului se desființează. Însă, fiindcă se face pe calea Jurnalului Consiliului de Miniștri, nu putem să o facem sub forma aceasta de desființare, de organizare sau de reorganizare, fiindcă n-avem decret-lege.

De aceea, am convenit să se facă prin detașarea direcțiilor executării aflate la Comisariatul General al executării Armistițiului, la Ministerele cele mai importante, care au legătură cu executarea Armistițiului: la Ministerul Aprovizionării, la Ministerul de Război, la Ministerul Comerțului și Industriei, la Comisariatul de Comerț Exterior etc.

Toate aceste Ministere vor căpăta în cadrul organizării lor alături și distinct aceste direcții care se găsesc astăzi la executarea Armistițiului. Deci, miniștri nu vor fi împovărați cu necesitatea unei noi organizări, ci se raportează numai la ceea ce este adus la Departamente prin detașarea direcțiilor și astfel se va putea continua la Departamentele interesate împlinirea mai departe a obligațiilor noastre, fără nici o dificultate pentru ministrul respectiv și fără nici o împovărare a activității Departamentului.

În ce privește concepțiunea, cadrul, tratativele, aş propune următoarele: Comisiunea Română de executarea Armistițiului se desființează, tot ca un semn al normalizării; dar aceasta nu se poate face astfel, fiindcă nu avem ca instrument de executare decât Jurnalul Consiliului de Miniștri. Atunci operațiunea aceasta nu se poate face decât sub forma următoare: Comisiunea actuală este compusă dintr-un Consiliu și Servicii. Consiliul actual se desființează și la Președinția Consiliului de Miniștri sau la Ministerul de Externe urmează să se formeze un Consiliu de delegați ai miniștrilor, adică ai dv. Acesta ar constitui un Consiliu Interdepartamental, compus din delegații Ministerelor, care se aduc o dată sau de două ori pe săptămână, la nevoie.

În ce privește secțiunile tehnice, de la Comisiunea Română de Armistițiu, ele trec reduse pe lângă acest Consiliu, ca mijloc, ca organ de executare a hotărârilor pe care le va lua Consiliul acesta.

Iată cum astfel, prin modul acesta se poate trece la noua organizare; iată cum se poate infiltra în organizația Statului organizarea actuală, pentru ca Comisiunea Română și Comisariatul să se desființeze. Comisiunea aceasta se numește Comisiune de Cordonare, de organizare și de susținere a legăturilor cu Comisiunea Aliată de Control.

În modul acesta, Armistițiul, intrat în raporturile de la Stat la Stat, se încrustează în administrația Statului și intră în execuția miniștrilor.

Comisiunea Aliată de Control va trimite cererile miniștrilor respectivi după natura cererilor. Domnii miniștri le vor aproba, sau, dacă vor avea îndoieli, sau

dacă vor avea nevoie de explicațiuni suplimentare – dacă aceste cereri se încadrează în Armistițiul sau în Convențiile încheiate de la Stat la Stat – sau dacă este nevoie de unele reduceri, de unele tratări, de unele interpretări, atunci miniștri conducători ai Departamentelor interesate se vor adresa acestui Consiliu Interdepartamental, în care sunt adunați reprezentanții tuturor Ministerelor.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Ai Ministerelor interesate.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului:

Domnule președinte, aici ar fi delegații tuturor Ministerelor, care ar examina chestiunile ori de câte ori vreunul din domnii miniștri respectivi ar avea vreo îndoielă asupra cererii făcute.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Este Consiliul de Miniștri atunci? Sunt miniștri?

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului: Nu miniștri, ci delegați ai Ministerelor...

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Este prea mare.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului: Numai delegații Ministerelor Aprovizionării, Războiului, Comerțului și așa mai departe, cum există de altminteri și în alte organizații de ale Armistițiului.

Cam acestea ar fi ideile generale prin care s-a ajuns să se dea expresiune sugestiei făcute ca un semn al normalizării raporturilor noastre.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Comisiunea Aliată de Control n-a cerut modificări precise, ci a dat numai sugestii, dacă n-am putea să evoluăm cu realitățile. Desigur că raporturile între Stat și Stat duc fatal la stingerea – până la desființare – a sectorului Armistițiului. Și atunci și noi trebuie să revizuiem organizația noastră.

Ca principiu din partea noastră – m-am consultat și cu domnul ministru Ghelmegeanu și cu locțiitorul președintelui Comisiunii Aliate de Control – și am insistat asupra necesității de a menține un organ central, un comandament unic, care să coordoneze, să dirijeze, să interpreteze, să trateze etc. toate chestiunile acestea, organ fără de care noi n-am putea controla și dirigi această executare a Armistițiului. Executarea rămâne pe lângă alte organizații.

Acest organ central, care ține legătura cu diferitele Minister, care vor executa de acum înainte sarcina Armistițiului, poate fi repartizat și mi se pare că este mai potrivit să fie repartizat și înglobat chiar în Ministerul de Externe. În orice caz, acolo este mult mai potrivit decât la Președinție. Aceasta și pentru motivul că chestiunile acestea implică raporturi cu un alt Stat. Deci acolo urmează să fie o secțiune unde această Comisiune să fie trecută. Ea va fi prezidată tot de comisarul general.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului. Asupra persoanei, n-am primit nici o sugestie. Hotărâți dv.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Va fi prezidată tot de comisarul special al Ministerului de Externe.

În lucrările noastre de reorganizare însă, nu trebuie să punem întârziere.

Domnilor miniștri, ați auzit expunerea domnului ministru Ghelmegeanu, care a mers până la detalii în ce privește organizarea. Dacă dv., după observațiile pe care le veți face, veți ajunge la o concluzie, atunci se va păși la recactarea textului definitiv asupra acestei organizații.

În tot cazul, urmează ca Comisiunea Română de Armistițiu să se desființeze, fiind înlocuită cu Comisiunea de Coordonare, Control și de Legătură cu Comisiunea Aliată de Control.

Cuvântul „Armistițiu“ cade.

Facem un pas înainte acum și hotărâm sarcina aplicării Armistițiului pentru anumite servicii. Este acesta un pas înainte, care face ca noi să reducem cadrele Armistițiului și face ca și sub raportul politic acest cuvânt de „Armistițiu“ să se schimbe.

Dar noi am făcut un pas înainte și înainte de încheierea păcii, reluând relații de pace cu Uniunea Sovietică, așa că nu mai suntem o țară care trăim sub regimul expres al unui Armistițiu.

Vă rog, dacă aveți ceva de spus, să luați cuvântul.

D. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: În ce privește desființarea Comisiunii de Aplicarea Armistițiului, din expunerea domnului Ghelmegeanu se desprinde ideea că în ce privește colectările pentru subzistența armatelor, ele urmează să revină Armatei.

Cu toată considerația pe care o avem despre armata noastră, trebuie să avem în vedere faptul că vor colecta militarii, care vor vorbi cu limbajul specific militar.

Noi fugim – în propunerea aceasta – de complicațiile politice, pe care le are aplicarea în practică a obligațiilor noastre față de Armistițiu, fiindcă s-au făcut multe greșeli.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Am accentuat: nu sub acest punct al funcționării, ci de raport al Statului meu cu celelalte State. În ierarhia internațională a Statelor aș vrea să fac un pas înainte. Aș vrea să nu apar mereu că trăiesc cu o Comisiune de Armistițiu. De altminteri, eu am depășit această fază. Noi nu suntem la încheierea păcii, dar din faza de Armistițiu am ieșit. Ori, tocmai aceasta vreau să arăt.

D. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: Este bună ideea. Aveți perfectă dreptate, vorbind din punctul de vedere al relațiilor țării noastre cu Uniunea Sovietică și de atmosfera favorabilă pe care ar putea-o crea în interior desființarea acestei comisii. Însă trebuie să vegheați foarte atent, când repartizați sarcinile. Acesta este un capitol foarte delicat, foarte spinos. Și-l plasăm armatei...

Dar armata a făcut și până acum, prin elementele sale, mai bine zis a contribuit și până acum la colectarea de cereale și de vite. Ori, din cele ce s-au propus, urmează ca armata să colecteze nu numai pentru aprovizionarea sa, dar și pentru aprovizionarea trupelor sovietice aflătoare pe teritoriul țării noastre.

Cel mai indicat organ în această privință ar fi Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării, cu organele sale în subordine, oficiile județene economice, înăuntrul cărora să facem o secțiune de colectare pentru îndeplinirea operațiunilor de subzistență a Armatei Roșii.

Altfel, se vor duce – parcă văd – reprezentanții armatei pentru colectarea de cereale și vite și, cum printre ei se mai găsesc mulți care nu privesc cu ochi buni regimul stabilit la 6 martie și guvernul actual, îi vor putea să ne facă mari dificultăți. Prin felul cum vor lucra, ar putea întoarce privirea celor la care noi ne adresăm să colectăm cereale, vite, produse pentru subzistența Armatei Roșii în România; ei vor putea face să întoarcă privirea spre guvern și să provoace mari nemulțumiri și dificultăți.

Dacă luăm în considerare numai formațiunea militarului – cu toate calitățile de organizare, de punctualitate, de luptător – militarul n-are maleabilitatea unui om format pentru această acțiune.

De aceea, eu aș fi de părere să nu lăsăm armatei obligațiunea de a face colectarea pentru aprovizionarea Armatei Roșii cu hrană, ci această obligație să cadă în sarcina Subsecretariatului de Stat al Aprovizionării.

D. general N. Pârvulescu, subsecretar de Stat al aprovizionării: Domnule prim-ministru, în situația în care se găsesc oficiile economice județene, ele nu pot răspunde sarcinii grele pe care prin această propunere ar trebui să și-o asume Ministerul Aprovizionării.

Ar trebui reorganizate pe teritoriu; ar trebui organizate și puse la punct organele de colectare. Mandatarul nostru I.N. COOP-ul s-a dovedit în anumite sectoare deficient. A-i da o sarcină nouă prin aceasta cred că ar însemna să-i constituim o sarcină foarte mare.

Rămâne de văzut. Trebuie să studiez problema, ca să vedem ce organ poate să organizeze acest lucru pe teritoriu, fiindcă oficiile mele economice nici astăzi nu lucrează cum trebuie. Sunt organe foarte șubrede. Am elemente angajate cu diurnă, care astăzi stau, dar mâine pleacă. Zilnic am fluctuații de personal de sute de inși, așa încât nu sunt elemente pe care se poate conta în momentul actual. Dacă aș fi întărit prin organele Comisariatului pentru executarea Armistițiului, acestea sunt organe mai mult de control, nu de execuție pe teren. Deci din acest punct de vedere nu mi-aș putea lua un angajament, decât după ce voi studia problema în amănunțime.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Nu s-ar putea să combinăm? Noi avem officii județene, care funcționează. Avem centrele de exploatare militare. N-am putea să combinăm și să concentrăm anumite elemente, ca să constituim o instituție civilă, însă cu colaborarea și încadrarea și a elementelor armatei?

Eu dau numai o idee și vă rog să nu intrăm acum în detalii. Rugăm pe domnul ministru al aprovizionării ca în legătură cu domnul ministru de război să vadă ce am putea face ca să rămânem pe linia creerii unui organ mai mult civil decât militar, căci lumea nu face distincție și altfel odiul va cădea asupra armatei și nu este bine să facem aceasta. Totuși, sunt elemente bune în armată, care pot fi întrebuințate. Îi puteți reduce la un personal minimal. Nu intru însă în detalii. Vă rog să studiați problema și să veniți cu soluții.

D. general N. Pârvulescu, subsecretar de Stat al aprovizionării: Sunt greutăți imense. Orașe din județele excedentare, ca Brăila, Galați, Constanța, Turnu-Măgurele, Giurgiu, se găsesc în mare suferință de pâine, fiindcă eu nu le-am putut repartiza cerealele din cele care vin din Rusia Sovietică, de la 2 000 kilometri, când în județul lor au cereale. Dar de două luni nu sunt capabile să colecteze un vagon. I.N. COOP-ul nu mai poate colecta.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Motivul este prețul grâului. Va trebui să reglementăm și acest lucru.

D. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: Și cum credeți că ar putea să colecteze organele armatei?

D. general N. Pârvulescu, subsecretar de Stat al aprovizionării: Eu n-am dat un răspuns definitiv. S-ar putea să angajăm negustorii să facă aceste colectări. În ce privește cerealele, am eliminat o forță de cel puțin 50 000 negustori, cu un capital de 50 miliarde. Aceștia ar fi fost poate capabili să ne colecteze într-un termen oarecare, mai mult de 14 000 vagoane, cât a colectat I.N. COOP-ul și armata.

D. Bucur Schiopu, comisarul general al prețurilor: La prețul acesta nu.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Eu nu înțeleg ca negustorul să achiziționeze la prețul liber. Negustorul are însă inițiativă; știe să ia de unde este.

Domnilor, nu trebuie să discutăm această problemă. Eu însă vă previn numai: când vom aduce aproape de realitate și prețul grâului, atunci cred că vom face și un pas înainte. Noi credem că în scurt timp vom reglementa toată problema aceasta a prețurilor. Nu vom mai face nimic sporadic. Dacă totuși nu va da

rezultate nici noul sistem, atunci vom păși la măsurile care sunt necesare; vom păși din nou la rechiziții.

D. general N. Părvulescu, subsecretar de Stat al aprovizionării: Îmi permit să amintesc recomandajia făcută de locțiitorul președintelui Comisiei Aliate de Control. D-sa a spus în mod expres să nu pornim la schimbarea sistemului actual de colectare, până nu avem un organism care să înlocuiască complet pe cel actual. Deci din acest punct de vedere nu pot să-mi iau eu singur răspunderea până nu se face armonizare între prețurile produselor industriale, produselor agricole și salarii. Altfel, nici armata, nici I.N. COOP-ul, nimeni nu poate colecta.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: În scurt timp vom avea această armonizare între prețurile produselor industriale, ale produselor agricole și salarii. Și având acest lucru, cel puțin vom face un efort. Consiliul Economic Superior se ocupă de acest lucru. Va veni după sărbători cu propuneri, la 10-12 ianuarie, cel mai târziu la 15 ianuarie, ca să putem păși la aplicarea sistemului. Până atunci, paralel, dacă ești așa de bun, să studiezi reorganizarea acestui organ și să veniți cu propuneri concomitent, pentru ca în clipa când aplicăm noul sistem, având și aparatul necesar, să intre în funcțiune.

D. general C. Vasiliu-Rășcanu, ministru de război: Domnule prim-ministru, vă rog ca chestiunea prețurilor să fie rezolvată cât mai repede, fiindcă armata nu mai are rezerve decât până la 1 ianuarie și nu putem colecta nimic.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Eu știu un lucru, că noi ne-am stopat undeva cu vitele, care n-au mai putut fi transportate. N-ar putea armata să acționeze? Iată o bună ocazie să luați aceste vite.

D. general C. Vasiliu-Rășcanu, ministru de război: Depinde de Comisia de Armistițiu, căci ei știu pentru ce articol este.

D. Al. Alexandrini, subsecretar de Stat la Finanțe: Sunt mai multe mii de vite în Moldova, care nu pot fi transportate în orașe din cauza vremii și sunt amenințate să moară de foame.

D. general C. Vasiliu-Rășcanu, ministru de război: Sunt ale Comisiei de Armistițiu. Să mi le dea și imediat iau măsuri.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Eu m-am alarmat de alaltăieri. Luați legătura cu primarii orașelor mai mari, cu unitățile armatei și repartizați-le, fiindcă în fiecare zi pierd enorm din greutate.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului: S-a făcut o colectare de animale pentru satisfacerea cotelor de livrare lunare pe anul al doilea, în contul despăgubirilor. Cotele lunare au fost în așa fel prevăzute, încât aproape din primele luni ale planului pe anul al doilea s-a colectat întreaga cantitate de animale, care trebuia livrată în cursul anului întreg, adică până la 1 ianuarie. Totuși, Comisia Aliată de Control a suspendat luările în primire.

D. L. Pătrășcanu, ministrul justiției: De ce s-au făcut așa de masive colectări, pentru un an întreg?

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Pentru că așa a stabilit planul Comisariatului General al executării Armistițiului, așa s-a cerut de Comisia Aliată de Control. Și argumentul a fost că este lipsă de furaj.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului: Am sesizat Comisia Aliată de Control că șeptelul nostru este periclitat și Comisia Aliată de Control a acceptat ca animalele colectate pentru art. 11, în loc să fie transportate, să fie tăiate și carnea se va livra sub forma aceasta pentru art. 1 și va merge în scăderea art. 11. Prin urmare, s-a găsit o soluție pentru aceste animale, ca să nu se prăpădească la bazele de predare.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Dar pentru că n-a prevăzut această tăiere masivă pentru aprovizionarea trupelor sovietice, desigur că acolo se

realizează un plus, din care am putea aproviziona armata română. Iată o posibilitate de a da armatei române, în natură, ceea ce îi trebuie.

D. Bucur Schiopu, comisarul general al prețurilor: Aceste animale au fost colectate la preț liber pentru Armistițiu și au ajuns până la 3 000 lei/kg transportate la Fălciu. Transportate acum înapoi, nu știu dacă mai pot fi luate de armată.

D. general C. Vasiliu-Rășcanu, ministru de război: Eu nu le iau la un preț oarecare. Mie îmi dai carne.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Aceasta este o manevră bugetară. Eu nu mă birocratizez pe chestiunea aceasta. Vom aranja lucrurile.

Vasăzică, eu vă rog să insistați asupra acestui lucru. Dați o parte mare Armatei Roșii, dar conveniți cu Comisia Aliată de Control, care nu poate să refuze, să se dea și pentru armata română.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului: Dacă se va realiza un plus, Comisia Aliată de Control trebuie să convină să fie scăzut pe art. 11, fiindcă animalele colectate pe art. 11 sunt de talie mai mare și în condiții superioare vitelor de aprovizionare. Trebuie deci admisă compensația.

D. general C. Vasiliu-Rășcanu, ministru de război: Mai este apoi chestiunea grâului și a grâunțelor pentru cai. Nu avem decât până la 1 ianuarie.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Acum este vorba de organizarea serviciilor.

Prin urmare, și capitolul II, discuțiile asupra organizării serviciilor privind executarea Convenției de Armistițiu, este epuizat.

D. M. Ghelmegeanu, președintele Comisiei pentru aplicarea Armistițiului: Acordându-se un termen până la 15 ianuarie, pentru punerea în aplicație.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Să prezentați un proiect concret pentru această organizare.

◆
Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 12/1945, f. 113-141.

111

1945 decembrie 29, <Moscova>. Raportul lui A. Lavrișcev referitor la discuția cu ambasadorul român Iorgu Iordan privind hotărârea miniștrilor afacerilor externe de a nu recomanda în guvern pe Iuliu Maniu, C.I.C. Brătianu și N. Lupu.

ИЗ ДНЕВНИКА
А. А. ЛАВРИЩЕВА

СФКРФТНО
Экз. № 4
«29» декабря 1945 года
№ 1 077/6с

ПРИЕМ РУМЫНСКОГО ПОСЛА ИОРДАНА
27 декабря 1945 г.

27 декабря я, по указанию тов. В. М. Молотова, пригласил Румынского Посла Иордана и ознакомил его с копией письма Бирнса Гарриману. При этом я разъяснил Иордану, что тов. Молотов во время беседы с ним не имел у себя текста письма Бирнса Гарриману и поэтому поручил мне ончакомить Иордана с этим письмом.

Иордан заявил, что министры Иностранных Дел приняли очень правильное решение — не рекомендовать Маниу, Братиану и Лупу в Правительство. Он оказал далее, что Маниу и Братиану не могли бы войти в Правительство, так как они не смогли бы сотрудничать в нынешнем Правительстве с людьми, которые их разоблачали и атаковали за ту антидемократическую деятельность, которую они вели в последнее время. Что же касается Лупу, говорил Иордан, то он находится в таком плохом физическом состоянии, что уже не способен заниматься государственными делами.

Я поставил Иордана в известность, что в официальном коммунике не будет сказано о решении Трех Министров Иностранных Дел не рекомендовать Маниу, Братиану и Лупу в Правительство.

Беседа продолжалась 10 минут.

ЗАВ. ОТДЕЛОМ БАЛКАНСКИХ СТРАН
НКВД СССР
ЛАВРИЩЕВ

Разослано:

т.т. Молотову,
Вышинскому,
Деканозову,
в дело

◆
Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 66–67, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 – Referentura România, opis 33, mapa 124, u.a. 4.

Traducere:
Din jurnalul lui
A. A. Lavrișcev

SECRET
Ex. nr. 4
29 decembrie 1945
Nr. 1077/bs

*Primirea Ambasadorului român, I. Iordan
27 decembrie 1945*

În data de 27 decembrie, la indicația tovarășului V. M. Molotov l-am invitat pe ambasadorul român, Iorgu Iordan, și i-am pus la dispoziție copia scrisorii lui Byrnes către Harriman. Cu această ocazie i-am explicat lui Iordan că tovarășul Molotov în timpul discuției cu el nu a avut la dânsul scrisoarea lui Byrnes către Harriman și de aceea m-a însărcinat să-i fac cunoscută lui Iordan această scrisoare.

Iordan a anunțat că miniștrii Afacerilor Externe au luat o hotărâre corectă de a nu-i recomanda pe Maniu, Brătianu și pe Lupu în guvern. El a spus în continuare că Maniu și Brătianu nu ar putea intra în guvern deoarece ei nu ar putea colabora în guvernul prezent cu oamenii care i-au demascat și atacat pentru activitatea antidemocratică pe care au promovat-o în ultima vreme. Referitor la Lupu, a afirmat Iordan, el se află într-o stare fizică atât de proastă, încât nu este capabil să se ocupe cu probleme guvernamentale.

L-am informat pe Iordan că în comunicatul oficial nu se va menționa hotărârea celor trei miniștri ai Afacerilor Externe de a nu recomanda pe Maniu, pe Brătianu și pe Lupu în guvern.

Discuția a durat 10 minute.

ADJUNCTUL SECȚIEI
ȚĂRILOR BALCANICE
NKID, URSS

LAVRISCEV
ss.

Se transmite:

tovarășului Molotov
tovarășului Vâșinski
tovarășului Dekanozov
la dosar

112

1945 decembrie 31, București. Stenograma ședinței Consiliului de Miniștri privind hotărârile Conferinței de la Moscova a celor trei Mari Puteri (U.R.S.S., Anglia, S.U.A.) referitoare la situația de moment și ulterioară a vieții economico-sociale a României.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri, în ordinea de zi a acestui Consiliu avem hotărârea de la Moscova a celor Trei Mari. Nu știu dacă avem textul comunicatului aici, dar presupun că domnii miniștri îl cunosc.

Domnilor miniștri, evenimentele din jurul zilei de 23 August 1945 ne sunt cunoscute tuturor. Cred că este inutil să le înșiruim din nou. Fapt este că guvernul nostru, din clipa constituirii lui, a urmat o politică potrivită realităților noastre românești, menținându-se ferm pe linia unei desfășurări normale, a unei dezvoltări spre normalizare a vieții noastre de Stat; normalizare, natural, condiționată de trecerea prin diferite faze distincte, determinate nu de voința noastră sau a poporului nostru.

Am trecut de la război la încheierea ostilităților. Regimul de armistițiu a suferit modificări în bine pentru noi. Reforma agrară, în linii mari, s-a aplicat pe teren, în general fără convulsioni. Hotarele Ardealului și ale Banatului au fost scoase formal de pe rolul discuțiilor dintre noi și popoarele vecine, în sensul că ele nu le contestă, și față de care nu au protestat în primul rând nici popoarele conlocuitoare, care din contră au aprobat această stabilire și menținere a granițelor noastre în Ardealul de Nord și Banat; iar din afară, din partea celor două popoare, nu s-a protestat până astăzi.

Ziua de 23 august 1945 a făcut ca drumul nostru să fie mai greu – aceasta o știm cu toții – și acum, distanțați de această dată, putem constata cu conștiința liniștită și cu toată obiectivitatea, că n-a fost din pricina noastră.

S-a încercat, în mod artificial, să se creeze o criză constituțională. Ori, până în momentul de față, această criză nu s-a declarat, această criză nu există.

Viața noastră constituțională, desigur, a suferit și ea modificări în decursul timpului; funcționarea normală a aparatului nostru constituțional a suferit modificări de fapt. De zece ani nu mai avem corpuri legiuitoare. Deci de aproape un deceniu nu mai există unul din cei trei factori constituționali și aceasta nu din

cauza noastră. Cei doi factori constituționali rămași în funcțiune pe teren s-au ajutat reciproc, cum au putut. Un alt factor constituțional, factorul regal, a rămas de asemenea nefuncționând de la data de 23 august.

Față de această situație de fapt, în care a rămas ca factor constituțional în funcțiune numai puterea executivă, noi, guvernul, ne-am făcut în plin datoria. Am făcut un maxim de efort, ca să satisfacem legi mari, suprapus legilor și Constituției, aceea a continuității vieții de Stat. Continuitatea vieții de Stat nu suportă întreruperi; după cum și inima unui om nu-și poate suspenda funcționarea ei, deoarece riscă să se desființeze însuși omul. De aceea, noi nu putem admite o suspendare a vieții de Stat.

Am exercitat funcțiunea noastră, domnilor miniștri – și acest lucru este de subliniat – conform necesităților, și conformându-se acestei mari necesități de a salva continuitatea vieții de Stat, exercitând-o în așa fel, încât să nu creem noi greutăți, să evităm orice nouă suprafață de frecare, sau întinderea unei suprafețe de frecare, dacă ea există aici și colo. Și acum putem constata, încheind un bilanț, că în sarcina noastră, sub acest raport, nu se poate pune nimic.

Noi am evitat de a crea fapte care ar fi putut să împiedice soluția înțeleaptă dată de cei Trei Mari acum. Este și aceasta un rezultat al felului nostru de a exercita puterea executivă în Stat. În felul acesta, a fost posibil ca cei Trei Mari să cadă de acord la Moscova și să ne prezinte decizia pe care dv. o cunoașteți deja și pe care noi, în calitate de guvern, o înregistrăm în ședința de astăzi.

În ce mă privește, eu o înregistrez cu următorul comentariu: cei Trei Mari, care au o răspundere mare pentru restabilirea păcii generale, universale, au apreciat realitățile, așa cum ele se prezintă, au apreciat evenimentele care s-au petrecut în decursul timpului, de la data încheierii armistițiului încoace, au apreciat – de presupus și natural – și evenimentele de la 23 august încoace, care cuprind și cercetarea din partea unora din cei Trei Mari, la fața locului, cercetare realizată prin investigațiile celor trimiși, pe care am avut onoarea să-i avem în țară. Și drept rezultat, cei Trei Mari au stabilit, de comun acord, că guvernul nostru este pe linia trasată de către cei Trei Mari, începând de la Yalta și se stabilește necesitatea ca acest guvern să rămână pe loc, în structura lui inițială, structură nu modificată, ci completată, prin participarea a câte unui reprezentant al așa-numitelor partide istorice: Partidul Național-Liberal și Partidul Național-Țărănesc.

Deciziunea este clară și nu suferă comentarii, cu tendință de a interpreta. Acești doi reprezentanți ai partidelor istorice – așa s-a hotărât – trebuie să fie oameni potriviți pentru a colabora și sunt obligați să colaboreze loial cu guvernul nostru.

Trimișii celor Trei Mari, care astăzi vor sosi în Capitală între orele 7 și 7 jumătate au mandatul de a colabora la aplicarea pe teren a acestei decizii. Noi o primim, noi suntem perfect de acord cu această decizie, mai mult, ne mulțumește pe deplin, fiindcă, domnilor miniștri, s-a înlăturat tot ce s-a pus în sarcina noastră printr-o campanie intensă, bine organizată și bine susținută din partea partidelor istorice, îmbinată de reacționalism evident, campania pusă nu în slujba interesului dezvoltării liniștite a țării noastre, pentru care noi muncim, cum spuneam adineauri, ci în slujba unor interese meschine de partid, străine în tot cazul de interesele neamului nostru. S-a înlăturat prin această decizie tot ce a fost calomnie la adresa noastră; ni s-a dat pecetea caracterului democratic al guvernului nostru; ni s-a dat pecetea reprezentativă, care ni s-a discutat și ni s-a discutat așa de mult, fiindcă pornind de la Yalta, știm că cei Trei Mari au stabilit,

fără posibilitate de a face excepții, pentru toate țările, obligativitatea unor guverne reprezentative democratice, reprezentând voința populară.

Noi trebuie să fim satisfăcuți cu acest nou succes, cu care încheiem anul care pleacă acum, 1945. Ajunși la această constatare satisfăcătoare, eu din partea mea simt necesitatea de a accentua că acest succes, ca și alte succese pe care le-am înregistrat în decursul acestui an, începând de la venirea noastră la guvern, au fost posibile mulțumită faptului că poporul muncitor din uzine și de pe ogoare și intelectualitatea progresistă a acestei țări ne-a susținut fără întrerupere. Într-adevăr, nici cel mai naiv observator nu va putea nega că, fără această susținere a poporului din uzine și de pe ogoare și fără susținerea militantă a intelectualilor progresiști, noi, domnilor miniștri, în condițiunile grele în care am guvernat, nu ne-am putut menține nici 24 de ore.

În al doilea rând, datorăm acest succes și faptului că și acum ca și înainte, în momentele critice ale acțiunii noastre de guvern, noi am fost cu totul solidari. Solidaritatea noastră a făcut posibil să ne îndeplinim misiunea noastră grea și după 23 august 1945. Această solidaritate a făcut posibil ca să ne impunem în așa măsură, încât cei Trei Mari să ne dea acea pecete a democrației și a caracterului nostru reprezentativ, de care vorbeam adineauri. A fost o solidaritate din partea tuturor partidelor și a grupărilor care constituie baza noastră de guvernare, o solidaritate din partea tuturor colegilor care au colaborat la o acțiune comună.

De aceea, simt nevoia și am marea satisfacție să vă mulțumesc din nou, domnilor miniștri, pentru această necondiționată, hotărâtă și precisă solidaritate, în care cu toții ați colaborat. Prestând aceasta, dv. ați făcut un mare serviciu țării și poporului: ați făcut posibil ca noi să rămânem înainte, ferm, pe linia unei liniștite dezvoltări, pentru care activăm cu toții, pe linia pe care, mergând înainte cu fermitate, noi vom evita cu precizie orice convulsii pentru acest popor și această țară. Astfel, noi vom putea înainta cu pași repezi spre refacerea țării, spre consolidarea vieții noastre de stat și spre pacea mare, care ne așteaptă, anunțată în anul 1946.

Odată făcute aceste toate constatări, eu cred că am temeiul să declar că decizia de la Moscova nu atinge întru nimic structura noastră, rămânând fiecare dintre noi la locul său și continuând să guvernăm, așa cum am lucrat și până acum, împreună, în deplină solidaritate, completat fiind acest guvern, după aplicarea acestei decizii, cu cei doi trimiși ai partidelor istorice.

Cum însă acești noi colaboratori vor trebui să pășească pragul acestei săli cu obligațiunea de a se potrivi și de a fi loiali în colaborarea lor la lucrările guvernului, noi sperăm că după aplicarea pe teren a acestei decizii, munca noastră nu va fi împiedicată, fiindcă nu va putea fi împiedicată prin nimic.

Iată ce aveam de spus din partea mea, cu o privire înapoi spre anul ce se duce și cu o altă privire spre anul ce vine și care adaugă noi sarcini pentru noi, adăugând din partea mea dorința de a vă vedea sănătoși pe toți și urarea din toată inima pentru dv. toți, pentru un an nou fericit.

(Aplauze puternice.)

Domnul Gheorghe Tătărescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri, are cuvântul.

D. Gh. Tătărescu, vicepreședintele Consiliului: Domnule președinte și iubiți colaboratori, domnul prim-ministru avea dreptate când spunea că această conferință de la Moscova constituie în ceea ce ne privește pe noi, România, încununarea ostelnelor noastre și succesul tuturor năzuințelor noastre. Efectiv, conferința de la Moscova constituie un triumf – cuvântul nu este prea tare – al

politicii sovietice pe plan internațional și un triumf al politicii românești pe plan național.

Succesul acesta al politicii noastre românești se subdivide în succesul pe care l-am înregistrat și care de acum înainte este încorporat politicii noastre externe, că pacea noastră românească este astăzi o realitate. De unde până acum câteva luni se deschideau pentru România perspective în aparență îngrijorătoare asupra datei când această pace va fi realizată, astăzi, la acest sfârșit de an, putem să fim liniștiți: pacea românească va veni în același ceas, în aceeași clipă cu pacea tuturor celorlalte State. Și când marele prieten și susținător al politicii țării noastre, Comisarul pentru Afaceri Străine al Uniunii Sovietice, Molotov, spunea domnului prim-ministru și mie cu ocazia vizitei de la Moscova, că Rusia Sovietică va semna pacea cu Italia numai în ceasul când va la semna pacea cu România, se dovedește astăzi o realitate, fiindcă ultima conferință de la Moscova a însemnat un succes în ceea ce privește poziția noastră națională, poziția guvernului nostru.

De aici înainte, guvernul Petru Groza, guvernul dr. Petru Groza, cum îi place să-și spună, este o puternică realitate. Guvernul nostru este astăzi virtual, efectiv, recunoscut de cei Trei Mari. Ceea ce urmează de aici înainte este numai procedura de recunoaștere, pe care a explicat-o suficient președintele nostru, și asupra căreia nu mai revin. De aceea, putem privi cu satisfacție la toată truda desfășurată în acest an și putem cu fruntea sus să înregistrăm acest mare succes pentru țara noastră.

Eu, domnule prim-ministru, vă rog să-mi dați voie să stăruiesc asupra unui fapt, mai mult decât dv.: dacă acest succes a fost posibil, el a fost datorat în parte devotamentului colectiv și individual, pe care fiecare dintre noi l-a pus în slujba intereselor acestei țări și în slujba acțiunii guvernului, pe care îl prezidați. Toți câți suntem aici, mai mari sau mai mici, mai bătrâni sau mai tineri, te-am slujit cu devotament neprecupețit, într-un simțământ perfect de unire și de solidaritate.

Numai solidari și uniți, iubiți colaboratori, vom putea și de aici înainte să ne îndeplinim misiunea noastră. Misiunea aceasta nu face decât să înceapă, ea nu este terminată; și eu o văd, în ceea ce mă privește pe mine și partidul meu, în sensul că noi trebuie să precizăm alegerile și după alegeri, așa cum suntem aici, cu aceste partide componente, trebuie să prezidăm la refacerea și reconstrucția țării. Cum? Punând în practică aceleași clauze, slujindu-ne de aceleași directive și practicând efectiv aceeași politică a solidarității și a unității desăvârșite.

În ceea ce mă privește pe mine și partidul pe care îl reprezint, domnule președinte și iubiți colaboratori, țin să luați la cunoștință că și de aici înainte, cu același simțământ de solidaritate și de unire, vom presta președintelui nostru munca noastră și devotamentul nostru și, de va fi nevoie, jertfa noastră.

Să trăiești și să mergi mai departe și să ne conduci spre cele bune. (Aplauze puternice)

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri, eu, din partea mea țin să adaug un fapt, care operează mereu și un gând, care este al nostru, al tuturor: Hotărârea este a celor Trei Mari și noi cunoaștem solidaritatea dintre cei Trei Mari, în aceste momente importante pentru omenie, când ei pregătesc pacea viitoare, garantată, în primul rând, de ei, care au purtat greul acestui război. Dar, cum spun, fapt este că Uniunea Sovietică, guvernul Uniunii Sovietice, și de data aceasta a manifestat o totală încredere în noi și ne-a împărtășit din nou de aceeași prietenie, pe care noi am trăit-o în clipele noastre decisive, ceea ce ne-a dovedit încă o dată, că ne-am ales bine prietenii. Nu pot să las să trecem înainte fără să accentuez asupra acestui fapt și fără să nu transmit și din acest loc gândul nostru

sincer al tuturor de recunoștință adâncă pentru guvernul Sovietic și pentru marele și puternicul nostru vecin Uniunea Sovietică, care stă pavază alături de noi, pentru a merge înainte pe calea reconstrucției pașnice a acestei lumi și a țării noastre, cu ajutorul celor Trei Mari și în primul rând, încă o dată, al Uniunii Sovietice. (Aplauze prelungite).

Domnul ministru general Vasiliu-Rășcanu are cuvântul.

D. general C. Vasiliu-Rășcanu, ministru de război: Domnule prim-ministru, domnilor miniștri, în numele Armatei țin să exprim recunoștință guvernului și în special domnului prim-ministru, pentru tot ceea ce s-a făcut pentru Armată.

Acum, când suntem în preajma unui orizont nou, Armata este solidară cu guvernul și ea își dă seama că toate sacrificiile pe care le-a făcut pe câmpul de luptă ar fi rămas fără nici un rezultat, că toate victoriile frumoase n-ar fi avut răsunet și nici n-ar fi fost atât de mult cunoscute, dacă n-ar fi fost acest guvern, în frunte cu domnul doctor Petru Groza, care într-adevăr ar fi putut să facă simțite atât sacrificiile, cât și faptele mari. Ardealul, pentru care Armata a sângerat atât, n-ar fi fost redat niciodată patriei noastre, dacă n-ar fi fost acest guvern și în special domnul prim-ministru doctor Petru Groza, care cu toții știm cât a luptat și știm că numai grație domniei sale Ardealul ne-a fost redat imediat.

În afară de aceasta, liniștea pe care am avut-o din partea vecinilor noștri, asigurarea de la Vest, asigurarea de la Sud și toată prietenia pe care ne-o arată acești vecini este datorită, în primul rând, domnului doctor Petru Groza. De aceea, noi îi suntem adânc recunoscători. Și dacă Armata se menține astăzi în starea în care o vedem, atunci când alte armate au dispărut, acesta este numai un produs al acțiunii acestui guvern; și faptul că Uniunea Sovietică ne acordă atâta prietenie și atâta atențiune se datorește într-adevăr acestui guvern și în special domnului doctor Petru Groza.

De aceea, țin să arăt că Armata este alături de guvern și în orice ceas va face să se simtă că sprijină acest guvern și n-are alt gând decât să lupte mai departe, alături de guvern, pentru binele țării noastre.

Domnule doctor Petru Groza, vă asigur încă o dată de tot devotamentul nostru. Fiți sigur că suntem alături de dvs. Să trăiți (Aplauze puternice).

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Părintele Burducea are cuvântul.

Preot C. Burducea, ministrul cultelor: Domnule prim-ministru, am discutat acum două zile cu Patriarhul țării cele hotărâte la Moscova. A fost o deosebită bucurie pentru Patriarhul nostru, ca și pentru alți prelați cu care am luat contact și mai ales cu preoții noștri democrați, când am aflat că guvernul pe care dv. îl conduceți a fost recunoscut.

Înaltul Prea Sfințitul Patriarh, odată cu sărbătorirea a 80 ani ai săi, a amintit, în cuvântarea pe care a ținut-o despre hotărârea luată la Moscova și mi-a comunicat că ceea ce s-a făcut acolo constituie o faptă mare, mai ales că biserica din România a fost nu numai păstrată, dar chiar susținută și a câștigat mai mult teren moral și material, datorită înaltei înțelepciuni a dv. și a domnilor miniștri.

Am avut și o ședință a comitetului preoților democrați. Și acolo toți, ca și Patriarhul, și episcopii, ca și Sfântul Sinod, au hotărât susținerea guvernului pe care dv. îl prezidați, susținere pe care conducerea bisericii noastre o vede cu toată dragostea și cu toată înțelegerea, mai ales că acțiunea guvernului prezidat de dv. constituie o susținere înșși a bisericii.

De aceea, domnule prim-ministru, vă asigur, din partea Înalt Prea Sfințitului Patriarh, din partea Prea Sfințitelor cu care am luat contact zilele acestea, ca și din

partea miilor de preoți din țară, de întreaga susținere și în alegeri, ducând lupta ca și după alegeri să rămână același guvern condus de înțelepciunea dv.

Din partea Bisericii, în anul ce urmează, 1946, vă dorim sănătate deplină, bună înțelepciune, ca să puteți conduce ani mulți și fericiți țara aceasta și ca să puteți căpăta o pace onorabilă, pacea pe care poporul nostru o dorește și pentru care numai în dv. este pusă întreaga speranță.

Întru mulți ani sănătoși și de conducere (aplauze).

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnul general Dămăceanu are cuvântul.

D. general D. Dămăceanu, subsecretar de Stat la Ministerul de Război:

Domnule prim-ministru, domnilor miniștri, cu încredința dv. și a domnului ministru de război, îmi permiteți să spun cele ce urmează.

Încheierea conferinței de la Moscova constituie, după părerea mea, un eveniment important în evoluția politică a țărilor. Ea marchează un sfârșit și un început de epocă. Cred că desfășurarea viitoare a politicii guvernului se poate situa pe aceeași linie cu evenimentele importante de la 23 august 1944 și 6 martie 1945.

Apreciez că această încheiere marchează sfârșitul unei epoci de criză, care a ținut încordată atenția întregii țări. Ea marchează, în același timp, începutul unei epoci de clarificări și de , sau realizări concrete, sau frământări.

Dacă atât guvernul, cât și cei care urmează să ia o parte cât de mică la treburile publice ale țării vor înțelege importanța acestei epoci, va urma o stare de lucruri care va constitui un viitor strălucit al țării. Dacă însă, atât prin atitudinea guvernului, cât și prin atitudinea celor din afară de el, nu se va înțelege importanța acestui eveniment, apreciez că va urma o epocă de frământări.

În ce privește guvernul – și cer permisiunea dv. de a face această incursiune – urmează să îndeplinească, după părerea mea, două condiții: în primul rând, este unirea și solidaritatea tuturor membrilor acestui guvern, în așa fel încât orice intenție contrară, care ar veni din afară, să se izbească de această unitate de vederi și de acțiunea guvernului similar unei stânci de granit.

În al doilea rând, cred că și în viitor – și poate mai mult decât până acum – guvernul va putea contribui ca să deschidă în fața noastră o epocă de viitor fericit pentru țară, dacă el va trece la realizări concrete.

Aceste realizări sub un aspect general se înfățișează sub un triplu aspect: în primul rând, din punct de vedere economic situația este așa de grea, încât este neapărat trebuincios ca guvernul să vină cu măsuri care să îmbunătățească această situație, devenită de nesuportat pentru majoritatea locuitorilor acestei țări.

Dacă însă din acest punct de vedere există motive mai puternice decât buna intenție a guvernului, sunt însă celelalte două aspecte, a căror îndreptare depinde exclusiv de acest guvern, și anume aspectul ordinii și aspectul autorității.

Fără a aduce o critică, ci spunând-o cu scopul unic de a ajunge la un rezultat cât mai pozitiv, și fără a vedea în dosul celor spuse de mine sau patimă, sau ascunziș, apreciez că din acest punct de vedere trebuie să privim realitatea cu tot curajul în față și să constatăm că din acest punct de vedere există anumite lacune.

Prin măsuri de autoritate, prin măsuri de ordine, în așa fel încât hotărârea bună și gândul bun de la centru să ajungă să fie interpretat și executat ca atare până la periferie, guvernul va face o operă pozitivă, care îl va ridica în ochii țării și care nu va întâmpina nici chiar din partea celor de mai mare recredință vre obiective.

În mod concret, revenim la cadrul de specialitate. În ce privește armata de uscat, cer permisiunea domnului ministru de război de a vă asigura de același

devotament și de același concurs ca și până acum din partea acestei armate de uscat.

Odată însă cu aceste asigurări îmi iau permisiunea de a solicita toată atenția guvernului pentru starea precară materială în care se găsește această armată de uscat. Am încă în minte însă promisiunea dv., pe care ați făcut-o într-un cerc mai restrâns și anume ca atunci când se vor termina anumite măsuri, consecințe ale stărilor de lucruri de astăzi, și această situație materială a Armatei va fi îmbunătățită.

Atât am avut de spus.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri, domnul vice-președinte Tătărescu trebuie să plece la gară pentru întâmpinarea oaspeților.

Domnul Gh. Tătărescu, vice-președintele Consiliului, părăsește sala de Consiliu.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnul amiral Bărbuneanu are cuvântul.

D. amiral N. Bărbuneanu, subsecretar de stat al marinei: Domnule președinte și domnilor miniștri, marina regală, încadrată în armata de uscat, a avut de suferit după 23 august 1944 grele lovituri. Aceasta se datorește neștiinței sau nepriceperii unor șefi ai ei, care n-au știut cum să se comporte în noua situație ivită atunci.

Grație guvernului Petru Groza, instituit la 6 martie 1945, marina a putut, la stăruința lui, să obțină din partea Guvernului sovietic o parte din vase.

Încadrată în armata de uscat, marina regală a contribuit la efortul de război atât cât i-au permis mijloacele, prin dezagregarea Dunării, pentru asigurarea transporturilor pe frontul de Vest, iar acum pentru asigurarea transporturilor pentru executarea clauzelor Armistițiului.

Opera aceasta încă nu este terminată. Marina continuă să îndeplinească această grea însărcinare, pe care în primăvară trebuie s-o execute și pe țărmurile mării. Recunoștința Guvernului sovietic față de marinarii noștri, care și-au făcut datoria, a fost arătată în ziua de 4 decembrie, când un număr de ofițeri, maștri și soldați au fost decorați cu înalte ordine și medalii sovietice.

Cum am spus, retrocedarea vaselor se datorește contribuției guvernului prezidat de dv., domnule prim-ministru, și unirii și concordiei membrilor lui.

Domnule președinte, marina vă asigură și de aici înainte de tot devotamentul ei și va continua opera începută, o va desăvârși, având toată încredea că guvernul o va sprijini în viitor, așa cum a sprijinit-o până acum. (Vii aplauze)

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnul ministru Constantinescu-Iași are cuvântul.

D. prof. P. Constantinescu-Iași, ministrul propagandei: Domnule președinte și domnilor colegi, să-mi dați voie să adaug numai câteva cuvinte în numele organizației Uniunii Patriotice.

În ședința de sâmbăta trecută a Comitetului Central al acestei organizații s-a discutat și s-a apreciat acest eveniment politic foarte important din punct de vedere internațional și care ne privește așa de aproape și pe noi, Conferința de la Moscova. Ea este de o importanță deosebită, mai ales că vine după Conferința de la Londra. Noi am apreciat importanța acestei conferințe ca un moment foarte important pentru întărirea politiciei de pace, pe care a dus-o, în primul rând, marea noastră vecină Uniunea Sovietică și care a punctat încă o dată înțelegerea dintre cei Trei Mari, spulberând în felul acesta unele nădejdi ale acelor care contau pe contrariul, adică pe o neînțelegere între Aliați. Astfel, s-a definit încă o dată

politica de pace și încă un pas înainte s-a făcut pentru desăvârșirea acestei păci, pe care cu toții o așteptăm în anul care vine.

Pentru noi, Conferința de la Moscova înseamnă adâncirea politicii de temeinică democratizare a țării, pe care a dus-o guvernul de sub președinția dv., domnule prim-ministru, și de aceea noi am apreciat că, cu toate greutățile pe care le-am avut în aceste zece luni de guvernare și cu unele dificultăți pe care le-am avut în ultimele patru luni, guvernul s-a menținut pe linia fixată la 1 martie și a respectat angajamentele și și-a îndeplinit sarcinile, pe care le-a preluat, atunci când a venit la putere.

Se poate spune pe scurt că această politică de pace și această acțiune pentru apărarea intereselor întregului popor român se datorește, sumar vorbind, la trei factori.

În primul rând, guvernul nostru s-a bucurat continuu de încrederea poporului. Apoi, el s-a bucurat de încrederea Uniunii Sovietice, care ne-a dat tot timpul un necondiționat ajutor și sprijin. În al treilea rând, toate greutățile din calea noastră au fost depășite prin ceea ce dv., domnule președinte, de la început atât de clar ați precizat ca principiu de bază: solidaritatea fără nici un pic de abatere, care unește pe membrii acestui guvern de largă concentrare democratică. Poate că această solidaritate este gajul cel mai scump al trecutului și nădăjduiesc garanția viitorului guvernului nostru, chiar sub această nouă formă de care ne apropiem, prin hotărârea de la Moscova.

În numele Uniunii Patriotice, organizație cu un trecut scurt ca durată, dar intens ca activitate, organizație care astăzi este în curs de transformare într-un partid politic, ca toate celelalte organizații care compun guvernul nostru, eu vă prezint, domnule președinte, aici sentimentele de recunoștință pentru tot ce guvernul a făcut în apărarea intereselor poporului nostru, pentru consolidarea lui înăuntru și mai ales în afară, așa cum Conferința de la Moscova a desăvârșit.

În același timp, mulțumindu-vă pentru înțelepciunea cu care ați condus barca aceasta pe valuri destul de furtunoase, noi vă asigurăm de tot sprijinul tuturor luptătorilor din această organizație, al categoriilor sociale care au expresia lor politică în această organizație și vă urăm ca în anul ce vine, cu deplină sănătate, cu aceeași înțelepciune și aceeași bărbăție, să duceți mai departe această acțiune, sub orice formă va primi guvernul, după hotărârea luată la Moscova, pentru desăvârșirea și apărarea intereselor dinăuntru și din afară ale acestui popor (Aplauze puternice).

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnul ministru Potop are cuvântul.

D. Aurel Potop, subsecretar de Stat la Ministerul Educației Naționale: Domnule președinte și domnilor miniștri, necontestat că prin Conferința de la Moscova noi am învins. Am învins întâi pentru că ne-a susținut Rusia Sovietică, am învins în al doilea rând, pentru că ne-a susținut poporul și în special poporul de la orașe; în al treilea rând, am învins, pentru că am fost uniți.

Nu însemnează însă că, după această victorie a noastră fascismul și reacțiunea au fost învinse. Cei care au dus o altă politică decât noi, care au crezut în dezbinări, care au crezut că Marile Puteri se vor înșfăca din nou într-un război oribil au pierdut partida și vor veni acum printre noi, cu doi reprezentanți. M-ar bucura ca acești doi reprezentanți să fie convinși pentru politica de colaborare și înțelegere cu celelalte neamuri. În fond însă, regimul politic din țara noastră nu va fi definitivat decât prin alegeri și acesta este punctul asupra căruia toate forțele

politice trebuie să fie atente. În fața acestor alegeri, este necontestat că trebuie să fim uniți; este tot ceea ce putem face noi în primul rând.

Dar această unire – și aici mă apropiu de ceea ce a spus domnul Dămăceanu – n-ar trebui să fie privită fără a face nimic; numai pentru a păstra unirea între unii și alții. Noi avem nevoie de satisfacut la țară, iar în alegeri, țărănimea contează enorm. Noi am sondat corpul electoral și am câștigat două alegeri comunale la Corabia și la Băilești, pe care domnii care vin acum alături de noi le-au interpretat în presa străină ca aparținând Partidului Țărănesc-Manist. Ele sunt însă în realitate victorii câștigate de noi, național-țărăniștii veniți la colaborare cu guvernul.

Aceasta a fost însă pentru noi ocazia să constatăm cât de puțin am făcut pentru țărănime. Este suficient să menționăm greutățile financiare, care apasă asupra ei, sarcinile Armistițiului, care apasă numai asupra ei, produsele industriale care i se vând la prețul de speulă, bumbacul care din opt milioane de kilograme adus până astăzi, a ajuns la ea numai 1 300 000 kg. Acolo jos nu este mulțumire, acolo jos trebuie să facem ca lumea să fie mulțumită.

De aceea, eu și cu partidul nostru dorim o colaborare sinceră, dar o colaborare rodnică, ca să satisfacem masa muncitoare a acestei țări și să putem porni la alegeri cu încredere și cu credința că țara ne va da satisfacție pentru munca pe care o depunem în folosul ei (Aplauze puternice).

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnul Ralea are cuvântul.

D. M. Ralea, ministrul artelor: Domnule președinte al Consiliului, a vă aduce dovezi de devotament în numele organizației Frontului Plugarilor, al cărui președinte sunteți, ar însemna să fac aici o tautologie și să intru în arătarea unor sentimente de domeniul evidenței. Nu pot însă să nu vă amintesc, în mod egoist, că faceți parte din organizația noastră și în al doilea rând nu pot să nu subliniez semnificația conferinței de la Moscova.

Conferința de la Moscova este, fără îndoială, sancțiunea reușitei unei politici, sancțiune care vine pentru două aspecte ale acestei politici; pentru conținutul ei și pentru fermitatea cu care a fost afirmată.

Conținutul ei înseamnă credința fermă de a merge alături de o anumită politică externă. Nu s-a spus din rândurile adversarilor noștri care câștigaseră o parte din opinia publică a intelectualilor și a micii burghezii, că o politică alături de unele din Statele celor trei aliați este o politică sortită nereușitei și falimentului. Astăzi, cei doi aliați vin să recunoască guvernul Groza; fiindcă în fond ceea ce s-a întâmplat la Moscova este recunoașterea integrală a guvernului Groza, căruia i se adaugă mici modalități de funcționare mai departe.

Dar, în al doilea rând, este reușita unei fermități cu care s-a mențirut o politică. Am trecut prin asemenea situații paradoxale, de la 23 august, prin asemenea situații de dificultăți naționale și internaționale, prin atâtea piedici, prin atâtea subtilități pentru a face față la fel de fel de dificultăți, încât credința noastră fermă și în special exemplul de fermitate pe care l-ați dat a putut să provoace rezultatul conferinței de la Moscova. Fiindcă dacă noi am fi dat dovada celei mai mici slăbiciuni, ar fi fost greu chiar pentru prietenii noștri să obțină rezultatele de astăzi ale conferinței de la Moscova.

Astăzi ne găsim deci recompensați pentru reușita unei politici. Dar orice reușită, domnule prim-ministru și domnilor colegi, implică o nouă responsabilitate și un sentiment de îngrijorare pentru viitor. Fiindcă dacă greșelile pe care le-am făcut până acum puteau fi azvârlite de pretextul unor concursuri care ne lipseau, unor colaborări care nu ne erau oferite, de astăzi înainte vom avea condiții pentru această colaborare, și dacă nu vom putea invoca pretextele pe care le-am putut

invoca până acum. Deci obligațiile sunt mai mari de astăzi înainte și succesul obținut implică o gravă responsabilitate pentru noi.

Avem conștiința acestei responsabilități și în ce ne privește vom face ce putem ca să conlucrăm alături de dv. Credem însă că cu toate colaborările care se vor adăugate și cu toate concursurile care vor trebui implicit să ne fie acordate, trebuie să trecem la o politică adâncă de realizări de structură chiar, dacă este nevoie, fără a ne intimida de ceea ce ar putea să pară impopular pentru moment, luând asupra noastră riscul pe care l-am luat și în trecut, cu convingerea că dacă în împrejurări așa de grele am reușit, acum, când avem experiență, vom reuși și mai bine.

Vă urăm, domnule prim-ministru, din tot sufletul, aceeași reușită și în ce ne privește vă acordăm tot concursul și tot devotamentul (Aplauze puternice).

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Are cuvântul domnul ministru Zăroni.

D. Romulus Zăroni, ministrul agriculturii și domeniilor: Domnule prim-ministru, domnilor miniștri, pentru că domnul ministru Ralea s-a preocupat de idei mai înalte, nu a menționat un lucru, așa încât în acest moment mă simt îndatorat să spun că plugăria din România are o oarecare satisfacție de pe urma activității guvernului nostru în frunte cu președintele nostru, domnul doctor Petru Groza.

Noi nu putem trece cu vederea marele eveniment care a avut loc acum, când numai prin concursul acestui guvern și numai prin concursul șefului nostru, plugăria din România a putut, pe lângă mari realizări politice, pe lângă mari dezvoltări în domeniul politic, să-și împlinească visul de veacuri, marele deziderat: reforma agrară.

Nu mai sub conducerea acestui guvern, plugăria a putut, atât din punct de vedere social, cât și din punct de vedere politic, să se ridice la o treaptă egală cu celelalte clase producătoare și cu clasa intelectuală a acestei țări. În trecut, plugăria aceasta era un fel de cenușotcă, la care se uita toată lumea ca la un lucru fără valoare. Astăzi, această plugărie are satisfacția de a fi cunoscută și în țară și în străinătate și ca un factor de producție și ca un factor politic. Și aceasta datorită numai unui guvern care a înțeles să lucreze, care a înțeles să muncească, care a înțeles să promoveze interesele plugărimii în România.

La sfârșitul unui an de luptă, plugăria țării are satisfacția deosebită că guvernul său, care i-a adus atâtea binefaceri, este recunoscut și de către marii noștri aliați. Plugăria dorește acestui guvern să fie cât de lung și de strălucit, așa cum a fost și trecutul lui de zece luni. De aceea, domnule prim-ministru, plugăria țării, care a făcut până acum multe sacrificii, în nădejdea că în viitor va avea și ea satisfacția dorită și că atenția guvernului va fi îndreptată asupra ei, vă dorește mulți ani și o guvernare bună și folosirea pentru țară și pentru popor (Aplauze).

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Are cuvântul domnul general Emanoil Ionescu.

D. general Emanoil Ionescu, subsecretar de stat pentru aviație: Domnule prim-ministru, domnilor miniștri, în numele celei de a treia ramuri a Armatei, pe care o conduce domnul ministru de război – și cu îngăduința d-sale – țin să vă asigur că așa după cum premergătorii ei au știut, în efortul de război, să-și dea valoroasa lor contribuție, ca să câștige victoria, va ști să-și facă datoria, să depună tot efortul, în opera de pace, pentru reconstrucția țării.

În numele personalului aeronautic vă asigur, domnule prim-ministru, de tot devotamentul și de tot sprijinul său și în numele aviației vă fac cele mai frumoase

urări de muncă și prosperitate pentru dv. personal și pentru toți domnii membri ai guvernului, pentru opera de refacere și de fericire a țării (Aplauze).

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Are cuvântul domnul ministru Lotar Rădăceanu.

D. Lotar Rădăceanu, ministrul muncii: Domnule prim-ministru, domnilor miniștri, aplauzele care au acoperit expunerea domnului prim-ministru, la care ne-am asociat și noi din toată inima, dovedesc care este atitudinea noastră și care sunt sentimentele noastre. De altfel, în această privință, noi, reprezentanții Partidului Social-Democrat, suntem pe aceeași linie pe care am mers de la 6 martie încoace, contribuind din toate puterile la opera acestui guvern, la unitatea lui și la succesele lui, atât cât le-a putut înfăptui.

Fără îndoială că între noi sunt probleme, sunt revendicări de rezolvat. Dar țin să exprim aici convingerea noastră că în rezolvarea problemelor puse de hotărârile de la Moscova, guvernul trebuie să fie un bloc unitar și solidar și cum n-a fost nici un fel de fisură în trecut, cu atât mai puțin trebuie să fie astăzi și desigur că nu va fi.

Profit de această ocazie, domnule prim-ministru, pentru a vă exprima nu numai urări de sănătate și de muncă rodnică pentru anul viitor, dar toată simpatia noastră, toată recunoștința noastră pentru tactul, priceperea și îndemânarea cu care ați știut să prezidați acest guvern și treceți momentele grele, fiind secundat de solidaritatea noastră a tuturor (Aplauze puternice).

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnul ministru Gheorghiu-Dej are cuvântul.

D. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: Domnule președinte și domnilor colegi, în sfârșit, după zece luni de guvernare, suntem puși astăzi în fața unei hotărâri luate de marele Consiliu politic al miniștrilor de externe la Moscova. Așa cum domnul președinte al Consiliului sublinia importanța acestei conferințe, țin să subliniez și eu, în numele Partidului Comunist, că hotărârea de la Moscova cu privire la țara noastră trebuie privită cu satisfacție.

Ceea ce se urmărea de către cercurile răuvoitoare viitorului patriei noastre a suferit, prin hotărârile luate la Moscova de reprezentanții celor Trei Mari, un eșec lamentabil. Prin acordul, pe care, fără îndoială, va trebui să-l aplicăm în practică zilele ce urmează, noi vom consfinți politica dusă de guvernul Groza de la 6 martie și până astăzi.

Guvernul Groza nu devine astăzi o realitate; el a devenit o realitate încă din ziua de 6 martie, pentru că, ieșit din voința populară, sprijinit pe încrederea populară, a reușit să rezolve o serie de probleme mari și importante, care i-au consolidat poziția și care l-au impus și în afara țării noastre. Ceea ce este demn de subliniat, domnilor miniștri, în aceste momente solemne, este după mine solidaritatea care a existat între diversele grupări politice care alcătuiesc guvernul Petre Groza; abstracție făcând de anumite divergențe, care în mod firesc s-au manifestat în decursul activității generale a guvernului, unitatea de acțiune a fost deplină și a trecut câteva examene serioase: primul examen atunci când Maestății Sale Regelui i s-a dat sfatul cunoscut și alte încercări menite să submineze unitatea de acțiune și de colaborare a guvernului.

Prin lărgirea bazei guvernamentale, conform hotărârii luate la Moscova...

D. Lotar Rădăceanu, ministrul muncii: Foarte relativă lărgire.

D. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: Eu înțeleg lărgirea nu numai în sensul cuprinderii în cadrul actualei echipe guvernamentale a celor doi

membri ai partidelor istorice, dar mă gândesc și la ce reprezintă acești doi membri ai acestor partide și la activitatea lor viitoare.

Această hotărâre reprezintă recunoașterea de fapt a guvernului de către Marile Națiuni Unite. Această recunoaștere este un succes incontestabil al politicii internaționale a Uniunii Sovietice, prietena noastră, cu care noi avem relațiuni diplomatice și economice și este fără îndoială un succes al politicii guvernului Petru Groza. Acest succes constă tocmai în colaborarea strânsă între toate grupările care alcătuiesc acest guvern.

Prin introducerea acestor două elemente aparținând partidelor istorice, nu se schimbă mult raportul de forțe în interiorul guvernului. În afară de aceasta, judecând după spiritul acordului stabilit la Moscova, cei doi reprezentanți ai partidelor istorice trebuie să colaboreze loial și să sprijine opera de guvernare. Aceasta este o condițiune prealabilă pusă de către cei Trei Mari.

Mai este însă un fapt foarte important și care a fost subliniat de altfel și în presă: aplicarea în practică a hotărârilor luate la Moscova trebuie să fie realizată în convorbiri sau de comun acord cu Maiestatea Sa Regele și cu membri guvernului.

D. Lotar Rădăceanu, ministrul muncii: Nu cu membri guvernului, cu guvernul întreg.

D. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: Da, desigur.

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Aplicarea pe teren a hotărârii de la Moscova se face în urma conversațiilor dintre delegații celor Trei Mari și guvern, iar Maiestateii Sale Regelui i se va da răspunsul la întrebarea pusă după 23 august.

D. Gh. Gheorghiu-Dej, ministrul comunicațiilor: Da, așa cum glăsuiește comunicatul.

Acesta este, fără îndoială, un mare succes al nostru. De unde mai înainte se spera în demiterea guvernului Groza și în schimbări radicale din punct de vedere politic, astăzi partidele istorice vor trebui să recunoască că au suferit o înfrângere serioasă și această înfrângere a fost datorată tocmai politicii lor, de care ne-am ocupat în atâtea rânduri.

Să sperăm, domnilor miniștri, că vom putea nu numai să menținem unitatea de acțiune a guvernului, dar să atragem și colaborarea celor doi reprezentanți ai partidelor istorice. Pentru aceasta, trebuie, fără îndoială, lupta și în primul rând trebuie păstrată coeziunea între factorii care au dus greul guvernării de la 6 martie și până astăzi.

Avem multe probleme de rezolvat. Parte din ele au fost schițate sumar de domnul ministru Dămăceanu. Preocuparea problemelor economice nu frământă guvernul nostru numai de astăzi, ci din primele zile ale venirii lui la putere. În acest domeniu va trebui să găsim mijloacele capabile să aducă o îmbunătățire relativă măcar a situației materiale a maselor, la care noi mâine sau poimâine va trebui să apelăm, când vom face alegerile. Va trebui, cu alte cuvinte, să creem baza materială a alegerilor de mâine, nu prin formule demagogice, ci pe baza unui program legat de realități, de situația specială care s-a creat țării noastre.

Partidul Comunist înțelege să păstreze angajamentele luate la 6 martie, de a da tot sprijinul său guvernului Petru Groza; socotește, de asemenea, necesar să continue a combate cu aceeași energie orișice încercare de subminare a unității guvernamentale; să lupte mai hotărât împotriva celor care încearcă să sape poziția câștigată de guvernul Groza în cele aproape zece luni de guvernare în domeniul economic; înțelege, de asemenea, să păstreze un atașament deosebit domnului prim-ministru, care se bucură de încrederea Partidului Comunist, așa după cum

sunt bucuroși să constat că se bucură de încrederea reprezentanților tuturor grupărilor politice, care alcătuiesc actualul guvern.

Urez succes în muncă tuturor domnilor miniștri pentru anul nou în care vom intra; urez succes în activitatea domnului prim-ministru, care a dovedit în tot decursul guvernării acea imparțialitate, acel arbitraj și acel element de raliere a tuturor factorilor de colaborare, de care cu toții ne-am convins. Vă urez succes în munca dv. viitoare și urez la urma urmei succes tuturor organizațiilor politice sincere democratice în activitatea lor de cuprindere a tuturor păturilor sociale producătoare de la orașe și de la sate în cadrul lor.

(Aplauze puterice)

D. dr. P. Groza, președintele Consiliului: Domnilor miniștri, ordinea de zi fiind epuizată, vă rog să-mi dați voie să închid ședința de astăzi, repetând pentru dv. toți cele mai bune urări ale mele pentru anul ce vine (Aplauze prelungite).

Arhivele Statului București, Arhiva C.C. al P.C.R., fond nr. 103, dosar 384/1945, f. 228-255.

113

<1945>. Memoriu intitulat „Convențiunea de Armistițiu și situația românilor din Basarabia”, alcătuit în urma hotărârii U.R.S.S.-ului ca românii basarabeni să fie socotiți „cetățeri sovietici”.

Spre a se putea fixa principiile de aplicat în drept, se impune și este absolut necesar a se restabili unele constatări în fapt și unele precizuni în drept anterioare semnării Convențiunii de Armistițiu din 12 septembrie 1944.

Prin actul Unirii din 27 martie 1918 și tratatele de pace de aprobare a lui, Basarabia a fost anexată la Statul Român.

Situațiunea locuitorilor din Basarabia prima dată a fost legiferată prin Legea din 1924, privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române.

Această Lege prin art. 56 a acordat cetățenia română de drept tuturor locuitorilor Basarabiei, care au avut domiciliu pe teritoriul ei la data de 27 martie 1918, cum și celor, care, deși nu au locuit la acea dată în Basarabii, erau născuți în Basarabia.

Aceeași Lege *prin art. 47* prevede dreptul de renunțare la beneficiile acelei Legi, la cetățenia română deci, recte *dreptul de opțiune pentru orice altă cetățenie*.

Din textele și spiritul Legii rezultă cert și neîndoios, că dacă pentru dobândirea cetățeniei române, legiuitorul a fixat unele condițiuni de fond și termene fatale, apoi pentru opțiune Legea nu fixează nici o condițiune și nici un termen.

De unde rezultă că *Legea română nu numai că nu a forțat pe nimeni să se înscrie în listele de cetățeni români*, ci, dimpotrivă, prin condițiile fixate a îngreunat într-o măsură oarecare înscrierea; *în schimb, a lăsat absolută libertatea tuturor să opteze pentru orice altă cetățenie*.

Cum însă și după închiderea înscrierilor și definitivarea listelor au rămas totuși mulți cetățeni, care din neglijență și alte cauze au rămas în afară de liste, cerând totuși recunoașterea cetățeniei române pe calea naturalizării, Statul Român a venit în anul 1939 cu o nouă lege, care a prelungit termenul de înscriere până la 1 februarie 1940, *în aceleași condițiuni*.

În sfârșit, după reocuparea Basarabiei de România în anul 1941, Statul Român a venit cu o nouă și ultimă Lege din 3 septembrie 1941, care a redat cetățenia tuturor basarabenilor, ce au avut-o până la 28 iunie 1940, asemenea în vechile condițiuni.

Astfel a fost reglementată situațiunea basarabenilor sub stăpânirea Statului Român.

Cum a fost reglementată situațiunea basarabenilor sub stăpânirea și guvernarea Statului Sovietic?

Din păcate, nici convențiunea de cedare a Basarabiei din 1940 și nici condițiunile de armistițiu din 1944 nu reglementează prin texte exprese și precise situațiua locuitorilor basarabeni.

Și nici vreo lege sau dispozițiune de altă natură a Statului Sovietic nu s-a ocupat de această problemă în toată perioada de ocupațiune.

Este absolut cert, că nici o măsură legală sau de ordin administrativ interior nu a fost comunicată sau publicată, spre a fi adusă la cunoștiința celor interesați.

Cu toate acestea, în fapt totuși, Statul Sovietic a aprobat multe mii de repatrieri ale basarabenilor în România (ultimul transport a plecat în luna iunie 1941).

Și încă și mai multe mii de cereri au rămas nerezolvate din cauza războiului declarat la 22 iunie 1941.

De unde rezultă două lucruri:

1. Că statul Sovietic a admis *de fapt* dreptul de opțiune a basarabenilor pentru Statul Român, cum și

2. Că, dacă nu ar fi izbucnit războiul neașteptat în iunie 1941, încă și mai multe mii de repatrieri ar fi plecat în România cu încuviințarea Statului Sovietic. *Războiul doar a întrerupt exercitarea dreptului de opțiune admis și recunoscut.*

Aceasta este situațiunea în fapt absolut autentică.

Acum vom analiza, cum este reglementată problema cetățeniei în legislațiua internă sovietică.

Legea în vigoare și în anul 1940 și în prezent în U.R.S.S., care reglementează instituțiua cetățeniei, este Legea cetățeniei din 19 august 1938. Această lege spune:

1. *Că sunt cetățeni sovietici toți acei ce au fost supuși ai vechiului Imperiu rus și care după revoluție nu au pierdut cetățenia sovietică;*

2. *Cum și toți acei ce au dobândit cetățenia sovietică în ordinea stabilită și care este Deciziua Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S.*

Aceeași lege mai spune că pierderea cetățeniei se hotărăște numai de Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S.-ului.

Această Lege, fiind o lege internă a Statului Sovietic, se referă evident numai la cetățenii sovietici deveniți ca atare prin efectul legilor ordinare sovietice (Legea din 1938), ci nu și la acei ce se încadrează în Statul Sovietic prin anexiune sau tratate internaționale. Pentru aceștia ar fi trebuit o lege specială, cum a fost la noi Legea din 1924.

Din cele de mai sus rezultând că legile interne naționale nu se ocupă de asemenea probleme, iar convențiile din 1940 și 1944 între U.R.S.S. și România nu precizează prin expresie situațiua locuitorilor basarabeni, rămâne a se vedea cum se reglementează asemenea probleme de doctrină și tratatele internaționale.

În doctrina dreptului internațional există o maximă, izvorâtă din zeci de tratate de pace și anume că *suveranitatea Statului anexat se extinde nu numai asupra teritoriului anexat ci și asupra locuitorilor acelu teritoriu, care îl locuiesc în momentul anexiunii lui.*

Această suveranitate însă nu se extinde asupra cetățenilor care încă înainte de anexiune au părăsit cetățenia (statului cedent), sau schimbând domiciliu au refuzat să mai aparțină teritoriului (anexat).

De unde rezultă că suveranitatea Statului anexant privește numai pe foștii supuși ai Statului cedent și care în momentul anexiunii au *domiciliat pe teritoriul anexat*. Momentul hotărâtor este acela, când anexiunea se produce. Ca atare, cei ce au părăsit acest teritoriu scapă de suveranitatea Statului anexat.

Același principiu, tot astfel definit îl găsim susținut de prof. Fochill 1,427, în tratatele de Losanne, art. 30, Tratatul din Craiova 1940 etc.

Deci, prima condițiune bine definită este *legătură actuală și efectivă a cetățenilor cu teritoriul cedat, adică domicilierea lui efectivă și stabilă pe teritoriul cedat în momentul anexiunii*.

Dar nici acest drept al Statului anexant nu este absolut: doctrina și tratatele internaționale i-au adus un corectiv, anume: *opțiunea*, instituție juridică devenită clasică prin aplicațiunea ei constantă și continuă în decursul secolului XIX.

Astfel sunt tratatele: Pacea din Paris din 30 mai 1814, prin care s-a acordat un termen de 6 ani, pentru lichidarea proprietăților și repatriere în altă țară; Pacea din Paris la 20 noiembrie 1915 reproduce aceeași regulă la art. 7; Pacea dintre Franța și Sardinia din 24 martie 1860, art. 6; Pacea de la Viena din 30 octombrie 1864, art. 19; Pacea de la Frankfurt din 10 mai 1871, art. 2.

Principiul opțiunii în cazuri de anexiuni de teritorii a fost recunoscut și respectat și de vechiul Imperiu rus. Ne vom referi numai la cele două tratate, care privesc chiar Basarabia, anume: *Tratatul din 16 mai 1812 de la București*, prin care Basarabia a fost anexată la Statul rus și *prin care locuitorilor Basarabiei li s-a acordat pentru opțiune un termen de 18 luni*; *Tratatele din San Stefano din 3 martie 1878 și Tratatul din Constantinopol din 8 februarie 1879*, privitor la cedarea județelor din sudul Basarabiei, *asemenea au acordat locuitorilor libertatea de a părăsi teritoriile cedate și să vândă proprietățile lor imobiliare*.

Mai mult, și Statul Sovietic a recunoscut principiul opțiunii prin mai multe tratate de pace. Astfel sunt: *Tratatul sovieto-turc din 1921*, prin care s-a acordat libertatea de repatriere a optanților. *Tratatul sovieto-leton din 1921*, prin care optanții puteau rămâne pe vechiul teritoriu, însă obligați să-l părăsească la primul ordin al Guvernului; *Tratatul sovieto-estonian din 1921*, prin care optanții au fost obligați să evacueze teritoriile cedate și, în sfârșit, *Tratatul Republicilor Sovietice ucrainiene și bielorusse cu Statul polon actual din 1944*, prin care asemenea s-au fixat anumite principii privind problema optanților (repatrierilor).

Nota: Comunicat la radio.

Iar tratatele din 1921 citate din „Enciclopedia sovietică“, ed. 1938, vol. 7, pag. 750.

În cazul Basarabiei, de data aceasta, prin cele 2 convențiuni din 1940 și 1941 problema opțiunilor nu a fost determinată în forma expresă, totuși *Statul Sovietic*, consecvent tradițiilor rusești, a recunoscut și *a aplicat acest principiu în anii 1940/1941, căci a aprobat multe mii de repatrieri ale basarabenilor din Basarabia în România*.

De altfel, deși opțiunea nu se prevede prin texte exprese, totuși admisibilitatea ei rezultă din textul art. 5 din Armistițiul din 1944.

Textul art. 5 este: „Guvernul Român și Înalțul Comandament al României vor preda imediat pentru înapoiere în țara lor, pe toți prizonierii de război sovietici și aliați, precum și pe toți cetățenii internați și pe cei aduși cu sila în România“.

Din textul art. 5 rezultă neîndoios obligativitatea înapoierii numai pentru *trei categorii de cetățeni, aduși pe teritoriul României, fără voia lor, ci prin efectul războiului.*

Deci toți ceilalți, ce se află pe teritoriul României, fără să fie siliți, de bună voie, manifestându-și în felul acesta dreptul de opțiune pentru cetățenia Statului Român, nu pot fi obligați a se înapoia în Basarabia cedată.

De altfel, am demonstrat mai sus, *că suveranitatea Statului anexant, în tradiția raporturilor internaționale nici nu se extinde asupra locuitorilor, pe care anexiunea nu-i mai găsește pe teritoriul anexat.*

O asemenea interpretare a convențiunii din 1944 se impune și rezultă tocmai din faptul că părțile semnatare au înțeles să limiteze obligativitatea înapoierilor numai la cele 3 categorii de cetățeni. Ceilalți sunt liberi să hotărască ei înșiși soarta lor, ceea ce este dreptul de opțiune.

În altă ordine de idei, se mai susține că obligativitatea basarabenilor ar rezulta din textul art. 4 din convențiune, anume, se zice, că prin art. 4 *restabilindu-se frontierele din 1940, implicit se restabilește „statu quo ante“,* adică se restabilește situațiunea basarabenilor din 1940, rămânând ocupațiunea română din 1941–1944 inexistentă, iar *locuitorii Basarabiei revenind automat la cetățenia sovietică din 1940.*

O asemenea interpretare nu poate sta în picioare pentru următoarele considerațiuni:

a) Art. 4 din convențiune nu se preocupă *decât de problema teritoriului,* după cum rezultă textul din cuprinsul lui; de altfel, în această ipostază el se bate cap în cap cu art. 5, *care tratează problema populației,* căci dacă interpretarea art. 4 este aceea ce i se încearcă a se da, apoi art. 5 este inutil. Art. 4 în această ipoteză reprezintă regulă generală, cuprinzând pe toți locuitorii Basarabiei, astfel că excepțiile de la art. 5 rămân fără nici un sens.

b) Dar chiar în ipoteza susținută pe teza sovietică, încă cetățenii basarabeni, plecați din Basarabia, nu pot fi înapoiați căci ei *nu au făcut altceva, decât să-și exercite dreptul de opțiune pentru cetățenia română, drept pe care nu l-au pierdut;* exercitrea lui doar a fost numai întreruptă prin războiul izbucnit. Și cum în prezent *războiul între U.R.S.S. și România a încetat, dreptul de opțiune renaște de drept automat, la fel, după cum și cetățenia sovietică a revenit de drept locuitorilor din Basarabia* (după cum se susține teza sovietică).

Se mai susține, că *mulți* din locuitorii Basarabiei sub ocupațiunea sovietică din 1940/1941 *au obținut pașapoarte sovietice,* deci au optat atunci pentru cetățenia sovietică.

Mai întâi trebuie făcută o remarcă nu „mulți“ ci „toți“ *locuitorii Basarabiei au primit asemenea pașapoarte și totuși aceasta nu schimbă întru nimic situațiunea; și aceasta pentru mai multe motive:*

a) Este adevărat, că conform Legii pașapoartelor sovietice din 27 decembrie 1932, toți cetățenii sovietici sunt obligați a avea pașapoarte, cu excepția sătenilor, pentru care existau altfel de legitimații.

Străinii nu puteau avea pașapoarte, ci autorizații speciale.

Până în luna noiembrie 1940, toți basarabeni locuitori ai Basarabiei nu aveau nici un fel de legitimații sovietice. În luna noiembrie 1940, toți au fost chemați prin comunicate publicate *la circumscriptiile polițienesti pentru a-și primi pașapoartele*.

Și cum asupra dreptului de opțiune sau repatrierii nu s-a dat nici un fel de comunicat, după cum am spus și mai sus, pe o parte, iar pe de altă parte, pentru diferite necesități, ca cartele, înscriere la Birourile de populație etc. lumea avea nevoie de acte de identitate, a fost necesar și se explică de ce toți locuitorii basarabeni sub stăpânirea rusă din 1940/19041 au primit pașapoarte sovietice.

Și că eliberarea pașapoartelor sovietice atunci nu avea caracterul și consecințele ce se atribuie astăzi acestei operațiuni, rezultă din faptul că Statul Sovietic a aprobat mii de repatrieri și după eliberarea pașapoartelor; s-au repatriat mulți basarabeni, care nu numai au primit pașapoarte rusești, ci până în ziua repatrierii au ocupat diferitele posturi și funcțiuni publice în administrațiunea sovietică.

Nu se poate concepe o aprobare de repatriere a cetățenilor Statului sovietic. Prin însăși aprobarea repatrierii se recunoaște implicit calitatea de străin celui în cauză.

De aceea, s-a întâmplat lucru curios la prima vedere în Basarabia ocupată atunci: cei ce au reușit să se repatrieze înainte de a se începe operațiunile de „pașaportizare“ au plecat fără să fi posedat asemenea acte de identitate, iar cei ce au obținut aprobarea repatrierii după primirea pașapoartelor au plecat în România, ca români, cu toate că au obținut și folosit înainte de ziua plecării pașapoartele rusești.

Însăși doctrina sovietică identifică instituția „opțiunii“ astfel: „Opțiunea este alegerea cetățeniei, care, de obicei, este rezervată populației teritoriului, ce trece de la un Stat la altul“.

„Optanții sunt acei care aleg una sau alta din cetățenii“.

(Citat din „Enciclopedia sovietică“, vol. 7, pag. 750).

Cum se poate susține ideea opțiunii pentru cetățenia sovietică, rezultând prin primirea pașaportului, când locuitorii Basarabiei nu au avut *alegerea acordată*.

În altă ordine de idei, dacă se poate admite această teză, apoi ea ne servește și pe noi: *în anul 1941, după reocuparea Basarabiei de România, aceiași locuitori ai Basarabiei au cerut și au primit buletinele de populație și certificatele de naționalitate românești* (având de data aceasta libertatea opțiunii pentru orice altă cetățenie).

Toți aceștia ca atare au devenit din nou cetățeni români.

Din cele de mai sus rezultă:

- 1) În spiritul art. 5 din Convențiunea din 1944, obligativitatea înapoierii în Basarabia nu se extinde, decât asupra celor 3 categorii de cetățeni, acolo prevăzuți;
- 2) Suveranitatea Statului anexant nu se extinde, decât asupra locuitorilor, ce se află cu domiciliile reale și efective pe teritoriul cedat;
- 3) Populației, ce se găsește în momentul anexiunii pe teritoriul cedat, trebuie să i se acorde un termen pentru opțiune, termen care în prezent nu a fost limitat.

În altă ordine de idei și făcând abstracție de cele susținute mai sus se mai pune o problemă de ordin principial, anume, dacă nu cumva soluționarea problemei revenirii basarabenilor în Basarabia este prematură.

În adevăr ceea ce a intervenit și s-a semnat la 12 septembrie 1944 între U.R.S.S. și România nu este un tratat de pace definitiv ci un armistițiu, adică o convenție provizorie, care face să înceteze războiul între beligeranți și se fixează unele clauze de conviețuire provizorie, până la încheierea păcii definitive.

În limbajul juridic francez „armistice“ este o suspendare sau întrerupere a ostilităților... până la pace.

Armistițiu este actul ce precedează tratatul de pace, sau „pacea preliminară“, cum sunt botezate asemenea convențiuni în doctrina dreptului internațional, cum sunt: Tratatul preliminar de la Versailles din 26 februarie 1871, după care a urmat Tratatul de pace de la Frankfurt din 10 mai 1871; Tratatul preliminar greco-turc din 18 septembrie 1897, după care a urmat Tratatul definitiv de pace din 14 decembrie 1897.

Asemenea tratate preliminare de pace a încheiat și U.R.S.S., astfel tratatul preliminar și armistițiu între U.R.S.S. și R.S.S.U., pe de o parte, și Polonia, de altă parte, încheiate, la Riga, la 12 octombrie 1920.

Și cum Convențiunile de Armistițiu nu fixează decât condițiuni provizorii de înțelegere până la pacea definitivă, este natural ca ele să nu poată dispune asupra problemelor ce depășesc ideea de provizorat, ca spațiu de timp.

Ori soarta populației unui teritoriu cedat, având indubitabil un pronunțat caracter de permanență, nu poate face obiectul unor convențiuni preliminare păcii și provizorii ca atare.

Și numai astfel se explică de ce condițiunile de armistițiu din 12 septembrie 1944 nu prevăd nici o dispoziție privitoare la soarta populației Basarabiei cedate.

Este deci logic și normal, ca această problemă, de soluționarea căreia depinde soarta a câtorva sute de mii de români, să aștepte soluționarea la „masa verde“, ce va urma ca încheiere definitivă a acestui război.

Arhivele Statului București, fond I. Pelivan, dosar IV/526, 1944, f. 1-10.

114

<1945>. Memoriul unui grup de cetățeni români originari din Basarabia și Bucovina de Nord, adresat primului-ministru, dr. Petru Groza, cu privire la situația disperată a basarabenilor și bucovinenilor ce urmau a fi predați autorităților sovietice pentru „repatriere“.

Printre cetățenii români originari din Basarabia și Bucovina de Nord domnește o tulburătoare n liniște sufletească.

Această stare de spirit se datorește grijii că o bună parte din cetățenii români proveniți din Basarabia și Bucovina de Nord vor fi cedați, în afara granițelor Statului Român, aceasta împotriva propriei lor voințe, cu toate că acest lucru s-ar putea întâmpla numai cu încălcarea principiilor de libertate și democrație, pentru care se duce acest război mondial, iar pe de altă parte, numai prin ignorarea

principiilor de bază ale dreptului internațional, ale legislației sovietice însăși și a legilor fundamentale românești.

În ultimul timp, cu multă insistență circulă zvonul că această chestiune trebuie să vină în discuția Comisiunii Interaliatate de Control, deci se impune o clarificare a situației judiciare și de fapt, a așa-zișilor basarabeni și bucovineni.

Aceasta cu atât mai mult cu cât, Comisiunea Sovietică de Control, în precizările sale din 1 martie 1945 cu nr. 367, în punctul 5, cere *predare chiar cu forța a cetățenilor sovietici, inclusiv și a celor originari din Basarabia și Bucovina de Nord.*

Ori, reglementarea acestei chestiuni depășește limitele chestiunilor interne ale U.R.S.S. și cu atât mai mult cadrul de activitate al Comisiunii Aliate de Control (sovietică).

Dacă privitor la situația basarabenilor și bucovinenilor, refugiați la data de 28 iunie 1940 și repatriați între această dată și 22 iunie 1941, nu mai încăpea nici un fel de discuție juridică, mai rămâne de aplicat o justă interpretare a principiilor de drept, unei mari categorii de cetățeni, originari din aceste provincii.

Făcând o digresiune istorică, recapitulativă, trebuie să menționăm că în chestiunea Basarabiei, s-au aplicat, totdeauna, de drept și de fapt, principiile de drept internațional, în *sensul recunoașterii dreptului de opțiune pentru cetățenie*, rezultat din recunoașterea legăturilor intime de sânge, morale, familiale și materiale ale locuitorilor români, cu cei de peste granițele stabilite, prin următoarele tratate: 1) Tratatul de la București, din 16 mai 1812, prin care s-a cedat Basarabia, 2) prin Tratatul de la Berlin, din 13 iunie 1878 privitor la sudul Basarabiei, 3) Tratatul de la San Stefano din 3 martie (19 februarie stil vechi) 1878 și 4) Tratatul de la Constantinopol din 8 martie 1879, care prevăd expres, în art. 21 că „*locuitorii din ținuturile cedate Rusiei sunt liberi a părăsi teritoriul cedat, putând opta pentru cetățenia română*“.

De altfel, aceste principii au avut aceeași aplicare invariabilă și în:

1. Tratatul de la Frankfurt, din 10 mai 1871, prin care s-a prevăzut că persoanele născute în Alsacia și Lorena și care s-au găsit pe acest teritoriu în momentul încheierii tratatului, au dreptul expres de opțiune, până la 1 octombrie 1872, chiar fără pierderea drepturilor imobiliare.

2. Tratatul de la Helgoland, din 1890, între Marea Britanie și Germania, prin care s-a prevăzut, de asemenea, pentru toți locuitorii aflați pe teritoriu, dreptul de opțiune, pentru vechea naționalitate, aceasta până la 1 ianuarie 1892.

3. Tratatul de la Utrecht din 13 martie 1913, între Marea Britanie și Franța.

4. Tratatul de la Floréal, între Geneva și Franța.

5. Tratatul de la Shimonoseki, din 17 aprilie 1895, între China și Japonia.

6. Tratatul de la Paris, din 10 decembrie 1898 între Spania și Statele Unite.

7. Tratatul de la New-York, între Danemarca și Statele Unite (art. 6).

Aceste pilde se mai pot cita, însă regula generală are o aplicare așa de comună, încât devin de prisos.

Dacă este adevărat că în acordul sovieto-român dn 28 iunie 1940, nu există o stipulațiune expresă, privitoare la emigrare sau opțiune, în fapt însă, părțile contractante l-au acceptat tacit, acest principiu fiind pus în executare, prin aplicarea principiilor generale de drept internațional.

Această soluțiune este de altfel consacrată și de statutul Curții Internaționale de Justiție de la Haga, care prevede, în art. 39, aplicarea principiilor, în absența unui text de drept pozitiv.

În speță, dreptul de opțiune s-a recunoscut locuitorilor din provinciile anexate în 1940, indiferent de anul sau locul nașterii lor, prin efectul emigrării (repatrierii) care, drept însă, nu a fost pe deplin consumat prin efectul evenimentelor premergătoare declarării războiului, în iunie 1941 și deci virtual a fost sistat până la data de 22 iunie 1941, când din nou a putut fi pus în practică, prin efectul mutării domiciliului în granițele Vechiului Regat, chiar dacă acest act s-ar denumi refugiu sau evacuare, condiționat, însă de libera manifestare a voinței de a pleca, cu alte cuvinte, de a opta pentru vechea naționalitate.

Este generalmente admis în dreptul internațional că modificările teritoriale nu produc efecte în privința naționalității decât pentru viitor, retroactivitatea fiind inadmisibilă, astfel că nu se poate lua ca bază faptul nașterii, pe teritoriul cedat până la data de 7 noiembrie 1917, pentru că sistemul contrar n-ar sprijini decât o ficțiune (Fauchille 430, Niboyet, Manuel Dr. Int. privé Nr. 215).

Curtea de casație Franceză este constantă în acest sens (Clucet 1904, pag. 170).

De altfel, în această privință nu există nici o divergență principială, pentru că însăși Uniunea Sovietică a recunoscut faptul aplicării legilor românești, pe aceste teritorii, cu toate efectele lor consumate, deci implicit și faptul dobândirii cetățeniei române, de către cei îndreptățiți, prin efectul legii din 1924.

Legislația sovietică s-a conformat aceluiași principiu recunoscut universal, prin faptul că, chiar după 28 iunie 1940 a recunoscut legislația românească și toate efectele ei legale, prin Ucazul Prezidiului Suprem al U.R.S.S., publicat în Buletinul Oficial al Consiliului Suprem al U.R.S.S. Nr. 51 din 21 decembrie 1940, prin care abia la această dată de 21 decembrie 1940 a extins legislația ucrainiană și în Republica Moldovenească și aceasta în mod provizoriu, până la elaborarea unei legislații proprii, înlocuindu-se abia atunci legislația românească.

Deci între doctrina internațională și cea sovietică nu există nici o divergență sau contrarietate.

În situația noastră specială, raporturile între Guvernul Român și guvernele Națiunilor Unite sunt reglementate de textul Convențiunii de Armistițiu și lipsa textului sau, în tăcerea lui, de principiile dreptului internațional.

Ori, conform art. 5 din acea Convențiune, Statul Român este obligat să predea imediat Comandamentului Aliat (Sovietic) pentru înapoierea în țara lor, următoarele persoane:

1. Prizonierii de război sovietici și aliați.
2. Cetățenii sovietici internați.
3. Cetățenii sovietici târați cu sila în România.

În ceea ce privește cetățenii sovietici „refugiați“, același text, în alineatul 2 prevede numai „obligățiunea României de a le da întreținere și mijloace de transport precum și asistența medicală în vederea reîntoarcerii acestor persoane în țara lor“.

Convenția de Armistițiu se referă la cetățenii sovietici și nu se ocupă expres de situațiunea basarabenilor sau bucovinenilor, deci această chestiune nu poate fi soluționată decât în spiritul dreptului internațional și a ideilor de libertate și democrație, care animă însăși legislația sovietică.

În consecință, situația acestor categorii de cetățeni nu poate fi rezolvată, în executarea Convenției de Armistițiu, prin aplicarea menționatului articol.

Ca dovadă a spiritului de libertate și democrație în aplicarea principiilor de drept internațional, Guvernul Sovietic a admis emigrarea din Basarabia și Bucovina de Nord, adică: exercitarea dreptului de opțiune de la 28 iunie 1940 –

22 februarie 1941 opțiunea a fost menționată de efectul războiului, adică per a contrario, dacă aceste evenimente nu ar fi avut loc, această emigrare ar fi curat încă o bună bucată de vreme, cuprinzând pe toți acei care au optat mai târziu, prin actul evacuării, retrăgându-se liberi și nesiliți de nimeni, pe teritoriul României (chiar în ipoteza că guvernul U.R.S.S. n-ar recunoaște starea de fapt a reaneșării, care a durat totuși, cu toate efectele sale legale, de neînălțurat, de la 22 iunie 1941, până la 23 august 1944).

Ori, dreptul de opțiune este o consecință naturală a libertății individuale a omului (Fauchille I Nr. 428).

Oamenii au dreptul natural de a putea să decidă singuri, de care stat vor să fie legați prin naționalitate. Guvernul U.R.S.S. a căzut de acord asupra principului de autodeterminarea populației, în privința opțiunii pentru naționalitate, de pildă: *în cazul Poloniei s-a decis ca toți polonezii de la Est de linia Curzon să poată năta și opta pentru cetățenia polonă*, indiferent de anul sau locul lor de naștere, ci numai bazat pe simpla declarațiune de alegere a cetățeniei.

Emigrarea sau refugiul, în speță, în Statul cedant constituie *un mod de manifestare a voinței de a opta*, admis de dreptul internațional modern (Fauchille, *Traité de Droit International Public* ed. 8-a T. I nr. 430/9).

Această problemă este rezolvată, de altfel, în același spirit și de legislația sovietică modernă, care dintre primele consacră și ocrotește drepturile omului liber, acordă dreptul de refugiu și azil și nu consideră pe om ca robit de fiptul nașterii pe un teritoriu.

Legislația sovietică, din acest punct de vedere a abolit complet regimul juridic al Rusiei țariste, care, de pildă, nu acordă, nici într-un caz, dreptul de cetățenie pentru un evreu. Astăzi, când acea legislație nu numai că este abilită, dar chiar înfierată ea nu poate fi invocată nici măcar parțial, în sprijinul tezei că dacă cineva era cetățean al „Țarului“ în anul 1917, s-ar menține și astăzi această cetățenie și chiar s-ar moșteni (ne referim la copiii celor născuți până la 7 noiembrie 1917).

Legislația sovietică, având la bază ideile de libertate, a mers mult mai departe și a stabilit că pierderea cetățeniei sovietice *se produce prin simpla renunțare* (legea privitoare la cetățenie a U.R.S.S.) sau prin ridicarea acestei cetățenii (legea din 1924) precum și Codul Penal al U.R.S.S. ed. 1941.

Menționata lege din 1924 *prevede decăderea din cetățenia sovietică pentru toate persoanele care au părăsit teritoriul U.R.S.S.-ului, fără autorizațiune și nu au revenit* (v. E. Bourbousson, *Traité général de la Nationalité, dans les cinq parties du monde*. Paris, 1931, pag. 204).

Chiar din acest punct de vedere, basarabienii și bucovinenii nu mai pot fi considerați ca cetățeni sovietici.

Analizând situația și din alte puncte de vedere, vedem că în cazul extrem, când ambele state, adică cel Român și Guvernul sovietic ne-ar considera ca cetățenii lor proprii, această problemă trebuie tratată, în lumina ideilor moderne de libertate și democrație, deci libera alegere a omului însuși.

Ori, numai în prezența dezacordului legislațiilor, în cel mai rău caz, aceste categorii pot fi tratați ca „Heimatlose“ ori și atunci Statul Român, conform principiilor de drept internațional, are datoria de a ne acorda azil, precum și uzul tuturor drepturilor cetățenilor autohtoni și deci nu putem fi expulzați sau înlăurați cu forța de pe teritoriul național.

Socotim, prin imposibil, că noi am fi considerați ca cetățeni sovietici, aceasta numai pentru a dezbate problema din toate punctele de vedere, și în acest caz, nu

se poate proceda la ridicare și extrădare cu forța, întrucât, fiecare din această categorie este un refugiat politic, aceasta chiar din punct de vedere al legilor sovietice (Codul penal U.R.S.S. art. 54 p. 1 A și C, partea specială, pentru pedepsirea crimelor contra Statului), pentru faptul de a părăsi teritoriul sovietic, fapt care este socotit ca o crimă și se pedepsește cu moarte.

Ori, extrădarea se poate practica numai în cazul existenței unei convenții de reciprocitate, care nu există în cazul de față.

Conform art. 5 al Convenției de Armistițiu, Guvernul român nu are obligațiune de a preda refugiați, ci numai de a le da (conform alineatului 2) întreținere și mijloace de transport pentru întoarcere în țara lor.

Două precizări sunt necesare:

a) Refugiații nu pot fi considerați decât cetățeni sovietici. Deci nici una din categoriile de basarabeni sau bucovineni examinate mai sus nu pot intra în noțiunea de refugiat.

b) Convenția de Armistițiu nu obligă la predarea refugiaților, ci numai la punere la dispoziție a mijloacelor de transport. Aceasta înseamnă că reîntoarcerea lor „in facultate solutioni”, pentru refugiații înșiși.

Din contra, conform dreptului comun internațional, acești refugiați au un drept de azil, iar Guvernul român este obligat a nu-i preda comandamentului sovietic, atâta timp cât refugiații nu-și manifestă singuri o voință formală de a se întoarce.

Ori, doctrina dreptului internațional este categorică în acest sens (Fauchille I 441/23; Lagradelle et Neboyet, Rep. Azile nr. 113 și urm.).

Ea a fost consacrată de codul de drept internațional privat din 20 februarie 1928 al republicilor americane; de Institutul de Drept Internațional (Anuaire T. XII, pag. 182) și de toate legislațiile statelor civilizate.

Astfel cităm: America, legile din 20 februarie 1907 și 1 mai 1917, Anglia (Aliens Act din 1905); Franța (legea din 21 aprilie 1832 și legea din 10 martie 1927) și în fine U.R.S.S. (Decretul din 28 martie 1918, Constituțiunea din 19 iunie 1918 art. 21, Constituțiunea Stalinistă și Codul Civil al U.R.S.S.). Toate aceste texte consacără dreptul de azil al refugiaților veniți pe teritoriul sovietic.

Adevărat este că Guvernul Sovietic are dreptul de a cere repatrierea tuturor refugiaților, care se consideră ca atare și manifestă voința liberă și expresă de a se reîntoarce.

În acest caz, problema se rezumă la o latură de treburi interne ale Statului Român de a proceda la acordarea unui ajutor material, asistența sanitară și acordarea mijloacelor de transport, celor ce se consideră refugiați și invers. Comisiunea Aliată de Control ar depăși cadrul strict al relațiilor convenționale, dacă își va asuma dreptul de a se amesteca în treburile interne ale Statului Român, prin alegerea uneia sau alteia de categorii de cetățeni români, considerându-i ca supuși sovietici după criteriile proprii, mai ales că în adresa remisă de Dl. General Vinogradov, se specifică că acest drept de alegere este exclusiv asumat Guvernului Sovietic.

Acest fapt ar constitui o flagrantă imixtiune în afacerile interne ale Statului Român și se poate întâmpla că acest procedeu ar depăși intențiile sau directivele Guvernului Sovietic însăși și aceasta numai printr-un exces de zel.

Prin urmare:

1) Statul Român trebuie să respecte principiul de opțiune considerând pe acești cetățeni ca români.

2) Statul Român va trebui să facă o intervenție pe lângă Guvernul U.R.S.S. și guvernele aliate, pentru clarificarea favorabilă a situațiunii acestor cetățeni, în respectarea dreptului omului liber și principiile democratice.

3) Să respingă imixtiunea în afacerile interne a organelor C.A.C.-ului.

4) Să acorde în orice caz dreptul de azil și ocrotire.

5) Să se elaboreze o Decizie prin care, acei care se consideră refugiați să manifeste liber voința de a pleca, acordându-li-se conform art. 5 pct. 2 asistența convenită.

6) Să se suspende orice măsuri de ridicare forțată.

Noi românii, originari din Bucovina de Nord și Basarabia, suntem siguri că vom găsi o caldă înțelegere a situației noastre și sprijinul loial îndreptățit.

În cazul când cauza noastră nu va putea găsi, pe plan general, o soluție favorabilă, sau nu se va putea amâna rezolvarea acestor probleme până la sfârșitul războiului, *rugăm a ne garanta libera exprimare a opțiunii individuale, pentru cetățenia română, concomitent cu renunțarea expresă și autentică a fiecăruia dintre noi la pretinsa cetățenie străină.*

Credem că această modalitate prevăzută în legislația noastră în art. 21 și 48 din Legea de dobândirea și pierderea cetățeniei Române, care concordă în același timp și cu legea respectivă sovietică, care, de asemenea, prevede libera renunțare la această cetățenie, nu poate fi, mai ales astăzi, când ideile de libertate ale omului trebuie respectate în virtutea principiilor democrației, deci această modalitate este în spiritul vremurilor de astăzi.

Nu credem că s-ar găsi un singur om politic, jurist, organizație, instituție, sau un stat însăși care ar putea nega omului dreptul natural de a putea să decidă el singur, de care stat vreau să fie legat prin naționalitate, acest lucru fiind o consecință naturală a sfintei libertăți individuale.

Noi nu putem fi tratați decât ca oameni liberi și nu ca obiecte neînsușite.

Cerem însă ca acest mod de exprimare a voinței libere să fie pus la adăpost de orice represiune sau ostracizare.

Această problemă pusă astfel nu poate aduce nici un argument în combatere, care să nu contrazică fățiș orice idee de libertate, democrație și dreptul omului de a fi socotit ca atare.

Noi suntem români, nu numai în virtutea dreptului internațional, dar și prin multiple și puternice legături de sânge, educație, legături morale, de familie și cele materiale și suntem siguri că fiii și fiicele acestei țări nu vor fi izgoțiți.

Luarea unei măsuri contrarii – de izgonirea noastră – va depăși cadrul momentului și se va oglindi în istoria țării noastre, constituind o pagină ristă.

În Uniunea Sovietică însăși, se încurajează patriotismul și se caută pe toate căile de a nu se oprima naționalitățile și Guvernul Român îmbrățișând cauza noastră nu va adopta decât o atitudine consecventă acestor principii promovate și în U.R.S.S..

Noi, muncitori și intelectuali, suntem încadrați astăzi în efortul de război și refacere a țării, în toate compartimentele de activitate și chiar din punct de vedere sovietic aducem aport aceleiași cauze comune, indiferent de hotarul teritoriului sau starea juridică a fiecăruia dintre noi.

Avem deci o singură rugă: **NU NE GONIȚI!**

**GRUPUL DE CETĂȚENI ROMÂNI ORIGINARI DIN BASARABIA
ȘI BUCOVINA DE NORD**

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 2770, f. 238–246.

Domnule Prim-ministru,

Cetățenii români basarabeni își permit respectuos să se adreseze Domniei-Voastre cu rugămintea caldă de a binevoi să le dați puternicul sprijin în ceasurile grele prin care trec în acest moment.

O circulară secretă a Președinției Consiliului de Miniștri din 29 mai a.c., trimisă autorităților publice, ne declară pe noi românii cetățeni sovietici și cere înregistrarea noastră cu această calitate de străini în niște tablouri ce urmează a se trimite apoi organelor sovietice.

Cuprinsul acestui ordin secret este groaznic pentru noi, căci el face cetățeni sovietici din toți cetățenii români, care s-au evacuat în ziua de 28 iunie 1940 și după această zi până la 22 iunie 1941, inclusiv pe funcționari.

Se cere darea de declarațiuni de la fiecare persoană originară din Basarabia, fără a se spune scopul. Totul se face în secret ca ceva ilegal ce nu trebuie aflat de lumea din afara autorităților.

Potrivit acestui ordin circular, toți cetățenii români din Basarabia vor fi ridicăți de organele sovietice ca cetățeni sovietici.

Cu prilejul audienței ultime avută la Domnia-Voastră în această chestiune ne-ați comunicat că cei evacuați de la 28 iunie 1940 până la 22 iunie 1941, precum și o parte din cei care au rămas în 1940 în Basarabia, funcționari, pensionari, cei mai în vârstă de 60 de ani, cei căsătoriți mixt, școlarii și cei necesari pentru economia Statului sunt exceptați de la despuierea de cetățenia română și deci de la ridicarea și trimiterea lor în Rusia.

Circulara actuală a înlăturat orice excepțiune.

Zeci de mii de cetățeni români basarabeni rămași sau nu la 1940 în Basarabia vor fi trimiși în Rusia, în timp ce mii de oameni rămași de la 1940 până azi în acea provincie sunt trimiși de Guvernul sovietic în România, sub formă de repatriere!

Cu alte cuvinte, cei care au devenit cetățeni sovietici sunt considerați cetățeni români și repatriați, iar noi, cetățenii români, suntem decretați cetățeni sovietici și aruncați peste frontieră în Rusia!

Domnule Prim-ministru,

Chestiunea noastră a basarabenilor nu este o simplă lucrare de birou, ea este o chestiune națională și de onoare pentru Statul român, care, în cei 27 de ani, cât i-am fost cetățeni credincioși, a contractat și el obligațiuni față de noi, între care, aceea de a ne ocroti și a ne apăra drepturile pe care le-am dobândit legal acum 27 de ani. Statul român nu se poate lepăda atâta de ușor de noi, fără a cădea într-un păcat greu, de care va fi judecat cu cruzime de istorie!

Este groaznic, ca după 27 de ani, să constați că ai trăit în minciună. Că ai fost amăgit să te crezi cetățean român, ai fost îndemnat să te manifesti în viața Statului român ca român, pentru ca azi să vină Patria, în care ai crezut, de care te-ai alipit acum 27 de ani și să îți spună: pleacă de la sânul meu, căci atunci când te-am chemat în anul 1918 nu erai român, ci cetățean sovietic!

Și din cauza acestei minciuni, noi apărem astăzi în fața Rusiei Sovietice ca trădători de neam și ca dezertori, căci am făcut serviciul militar și războiul în armata română sub steagul tricolor al său.

Se gândesc redactorii de referate de prin birouri ce ne așteaptă pe noi, drept urmare a concluziilor insuficient gândite ale acestor referate?

Dar situațiunea noastră, a cetățenilor români din Basarabia, este reglementată de Dreptul internațional, după care locuitorii unui teritoriu cedat altui stat au dreptul să opteze pentru cetățenia pe care o preferă.

Nimeni nu-i poate face cu sila cetățeniei unui stat sau al altuia.

În toate țările și în toate timpurile așa s-au rezolvat chestiunile acestea. Toate tratatele de pace încheiate recunosc dreptul de opțiune pentru unii din cetățenii.

Așa a fost la Pacea din Paris din anul 1814; la fel la Pacea din 1860 între Franța și Sardinia; la Pacea de la Viena din 1864; la Pacea de la Frankfurt din 1871 etc.

Chiar Statul rus, în anul 1812, când a dobândit Basarabia, a acordat un termen de doi ani pentru optarea în favoarea uneia sau alteia dintre cetățeniile română și rusă.

La fel, după retrocedarea celor trei județe din sudul Basarabiei s-a acordat un termen de 2 ani pentru optare.

România, după Unirea din 1918, a acordat doi ani, cu o prelungire de încă un an, pentru ca populația Basarabiei să opteze pentru cetățenia rusă sau română.

Chiar legi ruse recunosc acest drept de opțiune.

Astfel, Legea din decembrie 1921, pe care organele ruse nu o aplică azi, pentru motivul că nu are fixat termenul înăuntru căruia se poate opta, deși această lipsă a termenului nu atrage nulitatea legii, ci lasă deschis tot timpul termenul de optare.

Legea rusă din 1930, relativă la cetățenia sovietică, prevede printre cauzile de pierdere a cetățeniei sovietice și cazul când cetățeanul rus obține altă cetățenie, mai ales prin optare sau care locuind în străinătate nu s-a înregistrat la termenele fixate ca cetățean sovietic.

Prin urmare, noi, care nu ne-am prezentat la înregistrare la reprezentanțele sovietice ca cetățeni ruși, am pierdut de mult cetățenia rusă, dacă cumva am fi avut-o.

De asemenea, repatriții și evacuații au pierdut cetățenia rusă, prin efectul opțiunii pentru cetățenia română.

Guvernul sovietic a recunoscut dreptul de opțiune recent, prin tratatul sovieto-turc; tratatul sovieto-leton; tratatul sovieto-estonian și, în 1944, tratatul sovieto-polon.

Noi basarabeni am făcut opțiune pentru cetățenia română de patru ori în 27 de ani.

Întâia oară la 1918, după Unire, când acordându-se de Guvernul român dreptul de optare pentru una din cetățeniile locuitorilor Basarabiei, noi am cerut, prin cereri individuale, cetățenia română, fiind trecuți pe listele de cetățenie română și obținând certificate de naționalitate.

A doua oară, la cedarea provinciei, în 1940, când ne-am evacua sau repatriat în România.

A treia oară, în anul 1941, când, după recuparea Basarabiei, am primit noi certificate de cetățenie română, pe bază de cereri individuale, Statul român redând, printr-un Decret-lege din septembrie 1941, cetățenia română populației basarabene.

A patra oară, acum în 1944, când la părăsirea provinciei de administrația românească, ne-am evacuat din nou și noi.

În ceea ce privește pe funcționarii basarabeni, aceștia au optat pentru cetățenie o dată mai mult, prin primirea de funcțiuni publice în Statul român, pe care și azi le dețin.

Noi am pierdut cetățenia sovietică potrivit legii sovietice din 1930, atât pentru că am optat pentru cetățenia română, cât și pentru că nu ne-am conformat dispozițiilor de a ne fi înregistrat ca cetățeni sovietici, în termen legal, ca unii ce trăim în afara granițelor Statului rus.

Legea din 8 martie 1941 sovietică, prin care s-a redat cetățenia rusă locuitorilor Basarabiei, a fost urmată, în septembrie 1941, după reocuparea provinciei de România, de un Decret-lege român, prin care s-a repus în drepturile de cetățenie română toată populația română.

Organele sovietice vorbesc despre legile sovietice privitoare la cetățenia rusă, dar neglijează existența legilor române, care ele stabilesc cine este cetățean român, iar nu legile străine.

Noi, potrivit legilor ruse, am pierdut definitiv cetățenia rusă și numai printr-o interpretare eronată se pretinde altfel.

Domnule Prim-ministru,

Nici Convențiunea de Armistițiu, încheiată cu cele trei Puteri Aliate, nu vorbește nimic despre repatrierea basarabenilor cetățeni români.

Art. 5, alineatul I, care pune principiul celor care se vor preda de Statul român aliaților, vorbește numai despre cetățenii sovietici, prizonieri de război sau civili, aceștia din urmă aduși cu forța.

Dacă alineatul II al acestui articol, stabilind obligația Statului român de a da acestora, până la repatriere, ajutor și asistență medicală, mai adaugă cuvântul „refugiați“, aceasta nu înseamnă că se vor preda refugiații basarabeni cetățeni români, față cu textul categoric al alineatului prim din art. 5.

De aceea, spuneam mai sus că nu trebuie privită chestiunea noastră cu ușurință. Statul român are obligațiuni față de noi, căci 27 de ani, noi, basarabeni am contribuit la consolidarea Statului român în toate domeniile: economic, industrial, intelectual. Fiii noștri și noi am făcut armata în România, am luat parte la războiul țării, în ambele părți ale acestui război.

Pentru stabilirea înțelesului art. 5 din armistițiu se cere consultarea reprezentanților sau guvernelor tuturor celor trei Puteri Aliate semnatare ale Convențiunii de Armistițiu.

Apelăm la Domnia-Voastră, care ați luptat pentru ardelenii din Nord readucându-i la sânul patriei, să luptați și pentru dreapta noastră cauză, ce interesează onoarea țării. Nu aruncați pieirii încă zeci de mii de suflete românești.

Vi se rezervă în istorie o pagină luminoasă pentru acțiunea dv. românească. Nu o întunecați cu rânduri de doliu, că sub guvernarea dv. noi, basarabeni, am fost despuiți de patrie, de cetățenia română după 27 de ani.

Apărați atât pe cei evacuați sau repatriați de la 28 iunie 1940 până la 22 iunie 1941, precum și pe cei evacuați după 22 iunie 1941. Apărați pe funcționarii români basarabeni.

Un dr. Petru Groza o poate face, căci Guvernul rus, care se arată atât de binevoitor față de Statul român, nu se poate să vă refuze această cerere dreaptă.

Obțineți, în cel mai rău caz, **AMÂNAREA CHESTIUNII NOASTRE PÂNĂ LA PACE.**

Cu încredere în sentimentele dv. românești, rămânem devotați fii ai țării.

Delegația cetățenilor români basarabeni

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 2770, f. 261-262.

<1945>. Studiu întocmit de câțiva profesori universitari, prin care se arată că cererea Guvernului sovietic de a fi trimiși în Uniunea Sovietică basarabienii și bucovinenii din România încalcă normele de drept internațional.

Semnat de d. d. profesori universitari: D. Gerota, V. Veniamin, Vălimărescu și Viforeanu

Conform art. 5 al Convenției de Armistițiu dintre Guvernul român și Guvernele Națiunilor Unite, România este obligată să predea imediat Înaltului Comandament Aliat (Sovietic), pentru înapoierea în țara lor, următoarele persoane:

1. Prizonierii de război sovietici și aliați;
2. Cetățenii sovietici și aliați;
3. Cetățenii sovietici, aduși cu sila în România.

În ce privește cetățenii sovietici „refugiați“, același text al. 2 prevede numai obligațiunea României de a le da întreținerea și „mijloacele de transport pentru reîntoarcere acestor persoane în țara lor“.

Aceste texte sunt limitative și comportă o interpretare strictă.

I

Convenția de Armistițiu nu se ocupă de situația *basarabenilor, care la data Acordului sovieto-român din 28 iunie 1940 au emigrat din Basarabia, stabilindu-se de bunăvoie în România.*

Situațiunea lor trebuie regulată conform dreptului comun internațional.

Acești basarabeni erau în acel moment cetățeni români.

Ei ar fi devenit, prin efectul anexiunii la U.R.S.S., cetățeni sovietici, dacă nu ar fi optat pentru cetățenia română.

Dreptul de opțiune este o consecință a libertății individuale a omului (Fauchille I Nr. 428), oamenii au dreptul natural de a decide singuri de care Stat vor să fie legați prin naționalitate.

Cetățenii români din Basarabia, care au emigrat în România, *au optat* implicit pentru cetățenia română.

Emigrarea lor în Statul cedant constituie un mod de manifestare a voinței *de a opta*, admis de dreptul internațional modern (Fauchille: *Traité de Droit Internațional Publique* ed. 8, t. I Nr. 430/9).

Această soluțiune este tradițională: „Lorsqu'une province est démembrée de la Couronne, spune Pothier, les habitants changent de domination. Des citoyens qu'ils étaient ils deviennent étrangers. Ils peuvent cependant conserver la qualité et les droits des citoyens, en venant s'établir dans autre province et la domination française (Traité des personnes et des choses Nr. 44).“

Același principiu a fost, de altfel, consacrat și de numeroase tratate internaționale. Cităm: *Tratatul de la Utrecht din 13 martie 1713 între Franța și Marea Britanie; Tratatul de la San Stefano din 3 martie 1878 între Rusia și Turcia și cel de la Constantinopol din 8 februarie 1879; Tratatul de la Floréal anul al 7-lea, între Geneva și Franța.*

Aceste *ultime două tratate* prevăd, în art. 21, că locuitorii din ținuturile cedate Rusiei sunt liberi de a părăsi teritoriul cedat și a-și vinde imobilele, în care caz nu vor fi considerați supuși ruși.

Tot astfel sunt: Tratatul de la Shimonoseki din 17 aprilie 1895 între China și Japonia; Tratatul de la Paris din 10 decembrie 1898 între Spania și Statele Unite și Tratatul de la New-York între Danemarca și Statele Unite (art. 6).

Este adevărat că în Acordul sovieto-român din 28 iunie 1940, nu există o situațiune expresă, care să considere emigrarea ca o manifestare tacită de opțiune. Dar, în fapt, înaltele părți contractante au cunoscut acest proces de emigrare și l-au acceptat tacit prin executare.

Apoi, chiar dacă n-ar fi fost așa, în tăcerea tratatului suntem obligați să aplicăm principiile generale de drept internațional. Această soluțiune este consacrată de Statutul Curții Internaționale de Justiție de la Haga, care prevede, în art. 39, aplicarea principiilor, în absența unui text de drept pozitiv.

Ori, conform acestor principii, emigrarea este cea mai hotărâtă manifestare de voință în sensul opțiunii pentru cetățenia anterioară.

În consecință, cetățenii români emigrați la 28 iunie 1940 au fost și rămân cetățeni români.

Această soluție rămâne valabilă, oricare ar fi doctrina profesată de Guvernul U.R.S.S., cu privire la situațiunea Basarabiei, în dreptul internațional.

Chiar dacă teritoriul Basarabiei ar fi reputat că a aparținut întotdeauna U.R.S.S.-ului, această teză nu are nici o influență pentru trecut asupra naționalității locuitorilor Basarabiei.

Este generalmente admis în dreptul internațional că modificările teritoriale nu produc efecte în ce privește naționalitatea, decât pentru viitor. *Retroactivitatea este inadmisibilă.*

Sistemul contrar, care nu s-ar sprijini decât pe o ficțiune, ar duce, – spune Fauchille – la acest rezultat absurd de a presupune că un teritoriu n-a aparținut niciodată Statului din care a făcut parte în fapt multă vreme și de a considera „ca născuți în Statul anexant indivizi care s-au născut în teritoriul anexat (op. cit. Nr. 430; Niboyet: Manuel Dr. int. privé Nr. 215).

Curtea de Casație Franceză este constantă în acest sens (Clunet 1904, p. 170).

În concluziune, acești basarabeni fiind cetățeni români nu fac obiectul art. 5 al Convențiunii de Armistițiu.

Toți cetățenii basarabeni, care se găsesc în prezent în Basarabia, sau chiar dacă sunt deportați din Basarabia, conform dreptului comun internațional, au dreptul de a opta dacă vor să rămână în teritoriul care aparține U.R.S.S.-ului sau dacă vor să se repatrieze în România.

OBIECȚIUNE: S-a pretins că la 1940 s-a acordat verbal un termen de opțiune de 15 zile. Un asemenea termen însă este inexistent în drept, căci termenul de opțiune trebuie să fie îndestulător spre a fi eficace. Un termen prea scurt, în care exercițiul dreptului de opțiune este imposibil din lipsa timpului material, echivalează cu lista oricărui termen.

De aceea teza, prezentată la punctul I, rămâne valabilă.

II

Locuitorii Basarabiei, care au emigrat în România în intervalul de la 28 iunie 1940 până la 1941 (reintrarea trupelor române în Basarabia), se găsesc din punct de vedere juridic într-o situațiune identică cu categoria precedentă. Într-adevăr, emigrând din teritoriul integrat U.R.S.S.-ului în teritoriul românesc și stabilindu-se în România, fără spirit de reîntoarcere, ei au optat tacit pentru supușenia română.

Faptul că au emigrat în România numai după 28 iunie 1940 nu schimbă soluțiunea, căci dreptul de opțiune nu a fost limitat în timp. De altfel, este de observat că această soluțiune concordă și cu legislațiunea U.R.S.S.-ului. *Legea Sovietică din 1924 prevede decăderea din cetățenia sovietică împotriva tuturor persoanelor care au părăsit teritoriul U.R.S.S.-ului fără autorizațiune și nu au revenit* (vezi E. Bourbonsson: *Traité Général de la Nationalité dans les cinq parties du monde*, Paris, 1931, pag. 204).

Deci, în nici un caz ei nu sunt cetățeni sovietici. Sunt însă cetățeni români prin efectul emigrării, considerat ca mod de manifestare a voinței de a opta pentru această cetățenie.

III

Basarabeni, care după alipirea Basarabiei la România, în urma războiului din 1941, au părăsit, spre a se stabili definitiv în România, sunt, din punct de vedere juridic, refugiați.

PROBLEMA REFUGIAȚILOR

Conform art. 5 al Convenției de Armistițiu, Guvernul Român nu are obligațiunea de a preda refugiații, ci numai de a le da (conf. art. 2) întreținere și mijloace de transport pentru reîntoarcerea în țara lor.

Două precizii sunt necesare:

a) *Refugiați* nu pot fi considerați decât *cetățenii sovietici*. Deci nici una din categoriile de basarabeni, examinate mai sus, nu pot intra în noțiunea de refugiați.

b) *Convențiunea de Armistițiu nu obligă la predarea refugiaților, ci numai la punerea la dispoziție a mijloacelor de transport*. Aceasta înseamnă că reîntoarcerea în țara lor este *in facultate solutioni* pentru refugiați înșiși.

Guvernul Sovietic poate cere predarea lor. Guvernul Român însă nu are, conform Convenției de Armistițiu, obligația de a-i preda.

Din contra, conform dreptului comun internațional, acești refugiați au *un drept de azil*, iar Guvernul Român este obligat a nu-i preda Guvernului Sovietic, atâta timp cât refugiații nu-și manifestă o voință formată de a se reîntoarce în țara lor.

Doctrina dreptului internațional este categorică în acest sens (Fauchille I Nr. 441/23; Lapradelle et Niboyet, Rep. Asile Nr. 113 și urm.).

Ea a fost consacrată de codul de drept internațional privat din 20 febr. 1928 al Republicilor Americane; de Institutul de Drept Internațional (Annuaire t. XII, pag. 182) și de toate legislațiunile statelor civilizate. Astfel cităm: *America* (legile din 20 febr. 1907 și 1 mai 1917), *Anglia* (Aliens Act. din 1905), *Franța* (legea din 21 aprilie 1832 și legea din 10 martie 1927) și în fine *U.R.S.S.* (Decretul din 27 martie 1918 și Constituțiunea din 19 iunie 1918, art. 21.). Aceste texte consacră *dreptul de azil* al refugiaților veniți pe teritoriul sovietic.

Guvernul Român, deși nu are o lege internă specială în această privință, trebuie să aplice același principiu general, unanim admis în dreptul internațional.

Prin urmare:

a) Autoritățile române trebuie să respecte dreptul refugiaților și orice ingerință a organelor de poliție, sau orice propagandă în ce-i privește trebuie interzise.

b) Negocieri cu Guvernul U.R.S.S. trebuie începute spre a se ajunge la organizarea dreptului de opțiune pentru cetățenii prevăzuți la p. 3, precum și pentru toți ceilalți cetățeni din teritoriile cedate și pentru recunoașterea opțiunii exercitată de cetățenii prevăzuți la p. I și II de mai sus.

O lege internă, în vederea regulării situațiunii acestor persoane, ar fi inoperantă, fiind vorba de o chestiune între două State, ce nu poate fi regulată decât pe cale de Convenție Internațională.

◆

Arhivele Statului București, fond Președinția Consiliului de Miniștri, dosar 2770, f. 234-237.

117

<1945>. Reglementări asupra Statutului militar al României, ca rezultat al aplicării clauzelor Convenției de Armistițiu.

ARMATA

1. Statutul militar actual al României este rezultatul atât al clauzelor Convenției de Armistițiu, cât și al Protocolului încheiat între Marele Stat Major român și Mareșalul Malinowski la 26 octombrie 1944.

Prin acestea:

- a) România se obliga de a da pe frontul contra Germaniei și Ungariei, nu mai puțin de 12 divizii.
- b) Să se mențină în țară pentru nevoi interne: 3 divizii.
- c) Să se reducă școlile militare de ofițeri și subofițeri activi și de rezervă, de la 22, la 11 în total.
- d) Să se reducă numărul jandarmilor la 27 000, iar al grănicerilor la 48 000.
- e) România nu-și luase nici un angajament relativ la efectivul ce avea să fie menținut în țară, atât la marile unități, părți sedentare, școli militare și la Centrele de Instrucție (Inf., Cav., Art. etc.).

2. Contrar acestor obligațiuni, a trebuit să trimitem pe front: 14 divizii. Dacă ținem socoteală că din cauza marilor pierderi, infanteria tuturor diviziilor a fost completată de 3 ori, înseamnă că efectivul ce am dat pe front este echivalent cu cel puțin 30 divizii.

Dar, odată cu instalarea noului guvern la 6 martie 1945, clauzele stabilite anterior au fost schimbate radical. În adevăr:

- a) Au mai fost trimise pe front din interior: Divizia de Gardă (deci a 15-a) și Regimentul care luptă.
- b) Div. a 4-a Munte din interior a fost desființată.
- c) Școlile militare au fost reduse la 7.
- d) Efectivele tuturor unităților și serviciilor din interior au fost reduse de la 280 000, la 120 000 oameni.
- e) Jandarmii au fost reduși la 13 000, apoi la 7 000.
- f) Grănicerii au fost reduși la numai 12 000.

În felul acesta:

a) S-a dezorganizat poliția la sate și orașe, în special la București. La sate poliția jandarmerească a fost înlocuită cu gărzi cetățenești formate din elementele cele mai rele ale comunelor și din aventurieri care din oportunism s-au declarat pentru extrema stângă.

La orașe s-au desființat batalioanele de jandarmi, iar la București regimentul de jandarmi pedestri, pe care se conta cel mai mult pentru menținerea ordinii.

Din polițiile de la orașe au fost licențiați 80% din vechiul personal instruit și de nădejde, care a fost înlocuit cu elemente din extrema stângă nepregătite și dubioase aparținând formațiilor armatei teroriste ale Partidului Comunist numite „Gărzile Patriotice“.

În Ardealul de Nord și astăzi se menține poliția ungurească îmbrăcată în uniforme maghiare.

Atât în orașe, cât și la sate populația este terorizată și la discreția poliției comuniste care arestează, percheziționează, confiscă și abuzează după bunul plac. Pretutindeni au apărut bande de criminali și jefuitori.

b) Gărzile militare de la fabricile militarizate au fost înlocuite cu găzdi de lucrători înarmați care au terorizat și schimbat personalul de conducere, au împiedicat mobilizarea de lucrători pentru front, au introdus organizația sindicală în comitetele de fabrică (organe executive ale Partidului Comunist pentru recrutarea cu forța de membri ai acestui partid) care au refuzat să execute dispozițiunile Marelui Stat Major și au contribuit la micșorarea producției de război necesară frontului.

c) Prin reducerea efectivelor grănicerilor și slăbirea pazei frontierelor s-au putut introduce în țară foarte multe elemente străine în special evrei din toate țările vecine și unguri. Numărul lor se cifrează la peste două milioane. Din aceeași cauză s-au putut scoate din țară aur, bijuterii și lucruri de artă care au luat drumul U.R.S.S., Ungariei și Bulgariei. Apoi s-a introdus un număr enorm de ruble și pengoe, care au fost preschimbați la B.N.R. Situația se menține și astăzi.

3. Odată cu instalarea guvernului la 6 martie 1945 au fost dezarmate toate efectivele din interior luându-se armele și munițiile chiar gărzilor militare de la penitenciare.

În afară de ofensa oștirii, care a indignat populația întregii țări, s-au produs evadări ale condamnaților de drept comun, care au alimentat bandele de criminali și hoți ce terorizează populația pașnică intimidată și dezarmată. În schimb, se cifrează la câteva zeci de mii armele pe care le dețin membrii Partidului Comunist și formațiile lor de luptă.

4. Tot de noul guvern instalat la 6 martie s-a început dezorganizarea cadrelor armatei prin:

a) Punerea în concediu fără termen a ofițerilor și subofițerilor activi, de la unitățile desființate în grabă în primele două-trei zile (Div. 4 Munte, formațiile de jandarmi etc.), deși la alte unități și formațiuni erau deficite.

b) Așa-zisa epurare a constat din scoaterea din armată a elementelor de valoare (foarte mulți generali și ofițeri superiori) pentru presupusul motiv că nu s-ar încadra în noua democrație. Numele lor este publicat în M.O.

Cuvântul „democrație“ cu un nou sens pentru armata noastră n-a putut fi definit în nici o scriere sau conferință a marilor șefi „democrați“.

Armata română prin recrutare, elementele cadrelor aparținând tuturor straturilor sociale începând cu țărani, lucrătorii și mica burghezie (se poate face ușor statistica la Ministerul de Război) este una din cele mai democratice din lume.

Prin educație, legi, regulamente și întrebuințare, armata română n-a stat decât în slujba țării, fără a fi un instrument al unei clase sociale, al unui partid politic, sau al unei clici. Ca simbol n-a avut decât pe Regele țării.

Cadrelor armatei li s-a interzis prin lege să facă politică, să se înscrie într-un partid, sau să voteze tocmai pentru a o ține departe de frământările interte cu caracter politic.

Până acum ea s-a păstrat ca un tot armonios legat prin dragoste și credință față de neam, țară, Rege și șefii ierarhici.

Noua și tulbura definiție a democrației nu servește actualului guvern decât introducerea politicii comuniste în oștire și la slăbirea disciplinei. Clasificarea tuturor celor ce nu se declară pentru comunism cu titlurile absurde și arbitrare de: reacționari, pronaziști, profasciști, antidemocrați, dușmani ai poporului etc., explică tendința guvernului și a elementelor comuniste puse în slujba lui.

c) Scoaterea elementelor de valoare din cadrele oștirii nu s-ar fi putut face, dacă guvernul Groza n-ar fi întocmit legea nr. 186 din aprilie 1945 prin care ministrul de război, trecând peste normele fixate prin legi și intrate în tradiție, are dreptul să propună scoaterea din armată a oricărui ofițer.

Legea este nedreaptă, abuzivă și pusă în slujba Partidului Comunist. Nesiguranța în cariera militară slăbește entuziasmul, autoritatea și caracterul și mai ales omoară personalitatea.

d) Guvernul actual a înființat o *Direcțiune Superioară a Educației și Culturii în Armată*, pe care a pus-o sub conducerea generalului Precup și a generalului Maltopol.

Primul a fost legionar, care în gradul de lt. col. a atentat la viața Regelui Carol II. În 1934 a fost degradat și condamnat la muncă silnică pe viață. Scos din închisoare de comuniști, a devenit membru activ al Partidului Comunist, i s-au dat două grade, a fost reactivat și numit șef al noii direcțiuni.

Generalul Maltopol, o mediocritate recunoscută, a venit în țară cu grad de colonel, în 1944, ca comandant secund politic al diviziei sovietice „Tudor Vladimirescu“, compusă din români foști prizonieri din actualul război în Rusia care au aderat la comunism.

Educația în armată se face după directivele celor doi pe care le dau celor aproximativ 1 000 de indivizi aparținând diviziei „Tudor Vladimirescu“, care sunt împrăștiați la toate unitățile armatei.

Elementele arătate mai sus sunt în majoritate foști subofițeri sau grade inferioare cu numai câteva clase primare, avansați de sovietici la diferite grade ofițerești pentru faptul că și-au însușit credința și educația comunistă.

Oștirea este dezorientată de această educație făcută în mod oficial și obligatoriu pentru că în felul acesta se încearcă:

- ruperea legăturilor între corpul ofițeresc (care nu acceptă ideile comuniste) și trupă prin scăderea prestigiului ofițeresc care n-are voie să facă educația subalternilor săi;

- propaganda pentru doctrina comunistă;

- transformarea armatei în instrument al Partidului Comunist și al actualului guvern;

- propaganda antimonarhică, monarhia neputându-se sprijini pe comunism.

Generalul Precup a afirmat aceasta în conferința ofițerilor de la Serviciul educației și culturii, proferând expresii jignitoare la adresa Suveranului. (Caz cunoscut de generalul Vasiliu-Rășcanu și generalul Barda);

- distrugerea prestigiului și autorității corpului ofițeresc, prin aceea că „Educătorii“ atașați pe lângă toate unitățile armatei, deși grade mici, care variază de la plutonier până la maior, au titlul de „ajutor de comandanți“.

Aceștia caută să-și impună autoritatea, peste capul comandanților și cenzurează activitatea lor. De ex.: la armata generalului de armată Atanasiu, ajutorul comandantului este un maior. Acești ajutoari de comandanți încearcă să

aplice pedepse ofițerilor mai mari în grad decât ei. Ei spionează tot ce se petrece în comandamentele și unitățile respective și raportează direct șefilor lor politici.

Efectul este dezastruos din punct de vedere al disciplinei și încrederii în comandanți. El duce direct la disocierea armatei.

5. Prin salarizarea cu totul insuficientă a ofițerilor și subofițerilor, în comparație chiar cu muncitorii manuali necalificați se urmărește:

- pauperizarea lor;
- hrănirea insuficientă;
- umilirea și scăderea prestigiului lor;
- înclinarea spre ideile comuniste, care ar putea să-i salveze din situație în care i-au adus reacționarii;
- părăsirea cadrelor oștirii, care nu le asigură nici minimum de existență.

În adevăr:

Un muncitor necalificat primește până la 150 000 lei lunar.

Un cantonier C.F.R. primește 86 000 lei lunar, plus locuința.

Un măturător de stradă primește 84 000 lei lunar, plus echipament pentru lucru și alte avantaje prin economat.

Pe când ofițerii, cu toate sporurile de război, primesc lunar aproximativ:

Generalii (toate gradele) de la 120 000–160 000 lei lunar.

Colonelul 104 000 lei lunar.

Lt.-col. 96 000 lei lunar.

Maior 85 000 lei lunar.

Căpitan 76 000 lei lunar.

Locotenent 60 000 lei lunar.

Sublocotenent 45 000 lei lunar.

Să se compare cele două categorii de salariați.

Raportat la valoarea aur, stabilită de bursa liberă, solda unui general de-abia atinge un napoleon aur.

Se menționează că salarizarea ofițerilor din diviziile sovietice compuse din prizonieri români este mult mai bună și se face prin administrația sovietică. La aceasta se mai adaugă hrana și echipamentul gratuit, plus alte numeroase avantaje cum este, de exemplu, gratuitatea transportului.

6. Din cauza livrărilor în mod excesiv ale cerealelor, vitelor și altor alimente, pentru satisfacerea clauzelor prevăzute de Armistițiu, hrana populației civile a devenit insuficientă. Sunt centre amenințate de foamete.

Din lipsa resurselor (anul acesta este din punct de vedere agricol defavorabil), oștirea este rău hrănită. Deși alimentele s-au scumpit enorm, guvernul menține alocația pentru soldat de 170 lei zilnic. Soldatul este subnutrit. Nu i se dă carne și grăsimi. Pâinea este insuficientă și de rea calitate.

Guvernul, fără a ține socoteala de aceste lipsuri și de faptul că războiul a încetat, livrează și astăzi zilnic hrană în natură, pentru un milion soldați sovietici, rația conținând 5 000 calorii (pentru soldații români, rația atinge 1 500 calorii).

Dacă guvernul va continua această hrănire, care probabil merge și la tupele sovietice, din Bulgaria, Serbia și Ungaria și dacă va continua cu livrările de grâu, din noua recoltă, vom muri de foame în țara românească, producătoare de grâu.

Armata română este hrănită de două ori pe săptămână cu oase și catilaje, adică capetele și partea de jos a picioarelor, ce rămân de la vitele sacrificate pentru armata sovietică.

Populația civilă nu primește carne, cu excepția comuniștilor consacrați și a lucrătorilor, prin economate.

Prin faptul că guvernul este de acord ca toate fabricile să lucreze pentru armata sovietică, nu se pot asigura nevoile de echipament pentru oștirea română și nu i se lasă nici materiile prime (lână, bumbac, piei).

O cotă de 10 000 perechi bocanci noi, cedată de sovietici recent, va servi pentru echiparea trupelor ce vor defila la 23 august. Restul echipamentului trupelor române se compune din vechituri ce se tot cârlesc, iar magazinele sunt goale.

În țară se găsesc 2 divizii sovietice, formate din prizonieri români, căzuți prizonieri în Rusia.

Numele lor sunt:

– „Tudor Vladimirescu“, condusă de Generalul Cambrea.

Aceasta a luptat pe frontul contra germanilor, cu începere din septembrie 1944, până în Ungaria, apoi scoasă de pe front și adusă în interiorul țării.

– „Horia, Cloșca, Crișan“, condusă de Generalul Lascăr, căzut prizonier în luptele de pe Don.

Organizarea și educația lor comunistă au fost făcute în Rusia, vizând formarea de unități care să susțină regimul comunist din România.

Ofițerii și trupa au depus jurământul Sovietelor. Obligațiile ce și-au luat conțin următoarele puncte:

– democratizarea (comunizarea) țării;

– democratizarea armatei române;

– lupta pentru distrugerea fascismului;

– sprijinirea actualului guvern.

Nerespectarea obligațiilor luate se sancționează cu trimiterea vinovaților în Rusia.

Aceasta explică manifestările publice ale diferiților ofițeri: cuvântări la întrunirile publice cu caracter politic, telegrame ca acea a Generalului Lascăr (anexată în copie), scrisori adresate diverselor organizații comuniste, defăimarea oamenilor politici (ora armatei la radio) care nu doresc comunizarea țării (Maniu, Brătianu etc.).

Toate aceste manifestări sunt consecvente cu obligațiile luate față de Soviets.

Aceste două divizii fiecare cu câte un efectiv de 10 000 oameni (cele românești au aproximativ câte 3 000 oameni) sunt menținute cu organizarea de război și gata de intervenție.

Ele au ca scop:

Sprijinirea actualului guvern, care nu contează nici pe devotamentul unităților armatei române și nici pe simpatia și încrederea mării majorități a populației civile.

Cele două divizii au avut darul ca, prin prezența și amestecul lor în armata noastră și în politica internă, să creeze o mare animozitate între ofițerii și subofițerii diviziilor românești și cele 2 divizii sovietice zise de „voluntari“.

La acestea s-ar mai adăuga următoarele motive:

– Componerea celor 2 divizii este din prizonierii care și-au călcat jurământul către Rege, pe când cei ce au refuzat să primească educația comunistă zac în lagăre în Rusia.

– Ofițerii din cele 2 divizii au fost înaintați fără nici o pregătire profesională și trecuți înaintea ofițerilor români (din subofițeri au devenit căpitani; din elevi de școală militară, maiori; din lt. colonei au ajuns generali).

– Ofițerii celor 2 divizii au o salarizare și un tratament excepțional și

– Au fost numiți educatori ai unităților armatei române.

În Concluzie:

Prin măsurile luate de actualul guvern, se tinde la:

- Formarea de elemente propagandistice pentru comunism, atât la orașe, cât și la țară.
- Distrugerea prestigiului și eliminarea chiar a actualelor cadre ofițerești.
- Se încredințează funcțiuni importante celor ce se declară pentru comunism și
- La dezagregarea armatei române și formarea alteia devotată Partidului Comunist.

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 54/1945, f. 27-31.

118

<1945>. Fragment dintr-un raport în care se subliniază depășirea le către Uniunea Sovietică a prevederilor Convenției de Armistițiu.

Prin art. 1 din Convenția de Armistițiu, ne-am obligat să dăm 12 Divizi care să lupte împotriva Germaniei. Am dat în loc de 12 Divizii 19. Faptul că am dat mai mult ne-ar fi făcut cinste, dar această onoare ne-a fost murdărită de următoarele lucruri: Armata noastră a fost așezată să lupte în locurile cele mai grele, așa încât a avut în cele opt luni de război o pierdere de 50%. Totuși, în ciuda faptului că în afară de cei trei mari aliați am fost țara care în războiul împotriva Germaniei am angajat cea mai mare forță și am avut cele mai multe pierderi, nu am fost recunoscută niciodată ca țară cobeligerantă și am fost numai o țară supusă Rusiei căreia i-am închinat viața a 350 000 de oameni pentru ca sub comanda nu a noastră ci a Rusiei să îngropăm din ei 170 000. Întrebăm de ce, cu toate sacrificiile, nu am fost socotită țară cobeligerantă, de ce 170 000 de soldați au murit nu ca eroi ci ca mercenari și sclavi? Vă răspundem pentru că acest guvern care ne conduce azi, impus țării cu forța, nu e recunoscut la Londra și la Washington și deci nupoate reprezenta o țară pe care Anglia și America s-o recunoască drept aliat. Dar dinstea pe care armata noastră a smuls-o câmpului de bătaie a fost murdărită și cu alte lucruri. Generalii și ofițerii care au condus-o au fost rând pe rând îndepărtați, azvârliți în temnițe sau condamnați la moarte pentru fapte imaginare petrecute cu ani în urmă. Iar bieții soldați, în loc să defileze, așa cum se cuvine, la sfârșitul războiului, încărcați de glorie, în fața Regelui pe care toți îl iubim atât, au fost trimiși acasă pe jos, fără haine, desculți, după ce acolo unde luptaseră ei s-au luat armele cu forța. Și dacă e așa, întrebăm, cine a respectat armistițiul și cine l-a călcat.

În Convenția de Armistițiu nu se scrie nimic de Aviația și Marina rămână decât că în timpul războiului Aviația, Marina ca și Infanteria vor lupta sub conducerea Comandamentului Sovietic. Asta înseamnă că la sfârșitul războiului, ceea ce a rămas din Aviație și Marină rămâne României. Dar în loc ca Aviația și Flota să fie ale noastre ne-au fost pur și simplu furate de ruși. Din cele 1 :00 de avioane nu mai avem decât câteva zeci și din cele 120 de unități de marină, nu am rămas cu absolut nimic. Și dacă avioanele au fost parte din ele întrebuinate în război, în schimb vasele nu au folosit războiului nici o singură clipă, însă au fost luate toate de ruși, li s-a schimbat numele și steagul, au fost botezate rus:ște și

duse în porturi sovietice. Odată cu vasele au fost luate și materialele și munițiile marinei, iar 120 ofițeri și subofițeri de marină au fost luați de ruși și internați la Odessa. În baza cărui articol din Convenția de Armistițiu au făcut rușii toate acestea? Înseamnă asta aplicarea cinstită a Armistițiului?

Prin art. 2 din Convenția de Armistițiu, România avea datoria să interneze pe ostașii germani luați prizonieri și să interneze pe cetățenii civili. Iată cum a fost aplicată această dispoziție. Prizonierii de război în loc să ne rămână au fost luați de ruși, însă numai după ce noi am fost obligați să-i echipăm, iar cetățenii civili germani în loc să-i internăm noi au fost ridicăți tot de ruși. Ba mai mult, rușii au deportat nu numai cetățeni germani, au ridicat sub ochii noștri cetățeni români care aveau cât de puțin sânge german în vinele lor, lăsând în urmă familii pur românești în mizerie și suferință. Cu ce drept au călcat rușii suveranitatea statului român? A făcut guvernul nostru neputincios și servil un singur gest de împiedicare? Desigur, guvernul s-a mulțumit să ne țipe nouă că sabotăm aplicarea Armistițiului, țipătul vătafului de robi care neputând țipa stăpânului lovește pe nedrept tot în robi.

Prin art. 3 din Convenția de Armistițiu, România s-a obligat de a pune la dispoziția armatei ruse mijloace de locomoție pentru a se deplasa pe teritoriul român. Această obligație România a îndeplinit-o pentru că a fost sau mai bine zis i-au luat tot ce avea, aviația, marina, aproape toate vagoanele și locomotivele. Dar Rusia nu s-a mulțumit să exploateze la maxim obligația noastră, a luat mai mult decât îi era îngăduit, a luat toate vasele și șlepurile, proprietate particulară la care nu avea drept, a scos din țară 23 000 de vagoane, 250 de locomotive și nu le mai restituie, lucru pe care nu putea să-l facă pentru că avea doar voie să se folosească de mijloacele noastre de transport și doar în țară la noi, așa încât nu-i era îngăduit să treacă peste hotare vagoanele și locomotivele și nici să se facă stăpână pe ele. Tot nesocotind art. 3, rușii s-au făcut stăpâni pe vreo 18 000 automobile particulare. Întrebăm cu ce drept au luat aceste mașini și cu ce drept obligă automobilele, ce brumă au mai rămas, să circule cu permis sovietic? Înseamnă asta respectarea Armistițiului sau înseamnă că Rusia socotește țara noastră drept o țară ocupată din care are voie să prade orice și oricât?

Prin art. 5 din Convenția de Armistițiu ne-am obligat să trimitem în Rusia pe toți prizonierii ruși, precum și pe cetățenii ruși care-i adusesem noi cu de-a sila în România (care or fi fost ăia?). Prizonierii i-am predat spre marea disperare a unora din ei cărora întoarcerea în Rusia nu le surâdea deloc. Dar în aplicarea acestui articol Rusia a făcut unele fapte care au călcat în picioare nu numai Convenția de Armistițiu, dar au nesocotit drepturile omului, dreptul internațional, cât și cele mai simple îndatoriri de omenie. Au cerut rușii ca toți oamenii, chiar de origine românească fiind, care s-au refugiat din Bucovina sau Basarabia să fie trimiși cu de-a sila înapoi. Ba în ultima vreme au cerut să le fie trimiși și acei care erau în iunie 1940 funcționari sau militari în aceste provincii. Adică au cerut rușii ca oameni liberi să fie prinși ca robii, legați și trimiși, au cerut ca oameni liberi să fie cu de-a sila cetățeni sovietici. Rezultatul a fost că, din fericire pentru noi, mulți au reușit să scape ascunzându-se, dar unii au fost totuși siliți să plece și mulți dintre ei s-au sinucis preferând să moară decât să trăiască sub administrație sovietică. Iacă, domnule Oieriu de ce nu ai dreptul să vorbești despre aplicarea armistițiului, pentru că asemenea suferințe care duc până la sacrificiul vieții sunt suferințe românești pe care un străin nu le poate înțelege?!

Prin art. 7 din Convenția de Armistițiu, România trebuia să predea Rusiei, sub titlul de trofee, orice material de război german, iar prin art. 8 România se

obligă de a păstra orice bunuri care ar aparține statului sau cetățenilor german sau persoanelor aflate în Germania. Iată cum a înțeles Rusia să execute aceste dispoziții. În prim loc ne-a obligat să reparăm trofeele așa încât ne-au costat vreo câteva miliarde aceste reparații fără ca această sumă să ne fie scăzută din daorii. Pe urmă, găsind rușii vreo 1 500 de mașini germane stricate, în loc să le ia așa cum erau, în chip de trofee, ne-au obligat să dăm altele bune în schimb, în baza cărei obligații nu știe nimeni. Aplicarea însă a art. 8 a fost și mai extraordinară și dovedește încă o dată că pentru Guvernul sovietic convențiile semnate de el sunt niște simple petice de hârtie fără valoare. În aplicarea art. 8 Rusia nu avea dreptul să ridice nimic, noi aveam doar datoria să păstrăm tot ce aparținea statului și cetățenilor germani. Rușii nerespectând însă armistițiul au ridicat din vamă tot ce era de proveniență germană, mărfuri care erau proprietatea negustorilor români sau erau cumpărate de stat mărfuri în valoare de 30 de miliarde. Dar au făcut mai mult, au intrat în case particulare, în prăvălii și în depozite și unde au găsit mărfuri fabricate în Germania, dar care erau proprietate românească, le-au ridicat. Astfel au luat mașini de tot felul, materiale fotografice și produse farmaceutice, așa încât românii mor azi cu zile și nu mai găsesc doctorii.

Prin art. 10 din Convenția de Armistițiu, România este obligată, pe tot timpul războiului, să întrețină cu a sa cheltuială trupele sovietice care se află pe teritoriul țării, precum și să dea în folosință mijloacele de comunicație, instalațiile de utilitate publică, depozite, generatoare de energie armatelor rusești. Aplicarea acestui articol a costat Țara Românească, în zece luni, 263 de miliarde predând, în această sumă 25 000 vagoane de cereale și furaje, 10 000 vagoane de zarzavaturi și fructe, 3 500 vagoane de carne și grăsimi, 150 vagoane de spirt, 5 000 vagoane de combustibil, un miliard de țigări și 350 milioane cutii de chibrituri. Art. 10 nespecificând până unde se întinde obligația noastră, nu putem protesta. Suțem în drept însă de a protesta pentru alte lucruri: eram obligați să întreținem trupele sovietice atâta vreme cât erau pe teritoriul românesc, o mare parte din produsele luate de la noi au folosit la întreținerea armatei ruse care se afla în Ungaria și Germania. Dar mai mare nedreptate o reprezintă situația actuală. Eram obligați să întreținem trupele sovietice atâta vreme cât acestea purtau război, cupă terminarea războiului obligația înceta de la sine. Or acum tocmai Rusia ne cere mai mult pentru că azi găzduim în țară 2 milioane de ostași sovietici care parcă s-au așezat și pentru iernat, ostași pe care-i hrănim, îi îmbrăcăm, le plătim leafă fără să fie cu nimic îndatorați, așa încât în câteva luni vom cheltui alte 200 sau 300 de miliarde și țara ne va fi complet secătuită. Acest art. 10 a avut darul ca până acum să ne sărăcească complet. În baza lui, rușii au luat atâta grâu încât noi nu mai avem pâine decât de două ori pe săptămână și ne-au luat atâția cai și vite încât în viitor țara noastră nu se mai poate reface. Tot în trecut faptele rușilor bazate pe art. 10 erau să ruineze în câteva săptămâni tot sistemul nostru financiar. În adevăr, dacă circulația rublelor ar fi continuat în România, leul nostru n-ar mai fi avut nici puțina valoare pe care o are astăzi. Din fericire pentru noi, datorită Angliei și Americii și cu ajutorul – dacă nu ne înșelăm – al unui bun cetățean care se numește Max Auschnit, am scăpat la vreme de o catastrofă financiară, rublele încetând să mai aibă valoare circulatorie. Am arătat până acum că aplicarea art. 10 ne-a sărăcit, am vrea însă ca cel puțin de aici înainte România să înceteze a mai plăti ceva pentru că nu mai e cu nimic datoare. Ne întrebăm însă cum va reuși guvernul să obțină acest lucru. Noi credem că acest guvern, servitor supus Rusiei, nici măcar nu va avea curajul să facă o asemenea cerere.

În fine, urmează să vedem dacă România a respectat art. 11 din Convenția de Armistițiu, despre care s-a spus de sute și mii de ori că Rusia a fost atât de generoasă atunci când a obligat România să plătească numai 300 de milioane de dolari despăgubire de război.

Nu facem aprecieri asupra prea lăudatei generozității, afirmăm doar că această sumă puteam s-o plătim și am plătit-o chiar și nu în șase ani, ci în opt luni. Pentru a se recunoaște însă României că a plătit întreaga datorie de război, ar trebui să se întâmple câteva minuni care desigur nu se vor îndeplini nicicând. Ar trebui ca Rusia să fie de bună credință, să respecte Convenția de Armistițiu pe care a semnat-o și în fine ar trebui să avem un guvern care să nu fie slugă Rusiei și să poată arăta și susține ceea ce e lămurit și drept. Desigur însă că nu se va întâmpla nimic pentru că minuni nu se mai fac în ziua de astăzi. România va continua să plătească ceea ce nu datorează, să facă și să sufere ceea ce nu-i obligată și tot românii vor fi acuzați că nu îndeplinesc și sabotează armistițiul. Dl Oieru ne va spune că suntem lipsiți de onoare și noi, răbdători și învățați, să tăcem ca robii vom așeza în muzeu un cal, o vacă și o pâine pentru ca la iarnă să ne aducem aminte la ce au folosit aceste trei lucruri. Dar să arătăm cum se face că am plătit până acum întreaga datorie de război. Pentru a face socoteala trebuie să vă mai spunem două lucruri peste cele ce ați aflat până acuma. Trebuie să vă spunem că de la armistițiu până azi, din calculele venite din toată țara, armata sovietică, prin jafurile făcute, a păgubit pe români cu cel puțin 500 miliarde de lei. Ori cum aceste jafuri nu sunt reglementate în Convenția de Armistițiu, e normal ca suma păgubită s-o scădem din datoria de război. În fine, trebuie să vă mai spunem că deci Rusia nu putea, după încheierea armistițiului, să mai ia sub numele de pradă de război nimic din România, totuși rușii ne-au luat fără nici un drept 23 000 de vagoane și 500 de locomotive considerându-le captură, deși toate au fost scoase din țară mult după ce armistițiul s-a încheiat. Și acuma aducându-vă aminte tot ce ați aflat, să facem socotelile: Potrivit art. 11 din Convenția de Armistițiu trebuia să plătim în 6 ani 300 milioane de dolari. Am plătit până acuma, necontestat 77 milioane de dolari, plătind cu 5 milioane dolari mai mult decât rata convenită. Prin urmare, ne-ar mai fi rămas de plătit 223 milioane de dolari, sau la o valoare reală în lei 892 de miliarde. Să socotim, pe de altă parte, sumele care le-am plătit sau cu care ne-a păgubit Rusia fără drept: 500 miliarde, ceea ce a jefuit armata sovietică, 60 de miliarde pentru aviația luată, 75 de miliarde valoarea flotei, materialelor și munițiilor marinei luate de ruși fără nici o justificare, 60 miliarde cele 23 000 de vagoane și 30 miliarde cele 500 de locomotive luate cu japca, 36 miliarde cele 12 000 de automobile ridicate de ruși, 30 miliarde pentru mărfurile luate de ruși din vamă sub pretext că sunt germane, în fine, 100 miliarde întreținerea celor două milioane de ostași sovietici pe care nu mai avem datoria să-i hrănim, să-i îmbrăcăm, să le plătim leafă odată ce războiul s-a terminat. Dacă faceți adunarea vedeți că toate aceste bunuri luate pe nedrept însumează 891 miliarde, deci tocmai cât pretindeau rușii că aveam de plătit și la asta nu s-a socotit costul reparației așa-ziselor trofee germane și nici materialele, munițiile și echipamentul celor 19 divizii care au luptat pe front și care au rămas rușilor, pentru că pe soldați i-au trimis acasă goi și fără arme.

Dar nu am terminat cu descrierea relei credințe rusești, această rea credință s-a manifestat și în alte capitole din aplicarea Convenției de Armistițiu. Potrivit art. 12 din Convenția de Armistițiu, România trebuia să restituie Rusiei vagoanele, locomotivele, tractoarele, mașinile, obiectele de valoare și cele artistice pe care românii le-au luat din Transnistria. Orice minte clară și de bună credință, atunci

când citește art. 12 înțelege că România trebuie să restituie numai acele lucruri care la data încheierii armistițiului mai erau în ființă și că în orice caz nu trebuie să restituie acele lucruri care prin natura lor s-au consumat, ca cereale, fructe, conserve, lapte, unt, carne și altele. De altfel, în cazul în care România ar fi restituit tot ce găsisse în Basarabia și Transnistria și deci ar fi adus lucrurile în starea în care se găseau când rușii le-au părăsit, ce rost ar fi avut să plăim și despăgubirile de război din art. 11. Am arătat că așa judecă o minte de bună credință. Rușii nu judecă așa, ei cer să restituim tot ce pretind că au lăsat în Basarabia și Transnistria și tot ceea ce s-a produs acolo timp de 2 ani cât au stat sub stăpânirea românească, uitând rușii că din lucrurile luate și consumate mare parte le-au luat armatele germane nu cele române. Din această diferență de păreri iese natural și o diferență de cifre. Rușii pretind că le datorăm 970 de miliarde, iar noi susținem că le datorăm doar 240 de miliarde, sumă care am și restituit prin predările de materiale pe care le-am făcut. Această chestiune a aplicării art. 12 va trebui să facă obiectul unui arbitraj pe care însă nu guvernul actual e în măsură să-l ceară. Tot în aplicarea art. 12 rușii au întreprins în România alte lucruri urâte. Căutând obiecte așa-zis luate de români din Basarabia și Transnistria, rușii au intrat în nenumărate case particulare, în magazine, au inventariat lucrurile toate de la muntele de pietate și de la alte case de amanet și peste tot au luat ce le-a plăcut și ce au vrut. Desigur, marea majoritate a lucrurilor nu aveau nici o legătură cu Basarabia sau Rusia, altele aparțineau de zeci de ani românilor, fiind cumțurate din Rusia țarilor, în fine unele erau ale refugiaților ruși veniți din timpul revoluției în țara noastră. Ba acum câteva luni rușii ne-au silit să facem o lege care din fericele s-a modificat, potrivit căreia nici un refugiat din Basarabia sau Bucovina de Nord nu putea să-și păstreze măcar cămașa de pe el, ci trebuia să dea totul Comisiei rusești de Control. Am arătat până acum reaua credință a rușilor, am arătat lipsa de loialitate a acestora față de aplicarea armistițiului, am arătat lipsa de respect pe care o au pentru convențiile pe care le-au semnat, am arătat lăcomia și lipsa lor de omenie. Vom arăta acum un lucru mai grav decât tot ce a precedat. Rusia nu respectă suveranitatea statului român, nu numai că se amestecă în politica noastră, dar ei o conduc și o comandă. Guvernul nostru nu e decât slugă rusească și armata noastră nu poate face nimic fără voia rușilor. Nu mai sunem o țară independentă, suntem o țară supusă mai rău decât eram pe vremuri față de turci și dacă lucrurile vor merge așa, vom înceta să mai existăm devenind în cele din urmă una din republicile sovietice. Rușii au făgăduit că nu se amestecă în treburile noastre. Dacă e așa, întrebăm de ce la 6 martie, prin dezarmarea armatei și prin înarmarea bandelor de vagabonzi, ne-au impus rușii un guvern pe care țara întreagă nu-l vrea? Cu ce drept au ocupat rușii cazarmile, au luat armele ostașilor români, au desființat jandarmeria și poliția? De ce gazetele partidelor politice românești sunt interzise de cenzura rusească? De ce, pe străzi, creulă patrulă rusești? Cu ce drept dau rușii afară din case sute de familii românești care sunt obligate să le lase și casă și mobile și rufărie? Cu ce drept ne opresc rușii să circulăm pe străzi noaptea? Cu ce drept și în ce scop fac și acum fortificații în locurile unde nu a fost niciodată câmp de bătaie? De ce sosesc în Moldova nii de familie ruse cu femei și copii? Și dacă asta e realitatea, dacă suveranitatea României nu mai e respectată, dacă armata română a fost și este tratată ca o anexă a Armatei Roșii, dacă guvernul nostru e alcătuit doar din slugi rusești și cebele țări nu vor să-l recunoască, dacă jaful soldaților ruși nu e pedepsit, dacă ceățeni români sunt arestați de ruși și unii internați în Rusia, dacă averea statului român, vămile și depozitele sunt continuu golite, dacă nu mai avem dreptul să mâncăm

carne și pâine fiindcă trebuie să le dăm totul rușilor, dacă nu mai avem dreptul să gândim și să scriem, atunci ne mai putem numi o țară liberă? Mai există Convenția de Armistițiu, sau suntem o țară ocupată care ne pregătim să ajungem o provincie rusească?

✦

Arhivele Statului București, fond Casa Regală, Diverse, dosar 49/1945, f. 1-5.

119

<1945, București>. Scrisoare a generalului Susaikov către ambasadorul V.A. Harriman referitoare la poziția guvernelor S.U.A., Marii Britanii și a regelui Mihai față de Guvernul Groza.

Г-ну В. А. ГАРРИМАНУ
ЧРЕЗВЫЧАЙНОМУ И ПОЛНОМОЧНОМУ ПОСЛУ США
Москва

Уважаемый Г-н Посол,

Ваше письмо по поводу обращения румынского короля к правительствам СССР, США и Великобритании получено мною 23 августа.

20 августа представители правительств США и Великобритании в Союзной Контрольной Комиссии в Румынии обратились к румынскому королю с заявлениями, в которых указали, что их правительства не признают существующего ныне в Румынии правительства Петру Гроза и не будут с ним вести какие-либо переговоры о заключении мирного договора.

В связи с этим румынский король сообщил представителям советского, американского и английского правительств в Союзной Контрольной Комиссии в Румынии, что, учитывая позицию, занятую правительствами Соединенных Штатов Америки и Великобритании по отношению к румынскому правительству в его нынешнем составе, он просит оказать содействие в урегулировании этого вопроса.

Король также сообщил, что премьер-министр Петру Гроза отклонил сделанное ему предложение о выходе в отставку возглавляемого им правительства. Король одновременно заявил Советскому Правительству, что никаких претензий к правительству Петру Гроза он не имеет, и что он был вынужден только в связи с заявлением представителей Правительств Соединенных Штатов Америки и Великобритании предложить правительству Петру Гроза уйти в отставку.

Вместе с тем считаю необходимым обратить Ваше внимание на то обстоятельство, что представители США и Великобритании в Союзной Контрольной Комиссии без предварительного обсуждения вопроса о правительстве Петру Гроза на заседании последней, предприняли шаги перед румынским королем, добиваясь отставки нынешнего румынского

правительства и тем нарушили установленный порядок работы в Союзной Контрольной Комиссии.

В решении Крымской Конференции сказано, что «Установление порядка в Европе и перестройка национально-экономической жизни должно быть достигнуто таким путем, который позволит освобожденным народам уничтожить последние следы нацизма и фашизма и создать демократические учреждения по их собственному выбору...».

Существующая обстановка в Румынии полностью отвечает указанному требованию и нет оснований к беспокойству и недоверью к правительству Петру Гроза.

Румынское правительство, возглавляемое Петру Гроза, представляет собой правительство концентрации демократических сил страны и благодаря доверию и поддержке широких слоев населения Румынии установило порядок и спокойствие в стране, показало свою лояльность в выполнении условий перемирия, сделало многое для ликвидации фашистских институтов в стране, и проявило полную готовность к сотрудничеству с Объединенными Нациями.

Учитывая это и заявление короля, что у него нет никаких претензий к правительству Петру Гроза, Советское правительство не видит оснований к требованию отставки нынешнего румынского правительства и считает, что нет причин нарушать принципы демократизма и суверенитета румынского народа вмешательством извне во внутренние дела Румынии.

Прошу Вас, г-н Посол, принять уверение в моем весьма высоком уважении.

[Суцайков]

Arhivele Statului București, colecția microfilme Rusia, r. 222, c. 226-228, Arhiva M.A.E. al Federației Ruse, fond 0125 - Referentura România, opis 33, mapa 127, u.a. 7.

Traducere:

Stimate Domnule Ambasador,

Scrisoarea Dumneavoastră referitoare la apelul regelui român adresat guvernelor U.R.S.S., S.U.A. și al Marii Britanii am primit-o în data de 23 august.

La 20 august reprezentanții guvernelor S.U.A. și Marii Britanii din Comisia Aliată de Control din România au adresat regelui român declarații în care arătau că guvernele lor nu recunosc Guvernul Petru Groza, existent în România, și nu vor purta cu el nici un fel de discuții privind încheierea tratatului de pace.

În legătură cu aceasta regele român a comunicat reprezentanților guvernelor sovietic, american și englez din Comisia Aliată de Control din România că solicită să-i dea concursul pentru reglementarea respectivei probleme, ca urmare a poziției luate de guvernele Statelor Unite ale Americii și al Marii Britanii față de Guvernul român în componența lui actuală.

Regele a comunicat, de asemenea, că primul-ministru Petru Groza a respins propunerea făcută privind demisia guvernului condus de el. Regele, în același

timp, a anunțat Guvernul sovietic că nu are nici o pretenție de la Guvernul Petru Groza și că el a fost nevoit să-i propună Guvernului Petru Groza să demisioneze numai din cauza declarației reprezentanților guvernelor Statelor Unite și al Marii Britanii.

Totodată, consider necesar să vă atrag atenția asupra faptului că reprezentanții S.U.A. și ai Marii Britanii în Comisia Aliată de Control, fără o examinare prealabilă în ședință a problemei legate de Guvernul Petru Groza, au făcut demersuri pe lângă regele român de a obține demisia prezentului Guvern român, iar cu aceasta au încălcat ordinea activității din cadrul Comisiei Aliate de Control.

În hotărârile Conferinței de la Crimeea este menționat că „Restabilirea ordinii în Europa și refacerea vieții național-economice trebuie obținute pe calea ce va permite popoarelor eliberate să nimicească ultimele urme ale nazismului și fascismului și să-și creeze instituțiile democratice prin alegeri proprii...”

Situația existentă în România răspunde în totalitate cerinței menționate și nu sunt motive de neliniște și de neîncredere față de Guvernul Petru Groza.

Guvernul român condus de Petru Groza reprezintă un guvern de concentrare a forțelor democratice din țară și, datorită încrederii și susținerii acestuia de către largi părți ale populației din România, a stabilit ordinea și liniștea în țară, a demonstrat loialitatea în îndeplinirea condițiilor armistițiului, a făcut multe pentru lichidarea instituțiilor fasciste din țară și și-a manifestat consimțământul deplin pentru colaborarea cu Națiunile Unite.

Având în vedere acest lucru și anunțul regelui, conform căruia el nu are nici un fel de pretenții față de Guvernul Petru Groza, Guvernul sovietic nu vede temeiul cererii demiterii prezentului Guvern român și consideră că nu sunt motive pentru a distruge principiile democrației și suveranității poporului român prin amestecul din afară în treburile interne ale României.

Domnule Ambasador, vă rog să primiți asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

(nesemnată)

Domnului V.A. Harriman
Ambasador extraordinar și plenipotențiar
al S.U.A. la Moscova

INDICE ANTROPONIMIC

A

- Abakumov, 77*
Agiu, Constantin, fruntaș al P.C.R. și al Frontului Plugarilor, subsecretar de stat la Ministerul Agriculturii și Domeniilor, 78, 99, 110
Aldea, A., general, ministru al afacerilor interne, 1, 80
Alexandrescu, Anton, ministrul cooperăției, 78
Alexandrini, Al., subsecretar de stat la Ministerul Finanțelor, 78, 99, 100
Alexianu, Gheorghe, 64, 88
Antonescu, Ion, mareșal, conducător al statului român, 2, 6, 12, 15, 51, 64, 76, 77, 80, 88, 100, 103
Antonescu, Mihai, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, ministru al afacerilor externe și de justiție, 64, 76, 80
Apostol, președintele Confederației Române a Muncii, 64
Auschnit, Max, 118
Avramescu, general, 45

B

- Babeș, M.*, ministru, 93
Badoglio, Pietro, mareșal și om politic italian, 29
Badranof, general, 1
Bagdazar, D., prof. dr., ministrul sănătății, 78, 99, 110
Bănescu, Petru, subdirector general, 74
Bărbuneanu, P., viceamiral, subsecretar de stat al Marinei, 78, 99, 112
Bejan, Petre, ing., ministrul industriei și comerțului, 78, 82, 99, 110
Berry, Burton Y., reprezentant al S.U.A. în România, 59, 66, 106
Bodnăraș, Emil, secretar general al Președenției Consiliului de Miniștri, 87, 99
Bogdenko, amiral, 26, 38, 39, 53, 58, 59, 107
Boncour, reprezentant francez, 53
Borcescu, E., general, 18
Borisov, colonel, 34
Rossy, R., reprezentantul Societății Române de Cruce Roșie pe lângă Comitetul Internațional al Crucii Roșii, 52
Bowie, M. Beverly, locotenent în Armata Regulată Americană, 29
Brătianu, Constantin, I.C. (Dinu), președinte P.N.L., 1, 22, 23, 24, 26, 36, 39, 101, 102, 103, 106, 110, 111, 117
Brewor, P. Sam, ziarist la „The Chicago Tribuna”, 15
Burcă, I., subsecretar de stat al administrației, 78, 99
Burducea, Constantin, preot, ministrul cultelor, 78, 99, 112

- Burileanu*, colonel, 104
Buznea, Emanoil, secretar de Legațiune, 27
Byrnes, James, F., secretar de stat al S.U.A., 95

C

- Cambrea*, general, 117
Capitanovici, general, medic, 1
Carol II, rege al României, 51, 80, 103, 117
Carr E., H., profesor, 52
Cassian, general, 16, 71
Căpățână, A., ministrul justiției, 1
Cholerton, Alfred, ziarist la „Daily Telegraph”, 15
Christu, Ion Șerban, președintele Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, 1, 6, 10, 11, 12, 14, 16, 19, 20, 21, 34, 45
Churchill, Winston Leonard Spencer, șef al Guvernului de coaliție al Marii Britanii, prim-ministru, 29, 65, 70
Comanciu, conducător al legionarilor, 100
Constantinescu, Octav, referent șef, 46
Constantinescu-Iași, Petre, prof., ministrul propagandei, 64, 78, 99, 110, 112
Constantinof, colonel la C.A.C., Sovietică, 18
Cretzianu, Alexandru, ministrul României la Ankara (15 sept. 1943 – 15 aug. 1945), 47
Crețulescu, general, 11
Crutzescu, Radu, ministru plenipotențiar, 45

D

- Danielopol, D.*, ministrul sănătății și asistenței sociale, 39
Dămăceanu, D., general, ministru secretar de stat la afacerile externe (apoi la armata de uscat), 1, 22, 23, 78, 99, 110, 112
Dekanozov, vicecomisar la Departamentul Afacerilor Străine al U.R.S.S., 50, 54, 63, 64, 75, 76, 77, 79, 84, 93, 106, 110, 111
Demetrescu, consilier, 34
Dimitriu, Adrian, subsecretar de stat pentru industria de război, 78, 99, 110
Dinu, I., secretar general la Ministerul Industriei și Comerțului, 110
Dinulescu, Gh., secretar general, 81
Dubovitzky, locotenent colonel, 19
Dumitrache, general, 79
Dumitrescu, N., stenograf, 39
Durma, Mircea, ministrul finanțelor, 78, 82

E

- Eden, Anthony*, 27, 29
Eftimiu, C., general, ministrul lucrărilor publice, 1

F

- Faks, general*, 53
Filotti, Eugen, secretar general al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, 30
Florescu, Petre, 50
Fotino, Gh., ministrul cooperăției, 21, 23, 39

G

- Gaulle, Charles de*, general, 52
Gebandt, D., primul-ministru al Olandei, 52
Gerota, Dumitru, profesor universitar, membru P.N.Ț., 116
Georgescu, I., viceamiral, subsecretar de stat al marinei, 1
Georgescu-Roegen, general, 38
Georgescu, Teohari, ministrul afacerilor interne, 78, 99
Ghelmegeanu, M., ministru, președintele Comisiunii Române pentru Aplicarea Armistițiului, 72, 87, 89, 98, 99, 110
Gheorghiu, Al., viceamiral, subsecretar de stat, 1
Gheorghiu-Dej, Gh., ministrul comunicațiilor, 23, 26, 39, 49, 78, 87, 98, 99, 110, 112
Gherghel, Radu, general, 3
Ghilezan, Emil, subsecretar de stat la Ministerul Finanțelor, 26
Gibson, Archie, ziarist la „Daily Sketsch“, 15
Godlberger, secretarul Comitetului regional al P.C.R. din Transilvania de Nord, 32
Groza, Petru, dr., președintele Frontului Plugarilor, președinte al Consiliului de Miniștri, 23, 26, 39, 64, 73, 75, 77, 78, 79, 83, 87, 91, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 106, 110, 112, 114, 115, 117, 119

H

- Halippa, Pan*, 45, 67, 99
Handler, corespondentul Agenției United Press, 100
Harriman, Averell, ambasadorul S.U.A. la Moscova, 95, 111, 119
Hilmoor, corespondentul Agenției Associated Press, 100
Hitler, Adolf, dictator al Germaniei, 52, 100
Hudiță, I., prof., ministrul agriculturii și domeniilor, 23, 39, 50
Hughes, H. Stuart, maior, șef Armata Regulate, 29
Hull, general din St. Major al Forțelor Aliate de la Caserta (Italia), 49, 60, 62, 66

I

- Ionescu, Emanoil*, general, subsecretar de stat al aviației, 78, 99, 112
Ionescu, Napoleon, consilier, 81, 107
Ionescu, Radu, colonel magistrat, 10

- Ionescu, Tudor*, ing., ministrul minelor și petrolului, 78, 99, 110
Jordan, D., 26, 38
Jordan, Iorgu, ambasadorul României în Uniunea Sovietică, 93, 111

K

- Kaftanov, S.V.*, președintele Comitetului pentru Afacerile Școlii Superioare de pe lângă Consiliul Comisarilor poporului al U.R.S.S., 98
Kavtaradze, S.I., ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al U.R.S.S. în România, 85, 86, 87, 98, 106
King-Hall S., deputat britanic, 52
Kirsanov, consilier, 12, 30, 37
Knauth, Percival, corespondent la „Time“ 13

L

- Langer, L. William*, șef în cadrul Armitei Regulate Americane, 29
Lascăr, general, 117
Lavrentiev, A., 32
Lavrișev, A., 76, 79, 84, 99, 100, 106, 110, 111
Lecca, Radu, șef al Departamentului pentru românizare, 76
Le Rougetel, Ian, diplomat britanic, 06
Leucuția, Aurel, ministrul economiei naționale, 23, 26, 39, 40
Lipovan, Gh., prefectul județului Sibiu, 43
Lippman, Walter, ziarist american, 52
Litvinov, Maksim Maksimovici, diplomat și om politic sovietic, 32
Lozovski, vicecomisar la Departamentul Afacerilor Străine al U.R.S.S., 93
Lupu, N., doctor, vicepreședinte P.N.Ț., 54, 111

M

- Macici, Nicolae*, general, 12
Malinin, colonel, șef de Stat Major, 1
Malinovski, Rodion Iakovlevici, mareșal sovietic, comandantul frontului II ucrainean, 1, 3, 10, 12, 24, 29, 38, 39, 40, 45, 53, 59, 77, 117
Maltopol, general, 118
Maniu, Iuliu, președinte P.N.Ț., 1, 12, 29, 54, 55, 59, 80, 99, 100, 101, 102, 103, 106, 109, 111, 117
Mardare, general, 1
Marinescu, N., dr., ministru muncii și sănătăți, 1
Maurer, I. Gh., subsecretar de stat la Ministerul Comunicațiilor, 78, 99, 110
Mănuilă, Sabin, subsecretar de stat la Președinția Consiliului de Miniștri, 39
Mihai I, rege al României, 15, 31, 75, 82, 83, 84, 85, 86, 91, 94, 101, 103, 119
Mihail, Gh., general, șeful Marelui Stat Major Român, 3
Mihalache, Ion, vicepreședinte al P.N.Ț. 54
Mihin, colonel, 38

Mikoian, Anastas, membru în Consiliul Comisarilor Poporului al U.R.S.S., 77, 97, 98
Molotov, Veaceslav Mihailovici, comisar al poporului pentru Afaceri Externe al U.R.S.S., 13, 26, 38, 50, 54, 63, 64, 65, 72, 75, 76, 77, 79, 83, 87, 95, 98, 103, 106, 109, 111, 112

N

Nasta, general, 79
Negel, D.D., ministrul agriculturii, 1
Negulescu, Ioan, general, ministru de război, 64
Nicolau, Gh., prof., ing., ministrul asigurărilor sociale, 39, 78, 99, 110
Niculescu-Buzești, Grigore, ministru al afacerilor străine, 1, 12
Niculescu, Mircea, subsecretar de stat la Ministerul Comunicațiilor, 78, 99
Novikov, M., ambasadorul U.R.S.S. la Cairo, 63

O

Oanea, I., consul, 61
O'Brien, Frank, ziarist la „Associated Press of America”, 15
Oeriu, S., dr., subsecretar de stat, comisar general la Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului, 99, 118

P

Pantazi, Constantin, general, ministru al apărării naționale, 76
Patmore, Derek, ziarist la „The Daily Mail”, 15
Pauker, Ana, membru C.C. al P.C.R., 106, 109
Pavel, Pavel, 47
Pavlov, A., ministru rus, trimis extraordinar al U.R.S.S. în România, 50, 53, 54, 55, 58, 72, 75, 77, 83
Pădureanu, colonel, 105
Pătrășcanu, Lucrețiu, fruntaș P.C.R., ministru al justiției, 1, 21, 23, 26, 39, 75, 99, 110
Părvulescu, N., subsecretar de stat al aprovizionării, 78, 89, 99, 110
Pelivan, I., 99
Penescu, N., ministru afacerilor interne, 23
Pepper, Claude, senator american, 106
Pictet, Hubert, ziarist la „Journal de Geneve”, 15
Popescu, Florea, general, 5
Popp, Gh., ministrul cultelor și artelor, 39
Potenkin, academician, 98
Potop, Aurel, subsecretar de stat la Ministerul Educației Naționale, 78, 99, 110, 112
Potopeanu, Gheorghe, general, ministrul economiei naționale, 1, 12, 79, 88
Precup, general, 117
Pretorian, Septimiu, general, 57, 105

R

Racoviță, M., general, ministru de război, 1
Ralea, M., ministrul artelor în guvernul Petru Groza, 99, 110, 112
Rădăceanu, Lotar, ministrul muncii în guvernul Petru Groza, 39, 78, 99, 110, 112
Rădescu, N., general de corp de armată, președinte al Consiliului de Miniștri, 14, 31, 33, 36, 38, 39, 40, 50, 54, 59, 60, 64, 93, 100, 101, 103
Rădulescu, Savel, președinte al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, 23, 26, 28, 38, 39, 40, 41, 44, 45, 72
Ripoșanu, Pamfil, secretar general la Președinția Consiliului de Miniștri, 74, 78, 99, 110
Roberts, L. Henry, locotenent în Armata Regulată Americană, 29
Roman, viceamiral, 23, 42
Romniceanu, M., ministru finanțelor în guvernul Petru Groza, 21, 26, 31, 39
Roosevelt, Delano Franklin, președinte al S.U.A., 56, 65, 70

S

Sănătescu, Constantin, general, președinte al Consiliului de Miniștri, 1, 16, 17, 21, 23, 26, 100, 101, 103, 105
Șchiopu, Bucur, comisar general al prețurilor în guvernul Petru Groza, 78, 87, 97, 99, 110
Schmidt, Andreas, conducătorul grupului etnic german din România, 64
Schuyler, C.V.R., general, reprezentant al S.U.A. în Comisia Aliată de Control, 29, 49, 53, 55, 56, 58, 59, 60, 62, 66, 73, 84, 101, 106
Sidorov, colonel, 1, 5, 6, 19
Silionescu, Cezar, președintele organizației locale bucureștene a P.N.Ț., 64
Sima, Horia, conducătorul mișcării legionare, 64
Simionescu, I., colonel, 105
Skoda, maior, 79, 83
Solacolu, Mircea, comisarul comerțului exterior, 87, 97, 98, 99, 110
Solomon, Virgil, ministrul lucrărilor publice și rețelării, 39
Stalin, Iosif Vissarionovici, secretar general al C.C. al P.C.U.S., președinte al Comitetului de Stat al apărării și comandant suprem al forțelor armate ale U.R.S.S., 29, 65, 77, 79, 83, 87, 97, 99, 103, 106
Stevenson, Donald F., vicemareșal al aerului, britanic, 53, 59, 63, 106
Stoenescu, conducător al mișcării legionare din România, 64
Stoica, V., ministru plenipotențiar, 61

Susaikov, I.Z., general colonel, locțiitorul președintelui Comisiei Aliate de Control în România, 63, 76, 80, 83, 84, 106, 109, 110, 119

Ș

Știrbey Barbu, diplomat, fost președinte al Consiliului de Miniștri, 80

T

Tătărescu, Gh., ministru al afacerilor străine în guvernul Petru Groza, 54, 78, 79, 80, 87, 93, 97, 99, 103, 106, 110, 112

Tevcenko, șeful Direcției Politice a Frontului 2 Ucrainean, 32

Timbus, chestor, 9, 10

Titulescu, Nicolae, diplomat, fost ministru de externe, 12, 47, 80, 103

Tolbuhin, F.I., mareșal sovietic, 5

Trincu, general, 12, 79

Truman Harry, președintele S.U.A., 73

Turov, colonel, 92

Ț

Țețu, Aurel, dr., prefectul județului Ciuc, 22

U

Ungheanu, Ion, 50

V

Vasiliev, general din gardă, 17, 20, 28, 29

Vasilii, C., fostul șef al jandarmeriei, 77

Vasilii-Rășcanu C., ministru de război în guvernul Petru Groza, 78, 79, 92, 99, 110, 112

Vălimărescu, prof. univ., 116

Vântu, Gh., subsecretar de stat al finanelor locale, 78, 99, 110

Vâșinski, Andrei Ianuarievici, prim locțiitor al comisarului poporului pentru afaceri externe al U.R.S.S., 19, 23, 29, 32, 3, 38, 45, 50, 59, 60, 64, 72, 75, 76, 77, 79, 8, 88, 93, 94, 95, 97, 98, 103, 106, 111

Veniamin, V., prof. univ., șeful cabinetului (M. Antonescu), 116

Viforeanu, prof. univ., 116

Vinogradov, V.P., general sovietic, locțiitor al președintelui Comisiei Aliate de Control în România, 3, 5, 7, 12, 14, 16, 17, 2, 22, 26, 28, 29, 34, 35, 38, 39, 44, 45, 50, 5, 58, 59, 62, 88, 106, 114

Vișoianu, Constantin, fost ministru de externe, 21, 23, 26, 31, 37, 38, 39, 40, 47, 50, 5, 53, 57, 59, 80

Vlădescu-Răcoasa, Gh., ministrul naționalităților minoritare în guvernul Petru Groz, 26, 39, 78, 99, 110

Voitec, Ștefan, ministrul educației naționale în guvernul Petru Groza, 23, 39, 78, 8, 98, 99, 110

W

Winant, atașat de presă american, 94

Y

Yves Frank C., ziarist la "Journale de Geneve", 15

Z

Zăroni, Romulus, ministrul agriculturii și domeniilor, 78, 99, 110, 113

INDICE TOPONIMIC

A

Adjud, 3, 24
Aita Seacă, localitate în județul Trei Scaune, 22
Alba Iulia, 10, 51, 64
Alsacia, 114
America, v. S.U.A., 2, 47, 106, 118
America de Sud, 99
Anglia, v. Marea Britanie, 2, 14, 52, 101, 112, 114, 118
Ankara, 47
Arad, 3, 49, 78, 97,
Ardeal, 2, 11, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 45, 52, 112, 117
Arghești, județul Cluj, 22
Austria, 73
Azuga, 45

B

Baku, 29
Balcani, 13, 106
Banat, 24, 45, 112
Banloc, 1
Bari, 42
Basarabia, 1, 13, 15, 23, 25, 29, 37, 45, 62, 67, 71, 73, 74, 80, 88, 92, 99, 113, 114, 115, 116, 118,
Bărlad, 11
Beketsaba, 45
Belgia, 53
Berești-Covurlui, 11
Berlin, 12, 19, 83, 95, 114
Bihăești, 49
Borodino, sat, 64
Brașov, 45, 57, 64, 97, 100
Brateș, 49
Brăila, 45, 81, 97, 110
Brezoi, 71
Bucovina, 24, 25, 37, 45, 49, 62, 67, 71, 73, 74, 78, 88, 90, 113, 115, 118
București, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 117, 119
Budapesta, 24, 30, 45
Buhăiești, 24
Bulgaria, 5, 9, 24, 49, 53, 73, 106, 117
Buzău, 25, 45, 97,
Byryosz, 49

C

Cairo, 29, 80, 102
Calafat, 81
California, 29
Canada, 99
Caracal, 100
Carpați, 24
Caserta, 49, 55, 56, 58, 60, 62, 66
Câmpina, 13
Cehoslovacia, 47, 73, 79
Cernăuți, 5
Chilia, 81
China, 114, 116
Chișinău, 82, 104
Ciuc, județ, 22
Ciurmani, comună, 22
Cluj, 10, 22, 35, 78
Comarnic, 45
Constantinopol, 113, 114, 116
Constanța, județ, 19, 38, 39, 45, 71, 97, 110
Corabia, 81
Craiova, 12, 49, 97, 100, 113
Crimeea, 52, 65, 80, 101, 119

D

Danemarca, 114, 116
Debrețin, 45, 49, 52
Dobrogea, 1, 19, 24, 34, 45
Don, 117
Dukk (munți), 45
Dumbarton Oaks, 52
Dunăre, 21, 24, 34, 38, 49, 87, 112
Dunkerque, 15

E

Europa, 13, 15, 24, 52, 58, 65, 73, 84, 91, 102, 119

F

Fălcu, 110
Finlanda, 38, 50
Floreal, 114, 116
Focșani, 57
Frankfurt, 113, 114, 115
Franța, 52, 113, 114, 115, 116

G

Galați, 12, 38, 45, 49, 81, 97, 110
Geneva, 18, 52, 114, 116
Germania, 2, 3, 5, 12, 14, 15, 18, 20, 28, 30, 36, 38, 45, 54, 56, 64, 66, 72, 73, 80, 85, 86, 102, 106, 107, 114, 117, 118
Gheorgheni, 22
Giurgiu, 81, 110
Grecia, 53, 73, 100
Groznâi, 29

H

Haga, 44, 45, 114, 116
Helgoland, 114
Hunedoara, 26, 45
Huși, 11

I

Iași, 24, 49, 97, 106
India, 108
Italia, 29, 42, 49, 55, 56, 58, 60, 66, 112
Iugoslavia, 24, 45, 49, 103

J

Japonia, 73, 114, 116

K

Kiev, 99

L

Londra, 12, 47, 52, 70, 87, 91, 93, 94, 95, 106, 112, 118
Lorena, 114
Lovrin, 24

M

Marea Britanie, (Regatul Unit), 2, 13, 29, 31, 40, 48, 55, 56, 58, 65, 73, 83, 84, 94, 95, 101, 102, 114, 116, 119
Marea Neagră, 38
Mărășești, 45, 49
Mexic, 39, 45
Mezőtur, 45, 49
Miscolkoloz (Ungaria), 49
Moldova, 3, 5, 11, 15, 24, 33, 34, 38, 45, 49, 99, 110, 118
Moscova, 1, 2, 7, 12, 13, 24, 27, 30, 34, 37, 38, 40, 52, 53, 58, 59, 73, 75, 79, 80, 87, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 102, 103, 104, 106, 107, 110, 111, 112
Muntenia, 3
Mureș, județ, 22, 45

N

Neapole, 29
New York, 42, 114, 116

O

Odessa, 12, 118
Odorheiu, județ, 22
Olanda, 52, 81
Oltenița, 3

Oradea, 49
Oroshaza, 45, 49
Orșova, 34

P

Paris, 12, 113, 114, 115
Pașcani, 49, 97,
Petroșani, 64
Ploiești, 12, 13, 24, 29, 49, 64, 97
Polonia, 73, 79, 101, 106, 113, 114
Potsdam, 84, 103
Prahova, 64
Prut, 34, 45, 90
Puspokladani, 45, 49

R

Radna, 57
Rădăuți, 64
Râul-Vadului, 1
Reni, 49
Reșița, 26, 45, 71
Rhin, 13
Riga, 113
Roma, 29
Românești, 49
România, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 40, 41, 45, 47, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 72, 73, 74, 77, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 87, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 111, 119
Rusia, 1, 13, 15, 23, 29, 36, 55, 66, 73, 78, 80, 94, 103, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118

S

San Francisco, 52
San Stefano, 113, 114, 116
Sardinia, 113, 115
Sebeș (Alba), 45
Seghedin, 45, 49, 71
Serbia, 117
Shimonoski, 114, 116
Sibiu, 1, 43, 49
Sighet, 97
Siliștra, 3
Socola (Iași), 45
Solnoc (Ungaria), 45, 49
Spania, 114, 116
Stalingrad, 13
S.U.A., 2, 13, 14, 21, 31, 40, 42, 48, 52, 53, 55, 56, 58, 70, 73, 83, 84, 91, 94, 95, 101, 112, 114, 116, 119
Suedia, 81

T

Tatar-Bunar, 80, 103
Târgu-Jiu, 45
Târgu Mureș, 22, 79
Teheran, 106
Timișoara, 24, 64, 78, 97
Tisa, 57
Transilvania, 3, 14, 22, 24, 29, 30, 32, 33, 35, 37, 38,
 45, 47, 49, 50, 52, 78, 79, 99, 101
Transnistria, 12, 64, 88, 118
Trei Scaune, județ, 22
Trianon, 22, 30
Tulcea, 1, 71, 81
Turcia, 24, 38, 39, 47, 73, 116
Turmey (Ungaria), 49
Turnu Măgurele, 110
Turnu Severin, 81

U

Ucraina, 87
Ungaria, 2, 3, 5, 12, 14, 19, 21, 22, 24, 28, 30, 32,
 33, 37, 45, 66, 73, 107, 117, 119
Ungheni, 49

Uniunea Sovietică (vezi U.R.S.S.), 2, 6, 11, 12,
 13, 14, 16, 19, 24, 25, 26, 29, 31, 33, 34, 36,
 39, 40, 41, 43, 45, 48, 50, 53, 54, 55, 58, 60,
 64, 67, 68, 79, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90,
 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 102, 103, 104,
 105, 106, 107, 110, 112, 113, 114, 116, 117,
 119

Utrecht, 114, 116

V

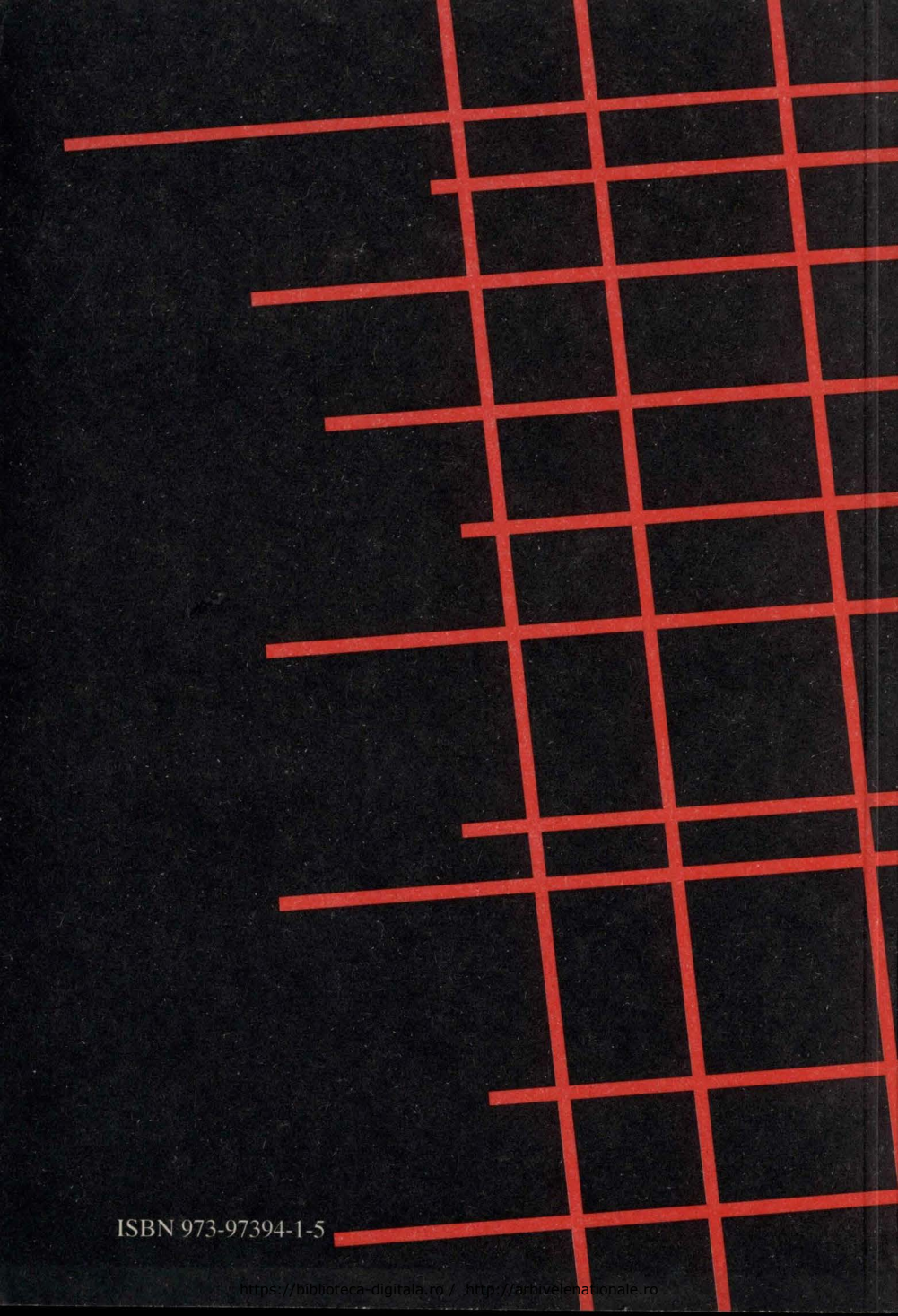
Valea Sadului, 45
Varșovia, 12
Vatican, 42, 53
Vâlcea, 71
Versailles, 113
Vicaci, 49
Viena, 2, 22, 37, 45, 80, 113, 115
Viz, 49

W

Washington, 29, 52, 65, 73, 84, 91, 93, 94, 95, 101,
 106, 118

Y

Yalta, 56, 58, 59, 65, 73, 84, 91, 102, 103, 112

ISBN 973-97394-1-5

<https://biblioteca-digitala.ro/> / <http://arhive.nationale.ro>